

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 33

Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Dizisi: IV

12 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(978-979 / 1570–1572)

< Özet-Transkripsiyon ve İndeks >

I

ANKARA–1996

Proje Yöneticisi

İsmet BİNARK

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Necati AKTAŞ

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

Necati GÜLTEPE

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

İsmet DEMİR

Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Yayına Hazırlayanlar

Hacı Osman YILDIRIM

Vahdettin ATİK

Murat CEBECİOĞLU

Muhammed SAFİ

Mustafa SERİN

Osman USLU

Numan YEKELER

Dizgi-Mizanpaj

Yakup YILDIRIM

Baskıya hazırlama

Metin ŞEN

Murat ŞENER

ISBN. 975-19-1613-5 (Tk. no.)

975-19-1614-3 (1. cilt)

12 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(978-979 / 1570–1572)

< Özet-Transkripsiyon ve İndeks >

I

Ö N S Ö Z

Mâzî ile âtî arasında bir kültür köprüsü vazifesi gören arşivler, bu hüviyetiyle devletlerin ve milletlerin hâfızasıdır.

Türk devlet geleneğinde Uygurlar'la başlayan sistemli bir arşiv oluşturma fikri, Anadolu Selçukluları'nda gelişerek Osmanlı Devleti ile zirvedeki yerini bulmuştur. Osmanlı Devleti arşive verdiği önemi belirtmek için arşiv belgelerini hazine gibi telâkki etmiş ve onların muhafazası için yaptırdığı binalara da "Hazîne-i Evrâk" adını vermiştir.

Dünya arşivleri arasında müstesna bir yere sahip olan, Osmanlı dönemine ait sayıları yüz elli milyonu aşan belge koleksiyonundan oluşan muazzam bir malzemeyi elinde bulunduran, bunları en iyi şekilde muhafaza etmenin yanında, çok hızlı bir şekilde tasnifini de sürdürerek dünya ilim âleminde sunan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yapmış olduğu tasnif hizmetlerinin yanında, 1992 yılında başladığı Osmanlı Arşivi'ndeki belge ve defter koleksiyonlarını yayınlama çalışmasını da devam ettirmektedir.

"Divân-ı Hümayûn Sicilleri" Dizisinden Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ait olan 3, 5 ve 6 numaralı Mühimme defterlerini yayınlayan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, bu defa da II. Selim devrine ait H. 978-979/1570–1572 tarihli "12 Numaralı Mühimme Defteri"ni yayına hazırlamış bulunmaktadır.

Kıbrıs adasının fethi ile ilgili hükümlerin ağırlıklı olarak yer aldığı bu defter; Osmanlı Devleti'nin coğrafi sınırlarının en geniş olduğu, üç kıta, yedi denize hükümrân olduğu bir coğrafyaya ait hükümleri ihtiva etmesi bakımından ayrı bir ehemmiyeti hâizdir.

Eseri yayına hazırlayan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personeline ve Genel Müdür Sayın İsmet BİNARK'a bu vesile ile teşekkür eder, çalışmanın ilgililere yararlı olmasını dilerim.

M. Selçuk POLAT

Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı

S U N U Ş

Ülkemiz arşiv malzemesi bakımından çok büyük zenginliğe sahiptir. Osmanlı Devleti'nden devralınan şerefli mirasla, bugün dünyanın en zengin arşiv potansiyeline sahip ülkelerinden birisi durumundayız.

Osmanlı Devleti'nin resmî yazışmaları, merkez teşkilâtı dairelerinin arşiv malzemesi, bugün Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmektedir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, çok köklü bir tarihe ve zengin bir kültüre sahip olan Osmanlı Devleti'ne ait arşiv malzemesinin en fazla bulunduğu müessese olma hüviyetine sahiptir. Zaman itibariyle kesintisiz olarak devam eden ve uzun bir süreyi içine alan Osmanlı belge ve defter koleksiyonlarının bir benzeri, dünyanın diğer arşivlerinde mevcut değildir. Yaklaşık yüz elli milyon belgeye sahip olan Osmanlı Arşivi'nin emsalleri arasında bu yönü ile çok müstesna bir yeri vardır.

Osmanlı Arşivi'nin en büyük hususiyeti, Türkiye'nin olduğu kadar, bugün müstakil birer devlet kurmuş olan Orta ve Yakın Doğu, Balkan, Akdeniz, Kuzey Afrika ve Arap ülkelerinin kültür, iktisat ve siyasî tarihlerinin gün ışığına çıkarılması, milletlerarası hakların ispatı ve korunmasında, ayrıca vatandaş haklarının gerektiğinde hukukî mesnedi olması bakımından sahip olduğu müstesna değeridir.

Devletlerin, milletlerarası siyasî platformlarda ve ülke içinde karşılaştığı iç ve dış meselelerin ancak eldeki arşiv malzemesinin değerlendirilmesiyle çözülebileceği; bu sebeple bütün siyasî, ekonomik, idarî, kültürel ve diğer millî meselelerle ilgili alınacak her türlü kararda arşivlerin yararlanılacak en güvenilir ve objektif kaynak olduğu, bugün devletler hukukunun da kabul ettiği bir gerçektir.

Devletler, yalnız çözüme kavuşturulması gereken acil meseleleri için değil, daha geniş manâda kültür politikaları ve milletlerarası münasebetler bakımından da arşivlerinden yararlanmalıdır.

Osmanlı arşivleri, idarî kayıtların devlet eliyle tespit edilip düzenlendiği ve günümüze kadar muhafaza edildiği örnek kuruluşlardır.

Takdir edileceği üzere, tarihin gerçek bilgileri ilk elden orijinal kaynaklara, yani arşiv belgelerine dayanır. Belgesiz tarih yazılamaz ve olayların gerçek yönleri gün ışığına çıkarılamaz.

Arşiv belgeleri olmadan ve bilinmeden, varsayımlarla tarih yazmak, belirli bir devir hakkında hüküm vermek, bir devri veya olayları değerlendirmek, tarih biliminin gerektirdiği tarafsızlığa ve ilmî objektifliğe sığmaz.

Arşivlerimiz, herşeyden önce millî kültürümüz ve millî kimliğimiz için gereklidir. Zirâ arşivlerimiz, millî tarihimizin ve kültürümüzün ilk elden otantik kaynaklarıdır. Toplum yapımızdaki çözümleri önleyecek ortak inanç noktalarımızı arşivlerimizde bulacağız. Hayata kuvuşturulacak arşiv belgelerimiz, bu yüce milletin hukuka, hakka, ilme saygısının ve insan sevgisinin delilleri olacaktır.

Türk milletinin tarihî macerasını ortaya koyabilmek için, arşivlerimizdeki orijinal arşiv belgelerinin mutlaka değerlendirilmesi, ilim çevrelerinin istifadesine sunulması, kısaca bugüne kazandırılması sağlanmalıdır. Arşiv belgelerinin bugüne kazandırılması, bir bakıma vatan coğrafyasının tapusuna kavuşturulmasıdır.

*

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Genel Müdürlük sorumluluğunu üstlendiğimiz 1992 yılı başından bu yana, bu tespit ve düşünceden hareketle, Türk kültür hayatına ve arşivcilik mesleğine önemli eserler kazandırmış; dış siyasî gelişmelere paralel olarak, Türk dünyasına yönelik belge neşri çalışmalarının yanı sıra, arşivcilik uygulama ve tekniklerine dâir telif ve tercüme eserler, hizmetiçi ve kurumlararası eğitim ders notları, arşiv kılavuzu ve bibliyografik birçok yayın ile arşiv idarelerinin temel görevlerinden birini yerine getirme konusunda çok önemli mesafeler katetmiştir.

Türk arşivlerinde muhafaza edilmekte olan çok çeşitli ve değerli arşiv malzemesinin başlıcaları; fethedilen ülkelerin arazisini tescil eden ve toprağın mülkiyet ve tasarruf sistemi ile vergi nispetlerini göstermek için tutulan ve devlet topraklarının esas kaydı olduğundan tapu hükmünde bulunan, bu yüzden de bu şekilde adlandırılan "Tapu Tahrir Defterleri" veya "Defter-i Hâkânîler"; Osmanlı padişahlarının ülkenin dört bir yanındaki beylerbeyi, sancakbeyi, kadı, dizdar vb. gibi mahallî idarecilere gönderdikleri ferman, berat ve benzeri yazışmaları ihtiva eden ve Osmanlı idarî teşkilât yapısını ortaya koyması bakımından büyük önem arz eden "Mühimme Defterleri"; Ru'ûs Dairesi tarafından görevlilere verilen nişan, rütbe, tâyin ve terfî kayıtlarını ihtiva eden "Ru'ûs Defterleri"; ülkenin çeşitli bölgelerindeki mahallî mahkemelerde kadılarca verilmiş hükümleri ihtiva eden "Şer'î Siciller"; devletlerarası yazışmaların yer aldığı "Nâme-i Hümayûn Defterleri" ve vakıf şartlarını bildiren "Vakfiyeler"dir.

*

Osmanlı devlet yapısı ve müesseselerinin incelenmesi bakımından Mühimme defterlerindeki metinler üzerinde çok titiz bir çalışma yapmak gerekmektedir. Gerek İstanbul, gerekse eyâletlerdeki devlet dairelerinin kuruluşu ve işleyişi hakkındaki en ayrıntılı bilgiler bu defterlerde yer almaktadır.

Fermanların asılları, gönderildikleri mahallerde kaybolduğu için bunların Mühimme defterlerindeki sûretleri Osmanlı idarî yapısını ve hukukunu araştırmak için son derece büyük bir değer taşımaktadır.

Mühimme defterlerinde, pek çok tarihî olay ile Osmanlı Devleti'nin yabancı ülkelerle münâbebetleri ve uçsuz bucaksız imparatorluğun her tarafındaki sosyal, ekonomik, askerî, dinî ve kültürel şartlar hakkında çok değerli bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu defterler sayesinde Türkçe birçok coğrafî, idarî, askerî terim ile imparatorluğun muhtelif bölgelerinde kullanılan ayâr ve ölçülerin doğru anlamlarını tesbit etmemiz de mümkündür.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü olarak başlamış olduğumuz "Dîvan-ı Hümayûn Sicilleri"ni yayınlama çalışmalarına, 1993 yılında neşretmiş olduğumuz "3 Numaralı Mühimme Defteri", 1994 yılında neşretmiş olduğumuz "5 Numaralı Mühimme Defteri" ve 1996 yılında neşretmiş olduğumuz "6 Numaralı Mühimme Defteri"nden sonra, bu defa da II. Selim dönemine ait ve ağırlıklı olarak Kıbrıs adasının fethi ile ilgili olan "12 Numaralı Mühimme Defteri"ni yayınlayarak devam etmekteyiz.

12 Numaralı Mühimme Defteri ağırlıklı olarak Kıbrıs seferine ait sefer cüzlerinden oluşmakta olup; defterde sırasıyla 13, 12, 15, 14, 25, ..., ..., 27, 24 ve 10 numaralı sefer cüzleri yer almaktadır. Zikredilen bu cüzler defterde müteselsil bir sıra takip etmemektedir. Yine Kıbrıs seferine ait olup kara ordusunun hazırlık safhası ile ilgili işlemleri ihtiva eden ve A. DVN. MHM. serisinde 932 numaraya kayıtlı olan 32 sayfalık ve Şevval-Zilkade 977/1570 tarihli hükümleri ihtiva eden 5 numaralı sefer cüzü de, ihtiva ettiği konu ve tarihler dikkate alınarak, "12 Numaralı Mühimme Defteri"nin baş kısmında ek olarak verilmiştir.

Ancak defterin yayınında, "12 Numaralı Mühimme Defteri" adı kullanılmış ve defterdeki hükümlerin başlangıç ve bitiş tarihleri olan H 978-979(1570-1572) yılları esas alınmıştır.

12 Numaralı Mühimme Defteri H. 978-979 (1570-1572) yıllarına ait olup 646 sayfadır. Defterde 1223 hüküm ve bu hükümlerin suretlerinin gönderildiği yerlerin kayıtlarını ihtiva eden suret kayıtları mevcuttur.

Defterin cildi orijinal olmayıp daha sonradan yapılmıştır. 17 x 23.5 ebadında ve 5.5 cm. kalınlığındadır. Defter, 1. sayfanın başındaki "[Yev]mü'l-isneyn, fî 17 Cumâde'l Evvel, sene: 978" ibaresi ile başlamakta olup; ilk hüküm Bağdad beylerbeyine, 17 Zilhicce 979 tarih ve 1223 numaralı son hüküm ise Galata kadısına yazılmıştır.

Tarihler, Dîvanın akdolunduğu veya hükümlerin deftere geçirildiği günü işaret eden başlıklar halinde görülmektedir. Bu tarihlerde gün ve yıl rakamla; ay ve gün adları ise Arapça olarak "Yevmü'l-ahad fî 17 Ramazâ-nü'l-mübârek" misalinde olduğu gibi yazılmış olup, gün adının son harfi satır sonuna kadar uzatılmıştır.

Defterin sayfa numaraları, siyah mürekkeple, sayfaların üst kısımlarına ve ortalı olarak yazılmıştır. Sayfa numaraları orijinal olup, devrin kâtiplerince verilmiştir. 546, 547, 548 ve 549 nolu sayfalar sehven peşpeşe iki defa numaralanmıştır.

Defterin hüküm numaraları sonradan kırmızı kurşun kalemle verilmiştir. Her bir hükmün başında, kayıtların temize çekilerek ferman şeklinde düzenlendiğini belirten "yazıldı" notu bulunmaktadır. Ayrıca, hükümlerin üst kısmında dikey olarak yazılmış, ferman ve beratın muhatap makama ulaştırılmak üzere teslim edildiği görevliyi ve teslim tarihini bildiren kayıtlar bulunmaktadır. Bazı fermanların, gönderildiği makamın önemine göre mühürlü kese veya madenî kozalaklar içinde gönderildiği de bu kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Defterin dili, sade ve anlaşılabilir bir Türkçe olup; sadece Fas hâkimine yazılan 665 ve Basra beylerbeyine yazılmış olan 825 ve 827 numaralı hükümler Arapça olarak kaleme alınmıştır. Defterin neşrinde Arapça olan bu hükümlerin tercümesi verilmiştir. Defterde kullanılan kâğıt âharlı, kalın ve sarımtırak renkli olup, bazı sayfalarda yer yer yıpranma görülmektedir.

Defter, XVI. yüzyıl resmî yazışmalarındaki karakteristik Divânî kırmısı hattı ile kaleme alınmıştır. Defterin kaligrafisinden, yazıların farklı kâtipler tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Yazıların genellikle okunabilir özellikte olmasına karşılık, bazen aynı sayfada çok güzel bir yazı yanında, bozuk ve okunması çok zor yazılar da yer almaktadır.

Devrin kâtipleri tarafından, kayıtlar üzerine sonradan tashih maksadıyla yapılan ilâveler noktasız ve bozuk olduğundan, ibareler güçlükle okunabilmektedir. Satırlar çoğunlukla sık yazılmıştır. Satır sıklığının yanı sıra, sayfalarda, mümkün olduğunca boş yer bırakmamak için yatık ve iç içe girdirilmiş hüküm kayıtlarının da sayfa tertibine sığdırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Hükümlerin yazıldığı emre muhatap olan makam, tek olabildiği gibi, birden fazla da olabilmektedir. Birden fazla makamı ilgilendiren emirlerde, hükümlerin hemen altında yer alan "bir sûreti" kaydından, dağıtımın nerelere ve kimlere yapıldığını görmek mümkün olmaktadır.

*

Defter ve defterin başında yer alan Sefer Cüzü'nün tutuldukları tarihler olan Şevval 977 ile Zilhicce 979 (1570-1572) tarihleri arasında meydana gelen olayları kısaca şöyle sıralayabiliriz:

Daha önce müslümanlar tarafından fethedilen ve bilahare el değiştirerek Venediklilerin eline geçen Kıbrıs'ın fethine karar verilir. Ebussuud Efendi'nin "Sâbıkâ bir vilâyet dâr-ı İslâm'dan olup ba'de-zamânin küffâr-ı hâksâr müstevlî olup medâris ü mesâcidin harâb u mu'attal ve menâbir ü mahâfilin küfr ü dalâlet ile mâl-â-mâl ve nice dürlü ef'âl-i habîse ile dîn-i İslâm'a ihânet kasdeyleyüp ve etrâf-ı âleme evzâ'-ı kabîhaların işâ'at eyleseler pâdişâh-i dîn-penâh hazretleri hamîyyet-i İslâm muktezâsınca diyâr-ı mezkûrî küffâr-ı hâksâr elinden alup dâru'l-İslâm'a ilhâk eylemeğe azîmet ü himmet buyursalar sâbıkâ mezkûr keferenün tasarruflarında olan âhar vilâyetler musâlaha olundukda ellerine virilen ahidnâmede mezkûr vilâyet dâhul olmağla şerî'at-i mutahhere mücebince mezkûr ahidnâme nakzına azîmet buyurmalarına mâni' olur mu? Beyân buyurıla.

El-cevâb:

Allâhü a'lem. Aslâ mâni' olmak ihtimâli yokdur. Pâdişâh-i İslâm e'azza'llâhü te'âlâ ensârahû kefare ile sulheylemek ol zamân meşrû' olur ki, kâffe-i müslimîne menfa'at ola. Olmayacak aslâ sulh meşrû' değildir. Menfa'at müşâhede olunup mü'ebbed yâhûd muvakkat oldukdan sonra menfa'atlü zamânda bozılması enfa' görülse elbette bozmak vâcib ü lâzım olur. Hazret-i Resûlullâh aleyhi's-selâm Hicret-i Nebeviyye'nün altıncı yılından on yıla değin sulhidüp Hazret-i Alî kerrema'llâhü vechehû mü'ekked ahidnâme yazup mu'âhede mukarrere kılındukdan sonra gelecek yıl bozmak enfa' görülüp Hicret'ün sekizinde üzerlerine varup Mekke-i Mu'azzama'yı feth buyurmuşlardır. Hazret-i Halîfe-i Rabbü'l-âlemîn halleda'llâhü te'âlâ zılâle saltanatihî alâ-mefâriki'l-müslimîn ve eyyede bi'n-nasri'l-azîz ve'l-fethi'l-mübîn azîmet-i hümayûnlarında Cenâb-ı Risâlet-penâh salla'llâhü te'âlâ aleyhi ve sellem hazretlerinin sünnet-i şerîflerine iktidâ buyurmuşlardır."^{} muhtevalı fetvasında Kıbrıs'ın fetih gerekçeleri şu şekilde açıklanmaktadır: Daha önce müslümanlar tarafından fethedilen bir belde üzerinde müslümanların tarihî bir*

^{*} Tarih- i Peçevî, C. 1, s. 486-487. Fetva metninin bir başka nüshası için bkz.: Bayezî Devlet Kütüphanesi, Umûmî 2757, varak 100 a.

miras hakkı bulunmaktadır, Kıbrıs'a hakim olan Venedikliler müslüman tacirlerin ve hac yolculuğu yapan hacıların gemilerine saldırmaktadırlar, bu nedenlerden dolayı aradaki anlaşmanın bozularak adanın fethedilmesi caizdir.

Ayrıca Doğu Akdeniz'de olan tek ada Kıbrıs'tır ve bu durum da Güney Anadolu, Kuzey Afrika ve Ortadoğu hakimisi olan Osmanlılar'ın güvenliğini ihlal etmektedir.

Donanma Serdarlığı'na Lala Mustafa Paşa'yı, Kaptan-ı deryalığa da Müezzinzâde Ali Paşa'yı getiren II. Selim büyük bir donanma ile Kıbrıs seferine karar verir (15 Mayıs 1570).

Uzun çarpışmalardan sonra nihayet Magosa Kalesi'nin de düşmesiyle Kıbrıs adası 1 Ağustos 1571'de fethedilir.

Aynı yıl fethin hemen akabinde Kıbrıs; İçel, Tarsus, Kozan (Sis) sancaklarının da ilâvesiyle beylerbeyilik haline getirilir. Kısa bir süre sonra da adanın tahririne başlanır. Halkın vergileri hafifletilir. Adanın imarına hız verilir. İskân için Anadolu'dan bilhassa Karaman Eyâleti başta olmak üzere Güney Anadolu sahillerinde yaşayan halktan büyük bir kısmı buraya yerleştirilir. İlk Osmanlı beylerbeyi olarak Muzaffer Paşa Kıbrıs'a tâyin edilir.

Defterdeki hükümler ışığında bakıldığında, Kıbrıs'ın fethi yanında bir başka önemli konu da Yemen bölgesinde meydana gelen isyanlardır. Osmanlı için çıban başı olan ve devamlı isyanların görüldüğü Yemen'in fethi oldukça büyük bir ehemmiyet taşımaktadır. Bu işi başarılı bir şekilde halleden ve Yemen Fatihî unvanını alan Koca Sinan Paşa, Yemen'e Behram Paşa'yı beylerbeyi olarak atayarak İstanbul'a döner (1571).

Devrin önemli olaylarından birisi de Nova Kalesi'nin düşman eline geçmesidir. Kalenin yeniden ele geçirilmesi için Klis Beyi Ferhad Bey ile Hersek beyi birlikte hareket ederek burasının tekrar Osmanlı kalesi olmasını sağlarlar ve ele geçirdikleri esirleri İstanbul'a gönderirler (980/1572).

Kıbrıs'ın fethinden sonra papalığın öncülüğünde bir haçlı ittifakı yapılır. Bu ittifakın donanması ile Osmanlı Donanması İnebahtı'da tarihin en büyük deniz savaşlarından birisini yapmış ve Osmanlı Donanması ilk büyük yenilgisini almıştır. (17 Cemaziye'l-Evvel 979/ 7 Ekim 1571). Osmanlı Donanması bu savaşta pek çok şehid ve ağır zayıat vermiş, Kılıç Ali Paşa kurtarabildiği gemilerle İstanbul'a gelmiştir. II. Selim'in bu mağlubiyet üzerine yeniden ve süratli bir şekilde büyük bir donanma inşasını emretmesi üzerine Sokullu Mehmed Paşa ile Kılıç Ali Paşa riyasetinde çok kısa bir sürede büyük bir donanma teşkil edilir. Bu donanma, batı dünyasına Osmanlıların aynı ihtişam ve kudretleri üzere berdevam oldukları imajını

vermek için "muhafaza seferi" denilen Akdeniz seferine çıkar. Bu sefer sonrası Venedikliler Osmanlılarla sulh yapmaya mecbur kalırlar (7 Mart 1573).

Bu anlaşmaya göre Venedikliler Kıbrıs'ın Osmanlı adası olduğunu kabul ve Kanûnî Sultan Süleyman zamanından beri vermekte oldukları üç bin floriyi her sene vermeyi taahhüd ederler. Ayrıca, Zanta adasından dolayı verdikleri beş yüz dükayı da bin beş yüz dükaya çıkarır ve Arnavutluk sahilindeki Sopota Kalesi'ni de Osmanlılara terkederler. Hammer'e göre bu anlaşma ile Türkler İnebahtı savaşını kazanan taraf olmuşlardır.

*

Defter ve cüzde kayıtlı olan hükümleri, yukarıda anlatılan olayların ışığı altında muhtevalarına göre genel olarak şu ana başlıklar altında değerlendirmek mümkündür:

1– Kıbrıs adasının fethi hazırlıklarından olan gemi yapımı, gemilere gerekli olan üstüğü, kereste, urgan ve lengerlerin temini, barut ve güherçile imali, zahîre depolanması, kürekçi, kavyâs, marangoz, lağımçı vs. gönderilmesi, Kıbrıs'a asker ve donanma sevki, Kıbrıs'a yapılan sürgünler, zafer için mescitlerde dua edilmesi vs. ile ilgili hükümler;

– Sinop, Ahyolu, Bartın, Amasra, Kefken, Süzebolu, Kefe, Varna, Midye ve İzniçmid kazâlarında gemi, at gemisi, kadirga ve başarda yaptırılması,

– Yaptırılan bu gemiler için Maraş, Kars, Antep, Andırın, Güvercinlik, Hısn-ı Mansur, Akyazı, Ereğli, Daday, Taşköprü, Araç, Ayandon ve Vize'den gemi ağacı; Drama, Pravişte, Kavala, Siroz ve Zihne kazâlarından üstüğü; Yeniada ve Avlonya'dan zift; Samakov'dan lenger demiri; Kavala, Tire, Samsun ve Gümüllü kazâlarından kendir; Tire ve Samsun kazâlarından urgan gönderilmesi,

– Barut imali için Van, Kudüs, Kayseri, Mısır ve Tımışvar'da güherçile işlenmesi; güherçile kârhaneleri için yeterli miktarda akça gönderilmesi; işlenen güherçilelerin iyi muhafaza edilerek zarar görmemelerinin temin edilmesi; kendilerine güherçile hizmeti teklif edildiği halde bu hizmete gitmeyenlerin cezalandırılmaları; Hakkari'de kükiirt madeni işletilmesi,

– Karaman, Sis, Malatya, Kars, Zamantı, Gerger, Kahta, Darende, Akdağ ve Divriği'deki barut ve güherçile ocaklarının işlenmesi; Mısır, Budun, Tımışvar, Halep, Bağdat ve Kıbrıs'ta barut işlenmesi; Srebreniçe Madeni'nde kurşun işlenmesi,

– Bilecik, İskenderiyye, Şehrizol ve Kiği'de top yuvalağı dökülmesi; top dökümü işinde çalıştırılmak için alet ve edevâtlarıyla birlikte madenlere usta

gönderilmesi; kabiliyetsiz kimselerin topçu yapılmaması; Ağriboz, Mora, Karlili, İnebahtı ve Yanya'daki topçuların Tophâne-i Amîre'den gönderilen topçu üstadı tarafından imtihan edilerek topçu gediklerinin buna göre yeniden tevcih edilmesi,

– Kıbrıs adasının fethi için Azâz u Kilis ve Ekrâd kazâları, Aksaray, Şam, Diyarbakır vs. kazâlardan silahlarıyla beraber kavvâs ve piyade; Ruha sancağından, Tokat ve Sivas kazâlarından lağımçı gönderilmesi; Donanmaya katılmak üzere Trabzon, Niğbolu, Bursa, Akkirman, Kalkandelen, Karaferye, İzniomid, Edirne, Aydın, Saruhan, Menteşe, Kırkkilise, Vize, Karinâbad, Aydos, Ahyolu, Varna, Şumnu, Hezargrad ve Sinop sancak ve kazâları ile Anadolu ve Rumeli'nin sâir kazâlarından kürekçi gönderilmesi; firar eden kürekçilerin kefillerine buldurulması; kürekçi yazma bahanesiyle ahalinin parasını alan dolandırıcıların cezalandırılmaları,

– İçel beyinin askerlerin geçeceği yolları temizlettirip tamir ettirmesi; yeterli miktarda zahîre tedarik ettirerek, gereken yerlere iskele inşa ettirmesi,

– Kıbrıs seferi için ordunun ihtiyacı olan zahîrenin temini işinin Mirza Çavuş'a verildiği; İçel beyinin askerlerin ihtiyacı olan yağ, un, arpa, bal, vs. zahîrenin tedariki; Dergâh-ı Muallâ Çavuşu Seydî Çavuş'un ordu için peksimed hazırlatması; Anadolu Eyâleti'ne bağlı çeşitli kazâlardan çeşitli cins ve miktarlarda zahîre temin edilerek tâyin olunan konaklara ulaştırılması; Monla Ağa'nın kazâlarda bakâya kalan nüüzülü tahsil ettirmesi ve beklemekten dolayı bozulan nüüzülü yenisi ile değiştirtmesi,

– Kıbrıs'taki sipahiler için Ohri, İlbasan, Akçahisar ve diğer bazı sancak ve kazâlardan harçlık toplanarak bir an önce Kıbrıs'a ulaştırılması,

– Diyarbakır gönüllülerinin, Selanik, Kocacık, Vize ve Tanrıdağı yörüklerinin, Harput ve İnebahtı sipahilerinin, Anadolu ve Rumeli eyâletlerindeki sâir sancak ve kazâ askerlerinin Kıbrıs seferine katılmaları,

– Magosa Limanı'na girerek Magosa Kalesi'ne çok miktarda zahîre, silah ve cenkçi getiren ve çevrede yağma yapan düşman donanmasının bu faaliyetlerini önlemek için Rodos ve İskenderiyye beylerinin görevlendirildikleri,

– Vezir Mustafa Paşa'nın donanma ile sefere çıkarak Magosa Kalesi ve çevresinin muhasarasına başladığı; Cezayir-i Garb beylerbeyi (Kılıç) Ali Paşa'nın, Rodos beyi Bâlî Bey'in, Karlili, İskenderiyye, Sığla, Midilli, Sakız, Tırhala, İnebahtı, Selanik, Kocaali ve diğer bazı beylerin emirleri altındaki kadirga ve gemilerle donanmaya katılmaları,

– Şam ve Halep kadıları tarafından vilâyetleri dahilindeki mabet ve mescitlerde Kıbrıs'ın fethi, deryadaki düşman donanmasının imhası ve Yemen'e

musallat olan Arap eşkiyasının defedilmesi için ulemâ, sulehâ ve tüm müslümanlara dua ettirilmesi, Kur'ân-ı Kerîm, En'âm-ı Şerîf ve Fetih sûrelerinin okutturulması,

– İçel beyinin Kıbrıs halkına istimâlet verip, fethiden sonra can ve mallarına dokunulmayacağı, sadece ziraat ettikleri yerlerin öşrünü verecekleri ve düşmanla birlik olurlarsa kendilerine merhamet edilmeyeceği şeklinde tenbihte bulunması;

2– Kıbrıs adasının fethinden sonra yapılan idârî düzenlemelerle ilgili hükümler:

– Kıbrıs yeni fethedilen bir yer olduğundan, yeniden mamur oluncaya ve halk gündelik hayatını düzene sokuncaya kadar beylerbeyi, kadı ve defterdar tarafından mîrî hizmetlerde reâyaya üstesinden gelemeyecekleri işlerin teklif edilmemesi ve tefrika çıkartacak işlerden kaçınılması,

– Vezir Mustafa Paşa'nın seferde yararlılık gösterenlere Kıbrıs'ta sancak, kethudâlık ve ağalık tevcihleri yaptığı,

– Kıbrıs Beylerbeyi Muzaffer Paşa'ya Kıbrıs mahsulünden buğday ve arpa tâyin edilmesi,

– Sis, Tarsus, İçel ve Alâiye sancaklarının Kıbrıs Beylerbeyliği'ne ilhak olunduğu, buraların atîk ve cedîd icmal ve mufassal defterlerinin Kıbrıs Beylerbeyi Sinan Paşa'ya gönderildiği,

– Kıbrıs'taki mîrî evlerin değer baha ile satılmaları, bu gerçekleşmezse kiraya verilerek tamiratının kiracılara yaptırılması,

– Lefkoşe'deki camiye iki, Magosa'daki camiye de bir minare yaptırılması,

3– Leh, Hersek, Erdel, İran, Eflak, Venedik, Beç ve Fas gibi devletlerle olan münasebetlere dâir hükümler:

– Klis ve Bosna beylerinin birlikte hareket ederek Udbine ve Novi kalelerine saldıran Herseklilerin hakkından gelmeleri,

– Batum sancağına bağlı Arhal, Gönye ve Atina'ya gemilerle gelerek saldıran Gürcü Meliki Dadyan ve oğullarına engel olunması; ayrıca melikin silah ve mühimmat temin ettiği kontrolü altındaki Abazaların da karadan ve denizden Osmanlı topraklarına yaptıkları saldırıların Batum beyi tarafından önlenmesi,

– Filek beyinin Leh vilâyetine bağlı bazı yerlere yaptığı saldırıların önlenmesi; Leh tarafına geçerek hayvanlarını olatan veya ticaret yapanların üzerlerine düşen vergileri vermeleri; Erdel kralı iken ölen İstefan'ın yeğeni olduğu ve kralın başka vârisi bulunmadığından muhallefâtının kendisine verilmesini vasiyet ettiğini bildiren

Leh kralının bu isteğinin incelenmesi için kralın hayatta iken vasiyet ettiği şeylerin defterinin tutularak İstanbul'a gönderilmesi,

– Erdel Kralı İstefan'ın vefatı üzerine Erdel ve Macar beylerinin isteğiyle Batori İştvan'ın voyvoda nasbedildiği; iki ülke arasındaki dostluk ve düşmana karşı işbirliğinin devam edeceği; Budun ve Tımişvar beylerbeyilerinin Erdel'i saldırılardan korumakla görevlendirildikleri; Erdel voyvodasının halkın kendisini voyvoda olarak kabul ettiği ve ülkenin emniyette olduğuna dâir gönderdiği mektubunun alındığı,

– Eflak reâyasından hak dava edenlerin davalarının Eflak voyvodası tarafından görüleceği; Eflak voyvodasının, Niğbolu'da Yergöğü ve Halonik voyvodaları ile Tuna sahillerindeki âmillerin Eflak sınırını geçerek köylerini yağmaladıklarına dâir şikâyetinin araştırılarak haksızlıkların önlenmesi,

– İsyan ederek Leh vilâyetine sığınan ve Leh kralının desteğiyle Boğdan üzerine yürüyen Boğdan eski voyvodası Boğdan'ın üzerine Vidin, Niğbolu, Vulçitrın ve Bender beylerinin Silistre Beyi Hamza Bey kumandası altında ve Devlet Giray kuvvetleriyle birlikte gitmeleri; isyandan vazgeçerek Leh kralı vasıtasıyla af isteyen eski voyvoda Boğdan'ın, kardeşi ve akrabalarıyla birlikte İstanbul'a gelerek bağlılığını bildirmesi şartıyla bağışlanacağı; Boğdan ve Bender sınırlarında nereye ait oldukları konusu tartışılan yerlere bilirkişilerle gidilerek sınırların tesbit edilmesi,

– İran'la ilişkileri olduğu bildirilen ve İran'la ticaret yapan kişilerin cezalandırılmaları,

– Venedik taraflarında alıkonulan Osmanlı tebeası tüccarlar mallarıyla beraber salıverilirse, Osmanlı topraklarındaki Venedikli tüccarların gönderileceği,

– Cezâyir-i Garb beylerbeyinin Fransa vilâyetlerinden alınan esirleri serbest bırakması,

– Beç topraklarına geçerek köy ve kasabalara tecavüzde bulunanların Budun beylerbeyi tarafından cezalandırılacakları; Beç ile Osmanlı sınırında nereye tabi oldukları tartışılan köyler için defter-i cedîddeki kayıtlara bakılması,

– Fas hâkimine nâme yazıldığı,

– Osmanlı Devleti'ne itaat edip dostluk ve iyi ilişkilerini devam ettirmek isteyen Macar Beyi Plaj Yanoş'la dostluğun sürdürülmesi, Macar kralından kendisine bir zarar gelmemesi için İstanbul ile yaptığı muhabereyi ifşâ etmemesi;

4– Elçilik göreviyle İstanbul'a gelmiş olan çeşitli ülke elçilerinin ülkelerine dönüşleri esnasında geçecekleri yerlerde can ve mal emniyetlerinin sağlanarak ihtiyaçlarının bedeli mukabilinde karşılanması ile ilgili hükümler:

– Açe padişahının İstanbul'a gelen elçilerinin gidecekleri yere güven içinde gitmelerinin sağlanması,

– İstanbul'dan ülkelere gidecek olan Dubrovnik beylerinin adamına yol üzerindeki kazâlarda gerekli yardım yapılması,

– Beç kralının adamı Pavli'ye ülkesine gidene kadar geçeceği yerlerde gerekli kolaylığın gösterilmesi,

– İstanbul'a gelen iki Erdel beyinin refakatinde gelen ve tekrar Erdel'e dönecek olan sekiz kişinin ve eşyalarının geçecekleri yerlerde güvenliklerinin sağlanması,

5– Yemen'in ıslahı için gönderilen Vezir Sinan Paşa'nın ihtiyacı olan kul mevâcibi ile Yemen beylerbeyi Hasan'ın salyânesi ve ihtiyacı olan kadirga ve levâzımın gönderilmesi; Yemen'in zahîre vs. ihtiyacının Mısır beylerbeyi tarafından tedarik edilmesi; Vezir Sinan Paşa'ya Yemen'de Mutahhar'ın isyanını bastırarak hakimiyet tesis ettiği için müzehhep kılıç ve hil'at verilerek, Yemen ve Mısır memâlikinin kendisine tevcih ve terakkî ihsan edildiği gibi Yemen ile ilgili hükümler,

6– Rumeli beylerbeyi ve Rumeli tarafına sefere çıkan Vezir Ahmed Paşa'nın ihtiyacı olan mühimmât ve levâzım ile orducu esnafı, sipahi vs. asker tâyîfesinin bölgedeki beyler tarafından temin edilmesi ile ilgili hükümler,

7– Papalık ve Portekiz donanması ile İspanya kralı ve Venediklilerin birleşerek Osmanlı Donanması'na saldıracağını haber alınması üzerine düşmanla savaşmak için gönderilen Vezir Pertev Paşa kumandasındaki donanmaya Kıbrıs'taki donanmadan yardım gitmesi, Mora beyinin de hazırlanarak Pertev Paşa'nın yardımına gitmesi ile ilgili hükümler,

8– Basra'nın Cezâyir vilâyetinde isyan ederek bazı kalelere saldıran ve isyanı muhtelif yerlere yayan Arapların; Havran'da halkın mallarını yağmalayıp sarp yerlere sığınan asî Arapların; Venediklilerle birlik olup Delvine ve Yanya çevresinde fesat çıkartan Arnavutların; Mezistre taraflarında Manya kafirleriyle birleşip isyan eden bazı köylerin halkının ve Yanya sancağında isyan eden hristiyanların isyanlarının bastırılarak haklarından gelinmesi,

Tuna sahillerindeki hırsız ve haramilerin yakalanarak cezalandırılmaları; Kulb sancağındaki hırsız ve yankesiciler ve bunlara yataklık edenlerin; Cebele sancağında, Musul, Arsiyâb, İmâdiye ve Cezîre civarlarında fesat çıkartanların

cezalandırılmaları gibi devlete isyan eden, eşkiyalık yapan ve fesat çıkartanların cezalandırılmaları ile ilgili hükümler,

9– Akçaşehir, Teke, Kandırı, Kula, Şeyhlü, İshaklı, Karasi, Germiyan, Siroz ve diğer bazı kazâlarda ayaklanıp pazar ve köy basarak kız ve oğlan kaçırان, vakıfları işgal eden, eşkiyalık yapan, halka zulmeden suhte tâyifesinin kontrol altına alınmaları ve cezalandırılmaları ile ilgili hükümler,

10– Padişah Edirne'de kışlayacağından Edirne'ye kadar olan yolların temizlenip tamir edilmesi; İstabl-ı Âmire atları için Edirne'deki voynuklardan altı neferin görevlendirilmesi; Halkalı, Umurca, Kemer, Burgaz, Hayrabolu, Silivri, Elvanbeyli, Bergos konaklarına ve Edirne'ye ot, odun, arpa, un, tarhana, bulgur vs. gibi zahîre hazırlanması; Niğbolu, Şumnu, Rusçuk, Hezargrad ve Çernovi kadılarının yeteri kadar don yağı, yağ ve bal göndermeleri ile ilgili hükümler,

11– Şam beylerbeyi tarafından Şam Eski Defterdarı Ali'nin Emîr-i Hac olarak tâyin edildiği; hacıları karşılama işi ile ilgili ihtiyaçların tedarik edilerek hacılara sıkıntı çektirilmemesi; hacıları karşılamakla görevli Ali hacılara gerekli develeri tedarik etmediğinden görevden alınarak yerine bir başkasının tâyin edilmesi; Mısır Emîr-i Haccı Murad'ın geçen sene sergilediği üstün hizmetten dolayı bu yıl da aynı göreve tâyin edilmesi; hac kafilesini muhafaza hizmetine gitmeyen yeniçeri ve sipahilerin timar ve gediklerinin başkalarına verilmesi gibi hükümler;

12– Pertev Paşa'nın donanmaya serdar tâyin edildiği; Ahmed Paşa'nın Cezâyir-i Garb beylerbeyiliğine; Petri'nin Boğdan voyvodalığına tâyin olundukları gibi devlet görevlerine yapılan atamalarla ilgili hükümler,

13– Körfös ve Venedik ile gizlice işbirliği eden Yanya Kalesi'ndeki kafirlerin kale dışına çıkartılarak yerlerine müslümanların yerleştirilmesi; Hersek'te Kotan tarafındaki düşmanla işbirliği yapıp çaldıkları hayvanları düşmana veren ve reâyayı Kotor'a tabi olmaları konusunda tahrik eden hristiyanların haklarından gelinmesi; Hersek tarafında etraftan haber toplayarak Venedik'e ileten şahısların yakalanmaları; sahillere yakın yerlerdeki çiftliklerden düşmana tereke satanların cezalandırılmaları; İran'la ilişkisi olan ve halk arasına fesat sokanların cezalandırılmaları gibi düşmanla işbirliği yapan, düşmana bilgi veren ve tereke satanlarla ilgili hükümler,

14– Karaman ve kazâları ile Şam ve Halep taraflarından Kıbrıs'a gidip yerleşmek isteyenlere izin verilmesi ve Kıbrıs'a adam geçirilmesi; Edirne ve Hasköy arasındaki Kayaboğazı mevkiinden firar eden beş köy halkının bulunarak yerlerinde iskân edilmeleri; İran taraflarından Bağdat beylerbeyine bağlı yerlere gelmek isteyen ulusât tâyifesine engel olunması; Kefe'deki ümerâ-i Çerâkise ve sipahilerin

yerlerini terketmelerine izin verilmemesi gibi devletin iskân politikası ile ilgili hükümler,

15– Saruhan, Van, Semendire, Karesi, Biga, Niğbolu, Peçuy, Şavşat, Bağdat, Hersek, Budun, Karahisar, Sultanönü, Antep ve Mora gibi eyâlet ve sancakların tahririnin yapılması; tahrir görevlilerinin isimleri ve tahrir esnasında yolsuzluk yapanların teftişi ile ilgili hükümler,

16– İstanbul zahîresi için Kefe'den yağ; Eskişehir, Yenişehir, Bazarcık, Galata, Hâslar, Silivri, Rodoscuk, Çorlu, Kırkkilise, Pınarhisar ve Vize kazâlarından koyun gönderilmesi; İstanbul zahîresi için gelen malların başka yerlerde satılmasının önlenmesi; kıtlık olan Kudüs ve Halîlürrahman'a gıda maddesi getirmek isteyenlere engel olunmaması; Nova Kalesi ile Mekke ve Medîne'nin ihtiyacı olan zahîrenin gönderilmesi; tereke ve zahîre sıkıntısı çekilen Rodos'a Tekeili, Menteşe ve Hamidili'nden buğday ve un gönderilmesi; Bursa'nın Keşişdağı'ndaki nehirlerdeki balıklar saray için avlandığından mîrî avcılar dışındaki kimselere avlanma izni verilmemesi gibi hükümler,

17– Larende zenginlerinden Muýtâb oğlu Mehmed; Eğirdir'de mütemekkin ve kazâ halkına zulmeden Türk Osman vb. gibi zenginlerin celeplik hizmetinde istihdam edilmeleri; İstanbul halkının ve Kıbrıs'taki ordunun et ihtiyacının karşılanması ile ilgili hükümler,

18– Vakıfların işletilmesi; vakfa zarar veren vakıf mütevellîlerinin teftişi; zimmetinde vakıf malı bulunanlardan bunların tahsili; vakıf arazisini izinsiz olarak gasbden ve kullananların önlenmesi gibi vakıflarla ilgili hükümler,

19– Sahte berat ve hüküm yazarak kendilerine ve yakınlarına menfaat sağlayanlar; ellerinde sahte mühür bulunanlar; kallâblık yapanlar; kalp akça kesenler; halkın kuruş ve altınlarını alıp yerine kalp ve kırpık akça verenlerle ilgili hükümler,

20– Şehzade Murad'ın annesinin Üsküdar'da yaptırmakta olduğu cami; Mîrahur İlyas Bey'in depremden zarar gören Görice'deki cami, medrese vs. evkâfının tamiri; merhum Şehzâde Mustafa için Bursa'da yaptırılan türbe; Nurbânu Sultan'ın Üsküdar'da yaptırmakta olduğu dükkânlar; Saray-ı Âmire'nin ekmek ihtiyacı için yaptırılacak olan fırın; Karasu Yenicesi'ndeki Lütîfpaşa köprüsü ve Silivri köprüsünün tamirleri; Düceyl Arkı'nın tamir edilerek işler hale getirilmesi vs. gibi sivil mimari ile ilgili hükümler,

21– Ayamavra, Selanik, Bergoz-ı Cedîd, Manya, Avlonya, Yanova, Sığındor(?) kalelerinin tamiri; Hasankale Kalesi'ne hisar peçe ve hendek yaptırılması; Baban'da kale inşası; Rinase, Obrovaca, İskaradin ve Parga kalelerinin yıktırılması; İskatoz

ve Şavşat kalelerinin ise ihtiyaç duyuluyorsa tamir ettirilmesi, ihtiyaç duyulmuyorsa yıktırılması gibi askerî mimari ile ilgili hükümler,

22– Azak, Kefe, Özi, Nova, Draç, Preveze, İnebahtı, Moton, Balyabadra, Koron, Midilli, Sakız, Şems, Sadr-ı Cârûz kaleleri ile Anadolu ve Rumeli'deki sâir kalelerde görevli azeb ve hisar erleri ile yeniçeri ve müstahfızlara mevâcib gönderilmesi ve gönderilen mevâcib yerine ulaşınca kadar muhafazası için gerekli tedbirlerin alınması ile ilgili hükümler,

23– Tırhala Beyi iken vefat eden Osman Bey'in; Magosa Kalesi'nin muhasarasında şehit düşen Trablus Beyi Mehmed Bey'in muhallefâtının defter edilip İstanbul'a gönderilmeleri gibi görev başında vefat eden devlet görevlilerinin terekeleri ile ilgili hükümler,

24– Ülke topraklarından düşmana tereke verilmemesi; kaçak tereke alıp giderlerken ele geçirilen terekelerin mâl-ı mîrî için zaptedilmesi ve sorumluların cezalandırılmaları ile ilgili hükümler,

25– Düşmanın saldırı ihtimali bulunan Rodos, Preveze, Sakız, Ayamavra, Klis, Yanya, Karlılı, Delvine, Nablus, Trablus, Draç, Mora, Selemiye, Balis, Hersek ve İnebahtı bölgelerinin ve Anadolu'daki bazı sancak ve kazâların muhafaza edilmeleri ile ilgili hükümler,

26– Kendilerine verilen görevleri yerine getirmek için gerekli gayreti göstermeyen; görevini ihmal eden; görevi başında bulunmayan kişilerin görevden alınarak cezalandırılmaları ile ilgili hükümler,

27– Hakkında şikâyetle bulunulan Taman Kadısı Mevlânâ Mehmed b. Fethullah'ın; öşr ve rüsum vermeyen ve fesat çıkarttığı ihbar olunan Terkiş(?) Kalesi Dizdarı Durmuş'un; Harput beyi ve kadısının görevden alınmaları ve teftiş edilmeleri gibi yolsuzluk yapan devlet görevlileri hakkında soruşturma açılması ve görevden alınmaları ile ilgili hükümler,

28– Halka zulmeden Köprülü Kazâsı Nâyibi Ahmed'in; Karahisâr-ı Şarkî'de reâyaya zulmeden subaşların; Pogonya kazâsının köy halkına zulmedip mallarını zorla alan Nâyib Ali ve akrabalarının; hisar erenlerine baskı yapan ve zulmeden Şam kalesi dizdarının vb. gibi halka baskı ve zulüm yapan devlet görevlileri ve âyandan olan kimselerin durumlarının teftiş edilerek cezalandırılmaları ile ilgili hükümler,

29– Anabolu Kaptanı Perviz, Hâssa Gönüllü Reisler Kaptanı Kara Hâce, Dubrovnik beyleri, Mora beyi ve Avlonya azebler ağasının düşman donanmasının faaliyetleri; Rumeli beylerbeyinin isyan eden kefare ve Hersek taraflarındaki düşmanın durumu; Diyarbakır beylerbeyinin İran ve Özbekler hakkında gönderdiği

bilgiler ile Nemçe ve İran taraflarına casuslar gönderilmesi gibi devletin istihbarat çalışmaları ile ilgili hükümler,

30– Nakşa Adası reâyasının iki yıldır vermedikleri haraçların tahsili; zimmetlerinde mâl-ı mîrî bulunan kimselerden bunların tahsil edilmesi gibi konularla ilgili hükümler,

31– Boşalan gediklerle mahlûl tîmar ve zeâmetlerin yararlılık gösteren kimselere tevcih edilmeleri ve bazı mukâtaaların iltizâma verilmesi ile ilgili hükümler,

32– Şam, Halep vs. yerlerden toplanan avâriz akçalarının İstanbul'a gönderilmesi ile ilgili hükümler,

33– Silahtar Ağası Mustafa Ağa tarafından askerlerin çarşılarında çeşitli sanatlar icra etmelerinin önlenerek daima ata binme ve silah talimi yapmalarının sağlanması; Şehrizol'daki yeni inşa edilen kalelere yerleştirilen kul tâyifesine ok atışı taliminden başka bir iş teklif olunmaması; Van, Bağdat, Şehrizol, Şam, Erzurum ve Basra beylerbeyilerinin kul tâyifesini kendi hallerine bırakmayarak ata binme, ok ve tüfek atışı ve diğer harp aletlerini kullanma talimi için haftada iki gün eğitim yapturmaları gibi askerlerin eğitimi ile ilgili hükümler,

34– Cami ve çeşmelerin su yolları üzerine bağ, bahçe, çukur, bina vs. yapılarak zarar verilmesinin önlenmesi; hâssa çayırlarının yakınlarında bulunan değirmenlerin çayırlara zarar vermelerinin önlenmesi gibi bugünkü anlamda çevrecilik olarak adlandırabileceğimiz konularla ilgili hükümler,

35– Mîrî tüfekler üzerindeki beylik damgasını silerek kendi mülkiyetlerine geçirip kullanan Bağdat yeniçerilerinin teftiş edilmesi; düşman saldırısı ihtimali olan İnebahtı ve Tırhala bölgesindeki silahların toplatılması; Yanya bölgesindeki manastırlarda ve keferenin elinde bulunan silah ve atların toplatılarak kalelere dağıtılması gibi savaş esnasında halkın elindeki silahların toplatılması ile ilgili hükümler yanında;

– Peygambere ve sahabeye küfreden kimselerin cezalandırılmaları,

– Kudüs'teki Hz. Musa, Hz. Yunus ve Hz. Lut evkâfının vakıfnâmesi ile vakfa ait emlak, eşya vs.nin vakfın yeni nâzırı Hacı İdris'e verilmesi ve kabirlerin vakıf mahsulünden tamir ettirilmesi,

– Hz. Ali ve Hz. Hüseyin'in türbelerine halı döşenmesi; Hz. Ali meşhedine su getirilmesi; İran'dan Meşhede'n-i Şerîfe'n'e defnedilmek üzere gönderilen ölülerin Meşhede'n'den uzak yerlere defnedilmesi,

– Kudüs'teki Deyr-i Musallebe isimli kilisenin bitişiğine müslümanlar tarafından yapılan mescidin kiliseye çevrildiğine dâir yapılan şikâyet sonucu yapılan tahkikat neticesinde burasının mescit olduğuna karar verildiği,

– Müslümanlara şarap satan kimselerin cezalandırılmaları,

– Müslümanların ekin ve bağları arasına konarak mallarına zarar veren, halkın at ve paralarını çalan, kadın ve kızları kaçırarak fuhuş yaptıran çingene tâyifesinden kimselerin yakalanarak cezalandırılmaları,

– Hizmette bulundukları görevlerini bırakarak kaçan acemi oğlanlarının bulunarak görevlerine gönderilmeleri; İstanbul'da acemi oğlanı iken mürted olup memleketlerine dönen acemi oğlanlarının yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri,

– Yemen'e gönderilen Sinan Paşa'nın Kethüdası Erdoğan ve Ali Çavuş'a İstanbul'dan Yemen'e varıncaya kadar geçecekleri yerlerde her türlü kolaylığın gösterilmesi,

– İstanbul'da yangın çıktığında söndürmek için yüz elli acemi oğlanı ve yüz elli bostan oğlanının kapıya çıkartılmaları,

– İznik, Yenişehir, Akhisar ve Geyve'de bir önceki yıl ortaya çıkararak ekili alanlara zarar veren çekirgelerin yumurtalarını toprağa bırakarak bu sene tekrar çıkma ihtimaline karşı gereken tedbirlerin alınması,

– Eflak voyvodasının saraya yirmi adet şahin göndermesi; Halep, Hama ve Rumkale taraflarında Hâssa-i Hümayûn için bülbül toplanması; Hâssa Doğancılarından Mirza'nın evinin basılarak iki şahininin öldürülmesi,

– Tırhala'da keşişler tarafından meskun mahallere uzak yerlerde keşişhâne adı altında yapılan ve içlerine silah konulan hisarların kimler tarafından yapıldığının araştırılarak silahlara el konulması,

– Uygunsuz davranışlarda bulundukları şikâyet olunan kadınların hapsedilmeleri,

– Marmara kazâsına misafir olarak gelen ve kadı huzurunda İslam dinini seçerek müslüman olan şahsı kaçırarak ve mahkemeyi basarak sicili parçalayan zimmîlerin yakalanarak cezalandırılmaları,

– Rumeli kazâlarında müslüman kılığında dolaşan zimmîlerin cezalandırılmaları,

– Bazı ailelerin çocuklarının rehin olarak tutulmaları,

– Mimar Sinan'ın Kayseri'nin Ağırnas köyündeki Çöngеле mevrâsının tasarrufunun kendisine verilmesini istediği,

– Gelibolu'nun Burhan köyünde defîne bulan kimselerin İstanbul'a gönderilmeleri gibi farklı pek çok konuyu ihtiva eden hükümler yer almaktadır.

*

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nce yayınlanan bu eser, 3 ciltten müteşekkildir. Birinci ve ikinci ciltlerde yer alan bölümlere dâir açıklayıcı bilgiler aşağıda verilmiştir. Üçüncü cilt ise, defterin aslının faksimile baskısından meydana gelmektedir.

Birinci ciltte; "Sunuş" yazısında, "12 Numaralı Mühimme Defteri"nin tavsifi yapılarak, şekli özelliklerinden bahsedildikten sonra, defterin muhtevası konu başlıkları hâlinde verilmiş ve bunu takiben de, neşirde uygulanan usûl ana hatlarıyla belirtilmiştir.

Sunuş yazısından sonra gelen "Kısaltmalar" ve "İçindekiler" bölümlerini müteakip, defterdeki "Hükümlerin Özet ve Transkripsiyonları" yer almıştır.

Mükerrer olan veya konu olarak birbirine çok yakın olan hükümlerden tesbit edilebilenlerinin özetleri ikinci defa yeniden yapılmayıp (bkz. hkm. ...) şeklinde bir önceki hükme atıf yapılmıştır.

Birinci ciltte 938 Numaralı Cüz'ün 60 hükmü ve 12 Numaralı Mühimme Defteri'nin ilk 715 hükmünün özet ve transkripsiyonuna yer verilmiştir.

Eserin ikinci cildinde, 716-1223 numaralar arasındaki hükümlerin "Özet ve Transkripsiyonlar"ı ile yer, şahıs, millet, kabile, boy, aşiret ve müessese isimleri ile çeşitli terim ve tâbirlerden müteşekkil "Analitik İndeks" yer almıştır. Okunuşunda tereddüt edilen kelimelerin yanına (?) işareti konulmuş, orijinal metinde kâtip hatası olarak yanlış yazılan kelimelerin orijinalleri ile hiç okunamayan kelimeler scanner taraması yapılarak parantez içerisinde verilmiş, orijinal metinde boş bırakılmış olan yerler de parantez içerisinde boşluk () şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca zaman içerisinde defterde oluşan tahribattan dolayı yer yer yıpranma ve çürümeler oluşmuş olup; bu kısımlara tekabül eden kelimeler okunamamıştır. Fakat mümkün olduğunca cümlelerin gelişine göre veya benzer hükümlerde geçtiği şekiller dikkate alınarak tamamlanmış ve bu tip harf, hece veya kelimeler altı noktalı olarak gösterilmiştir.

İndeks maddeleri yazılırken, mümkün olduğunca defterdeki şekle sadık kalınmaya çalışılmıştır. Yani, indekse konu olan kişi ve kurum adları, terim, tâbir ve kelimeler dilin o günkü imlâ ve fonetik özellikleri göz önüne alınarak yazılmış, iptal edilen hükümlerin özet ve transkripsiyonları yapılmayıp, indeksleri çıkarılmamıştır.

Defterin taranıp maddelerin tespiti safhasında belirlenecek indeks maddesinin, genel konu adı şeklinde değil de, bir genel konunun alt başlığı, başka bir deyişle, içinde geçtiği hükümdeki özel durumu ifade edecek şekilde alınmasına gayret edilmiştir. Dolayısıyla maddeler çoğunlukla tamlama, deyim ve diğer tür kelime gruplarından meydana gelmektedir.

Birden fazla kelimedenden meydana gelen bu tür indeks maddeleri, ait oldukları metinde, genellikle aralarına başka kelime veya kelime grupları girmiş vaziyette geçmelerine rağmen, hem anlam ve gramatik münasebet, hem de indeksin sıhhati açısından ayıklama-birleştirme yoluna gidilmiştir.

İndeks maddeleri defterdeki hüküm numaraları esas alınarak hazırlanmış olup; cüz'e ait hükümlerin indeksini diğerlerinden ayırdetmek için bu hüküm numaralarının sonuna "c" harfi konulmuştur (15 c, 21 c, 45 c. vb. gibi).

Arapça ve Farsça kelimeler oturmuş bir imlâya sahip olmaları sebebiyle, bunlarla ilgili problemler yok denecek kadar az iken, Türkçe ve diğer dillere ait kelimelerin imlâları sık sık değişebilmektedir. Defterdeki hükümlerin yer yer değişik kâtipler tarafından kaydedilmesi ve bunlardan bazılarının çalakalem, bazılarının ise noktasız yazılmış olması, imlâda farklılıklara, tenakuzlara, dahası yanlışlıklara sebep olmuştur. Bunlardan küçük çapta olanlarına, meselâ okunan harflerde değil de, okutucu harflerdeki eksiklik-fazlalıklar, takdim-tehirler görmezlikten gelinip, okunan harflerdeki ve kelimenin anlamında sapmalara, anlamsızlıklara yol açabilecek olanlara işaret edilmiştir.

Eseri yayına hazırlayan Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personeline ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Bu vesileyle çalışmalarımızda her türlü teşvik ve desteği bizlerden esirgemeyen Başbakanlık Müsteşar Vekili Sayın Dr. O. Kadri KESKİN'e ve Müsteşar Yardımcısı Sayın M. Selçuk POLAT'a teşekkürlerimizi sunmayı görev biliyorum.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi "Mühimme Defterleri" koleksiyonundan seçilip ilim dünyasının istifadesine sunulan bu çalışmanın, ilgililere yararlı ve yardımcı olmasını diliyorum.

3 Aralık 1996

İsmet BİNARK

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

K I S A L T M A L A R

Arn.	Arnavutluk
bkz.	bakınız
ey.	eyâleti
H.	hicrî
hkm.	hüküm
k.	karyesi
kl.	kal'ası
krş.	karşılaştır
ks.	kasabası
kz.	kazâsı
lv.	livâsı
mh.	mahallesi
Msr.	Mısır
nh.	nâhiyesi
s.	sayfa
sn.	sancağı
vb.	ve bu
vs.	vesâire
vt.	vilâyeti

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	V
SUNUŞ	VII
KISALTMALAR	XXVII
İÇİNDEKİLER	XXIX
HÜKÜMLERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI	1

HÜKÜMLERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI

5
Sefer Cüz'idür.

c. 1 *Kıbrıs adasının fethi için düzenlenecek sefer nedeniyle sefer güzergâhı üzerindeki çeşitli kazâlardan belirtilen cins ve miktarlarda zahirenin tedarik edilerek tayin olunan konaklara ulaştırılması.*

Bekir Çavuş'a virildi.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

İnşâ'a'llâhü'l-E'azz evvel-bahâr-ı huceste-âsârda Kıbrıs cezîresi fethi için sefer-i hümayûnum mukarrer olup sa'âdet ü ikbâl ve devlet ü iclâl ile teveccüh-i hümayûnum oldukda taht-ı kazâna tâbi' Mâldepe ve Gekbovize nâm mahaller konak ta'yîn olunmağın zikrolunan konakların her birine yiğirmişer bin akça[lık] etmek, beşer yüz müd arpa ve iki yüz araba odun tedârük olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup zikrolunan konakların her birinde beşer yüz müd arpa ve iki yüz araba odun [ve] yiğirmi bin akçalık ekmek unın şimdiden der-mahzen itdürüp dahı sâhibleri üzerine yazup onat vechile hıfzidüresin ki, inşâ'a'llâh teveccüh-i hümayûnum olduğu zamânda ne günde getürmek emrüm olursa ta'yîn olunan mikdârı etmeği varılmazdan dört-beş gün mukaddem bişürdüp dahı arpa vü odun ile bî-kusûr emrolunduğı üzre cümlesin sâhibleriyle ol mahalle getürüp ihzâr eylesesin ki, sâhiblerine ticâret ve asker halkına si'at-i ma'îşet olup zahîre husûsında muzâyaka çekilmeli olmaya ve zü'amâ vü sipâhî ve Dergâh-ı Mu'allâm kulları an bârlarında küllî arpa bulunursa anlardan dahı nizâ' itdürmeyüp ihrâc idüp emrolunan zahîrenün ihzârında sa'y ü ihtimâm eylesesin. Şöyle ki; inşâ'a'llâh varıldığı gün emrolunan mikdârı etmek ü arpa vü odunı ta'yîn olunan mahalle bî-kusûr getürmeyesin, azl ile konılmayup mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup şimdiden hemân emrüm üzre tedârüki bâbında gereğı gibi mukayyed olasin ve zikrolunan zahîreden mâ'adâ bal u yağ ve pirinç ü peynir ü yoğurd ve sâyir me'kûlât dan dahı müstevfî tedârük idesin. Ammâ; bu bahâne ile kudreti olanlardan ahz ü celb olunmağla hımâyet olunup kudreti olmayanlara teklîf olunmağla muzâyaka lâzım gelmekden ziyâde ihtirâz idesin.

Sinân ve Mehmed Çavuş'a ma'an virildi. 17 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, İznikmid kâdîsına: "...taht-ı kazâna tâbi' Çınarlu ve İznikmid ve Derbendiağzı Konakları için her birine beşer yüz müd arpa, ikişer yüz araba odun, yiğirmi bin akça[lık] etmek ..."

Keyvân Çavuş'a virildi. Fî 19 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, İznik kâdîsına: "... taht-ı kazânda Dikilitaş ile Gölbaşı nâm mahaller konak ta'yîn olmuştur. Herbirine zikrolunan mikdârı zahîre için Dikilitaş Konağı'na Geyve kâdîsı ve Gölbaşı Konağı'na () ve Göl kâdîsı mu'âvenet ideler ..."

Mahmûd Çavuş'a virildi. Fî 19 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Geyve kâdîsına ki: "... İznik'a tâbi' Dikilitaş konak ta'yîn olunup zikrolunan mikdârı arpa vü odun u etmek emrolmuştur. Zikr[olunan] konak zahîresine mu'âvenet itmek emridüp ..."

Şâh Hüseyin oğlu Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 23 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Göl kâdîsına ki: "... İznik'a tâbi' Gölbaşı nâm mahal konak ta'yîn olunup arpa vü odun u etmek emrolunmuştur. Taht-ı kazândan mu'âvenet idesin." diyü.

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 16 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Yenişehir kâdîsına; Yenişehir Konağı için.

Bâlî Çavuş'a virildi. Fî 17 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Burusa kâdîsına; Yenişehir'e mu'âvenet için.

Mehmed Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, İnegöl kâdîsına; "... İnegöl'e tâbi' Akbıyık konak [ta'yîn] olmuştur. Zikrolunan mikdârı zahîre ..." için.

Ömer Çavuş'a. Fî gurre-i Zi'l-ka'de, sene: 977

Bir sûreti, Yarıhsâr kâdîsına ki; İnegöl[e] tâbi' Akbıyık Konağı'na mu'âvenet için.

Söğüdlü Mehmed Çavuş'a. 16 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Bâzârcık kâdîsına; Bâzârcık Konağı zahîresi için.

Mehmed Çavuş'a virildi. 19 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Bilecik kâdîsına; Bâzârcık Konağı'na mu'âvenet için.

Sefer Çavuş'a virildi. Fî 24 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, İnöni kâdîsına; "... Bozöyük ve İnöni nâm mahaller konak [ta'yîn] olmuştur. Bozöyük Konağı'na Tomanîç kâdîsı ve İnöni'ne Eskişehir kâdîsı mu'âvenet için" yazılmışdır.

Toyran Çavuş'a virildi. 14 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Tomanîç kâdîsına; Bozöyük Konağı'na mu'âvenet için.

İbr[â]hîm Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Eskişehir kâdîsına; İnöni zahîresine mu'âvenet için.

Hüseyin Çavuş'a virildi. 15 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Kütâhiyye kâdîsına ki: "... taht-ı kazâna tâbi' Kalburcı ve Kütâhiyye ve Saka ve Döğer nâm mahaller konak ta'yîn olunup Kalburcı Konağı'na Seydîgâzî zahîresi ve Kütâhiyye Konağı'na Gedos zahîresi ve Saka Konağı'na Kütâhiyye zahîresi ve Döğer Konağı'na Şeyhlu ve Uşşâk zahîresi gelmek için Seydîgâzî ve Gedos ve Şeyhlu ve Uşşâk kâdîlarına müstekıll ahkâm-ı şerîfe yazılmışdır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazândan Saka Konağı'na zikrolunan mikdârı zahîre tedârük idesin."

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 12 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Seydîgâzî kâdîsına; "... Kütâhiyye'ye tâbi' Kalburcı Konağı'na zahîre getüresin." diyü.

Kâsım Çavuş'a virildi. 17 Ramazân, sene: 977

Bir sûreti, Gedos kâdîsına; "... Kütâhiyye Konağı'na ol mikdâr zahîre getüresin." diyü.

Hasan Çavuş'a virildi. 15 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Şeyhlu kâdîsına; "... Kütâhiyye'ye tâbi' Döğeri Konağı için Uşşâk kâdîsıyla zikrolunan mikdârı arpa vü odun u etmek ..."

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 16 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Uşşâk kâdîsına; "... Döğeri Konağı zahîresiyçün emrolunan Şeyhlu kâdîsına mu'âvenet idüp ol Konağı'na ..."

Nâh Çavuş'a virildi. 18 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Karahısâr kâdîsına; "Karahısâr'a tâbi' Kazlıgöl ve Karahısâr ve Kızılkilise nâm mahaller konak olup zikrolunan konaklara ta'yîn olunan mikdârı zahîre tedârük olunmak emrüm olup Kazlıgöl Konağı'na Barçınlu ve Şühûd zahîresi ve Karahısâr ile Kızılkilise Konakları'na Sandıklı ve Sincanlı ve Ge[y]likler ve Uluborlu ve Gönen kâdîları mu'âvenet etmek için herbirine müstekîll ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdür ..."

Husrev Çavuş'a virildi. 18 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Barçınlu ve Şühûd kâdîlarına ki; "Karahısâr'a tâbi' Kazlıgöl Konağı'na ol mikdâr zahîre için mu'âvenet ide."

Ahmed Çavuş'a virildi. 20 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Sandıklı kâdîsına; "Karahısâr ile Kızılkilise Konakları'na ol mikdâ[r] zahîre için mu'âvenet idesin." diyü ve "Sana dahı mu'âvenet için Sincanlı kâdîsına hüküm gönderilmişdür." diyü yazılmışdır.

Nâh Çavuş'a virildi. 15 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Karahısâr kâdîsına; "Karahısâr ile Kızılkilise Konakları zahîresine Sandıklı kâdîsına mu'âvenet idesin." diyü.

Ramazân Çavuş'a virildi. 16 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Uluborlu kâdîsına ki; "Karahısâr Konağı'na mu'âvenet idesin." diyü.

Selîm Çavuş'a virildi. 19 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Gönen kâdîsına; Karahısâr zahîresine mu'âvenet için.

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 8 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Homa kâdîsına ki; "Karahısâr Konağı'na zahîreye mu'âvenet idesin." diyü.

Posta İlyâs Çavuş'a virildi. Fî 9 Şevvâl, sene: 977

Bir sûreti, Akşehir kâdîsına; Akşehir Konağı'na zikrolunan mikdârı zahîre için.

Bir sûreti, Yapalı kâdîsına ki; "Akşehir'e tâbi' Abdullâhbaba Konağı için () müd arpa* getüresin." diyü.

Bir sûreti, Ilgun kâdîsına; Ilgun Konağı için ol mikdâr zahîreye.

Bir sûreti, Turgud kâdîsına; Konya'ya tâbi' Suluzengî Konağı için.

Bir sûreti, Konya kâdîsına; "... Bozuk ve Konya ve Peykârîoğlu köyi ve İsmil nâm mahaller konak ta'yîn olunup Bozuk Konağı'na, Bayburd, Konya Konağı'na, Aksarây [ve] Koçhisâr ve Beğşehir kâdîları ve Peykârîoğlu Konağı'na Seydîşehir ve İsmil Konağı'na Anduğı ... "

Ya'kûb Çavuş'a virildi. 19 Şevvâl

Bir sûreti, Bayburd kâdîsına; "... Konya'ya tâbi' Bozuk nâm mahal konak ta'yîn olunmuşdur ... "

Konyalı Mehmed Çavuş'a. 22 Şevvâl

Bir sûreti, Beğşehir kâdîsına; "... Konya Konağı için ol mikdâr zahîre getüresin ... "

Mehmed Çavuş'a. 23 Şevvâl

Bir sûreti, Seydîşehir kâdîsına; "Konya Konağı'na ol mikdâr zahîre getüre."

Mustafâ Çavuş'a. 16

Bir sûreti, Aksarây kâdîsına; "Konya'ya tâbi' Peykârîoğlu Konağı'na ol mikdâr zahîre getüre."

Mustafâ Çavuş'a. 19 Şevvâl

Bir sûreti, Koçhisâr kâdîsına; "Konya'ya tâbi' İsmil Konağı'na getüre."

Bir sûreti, Alatağ kâdîsına; İsmil Konağı'na mu'âvenet itmek için.

Kaysariyyelü Mustafâ Çavuş'a. 10 Şevvâl

Bir sûreti, Niğde kâdîsına; Eskiil'e tâbi' Karabınar Konağı için ol mikdâr zahîreye.

Mehmed Çavuş'a virildi. 17 Ramazân

Bir sûreti, Anduğı kâdîsına; "Eskiil'e tâbi' Kayağün Akçaşehir konak ta'yîn olunmuşdur. Ol mikdâr zahîre getüre."

Mustafâ Çavuş'a. Fî gurre-i Zi'l-ka'de, sene: 977

Bir sûreti, Eskiil kâdîsına ki; "... taht-ı kazânda Karabınar ile Kayağün Akçaşehir konak olup her konağa ta'yîn olunduğı mikdâr zahîre Karabınar Konağı'na Niğde kâdîsı ve Kayağün Akçaşehir'ne Anduğı kâdîsı mu'âvenet emrolmuşdur. Sen dahı taht-ı kazândan zahîre tedârük idüp zikrolunan konakların her birinde ol mikdâr zahîre ihzâr idesin."

Mahmûd Çavuş'a.

Bir sûreti, Ereğli kâdîsına; Lârende'ye tâbi' Kertiköyi Konağı'na zahîre için.

Mehmed Çavuş'a.

Bir sûreti, Lârende kâdîsına; "Kertiköyi ile Yörükyiri(?) konak olmuştur. Kertiköyi Konağı'na Ereğli kâdîsı, sen dahı Yörük Konağı'na ol mikdâr zahîre getüresin."

Bir sûreti, Mud kâdîsına; "... taht-ı kazâna tâbi' Deregeçeli ve Beğköprüsi konak olup her birine ol mikdâr zahîre ta'yîn olunup Beğköprüsi Konağı'na Ermenak ve Gülnâr kâdîları zahîre getürmek ve sen dahı Deregeçeli Konağı'na ol mikdâr zahîre getürmek emrolunmuşdur ... "

Çerkes Pervâne Çavuş'a. 16 Şevvâl sene

Bir sûreti, Bolavadin kâdîsına; Çay Konağı için ta'yîn olunan mikdârı zahîreye. Yalavaç dahı mu'âvenet ider.

Bir sûreti Ermenak kâdîsına; "... Mud kazâsına tâbi' Beğköprüsi nâm mahal konak olup ta'yîn olunan mikdârı zahîreyi ihzâr itmek için Gülnâr kâdîsıyla sana emrolmuşdur..."

Bir sûreti, Gülnâr kâdîsına; "... Beğköprüsi Konağı için Ermenak kâdîsıyla ta'yîn olunan zahîreyi tedârük idesin..."

Bir sûreti, Silifke ve Selendi kâdîsına; "... Göksin(?) konak ta'yîn olunmuşdur. Yedi yüz müd arpa, iki yüz araba odun, altmış bin akça ..."

Karitaş kâdîsı dahı Silifke'ye mu'âvenet için hüküm yazıldı.

* Metinde şeklindedir.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 977

c. 2

Budun beylerbeyi tarafından, düşmanın göndermesi gereken haraçların henüz gelmediği ve saldırı ihtimali olduğu bildirildiğinden Tımışvar Beylerbeyliği'ne tâbi beylere haber gönderilerek savaşa hazırlıklı olmaları ve Budun beylerbeyinden yardım talep edildiğinde âcilen yardıma gitmelerinin tenbih edilmesi.

Kethudâsına virildi. 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Budun beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "küffâr-ı hâksârın haracı henüz gelüp vâsıl olmayup ve hareket-i bî-bereketleri ihtimâlî olduğın" bildürmeğin beğlerbeğiliğine tâbi' beğler ile cem'ıyyet idüp anun gibi küffâr-ı hâksârın hareketi mukarrer olup müşârün-ileyh senden mu'âvenet taleb iderse varup mu'âvenet itmek emridüp **buyurdum ki:**

Aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp beğlerbeğiliğine tâbi' olan beğlere mektûblar gönderüp tenbîh ü te'kîd eylesin ki, her biri sancağına tâbi' olan alaybeği [ve] zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr âlât-ı ceng ü cidâl ve edevât-ı harb ü kıtâlleriyle hâzır u müheyâ olup küffâr-ı hâksârın hareketi mukarrer olup müşârün-ileyhden âdem geldükde cümle beğler ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla bir ân tevakkuf itmeyüp müşârün-ileyh yanına varup hüsn-i ittihâd u ittifâk üzre müşârün-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre a'dâ-yı dîn [ü] devletün def'-ı mazarrat u ifsâdları bâbında envâ'-ı mu'âvenet ü muzâheret idüp ammâ şöyle ki; maslahat düşüp müşârün-ileyhden âdem gelüp taleb olundukda eger beğlerden ve eger zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan bir ferdün yat u yarakda kusûr u noksân olup yâhûd hâzır bulunmayup ve taleb olunduğu gün çıkup varılmayup maslahat avkolup ihmâlün sebebi ile memleket ü vilâyete zarar u gezend irişe, aslâ bir ferdün özri makbûl olmayup mu'âteb ü mu'âkab olmağı mukarrer bilüp ana göre gereği gibi

basîret üzre olup ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtitmeye[sin] ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne vechile tedârük itdügün yazup bildüresin.

c. 3 *Naldöken yörükleri sübaşısı tarafından Çirmen beyi emrine gönderilecek olan Çingâne müsellemlerinin otağ-ı hümâyûn hizmetinde istihdam edilmesi.*

Çirmen beğine hüküm ki:

Vâkı' olan sefer-i zafer-eserde otak-ı hümâyûnum hıdmetiyçün Çingâne müsellemlerinin bir nevbetlüsini mu'accelen ihrâc eyleyüp sana îsâl eylemek içün Na'ldöken Yörükleri Sübaşısı olan Mahmûd zîde mecdühûya hükm-i hümâyûnum yazılup irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan müsellemleri müşârun-ileyh sana gönderüp teslîm itdükde yanuna alup me'mûr olduğun hıdmetde istihdâm eylesesin.

c. 4 *Budun taraflarında düşmanın saldırı ihtimaline karşı Budun beylerbeyi tarafından yardım talebinde bulunulduğunda İskenderiyye, Dukagin, Köstendil, Üsküp, Bosna, Niğbolu ve Silistre beyleri tarafından gerekli yardım yapılması.*

Kethudâsına virildi. Fî 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Sancağunun hıfz u hırâsetinde olup anun gibi Klis ve Hersek ve Budun câniblerinde bir hıdmet düşerse varup mu'âvenet eylesesin." diyü emrüm olmuşdı. Hâliyâ Budun câniblerinde küffâr-ı hâksârun hareket ihtimâli olmağın Budun beğlerbeğisi taleb itdükde varup mu'âvenet itmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ tevakkuf itmeyüp sancağunun alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmâriyla müretteb ü mükemmel hâzır u müheyâ olup Budun câniblerine göz ü kulak tutup anun gibi düşmen-i bî-dînün hareket-i bî-bereketleri mukarrer olup Budun beğlerbeğisinden mektûb ü âdem gelüp taleb olundukda bir ân te'hîr u tevakkuf itmeyüp sancağın askeriyle ber-vech-i isti'câl yanına varup müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasin. Şöyle ki; müşârun-ileyh taleb itdükde hâzır bulunmayup vakti ile varup irişmeyesin veyâhûd sancağın askerinin yat u yaraklarında ve kendülerde kusûr u noksân ola, aslâ vü kat'â bir ferdün özri makbûl olmayup azlile konılmayup mu'âteb ü mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtitmeyesin.

Kethudâsına. 12

Bir sûreti, Dukagin beğine.

Kethudâsına virildi.

Bir sûreti, Köstendil beğine.

Bir sûreti dahı yazılıp âdemisi Alî'ye virildi. Fî 21 Za., sene: 977

Kethudâsına virildi. 12

Bir sûreti, Üsküb beğine.

Bu hükmün sûreti başka geçmiştir.

Bir sûreti, Bosna beğine.

Bir sûreti, Niğbolı beğine; "...Eflak'a mu'âvenet eylesin." diyü hüküm gönderilmişdi...

Kethudâsına. 12

Bir sûreti, Silistre beğine; dahı kezâlik.

c. 5

Saruhan sancağı alaybeyinin, sefere gitmeyip emrindeki züamâ ve sipahilerle İzmir, Çeşme, Ayasluğ, Menemen, Bergama ve Ayazmend nâhiyeleriyle civarının muhafazasında bulunması.

Saruhan sancağı alaybeğisine hüküm ki:

Hâlen ferzend-i erc-mend oğlum *tâle bakâ[hü]* lalası Ferruh *dâme ulüvvühû* mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûrun zü'amâ vü sipâhîleri hâlen vâkı' olan sefer-i hümayûna teveccüh itmek" husûsın bildürmeğin sefer-i hümayûna gitmeyüp İzmir ve Çeşme ve Ayasluğ ve Menemen ve Bergama ve Ayazmend nâhiyelerinde ve sâyir ol cevânibde hıfz u hırâseti lâzım olan mahalleri görüp gözedüp muhâfaza hıdmetinde olmanı emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, livâ-i mezbûrun zü'amâ vü erbâb-ı tîmârıyla bir münâsib mahalde oturup dahı zikrolunan mahalleri ve sâyir ehl-i fesâd ü şenâ'atden memleket ü vilâyete ve re'âyâ vü berâyâyâ zarar u gezend irişmek ihtimâli olan mevâzı'ı dâyimâ görüp gözedüp anun gibi bir mahalle ehl-i fesâddan zarar irişmek mukarrer ola, aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ile üzerlerine varup ehl-i fesâd ü şenâ'at olanları il-eri ile hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp dahı ahvâllerin toprak kâdîları ma'rifeti[y]le görüp fesâd ü şenâ'atleri sâbit ü zâhir olanlara aslâ mecâl vermeyüp şer'le mahallinde lâzım geleni icrâ itdürüp yerine koyasın ki, ehl-i fesâddan bir mahalle zarar olmayup mazarrat u fesâdları memleket ü re'âyâ üzerinden mündefi' olup eyyâm-ı sa'âdet-i hümayûnumda re'âyâ vü berâyâ refâhiyyet ü istirahatde olup devâm-ı devlet ve sebât-i mecd ü rif'atüm ed'iyesine meşgûl olalar. Şöyle ki; zât-ı şerîfüm sa'âdet ü ikbâl ile sefer-i hümayûnda iken mezkûr olan mahallerde ve sâyir ol taraflarda ehl-i fesâddan bir mevzı'a zarar u ziyân irişe, sen mukayyed olmayup mücerred sefer-i hümayûndan kalmağla kendü hâlüne meşgûl olup muhâfazası emrolunan mahallere göz ü kulak tutmayup ihmâl ü müsâhele eylesin, aslâ özrün makbûl olmayup eşedd-i ikâbla mu'âkab olman mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup dâyimâ teyakkuz u intibâh üzre hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra'ıyyet bâbında ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresin ve fermân-ı şerîfüm üzre muhâfaza hıdmetinde kalup etrâf u cevânibe hazır u nâzır olduğun zikrolunan yirlerin kâdîlarına ve sâyir etrâfda olan kuzâta bildüresin ki, taht-ı kazâlarında vâkı' olan kasabât u kurâ ahâlisine emr-i şerîfümü tenbîh ü i'lân itdürüp re'âyâ vü berâyâyı âgâh ideler ki, anun gibi bir mahalle ehl-i fesâd müstevlî ola,

mu‘accelen gelüp kuzâta haber ideler, kuzât tevakkuf itmeyüp sana i‘lâm eyleyeler. Sen dahı vech-i meşrûh üzre bî-tevakkuf varup def‘-ı mazarratları husûsında mücidd ü mukdim olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevritmeyesin. Şöy[le] ki; fesâda bâdî olan ehl-i şenâ‘ati re‘âyâ kuzâta haber virüp kuzât dahı sana bir haber itmeyeler, ihmâlleri sebebi ile bir mahalle zarar ola, ehl-i fesâda olacak hakâret anlara olmak mukarrerdür. Ana göre emr-i şerîfümü etrâfa bildüresin.

c. 6 *Bağdat halkından bazı kimselerin râfızî ve dinsiz oldukları yalundaki haberlerin araştırılması ve doğruysa haklarından gelinmesi için hüküm gönderilmesi.*

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bağdâd halkından ba‘zı kimesneler için; "Rafz u ilhâd üzrelerdür." diyü sâbıkâ arz olunmağın; "Vâkı‘ ise âhar cerîme isnâd idüp sicill itdürüp haklarından gelmek için hüküm-i şerîfüm gönderilmek ... "*

* Hüküm metni eksiktir.

c. 7 *Bosna beyinin sancağındaki züamâ ve erbâb-ı timarın yarısını alaybeyi ile birlikte Klis beyi emrine göndermesi, diğer yarısı ve kadimî ocak erleriyle sancağının hizmetinde bulunması; Budun beylerbeyinden yardım talep edildiğinde de vakit geçirmeden emrindeki askerlerle Budun beylerbeyinin yanına gidip hizmette bulunması.*

Budun beğlerbeğisinin kethudâsına virildi. Fî 18 Za., sene: 977

Bosna beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana emr-i şerîfüm gönderilüp; "sancağunda olan zü‘amâ vü erbâb-ı tîmârun nısfın alaybeğilerine koşup Klis Beği Ferhâd dâme izzühû yanına gönderüp bâkî kalan nısfı ile ve Bosna sancağının kadîmî ocak erleriyle sancağunda oturup muhâfaza hıdmetinde olman" emrolunmuşdı. Ol emrüm kemâ-kân mukarrerdür. Hâliyâ emîru'l-ümerâ‘i'l-kirâm Budun Beğlerbeğisi Mustafâ dâme ikbâlühûdan mektûb gelüp; "küffâr-ı hâksârın hareketi olup bir cânibe düşmek ihtimâli olduğın" bildürmeğın zikrolunan askerün ile hâzır u müheyyâ olman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sancağunda olan zü‘amâ vü erbâb-ı tîmârun nısfın alaybeğileriyle müşârun-ileyh Klis beğine gönderdükden sonra bâkî kalan nısfı ile ve kadîmî ocak erleri ve gayri yararlarıyla sancağunda cem‘ıyyet üzre hâzır u müheyyâ olup Budun beğlerbeğisi cânibine nâzır olasin. Anun gibi küffârın hareketi olup bir cânibe düşmeleri mukarrer olduğı zamânda müşârun-ileyh Budun beğlerbeğisinden sana mektûb ü âdem gelüp taleb eyledükde yanunda olan asker ile mu‘accelen varup irişüp müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunup dîn [ü] devlet-i hümayûna müte‘allik olan umûrda bezli-

makdûr eylesin. Ammâ; gitdüğün zamânda sancağın hıfzı için yirüne yarar âdemün koyup gidesin.

c. 8 *Budun beylerbeyinin yardım talebi üzerine Mehmed Giray Han serdarlığında gönderilecek bin nefer Tatar askerinin Akkirman, Silistre, Niğbolu ve Vidin taraflarından geçişi sırasında zahirelerinin tedarik edilmesi ve geçtikleri yerlere zarar vermelerinin önlenmesi.*

Kethudâsına virildi. Fî 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

Akkirman beğine hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Budun beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "küffâr-ı hâksârün cem'ıyyeti olup Memâlik-i Mahrûse'den bir yire zarar u gezend irişdürmek ihtimâli olmağla bir mikdâr Tatar askeri" taleb itmeğın beş bin nefer yarar Tatar ile cenâb-ı emâret-me'âb Devlet Giray Hân *dâmet me'âlîhinün* oğlı halefü'l-ümerâ'i'l-ızâm Mehmed Giray *dâme mecdühû* serdâr ta'yîn olunup gönderilmek için müşârün-ileyh Devlet Giray Hân'a nâme-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi müşârün-ileyh Mehmed Giray *dâme mecdühû* zikrolunan asâkir-i Tatar ile ol cânibe geldükde sancağuna tâbi' olan menâzil ü merâhlde ve mesâlik ü me'âbirde ubûr u mürûr itmelerinde ve eger akçalarıyla zahîreleri tedârükünde gereği gibi mu'âvenet ü muzâheret idüp ammâ; tâyife-i Tatar'dan Memâlik-i Mahrûsem'e ve re'âyâ vü berâyâyâ zarar u gezend irişdürmekden ziyâde ihtirâz eylesin.

Kethudâsına. 12

Bir sûreti, Silistre beğine.

Bir sûreti, Niğbolu beğine.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 4 Zi'l-hicce, [sene:] 977

Bir sûreti, Vidin beğine.

c. 9 *İçel halkının çoluk-çocuk ve hayvanlarının yaylaklara gönderilip kendilerinin ise salıverilmeyip askerın geçeceğı mahallerde gereken yerlere ücretle iskeleler kurdurulması ve doldurulması gereken yerlerin doldurtulması.*

Arz getüren Nesîm'e virildi. Fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 977

İçil beğine hüküm ki:

Hâlen İçil'de olan halkı yaylaklarına salıvmeyüp asker-i zafer-eserüm geçmeğê kâbil ü münâsib olan yirlerde iskele binâ itdü[r]üp ve toldurulması lâzım mahalleri toldurmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, İçil'de olan halkun ehl ü ıyâllerin ve sâyir tavarların yaylaklarına gönderüp dahı kendülerine kifâyet kadar adem alıkoyup emrüm üzre asker-i zafer-eserüm geçmeğê

kâbil ü münâsib olan yerlerde ücretleriyle iskele binâ itdürüp ve toldurulması lâzım olan mahalleri toldurup itmâm-ı maslahat eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyesin. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer eyleyesin.

c. 10 *Saruhan sancağı alaybeyinin emrindeki züamâ ve sipâhîlerle sefere gitmeyip uygun bir mahalde oturarak Saruhan ve çevresinin mahafazası hizmetinde bulunması. (Bkz. hkm. 5.)*

Kapukethudâsına virildi. Fî 10 Zi'l-ka'de, sene: 977

Lalaya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Saruhan sancağının zü'amâ vü sipâhîleri hâlen sefer-i hümayûna teveccüh itmeleri" husûsın bildürmüşsin. İmdi; livâ-i mezbûr alaybeğisi zü'amâ vü sipâhîleri ile bir münâsib mahalde oturup etrâf u cevânibe hâzır [u] nâzır olup anun gibi sûhte vü levend tâyifesinden ve sâyir ehl-i fesâddan memleket ü re'âyâyâ zarar u gezend irişmek ihtimâli olursa il-eri ile üzerlerine varup def'-ı mazarrat [u] ifsâdı husûsı için müşârun-ileyhe mufassal hükm-i hümayûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, fermân-ı şerîfüm üzre müşârun-ileyh alaybeği livâ-i mezbûrun zü'amâ vü erbâb-ı tûmârıyla muhâfaza hıdmetinde olup tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, bâb-ı muhâfazada dakîka fevittmeyüp hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra'ıyyet bâbında ikdâm ü ihtimâm üzre ola. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhelesi ile ol cânibe bir mahalle ehl-i fesâddan zarar irişe, sonra özri aslâ makbûl olmayup mu'âteb olması mukarrerdür; ana göre mukayyed ola.

c. 11 *Cezâyir-i Garb'da bulunan yeniçerilerin kahramanlıkları hakkında beylerbeyi tarafından gönderilen mektubun alındığı; bundan sonra da aynı şekilde hizmete devam etmeleri halinde hizmetlerinin karşılıksız kalmayacağını kendilerine bildirilmesi.*

Cezâyirli Hüseyin Çavuş'a. 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Cezâyirde olan yeniçeri kullarım bölükbaşları ve odabaşlarıyla cümlesi uğur-ı hümayûnumda gereği gibi hıdmet idüp envâ'-ı bahadırılıkları zuhûra gelüp ırz u nâmûs-ı saltanatuma müte'allik umûrda cân u başların fedâ eylemeği kendü[lere] minnet bildüklerin" arzylemişsin. Yüzleri ağ olsun! Anlardan dahı umulan bu makûle şecâ'at ü merdânelikler idi ki, zuhûra getürmüşler. İnşâ'a'llâh hıdmetleri mukâbelesinde küllî inâyet ü ihsânuma mazhar olurlar. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı mezbûr kullaruma i'lâm eyleyesin ki, min-ba'd dahı vâkı' olan hıdemât-ı hümayûnumda her biri bezl-i maddûr ve sa'y-i mevîr eyleyüp dîn [ü] devlet-i hümayûnuma ve ırz [u] nâmûs-ı saltanatuma müte'allik olan umûrda envâ'-ı şecâ'at ü şehâmetlerin zuhûra getüreler ki, hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunanları her ne vechile arzidersen Südde-i Sa'âdetüm'de makbûl olmak mukarrerdür. Ana göre her biri mukayyed olup uğur-ı hümayûnumda umıldığı üzre envâ'-ı sa'y ü ikdâmların zuhûra getüreler.

c. 12

İçel beyinin sipahileriyle birlikte askerlerin geçeceği yerlere iskele inşası, yolların temizlenip tamir edilmesi ve zahire tedariki konularında gecikmeden çalışmalara başlaması ve gereken gayreti göstermesi.

Şehzâde çavuşlarından Hasan Çavuş'a virildi. 10 Zi'l-ka'de, sene: 977

İçil beğine hüküm ki:

Karaman beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "Silifke'de iskele yapılması ve zahîre ve yollar ayırtlanması husûsına müşârun-ileyhi ta'yîn eylediği" i'lâm olundu. İmdi; mîr-i mûmâ-ileyh Kestel nâm yaylakun tevsî' u tathîri ve vâkı' olan çayırları âdemleriyle hıfz u hırâset için ta'yîn olunup sen sancağın sipâhîleriyle iskele binâsına ve zahîre ve yollar ayırtlanması* hıdmetlerinde olman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp sancağın sipâhîleriyle eger iskele binâsıdır ve eger yollar ayırtlaması ve zahîre tedârüküdür; şimdiden mübâşeret idüp ber-vech-i isti'câl cümlesin itmâma sa'y ü ikdâm eylesin ki, inşâ'a'llâh sa'âdetle varıldukda cümlesi hâzır bulunup ta'b ü zahmet ve zahîreye muzâyaka çekilmeye.

لرمانه

* Metinde لرمانه şeklindedir.

c. 13

İçel beyinin, Kestel adlı yaylağı asker için konaklamaya hazır hale getirmesi, mevcut barutu güzel bir şekilde muhafaza etmesi ve yaylakta bulunan hamamın tamire muhtaç yerlerini tamir ettirmesi.

Bu dahı mezkûra virildi.

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "inşâ'a'llâhü'l-Meliki'l-Müte'âl sa'âdet ü ikbâl ile ikâmet olunacak Kestel nâm yaylağın ta'mîr u ıslâhı ve etrâfında asâkir-i mansûre konmağa kâbil olan yirlerün tathîr ü tevsî'ı ve kar u buz tedârüküne mübâşeret olunduğın ve mezbûr yaylakda bir küçük hammâm olup ana muttasıl bir kubbe dahı binâ olunmasın ve bir kaç a'lâ çayırlar korunup ve Silifke Kal'ası'nda kifâyet mikdârından zâyid haylî barut olup kadîmden kîselerle konmamağla çürüyüp birbirine karışıp açık turmağla zarar ihtimâli olmağın sanduk veyâhûd kîseler tedârük olunmak lâzım olduğın" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp varullar veyâhûd kîseler tedârük idüp dahı barutı kurudup koyup nem-nâk yire kodurmayup el-ıyâzü bi'llâh âteşden zarar u gezend irişmekden hazer idüp muhkem hıfzıtdüresin ve kal'a-i mezbûrede cümle ne mikdâr barut mevcûd olup ve ne vechile hıfzolunduğın yazup bildüresin ve küllî hammâm lâzım değildir; hemân [ne] hâl üzere ise meremmâta muhtâc olan yirlerin şimdiden termîm ü ta'mîr itdüresin ve sen âdemlerünle yaylağın yirlerini ve çayırlarını hıfzıdüp tevsî' u tathîr eyleyüp iskele binâsına sancağın alaybeğisini sipâhîleriyle ta'yîn eylesin ki, beğlerbeği yanına varmak lâzım değil; beğlerbeği dahı mahall-i mezbûra gelür. Bu bâbda alaybeğine dahı hükm-i

hümâyûnum gönderilmişdür; îsâl idüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, me'mû[r] olduğu hıdmetde cidd ü ikdâm eyleye.

c. 14 *Ahyolu, Bartın ve Amasra kadıları tarafından yapımına başlanan gemilerin bir an önce bitirilerek Südde-i Saâdet'e gönderilmesi, aksi halde cezalandırılacakları.*

Abbâs Çavuş'a virildi. 10 Zi'l-ka'de, sene: 977

Ahyolu kâdîsına ve anda binâsı fermân olunan gemiler üzerine ta'yîn olunan çavuşa hüküm ki:

Bundan akdem; "ol cânibde binâsı emrolunan gemiler nevrûz[a] değin tamâm olup mahrûse-i İstanbul'a gelmek" emrüm olmuşdı. Nevrûz gideli haylî zamân olup rûz-ı hızır karîb olup henüz dahı gemiler irişmemişdür. Bu bâbda mu'âteb olmuşsındur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp mukaddemâ binâsı emrolunan gemileri ber-vech-i isti'câl irişdürüp mahrûse-i mezbûreye gönderesiz. Şöyle ki; ol gemiler mu'accelen gelüp irişmeye, te'hîr lâzim gele, aslâ özrinüz makbûl olmayup hakkınızdan gelinmek mukarrerdür; vebâlinüz kendü boynunuza; bilmiş olasız. Ana göre mukayyed olup ihmâlden hazer eylesesiz.

Abbâs Çavuş'a.

Bir sûreti, Bartın kâdîsına.

Alî Çavuş'a virildi. Fî 10 Zi'l-ka'de, sene: 977

Bir sûreti, Amasrı kâdîsına.

[Yev]mü's-Sülâsâ

c. 15 *Hersek beyinin, düşman tarafından yapılması muhtemel bir saldırıya karşı Bergoriçe Kalesi için hizmete elverişli azep yazıp tayin etmesi ve Neretva'nın muhafazası için gönderilen reisi de kaptanlık hizmetinde istihdam etmesi.*

Budun beğlerbeğisiniün kethudâsına virildi. 18 Za., sene: 977

Hersek beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "küffâr-ı hâksârın Nova üzerine gelmekde tedârükleri olmağın Neretva'da bir kapudân ta'yîn olunup ve deryâya karîb Bergoriçe nâm kal'aya yüz elli nefer azeb yazılmak" husûsın i'lâm eyledüğün ecilden toksan nefer yarar azeb yazılup defter olunmak emridüp ve Neretva'ya dahı deryâda yörülen gönüllü re'îslerden bir yararı kapudân ta'yîn olunup gönderilmek için düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Piyâle Paşa'ya emr-i şerîfüm verilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre kal'a-i mezbûre için yarar olup hıdmete kâdir olanlardan toksan nefer azeb yazup isimlerin defter idüp defterin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki,

ulûfeleri ta'yîn olunup mahalline kaydoluna ve Neretva'ya kapudânlık hıdmetiyeçün gönüllü re'îslerden biri ta'yîn olunup gönderildükde vech ü münâsib gördüğün üzre kapudânlık hıdmetin itdüresin. Bu bâbda kemâl-i teyakkuza intibâh üzre olup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ a'dâdan memleket ü vilâyete ve re'âyâ vü berâyâyâ zarar olmamak bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin.

c. 16 *Kıbrıs'ın fethi için düzenlenen seferde ordunun zahire ihtiyacını karşılamak üzere Mirza Çavuş yetkili kılındığından zahire toplamak üzere uğradığı kazâların kadılarının halktan para ile tedarik edip hazır beklettikleri gıda maddelerini adı geçene teslim etmeleri.*

Mîrzâ Çavuş'a virildi. Fî 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

Kasun ve Tarsus ve Ulaş ve Karaîsâlu ve Ayas ve Adana ve Sis ve Berendi ve Kars ve Kınık ve Gügercinlik ve Andırın ve Mar'aş ve Uzeyr ve Kavahı(?) ve Gündüzlü ve Hârîm ve Antâkiyye ve Kilis ve Ayntâb ve Rûmkal'a ve Türkmen-i Haleb ve Yeniil ve Haymâne ve Lek ve Önk ve Yüzde ve Zamantu ve Elbistân ve Hısn-ı Mansûr ve Behisni ve Gerger [ve] Kâhta ve Birecik ve Malâtiyye ve Samsad kâdîlarına hüküm ki:

İnşâ'a'llâhü'l-Azîzü'l-Fettâh evvel-bahâr-ı huçeste-âsârda cezîre-i Kıbrıs'un feth u teshîri husûsına niyyet-i vâlâ-nehmet-i şâhânem mukarrer olup Ordu-yı Hümâyûnum'a yağ u bal ve pirinç ü peynir ve sâyir zehâyir cinsinden vâfir u müstevfî zahîre tedârük olunup gönderilmesin emridüp bu bâbda Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mîrzâ Çavuş mübâşir ta'yîn olunup **buyurdum ki:**

Müşârun-ileyh çavuşum fermân-ı şerîfüm ile her kankınızın taht-ı kazâsına varursa bulunan yerlerden zikrolunan zehâyirden ve sâyir asâkir-i nusret-me'sere lâzım olan zahîre kısmından ve gayriden müşârun-ileyh çavuşum ma'rifeti[y]le vâfir u müstevfî ihzâr idüp şimdiden hâzır u müheyyâ eyleyesiz. Sonra hüküm-i şerîfüm gönderilüp ne mahalle getürmek emrüm olursa sâhibleri veyâ vekîlleri ile Ordu-yı Hümâyûn'a gönderüp bey' itdüresiz ki, sâhiblerine ticâret ve asker halkına si'at-i ma'îşet hâsıl ola. Şöyle ki; Ordu-yı Hümâyûnum ol cânibe karîb vardukda zahîre husûsı için tekrâr emri şerîfüm gönderildükde hâzır zahîre bulunmayup tedârük ü ihzârında nev'an ihmâl ü müsâhelenüz olmağla zahîre bâbında asker halkına muzâyaka lâzım gelüp mezkûr çavuşum sizün adem-i ihtimâmınız arzeye, özrinüz makbûl olmayup mu'âteb olmanız mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtitmesiz. Ammâ; bu bahâne ile zahîresi olmayanlara zahîre teklîf olunup zahîresi olanlar celb ü ahz olunmağla himâyet olmaktan hazer eyleyesiz.

c. 17 *Hersek beyinin Neretva için talep ettiği kaptanın, Piyale Paşa tarafından gönüllü reisler arasından seçilip gönderilmesi.*

Çavuşbaşına teslim olundu. Fî 12 Zi'l-ka'de, sene: 977

Piyâle Paşa'ya hüküm ki:

İftihârul'l-ümerâ'i'l-kirâm Hersek Sancağı Beği Kâsım *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Neretva'da bir kapudân ta'yîn olunmak lâzım ü mühimm olduğın" bildürmeğin deryâda yöriyen gönüllü re'îslerin yararlarından biri kapudân ta'yîn olup gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Gönüllü Re'îsler Kapudânı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Kara Hâce *zîde kadruhûy*ı getirdüp dahı deryâda yöriyen gönüllü re'îslerinden yarar, şecâ'at-şi'âr, kapudânlık hıdmetine kâdir olanlardan birin müşârun-ileyh arzıtdüğü üzre Neretva'ya kapudânlık hıdmeti için ta'yîn idüp müşârun-ileyh Hersek beği *dâme izzühûya* gönderesin ki, varup müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde buluna.

c. 18 *Kıbrıs adasının fethi için çıkılacak seferde askerin gıda ihtiyacının karşılanması için görevlendirilen Mirza Çavuş'a Zülkadriye ve Halep beylerbeyileri tarafından gereken yardımın yapılması.*

Mezkûr Mîrzâ Çavuş'a virildi. 11 Za.

Zü'l-kadriyye ve Halep beğlerbeğisine hüküm ki:

Cezîre-i Kıbrıs'un feth u teshîri husûsı için asâkir-i nusret-me'serüme zahîre lâzım [ü] mühimm olmağın beğlerbeğili[ği]nüze müte'allik olan ba'zı kâdîlıklardan zehâyir kısmından vâfir u müstevfî tedârük olunup hâzır u müheyyâ olmasına kâdîlarına mufassal hükm-i hümayûnum gönderilüp Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mîrzâ mübâşir ta'yîn olup gönderilüp mu'âvenet olunmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Müşârun-ileyh çavuşum varup sizden mu'âvenet taleb itdükde hısâr-erenlerinden ve gayriden kifâyet mikdârı âdem virüp mu'âvenet ü muzâheret eyleyesiz ki, hâzır u müheyyâ olup zahîre bâbında muzâyaka çekilmeye.

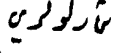
c. 19 *İçel beyinin Kıbrıs halkına; Osmanlı Devleti'ne teveccüh ettikleri takdirde, fetihten sonra kendilerine dokunulmayacağı, mallarına el konulmayacağı, sadece ziraat ettikleri yerlerin öşrünü verecekleri yolunda istimâlet verip aksi takdirde, düşmanla birlik olurlarsa kendilerine merhamet edilmeyeceği şeklinde tenbihte bulunması.*

İbr[â]hîm Çavuş'a virildi. Fî 18 Za., sene: 977

İçil beğine hüküm ki:

Hâlen Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp cezîre-i Kıbrıs'dan gelen tâcirün takrîrin ve sâyir ol cânibe müte'allik her ne ki tahrîr itmişsen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm oldu. Eyle olsa; cezîre-i mezbûrenün re'âyâsına istimâlet için mukaddemâ gönderilen hükm-i şerîfüm mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm tedârük üzere olup sâbıkâ gönderilen istimâlet hükmi mücebince cezârenün re'âyâsına girü kendü cânibünden mektûblar gönderüp her birine yeni istimâlet virüp şöyle ki; "düşmen tarafına meyilleri ve mu'âvenetleri olmayup Südde-i Sa'âdetüm cânibine toğrılık üzere teveccühleri mukarrer ola, inşâ'a'llâh fethi müyesser oldukda her birisi mutasarrıf oldukları tîmârları* ve evleri ve sâyir emlâki ile mu'âf u müsellemler olup bir nesneleri ellerinden alınmayup ve kimesneye dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp ancak zirâ'at itdükleri yirlerinden şer'le öşrin virürler ve eger Dergâh-ı Mu'allâm'a itâ'atleri olmayup düşmen tarafına mâlları ve nefsleriyle mu'avenetleri olup mu'în ü zahîr olalar, sonra inâyet-i Hakk *celle ve alâ* ile fetholundukdan sonra ol asıl düşmene mu'âvenet ü muzâheret idenlere aslâ hımâyet olunmayup kendüler katlolunup etfâl ü ezvâcî esîr ve emvâl ü esbâbları nehb ü gâret ve yağmâ vü tâlân ü târâc olmak mukarrerdür. Ana göre fermân-ı şerîfümü i'lân idüp ve mümkün olduğu üzere sa'y ü ihtimâm idüp; "Bu cânibe itâ'at idenler kemâl mertebe ri'âyet olunur. Dirlik recâ idenlere murâdları üzere ağır dirlikler virilüp mu'âfiyyet taleb idenler[e] dahı mu'âf-nâmeler virilür." diyü her birin itâ'ate terğîb itdüresin ve muttasıl yarar câsûslar gönderüp sahîh haberler alup i'lâm itmekden** hâlî olmayasın.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

c. 20

Midilli beyinin emrindeki kuvvetlerle Donanma-i Hümâyûn'a katılması.

Midillü beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana; "Sancağın sipâhîsiyle Donanma-i Hümâyûnum'a hâzır olasın." diyü emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olmağın hâlen düstûr-ı mükerrrem Piyâle Paşa *ed[â]ma'llâhü te'âlâ iclâlehü* ile Donanma-i Hümâyûnum'a ta'yîn olup **buyurdum ki:**

Vardukda, sancağın sipâhîlerinin üç bin akçadan ziyâde tîmâr tasarruf eyleyenlerin cebe vü cevşen ve cebelülerin ve sâyir âlât-ı harb ü kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâlleriyle ihzâr eyleyüp ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelülerinle hâzır u âmâde olup dahı müşârun-ileyh Donanma-i Hümâyûnum'la ol câniblere vardukda te'hîr eylemeyüp gemilerine girüp müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzere hıdmetde bulunasın. Şöyle ki; üç binden ziyâde tîmâr tasarruf eyleyenler kifâyet eylemeyüp dahı âdem lâzım olursa azebden ve hısâr-erinden dahı kifâyet mikdârı âdem alup gemilerine girüp istihdâm eylesin. Ammâ; sancağın dahı hâlî konılmak câyiz değildir; sancağın hıfzı için üç binden aşğa tîmârı olanları alaybeğisine koşup dahı sancağın hıfzı için alıkoyup gereği gibi hıfz u hırâset itdüresin. Muhâfaza husûsı ziyâde mühimdür; bir vechile tedârük eylesin ki, sonra gaflet ile a'dâ cânibinden bir zarar u gezend irişdürilmek ihtimâli olmaya.

c. 21

Mora beyinin, donanmaya katılmasıyla birlikte Balyabadra'nın savunmasız kalacağını bildirilmesi üzerine Vezir Piyale Paşa'nın buraya yeteri kadar adam bırakıp muhafazayı temin etmesi.

Çavuşbaşına virildi. 11 Zi'l-ka'de, sene: 977

Vezîr Piyâle Paşa'ya hüküm ki:

Mora Sancağı Beği Ahmed Beğ mektûb gönderüp; "Livâ-i mezbûrda nâhiye-i Balyabadra küffâr-ı hâksâra karîb mahûf* u muhâtara yirler olup dâyimâ levend firkateleri hâlî olmayup emr-i şerîf mücebince deryâ seferine giderse vilâyet hâlî kalup muhâfazası lâzimdür." diyü arzylemeğin **buyurdum ki:**

Livâ-i mezbûr sipâhîlerinin pîrlerinden ve bi'l-cümle sefere iktidârı olmayanlardan altmış nefer sipâhî defter idüp ve bir çeribaşayı üzerlerine baş u buğ ta'yîn idüp livâ-i mezbûrun hıfz u hırâseti içün alıkoyasın ve çeribaşına gereği gibi tenbîh ü te'kîd eylesin ki, dâyimâ cem'ıyyet üzre olup hıfz u hırâseti lâzım olan mahalleri görüp gözedüp düşmen-i bî-dîn tarafından memleket ü vilâyete ve re'âyâ vü berâyâyâ zarar u gezend irişdürmekden hazer eyleyeler. Şöyle ki; anlarun ihmâl ü müsâhelesi sebebi ile livâ-i mezbûrda bir mahalle zarar olup fesâd ü şenâ'at ola, çeribaşının ve sipâhîlerin aslâ özri makbûl olmayup dirlikleri âhara virilmekle iktifâ olunmayup kendülerün muhkem haklarından gelinür. Ana göre muhâfaza hıdmetinde mücidd ü mukdim olup ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyeler.

* Metinde **لفون** şeklindedir.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 13 Zi'l-ka'de, sene: 977

c. 22

Düşmanın Körföz Kalesi'nden gelip Sabada köyünü bastığı ve yağma yaptığı bildirildiğinden, bundan sonra benzer bir durum yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması.

Bu hüküm virilmedi.

Delvine beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Körföz Kal'ası'ndan on beş pâre çekdürür kadirge gelüp iki-üç bin er döküp hâs olan Sabada nâm karyeyi gâret idüp Hasan nâm emînün âdemlerinden dört nefer kimesneyi esîr eyleyüp gümrük-hânede olan metâ'ı alup givürdüp gitdüklerinden sonra tekrâr gelüp tavarların gâret idüp ahâl-i karye firâr itdüklerin ve min-ba'd dahı küllî fesâd itmek mukarrer fehmlunduğın" bildürmüşsin. İmdi; bundan akdem sana; "A'dâ-yı bed-re'y câniblerinden gaflet eylemeyüp ol cevânibi onat vechile hıfz u hırâset eylemek bâbında gereği gibi ikdâm ü ihtimâm üzre olasın." diyü emrüm olmuşken düşmen cânibine gözci komayup tedârük eylememeğe sebep nedür? Muhâfazada ihmâl üzre olduğunun ecilden mücib-i itâb olmuşsundur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi basîret ü intibâh üzre olup min-ba'd a'dâ cânibinden gaflet eylemeyüp yarar gözciler koyup Vezîrüm Piyâle Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü*

Donanma-i Hümâyûnum'la varınca ol cevânibi onat vechile hıfz u hırâset eyleyüp düşmen-i bî-dîn tarafından zarar u gezend iriştirilmekten ziyâde hazer eylesin. Muhâfaza husûsı ziyâde mühimdir; sâyir husûsa kıyâs eylemeyüp kemâl-i teyakkuz u intibâh üzre olup a'dâ tarafından gaflet eylemeyesin. Şöyle ki; bir dahı ol cevânibe düşmen gelüp bir yire zarar u gezend iriştirüp dahı sen hâzır bulunmayup def' u ref'inde sa'y ü ikdâm eylemeyesin, bu bâbda beyân olunan özü'n makbûl olmayup azlile konılmayup envâ'-ı ikâbuma mazhar olmak mukarrerdür. Ana göre ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyüp basîret üzre olasin.

c. 23 *Yenişehir Kadısı Muslihuddîn ile Müfettiş Pîr Mehmed Çavuş'un donanma için kendilerinden tedariki istenen peksimet ve zahireyi gemilerle Sakız'a gönderip donanmaya ulaştırmaları.*

Mustafâ Çavuş'a virildi. 13 Zi'l-ka'de, sene: 977

Yenişehir Kâdîsı Muslihuddîn'e ve Müfettiş Pîr Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Bundan akdem ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "size tedârüki fermân olunan eger peksimad ve eger zahîredür; mu'accelen gemilere tahmîl itdürüp Donanma-i Hümâyûnum'a karşı Sakız'a iletmenüz" emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre tedârük itdüğünüz eger peksimad ve eger sâyir zahîredür; sâbıkâ emrolunduğı üzre gemilere tahmîl idüp Donanma-i Hümâyûnum'a karşı mu'accelen Sakız'a iledüp Donanma-i Hümâyûnum'a teslim eylesiniz. Şöyle ki; Donanma-i Hümâyûn'a Sakız'da yitişmezsenüz Donanma-i Hümâyûn akabince Rodos'a varup mülâkî olup peksimad u zahîreyi bî-kusûr teslim idüp ve peksimad u zahîreden gemilere ne mikdâr nesne tahmîl idüp alup gitdüklerin yazup bildüresiz. Zikrolunan gemiler mu'accelen irişüp Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü iclâlehûya* mülâkî olmak mühimmâtıdandır; gereğı gibi mukayyed olup sâbıkâ fermân olunan zahîreyi ve nüzûlî mu'accelen tahmîl eyleyüp müşârun-ileyhe îsâl eylemek ardınca olasız.

c. 24 *İznik ve Akhisar'da sefer için istenen koyunların fakirlerden alınıp zenginlerden ise sadece bedeli tahsil edildiğı bildirildiğinden bu tür haksızlıklara meydan verilmemesi.*

Göynüklü tâyifesinden İbrâhîm'e virildi. Fî 13 Zi'l-ka'de, sene: 977

İznik ve Akhisâr kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzdan sefer-i hümâyûnum zahîresiyçün cem' olunan koyun fak[î]rlerden alınıp ağniyâdan akça alınduğı istimâ' olunmağın kimesneye te'addî olunmayup ber-vech-i adâlet hâllü hâllerince alınmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânuzdan sefer-i hümâyûnum mühimmi içün cem' olunmak fermân olunan koyunu emr-i şerîfüm üzre her kişi[ye] hâllü hâllerince ber-vech-i adâlet tevzî' eyleyüp vech-i meşrûh üzre ağniyâya hımâyet olunup fukarâya te'addî olunmaktan ziyâde hazer eylesiniz. Şöyle ki; ağniyâya hımâyet olunup dahı fukarâya zulm ü te'addî olunduğı zâhir ola, netîcesi size âyid olur; bilmiş olasız.

c. 25 *Ahyolu kadısının yapılan gemilere mümkün olduğu kadar çok sayıda âlâtçı ve kürekçi koyup göndermesi.*

Kapudân paşanın kethudâsına virildi. Fî 13 Zi'l-ka'de, sene: 977

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Emr-i şerîfle üç kîse akça vârid olup; "Binâ olunan yigirmi kît'a at gemilerine onar nefer âlâtçı hısâbı üzre iki yüz nefer âlâtçıya sekiz yüz akça virüp gemilere koyup ve R[û]mili'nden gelen kürekçileri dahı koyup gönderesin. Vefâ eylemez ise ol câniblerde olan müslimânı ve kefereden sekizer yüz bedel akçalarıyla kürekçi tutup tekâmîl eylesin." diyü fermân olunmuş iken Ahyolu kazâsında olan kurânun ba'zı Tersâne'ye kendir* virmek için ve ba'zı merhûme sultânun vakfı olmağla ellerinde mu'âf-nâmeleri olmağın Aydos ve Rusîkasrı ve Karîn-âbâd ve Yanbolı ve Nevâhî-i Yanbolı ve Yenice-i Kızılağaç ve Pravadi kâdîlarına ahkâm-ı şerîfe gönderilmek lâzımdır." diyü bildürmüşsin. Ammâ; Donanma-i Hümâyûnum gemileri çıkmak üzre olup zikrolunan kâdîlara ahkâm-ı şerîfe gönderilüp kürekçi tedârük olunca maslahat avkolunmak lâzım gelmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u terâhî itmeyüp mümkün olduğu üzre zikrolunan gemilere birer mikdâr kürekçi vü âlâtçı tedârük olunup ber-vech-i isti'câl irsâl eylemekde envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin. Husûs-ı mezbûr gâyetile mühimdür; ana göre mukayyed olup tedârük üzre olasın.

* Metinde şeklindedir.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 14 Zi'l-ka'de, sene: 977

c. 26 *Aydın beyinin gazâ etmek için levend korsanlar ile yaptırdığı gemilerle birlikte Piyale Paşa'nın donanmasına katılması.*

Muhyî Çelebî ile Ferîdûn Ağa'ya gönderildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Yazıldı.

Bir sûreti, yazılup Rıdvân Çavuş'a virildi.

Aydın beğine hüküm ki:

Hâliyâ anda ba'zı levend korsanlar ile gazâ etmek için gemiler binâ eyledüğün i'lâm olunmağın ol gemiler ile düstûr-ı mükerrerem *ilâ-ahurihî* Vezîrüm Piyâle Paşa *edâma'llâhü iclâlehûya* mülâkî olman emridüp ve Çorum sancağı beği Donanma-i Hümâyûnum'a irişmeyüp kalmağın ana ta'yîn olunan gemi sana ta'yîn olunmak için mûmâ-ileyh vezîrûme emr-i hümâyûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda te'hîr u terâhî itmeyüp binâ eyledüğün gemilere sancağın sipâhîleriyle ve ol levend korsanlarla müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla girüp mu'accelen mûmâ-ileyhe ne mahalde münâsib ise mülâkî olup Çorum beğine ta'yîn olunan kadirgaya girüp müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre hîdmetde ve yoldaşlıkda bulunasın ve bu

emr-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ve ne vechile tedârük idüp ne günde gemilere binüp teveccüh eyledüğün mufassalen yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin. İhmâl ü müsâheleden hazer eyleyesin ve korsan gemileri kifâyet eylemezse ol câniblerde karamürsel ve asker tahmîline kâbil gemiler* bulunursa navlun ile girüp Donanma-i Hümâyûnum'a mülâkî olmağa sa'y ü ihtimâm eyleyesin.

* Metinde şeklindedir.

c. 27 *Aydın beyinin, gazâ etmek için levend korsanlar ile yaptırdığı gemilerle birlikte donanmaya katılması emredildiğinden, sefere katılmayan Çorum beyi için tahsis edilen gemilerin Aydın beyi emrine verilmesi.*

Bu dahi, müşârun-ileyhe gönderildi.

Vezîr Piyâle Paşa'ya hüküm ki:

Aydın sancağı beği ba'zı levend korsanlarla gazâ etmek için gemiler binâ eylemeğin sancağı sipâhîleriyle ol gemilere binüp sana mülâkî olmasıçün müşârun-ileyhe emr-i hümâyûnum gönderilmişdür ve Çorum sancağı beği Donanma-i Hümâyûn'a irişmeyüp kalmağın ana ta'yîn olunan gemiler mûmâ-ileyhe virilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi müşârun-ileyh sancağı sipâhîleriyle ol levend korsanlarla size her ne mahalde mülâkî olursa emrüm üzre Çorum beğine ta'yîn olunan gemileri müşârun-ileyhe viresin ki, vech ü münâsib görüldüğü üzre hıdmetde bulunalar.

c. 28 *Padişah Kıbrıs Seferi'ne bizzat çıktığı takdirde şehzâdenin Edirne muhafazasına varması gerekeceğinden yol hazırlıklarına şimdiden başlanması.*

Rıdvân Çavuş'a virildi. 16 Zi'l-ka'de, sene: 977

Şehzâde hazretleri lalasına hüküm ki:

Hâliyâ sa'âdet ü ikbâl ve cünûd-ı ferhunde-fâl ile cezîre-i Kıbrıs'un feth u teshîri niyyetine teveccüh-i hümâyûnum musammem olmağın oğlum tâle bakâhü mahrûse-i Edirne muhafazasında olmak lâzım olmağın anun gibi zikrolunan sefere bi'z-zât sa'âdet ü ikbâl ile azîmet-i âlî-nehmetüm mukarrer olursa mahrûse-i mezbûre muhafazasına varmak lâzım olur. Sefer levâziminden gâfil olmayup müşârun-ileyhün sefer husûsında lâzım ü mühimm olan ne ise şimdiden tedricle tedârük üzre olasin.

c. 29 *Karahisar-ı Sâhib beyinin, Kıbrıs Seferi için sancağında konak olarak belirlenen yerleri ve etraflarındaki çayurları, ordu oralara geldiğinde sıkıntı çekilmemesi için gereği gibi koruması.*

Kethudâsına virildi. 14

Karahısâr-ı Sâhıb beğine hüküm ki:

Sancağunda inşâ'a'llâhü te'âlâ nüz[û]l olunacak konakların ve etrâfda olan çayırlarının korunması lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup sancağunda ta'yîn olunan konakların çayırların ve konakların etrâfında olan çayırları dahı gereği gibi korudasın ki, inşâ'a'llâhü te'âlâ sa'âdetle varıldukda bir husûsda muzâyaka çekilmelü olmaya.

c. 30 *Ahyolu kadısının, yapımı emrolunan at gemileri tamamlanmışsa hemen, tamamlanmamışsa eksiklerini bir an önce tedarik ederek tamamlayıp göndermesi.*

Alî Çavuş'a virildi. Fî 13 Zi'l-ka'de, sene: 977

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem ol cânibde binâ olunmak emrolunan at gemileri deryâya inmiş midür, nice olmuşdur; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan gemiler eger deryâya inmiş ise te'hîr eylemeyüp avkitdürmeyesin. Eger henüz deryâya inmediyse aslâ tevakkuf eylemeyüp deryâya indürüp ber-vech-i isti'câl bu cânibe göndermeyince olmayasın. Husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdür; ihmâlden hazer eylesin.

c. 31 *İnebahtı ve Ağrıboz beylerinin emrindeki sipahilerle Donanma-i Hümayûn'a katılması.*

İnebahtı beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "sancağın sipâhîleriyle Donanma-i Hümayûnum ile bile varmak" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup mu'accelen varup Donanma-i Hümayûnum'a mülâkî olmak lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince cümle sancağın sipâhîleriyle düşmen yarağıyla müretteb ü mükemmel hâzır u âmâde olup emr-i şerîfüm mücebince mahall-i me'mûra varup Donanma-i Hümayûnum'a mülâkî olup gemilere girüp avk u te'hîr olunmakdan ziyâde hazer eylesin. Şöyle ki; Donanma-i Hümayûnum ol câniblere varup dahı sen sipâhîlerünle hâzır bulunmayup gemiler te'hîr olunmak lâzım gele, beyân olunacak özrün makbûl olmak ihtimâli yokdur. Ana göre bâb-ı ikdâmda dakîka fevtitmeyesin.

Bir sûreti, Ağrıboz beğine yazılmışdur.

c. 32

Hâssa Kendir Emîni Zaîm Mümin'in kendisinden istenen kendiri bir an önce Südde-i Saâdet'e göndermesi.

Ahmed Çavuş'a. 15 Zi'l-ka'de, sene: 977

Hâssa Kendir Emîni Za'îm Mü'min'e hüküm ki:

Kendir husûsı mühimmâtdan olup bu zamâna değin gelüp vâsıl olmamağla mûcib-i itâb olmuşsundur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp ne mikdâr hâzır kendir varsa cümlesin ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Husûs-ı mezbûr gâyet mühimdir; ihmâl ü müsâheleden hazer eylesin. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhele eylesin, vaktinde gelüp irişmeye, özrün makbûl olmaz; dirliğin alınmağla konılmayup envâ'-ı itâb ile mu'âteb olman mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevritmeyüp sür'at ü isti'cal üzre göndermek ardınca olasın.

c. 33

Bartın kadısının, Bartın'da yapılması emrolunan gemileri donanma sefere çıkmadan önce tamamlayıp göndermesi.

Ahmed Çavuş'a virildi.

Bartın kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Ol tarafda binâsı fermân olunan gemiler henüz gelüp irişmeyüp mu'accelen gönderesin." diyü emrüm* olmuşdı. Bu zamâna değin gelmeyüp ihmâl ü müsâhele olunmağla mûcib-i itâb olmuşsın. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp mukaddemâ binâsı fermân olunan gemileri itmâma irişdürüp ber-vech-i isti'câl göndermek ardınca olasın. Şöyle ki; Donanma-i Hümayûnum gitmedin gelüp vâsıl olmaya, vebâlün kendü boynuna. Kâdîlîğın alınmağla** konılmayup envâ'-ı itâb ile mu'âteb olursın. Ana göre mukayyed olasın; ihmâl ü müsâheleden hazer eylesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

[Yev]mü's-Sebt, fî 16 Zi'l-ka'de, sene: 977

c. 34

Rumeli beylerbeyinin mîrî hizmet vukûunda gönderilecek çavuşları ulakla göndermesi, yollarda yolcu beygirlerine dokunmamalarını tenbih etmesi; ayrıca, emrinde görevlendirildiği halde gelip hizmette bulunmayan beylere de görevliler göndererek bir an önce gelip hizmette bulunmalarını temin etmesi.

Yazıldı.

Süheyl Kethudâ'ya virildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Anun gibi bir cânibde mîrî hıdmet vâkı' olup acele ile çavuşlar gönderilmek lâzım oldukda ulağla göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Göresin, mîrî hıdmet vâkı' olup acele ile âdem göndermek lâzım geldükde Rûmili çavuşların ulağla irsâl eylesin. Ammâ; mîrîye müte'allik ziyâde mühim maslahat olmayınca ulağla gönderilmek câyiz değildir. Ana göre tedârük üzre olasin. Yollarda yolcu bârgîrin almak câyiz değildir; yirlülerün bârgîrin almak üzre tenbîh eylesin ve hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Beğlerden henüz yanuna kimesne gelmeyüp ammâ; karîb yirlere gelmişlerdür." diyü bildürmüşsin. Üsküb sancağı [beği] muhafazada kalmışdur. Ammâ; sayir beğlere mu'accelen mektûblar ve âdem gönderüp ale't-ta'cîl yanuna getirüp emrüm üzre hıdmetde bulunalar.

c. 35

Düşmanın Udobina ve Novi kalelerine saldırma ihtimali olduğu ve çetelerin çapul için saldırıda bulundukları bildirildiğinden, memleket muhafazası ve çetelerin hakkında gelinmesi için Klis beyi ile Bosna beyinin birlikte hareket etmeleri.

Hersek beğinin çavuşbaşına virildi. 17 Za.

Klis beğine hüküm ki:

"Beğ kralına tâbi' Hırvat kâfirlerinden üç binden ziyâde kâfir Udobina Kal'ası üzerine yörümüş iken kış olmağla girü avdet idüp ve Novi Kal'ası üzerine gelen düşmen kal'aya karîb uğratmayup ammâ; çeteleri segirtmekden hâlî olmayup ve Hırvat keferesinin ziyâde hareketi olup yek-dil ü yek-cihet olmuşlardır." diyü bildürmüşsin. Her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, memleket ü vilâyetün hıfz u hırâseti husûsında leyl ü nehâr mücidd ü mukdim olup ahde mugâyir kral cânibine olan kurâ vü vilâyete dahl ü tecâvüz itmeyüp anun gibi üzerüne düşmen gelürse [def'-ı] mazarratları bâbında mücidd ü sâ'î olup ve Herseklü'nün dahı vilâyetine tâbi' olan yirlere mukayyed olmayup hemân sancağının hıfz u hırâsetinde ve hareket idüp fesâda mübâşeret iden ehl-i fesâdun bi-inâyeti'llâhi te'âlâ hakkında* gelmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmun zuhûra getüresin ve Bosna sancağı sipâhîlerinin ba'zı alaybeğisiyle sana mu'âvenet için gönderilmeğe sancağı beğine hükm-i şerîfüm gönderilmişdür. Mu'âvenet lâzım olan husûslarda gönderilen sipâhîlerle hıdmetde bulunmak bâbında ikdâm ü ihtimâmun zuhûra getüresin. Ammâ; senün sancağında düşmenden havf ihtimâlî olmayup Bosna semtinde hareket idüp fesâda mübâşeret iderlerse müşârun-ileyh[den] sana mektûb ü âdem gelüp taleb iderse tevakkuf itmeyüp varup def'-ı mazarrat-ı a'dâda ihtimâmun vücûda getüresin.

* Metinde şeklindedir.

c. 36

Bartın'da yapılması emredilen at gemilerinin bir an önce bitirilerek Tersane'ye gönderilmesi.

Mûsâ Çavuş'a virildi. Fî 16 Zi'l-ka'de, sene: 977

Onikidîvân kâdîsına ve Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ahmed'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bartın'da binâsı fermân olunan beş pâre at gemileri itmâma irişmek için emr-i şerîf vârid olup ve "Ne zamânda tamâm olur bildüresin." diyü buyurılmağın; "Zikrolunan gemilerin biri tamâm kalafat olup ve birinün dahı nısfı kalafat olup sâyiri dahı hemân kalafata muhtâcdur. Cümle esbâbı hâzır u müheyyâdur." " diyü bildürmişsiz. İmdi; Donanma-i Hümâyûnum gemileri tamâm olup hemân at gemileri gelüp irişmeğe tevakkuf iderler. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ vü kat'â bir ân ve bir sâ'at te'hîr itmeyüp bi'z-zât gice vü gündüz üzerine durup dahı zikrolunan gemileri bi't-tamâm mu'accelen Tersâne-i Âmire'ye gönderesiz. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhele idesiz, te'hîr lâzım gele, sen ki kâdîsın, ma'zûl olup ve sen ki çavuşsın, çavuşluğun alınmağla konılmayup mu'âkab olursız. Ana göre gözinüz açup mu'accelen göndermekde ikdâm ü ihtimâm idesiz ve cümlesin bir yirden göndermeğe te'hîr itmeyüp tamâm olanın gönderesiz.

Bu dahi.

Amasrı kâdîsına yazıldı.

c. 37

İstanbul'da et sıkıntısı olduğundan Galata, Hâslar, Silivri, Rodoscuk, Çorlu, Kırkkilise, Pınarhisar ve Vize kazâlarından koyun gönderilmesi.

Muhtesibe virildi. Fî 18 Zi'l-ka'de, sene: 977

Galata ve Hâslar ve Silivri ve Rodoscuk ve Çorlu ve Hayrabolu ve Burgos ve Migalkara ve Babaeskisi ve Kırkkilise ve Bınarhisâr ve Vize kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ mahrûse-i İstanbul muhtesibi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahrûse-i mezbûrede et bâbında ziyâde muzâyaka olup taht-ı kazânuzda min-ba'd kuzı boğazlanmayup ve yalılarda alıkomayup İstanbul'a gönderilmesin" arzylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânuzda kuzı boğazlatdurmayup ve yalılarda ve taht-ı hükûmetinüzde matrabâzlara aldurmayup mahrûse-i mezbûre zahîresi için sâhibleri veyâ vekîlleriyle gönderesiz ki, gelüp mahrûse-i İstanbul zahîresi için bunda boğazlana. Şöyle ki; emr-i şerîfûme mugâyir taht-ı kazânuzda veyâhûd yalılarda kuzı boğazlanup veyâ matrabâzlara kuzı virildüğü sonra ma'lûm u zâhir ola, sizün ihmâlinüze hamlolunup mes'ûl olursız. Ana göre mukayyed olup mahrûse-i mezkûre zahîresinde ikdâm ü ihtimâmınız zuhûra getüresiz.

c. 38

Klis sancağına düşman tarafından saldırı olduğunda İskenderiyye, Dukagin ve Üsküb beylerinin beraber hareket edip yardımlaşarak düşmanın hakkından gelmeleri.

Hersek beğinin çavuşbaşısına virildi.

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Anun gibi Klis sancağında düşmen tarafından hareket olup memleket ü vilâyete zarar u te'addîleri ihtimâli olup mu'âvenet lâzım olmağla sancağı beğinden sana âdem ü haber geldükde sancağın sipâhîlerin alaybeğisine koşup mu'âvenete varman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyh Klis beği tarafına nâzır olup anun gibi ol sancağa düşmen leşker[i] gelüp fesâd idüp mu'âvenet için size âdem ü mektûb gelürse aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp sancağın askerin müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla alaybeğisine koşup müşârun-ileyh yanına gönderüp hüsn-i ittihâd u ittifâk ile eger senün dahı varman lâzım gelürse tevakkuf itmeyüp sen dahı varup bâb-ı mu'âvenet ü muzâheretde dakîka fevtitmeyesin; def'-ı mazarrat-ı a'dâda envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresin. Şöyle ki; müşârun-ileyh sana haber gönderüp taleb itdükde bilâ-te'hîr alaybeğiyle sipâhîleri gönderüp ve lâzım gelüp kendün varmayup ihmâlün sebebi ile bir mahalle düşmen müstevlî olup fesâd ola, özüñ makbûl olmaz. Sancağın alınmağla* konılmayup envâ'-ı itâb ile mu'âteb olman mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup ihmâl ü müsâheleden hazer eylesin. Bu bâbda Dukagin beğine ve Üsküb beğine dahı ahkâm-ı şerîfem gönderilmişdür.

Bu dahı.

Bir sûreti, Üsküb beğine yazıldı.

* Metinde şeklindedir.

c. 39

Osmanlı topraklarına saldırmak maksadıyla harbî kaleye gelen düşmana karşı Bosna beyi ile Klis beyinin birbirlerine yardım etmeleri.

Her[sek] beğinin çavuşbaşısına virildi. 16 Za.

Bosna beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "fermân-ı şerîfüm üzre sancağın askeriyle cem'ıyyet üzre olup Hersek ve İskenderiyye ve Klis ve Dukagin sancakları beğleri ile haberleşüp küffâr-ı hâksâr tarafına hâzır u nâzır olduğun ve dâru'l-harbe câsûs gönderüp; "Herçek nâm mel'ün mübâlağa leşker ile harbî kal'aya gelüp fikr-i fâsidleri Memâlik-i Mahrûse'ye zarar kasdudur." diyü haber virdüğün" bildürmişsin. Her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. İmdi; küffâr-ı hâksâr tarafından gaflet câyiz değıldür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, küffâr-ı mezellet-âsâr taraflarına dâyimâ câsûslar gönderüp sahîh haber alup anun gibi memleket ü vilâyete zarar irişmek ihtimâli olursa Bosna'nun yarar

ocağ-erenlerinden ve darb u harbe kâdir yarar yiğitlerden ve bi'l-cümle ata ve tona kâdir olanlardan nefîr-i âmm 7idüp dahı düşmen-i bî-dînün üzerine varup memleket ü re'âyâya zarar u ziyânları irişmedin def' u ref'leri husûsında şol ki**; kâ'ide-i hamîyyet-i İslâmiyye'dür, zuhûra getürmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmün zuhûra getüresin ve bundan akdem; "Sancağün sipâhîlerinün nısfın alaybeğisine koşup Klis beğünün yanına getüresin." diyü emrüm olmışdı. Hâlen ol emrüm alâmâ-kân mukarrerdür. Emrüm üzre sancağün sipâhîlerinün nısfın alaybeğine koşup mîr-i müşârun-ileyh yanına gönderüp ve anun gibi düşmen-i dalâlet-âsârdan Klis tarafına leşker gelüp mîr-i müşârun-ileyh ile senün sancağundan gönderilen sipâhîler kifâyet itmeyüp bi'z-zât sen varman lâzım gelürse aslâ te'hîr itmeyüp sancağün hıfzına yarar âdemün koyup dahı bi'z-zât kalkup düşmen üzerine varup def'-ı mazarrat u fesâdları bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesin ve anun gibi senün tarafunda dahı düşmen zuhûr idüp sana da mu'âvenet lâzım olursa müşârun-ileyhe haber gönderüp yanuna getürüp hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunmak bâbında mücidd ü sâ'î olasız. Bu bâbda müşârun-ileyhe hükm-i şerîfüm gönderilmişdür; haberleşüp yek-dil ü yek-cihet olup tedârük ü ikdâmda dakîka fevtitmeyesiz.

* Metinde şeklindedir.

c. 40 *Dukagin beyinin emrindeki askerleri ile birlikte sancağı içinde münasip bir yerde durması ve Klis sancağına herhangi bir saldırı olduğunda yardıma gitmesi.*

Dukagin beğine hüküm ki:

Sancağün askeri ile girü sancağün içinde münâsib olan mahalde cem'ıyyet ile oturman emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm üzre ... *

* Hüküm metni eksiktir.

c. 41 *Şehrizol'a bağlı Zengene sancağı beyi hakkında.*

Bağdâd beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâliyâ sen ki beğlerbeğisin, mektûb gönderüp; "Vilâyet-i Şehrizol'a tâbi' Zengene sancağı beği bu cânibe gelüp kazâ-i Kerkük'e tâbi' ... *

* Hüküm metni eksiktir.

c. 42 *Dukagin ve Üsküp beylerinin sancakları askeri ile sancaklarının serhaddinde hazır olarak beklemeleri ve Klis veya Bosna'ya bir saldırı olduğunda gecikmeden yardıma gidip düşmanın hakkından gelmeleri.*

Hersek beğinin çavuşbaşısına virildi. 16 Za.

Dukagin beğine hüküm ki:

Sancağın askeriyle girü sancağın içinde münâsib olan mahalde cem'ıyyet ile oturman emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm üzre sancağın askeriyle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla sancağın serhaddinde* münâsib olan mahalde cem'ıyyet ile oturup etrâf u cevânibe göz ü kulak tutup anun gibi Klis [ve] Bosna semtlerinde düşmen-i bî-dînün hareketi olup memleket ü vilâyete zarar u gezend irişmek ihtimâli olup mu'âvenet için sancakları beğlerinden mektûb ü âdem gele, aslâ te'hîr itmeyüp sancağın hıfzı için yarar âdemün koyup dahı müretteb ü mükemmel düşmen yarağı[y]la varup def'-ı mazarrat-ı a'dâda mücidd ü mukdim olup ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyesin. Şöyle ki; sana haber gele, ihmâl idüp varmamağla bir mahalle zarar irişe, özü'n makbûl olmaz. Sancağın alınmağla konılmayup envâ'-ı ikâb ile mu'âteb olman mukarrerdür; ana göre mukayyed olasın.

* Metinde şeklindedir.

Bu dahı, mezkûra.

Bir sûreti, Üsküb beğine yazıldı.

c. 43

Klis beyinin sahile yakın olan ve herhangi bir önemi olmadığı için daha önce yıkılması emredilen Obrovaca ve İskaradin adlı iki kaleyi yıkıp içerisindeki asker ve mühimmâtı diğer kalelere dağıtması.

Budun beğlerbeğisini'n kethudâsına virildi. Fî 16 Zi'l-ka'de, sene: 977

Klis Beği Ferhâd Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem; "Sancağuna tâbi' olan Obrovaca [ve] İskaradin nâm kal'alar yahıya karîb olup lâkin memleket ü vilâyete çendân nef'ı olmadığı ecilden te'hîr itmeyüp hedmidesin." diyü nice def'a ahkâm-ı şerîfe gönderilmeğin henüz yıkılmadığı istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup te'hîr u terâhî eylemeyüp emrüm üzre zikrolunan kal'aları hedmidüp içinde olan neferâtı top ve sâyir yaraklarını lâzım olan âhar kal'alara sepişdürüp dahı sancağuna tâbi' olan kal'aları gereği gibi hıfz u hırâset idüp a'dâ tarafından zarar u gezend irişmekden hazer idüp zabt u sıyânet-i memleket bâbında dakîka fevtitmeyesin ve min-ba'd emrüm olmadın küffâr kal'alarından bir kal'a üzerine top çeküp varmayasın. Hemân sancağının gereği gibi hıfz u hırâsetinde olasın ve zikrolunan kal'aları ne vechile hedmidüp içinde olan neferâtını ve sâyir top u yaraklarını ne makûle kal'alara sepişdürdüğün yazup arzeyelesin.

c. 44

Sefer mühimmâtı için Şam'da toplanan nüzüle emîn tayin olunan Hazine-i Âmire Defterdarı Ali Çelebi'nin toplanan nüzül hakkında ayrıntılı bilgi vermesi.

*Hüseyin Çelebî'ye gönderildi; Balcı(?) Mehmed ile.
İbr[â]hîm Çavuş'a virildi. Fî 18 Za., sene: 977*

Şâm'da Hazîne-i Âmire Defterdârı olan Alî Çelebî'ye hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i şerîfüm gönderilüp; "Sefer mühimmâtıyçün cem' olunan nüzüle emîn ta'yîn olunup ba'dehû bir hükm-i şerîfüm dahı gönderilüp bi'l-fi'l ne mikdâr mevcûd nüzül cem' olunup ne vechile tedârük eyledüğün yazup mu'accelen bildüresin." diyü emrüm olmışdı. El-hâletü hâzihî sa'âdet ü ikbâl ile sefer-i nusret-esere teveccüh-i hümâyûnum karîb olup henüz senün cânibünden haber vârid olmayup nüzül husûsı ehemmi-i umûrdan* olup bu zamâna dek ne vechile tedârük eyledüğün arz olunmayup ihmâl olunmağa sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u tevakkuf itmeyüp mukaddemâ gönderilen emr-i şerîf muktezâsınca nüzül husûsı ne vechile tedârük olunup ve ne mikdâr hâzır olup ve kankı iskeleye va[r]mak mukarrer olmışdur, nicedür; sıhhati üzre yazup mu'accelen bildüresin. Şöyle ki; girü ihmâl ü müsâhele üzre olasın, her vechile mes'ûl ü mu'âteb olman mukarrerdür. Ana göre basîret ü ihtimâm üzre olasın.

* Metinde şeklindedir.

c. 45

Şam beylerbeyinin kazma, kürek ve kulplu sepet gibi aletler ile yeteri kadar barutu Halep beylerbeyine teslim etmesi ve mümkün olduğu kadar fazla güherçile işletmeye devam etmesi.

*Bu dahi.
İbr[â]hîm Çavuş'a virildi. Fî 18 Za., sene: 977*

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Vezîrüm Mustafâ Paşa Şâm beğlerbeğisi iken handek ayırtlandığı gazaviler ve kazma kürek ve iki kulplu sepedi olup ve andan mâ'adâ ne mikdâr barut varsa Trablus İskelesi'ne gönderilüp ve bir mikdâr kazıl gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mûcebince anda mevcûd olan gazaviler ve kazma küreği ve sepedleri ale't-ta'cîl Trablus İskelesi'ne irsâl idüp Halep beğlerbeğisine teslîm eylesin ve bi'l-fi'l ne mikdâr barut varsa cümlesin zikrolunan esbâb ile müşârun-ileyhe gönderüp mevcûd olan güherçileyi ale'd-devâm barut itdürüp gönderilen barut yirine memleket hıfzı için alıkoyasın ve muttasıl güherçileyi işledüp ihmâl itmeyesin ve hâliyâ emrüm mûcebince müşârun-ileyhe gönderilecek ne mikdâr barut olup ve mevcûd ne mikdâr güherçile olup ve anda ne mikdâr güherçile tahsîl olunduğın ve zikrolunan kazma vü kürek ü gazaviler ve sepedler ne mikdâr mevcûd olup ne mikdâr gönderildüğün ve hükm-i hümâyûnum ne gün vâsıl olup ne vechile tedârük itdüğün yazup bildüresin ve zikrolunan gazaviler ve kazma vü kürekden mâ'adâ kifâyet mikdârı mücrefe tedârük ü ihzâr idüp mahall-i me'mûra yitişdüresin ve gönderilen mücrefe yedi yüz aded ve kâbil-i buçuk kintâr ve ana göre çuvala

kadd(?) olup ve Şâm'dan gönderilecek yeniçeri at üstinde tüfenk kullanmağa kâdir ola ve lâzım olan akçayı Şâm defterdârından talep idüp alup deftere kayıtdüresin.

c. 46

Kıbrıs'ın fethi için sefere çıkan askerler Teke'den gemilere bineceğinden zahire sıkıntısı çekmemeleri için Teke'de yeteri kadar erzak tedarik edilmesi.

Bu dahi.

Teke Nâzırı Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Hâliyâ Kıbrıs cezîresine teveccüh eyleyen asker-i fevz-me'ser Teke sancağından gemilere girmek* emrüm olup zikrolunan askerün zahîresi** mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, asker mühimmi için livâ-i mezbûrdan vâfir [ü] müstevfî zahîre tedârük idüp sâhibleri yâ vekîlin bile gönderüp askere bey' itdüresin. Ammâ; zahîresi olanlara himâyet olunup olmayanlardan ahz ü celb olunup te'addî olunurmuş. Her kim olursa olsun anun gibi der-anbâr zahîresi olanlara himâyet olunmayup narh-ı rûzî üzre askere bey' itdürüp anbârında bi'l-fi'l zahîresi olmayanlardan bir akça alınıp te'addî olmakdan ve bu bahâne ile ahz ü celb olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

* Metinde şekindedir.

** Metinde şekindedir.

c. 47

Kendisiyle beraber sefere katılacak beylerin bir an önce yanına gelmesi için Rumeli beylerbeyi tarafından ilgili beylere adam gönderilmesi ve gelip katılmayanların dirliklerinin alınacağının beylere bildirilmesi.

Hüseyin Çelebî'ye gönder[il]di.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "beğlerden ve askerden yanuna kimesne gelmeyüp ve çayırı anda yidürmek" husûsın bildürmüşsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi senünle sefere varması fermân olunan beğler bi'l-fi'l gelmemişse kadîmden olıgeldüğü üzre sağ-kola defter kethudâsını ve sol-kola defterdârı yâhûd çavuşlar kethudâsını ulağla gönderüp mektûb yazup tenbîh eylesin ki, bu def'a senünle gelüp sefere varmayanların dirlikleri alınmağla konılmayup siyâset olmak mukarrerdür. Ana göre her biri tedârük idüp gelüp sana mülâkî olalar ve İlbasan ve Ohri ve Delvine beğleri bi'l-fi'l kandedür ve ne mahaldedür; ma'lûm idinüp arzeyelesin ve Avlonya alaybeğisin sancağı askeriyle anda gelmişse salıvirmeyesin; senünle bile sefere gide ve atları dahi ne zamânda çayıra koyup gider oldukda yollarda yidüresin. Bu husûslara ziyâde ikdâm idüp askeri yanuna cem' idüp vakti ile mahall-i me'mûra varup hıdmetde bulunmak bâbında mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz.

c. 48

Asker için gerekli gıda malzemesini tedarik etmeleri emrolunan Menteşe Nâzırı Tâhir ile Aydın ve Saruhan Nâzırı Seydi Ahmed Çavuş'un tedarik edip hazırladıkları erzakı iskelelere indirerek hazır bekletmeleri.

Bu dahi.

Rıdvân Çavuş'a virildi. Fî 18 Zi'l-ka'de, sene: 977

Menteşe Nâzırı Tâhir'e hüküm ki:

Bundan akdem Mâliyye tarafından hüküm gönderilüp; "Asker mühimmâtı için peksimad ve un u arpa tedârük idüp ihzâr eylesesin." diyü emrüm olmuşdı. Hâliyâ Donanma-i Hümâyûnum ol câniblere varması karîb olup zikrolunan peksimad ve un u arpa yalılara gemi yanaşacak mahallere irişdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp emrüm üzre zikrolunan peksimadı () ve arpa vü unı yalılarda gemi varmağa* kâbil yirlere indürüp hâzır u müheyyâ eylesesin ki, Donanma-i Hümâyûnum vardukda tevakkuf lâzım gelmeye ve un u arpa ve sâyir zehâyir ne vechile tedârük ü ihzâr olunmuşdur; yazup bildüresin.

Yazıldı.

Bu dahi.

Bir sûreti, Aydın ve Saruhan Nâzırı Seydî Ahmed Çavuş'a.

* Metinde şeklindedir.

c. 49

Halep beylerbeyinin Kıbrıs seferi için kendisinden istenen barutu Trablus İskelesi'ne göndermesi ve bol miktarda güherçile işletmeye devam etmesi.

İbr[â]hîm Çavuş'a virildi. 18 Za., sene: 977

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki:

Kıbrıs mühimmi için bundan akdem sana hüküm-i şerîfüm gönderilüp; "Müstevfî barut-ı siyâh işledüp ve hâlen sefer mühimmi için bin kintâr barut tedârük idüp Trablus İskelesi'nde hâzır buluna." diyü emrüm olmuşdı. Hâlen ne vechile tedârük olunmuşdur; ma'lûm olmayup emr-i şerîf-i sâbıkum muktezâsınca bin kintâr barut tedârük idüp Trablus İskelesi'nde ihzâr olunmasın emridüp emrüm üzre bin kintâr barut gönderüp zikrolunan iskeleye iledüp hâzır eylesesin ve ol cevânibde güherçile işletmek husûsında mukayyed olup bulunan yirlerde vâfir u müstevfî güherçile işletdürmek bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesesin. Güherçile emri mühimmâtandandır; onat mukayyed olup sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin. Bi'l-fi'l ne mikdâr barut ihzâr olunup ne vechile tedârük eyledüğün ve bu hüküm-i şerîfüm ne tarîhda varup vâsıl olduğın mu'accelen yazup bildürmeyince olmasın.

c. 50

Rodos beyinin Menteşe'de ordu için tedarik edilen gıda malzemesini yüklemek üzere gemi göndermesi; şimdiye kadar düşmanın durumu hakkında bilgi vermemesinin sebebi ile İskenderiyye kaptanı hakkında bilgi vermesi ve orada mahbus bulunan papazı salıvermemesi.

Rıdvân Çavuş'a virildi. Fî 17 Za.

Rodos beğine hüküm ki:

Menteşe sancağında emrolunan mîrî peksimad ve sâyir tahmîl itmeğe rencber gemileri lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp mûmâ-ileyhe kifâyet kadarı rencber gemileri tedârük idüp gönderesin ki, navlun ile zahîre tahmîl idüp Donanma-i Hümâyûnum ile bile gide. Bu husûslar mühimdür; ihmâlden hazer eylesesin. Sana mukaddemâ emr-i şerîfüm gönderilüp; "Sündüs(?) gemilerinden ve sâyir rencber gemilerinden gemi girift idüp askerün zahîresi ve peksimadı konılmak için hâzır idesin." diyü emrüm olmuşdı. Şimdiye değin ne mikdâr gemi tedârük itdüğün yazup bildüresin ve bu zamâna değin küffâr cânibinden sahîh haber alup i'lâm itme[me]ğe sebep nedür? İmdi; beher-hâl küffâr-ı hâksâr ahvâline vâkıf olup ahbâr-ı sahîhayı i'lâm eylesesin ve İskenderiyye kapudânı geldi mi, geldiyse ne kadar gemi ile geldüğün yazup bildüresin ve "Anda mahbûs olan papaz haste olmağla evde ola. Ammâ; taşra çıkarılmaya." diyü emrolunmuşdı. İmdi; mezbûr papaz taşra çıkarılmak câyiz değildir. Min-ba'd kapudan taşra çıkarmayup ve aslâ kimesne ile buluşdurmayasın. Bu bâbda gaflet itmeyüp kemâl-i teyakkuz [u] intibâh üzre olasın.

c. 51

Ahyolu kadısının kendisinden istenen ve halen göndermediği gemileri bir an önce tamamlayıp içlerine âletçi de koyarak Tersâne-i Âmire'ye göndermesi.

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 17 Za., sene: 977

Ahyolu kâdîsına ve çavuşa hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Binâsı fermân olunan gemileri ale't-ta'cîl itmâma irişdürüp nevrûzda gönderesiz." diyü emrüm olup ihmâl olunduğu ecilden nice def'a ulağla ahkâm-ı şerîfe gönderilüp isti'câl olundukca siz ihmâl idüp hâliyâ hızırilyâs dâhil olup deryâ mevsimi geçmelü olup henüz gemileri Tersâne-i Âmirem'e gönder[med]inüz(?). Bu bâbda müstehikk-ı ikâb olmuşsızdur. **Buyurdum ki:**

Bu def'a Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından [()] vardukda, aslâ te'hîr itmeyüp zikrolunan gemileri deryâya indürüp emr-i sâbık üzre bu cânibe gelmek için içlerine kifâyet kadar âletçi tedârük idüp ber-vech-i isti'câl Tersâne-i Âmire'ye îsâl eylesesiz. Şöyle ki; bu def'a çavuşum varduğu gibi gemileri deryâya indürüp ale't-ta'cîl göndermeyesiz, azl ile konılmayup eşedd-i ikâbla mu'âteb olunmağı mukarrer bilüp emrüm üzre göndermeğe sa'yeylesiz ve; "Gemiler içinde bir mikdâr odun koyup gönderesiz." diyü emrüm olmuşdı; ferâgat eylesesiz.

c. 52 *Yanya beyinin Rinase Kalesi'ni boşaltarak yıktırması.*

Îsâ Çavuş'a virildi. 18 Za., sene: 977

Yanya beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "bundan akdem hükm-i şerîf vârid olup; "Kal'a-i Rinase'yi hedmidüp yarağın alduktan sonra iki-üç nefer kimesneyi gözci eyleyesin. Anun gibi gemi göründükde âteş idüp haber vire ve neferlerin Kal'a-i Preveze['ye] ta'yîn eyleyesin." diyü fermân olunmağın kal'a-i mezbûreye varıldukda iki kıt'a darbzeni bulunup alındukdan sonra neferleri Kal'a-i Preveze'ye ta'yîn olundukda evlâd ü eskâllerin kal'a-i mesfûreye intikâl idüp ve kazâ-i Rinase cerahôrları ihrâc olup hedmine mübâşeret olundukda; "Binâ-i cedîd olup hedmi gâyetle sa'b olmağın küllî harc lâzım gelüp bir ay mikdârı ancak hedmolunur." diyü bennâlar haber virmeğın sefer-i hümâyûn olmağla ve bilâ-emr re'âyâ istihdâmına cür'et olunmayup ve ba'de'l-yevm gözci ta'yîn olunmasın bir ferd kabûl eylemediğın" bildürmişsin. **Buyurdum ki:**

Varıcak, kal'a-i mezbûreyi emr-i sâbıkum üzre hedmeyleyesin.

c. 53

Hudâvendigâr muharririne hüküm ki: ...*

*Hüküm metni eksiktir.

c. 54

Kendilerine ihtiyaç bulunmadığı bildirilen Mısır'daki nevbetçi kapı yeniçerilerinin orduya katılmak üzere Kıbrıs'a gönderilmeleri.

Ahmed Çavuş'a virildi. 17 Za.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp anda nevbetçi olan kapu yeniçerileri kullarum için; "Lâzım değildir." diyü bildürdüğün ecilden Şevvâl [ve] Zi'l-ka'deteyn ulûfelerin ve âdet ü kânûn üzre nafakaların virüp dahı serdârları olan Sasoncıbaşı Mûsâ *zîde kadruhû* ile toğrı Kıbrıs'a gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, anda olan yeniçeri kullaruma defter mûcebince Şevvâl ve Zi'l-ka'deteyn mevâcibleri ile âdet ü kânûn üzre nafakaların virüp dahı müşârun-ileyh sasoncıbaşıyla gemiye koyup Kıbrıs'a gönderesin ki, gelüp asker-i zafer-me'sere mülâkî olalar ve anda olan barutı dahı ne mikdâr ise tamâm veznitdürüp müşârun-ileyh sasoncıbaşıya teslim idüp bile gönderesin ve ammâ; Kıbrıs'a bir zamânda geeler ki, Donanma-i Hümâyûnum gemileri dahı anda hâzır ola. Ana göre mukayyed olup el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ a'dâ gemilerinden zarar u gezend irişmek ihtimâli olmaya.

c. 55

Tatarpazarı'na bağlı Kotoş kasabasında Mehmed Bey İmareti Evkâfı mütevellîsi iken zimmetine vakıf malı geçirdiği için hapsolunan Mustafa'nın, adı geçen kaçmasına göz yuman Memi Sübaşı'ya buldurulması ve adı geçen kaçırılması için zindanı basan azebleri tahrik edenlerin teftiş edilip suçları sabit olursa küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Kasaba-i mezbûreden Mustafâ nâm kimesneye virildi. Fî 18 Za., sene: 977

Filibe ve Tatarbâzâr [kâdîlarına] ve Filibe Sübaşısı olan Dervîş'e hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "kasaba-i Kotoş'da Mehmed Beğ İmâreti Mütevellîsi olan Mustafâ'nun mâl-ı vakıfdan haylî bel'ıyyâtı ve ketmiyyâtı olup muhâsebesi görüldükde mâl-ı vakıfdan zimmetine on beş bin altı yüz yigirmi akça zuhûr idüp mezbûrdan taleb olundukda edâsına kâdir olmayup kefil olur kimesne dahı olmamağla habsolunup vilâyet halkı mezbûrun habsolunduğun istimâ' itdükde; "Harâmî vü ayardmacıdır ve ol makûle ehl-i fesâdun şerîki ve yatağı olmağla meşhûrdu[r]." diyü gulüvv-i âmm itdüklerinde mütevellî-i mezbûrun Tatarbâzârcığında akribâsı olup ol yirün azeblerini tahrik ü idlâl eyleyüp azebler Filibe Zindânı'n basup zindânda olan mahbûsları alup çıkarup zencîrlerin kırup salıvirüp mütevellî-i mezbûrı Filibe sübaşı[s]ı tarafından nâyib olan Memi Sübaşısı âhar evde hıfzitmekle zindânda bulunmayup tekrâr Üsküb azeblerini tahrik eyleyüp anlar dahı gelüp ale'l-gafle zindânı basup bulunan mahbûsları zencîrile çıkarup salıvirüp mütevellî anda bulunmayup Memi Sübaşı'nun dahı evin basup kapuların pâreleyüp mütevellî bulunmayup azebler gitdüklerinden sonra mütevellî-i mezbûr Memi Sübaşısı'nun âşinâsı olmağla Güleş nâm kendü hıdmetkârın evinde koyup iki nefer hıdmetkâr dahı bekci

 mütevellî-i mezbûr ve Güleş ve zikrolunan hıdmetkârlar cümle gaybet itdüğün" bildürüp; "bu bâbda mazınna mezbûr Memi Sübaşı olduğın" arzylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda göresiz; arzulunduğı gibiye mütevellî-i mezbûrı mezkûr Memi'ye buldurup elegetürüp ve mezkûrların akribâsından tahrik idenleri elegetürüp eger mezkûr mütevellî bulunmazlarısa husûs-ı mezbûrda haberleri var mıdur, nicedür; a'yân-ı vilâyetden ve mu'temedün-aleyh kimesnelerden teftiş idüp göresiz; azebleri tahrik itdükleri sâbit olursa anun gibi fesâda bâ'ıs olanları isimleriyle yazup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, küreğe koşıla. Vukû'ı üzre yazup arzyleyesiz ve sen ki çavuşsın, min-ba'd anun gibi harâm-zâdeye iş virmeyüp ehl-i fesâda himâyet eylemeyüp halâs itdürmeyesin.

c. 56

II. Selim'in kardeşi merhum Şehzâde Mehmed'in kızı Hü mâşah'ın bahçesine yeniçeri ağası tarafından Türk üzerinde olan oğlanlardan otuz adet oğlan verilmesi.

Muhzıra virildi. 15 Za.

Yeniçeri ağasına hüküm ki:

Merhûm karındaşımız Mehmed *tâbe serâhunun* kerîmesi seyyidetü'l-muhadderât iklîletü'l-muhsanât tâcü'l-ulâ ve's-sa'âdât el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı Hâlikî'l-arz ve's-semâvât Hümâşâh *dâmet ismetühânun* bâğçesine Türk üzerinde olan oğlanlarından otuz nefer oğlan virmesin emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm üzre müşârun-ileyhânun bâğçesine Türk üzerinde olan oğlanlardan otuz nefer oğlan yazup defteri ile teslîm eylesin.

c. 57 *Sefer mühimmi için alınan develerin münasip bir şekilde Anadolu vilâyetinin muhtelif yerlerindeki çayirlara dağıtılmaları.*

Rıdvân'a virildi. 16 Za., sene: 977

Anatolî beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlen Anatolî vilâyetinde sefer-i hümâyûn mühimmi için alınan beş yüz katâr deve için çayır lâzım olmağın Kopuzciözi ve İnégöl ve Kütâhiyye ve Alîgel ve İnöni ve İznik ve Beğşehri(?) Konağı'nda Kendirlü ve İznikmid'de Beşköprü Çayırı demekle ma'rûf çayirlara mütehammil olduğu mikdârı sepişdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan çayirlara hâlen alınan beş yüz katâr* mikdârı develeri emrüm üzre sepişdürüp sâyir etrâfda olan çayirları çiğne[t]durmeyesin ki, inşâ'a'llâh sa'âdet ü ikbâl ile varıldukda çayır bâbında muzâyaka lâzım gelmeye.

* Metinde *قنار* şeklindedir.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 18 Za., sene: 977

c. 58 *Denizde düşman gemileri dolaştığından yahlara zarar vermemeleri için Yanya, Avlonya ve Karlhelî beyleri ile Draç kadısının sancak ve kazâları dahilinde sahillerdeki yerleşim yerlerini gereği gibi korumaları ve buralardaki halka bu hususta gerekli tenbihatın yapılması.*

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 18 Za.

Yanya ve Avlonya ve Karl[ili] beğlerine ve Draç kâdısına hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Sancağınızın hıfz u hırâsetinde ikdâm ü ihtimâm üzre olup gaflet ile Memâlik-i Mahrûsem'den bir mahalle zarar irişdurmeyesiz." diyü emrüm olmuşdı. Hâliyâ deryâda küffâr-ı hâksârın merâkib-i hezîmet-âsârları muttasıl hareket üzre olup yaliya karîb olan re'âyâ vü berâyâyâ gaflet ile zarar u gezend irişdürmek ihtimâli vardır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda dâyimâ mukayyed olup sancağunda yahılarda vâkı‘ olan kasabât u kurâ halkına tenbîh eylesin ki, tahassuna* kâbil kal‘aları** olanlar gicelerde kal‘alarından hâric yirde olmayup gönderüb dahı kâfir gemileri gelecek mahallere yarar gözciler koyup anun gibi düşmen müstevlî olursa gelüp haber idüp il-eriyle yarak u yasaklarıyla çıkup mukâbele vü muhârebeye kâdir olurlarsa mukâbele idüp olmazlarsa kal‘alarına girüp mazarrat u ifsâdlarından emîn olalar. Ammâ; kal‘aları olmayanlar gündüz gözciler koyup bekledüp ve gicelerde dahı ba‘zı mahfî yirlerde ve sa‘b tağlarda yatup bi'l-cümle gicede ve gündüzde gaflet üzre olmayup yaraksuz gezmeyeler.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

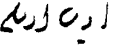
c. 59 *Düşman gemilerinin Leş İskeleyi'ne saldırıp birkaç esir aldığı bildirildiğinden Delvine beyinin sancağının muhafazasında dikkatli olması ve sahildeki yerleşim yerlerindeki halka bu hususta gerekli tenbihatın yapılması.*

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 18 Za., sene: 977

Delvine beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "küffâr-ı hâksâr gemilerinden yigirmi pâre gemi gice ile Leş İskeleyi emînin ve kâtibin ve nice nefer kimesneyi dahı tutup esîr itdüğün" bildürmüşsin. Bundan akdem nice def‘a ahkâm-ı şerife gönderilüp; "Memleket ü vilâyetün hıfz u hırâsetinde dakîka fevtitmeyüp gaflet ile bir mahalle ve re‘âyâ vü berâyâyâ zarar u gezend irişdirmekden hazer eylesin." diyü emrüm olmuşdı. Venediklü ile mâbeynde bu kadar adâvet olıcak anların hod tek turmayacağı zâhir olup anun gibi kâfir korsanı gelecek yirde gicede ve gündüzde gözciler, bekciler konmadın gaflet ile yatmak câyiz değil idi. Bu husûs mahzâ senün ihmâlünden nâşîdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda dâyimâ mukayyed olup sancağunda yahılarda vâkı‘ olan kasabât u kurâ halkına tenbîh eylesin ki, tahassuna kâbil kal‘aları olanlar gicelerde kal‘alarından hâric yirde olmayup gündüzin dahı kâfir gemileri gelecek mahallere yarar gözciler koyup anun gibi düşmen müstevlî olursa gelüp haber idüp il-eri ile yarak u yasaklarıyla çıkup mukâbele vü muhârebe[ye] kâdir olurlarsa mukâbele idüp olmazlarsa kal‘alarına girüp mazarrat u fesâdlarından emîn olalar. Kal‘aları olmayanlar gündüz gözciler koyup bekledüp ve gicelerde dahı ba‘zı mahfî yirlerde ve sa‘b tağlarda yatup bi'l-cümle gicede ve gündüzde gaflet üzre olmayup yaraksuz gezmeyeler. Bu bâbda sancağın kâdîlarına dahı tenbîh eylesin [ki] anlar dahı gaflet üzre olmayup el-ıyâzü [bi']llâhi te‘âlâ anun gibi küffâr gemileri zarar kasdına üzerlerine geldükde il[-eri] cem‘ idüp hüsn-i ittihâd u ittifâk ile gözlerine yendürürse muhârebe vü mukâtele idüp def‘-ı gezend ideler. Bi'l-cümle yahıların hıfz u hırâseti ehemmi mühimâtıdandır; ihmâlden hazer eyleyüp basîret ü intibâh üzre olasin ve karındaşun olup ze‘âmet tasarruf iden Draç emînine dahı mektûb gönderüp ol dahı gâfil olmayup yat u yarağıyla ve il-eriyle* hâzır u müheyâ olup Draç semtlerinin hıfz u hırâsetinde olup ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyeler.

* Metinde şeklindedir.

c. 60

Şam ve Halep'ten toplayacağı askerlere serdar olması ve bunlarla birlikte Kıbrıs'a gelmek için münasip bir iskeleye gelmesi emredilen Halep beylerbeyinin kendi durumu ile barut ve kavvâs ihrac etmeleri istenen Kilis ve Samsad beyleri hakkında ayrıntılı bilgi vermesi; ayrıca gelirken yararlarından otuz adet arka sakâsı getirmesi.

Yazıldı.

Kaya-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 18 Za.

Haleb beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Kilis Beği Canbolad ve Samsad Beği Behlûl dâme izzühümâyâ kavvâs ihrâcı için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ Çavuş'la emr-i şerîfüm gönderilüp ve sana dahı; "Şâm ve Haleb'den ta'yîn olunan ümerâ ve sâyir asâkire serdâr olup Kıbrıs'a geçmeğe münâsib gördüğün iskeleye gelesin ve barutı bile alup getüresin." diyü emrüm olmuşdı. Zikrolunan husûslar ehemm-i mühimmâtdan iken nice olduğu henüz ma'lûm olmamağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup emrolunan kavvâs tamâm ihrâc olundu mı, şimdiye değin ne mikdârı ihrâc olunup ve ne mikdârı kalmışdur ve sen dahı bile ta'yîn olunan asker ile Kıbrıs'a geçmeğe kankı iskeleyi münâsib görmişsin ve ne mikdâr barut tedârük idüp getürdüğün tafsîli ile yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin. Husûs-ı mezbûr ehemm-i umûrdandur; ihmâl ü müsâhele itmeyüp ber-vech-i isti'câl yazup bildüresin ve Kıbrıs'a geçecek asker mühimmi için otuz nefer arka sakkâsı lâzimdür; yararlarından otuz nefer sakkâ ta'yîn idüp bile getüresin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 17 Cumâde'l-evvel, sene: 978

1

Basra'nın Cezâyir vilâyetindeki Arapların isyan ederek bazı kalelere saldırmaları ve çevreden gemilerle gelen yardımlardan da cesaret alarak isyanı muhtelif mahallere yaymaları üzerine Bağdat beylerbeyinin yeterli miktarda asker, silah ve mühimmât tedarik ederek isyanın bastırılması için yardım göndermesi.

Merdüm-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 20 Cumâde'l-evvel, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "vilâyet-i Cezâyir'de olan A'râb ısyân idüp vâkı' olan hurde kal'alarun üzerine hücum idüp muttasıl ceng ü cidâl olmağın vilâyet-i mezbûrenün üzerine tekrâr sefer olmak mühimmâtdan olup bu hâl üzre kalmalı olursa min-ba'd ol vilâyetlerde âsûde olunmak muhâl olup zararları olmak mukarrer olup ve Akâ[re] nâm kal'ayı gice ile ale'l-gafle haylî gemiler ile mübâlağa Arab gelüp on üç yirden neddübân kurup ve kırkdan ziyâde cebelü sa[l]tatların önlerine alup kal'aya çıkduklarında kal'ada olan kul tâyifesi muhkem cengeyleyüp âkıbet münhezim oldukların ve Remle kapudâni altı pâre gemilerin bırakdurup ve haylî âdemlerin katlidüp ve kimin mecrûh eyledüğün ve Ebû-Gurbe sancağına tâbî Fethiyye kurbinde Ebû-Nence nâm mahalde iskele zabtı için ihdâs olunan kal'anun üzerine hücum idüp ihrâk eyleyüp ve Rahmâniyye Kal'ası'na karîb Sadr-ı Süveyb nâm kal'anun üzerine dahı hücum idüp neddübânlar kurup muhkem cengolup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ münhezim oldukların ve Remle sancağına tâbî ihdâs olunan Ağçahısâr nâm kal'a üzerine vâfir Arab müstevlî olup içerüden ba'zı hıyânet eylemekle kal'a dizdârının ve kethudâ vü topcıbaşının başın kesüp kal'ayı A'râb'a virmeğın; "Âsitâne-i Sa'âdet'e itâ'atinüz var iken fesâda mübâşeret eylemeğe sebep nedür?" dinildükde; "Fesâd iden Arab tâyifesi benüm hükmümde değıldür ve maktû'ların dahı virmeğın bir bölük âsî tâyifedür." diyü haber gönderüp yine anlar cânibi ile yek-dil ü yek-cihet olup leyl ü nehâr fitne vü fesâda mübâşeret eyleyüp vilâyet-i Cezâyir semtinde vâkı' olan kal'alar üzerine müstevlî olmakdan hâlf olmaduğı ecilden müdârâyâ mecâl kalmaduğın ve cem'ıyyetleri Cârûz nâm mevzı'da olmağın bir tarîk ile def' u ref'ı için Basra'da olan donanmadan birkaç gurâb ve kayık tedârük olunup Basra kullarından donanma ve azeb tâyifesinden kifâyet mikdârı âdem ile Medîne Sancağı Beği Alî *dâme ızzühû* ve Ebû-Gurbe Beği Hammâd *dâme ızzühû* üzerlerine gönderildükde üç-dört gün muhkem cengolup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ mevzı'-ı Cârûz cebren ellerinden alınup ve muhkem kal'a binâ olunup ve kifâyet mikdârı âdem ve yarak ta'yîn olunup zabtolunmağla tekrâr cem'ıyyet idüp kal'a-i mezbûre[yi] muhâsara idüp ceng ü

cidâle mübâşeret eyledüklerinde tekrâr vâfir asker ile bir yarar sancakbeği gönderilmek lâzım olmağın Garrâf Sancağı Beği Mustafâ *dâme izzühû* serdâr ta'yîn olunup tekrâr bir nice gurâb ile müstevfî tüfenkci koşup irsâl olundukda karşı gelüp haylî cengeyleyüp dördüncü gün A'râb gaflet üzre iken gurâblar ile üzerlerine hücum olunup mahall-i mezbûr ellerinden alınup münhezim oldukların ve mezbûr müfsidlerin Ulyân-oğlu Mîr Alî ma'rifeti ile küllî cem'ıyyetleri olup ve günden güne dernekleri ve her taraftan fitne vü fesâdları ziyâde olup Memâlik-i Mahrûse'ye küllî zarar irişdirmek tedârükünde oldukların ve vilâyet-i mezbûre muhafazasıyçün kifâyet mikdârı asker gönderilmek içün sana mektûblar gönderüp henüz askerden eser zâhir olmayup ve ol diyârda olan asker kılet üzre olduğundan gayri gâyet ile za'îfî'l-hâl olup ve A'râb kesret üzre olmağın bu mikdâr asker ile def'ı mümkün olmayup Memâlik-i Mahrûse'ye zarar u ziyân irişmedin an-karîb müstevfî asker isti'câl üzre gelüp irişmesi lâzım olduğın ve bi'l-cümle atlu vü piyâde ve tüfenkci vü okcu cümle yigirmi beş bin mikdârı âdem lâzım olup beş bin mikdârı ırgad u kürekci lâzım idüğün" bildürmeğın bu bâbda senün vüfûr-ı celâdet ü şehâmet ve fart-ı kiyâset ve hüsn-i firâsetüne i'timâd-ı hümâyûnum olmağın seni serdâr ta'yîn eyleyüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup a'dâdan gaflet eylemeyüp müşârun-ileyh ile haberleşüp dahı vech ü münâsib olduğı üzre şimdilik mu'âvenet içün Bağdâd'dan kifâyet mikdârı asker tedârük eyleyüp gönderüp ve Bağdâd'a tâbi' olan eger ümerâ ve eger kul ve sâyir sipâhî ve gayridür; muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, her biri yat u yaraklarıyla hâzır u âmâde olup ve eskiden binâ olunan gemileri eger gurâb ve eger kayık ve gayridür; meremmet itdürüp ve lâzım olan zehâyiri şimdiden tedârük eyleyüp ve bi'l-cümle sâbıkâ Bağdâd Beğlerbeğisi İskender *dâme ikbâlühû* zamânında ne mikdâr gemi binâ olunup ve ne vechile tedârük olunup ne kadar zahîre ihzâr olundüğün ve ne kadar asker ile varılup ne vechile olunmuş ise üslûb-ı mezbûr üzre tedârük eyleyüp ve ol zamânda binâ olunan gemilerden şimdi ne kadar gemi var idüğün ve kaç meremmete muhtâc olup hâzır ne kadar olduğın ve varılmak lâzım olduğı takdîrce ne keyfiyyet ile varup ne kadar asker ü zahîre vefâ eyledüğün ve barut u top ve sâyir yat u yarakdan mevcûd ne var idüğün ve ne vechile tedârük olunmak lâzım idüğün Basra beğlerbeğisi ile dahı haberleşüp ne vechile olmak münâsib idüğün ve a'dânun () yapışılmak lâzım gelicek ne mahalden ve ne vechile mübâşeret olunur; mufassal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin ki, ana göre tedârüki lâzım olan husûsları Âsitâne-i Sa'âdetüm'den tedârük olunup dahı vech ü münâsib olduğı üzre eger asker ü yarak ve eger sâyir levâzimidür; tedârük olunup irsâl oluna. Bu bâbda Şehrîzol beğlerbeğisine dahı hükm-i hümâyûnum yazılup yat u yarağı ile ve Şehrîzol'a tâbi' ümerâ ve sâyir sipâhî vü kul tâyifesiyle hâzır u âmâde olup senünle haberleşüp anun gibi lâzım oldukda varup vech ü münâsib olduğı üzre mu'âvenet eyleyüp hıdmetde buluna. Hemân mümkün olduğı üzre hüsn-i tedbîr eyleyüp ne zamânda varmak ve ne vechile tedârük eylemek lâzım idüğün mu'accelen mufassal yazup bildürmek ardınca olasin ki, ana göre emr-i şerîfüm ne vechile sudûr eylerse mücebi ile amel oluna.

Bir sûreti.

2

Şehrizol beylerbeyinin, Basra'nın Cezayir vilâyetindeki Arapların isyanını bastırmak için yeterli miktarda asker ve mühimmât tedarik ederek Bağdat beylerbeyi ile Basra beylerbeyine yardıma gütmesi.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Şehrizol beğlerbeğisine hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* mektûb gönderüp; "()" arzylemeğin sâbıkâ İskender *dâme ikbâlühû* Bağdâd beğlerbeğisi iken ol câniblere ne vechile sefer eyleyüp nice tedârük eylemişse hâlen Bağdâd Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Murâd *dâme ikbâlühû*ya dahı ol vechile tedârük eylemek ve sâyir levâzımı vech ü münâsib olduğu üzre ihzâr idüp dahı Bağdâd'a tâbi' olan eger ümerâ ve kul ve sâyir sipâhî ve gayridür; yat u yaraklarıyla hâzır u âmâde olup ol câniblere sefer eylemek ne zamânda münâsib idüğün ve ne vechile tedârük eyledüğün ve lâzım oldukca müte'âkıben mu'âvenet için asker göndermek emrüm olup hüküm-i hümayûnum gönderilmiştir. Bu bâbda sen dahı Şehrizol'a tâbi' olan ümerâ vü kul ve sâyir sipâhî ile yat u yarağınuz ile hâzır u âmâde olup müşârun-ileyhle haberleşüp dahı ne zamân teveccüh eyleyüp varup mu'âvenet eylemek münâsib olursa bî-tevakkuf yöriyüp hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup vech ü münâsib olduğu üzre a'dânun def' u ref'inde hıdmetde bulunmak mühimmât-ı umûrdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, Şehrizol'a tâbi' olan eger ümerâdur ve eger sipâhî vü kul tâyifesidür; her birin kânûn üzre yat u yarakları ile ihzâr eyleyüp müşârun-ileyhle haberleşesin ki, müşârun-ileyh ne zamân varmak tenbîh eylerse bî-tevakkuf yöriyüp varup müşârun-ileyhe mülâkî olup Cezâyir'e varup hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup mahall iktizâ itdüğine göre bi-mâyeti'llâhi te'âlâ a'dânun def' u ref'inde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getirüp yüz aklıkları tahsîlinde sa'y ü ihtimâm eyleyesiz ve ne vechile tedârük eyleyüp müşârun-ileyhle nice haberleşüp sana ol cânibden ne vechile işâret ü tenbîh olunduğün ve bi'l-fi'l Şehrizol'da ne makûle yarak olup ne kadar barut bulunup top u darbzen kaç aded mevcûd olup ne makûle toplar var idüğün sâyir ahvâl ile mufassal yazup bildüresin ki, ol bâbda emrüm ne vechile sudûr iderse mücebi ile amel oluna.

3

Basra beylerbeyinin, Cezayir vilâyetindeki Arapların isyanının bastırılması sırasında Basra'daki kuvvetlerinin yeterli gelmemesi durumunda, kendilerine bu konuda gerekli hazırlıkları yaparak beklemeleri emredilen Bağdat ve Şehrizol beylerbeyilerinden yardım isteyerek isyanı bastırması ve bu konudaki gelişmeleri Südde-i Saâdet'e bildirmesi.

Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "()" arzylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen mufassalen Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrim'e arz u takrîr olunup ilm-i şerîfüm muhît u şâmil olmuştur. İmdi; bu bâbda Bağdâd Beğlerbeğisi Murâd *dâme ikbâlühû* serdâr ta'yîn

olunup Bağdâd'a tâbi' olan ümerâ vü sipâhî ve sâyir kul tâyifesiyle hâzır u âmâde olup ve ol cânibe asker lâzım oldukca müte'âkıben asker göndermek ve sâbıkâ binâ olunan gemilerden eger gurâb ve eger kayık ve gayridür; meremmet[e] muhtâc olanların meremmet itdürüp ve sâyir tedârûki lâzım olan eger top ve eger barut ve eger zahîre ve sâyir levâzimdür; tedârûk ü ihzâr eyleyüp dahı senünle haberleşüp ol câniblere ne zamânda teveccüh eylemek ve ne vechile tedârûk olunmak münâsib olursa ana göre Bağdâd askeri ile ve Şehrizol Beğlerbeğisi Ahmed *dâme ikbâlühû* Şehrizol'a tâbi' olan asker ile yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittifâk u ittihâd ile varup senünle mülâkî olup vech ü münâsib olduğu üzere bi-inâyeti'llâhi te'âlâ a'dânun def' u ref'inde envâ'-ı sa'y ü ikdâm ve bezl-i ihtimâm eylemek emrüm olup ahkâm-ı şerîfe yazılup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sen dahı kemâl-i basîret ü intibâh üzere olup a'dânun fikr-i fâsîd ve hayâl-i kâsîdin tetebbu' u tecessüsden hâlî olmayup anun gibi cem'ıyyet eyleyüp Memâlik-i Mahrûse'den bir mahalle düşmelü olup Basra'da olan asker vefâ eylemeyüp ve Bağdâd'dan mu'âvenet için gönderilen asker kifâyet itmeyüp müşârun-ileyhimâ Bağdâd ve Şehrizol askerleri ile ol cânibe varmak lâzım olursa ana göre müşârun-ileyhimâya mu'accelen haber ü âdem irsâl eylesesin ki, anlar dahı asâkir-i nusret-me'ser ile ber-vech-i isti'câl teveccüh eyleyüp varup sana mülâkî olup fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğine göre vech ü münâsib olduğu üzere yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i tedbîr ü tedârûkle ittifâk u ittihâd üzere bi-inâyeti'llâhi te'âlâ a'dânun def' u ref'inde bezl-i makdûr ve sarf-ı cehd-i nâ-mahsûr eyleyüp a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîri bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getüresiz ve ne vechile tedârûk olunmak münâsib olup ne kadar gemiler ihzâr olunmak ve yat u yarak ne makûle olup ne kadar barut lâzım idüğün ve asâkir-i nusret-me'ser için zahîre ahvâli ne vechile ihzâr u tedârûk olunmak münâsib olup ne kadar zahîre kifâyet eyledüğün ve bi'l-cümle ol cevânibe müte'allik cumhûr-ı umûrî mufassal ü meşrûh yazup bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e ve bir sûretin müşârun-ileyh Bağdâd beğlerbeğisine irsâl eylesesin ki, ana göre münâsib olduğu üzere eger yarak [u] barut ü zahîre ve sâyir levâzim tedârûk olunup irsâl oluna.

4

Cezayir'e tâbi Sadr-ı Cârûz'da yeni fetholunan üç kalede görevli azeb ve hisar erenlerine dağıtılmak üzere Diyarbakır Hazinesi'nden gönderilen mevâcibin Basra beylerbeyi tarafından hak sahiplerine dağıtılması.

Ahmed Kethudâ'ya virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Cezâyir'e tâbi' Sadr-ı Cârûz nâm mevzı'da yeni fetholunup binâ olunan üç pâre kal'anun kırk dört nefer azebleri ve yüz on nefer hisâr-erenlerinin müfredât defteri mücebince bin altmış bir akça yevmiyyeleri olup bir yıllık mukarrer mevâcibi üç yüz yetmiş beş bin beş yüz toksan iki akça lâzım idüğün" bildürmüşsin. İmdi; zikrolunan mevâcibi Diyârbekir Hazînesi'nden irsâl olunmak emrüm olup Diyârbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hükm-i humâyûnum yazılup gönderilmişdür.

Buyurdum ki:

Varup vusûl buldukda, vech ü münâsib görüldüğü üzre hısâr-erenlerine ve azeblerine tevzî' eylesin.

5

Basra beylerbeyi tarafından azeblere ve hisar erenlerine dağıtılmak üzere istenen mevâcibin Diyarbakır Hazînesi'nden tedarik olunarak Bağdat'a, oradan da Basra'ya ulaştırılması.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Diyârbekir Beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "()" arzylemeğin zikrolunan mikdârı hazîne[yi] mu'accelen tedârük eyleyüp Bağdâd beğlerbeğisine irsâl eyleyüp ol dahı Basra cânibine irsâl ü îsâl eylemek mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan hısâr-erlerinün ve azeblerinün mevâcibleri için Diyârbekir Hazînesi'nden üç yüz yetmiş beş bin toksan iki akçayı bî-kusûr tedârük eyleyüp yarar âdemler ile koşup Bağdâd beğlerbeğisine ulaşıdurasın ki, Bağdâd'dan Basra'ya ulaşıdurla. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden ziyâde hazer eylesiz ve bu hükm-i şerîfüm size ne gün varup ne vechile tedârük eyleyüp ne zamân gönderildüğün yazup bildüresiz.

6

Basra beylerbeyi tarafından istenen ve Diyarbakır Hazînesi'nden tedarik olunarak Bağdat'a, oradan da Basra'ya gönderilmesi emrolunan mevâcibin Bağdat'a ulaştığında bekletilmeden Basra'ya gönderilmesi.

Mezkûra virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Bağdâd Beğlerbeğisine hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "()" arzylemeğin zikrolunan mikdârı hazîne Diyârbekir Hazînesi'nden tedârük olup müşârun-ileyhe îsâl için sana gönderilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan mevâcib Diyârbekir cânibinden sana gelüp vâsıl oldukda aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp yarar âdemler ile Basra[ya] irsâl eyleyüp müşârun-ileyh Alî *dâme ikbâlühû*ya ulaşıdurasın ve zikrolunan hazîne sana ne gün varup vâsıl olup sen ne gün ol tarafa irsâl eyledüğün yazup bildüresin.

7

Basra'da isyan eden Arapların saldırılarını önlemek için Basra beylerbeyine yardım maksadıyla Bağdat'tan 500 yeniçeri gönderildiği ve daha önce gönderilen emir gereğince de 500.000 akçenin Lahsa'ya ulaştırıldığı hakkında gönderilen mektubun alındığı; bundan sonra da Arap eşkıyasının defedilmesi için gereken her türlü yardımın yapılması ve düşman hakkında elde edilen bilgilerin gönderilmesi.

Mehmed Çavuş'a virildi. 20 Ca., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Cezâyir-i Irâk A'râbı hareket idüp Remle ve Akâre nâm kal'alar üzerine hücum idüp birkaç müfsidün başın kesmekle münhezim oldukların ve cem'ıyyet üzre olup sâyir kılâ'a hücum eylemek kasdın eyledüklerin ve mu'âvenet için beş yüz nefer Bağdâd yeniçerilerine Sol-kol Ağası Hüseyin *zîde mecdühû* serdâr ta'yîn olunup irsâl olduğın ve sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince Lahsâ'ya beş yüz bin akça nakd gönderildiğün" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; ol taraflara eger asker-i zafer-eser ile ve eger sâyir levâzim ile her vechile mu'âvenet eylemek mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda dâyimâ mukayyed olup A'râb-ı şekâvet-eşkıyânun fesâd ü şenâ'atlerin def' u ref' eylemek her ne vechile mümkünse eger asker gönderilmekle ve eger zehâyir ve sâyir levâzim gönderilmekledür; bi'l-cümle her ne tarîk ile kâbil ise mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp ol taraflara dâyimâ göz kulak tutup mahall iktizâ itdüğüne göre hüsn-i tedbîr ü tedârük eyleyüp ve a'dâ tarafından vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîha ile ne vechile tedârük eyledüğün ve sâyir lâzımül-arz olan husûsları ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

8 *Zekiyye sancağı beyi iken azlolunan Sinan tarafından zaptolunmakta iken hâlî kalan ve mîrî için zaptolunan liva mahsûlünün kul mevâcibi için sarfolunması.*

Ahmed Kethudâ'ya virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Zekiyye Sancağı Beği olup ma'zûl olan Sinân *dâme izzühû* livâ-i mezbûra mutasarrıf iken sancağın birağup hâlî koyup hıfz u hırâseti için âhar sancakbeği ta'yîn olunup yedi-sekiz ay mikdârı nevbetci tarîkî[y]la zabt u hıfz olunup nice zamândan sonra vâkı' olan galle mahsûlinün zamânı irişüp bu senenün Zi'l-hıccesi evâyilinde vakt-i hasâd irişüp mîrî cânibinden zabtolunup kul tâyifesinün mevâcibleri için sarfolunmak münâsib olduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; eyü tedârük eylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, arzyledüğün üzre livâ-i mezbûrun mâbeynde vâkı' olup zabtolunan mahsûli kulun mevâcibi için sarfitdürüp kimesneye dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

9 *Basra beylerbeyinin, gönderdiği mektupta durumundan bahsettiği beyi herhangi bir bahane ile yanına çağırıp siyaset ederek hakkından gelmesi.*

Ahmed Kethudâ'ya virildi. Fî 20 Ca., sene: 978

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp () beği () ahvâlin i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm olmuştur. İmdi; müşârun-ileyhi hüsn-i tedbîr ü tedârûkle sefer mühimmi için beğleri cem'ıyyetüme istişâre için da'vet ider gibi olup veyâhûd âhar münâsib olduğu vechile elegetürüp siyâset emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı kimesne[ye] ifşâ eylemeyüp vech-i meşrûh üzre hüsn-i tedbîr ü tedârûkle beğler cem'ıyyetüme da'vet ider gibi olup yâhûd âhar münâsib olduğu vechile müşârun-ileyhi elegetürmeğe sa'yeyleyüp dahı elegeldükde aslâ mecâl vormeyüp siyâset eyleyüp hakkından gelesin ve emrüm yirine varduğın bildüresin. Ammâ; bir vechile hufyeten tedârûk eylesin ki, ifşâ olunmakla ıyâzen bi'llâhi te'âlâ bir fesâda mü'eddi olmaya.

10

Cezâyir beylerbeyinin adalar arasında muhafaza amacıyla silah ve mühimmâtıyla birlikte beş yüz yeniçeri ve on beş gemi görevlendirmesi.

Hüseyin Kethudâ'ya virildi. 28 L., sene: 978

Cezâyir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum yazılıp; "cezâyir arasında beş yüz nefer yeniçeri ile on beş pâre gemiyi muhafazaya alıkomak" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfem mücebince beş yüz yeniçeriyle on beş pâre kadirge yat u yarakları ve sâyir âlât ü esbâbı ile mükemmel eyleyüp dahı cezâyir arasında alıkoyup tenbîh eylesin ki, cezâyir arasında Donanma-yı Hümayûnum çıkınca gezüp gâh Ağrıboz taraflarında ve gâh atalar beyninde câ-be-câ yelken gösterüp ol etrâfı gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp gaflet ile küffâr-ı hâksâr gemilerinden bir mahalle zarar u gezend irişdürmelü olmayup basîret üzre olup bâb-ı muhafazada dakîka fevteylemeyeler ve ne vechile tedârûk eyleyüp nice olduğın yazup bildüresin. Ammâ; küffâr-ı hâksâr gemilerinden gaflet câyiz değildir; gereği gibi basîret üzre olup küffâr-ı bed-girdârın donanmasından gemilere zarar u gezend irişdürmekden hazer eylesin.

11

Mîrî at gemilerinde görevli acemi oğlanlarından bazılarının görevlerini bırakarak gittikleri bildirildiğinden Vezîr Mustafa Paşa tarafından bu tür acemi oğlanlarının bulunarak gemilerine gönderilmesi ve hizmetin aksamına meydan verilmemesi.

Muhzıra virildi. 28 L., sene: 978

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâlen mîrî at gemilerinde hıdmet eyleyen acemî-oğlanlardan ba'zı gemilerin ve hıdmetlerin bırağup ol cânibe varduğı istimâ' olundu. İmdi; sâyirleri dahı hıdmetlerin bırağup gitmek üzere oldukları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu makûle acemî-oğlanlarına iltifât eylemeyüp vech ü münâsib görüldüğü üzere girü bu cânibe gönderesin ki, sâyirleri dahı gemileri bırağup gitmekle mîrî hıdemât mu'attal olmalı olmaya ve bu bâbda ne vechile amel olunduğın yazup arzeyelesin.

12

Bursa'dan, emrolunan miktarda azeb ihrac edilip gönderilmesi.

Burusa Kethudâsı Mehmed'e virildi. 29 Şevvâl, sene: 978

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazândan azeb ihrâcî mühimmâtından olmağın tekrâr azeb ihrâcî emrüm olup Mâliyye tarafından hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gönderilen emr-i şerîfüm mücebince fermân olunan azebi mu'accelen ihrâc eyleyüp göndermek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâmın vücûda getüresin. Azeb tâyifesi isti'câl üzere ihrâc olunup irişmek ziyâde mühimdür; ihmâlden hazer idüp ale't-ta'cîl ihrâc ve irişdürmek ardınca olasın.

13

Sinop'ta yaptırılmakta olan gemilere kereste getirilmesi hizmetinde çalıştırılan Bafra kasabası halkına tekrar aynı hizmetin teklif edilmeyerek çevre köy ve kasabalar halkına yaptırılması ve gemilerin bir an önce bitirilerek İstanbul'a gönderilmesi.

Mûsâ Çavuş'a.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

"Sinob'da binâ olunan kadırgaların kerestesi ihzârına mu'âvenet için etrâfda olan kasabât u kurâ halkına emrolunmağın Bafra kasabası halkına dahı teklîf olunup hıdmetlerin edâ eylemişler iken kâdî olan kimesne sâyir kasabât halkına teklîf eylemeyüp tekrâr Bafra kasabası halkına teklîf eylediği" kasaba halkı arz-ı hâl ile i'lâm eylemeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan kadırgalar mühimmi için lâzım olan kereste ve sâyir âlât ü esbâb neyse eger kasabât halkına ve eger kurâ ahâlîsine ber-vech-i te'âdül mütehammil olduklarına göre tevzî' itdürüp mu'accelen ihzâr itdürüp gemileri rûz-ı hızırdan on beş gün mukaddem irişdürüp İstanbul'a göndermek bâbında sa'y ü ikdâm eyleyesin.

14

Amasya askerinden Şaban'ı serdar tayin ederek yüz sipahi ile birlikte muhafaza hizmetinde görevlendiren Amasya beyinin, seferden alıkonulan Nâzır Mümin'i serdar tayin edip muhafaza hizmetinde bırakması, kendisinin de alaybeyi ve çeribaşlarıyla birlikte sefere katılması.

Amâsiyye beğine hüküm ki:

"Bundan akdem hüküm-i hümayûnum gönderilüp; "Ol cevânibün muhâfazasıyçün yüz nefer sipâhîye bir kimesneyi serdâr ta'yîn eyleyüp ol cevânibi hıfzıtdüresin." diyü emrüm olmağın hâlen emr-i şerîfüm mücebince Amâsiyye askeri Şa'bân'ı serdâr ta'yîn eylediğün" mektûbunla i'lâm eylemişsin. İmdi; ze'âmete mutasarrıf olan Nâzır Mü'min *zîde kadruhû* ba'zı mîrî masâlih içün seferden alıkonmağın muhâfaza içün kalan sipâhîlere dahı serdâr ta'yîn eyleyüp çeribaşı vü alaybeği senünle sefere varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre alaybeği ve çeribaşın bile sefere alup gidüp emr-i sâbıkum mücebince muhâfaza içün alıkonan sipâhîlere mezbûr Mü'min[i] serdâr ta'yîn eyleyüp vech ü münâsib görildiği üzre ol cevânibi hıfz u hırâset itdürüp gaflet ile ehl-i fesâddan bir mahalle zarar u gezend iriştürmekden hazer eylesin.

15

Cezâyir-i Garb beylerbeyinin, vilâyetinin muhafazası için yerine güvenilir adamlar bırakıp muhafaza için gerekli tedbirleri aldıktan sonra emrindeki kadirga ve gemilerle sefere çıkacak olan donanmaya katılması.

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Donanma-i Hümayûnum'la Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* rûz-ı hızırdan on beş gün mukaddem deryâya çıkmak emrüm olup sen dahı müşârun-ileyhle bile olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, Cezâyir-i Garb muhâfazasıyçün eğer bahrdan ve eğer yirden muhâfazası lâzım olan kılâ' u bikâ' ve sâyir yirlerün muhâfazasıyçün yarar âdemlerün ta'yîn eyleyüp vilâyet ü memleketi eğer denizden ve eğer karadan hıfz u hırâset itdürüp sen yanında olan kadirga vü kalite ve sâyir gemiler ile mu'accelen deryâya çıkup gelüp müşârun-ileyhe mülâkî olup vech ü münâsib olduğu üzre dîn ü devlete müte'allik umûrda bezl-i maddûr eyleyüp hıdmetde bulunasın ve muhâfazaya ta'yîn eylediğün âdemlerüne muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin [ki,] memleket ü vilâyeti eğer karadan ve eğer denizden ve bi'l-cümle eğer kılâ' u bikâ'ı ve eğer cezâyirden onat vechile hıfz u hırâset eyleyüp el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ küffârdan gaflet ile bir mahalle zarar u gezend iriştürmekden ziyâde hazer eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevtitmeyesin.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 18 Şevvâli'l-mükerrem, sene: 978

16

Vezir Mustafa Paşa'nın düşman gemilerinin çok miktarda cenkçi, zahîre ve silah getirerek Magosa Kalesi'ne koyduğu vs. hususlara dair gönderdiği mektubun alındığı; Vezir Mustafa Paşa'nın kendisine gönderilen takviye kuvvetler gelene kadar Kıbrıs'taki fethedilmiş bölgeleri muhafazada gerekli gayreti göstermesi; takviye kuvvetler geldikten sonra da düşman gemilerini ele geçirmeye ve Magosa Kalesi'nin fethine çalışması.

Şûrîde Hasan Çavuş'a virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâlen Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Küffâr-ı hâksâr *hazzelehümu'llâhü te'âlâ ilâ-yevmi'l-karâr* gemileri vâfir cengci vü zehâyir ile mübâlağa yarak Magosa Kal'ası'na koyup yiğirmi üç gün turup deryâ yüzinde gezüp kenârda buldukların gâret itdüklerin ve re'âyâyı idlâl eylemek ihtimâli olmağla Mar'aş askerinin beğlerbeğleriyle Lefkoşe Hısârı'nun muhâfazasına Muzaffer *dâme ikbâlühû*ya mu'âvenet için alıkoyup ve ba'zı ümerâyı sipâhîleri ile cezîre muhâfazasına irsâl eyleyüp hıfz u hırâset itdürüp âsîleri re'âyâyı bulaşdırmayup ammâ; hısâr içinde olan mâl ü menâl ve eskâl u ıyâllerin gemilere tahmîl eyleyüp Ramazân-ı mübârekün yiğirmi birinci gününde alup gidüp Girit cezîresine ulaştırdıkların ve hısârda hemân cengci vü yarak u zahîre kalduğun ve tekrâr yarak u cengci vü zahîre getürmek üzre oldukların ve gemiler gelmeseydi kal'aların virmek mukarrer idi. Ammâ; küffâr gemileri gelmekle takviyet bulup kulleler binâ eyledüklerin ve Ters-hâne Kethudâsı Ahmed *zîde mecdühû*yı öte yakaya gönderüp Rodos'a ulağla haberler gönderildiğün ve Antâliyye kâdîsının sana gönderdüğü mektûbda; "Ramazân'un tokuzuncı günü Rodos Beği Bâlî ve Şolak Muhammed *dâme izzühümâ* yiğirmi dört kıt'a kadirğa ile Mes Kal'ası'na geldükleri haberi ve ahkâm-ı şerîfe ve mekâtûb ile tenbîh olduğün ve ol cevânib hâlî kalmağla iki pâre kadirğaları muttasıl vilâyeti nehb ü gâret eyleyüp fesâd üzre olduğün ve küffâr gemileri Donanma-yı Hümâyûnum'dan mukaddem varursa re'âyâ ısyân ideceklerin" " bildürüp dahî ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise nakîr u kıtmîr ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; yarak Rodos'a gönderilmeyüp kal'a şimdiye değin muhâsara olmuş olsa fi'l-vâkı' küffâr-ı hâksâr kal'ayı virmek mukarrer olduğına iştibâh yokdur. Bu bâbda taksîrât ve sû-i tedbîr olunmuşdur. Eyle olsa; Rodos'da ve Sakız'da deryâ muhâfazasıyçün İskenderiyye ve Rodos Beğleri Bâlî ve Muhammed *dâme izzühümâ* ile olan gemiler ber-vech-i isti'câl ol cânibe varup irişmek için defe'âtîle ahkâm-ı şerîfe yazılıp irsâl olduğundan gayri Kocaili Beği Kaya *dâme izzühû* ile Ramazân-ı mübârekün yiğirminci günü yiğirmi kıt'a kadirğa irsâl olunup inşâ'allâhü'l-E'azz an-karîb Cezâyir Beğlerbeğisi Kapudânım Alî *dâme ikbâlühû* ile dahî bir mikdâr Donanma-i Hümâyûnum

tedârük olunup eger yarak ve eger sâyir levâzimdür; her ne ise müşârun-ileyh ile mu'accelen irsâl olunmak üzere olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup asâkir-i nusret-me'seri onat vechile zabteyleyüp cezârenün hıfz u hırâseti lâzım olan yirlerin onat ihtimâm ile hıfzıtdürüp ve asâkir-i İslâm'la Magosa Kal'ası'nun etrâfından hâlî olmayup ve bi'l-cümle ol cevânibde dîn-i mübîn ve devlet-i ebed-peyvend-i sa'âdet-rehînüme müte'allik umûrda vech ü münâsib görüldüğü üzere bezl-i makdûr eyleyüp var kuvveti bâzû-yı hamıyyete getürüp küffâr-ı hâksârdan asâkir-i zafer-me'sere ve sâyir yirlere zarar u gezend irişdürmeyüp anun gibi gemiler varup irişdükde eger anda olan küffâr gemilerin elegetürmek bâbında ve eger kal'a muhâsarasında ve eger sâyir umûrda fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre hüsn-i ittifâk u tedârük eyleyüp yek-dil ü yek-cihet olup anda olan beğlerbeğiler ve sâyir ümerâ ile kal'anun feth u teshîri ve küffâr-ı hâksârın kahr u tedmîrinde envâ'-ı mesâ'-î-i cemîlen vücûda getüresin.

17

Anavarin yakınlarındaki Barak adasında parçalanan gemiden kurtulan ve halen hapiste tutulan kâfirlerin Osmanlı reâyâsından oldukları sâbit olursa salıverilmeleri, Venedikli iseler mahbus olarak Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Defterdâr-zâde Mehmed Çavuş'a. 16 Za., sene: 978

Moton kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Anavarin kurbinde olan Barak adasında pârelenen barçadan çıkan Zaverde nâm karye re'âyâsından birkaç nefer kâfir tutulup habsolunduğın" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; re'âyâyı itlâk eylemesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûr barçadan çıkan keferi sahîh Memâlik-i Mahrûsem'den karye-i mezbûre re'âyâsından olduğu sâbit olursa itlâk eylesin. Ammâ; Venediklü ise itlâk eylemek câyiz değildir. Sahîh Venediklü olanları mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

18

Tırhala ve İnebahtı sancakları beyleri gibi Selanik Beyi Mehmed Bey'in de Donanma-i Hümayûn'a Kolos İskeleyi'nden katılması.

Selanik Beği Mehmed Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; " "Tırhala ve İnebahtı sancakları beğleri Kolos İskeleyi'nden Donanma-i Hümayûnum'a dâhil olmak fermân olunduğın" ve sen dahı müşârun-ileyhimâ girdüğü yirden gemiye girmesin" recâ itdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, göresin; müşârun-ileyhimâyâ kankı iskeleden gemilere girmek emrüm olmuş ise sen dahı ol iskeleden Donanma-i Hümayûnum'a dâhil olup mahall-i me'mûra varup hıdmetde bulunasın.

19

Kendisine İlbasan sancağı inâyet olunan sâbık Rûhâ beyinin, Rûhâ'daki sipahi ve lağımcılarla birlikte İlbasan sipâhîlerinin görevli bulunduğu Kıbrıs adasına giderek hizmette bulunması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 17 L.

Sâbıkâ Rûhâ Beği olan () beğine hüküm ki:

Hâlen sana İlbasan sancağı inâyet olup hüküm-i hümayûnum virilmiştir. İlbasan sancağı sipâhîleri bi'l-fi'l Kıbrıs cezâresinde olup sen dahı mu'accelen varup irişmek lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sen dahı mukayyed olup yat u yarağunla hâzır u müheyyâ olup toğrı Kıbrıs cezâresine varup vech ü münâsib görüldüğü üzre hıdmetde bulunup ve sancağın hıfzı için yarar âdemün gönderüp tenbîh eylesin ki, livâ-i mezbûrun gereği gibi hıfz u hırâsetinde olup gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdurmeyüp muhâfazada dakîka fevteylemeye ve Rûhâ sancağının eger sipâhîsidür, yat u yaraklarıyla ve eger bulunan lağımcıların lâzım olan âlât ü esbâbları ile mu'accelen ihrâc eyleyüp cezâre-i Kıbrıs'a bile alup gidüp vech görüldüğü üzre istihdâm eylesin.

Sefere müte'allikdur.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 19 Ramazân, sene: 978

20

Daha önce ihracı emrolunan ve Payas İskelesi'ne yakın yerlerde çayırklar üzerine bırakılıp üstü örtülmediği için telef olduğu bildirilen zahîrenin Birecik, Samsad, Amîk ve Rumkal'a kadıları tarafından aynı miktarda tekrar tedarik olunarak âcilen Trablus İskelesi'ne ulaştırılması ve nüzül emînlerine teslim edilip muhafaza altına alınması.

Aydın-zâde'ye virildi. 22 Ramazân, sene: 978

Birecik kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem ihrâcı emrolunan nüzülü ihrâc eyleyüp Payas İskelesi'ne karîb hâlî yirlerde çayır içinde yığup üzerine örti dahı tedârük eylemeyüp nüzül zahîresi cümle harâb u müte'affin olup zâyî' olduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ ihrâcı fermân olduğu mikdârı nüzül[i] ihrâc eyleyüp mu'accelen Trablus İskelesi'ne bi'z-zât iletüp nüzül emînlerine teslim eyleyüp sâbıkâ olduğu gibi bırağup gitmeyüp bir mahfûz yir tedârük eyleyüp üstün örtüp zâyî' u telef olacak husûslardan hazer idüp onat vechile tedârük eylesin. Nüzül mu'accelen tekrâr ihrâc olup Trablus'a îsâl eylemek mühimmâtından olmuştur; ihmâlden hazer eylesin. Şöyle ki; nüzül mu'accelen ihrâc olunmayup veyâhûd üslûb-ı sâbık üzre bir mahfûz yirde konılmayup zâyî' olmak

lâzim gele, nüzûl sana tazmîn olduğundan gayri azl ile konılmayup envâ'-ı ukûbet ile mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre ihmâl eylemeyüp basîret üzre olasın.

Bu dahi.

Bir sûreti, Samsad kâdîsına.

Bu dahi.

Bir sûreti, Amîk kâdîsına.

Bu dahi.

Bir sûreti, Rûmkal'a kâdîsına.

21

Karheli beyinin Amasya livâsındaki sipahilerden bir kısmını muhafaza hizmetinde bırakıp geri kalanlarıyla birlikte İstanbul'a gelerek donanmaya katılması.

Bu dahi.

Karhili beğine hüküm ki:

Bundan akdem livâ-i mezkûr sana inâyet olundukda hükm-i şerîfüm gönderilüp; "Ale't-ta'cîl livâ-i Amâsiyye sipâhîleriyle mahrûse-i İstanbul'a gelüp Donanma-i Hümâyûnum'a giresin." diyü emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp emr-i şerîf-i sâbikum mücebince livâ-i Amâsiyye sipâhîlerinden yüz neferin alaybeğisiyle hıdmet-i muhâfaza içün ta'yîn eyleyüp dahı mâ'adâ sipâhîler ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen mahmiyye-i İstanbul'a gelüp Donanma-i Hümâyûnum gemilerine giresin. Bu husûs mühimdür; sür'at üzre yöriyüp nevrûzdan mukaddem mahrûse-i mezbûrede bulunmağa sa'y ü ikdâm eylesin.

22

Ülgün ve Bar kalelerindeki Frenklerin çevre nâhiyelerde bulunan iki bin haneye yakın reâyâyı mal verme bahanesiyle kendilerine tâbi kıldıkları ve İskenderiyye'de dökülecek toplar için çıra ve dinklere ihtiyaç duyulduğunun bildirilmesi üzerine adı geçen kalelerin bir an önce fethedilebilmesi için ihtiyaç duyulan çıranın o çevreden, dinklerin de Samakov'dan istenerek topların âcilen dökülmesi.

Sofyalı Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 19 Ramazân, sene: 978

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "İlbasan ve Draç kazâsında olan re'âyâyı gâret eyleyen ehl-i fesâdun haklarından gelmek" içün gönderilen hükm-i hümâyûnum mücebince İskenderiyye sancağı ile sınırdaş olan Ülgün ve Bar nâm Frenk kal'aları semtlerinde olan nâhiyelerün re'âyâsına; "Bize tâbi olursanız rüsûm taleb olunmayup ri'âyet iderüz." diyü mâl virmekle iki bin hâneye karîb Frengi tâbi olup fesâd ü şenâ'atden

hâlî olmadukların ve topar mühimmi için çıra vü dinkler lâzim idüğün" bildürmişsin. İmdi; çıra ol diyârda çıra bulunur ammâ; dinkler için Samakov'da tedârük olunmağıçün hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmişdür. Hemân topar mu'accelen irişdürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre toparları irişdürmek bâbında envâ'-ı ihtimâm eyleyüp ihmâl eylemeyesin ve şimdiye dek ne mertebeye irmişdür, kaç kıt'a top ihzâr olunup ve dökilen ne makûle toplardur. Bu bâbda sâbıkâ dahı hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmişidi. Ne vechile tedârük eyledüğün bi't-tamâm ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. Zikrolunan âsîlerün haklarından geldürmesi ve ol kal'alarun fethi mülâzemâtdan(?) olmağın ol cânibde dökilmesi fermân olunan toparları mu'accelen yitişdürmek lâzim olmuşdur. Yazup bildürüp dahı lâzim olan dinkleri Samakov'dan taleb eyleyüp ve çirayı ol taraflardan tedârük eyleyesin.

23 *İskenderiyye'de dökülmekte olan topar için ihtiyaç duyulan dinklerin Samakov'dan gönderilmesi.*

Samakov kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ İskenderiyye'de dökilmek emrolunan topar mühimmi için dinkler lâzim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp varan bölükbaşı ma'rifeti[y]le ne mikdâr dink lâzim olup ve ne makûle dinkler mühimmi olduğın sana dirse taleb olunduğı üzre mu'accelen irişdürüp irsâl eylemek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm eyleyesin. Zikrolunan toplara lâzim olan dinklerün ihzâr u i[r]sâli mühimmâtdandur; ihmâl eylemeyüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

24 *Trabzon'dan ihracı emredilen kürekçilerin karadan gönderilmesi halinde nevrûzdan önce ulaşamayacakları bildirildiğinden, üzerine kürekçilerin deniz yoluyla âcilen gönderilmesi ve nevrûzdan önce donanmaya ulaşmalarının sağlanması.*

Van'da Tüfengûler Ağası olan Alî Kethudâ'ya virildi.

Trabzon Beğî Ömer Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; " "Sancağundan ihrâcı fermân olunan kürekçiler karadan gönderilirse nevrûza değin irişmek müyesser değildir. Olgeldüğü üzre deryâdan alup giderüz." diyü Trabzon ve [R]ize ve Sürmene ve Kürtün kâdîları hâzır bulunmağın vech-i meşrûh üzre cevâb itdüklerin" arzylemişsin. İmdi; ihrâc olunan kürekçiler nevrûzdan mukaddem irişmesi lâzim ü mühimmi olmağın deryâdan mu'accelen gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Emr-i sâbıkum mûcebince ihrâcı fermân olunan kürekçileri emrüm mûcebince deryâdan ber-vech-i isti'câl irsâl eylemekde ikdâm idüp nevrûzdan mukaddem irişdürmeğe

sa'yeyleyüp envâ'-ı ihtimâmun zuhûra getüresin. Bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ne vechile tedârük idüp ne zamânda irsâl eyledüğün mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

25

Ahyolu'da inşa edilmekte olan gemilerin ne durumda olduğu, kaç tanesinin bitirildiği ve kalanların ne zamana kadar bitirileceğinin bildirilmesi; gece gündüz çalışıp gemilerin bir an önce bitirilerek Niğbolu sancağı sipahileri ile o çevreden ihracı emrolunan kürekçilerin ve Varna'da bulunan Hemavenli vs. ehl-i fesaddan kürek cezasıyla cezalandırılanların alet ve edevâtıyla gemilere bindirilerek bir an önce İstanbul'a gönderilmesi.

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 17 Ramazân, sene: 978

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Ahyolu'da binâ olunan gemiler dahı bi'l-fi'l ne hâl üzre olup itmâma ırmış midür, kaç kıt'a tamâm olup ne kadar gemi kalmışdur ve kalan gemiler ne zamânda tamâm olur, nicedür; ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup gemiler ne mertebe[ye] irüp şimdiye dek kaç kıt'a tamâm olup nâ-tamâm bâkî ne kadar gemi kalmışdur, anlar dahı ne zamânda tamâm olur, Varna kâdîsı fermân olunan gemilerin itmâma irişdürmüşsin(?), neyledün, bi'l-fi'l ne hâldedür; i'lâm eyleyüp dahı mu'accelen gemiler itmâma irişüp İstanbul'a gönderilmek ziyâde mühimmâtdan olmağın aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr eylemeyüp bi'z-zât gemilerin üzerine turup gice vü gündüz dimeyüp var kuvveti bâzûya getirüp ber-vech-i isti'câl irişdürüp İstanbul'a göndermek ardınca olasın. Niğbolı beği sipâhîleriyle anda binâ olunan gemilere girmek emrüm olup ol bâbda hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. Geldükleri gibi bilâ-te'hîr gemilere koyup ol etrâfda ihrâc olunmak emrolunan kürekçileri isti'câl üzere getürdüp gemilere koyup lâzım olan âlât ü esbâbları ile mükemmel eyleyüp ale't-ta'cîl irsâl eylemek ardınca olasın. Varna kâdîsına dahı hükm-i hümayûnum yazılup kazâ-i mezbûrda olan Hemâvenlü(?) ve sâyir ehl-i fesâd ü şenâ'at[i] elegetürüp fesâdları sâbit oldukdan sonra tutup kayd ü bend ile sana gönderüp küreğe komak emrüm olmuşdur. Anun gibi geldüklerinde gemilere koşup bile gönderesin.

26

Trablus'un muhafazası için tayin olunan kadırgalardan Kıbrıs'tan gelenler ve Rodos'tan gelecek olan Donanma-i Hümayûn gemilerinin tam tekmil donatılarak Trablus ve çevresinin düşman saldırılarından korunması; Şam beylerbeyine ulaştırılmak üzere gönderilen hükümlerin de bir an önce yerine ulaştırılması.

Sofyalı Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 19 Ramazân, sene: 978

Sâbıkâ Mora Beği olup Trablus muhâfazasına ta'yîn olunan Mahmûd Beğ'e hüküm ki ve Tersâne-i Âmire Kethudâsı Arab Ahmed'e:

Sen ki Tersâne-i Âmirem kethudâ[sı]sın, mektûb gönderüp; "cezîre-i Kıbrıs'da yanunda olan dört pâre kadirge Kıbrıs'dan Trablus'a geldiğinde Rodos'da deryâ muhâfazasına ta'yîn olunanlara bir kalite gönderüp anda olan gemilere mülâkî olup mu'âvenet itmenüz recâ eylediğün" bildürmüşsin. Ol bâbda dahı her ne ki arzylemiş isen cümle ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. İmdi; bu bâbda düstûr-ı mükerrerem *ilâ-âhurihî* Vezîrüm Mustafâ Paşa cânibinden dahı mekâtib gelüp deryâ muhâfazasında olan kırk beş pâre kadirge ile muhâfaza hıdmetinde olanlar mu'accelen ol câniblere varup senünle mülâkî olup andan mâ'adâ Tersâne-i Âmirem'de olan gemilerden dahı ber-vech-i isti'câl donadılup yitişen gemiler tamâm oldukca beşden ve ondan ale't-tevâlf irsâl olunmak emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vardukda, yanunda olan gemilerün eger cengci vü kürekçileri ve [â]lâtçılarıdır ve sâyir âlât ü esbâbı ve zevâd ü zahîreleridir ve bi'l-cümle cem' levâzim ü mühimmâtın tekmîl idüp dahı vech gördüğün üzre Rodos'dan varan Donanma-i Hümâyûnum gemileriyle mülâkî olup ol câniblerün hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olasın. El-'iyâzü [bi']llâh bâkiye yanunda olan gemilere ve Memâlik-i Mahrûse'den bir yire küffâr-ı hâksâr taraflarından zarar u gezend irişdürilmemek bâbında tamâm basîret ü ihtimâm üzre olup dikkat ü ihtimâmında dakîka fevteylemeyesin ve Şâm beğlerbeğisine îsâli lâzım ba'zı ahkâm-ı şerîfe sana irsâl olundu; bir mu'temed kimesne ile îsâl idüp teslîm eylesesin ve îsâl eylediğini arzyleyesin.

27

Kıbrıs'ta görevli Rumeli sipahilerinin harçlıkları kalmadığından Ohri, Yanya, İlbasan ve Avlonya sancaklarına harçlık toplamaya giden sipahilerin zaman geçirilmeden topladıkları harçlıklar ile beraber Vezir Mustafâ Paşa tarafına gönderilmesi.

*Sofya[lu] Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 19 Ramazân, sene: 978
Nişânlu kâğıda yazıldı.*

Ohri sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Vezîrüm Mustafâ Paşa mektûb gönderüp; "Rûmili sipâhîlerinün harçlıkları kalmayup taht-ı kazânuзда harclığa varan sipâhîlerün mu'accelen irsâl olunmaları" husûsın i'lâm eylediği ecilden mezkûrlar ale't-ta'cîl cem' itdükleri harçlıklarıyla cezîre-i mezkûre tarafına irsâl olunmaları mühim ü lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî eylemeyüp bu husûsda ziyâde ikdâm ü ihtimâm üzre olup taht-ı kazânuza harclık cem'ine varan sipâhîleri mu'accelen sürüp cem' eyledükleri harçlıklarıyla ale't-ta'cîl çıkarup göndermek ardınca olasız; ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesesiz. Sâbıkâ dahı bu bâbda hükm-i şerîfüm gönderilmiş idi. Ol hükm-i hümâyûnum müsted'âsınca ta'cîlen zikrolunan sipâhîleri ol cânibe irişdürmeğe sa'yeylesesiz ve bu hükm-i hümâyûnum size ne gün vâsıl olup ve sipâhîlerden ne mikdâr kimesne gönderildiğün bi'l-cümle ne vechile tedârük olunduğın vukû'ı üzre yazup bildüresiz.

Bu dahı.

Bir sûreti, Yanya sancağı kâdîlarına.

Bu dahi.

Bir sûreti, İlbasan sancağı kâdîlarına.

Bu dahi.

Bir sûreti, Avlonya sancağı kâdîlarına.

28

Tire'deki ambarlarda bulunan urgan ve kendirlerden daha önce İzmir İskelesi'ne gönderilip teslim olunanların dışında kalan ve gönderilmeyen urgan ve kendirlerin de âcilen gönderilmesi.

İskender Çavuş oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Tire kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönde[r]üp; "emr mûcebince der-mahzen olan urgan u kendiri yiğirmi bin aded urgan İzmir İskelesi'ne gönderilüp kâdîsına teslim olunduğın ve "Bâkîsi dahi fırsat elvirdükçe gönderilmek üzredür." " diyü i'lâm eylemişsin. Bu husûs mühimm olmağın; "Mu'accelen gönderilen urganı mu'accelen irsâl eyleyesin." diyü İzmir kâdîsına hüküm-i şerîfüm gönderilüp ve bâkî kalan dahi ta'cilen iskele-i mezkûreye gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp der-mahzen olan urganun gönderilmeyüp bâkî kalanın dahi ta'cilen irsâl eylemekde dakîka fevtitmeyüp envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm üzre olasın.

29

Tire kadısı tarafından İzmir İskelesi'ne gönderilen urgan ve kendirlerin bekletilmeden gemilere yüklenerek emredilen mahalle ulaştırılması.

Bu dahi.

İzmir kâdîsına hüküm ki:

Tire kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "İzmir İskelesi'ne yiğirmi bin mikdârı urgan gönderüp mâ'adâsı dahi fırsat elvirdükçe gönderilmek üzredür." diyü arzylemiş. İmdi; müşârun-ileyh gönderdüğü urgan u kendir ne ise tevakkuf itdürilmeyüp mu'accelen irsâl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile mukayyed olup Tire kâdîsı gönderdüğü eger urgandur ve eger kendirdür; tevakkuf itdürmeyüp ber-vech-i isti'câl gemilere tahmîl idüp irsâl itmek ardınca olasın. Bu husûs mühimdür; onat vechile tedârük idüp ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyesin.

30

Venedik keferesiyle birlik olup Delvine ve Yanya çevresinde fesat çıkartan âsi Arnavutların haklarından gelinmesi.

Sofyalı Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 19 Ramazân, sene: 978

Delvine ve Yanya beğlerine hüküm ki:

Bundan akdem size defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "fesâd ü şenâ'at üzre olan âsî A[r]navudların haklarından gelüp gâret eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın itâ'at üzre olmayup Venedik keferesiyle müttehîd olup fesâd ü şenâ'at üzre olan âsî ehl-i fesâdun gâret olup haklarından gelinmek mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp bi'z-zât yanınızda olan sipâhîler ile gazâ vü toyumluklardan safâlu olanlara tenbîh ü nidâ itdürüp vâfir u müstevfî il-erin cem' eyleyüp hüsn-i ittifâk u ittihâd ile fırsat elvirdüğüne göre üzerlerine varup ehl-i fesâdun horyadların kılıçdan geçürüp ehl ü ıyâlin esîr eyleyüp gereği gibi haklarından gelüp ol cevânibi şerr u şûrlarından tathîr ü pâk eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyesiz ve Arnavudlu karyelerinün ba'zı anun gibi hüsn-i itâ'at üzre olup; "Biz dahı gârete mu'âvenet iderüz." dirlerse şöyle ki; bir hıyânet ihtimâli olmayup tamâm itâ'at ü inkıyâd üzre olduklarına ılminüz hâsıl olup i'timâd gelürse anlar dahı gâret için yanınıza olup vech ü münâsib görüldüğü üzre gâret eyleyüp alâkaların kat' eylemeğe envâ'-ı ikdâm eyleyesiz. Ammâ; bu bahâne ile itâ'at üzre olup kendü hâllerinde olanları rencîde eylemekden ziyâde hazer eyleyesiz.

31 *İnşa edilmekte olan gemilerin mühimmât ve levâzımı için sarfolunmak üzere Aydın ve Menteşe'den talep olunan akçenin teslim edilmesi ve pişirtilmesi emrolunan peksimetin de bir an önce pişirttirilmesi.*

İskender Çavuş oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Aydın ve Menteşe nâzırlarına hüküm ki:

Bundan akdem gemiler binâsıyçün ve sâyir mühimmât ü levâzımı için çavuşlar gönderilüp lâzım olan akçayı sizden almak emrüm olmuşdur. Ol emrüm mücebince zikrolunan mühimmât için akça taleb eyledüklerinde teslim olunmasın ve bişürdilmek emrolunan peksimad mu'accelen itmâma irişdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp zikrolunan mühimmât için talep olunan akçayı emrüm mücebince teslim idüp avkeylemeyesiz ve bişürtdüğünüz peksimad husûsında dahı gereği gibi ihtimâm idüp sâbıkda olduğu gibi olmayup onat vechile bişürtmek bâbında ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresiz. Bu hükm-i hümayûnum size ne târîhda vâsıl olup ne vechile tedârük eyledüğünüz yazup bildüresiz.

32 *Halep eyâletinin geçen yılki nüzülünden kürekçilere peksimet için verilen ve Kıbrıs ile Payas Kalesi'ne gönderilenin dışında ambarlarda kalan nüzü'l bozulmuş ve kullanılmayacak durumda ise yenisiyle değiştirilmesi ve Trablus İskeleyi'nde ambarlanması.*

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân[n], sene: 978

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "kazâ-i Haleb'ün nüzûli bin üç yüz yetmiş müdd olup nısfı un ve nısfı arpa olup emr üze yüz yigirmi dört müd ve on beş kîle un kürekciye peksimad için teslîm olunup bâkî nüzûl nâyibünle Payas İskelesi'nde olup iki gemi ile bir mikdârı Kıbrıs'a gönderilüp bâkîsi Payas Kal'asında mümkün olan yirlerde konılduğın" bildürmişsin. İmdi; geçen yıldan bâkî kalan nüzûl mütegayyir olmuşsa emr-i sâbıkum üze yeniye tebdîl itdürüp dahı Trablus İskelesi'nde der-anbâr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ol cânibde bâkî kalan nüzûl mütegayyir olmuşsa emrüm üze yeniye tebdîl itdürüp mahall-i mezbûrda der-anbâr itdüresin. Ammâ; tamâm ihtimâm idüp mübâşirîne bu bahâne ile re'âyâdan celb ü ahz itdürmemek için bi'z-zât mukayyed olasın ve yeniye ne mikdâr nüzûl tebdîl olunup mahall-i mezbûrda der-anbâr olduğın zahîre emîninden mühürlü temessük alıvirüp Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderüp arzeyelesin.

33

Halep eyâleti kadılarının, kazâları dahilinde geçen yıldan kalan nüzûlü yenisiyle değıştirip Trablus İskelesi'ne iletmeleri.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. 22 Ramazân, sene: 978

Vilâyet-i Haleb kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda geçen yıldan bâkî kalmış eski nüzûli yeniye tebdîl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, tevakkuf itmeyüp taht-ı kazânuzda geçen yıldan bâkî kalmış ne mikdâr nüzûl varsa yeni[ye] tebdîl itdürüp dahı Trablus İskelesi'ne iletdürüp der-anbâr itdüresiz ve ne mikdâr nüzûl tebdîl olunup der-anbâr olunduğına nüzûl emîninden mühür[lü] temessük alup bir sûretin Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderüp mufassal ü meşrûh yazup bildüresiz. Ammâ; bi'z-zât tamâm ihtimâm idüp nâyiblerünüze ve mübâşir olanlara bu bahâne ile re'âyâdan nesne celb ü ahz itdürmeyesiz ki, sonra yoklanup celbitdükleri zâhir olursa sizden bilinüp mu'âteb olmanız mukarrerdür.

34

Kış mevsiminin gelmesiyle Rodos'taki silah ve gemilerin tamir edilerek Kıbrıs'a gönderilmesi ve düşman gemilerinin Kıbrıs'a yavaşmalarına mâni olmak için muhafazada kalmaları hakkında Rodos, Menteşe ve Alâiye beylerine defalarca emirler gönderildiği halde asker ve silah yüklü düşman gemilerinin Magosa Limanı'na kadar geldikleri, takviye kuvvet gönderilmediği takdirde fethin tamamlanamayacağı hususlarında mektuplar gelmesi üzerine adı geçen beylere tekrar hüküm gönderildiği, ayrıca tersane kethüdasına da gemileri donatarak yardıma göndermesi hakkında emir verildiği; Vezir Mustafa Paşa'nın da emrindeki kuvvetlerle donanma gelinceye kadar gereken her türlü gayreti göstermesi ve düşman saldırılarını önlemeye çalışması.

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem; "Kış eyyâmı irişdi." diyü meremmet ü islâh* için Rodos'a gönderilen yaraklar ve kundaklar ve gemiler meremmât ü kalafat olunup ber-vech-i isti'câl cezîre-i Kıbrus'a irsâl olunmak bâbında Rodos ve Menteşe ve Alâ'yye sancakları beğlerine ve deryâ muhâfazasında olan ümerâya; "Girit'de olan küffâr-ı hâksâr gemileri muvâfakat-i rûzgâr ile fırsat bulup cezîre-i Kıbrus semtine teveccüh iderlerse geçürtmeyüp bâb-ı muhâfazada ikdâm ü ihtimâm idüp basîret-i tâmm üzre olası." diyü defe'âtle tenbîh ü te'kîd olunup ale't-tevâlî ahkâm-ı şerîfe irsâlinde hâlf değil iken mübârek Ramazân'un on dördüncü gününde Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hasan *zîde kadruhû* ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûbun vârid olup küffâr-ı hâksâr gemilerinden bî-nihâye soltat u zahîre vü yarağla memlû yigirmi iki pâre kadirge ile dört kıt'a barça Magosa Limanı'na dâhil oldukları haberi i'lâm olunmağın muhâfazada olan zikrolunan ümerâya tekrâr ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Rodos'da olan gemiler ile ber-vech-i isti'câl küffâr-ı bed-fi'âl gemilerin ta'kîb idüp bi-eyyî tarîkın kân inâyet-i Hakk'la elegetürüp haklarından gelinmeğe sa'y ü ikdâm eylesiz." diyü tenbîh ü te'kîd olduğundan mâ'adâ ber-vech-i isti'câl Tersâne-i Âmirem'den dahı bir mikdâr donanma tedârük ü ihzâr olunup gönderilmek sadedinde iken yine mâh-ı mezbûrun on sekizinci günü Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Fâyık *zîde mecdühû* ile tekrâr Südde-i Sa'âdetüm'e bir mektûbun dahı gelüp; "Sâbıkda i'lâm olunan yigirmi iki pâre kadirganun on ikisiyle beş kıt'a barça Magosa Limanı'na dâhil olup ve on iki yelken dahı Baf câniblerinde göründi." diyü Baf kapudânından mektûb geldiği ve asâkir-i nusret-me'ser yazdan berü ale'l-ittisâl ceng ü cidâl üzre olmağla mecrûh u bî-mecâl olup Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânun'dan bölük halkı ve acemî-oğlanı ve dinç asker gönderilmezse maslahat tamâm olmak ihtimâli olmaduğı" iş'âr olunmuş. Dahı her ne ki beyân u tahrîr olunmuş ise nakîr u kıtmîr Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrüm'e arz u takrîr olunup ale't-tafsîl ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. İmdi; dîn [ü] devlete ve ırz [u] nâmûs-ı saltanata lâîk u sezâvâr olan her ne ise bî-kusûr tedârük ü ihzârında sa'y ü ihtimâm ve ber-vech-i isti'câl itmâmı için ikdâm olunup müşârun-ileyhim ümerâya mâh-ı mezbûrun on dördüncü günü tekrâr mu'accelen ulaklar ile ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp yanınızda mevcûd olan gemiler ile ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra varup küffâr-ı hâksârın eger Magosa'da olan gemileridir ve eger Kıbrus etrâfında cüst ü cû üzre olan kadirgalarıdır ve eger gayridür; Tersâne-i Âmirem kethudâsıyla biriküp dahı alâ-eyyî hâlin mukâtele vü cidâle ikdâm idüp elegetürmekde ve Donanma-yı Hümâyûnum irişince küffâr-ı hâksâr tarafından cezîreye gemi geçürmemek bâbında sa'y ü ihtimâm eylesiz." diyü envâ'-ı te'kîdât ve esnâf-ı tehdîd ile tenbîh olduğundan gayri giceyi gündüze katup Tersâne-i Âmirem'de olan Donanma-i Hümâyûnum gemilerin dahı mu'accelen itmâma irişdürüp beşden ve ondan ne mikdâr yitişür ise donadılup ale't-tevâlî irsâl ü îsâl olunmak üzredür. Bu câniblerde tedârüki lâzım olan husûslarda aslâ kusûr konılmayup eger asker ü zahîre ve eger âlât-ı harb ü kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâldür ve eger gayridür; bi'z-zât teveccüh-i hümâyûnum olmak üzre tedârük ü ihzâr olunmuştur. Bi'l-fi'l dahı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtolunmayup ol bâbda her vechile i'tizâra mecâl yoktur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen dahı cibillet ü nihâdunda merkûz olan âsâr-ı hüsn-i firâset ve fart-ı kiyâsetünü ızhâr idüp şol ki, lâzime-i dîn [ü] devlet ve muktezâ-yı hamîyyet ü gayretdür, vücûda getürüp ve bi'l-cümle re'y-i isâbet-ârâna tefvîz olunan umûr-ı cumhûrun tedbîrinde bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr kılup me'mûr olduğun maslahatun itmâmına ve hayr ile ihtitâmına sarf-ı merâsim-i iktidâr kılup cüz'î bahâne ile te'allül ü i'tizâr olunmayup Hakk *celle ve alânun* ulüvv-i inâyetine samîm-i kalb ile tevekkül ve Hazret-i Risâlet-penâh *aleyhi ve alâ-âlihi's-salâtü ve's-selâmun* mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına hulûs-ı dil ile tevessül idüp cezîrenün feth u teshîri ve a'dânun kahr u tedmîri ve asâkir-i İslâm ahvâlinün nizâm u intizâmı ve hüsn-i istimâlet ve gazâ vü cihâda terĖibi bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getürile.

* Metinde **رملوى** şeklindedir.

35

Daha önce Payas İskelesi'ne yakın çayırarda üstü açık olarak bekletilmesinden dolayı bozulan ve kullanılamaz duruma gelen zahirenin yerine aynı miktarda yenisinin tedarik edilerek Şam ve Halep'in Nüzül Emîni olan Monla Ağa'ya teslim olunması.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Şâm ve Haleb'ün Nüzül Emîni olan Monlâ Ağa'ya hüküm ki:

Bundan akdem ihrâc olunan nüzül Payas İskelesi'ne karîb çayırly yirde vaz' olunup mahfûz yirde olmamağla harâb u müte'affin olup zâyî' olduğı i'lâm olunmağın tekrâr ol mikdâr nüzül ihrâc olunup tebdîl olunmak içün kâdîlara ahkâm-ı şerîfe yazılup îsâli içün sana irsâl olunmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebince irsâl olunan ahkâm-ı şerîfeyi yirlü yirine îsâl idüp dahı fermân olunan mikdârı nüzül ü zahîreyi bî-kusûr getürdüp münâsib ü mahfûz yirde onat vechile zabıtdürüp taleb olundukça teslîm eylesesin. Ammâ; hıfz u hırâseti husûsında bir vechile ihtimâm eylesesin ki, sene-i sâbıkada olduğı gibi zâyî' u telef olmak lâzım gelmeye. Nüzül husûsı ziyâde mühimdür; bu bâbda gereği gibi mukayyed olup ahkâm-ı şerîfe sana ne târîhda vâsıl olup ne vechile tedârük itdüğün ve kuzâta ne zamânda îsâl eyledüğün ve anlar dahı ne vechile tedârük eyledüklerine mektûbların alup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp arzeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 22 Ramazân, sene: 978

36

Rodos'ta bulunan silah, mühimmât ve gemilerin kalafatı ile görevlendirilen Ömer Çavuş'un, masrafları için kendilerinden akçe talep etmesi durumunda istediği miktarda akçeyi Aydın ve Menteşe nâzırlarının, idareleri altında bulunan mukâataalardan tedarik ederek vermeleri.

İskender Çavuş oğlu Mehmed Çavuş'a. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Aydın ve Menteşe nâzırlarına hüküm ki:

Rodos'da olan yarağun mühimmâtı ve gemilerün kalafatı için gönderilen Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Ömer Çavuş *zîde kadruhû* lâzım olan masârif için sizden akça taleb eyledükde kifâyet mikdârı akça virüp defterlerinüze kayditdörmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp anun gibi müşârun-ileyh zikrolunan yarak ve gemiler mühimmâtı için sizden akça taleb eyledükde taht-ı nezâretinüzde olan mukâta'âtdan kifâyet mikdârı akça tedârük eyleyüp müşârun-ileyhe îsâl eyleyüp avk u te'hîrden ziyâde hazer eylesesiz. Şöyle ki; mu'accelen akça tedârük eyleyüp vormeyüp ihmâlinüz sebebi ile maslahat avkola, beyân olunan özrinüz makbûl olmayup hakkınızdan gelinür; bilmiş olası ve ne mikdâr akça virildüğün defterinüze kaydeyledükden sonra Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz.

37

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mehmed Çavuş'un kendisinden tedarik etmesi istenilen meteris ağaçlarını kestirip sahillere indirterek âcilen göndermesi ve şimdiye kadar ne miktar ağaç tedarik ettiğini bildirmesi.

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'a:

Bundan akdem size hükm-i hümayûnum gönderilüp; "meteris ağaçların mu'accelen tedârük eyleyüp cezîreye îsâl eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emrüm ke[mâ]-kân mukarrer olup meteris ağaçları mu'accelen varup cezîreye ulaşmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî eylemeyüp fermân-ı sâbıkum mücebince emrolunan meteris ağaçların ber-vech-i isti'câl kesdürüp yalılara indürüp mu'accelen cezîreye irsâl ü îsâl eylemek bâbında dakîka fevteylemeyüp ihmâlden ziyâde hazer eylesesin ve şimdiye dek ne mikdâr ağaç gönderüp ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

38

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Seydî Ahmed Çavuş'un kendisinden tedarik etmesi istenilen peksimedi en kısa zamanda hazırlaması ve şimdiye kadar tedarik ettiği peksimet miktarını bildirmesi.

Mezkûr Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, [sene:] 978

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Seydî Ahmed Çavuş'a hüküm ki:

Mukaddemâ sana peksimad tedârüki emrüm olup hükm-i hümayûnum gönderilmiş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup şimdiye dek ne mikdâr peksimad tedârük eyleyüp nice eyledüğün Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp fermân olunan peksimadı evâmir-i sâbika mücebince mu'accelen tedârük eyleyüp mahall-i me'mûra ihzâr eylesin ki, gemiler vardukda te'hîr eylemeli olmayup hâzır bulalar. Peksimadun ihzârı ziyâde mühimdür; ihmâlden hazer eylesin ve şimdiye dek ne mikdâr peksimad bişürdüp ihzâr eyledüğün ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

39 *Süzebolu'da inşa edilmekte olan gemiler için kereste getirilmesi işi ile akçe karşılığında yaptırılan sâir işlerde çalışanların işi aksatmalarına meydan verilmemesi ve mümkün olduğunca fazla çalışmalarının sağlanması.*

Şeytân-oğlu'nun âdemisine virildi.

Ahyolı kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Süzebolı'da binâ olunan on beş kıt'a kadirge mühimmi için lâzım olan kerestiye celeb ve yağcı vü küreci ve yörük ü ellici ve yamak u eşkünci ve akıncı ve gayri akça ile lâzım olan hıdmetde kendü oğulları mu'âvenet eylemedüklerin" bildürmüşsin. İmdi; celeb ve yağcı vü küreci ve yörük ü ellici ve yamak u eşkünci ve gayri her kimler ise akça ile mu'âveneti lâzım olan husûslarda mu'âvenet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup lâzım olan kereste ve sâyir akça ile ihzâr olunması lâzım olanları eger re'âyâya ve eger tav[â]yif-i mezbûreye mümkün olduğu üzere mu'âvenet itdürüp ol vechile te'allül itdürmeyesin; eslemeyenleri sekidüp inâd ü muhâlefet iderlerse yazup bildüresin ki, haklarından geline.

40 *Kıbrıs için A'zâz u Kilis'ten ihrâcî emredilen kavvâsın en kısa zamanda gönderilmesi.*

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

A'zâz u Kilis Beği Canbolad Beğ'e hüküm ki:

Cezîre-i Kıbrıs mühimmi için ihrâc olunmak fermân olunan kavvâsı mu'accelen ihrâc eyleyüp evâmir-i sâbika mücebince mu'accelen cezîre-i Kıbrıs'a geçürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince gereği gibi mukayyed olup ihrâc olunan kavvâsı mu'accelen cezîre-i Kıbrıs'a geçürüp eğlendürmemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eylesin.

41 *Uzeyr sancağından Kıbrıs için tedarik olunması emredilen çıranın en kısa zamanda gönderilmesi.*

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Uzeyr beğine hüküm ki:

Cezîre-i Kıbrıs mühimmi için tedârük olup gönderilmek emrolunan çırayı mu'accelen ihzâr eyleyüp cezîre-i Kıbrıs'a geçürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr eylemeyüp sene-i sâbıkada tedârük ü ihzâr olunan çıradan dahı ziyâde çıra tedârük ü ihzâr eyleyüp ber-vech-i isti'câl cezîre[-i Kıbrus'a] irsâl ü îsâl eylemek bâbında gereği gibi sa'y ü ihtimâm eylesesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne mikdâr çıra tomruğı irsâl eyledüğün yazup bildüresin.

42

Anadolu vilâyeti kazâlarından Donanma-i Hümâyûn için ihrâcı emrolunan kürekçilerin yola çıkartılarak nevrûzdan önce emredilen mahallerde hazır bulunmalarının sağlanması.

İskender Çavuş oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Vilâyet-i Anadolu'da kürekci ihrâcı fermân olunan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem defe'âtla ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Taht-ı kazânuzdan Donanma-yı Hümâyûnum mühimmi için ihrâcı fermân olunan kürekçileri mu'accelen ihrâc eyleyüp ta'yîn olunan mahalle nevrûzdan mukaddem iletüp teslim eylesesiz." diyü emrüm olmuşıdı. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup Donanma-i Hümâyûnum nevrûzdan mukaddem deryâya çıkmak lâzım ü mühim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr [u] terâhî eylemeyüp her birinizün taht-ı kazâsından ne mikdâr kürekci ihrâc olunup kankı mahalle teslim olunmak fermân olunmuşsa mu'accelen ihrâc idüp eger mahrûse-i İstanbul'a ve eger Rodos'adur; emr-i sâbıkum mücebince ta'yîn olunan mahalle nevrûzdan mukaddem bî-kusûr iletüp teslim eyleye[siz]. Şöyle ki; giç veyâ eksük getirüp; "Yolda firâr eylemişdür." diyü i'tizâr oluna, aslâ beyân olunan özrinüz makbûl olmayup azlile konılmayup mu'âkab olmanız mukarrerdür. Ana göre ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz.

43

Kazâları dâhilinde Çingâne bulunan kadıların çingâne müsellemlerinin ikinci nevbetlilerini çeribaşları ile tam techizatlı hazırlayıp Yanbolu Tatarları Sübaşısı Mehmed nezaretinde âcilen Kıbrıs'a göndermeleri; emre itaat etmeyen çingânelerin bir yıllık mahsullerinin mîrîye zaptolunarak siyaset olunacakları.

Çeribaşısı Osmân'a virildi. Fî 22 Ramazân, sene: 978

Çingâne olduğu yirlerin kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Çingâne müsellemlerinin ikinci nevbetlüsü ihrâc olunup Yanbolu Tatarları Sübaşısı olan Mehmed *dâme mecdühûya* koşılup cezîre-i Kıbrus'a ma'an gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Müşârun-ileyhün âdemi vardukda, zikrolunan müsellemlerin çeribaşları her kankınızın taht-ı kazâsında ise mu'accelen ihzâr idüp dahı tâyife-i mezbûrenün olgelen âdet ü kânûnları üzre ikinci nevbetlüsün çeribaşları ve yat u yarakları ve âlât ü esbâbları ile ihrâc idüp müretteb ü mükemmel müşârun-ileyh sübaşısıya koşılup mu'accelen cezîre-i mezbûreye gönderesiz ki, varup hıdmetlerinde bulunalar. Nevrûzdan mukaddem varup irişmek emrüm olmuşdur. Ana göre mukayyed olup mu'accelen ihrâcında dakîka fevteylemeyesiz. Mezbûr sübaşısıya hükm-i şerîf gönderilüp; "Vaktiyle varup

yitişme[yen]lerin başka defter idüp gönderesin ki, bir nice yıllık mahsûlleri mîrîye zabtolunup kapuları öninde siyâset olunalar." diyü emrüm olmışdur. Ana göre tâyife-i mezbûreye tenbîh eyleyesiz ki, mu'accelen varup yitişmek ardınca olalar. Siz ki kâdîlarsız, şöyle ki; tâyife-i mezbûrî ihrâcında ihmâlün i'lâm oluna, azlile konılmayup mu'âkab olmanız mukarrerdür.

44

Yanbolu, Dobruca, Aktav ve Pozape Tatarları Sübaşısı Mehmed'in adı geçen kazâlarda bulunan tatarların ikinci nevbetlilerini, çeribaşları ile sefere hazırlayıp Kıbrıs'a getirterek münâsib hizmetlerde istihdam etmesi ayrıca çingâne müsellemlerinin ikinci nevbetlilerini de ilgili kazâların kadılarından teslim alıp getirterek istihdam etmesi.

Bu dahi.

Yanbolı ve Dobruca ve Aktav ve Pozape Tatarları Sübaşısı Mehmed'e hüküm ki:

Yanbolı ve Dobruca ve Aktav ve Pozape tatarlarının ikinci nevbetlileri dahi cezâre-i Kıbrıs'a ihrâc olunması emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân tevakkuf itmeyüp tâyife-i mezbûrenün ikinci nevbetlîsin dahi olgelen âdet ü kânûn üzre çeribaşlarıyla ve yat u yarıkları ve âlât ü esbâbları ile mu'accelen ihrâc idüp cezâre-i mezbûreye getürdüp vech ü münâsib görülen hıdemâtda istihdâm eyleyesin. Çingâne müsellemlerinin ikinci nevbetlîsi dahi sana koşılmak emrüm olup mütemekkin oldukları [yirlerün] kâdîlarına hükm-i şerîfüm virilmiştir. Mu'accelen âdemün gönderüp mezbûrları dahi olgelen âdet ü kânûn üzre çeribaşlarıyla bî-kusûr getürdüp istihdâm eyleyesin; mu'accelen varup yitişme[yen]lerin başka defter idüp gönderesin ki, nice yıllık hâsılları mevkûfa zabtolunup kendüler gereği gibi haklarından geline.

45

Donanma-i Hümayûn için kürekçi getiren bazı kadılarının, donanma bayramdan sonra sefere çıkacak bahanesiyle İznik ve Gebze'de beklemekte oldukları işitildiğinden, kendilerine donanmanın bayramdan hayli önce sefere çıkacağı bildirilerek kürekçileri âcilen İstanbul'a getirmelerinin sağlanması.

Mîrzâ Çavuş'a. Fî 20 Ramazân, sene: 978

İznikmid ve Gekbovize kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ ba'zı kâdîlar emrüm üzre kürekçilerin ihrâc idüp taht-ı kazânuza gelüp; "Donanma-i Hümayûnum îd-i şerîfden sonra gider." diyü anda kaldıkları istimâ' olundu. İmdi; kapudânım *dâme ikbâlühû* îd-i şerîfden haylî mukaddem çıkmak üzredür. **Buyurdum ki:**

Mîrzâ Çavuş vardukda, taht-ı kazânuza kürekçi getüren kâdîlara bi'z-zât çavuşumla varup tenbîh eylesiz ki, bir ân tevakkuf itmeyüp kürekçilerin mahrûse-i İstanbul'a getürüp

teslîm eyleyeler. Şöyle ki; anda kürekci getüren kuzâtun ihmâlleri i'lâm oluna, azlile konılmayup mu'âteb ü mu'âkab olmaları mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup kürekçilerin yitişdürmek ardınca olalar ve min-ba'd dahı kürekci getüren kuzâta tenbîh eylesiz ki, ol câniblerinde eğlenmeyüp kürekçilerin mu'accelen mahmiyye-i İstanbul'a yitişdüreler.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 22 Ramazânî'l-mübârek, sene: 978

46

Kadırgalar halkına hastalık bulaştığını, Aydın sipahilerinin de göreve gelmediklerini bildirip yardım isteyen Rodos Beyi Bâlî Bey'in âcilen emrindeki kadırgalarla Kıbrıs'a ulaşması, aksi halde görevini yerine getirmediği ve gaflet ettiğinden dolayı cezalandırılacağı.

İskender Çavuş oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. 22 Ramazân, sene: 978

Rodos Beği Bâlî Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Gözcileriniz Kerpe'de alıkonulup zahîre için Kal'a-i Bod[r]um'a gider iken İstanköy'e uğradukda Girine keferesin Girit'e ileten gemi üç günde anda gelüp küffârın dört kıt'a barçası üç bin saltat u zahîre ve on altı kadırgasıyla Girit'den Kıbrıs'a azmeyledi. Anda olan gemilerin alup andan Karaman yalısın urup andan İstanköy ve Nakşa ve sâyir cezîreleri ihrâk itmek fikrin aldılar." diyü re'îsi haber virmeğın mezkûr re'îsi Südde-i Sa'âdetüm'e gönderdiğün ve kadırgalar halkına hastalık ârız olup Aydın sipâhîleri gelmemeğle cengî killet üzre olup ancak yedi kıt'a kadırga muhâfazadadır. Yiğirmi-otuz kıt'a mükemmel kadırga gönderilse iki bölük olup bir bölüğü Baf tarafların bir bölüğü Karaman yalıların tecessüs üzre olurdu." diyü arzyleyüp ve dahı her ne ki i'lâm eylemiş isen alâ-vechi't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrüm'e arzölunup ılm-i şerîfüm muhît olmuşdur. Sizi hıdmet-i muhâfazaya ta'yîn eyleyüp gemileri virdüklerinde gemilerin mükemmel virmişlerdür ve a'dâ-yı hâksâr tarafından Kıbrıs cezîresine gemi geçürmemek bâbında size kaç def'a tenbîh olunmuşdur; çünkü gemileriniz mükemmel değil idi; "Zinhâr gaflet üzre olmayasız." diyü tenbîh olmakdan murâd; "Gemileriniz boş komayup dahı düşmen tarafından basîret üzre olasız." dimekdür. Bu bâbda olan sû-yi tedbîr ve gafletiniz başınız alınmağa mütelâzımâtudur(?). İmdi; evâmir-i sâbıka üzre gemileriniz mükemmel idüp dahı mu'accelen Kıbrıs câniblerine üşüp a'dâ-yı hâksâr gemileriyle mukâbele idüp avn-i Hakk'la elegetürmeğe sa'yeylemek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u tevakkuf itmeyüp evâmir-i sâbıka mücebince mu'accelen hâzır u müheyâ olup dahı ber-vech-i isti'câl cezîre-i Kıbrıs'a irişmek ardınca olasız. İnşâ'a'llâhü'l-Azîz Donanma-yı Nusret-makrûnum an-karîb çıkmak üzredür; sen isti'câl üzre cezîre-i Kıbrıs'a yitişmekde envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın vücûda getüresin. Bu hükm-i hümayûnum ne târîhda vâsıl olup evâmir-i sâbıka üzre gemilerle mahall-i me'mûra teveccühünüz ne zamânda ve ne vechile müyesser olmuşdur; tedârük idüp hâzır olduğın yazup i'lâm eylesin.

47

Rodos beyinin, kendisine Kıbrıs adasına gelecek olan düşman gemilerini engelleme ve haklarından gelme görevi verildiği halde gaflet edip; "Kürekçi, âlâtçı ve peksimet yoktur." diyerek özür bahane ettiği, ancak özrünün hiçbir geçerliliği olmadığından Aydın ve Menteşe'de olan nâzırlardan yeteri kadar peksimet alıp İskenderiyye, Ağrıboz ve Midilli beyleri ile bir yerde toplanarak Kıbrıs adasına doğru yola çıkıp yolda rastgeldikleri düşman gemilerinin haklarından gelmeleri.

Kapudân paşanın kethudâsına virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Rodos beğine hüküm ki:

Bundan akdem; "Kıbrıs cezîresine küffâr-ı hâksâr cânibinden gelen kadirgalar ber-vech-i isti'câl irişüp mülâkî olup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ muhârebe eyleyüp hakkından gelmek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup hâlâ; "Kürekci vü âlâtçı vü peksimad yokdur." diyü özr ü bahâne eyledüğünüzün aslı olmayup mücerred ihmâlinüz basduruk(?) için te'allül olunduğu ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr eylemeyüp lâzım olan peksimad Aydın'da ve Menteşe'de olan nâzırlardan kifâyet mikdârı alup dahı İskenderiyye ve Ağrıboz ve Midillü beğleri ile yanınızda olan kadirgalar ile bir yire cem' olup hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup toğrı cezîreye teveccüh eyleyüp deryâda gider iken tecessüs iderek varup küffâr-ı hâksâr kadirgalarına râstgelmeğe sa'yeyleyüp râstgeldüğünüzde üzerine yörüyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelüp bertaraf eylemek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyesiz. Şöyle ki; bu def'a dahı ihmâlün zâhir olup küffâr-ı hâksâr gemileri halâs olup gideler, aslâ bir vechile özrinüz kabûl olmak ihtimâli olmayup hakkundan gelmek mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup ihmâlden hazer eyleyesin ve ne mikdâr peksimad alınursa nâzirun ellerine temessük viresin.

Kapudân paşa kethudâsına. 25 Ramazân, sene: 978

Bir sûreti, İskenderiyye beğine.

Bu dahı.

Bir sûreti, Ağrıboz beğine.

Bu dahı.

Bir sûreti, Midillü beğine.

48

Varna İskeleyi'nde inşa olunan kadirgaların tamamlandığı, ancak yelken vs. bazı levâzıma ve suya indirilmek için gemiye ihtiyaç duyulduğu, kürekçi için de Silistre'ye hüküm gönderilmesi gerektiği ve ihtiyaçlar için gemilere mübaşir olan Mahmud Çavuş tarafından kereste getiren arabalardan akçe talep edilip haksızlık yapıldığının bildirilmesi üzerine Mahmud Çavuş'un teftiş edilerek haksız yere aldığı akçelerin sahiplerine verilmesi.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 24 N., sene: 978

Varna kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Varna İskeleyi'nde binâ olunan beş kıt'a kadirge itmâma irişüp yelken ve sâyir levâzim ve suya indürmeğe gemi lâzimdür ve kürekci için Silistre sancağına mü'ekked hüküm gerekdür. Ekseri hamâvî(?) vü hırsuzdur ve şe'âyir-i İslâm'dan birin icrâ itmezler; ıslâha kâbil değildir ve gemilere hıdmete ta'yîn olunan Na'ldöken yörükleri eşküncilerinün kifâyet mikdârı alıkonulup fazlasının harclıkları alınup gemilere sarfolmak münâsibdür ve bu gemilere yüz kıt'a kürek Tersâne'den virilürse (?) olmak mukarrerdür ve gemilere mübâşir olan Mahmûd Çavuş kereste getürmeğe gelen arabalardan küllî akça alup tezkire virüp kereste gelmeyüp arabacılar te'addî idüp akçaların taleb eyledüklerinde ba'zın virüp ve ba'zın döğüp nasîhat-pezîr olmayup; kereste karz tarîkı[y]la sarfolunmuşdur." diyü arzylemişsin. İmdi; mezkûr Mehmed Çavuş ta'yîn olunup ve hamâvî(?) tâyifesinden olanlar elegetürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Mahmûd Çavuş'ı teftîş idüp ne mikdâr kimesneden akça alup te'addî eylemişdür, görüp alınan akçayı ashâbına alıvirüp ve akçayı kimden alınmışdur ve ne kadar akça almışdur ve yirlü yirine sarfolunduğına defter idüp defteri mühürleyüp çavuşumla Der-i Devletüm'e gönderesin ve hamâvî(?) tâyifesinden olup fesâd ü şenâ'at üzere olanları hüsn-i tedârükle elegetürüp lâzım olan kazıyyelerin çavuşum mübâşeretile görüp şer'-ı şerîfe muhâlif evzâ' u etvârı zâhir olanları teftîş idüp ammâ; bu bahâne ile suçı ve günâhı olmayanlara dahl ü ta'arruz olunmaya ve ol bâbda re'âyâ tâyifesine teşevvüş gelmek husûsından hazer üzere olasin. Ol tâyife-i habîsenün ahvâli hüsn-i tedârükle görüle. Anun gibi hılâf-ı şer'-ı şerîf zuhûr iden ef'âl ü evzâ'ların sâbit ü zâhir olduğu üzere yazup kendülerin kayd ü bend ile anda olan gemilere muhkem kadunaya urdurasın.

49 *Donanma-i Hümâyûn'un bir miktarı yola çıkıp kalan gemiler ise Canik, Ankara, Karahisar, Çorum ve Amasya beylerinin gelmesini beklediklerinden, bu beylerin sancaklarına tâbi alaybeyleri, züamâ, çeribaşı ve sipahileriyle âcilen yola çıkıp İstanbul'a gelerek kalan gemilere girmeleri.*

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Canik sancağı beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana; "Sancağın sipâhîleri ile hâzır olup nevrûzdan mukaddem İstanbul'a irişüp gemilere giresiz." diyü emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup hâlâ Donanma-yı Hümâyûnum'un bir mikdârı çıkup bâkî gemiler size tevakkuf eyleyüp isti'câl üzere irişmek mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr eylemeyüp emr-i şerîf-i sâbıkum mücebine sancağına tâbi' alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşları ve sipâhîleri ile yat u yarağınuz ile mu'accelen çıkup toğrı İstanbul'a irişüp gemilere girmek ardınca olası. Şöyle ki; ihmâl eyleyüp isti'câl üzere irişmeyesiz, aslâ övrün kabûl olmak ihtimâli yokdur. Vebâlün kendü boynuna; hakkundan gelinür; bilmiş olasin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Ankara beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Karahısâr beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Çorum beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Amâsiyye alaybeğisine.

50

Anabolu Kaptanı Perviz'in Venedik gemilerinin Girit bölgesindeki faaliyetleri ile ilgili olarak gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; gecikmeden Donanma-i Hümayûn'a katılıp kendisine verilen görevi îfa etmesi.

Kapudân paşa kethudâsına virildi. Fî 26 Ramazân, sene: 978

Anabolı Kapudânı Pervîz'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Girit cezîresinden hamr ile memlû bir azîm barça Venedik'e giderken Çuka cezîresine karîb Sigilye nâm cezîrede pârelenüp iki büyük barça Girit cezîresinden galle ile memlû ve nevbetci soltatlarla Venedik'e giderken bir barçası Barak adasında pârelenüp ve biri sağ kurtulan âdemlerin ve esbâbların alup gidüp ba'dehû Moton'a haber oldukda Trablus'a gider bir kıt'a kalite bulunmağın kâdîsıyla yigirmi-otuz nefer âdem barçanın üzerine varup yedi neferi kârkırla(?) getirüp dört neferin Motonlu, Mora beğine teslîm idüp üç neferi kâdîda olup yedi kıt'a top mezbûr kalite ile çıkarılıp Kal'a-i Moton'da alıkonılmak tedârük olunduğın ve tutılan kâfirlerden donanmaları ahvâlî tefahhus oldukda; "Cümlesi cezîre-i Girit'den çıkup gidüp ancak yigirmi iki pâre kadirğası vardır; gayri kadirğa yokdur ve yigirmi pâre kadirğaları nâ-bedîd olmuşdur." diyü haber virdüğün" arzylemişsin ve dahi bu bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; senün mu'accelen varup gemilere mülâkî olmak lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp emr-i şerîf-i sâbikum mücebine mu'accelen varup gemilere koşup dîn-i mübîn ve devlet-i ebed-karîne müteferri' olan mühimmât ü masâlihda bezl-i maktûr idüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve ne vechile tedârük idüp ne gün ve ne sâ'at[de] müteveccih olduğun ve bu hükm-i şerîfüm ne târîhda vâsıl olduğun yazup bildüresin.

51

Şam ve Halep kadılarının Kıbrıs'ın fethi, deryada olan düşman donanmalarının imhâsı ve Yemen'e musallat olan Arap eşkıyasının defedilmesi için bütün müslümanlara tenbihte bulunarak mabed ve mescitlerde Kur'ân-ı Kerîm okutturup dualar ettirmeleri.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Şâm kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem cezâire-i Kıbrus'un feth u teshîri ve deryâda olan küffâr-ı hâksârın donanma-yı hezîmet-âsârının kahr u tedmîri ve vilâyet-i Yemen'e müstevlî olan A'râb-ı şekâvet-eşkıyânun hızlân ü teksîri için asâkir-i nusret-me'serüm irsâl olunmağın ol emâkin-i müteberrikede vâkı' olan mesâcid ü me'âbidde evkât-ı müstetâbede ahâlî-i Kur'ân-ı Azîm ve ulemâ vü sulehâ ve ubbâd ü zühhâdden sâlih u mütedeyyin kimesneleri cem' itdürüp kemâl-i âdâb ü tertûb üzre râyât-ı nusret-âyât-ı dîn-i mübînün zafer u nusreti ve küffâr-ı hâksâr ve tavâyif-i usât u eşrârın hızlân ü mezelleti için tilâvet-i Kur'ân-ı Azîm ve kırâ'et-i Furkân-ı Kerîm ve âdet-i ma'hûde üzre hatm-i Kelâm-ı Kadîm itdürmek bâbında ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuş idi. El-hâletü hâzihî zikrolunan asâkir-i zafer-me'ser henüz a'dâ-i dalâlet-şi'âr ile ceng ü cidâl ve harb ü kıtâl üzre olup râyât-ı İslâm-ı zafer-a'lâmın isti'lâ vü istilâsiyçün üslûb-ı sâbık mücebince du'â-yı hayr itdürmek mühimmât-ı dîn ü devletden olmağın gerekdür ki; vardukda, bu husûsı âmme-i mü'minîn ü mü'minât ve kâffe-i müslimîn ü müslimâta tenbîh ü i'lân eyleyüp dahı sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfe müsted'âsınca bu niyyet-i hayr-hâtîmet için me'âbid ü mesâcidde evkât-ı müstetâbede cem'ıyyet itdürüp râyât-ı İslâm'un nusreti ve şi'âr-ı şer'-ı Seyyidü'l-mürselîn *aleyhi efdalü's-salevâtun* revnak u izzeti ve ehl-i küfr u dalâletün kesr ü nekbeti için tilâvet-i âyât-ı Kur'ân-ı Azîm ü Furkân-ı Kerîm ve âdet-i ma'hûde üzre hatm-i Kelâm-ı Kadîm itdürüp ve mekteblerde etfâl-i müslimîne ve sâyir âmme-i mü'minîn ü mü'minâta ve kâffe-i müslimîn ü müslimâta izz ü nusret-i asâkir-i fevz-me'ser için el kaldurup ve baş açup dergâh-ı bî-tebâra tazarru' u niyâz ile hayr du'âlar itdüresin. Hakk *sübhânehû ve te'âlâ* dergâhından mutazarra'dur ki; berekât-ı âyât-ı Kur'ân-ı Azîm murâfakati ve ahâlî-i İslâm'un de'avât-ı isticâbet-âyâtı semerâtı muvâfakati ile ve bi'l-cümle sulehâ vü ebrârın teveccüh-i hâvâtır-ı kabz-me'serleri sipâh-ı İslâm'a refik u mu'în olup râyât-ı İslâm-ı zafer-encâm dâyimâ muzaffer ü mansûr ve a'dâ-yı liyâm-ı sa'âdet-fercâm(?) münhezim ü makhûr olmak mukadder olmuş ola. Bi-Rabbî'l-ibâd.

Bu dahı.

Bir sûreti, Haleb kâdîsına.

52

Sinop'ta yapılmakta olan gemilerde görevlendirilen Bolu müsellemlerinden defterde ikişer eşkinici kaydolandıkları halde iki hizmet teklîf edildiğinde birine gitmemekte ısrar edenlerin iki hizmette de istihdam edilmeleri.

Beğün âdemi Mehmed'e virildi. Fî 26 Ramazân, sene: 978

Bolu müsellemleri olduğu yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Bolu beği mektûb gönderüp; "Sinob'da vâkı' olan gemilerün binâsına Bolu müsellemleri fermân olunup nevbetlü müsellemlerün ihrâcına âdemleri ve çeribaşları vardukda ba'zı ocağın yamağı ziyâde olup ve çiftlikleri mahsûlleri olmak ile defter-i cedîd-i* hâkânîde ikişer eşkün kaydolmuşlar. Zikrolunan ocağın müsellemlerine defter-i

cedîd-i hâkânî mûcebince iki hıdmet teklîf olundukda; "Biz kadîmden hıdmet çekegeldük." diyü te'allül ü nizâ' itdüklerin" bildürmeğin istihdâm olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Göresiz; fi'l-vâkı' arzolunduğı üzre defter-i cedîd-i hâkânîde iki eşkün üzre kaydolunmuş ise defter mûcebince istihdâm itdürüp kânûn u deftere muhâlif te'allül ü nizâ' itdürmeyesiz.

* Metinde şeklindedir.

53

Sabancı kazâsı dahilindeki dağlardan kendi ihtiyaçları için odun kesmekte olan rençber tâîfesinin, odun kestikleri yerler mîrî gemi ağacı kesilegelmeyen yerler ise kendilerine engel olunmaması.

Bu dahi.

Arz getüren İbrâhîm Yeniçeri'ye virildi. Fî 26 Ramazân, sene: 978

Sabancı kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "rencber tâîfesinden ba'zı kimesneler şimdiye değin taht-ı kazânda yalıya ba'îd olup mîrî gemi kerestesi için ağaç kesiligel[mey]en tağlardan kendü kefâf-ı nefsleri için ağaç kesüp ve mertek yarup intifâ' idegelmışler* iken hâliyâ korucu olan kimesneler; "Min-ba'd ağaç kesmen." diyü olıgelene muhâlif mâni' olup her zamânda nizâ'dan hâlî olmadukların" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; mezbûrlarun varup ağaç kesdükleri yirler kadîmden korunugelen mîrî korudan olmayup mübâh, odunı kesilür tağ olup kadîmden varup mertek ü odun kesüp intifâ' idegeldükleri tağ ise yine olıgeldüğü üzre varup kesmek istedüklerine mâni' olanları men' idesin. Ammâ; onat vechile mukayyed olup gereği gibi tenbîh ü te'kîd eylesin ki, bu bahâne [ile] mîrî gemi ağacı kesilügelen yirlerden ağaç kesilmekden ziyâde hazer eyleyeler. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh yine mütenebbih olmayup ol yirden gemi ağacı kesdükleri istimâ' oluna, netîcesi sana âyid olur. Ana göre mukayyed olup def'inde* dakîka fevtitmeyesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

54

A'zâz u Kilis beyinin sancağı dahilindeki kazâlardan yalnız kavvâs ihrac edip avâriz toplamaması ve ne miktar kavvâs ihrac ettiğini bildirmesi.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi.

A'zâz [u] Kilis beğine, Canbolad hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "A'zâz u Kilis ve Ekrâd kazâsından geçen senede her bir* hânedan bir kavvâs ve sekiz hânedan bir müd nüzül ihrâc olunup Kilis ve Ekrâd kazâsından hem kavvâs ve Kilis'den nüzül ve Ekrâd kazâsından bedel-i nüzül [ü] avâriz cem' olunup bu senede ihrâc olunacak kavvâs umûrında altı hânedan bir kavvâs

ihzâr olunmak üzere ma'rifetle(?) bile ber-vech-i isti'câl mübâşeret olunmuşdur." diyü bildürdüğü ecilden livâ-i mezbûrda vâkı' olan kazâlardan avâız afvolunup kavvâs ihrâc olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Mehmed *zîde kadruhû* vardukda, te'hîr itmeyüp kâdîlara yarar âdemler gönderüp emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince ber-vech-i isti'câl kavvâs ihrâc eyleyüp avâız husûsına mukayyed olmayasın. Ammâ; kavvâsun mu'accele ihrâcında bezl-i makdûr eylesin. Şöyle ki; kâdîlar ve sâyir mübâşirîn husûs-ı mezbûrda ihmâl idüp veyâhûd celb ü ahz oluna, azlile konılmayup eşedd-i ıkâbla mu'âkab olmaları mukarrerdür. Ana göre mukayyed olalar ve ne mikdâr kavvâs ihrâc olunup ve ne zamân teveccüh olunduğun ve bu hükm-i şerîfüm ne gün varup vâsıl olduğın mufassalen yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

55

Kıbrıs'tan zahire toplamak maksadıyla Halep'e gelen züamâ ve sipâhîlerin, defter-i cedîd-i hakânîde tekâlif-i örfiyyeden muaf olan çeltikçilerden pirinç toplamalarının önlenmesi.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Haleb'de mâl defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kıbrıs'dan emr-i şerîfle zahîre cem' etmek nâmıyla ba'zı zü'amâ vü sipâhî gelüp re'âyâyâ te'addî eyledüklerinden gayri defter-i cedîd-i hâkânîde tekâlif-i örfiyyeden mu'âfiyyeti mukayyed olan çeltükci tâyifesine dahı pirinç teklîf idüp rencîde itdüklerin ve hâssa nehirlerle kifâyet ider tohumdan gayri çeltükleri olmayup ve "Bunlara pirinç hıdmeti teklîf olunursa enhâr-ı hâssa hıdmeti mu'attal kalur." diyü kâdîlarından temessükleri olduğın ve ol diyârın çeltüğünden ve gayriden mîrîye her sene otuz bin altun hâsıl olur; bu takdîrce zâyî' olmak lâzım gelür." diyü bildürmüşsin. Dahı her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; çeltükci tâyifesine ol vechile teklîf ü te'addî olunmak câyiz değıldür. **Buyurdum ki:**

Mehmed Çavuş vardukda, tâyife-i mezbûreye hılâf-ı defter dahl ü ta'arruz ve teklîf ü te'addî itdürmeyüp anun gibi tohumdan mâ'adâ fûrûht olunacak çeltükleri varsa bey' itdüresin. Ammâ; çeltükçiler bu bahâne ile aşağı ve yukaruya sürdürmeyüp mîrî çeltük ekdürmesine avkider husûs itdürmeyesin.

56

Uzeyr beyinden tedarik edilmesi istenen çıra tomruğu, meteris ağaçları, kadırğa kürekleri vs. malzemenin geciktirilmeden hazırlanması.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a. 25 Ramazân, sene: 978

Uzeyr Beği Kurd *dâme ızzühûya* hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Sâbıkâ emr-i şerîfüm mücebince beş bin aded çıra tomruğu ve iki bin aded meteris ağacı hâzır eyleyüp ve bundan mâ'adâ beş bin tomruk ve üç bin meteris

ağacı ve bin aded kadirga küreği ve altı yüz aded kürek yaması bin aded gönder demreni ve altı yüz aded meteris sipsi çıbuğı –ki, anda üriile– ve ihzârı mümkün olduğu kadar araba tekerleği ve top kundağı hâzır u müheyyâ olunmasıçün düstûr-ı mükerrerrem Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından tenbîh olunmağla ikdâm ü ihtimâm olunup inşâ'a'llâhü te'âlâ ta'yîn olunan zamândan mukaddem teslim olunmak mukarrerdür." diyü bildürmişsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp arzyledüğün üzre zikrolunan mühimmâtun tedârük ü ihzârında dakîka fevritmeyesin.

57 *Sakız beyinin hiçbir bahane öne sürmeden ve gecikmeden Kıbrıs'a giderek Rodos ve İskenderiyye beyleriyle buluşup düşman gemilerine mukabelede bulunması.*

Kapudân paşanın kethudâsına virildi. Fî 25 N., sene: 978

Sakız beğine hüküm ki:

Sâbıkâ; "Rodos ve İskenderiyye beğleri ile sen dahı bile Kıbrıs'a varup Kıbrıs'a gelen küffâr gemilerine mukâbele eylesesin." diyü emrüm olmuş iken Cezâyir Beğlerbeğisi Kapudânım Alî *dâme ikbâlühûya* mektûbun gelüp; "Fermân olunursa bile gideyin." diyü bildürmüşsin. İmdi; te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyhimâyâ mülâkî olup vech ü münâsib görüldüğü üzre mu'accelen varup irişmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince aslâ bir ân te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyhimâ ile buluşup vech ü münâsib görüldüğü üzre hüsn-i ittifâk u ittihâd ile küffâr gemilerinin üzerine varup mülâkî olmak ardınca olasin.

58 *Bilecik, Aydıncık, Pazarcık, Yenişehir ve İznikmid'deki mahzenlerde bulunan top yuvalaklarının geciktirilmeden kira arabalarıyla Karamürsel İskeleye'ne getirtilmesi.*

Cümlesi topçılar kâtibine virildi. 2 Şevvâl, sene: 978

Bilecik kâdîsına hüküm ki:

Bilecik kazâsında der-mahzen olan altı yüz aded yuvalağı mu'accelen kirâ arabalarıyla Karamürsel İskeleye'ne îsâl eylemek mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan yuvalakları mu'accelen kirâ arabalarına tahmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl Karamürsel İskeleye'ne ulaştırup anda bir mahfûz yirde der-mahzen itdüresin ki, gemiler vardukda tahmîl oluna.

Bir sûreti, Aydıncık kâdîsına; üç bin aded yuvalak için.

Bir sûreti, Bâzârcık kâdîsına; altı bin aded mevcûd yuvalağı için ve nefsi-i Bâzârcık'da kurâda müteferrik olan yuvalak için.

Bir sûreti, Yenişehir kazâsında olan yuvalak için.

Bir sûreti, İznikmid kâdîsına; Kazıklı nâm karyede olan kırk aded yuvalak için.

59

Burc Ali adlı zaîmin tasarrufunda olan zeâmetin Keşşâf Sancağı Beyi Cafer'in haslarına ilhak olunması yolunda Bağdat beylerbeyi tarafından yapılan teklifin uygun görülmediği.

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978
Mükerrerdür.

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Burc-Alî nâm za'îmün tasarrufunda olan ze'âmeti Keşşâf Sancağı Beği Ca'fer dâme izzühûnun hâslarına ilhâk olunmak" husûsın bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; Burc-Alî'nün ze'âmeti alınursa iltizâmı ve şerâyiti bozılmak lâzım gelmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olmayup ol asıl umûrı karışdırmayasın.

60

Hâssa Gönüllü Reisler Kaptanı Kara Hâce'nin Körfös'deki düşman gemilerinin durumu hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; Kara Hâce'nin, elde edeceği bilgileri göndermeye bundan sonra da devam etmesi.

Hâssa re'îslerümden Gönüllü Levend Re'îsler Kapudânı Kara Hâce'ye hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ayamavra'ya varup Körfös'de olan küffâr kadırgalarından Kefalonya ve Zakise beğlerine haber ile giden perkende gelürken yolda gâret niyyeti(?) ile Lefkaze cezîresine teveccüh eyleyüp rûzgâr muhâlif olmağla karaya çalup on altı kâfir diri alınup bâkîsi halâs olup alınan dillerün haberin" bildürmüşsin. İmdi; her ne dimiş isen ma'lûm oldu. **Buyurdum ki:**

Vardukda, küffâr-ı hâksâr tarafından gaflet eylemeyüp etvâr u ahvâlin ve sâyir fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerin tetebbu' eyleyüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

61

İçel sancağında toplanan nüzülden, durmakla bozulanların değiştirilip talep olundukça Kıbrıs'a gönderilmesi.

İçil Beği Abdülgafûr'a hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "cem' olunan nüzü'l fâsid olan tebdîl olunup olmayan hıfzolunup Kıbrıs'a lâzım oldukça gönderilüp ekser taleb olunan zehâyir olduğın" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, ihrâcî emrolunan nüzü'l bi't-tamâm ihrâc olundukdan sonra anun gibi turmakla fâsid olan nüzü'l tebdîl eylemeğe sa'yeyleyüp beher-hâl tekâmîl itdürüp cezîreden

taleb olundukça ale't-tevâlî irsâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm üzre olup ihmâlden hazer eylesin.

62

Vulçitrın beyinin düşman donanması hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; düşman gemilerinin bölgeye herhangi bir zarar vermemesi için görevine devam etmesi ve münasip bir mahalde kışlayıp yanına yeteri kadar akıncı ve sipahi getirterek çevreyi düşman saldırılarından koruması.

Kethudâsına virildi.

Vulçitrın Beği Hasan Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf mücebince küffâr-ı hâksârın donanması zuhûr itmeğın sâbıkâ; "Mora Beği Ahmed *dâme izzühû* ile varup muhâfazada olasın." diyü fermân olunmağın Balyabadra'da mûmâ-ileyhe mülâkî olup Memâlik-i Mahrûse'den İhlomiç nâm kal'a Venedik mel'û[nı]nun Kefa[lo]nya ve Zakise nâm kal'alarına karîb olup mahall-i hıfz olmağın dört-beş ay hıfz u hırâset idüp İspanya'nun kırk tokuz ve Venedik'ün elli sekiz pâre gemileri gelüp geçince muhâfazada olduğun ve Mezistre kâdîsının mektûbı gelüp Manya keferesinin iki yirde cem'ıyyetleri olmağın ılgar ile varıldukda, cem'ıyyetleri olmayup birkaç harâmî tağlar başında göründüğün ve ol câniblerde fetret olmamağla muhâfazada olan Mezistre alaybeğisine icâzet virildüğün ve muhâfazaya ihtiyâc olmayup sancağuna emr-i şerîf olmadın gitmeğe cür'et olunmadüğün" bildürmişsin. İmdi; küffâr-ı hâksârın kadırgaları ol cânibde deryâda gezüp ol cevânibe bir zarar irişdirmek ihtimâli olmağın ol câniblerde çokluk kış olmayup sehîl yirler olup şimdilik anda kifâyet mikdârı asker ile kışlamak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup hıfz u hırâseti lâzım olan yirlerden bir münâsib mahalde kışlayup ve yanuna akıncı vü sipâhîden kifâyet mikdârı âdem getürdüp ol cevânibi hıfz u hırâset itdürüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin ve lâzımül'-arz olan ahvâl ile kefer cânibinden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

63

Kendir emininin rençberlerde veya madrabazlarda bulanana kendiri mîrî için alıp âcilen göndermesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Kendir emîni[ne] hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Küre kazâsından ma'zûl olan Mevlânâ Pîrî ve erbâb-ı tûmârdan Nasûh matrabâz tâyifesinden Hüseyin Sübaşı sene-i mâziyede küllî kendir alup fûrûht idegelüp bu sene dahı hufyeten kendir cem' eyleyüp ve Tirme kâdîsı kendir hânelerinin ekserine huccet virüp akçaların kendirden mu'âf itmeğičün bilâ-emr her mescide dörder-beşer imâm ve mü'ezzin ve ferrâş ve köpriciler ta'yîn eyleyüp mu'âf olanların temessükâtı görilmek lâzım gelmeğın taleb olundukda zikrolunan kâdîlar ve mezbûr Hüseyin Sübaşı halkı gulüvv itdürüp mîrî için alınacak kendiri alınıgelmiş iken bu sene üç

yüz kintâr kendir alınmayup kalmışdur. Zikrolunan kazâlardan olan ağniyâdan bilâ-emr mu'âf olanlardan kendir alınursa bin kintâr mukâta'a kendirinden sa'yolduğundan gayri dört-beş bin kintâr mübâyâ'a kendiri dahı alınmak mukarrerdür." diyü bildürmişsin. Mîrî kendir husûsı mühumdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile mukayyed olup arzıtdüğün üzre eger matrabâz tâyifesinde ve eger sâyir rencberlerdedür; her ne yirde kendir bulunursa mîrî için alup mu'accelen göndermek ardınca olasin; ihmâl ü müsâheleden hazer eyleyesin.

64 *Selânik yörüklerinden Kıbrıs Seferi'ne katılmayanların yakalanıp biner akçe cerîmeleri alındıktan sonra tutuklanarak alınan akçe ile birlikte küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.*

Mezbûr çeribaşıya virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Zağra-i Atîk kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Selânik Yörüklerinin Çeribaşısı olan Sâdık gelüp; "Zikrolunan yörüklerin bir nevbetlülere kırk altı nefer kimesne olup hâliyâ vâkı' olan Kıbrıs Seferi'ne ancak on iki neferi varup mülâkî olup otuz dö[r]t neferi emre inkıyâd itmeyüp varmamışlardır. "Mezkûrların te'dîb olunmalarına emr-i şerîf virilmezse min-ba'd vâkı' olan hıdmetlere ihrâc olunmaları müyesser değildir." diyüp fi'l-vâkı' nice def'a bâzârlarda ve memerr-i nâs olan mahallerde nidâ vü tenbîh olunup ba'zılar itâ'at itmeyüp emrolunan sefere gitmemişlerdür." diyü i'lâm itdiğün ecilden anun gibi emr-i şerîfüm üzre sefere varmayup muhâlefet eyleyenleri elegetürüp biner akça cerîme alup ve mezbûrları kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup arzeyledüğün üzre sefere emrolunup varmayanları elegetürüp biner akça cerîmelerin alduktan sonra kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe konıla ve cem' olan akça[yı] der-kîse idüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve ne mikdâr akça cem' olunduğın yazup bildüresin.

65 *Tersane Kethüdâsı Ahmed'in düşman gemileriyle yaptığı muharebe hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; şimdilik muhafaza hizmetinde kalması ve Rodos'tan gönderilen gemiler geldiğinde Kıbrıs'a gelen düşman gemilerini ele geçirmek ve haklarından gelmek için gereken gayreti göstermesi.*

Hüseyin Kethudâ'ya virildi.

Ters-hâne Kethudâsı Ahmed'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "gurre-i Ramazân'da kâfirün on iki pâre kadirge ve dört pâre barça ile üzerimize gelüp top u tüfenklerin serüp muhkem cengeyleyüp âhır iki kalitenün kürekcilerin alup deryâya baturup ve bir pâre kalite gönderilüp dört pâre kadirge ile sen Trablus'a varup peksimad için irsâl olunan Murâd Re'îs ile hüsn-i edâsında(?) muhafazada

olduğunuz ve Rodos'da olan kadirgalara gönderilen emr-i şerîfi Konya(?) kâdîsına Rodos'a îsâl için gönderdiğün ve Donanma-i Hümayûnum isti'câl üzre gönderilmesi" husûsın bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. Eyü tedârük eylemişsin. Rodos'da olan gemilere iki def'a ulağ ile ahkâm-ı şerîfe gönderilüp muhkem tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Tersâne-i Âmirem'de olan gemiler dahı donadılup ale't-tevâlî irsâl olunmak üzredür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, ol cânibde şimdilik muhâfazada olup anun gibi Rodos'dan gemiler vardukda ol gemilere mülâkî olup vech ü münâsib görüldüğü üzre dîn-i mübîn ve devlet-i ebed-peyvend-i izzet-karînüme müte'allik olan umûrda bezl-i makdûr eyleyüp küffâr-ı hâksârün cezîreye gelen gemilerin elegetürmekde veyâhûd garkitdürmekde ve bi'l-cümle bi-ınâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelinmek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâmün vücûda getüresin.

66

Elmalı'ya bağlı Finike'deki Yılanbaşı İskeleyi'ne gelen düşman gemilerinden çıkan ve Venedikli oldukları belirtilen şahısların bir evi yağmalayıp bir kişiyi esir ettikleri bildirildiğinden, üzerine Antalya kadısı tarafından yeteri kadar kuvvet ile çevrenin korunması ve düşman gemilerinden herhangi bir zarar gelmesinin önlenmesi.

Antâliyye kâdîsına hüküm ki:

Sancakbeği âdemi ile mektûb gönderüp; "Elmalu'ya tâbi' Finike'de Yılanbaşı dimekle ma'rûf iskeleye küffâr gemileri bir koyun-eri evin gâret ve âdemisin esîr idüp mezbûrlardan birkaç kâfir tutulduğu haber alınup getürdülüp sü'âl olundukda; "Venedik'den geldüklerin" bildürdüklerin ve bir neferi diri tutulup gönderildiğün" bildürmüşsin. İmdi; ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldu. Ol cevânibün hıfz u hırâseti mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, yanunda olan il-erinden ve hısâr-erlerinden ve gayriden kifâyet mikdârı cem' eyleyüp gicelerde ve gündüzlerde hıfz u hırâseti lâzım olan yirleri sancakbeği âdemi ile ma'an gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp gaflet ile küffâr-ı hâksâr gemilerinden bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden ziyâde hazer eyleyesin.

67

Sinop dağlarında kesilen keresteyi çekmekte kullanılmak üzere Samsun kadısı tarafından yeterli miktarda urgan tedarik edilip gönderilmesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân

Samsun kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Süveyş mühimmi için Sinob'da kesdürilmek emrolunan keresteyi tağdan çeküp yalılara indürmeğe yoma ve isparçena urganları lâzım olduğu arz olunmağın taht-ı kazândan kifâyet mikdârı urgan tedârük eyleyüp göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan keresteyi çeküp yalılara indürmek lâzım olan organlardan kifâyet mikdârı organ tedârük eyleyüp ber-vech-i isti'câl Sinob kâdîsı ile kereste üzerinde olan Mehmed Çavuş'a ve sipâhî-oğlanlarumdan Mustafâ'ya irsâl ü îsâl eylesin ki, keresteyi vakti ile yalılara indürüp gemilere tahmîl oluna. Kereste çekmek için organ tedârüki mühimmâtıdır; ihmâlden ziyâde hazer eylesin.

68

Balyabadra yakınlarındaki Bergos-ı Cedîd Kalesi'nde kule inşasında çalıştırılmak üzere Mora kadıları tarafından yeteri kadar cerahor gönderilmesi.

Yazıldı.

Mezbûr Sinân Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Mora kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Balyabadra kurbinde Bergos-ı Cedîd nâm kal'ada binâ olunmak emrolunan kuleler mühimmi için taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı cerahôr ihrâc olunmak mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan kuleler mühimmi için her biriniz taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı cerahôr ihrâc eyleyüp binâ üzerinde olan Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Mora Nâzırı Sinân Çavuş *zîde kadruhûya* irsâl ü îsâl* eylesiniz ki, varup birer akça nafaka ile hımdetde bulunalar. Cerahôr ihrâcı mühimmâtıdır; ihmâl eylemeyüp kifâyet mikdârı cerahôr ihrâc eyleyüp göndermeyince olmayasız. Şöyle ki; emrolunan cerahôrî mu'accelen ihrâc eylemeyüp ihmâlinüz sebebi ile kal'alar binâ olunmayup avkola, beyân olunan özrinüz kabûl olmayup envâ'-ı itâb ü ikâba müstehakk olursız; bilmiş olasız.

* Metinde şeklindedir.

69

Midilli beyinin, Midilli sipahilerinden üç bin akçeden yukarı timarı olanlarından kırk tane, olmazsa üç binden aşağı timarı olanlardan kırka tamamlayarak yanına hisar erenlerinden yirmi, topçulardan da üç nefer alıp gemiye koyarak kalan sipahileri de ada muhafazası için bırakıp derya muhafazasına gitmesi.

Midillü beğine ve dizdârına ve azeb ağasına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin, mektûb gönderüp; "Midillü sipâhîleri ve hısâr-erleri ve topcı vü azebleri kadîmden dört bölük olup üçer ay ada hıfzı için ta'yîn olunup kadirge hımdetin idegelüp hâlâ âdet-i kadîme üzre muhâfaza için kadirgaya taleb olundukda muttasıl emr-i şerîf olmayınca gemiye girmedüklerin ve iki yüz nefer forsa kâfiri olan kadirgalarda yüz elli ve yüz altmış nefer yoldaş lâzım olup kendü âdemlerinden kırk beş neferden ziyâdeye kudretün olmaduğın" bildürüp ol bâbda her ne demiş isen ma'lûm oldu. İmdi; Midillü sipâhîlerinden üç bin akça tîmârludan yukarı olanlarından kırk nefer sipâhî cebelüleriyle ve

hısâr-erlerinden yiğirmi nefer ve azebden yiğirmi nefer ve topcıdan üç nefer kimesne alup gemiye koyup mahall-i me'mûra varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Midillü sipâhîlerinden üç bin akça tûmârdan yukarı tûmârı olanlarından kırk nefer sipâhî yat u yarakları ve cebelûleri ile mükemmel alup ve üç bin tûmârı olanlar kırk olmazsa üç binden aşağı tûmârı olanlardan kırk nefere yitişdürüp ve siz ki dizdâr ve azeb ağaları ve topcıbaşısız, hısâr-erlerinden yiğirmi nefer ve topcılardan üç nefer topcı virüp yat u yarakları ile mu'accelen müşârun-ileyhün gemisine koyup gönderesiz ve sen ki sancakbeğisin, kırk neferden mâ'adâ olan hurde sipâhîleri cezîre-i Midillü muhâfazası için alıko[yu]p ol etrâfı onat vechile hıfzıtdürüp gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdürmeyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp [ne] günde çıkup gitdüğün yazup bildüresin.

70

Sinop kadısı ve gemi inşası için görevlendirilen Mehmed Çavuş'un inşası emredilen gemileri hiçbir bahane öne sürmeden bir an önce bitirmeleri; Süveyş için hazırlanan keresteyi zamanında göndermeleri; bu keresteden daha önce ödünç alınan miktarda keresteyi en kısa zamanda yerine koymaları; hurda keresteyi o taraflara gelen rençber gemilerine yükletmeleri ve ihtiyaç duyulan urganı Samsun kadısından isteyip kesilen keresteyi âcilen sâhillere indirtmeleri.

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân , sene: 978

Sinob kâdîsına ve gemiler binâsı üzerinde olan Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Hâlâ; "gemilere lâzım olan keresti kesdürmek için ta'yîn olunan sipâhî-oğlanlarumdan Mustafâ, Cezâyir Beğlerbeğisi Kapudân Alî dâme ikbâlühûya mektûb gönderüp; "Süveyş mühimmâtı için kesdürilmek emrolunan kereste Sinob'da kesilüp deryâ kenâ[rı]nda gemiler karâr idecek yirlere indürilüp ecnâsıyla bir yire cem' eyleyüp ihzâr olundukda binâsı emrolunan on beş kıt'a kadırgalara lâzım olan keresti alınup henüz yirine konılmayup dahı almak üzre olduğu ve ihzâr olunan kereste için mavna ve top gemileri irsâl olunmak lâzım idüğün ve direkler ve serenler Bafra ve Samsun kazâsına ta'yîn olunup tağdan deryâ kenârına indürmeğe yoma ve ısparçena urganları lâzım idüğün ve hurde keresteyi ol cânibe varan rençber gemilerine tahmîl olunmasın" " bildürmüşsin. İmdi; bundan akdem Süveyş mühimmâtı için kesilen kereste anda olan üç kıt'a barçalara tahmîl olunmağıçün defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe yazılup gönderilmişdür. Ol evâmir-i şerîfe kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup fermân olunan gemileri mu'accelen irişdürüp İstanbul'a gönderüp dahı Süveyş mühimmi için ihzâr olunan keresteyi evâmir-i sâbika mücebince anda olan üç pâre barçaya mevsimi ile tahmîl itdürüp barçalara konulandan mâ'adâ hurde keresteyi ol câniblere varan rençber gemilerine tahmîl itdürüp ve hâlâ binâ olunan kadırgalar mühimmi için Süveyş kerestesinden karz alınan keresteyi yirlerine komağa sa'yeyleyüp envâ'-ı ihtimâm eylesesin ve gönderilen kereste hurde ve iri ne kadar kereste olup her gemiye ne kadar kereste konılduğın ecnâsıyla defter eyleyüp defterin bile gönderesin ki, ana göre taleb oluna. Keresteyi yalıya indürmek için lâzım olan urganları

Samsun kâdîsına tedârük eylemek emrüm olup ol bâbda hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmiştir. Lâzım olduğu mikdârı urganı müşârun-ileyhden taleb eyleyüp kesilen keresteyi mu‘accelen yahılara indürüp ihzâr eylesin.

71 *Girit adasına yapılacak saldırı için Diyarbakır beylerbeyi tarafından Diyarbakır'a tâbi Ekrâd beylerinin her birinden durumlarına göre birer miktar tüfenkçi ve kavvâs ihrac edilerek Trablus İskeleyi'ne gönderilmesi.*

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem; "cezîre-i Kıbrıs mühimmi için Diyârbekir'e tâbi' olan Ekrâd beğlerinden her biri hâllü hâllerince birer mikdâr yarar tüfenk-endâz ü kavvâs ihrâc eyleyüp nevrûzdan mukaddem toğrı Trablus İskeleyi'ne gönderüp andan cezîre-i Kıbrıs'a geçüp Donanma-i Hümayûnum'a müte'avvik olup vardukda, gemilere girüp küffâr-ı hâksâra tâbi' olan cezâyirden Girit cezîresi gâretine va[r]mak" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup şimdiye dek ne mikdâr tüfenk-endâz ü kavvâs ihrâc olunup ne vechile tedârük olduğu Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Ahmed Çavuş vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup Diyârbekir'de tâbi' olan Ekrâd ümerâsına sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe muktezâsınca aslâ te'hîr u terâhî itdürmeyüp her birine fermân olduğu üzre tüfenk-endâz ü kavvâsların ber-vech-i isti'câl ihrâc itdürüp mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl itdürmek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve her biri ne mikdâr kavvâs ü tüfenk-endâz âdem ihrâc eyleyüp ne zamân gönderdiğin ve sen ne vechile tedârük eyleyüp bu hükm-i hümayûnum sana ne gün vâsıl olduğun yazup bildüresin. Tüfenk-endâz [ü] kavvâs mu'accelen mahall-i me'mûra varup irişmek ziyâde mühimmâtından olmuşdur; ihmâl eylemeyüp ikdâm ü ihtimâmda envâ'-ı sa'y-i belîğ eyleyüp ihrâc u irsâlinde dakîka fevteylemeyesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 23 Ramazân, sene: 978

72 *Çayır zamanı yaklaştığından voynuk kazâlarında bulunan hizmete yarar nevbetli voynukların ihrac edilip hizmete gönderilmesi.*

Arpa emînine virildi.

Filiba ve Tatarbâzârı kâdîlarına ve Voynuk Sancağı Beği Hüseyin Beğ'e hüküm ki:

Hâliyâ çayır zamânı karîb olup âdet ü kânûn üzre kâdîlıkları[nu]za müte'allik olan voynuklar ihrâc olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Hâssa serrâclarumdan [()] vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp çeribaşlarına nevbetli voynuklardan çayır için âdet ü kânûn üzre bârgîrleri ile hıdmete yarar tûvânâ voynukların iç atlar için mu'accelen ihrâc itdürüp vakti ve mevsimi ile irsâl eyleyesiz. Ammâ; çeribaşlarına tenbîh ü te'kîd eyleyesiz ki, bârgîrleri yund olmakdan ve nevbetli voynuklar

bi't-tamâm ihrâc olunmayup akçaları alınmakdan ve giç ihrâc olunup maslahat avkolunmakdan ve hıdmete yaramayup pîr [ü] nâ-tüvân ve küçük oğlan olmakdan ziyâde hazer eyleyüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl ü müsâhele olunup nevbetlü voynuk giç veyâ eksük ihrâc oluna, bir ferdün özri makbûl olmak ihtimâli yokdur. Ana göre tedârük üzre olasız.

Ve mezbûrân voynuklar esbân-ı hâssa için ve tevzî' içündür.

Bir sûreti, Niğbolı,
Bir sûreti, ve Rahova,
Bir sûreti, ve İv[r]aca,
Bir sûreti, ve Tırnovi,
Bir sû[re]ti, ve Plevne,
Bir sû[re]ti, ve Lofça,
Bir sû[re]ti, ve Yanbolı,
Bir sû[re]ti, ve Şumnı,
Bir sû[re]ti, ve Silistre,
Bir sû[re]ti, ve Prevadi,
Bir sû[re]ti, ve Hezârgrad,
Bir sû[re]ti, ve İzladı,
Bir sû[re]ti, ve Eskihsâr

kâdîlarına dahı bu makûle bir emr-i şerîf yazıla: "Çeribaşları ma'rifetleri ile eyüce yarar voynuklar olup bedel olmakdan hazer oluna." diyü bir emr-i şerîf inâyet buyurıla.

Bârgîr âhûrı için Sofya ve Şehirköy ve Berkofça kâdîlarına bu üslûb üzre bir emr-i şerîf inâyet buyurıla.

73

Yemen'in ıslâhı için gönderilen Vezir Sinan Paşa geri döneceğinden kendisiyle gönderilen Mısır kulları ile diğer kulların Sinan Paşa'yla geri dönmeleri; ancak sonradan yazılıp gönderilen kulların Yemen'de muhafaza hizmetinde bırakılmaları.

Ertoğdı Kethudâ ile Alî Çavuş'a virildi. Fî 24 Ramazân, sene: 978

Yemen beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Yemen ıslâhı için gönderilen düstûr-ı mükerrerrem Vezîrüm Sinân Paşa edâma[llâhü] te'âlâ iclâlehü anun gibi Yemen vilâyetin tamâm ıslâh eyleyüp mevârid ü masârifi ma'lûm olup alâka bertaraf olup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e avdet eylemelü oldukda müşârun-ileyhle ibtidâ bile varan kul eger Mısır kulhdur ve eger gayridür; bile gelüp sonradan irsâl olunan üç bin kul anda muhâfazada kalmak emrüm olup ol bâbda müşârun-ileyhe hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi emr-i şerîfüm üzre müşârun-ileyh Südde-i Sa'âdetüm cânibine avdet eylemelü olup müşârun-ileyh ile sâbıkâ Yemen'e bile varan kul bile gelmelü oldukda

sonradan yazılıp gönderilen kul eger Mısır kulıdır ve eger müceddeden yazılan kuldur; Yemen'de muhâfaza için alıkoyup ne mikdâr kimesne kalduğın defter eyleyüp mühürleyüp müşârun-ileyh ile bile gönderesin.

74

Bazı önemli hususlar için Yemen'e gönderilen Vezir Sinan Paşa'nın Kethüdası Erdoğan ile Ali Çavuş'a İstanbul'dan Yemen'e varıncaya kadar geçeceği yerlerde gereken her türlü kolaylığın gösterilmesi.

Bu dahi.

İstanbul'dan Yemen'e varınca yolda olan kâdîlara ve dizdârlara hüküm ki ve bender emînlerine:

Hâlâ Vezîrüm Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ [iclâlehû]* Kethudâsı Erdoğan Kethudâ *zîde mecdühû* ile Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Alî Çavuş vilâyet-i Yemen'e ba'zı mühim [hususlar için] irsâl olunmuşlardır. **Buyurdum [ki]:**

Vardukda, yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde ve me'âbirde kendülere ve esbâb ü tavarlarına kimesneyi dahlitdörmeyüp akçaları ile zâd ü zevâdelerin tedârük eyleyüp mahûf u muhâtara olan yirlerde kifâyet mikdârı âdem koşup birbirinize emîn ü sâlim ulaşırdasınız.

75

Bazı önemli hususlar için Yemen'e gönderilen Vezir Sinan Paşa'nın Kethüdası Erdoğan ve Südde-i Saâdet çavuşlarından Ali Çavuş'a, Mısır beylerbeyi tarafından Süveyş'de bulunan kadırgalardan birinin tahsis edilerek Yemen'e ulaşmalarının sağlanması.

Bu dahi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Yemen'e müte'allik ba'zı mühimmât için Vezîrüm Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kethudâsı olan Erdoğan Kethudâ *zîde mecdühû* ile Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî Çavuş *zîde kadruhû* ol cânibe irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, Süveyş'de olan kadırgaların birin ta'yîn eyleyüp her kankı re'îs bulunursa müşârun-ileyhimâyı ber-vech-i isti'câl Yemen'e irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getirüp avk u te'hîr itdörmeyesin.

76

Yemen'i ıslah için gönderilen ve verilen görevi yerine getiren Vezir Sinan Paşa'nın Yemen'e götürdüğü kullarla birlikte geri dönmesi, sonradan gönderilen kulları yenileri gönderilinceye kadar orada bırakması ve kalanların bir listesini çıkartıp göndermesi.

Ertoğdı Kethudâ'ya ve Alî Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Vilâyet-i Yemen bi't-tamâm ıslâh u tahrîr olunup avâyid ü masârifi ma'lûm olup A'râb-ı şekâvet-istî'âbdan pâk ü tathîr olunup alâka bertaraf olup asâkir-i mansûre ile Südde-i Sa'âdetüm'e avdet eylemelü oldukda sizünle bile varanlar girü sizünle bile avdet eyleyüp sonra varanlar anların yirlerine âdem varmayınca gelmeyüp Yemen'de hıdmetde olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfe muktezâsınca vilâyet-i Yemen bi'l-küllîyye ıslâh ve müceddeden tahrîr olunup avâyid ü masârifi bi't-tamâm ma'lûm olup alâka bertaraf oldukdan sonra anun gibi yanınızda olan asâkir-i mansûre ile avdet eylemelü olduğunuzda sizünle Mısır'dan bile varanlar girü ma'an sizünle avdet eyleyüp eger karadan ve eger deryâdan ve bi'l-cümle vech ü münâsib görüldüğü mahalden gelüp sonra varan üç bin âdem anda kalmak mühimmâtıdan olmağın anları Yemen'de alıkoyup emr-i şerîfümle yirlerine âdem varmayınca gelmeyüp Yemen'de hıdmetde olup anun gibi anların yirlerine dahı âdem vardukda gelüp gideler. Bu bâbda tamâm ihtimâm üzre olup Yemen'de olan cümle kul gelüp gitmekle tekrâr bir fesâd zuhûr eylemek ihtimâli olmaya ve Yemen'de kalan ne mikdâr kul olduğın defter eyleyüp defterin defterlerin bile gönderesin.

77

Silahdarlar Ağası Mustafa Ağa tarafından Südde-i Saâdet kullarının kontrol edilerek çarşılarında, pazarlarda oturmalarının ve askerlikten başka iş yapmalarının önlenip daima ata binme ve silah kullanma talimleri yapmalarının sağlanması.

Yazıldı.

Kâtibine virildi.

Silahdârlar Ağası Mustafâ Ağa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince Südde-i Sa'âdetüm kulları san'at işlemek ve çârsûda [ve] dükkânlarda oturmakdan men' eyleyüp şimdilik kimesne ol asıl nâ-şâyeste vaz' eylemediğin" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. Dergâh-ı Mu'allâm kulları san'at işlemek ve çârsûlarda [ve] dükkânlarda oturmak münâsib değildir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, Südde-i Sa'âdetüm kulların onat zabteyleyüp kimesneye san'at işletmeyüp ve alâniyyeten çârsûlarda ve dükkânlarda oturmağa komayup men' eyleyüp dâyimâ at u yarak isti'mâline idmân itdürüp muhkem zabteleyesin.

78

Şam beylerbeyi tarafından bu seneki emîr-i haclık görevinin Şam Defterdarı Ali ile Gazze Sancağı Beyi Rıdvan Bey'den hangisi daha münasip ise ona verilmesi ve hacla ilgili levâzım ve mühimmât ile diğer hususların hakkıyla yerine getirilmesinin sağlanması.

Yazıldı.

Aydın-zâde'ye virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bu sene-i mübâreke vâkı' olan Emîr-i Hâclık Şâm Defterdârı Alî *dâme ulüvvühû* ile Gazze Sancağı Beği Rıdvân *dâme izzühû* hükm-i hümayûnum gönderilüp kangısı uhdesinden gelür ise ana virüp ve Emîr Ayfâ Emîr-i Şâm ve Nu'aym oğlu Selâme şeyh olmağa mahall ise virüp Cebel-i Aclûn Beği Kansu *dâme izzühû* Nu'aym-oğlu ile sulhitdürüp ve mîrî deve mîr-âhûrî Muhammed Bahrî'ye tevcih olunup fukarânun peksimâd* ve mihâffe ve suları ve fukarâ ahvâlin emîr ma'rifeti ile fukarâ nâzırına tefvîz idüp fukarâ vü huccâc ahvâline Muhammed Bahrî[yi] dahlitdürmeyesin." diyü emrüm olmağın müşârun-ileyh Alî *dâme ulüvvühû* Em[î]r-i Hâclığ'a münâsib görilüp ve Emîr-i Şâmlık Emîr Ayfâ'ya ve şeyhlik Nu'aym-oğlu'na virüp Kansu *dâme izzühû*ya Nu'aym-oğlu sulhitdürmek üzre olup ihzârî lâzim olan tedârük eylemek üzre olup huccâc gidecek yolları sipâhîler ve yeniçerilere hıfzıtdürüp bu âna gelince kimesneye zarar olmaduğın" bildürüp ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldı. İmdi; sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfümden sonra irsâl olunan evâmirde; "Gazze Beği Rıdvân *dâme izzühû*yı; emîr-i hâc ta'yîn idüp cemî' levâzim ü mühimmâtı mükemmel kâfileyi gönderesin." diyü emrüm olmuş idi. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan ahkâm-ı şerîfe vardukda eger mûmâ-ileyh Rıdvân *dâme izzühû*ya vech görildüğü üzre tenbîh olunmuş ise ol evâmir-i şerîfeyi mukarrer tutup bir dürlü dahı eylemeyüp kâfilenün cemî' levâzim ü mühimmâtın görüp olıgelen âdet ü kânûn üzre gönderesin. Ammâ; eger henüz müşârun-ileyh Rıdvân *dâme izzühû*ya tenbîh olunmayup ol [e]vâmirün mazmûnları müşârun-ileyhe i'lâm olunmamış ise mûmâ-ileyh Alî *dâme ulüvvühû* emîr-i hâc olmağa fukarâya enfa' u enseb ise mûmâ-ileyhi ta'yîn eyleyüp hacc-ı şerîfe müte'allik olan levâzim ü mühimmâtı eger kilârdur ve eger sâyir husûslardur; mûmâ-ileyhe tefvîz eyleyüp âdet ü kânûn üzre müretteb ü mükemmel hemân göndermek ardınca olasin ve Nâblûs ahvâli ziyâde muhtell olup mîr-livâ zabtında acz çekdüğü i'lâm olundı. Livâ-i mezbûr[a] dahı sipâhî vü yeniçerilerden kifâyet mikdârı âdem gönderüp mu'âvenet itdürüp vech ü münâsib görildüğü üzre hıfzıtdüresin ve bu bâbda ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

79

Nemçelilerin Eflak ve Boğdan'a saldırmak maksadıyla yığınak yaptıklarına dair Boğdan voyvodası tarafından gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; bundan sonra da düşman hakkında bilgi toplamaya devam ediliş memleketin muhafazası için gereken gayretin gösterilmesi.

Yazıldı.

Âdemisine virildi. 19 Za., sene: 978

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Nemçe cânibine gönderilen câsûsların Nemçe serhaddinde üç yirde azîm cem'ıyyetleri olup fikr ü tedârükleri Boğdan ve Eflak vilâyeti andan Memâlik-i İslâmiyye'ye dahl ü tecâvüz olduğın" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. A'dâ tarafından gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp yarar âdemlerün gönderüp fikr ü tedârükleri ve sâyir ahvâl ü etvârın ve bi'l-cümle ol efkâr-ı fâsideleri sahîh olduğu takdîrce ne zamân yürümek istedikleri nice idüğün aslı ile ma'lûm idinüp ol tarafdán vâkıf olduğun sâyir ahbâr-ı sahîha ile i'lâmdan hâlî olmayup memleket ü vilâyetün hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olup hüsn-i tedârük ve basîret üzre olasın.

80

Konya'nın Ereğli kazâsında yeniçeri kılığı altında müslümanların mallarını çalıp haksız yere paralarını alan Kurd adlı şahıs hakkında şer'an ne gerekiyorsa yerine getirilmesi.

Yazıldı.

Ankara Beği'nün Kethudâsı Mehmed Kethudâ'ya virildi.

Karaman ve Konya kâdîsına hüküm ki:

Sen ki Konya kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kurd nâm hırsuz Ereğli kazâsından on re's câmûs sirka idüp ıkrârıyla şer'le sâbit olduktan sonra; "Yeniçeri tâyifesindenüm." dimeğün mukaddemâ arzölunup ağasından sü'âl olundukda yeniçeri tâyifesinden olmadığı zâhir olup; "Eger ol câniblerde yeniçeri kisvetiyle gezüp sârik olduğu zâhir olur ise ashâb-ı hukûka hakları alıvirildükden sonra habsidüp tafsîli üzre arzidesin." diyü hüküm vârid olmağın emr-i şerîfümle teftîş olunup mezkûr bu vilâyetde yeniçeri kisvet[in]de müslimânların rızkın sirka idüp müslimânların tezvîr ü telbîsle akçaların aldığı bî-garaz müslimânlardan cemm-i gafîr şehâdetleriyle sâbit olduğundan gayri bir eli dahı hırsuzlukda mecrûh olmağın ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakları alıvirildüğün" arzıtdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vusûl buldukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup arzölunduğı üzre mezkûrun hırsuzluğu bi-hasebi's-şer' sâbit ü zâhir olur ise [şer]'le her ne lâzım gelür ise icrâ idüp yirine koyup hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdirmeyesin.

81

Bursa'dan Kıbrıs'a gönderilecek kürekçilerin Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Ali nezaretinde atları ve savaş âletleriyle birlikte Silifke'ye ulaştırılması.

Mezkûr Alî Çavuş'a virildi. Fî 18 N., sene: 978

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Emr-i şerîf mûcebince mahrûse-i mezbûrdan ihrâc olunan kürekci kasdolunmuşdı. Lâkin tâyife-i mezbûre fesâd ü şenâ'atden hâlî değillerdür." diyü zabtı için yarar çavuşum gönderilmesin" arzeylediğün ecilden **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî zîde kadruhû mübâşereti ile ihrâc idüp anda olan kul ve beğ âdemlerinden dahı kifâyet mikdârı koşılup ber-vech-i isti'câl irsâl idesin. Anun gibi fesâd ü şenâ'ati sâbit ü zâhir olanların bunda haklarından gelinür; şöyle bilesin ve Kıbrus'a gidecek eger harçlıkcıdur ve eger sipâhîlerdür; muhkem tenbîh eylesin ki, atları ve mükemmel yat u yaraklarıyla mu'accelen toğrı Silifke'ye varup irişmek ardınca olalar.*

* Metinde şeklindedir.

82

Erciş müstahfızlarından Mehmed bin Hayrullah ile Van'da bulunan mîrî güherçile işletmelerinde belli şartlar dahilinde üç yıllığına güherçile ve kükürt işleyip Van Kalesi'ne teslim edileceği yolunda yapılan anlaşma gereğince adı geçenin istediği dirlik ve terakkînin usûlüne uygun olarak verilmesi; güherçile işlemek için ihtiyaç duyduğu kazan ve lengerler ile akçenin mîrî tarafından karşılanması, kendi adamlarının ihtiyaçlarını akçe karşılığında tedarik etmesinin tenbihlenmesi ve işlenen güherçile ile kükürtün de teslim alınarak uygun yerlerde muhafaza edilmesi.

Alî Kethudâ'ya virildi.

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Erciş ve Bârgîri Kâdîsı olup Güherçile Nâzırı olan Mevlânâ Ahmed mektûb gönderüp; "Erciş müstahfızlarından Mehmed bin Dîvâne nâm kimesne ile üç yılda vilâyet-i Van'da olan mîrî güherçile kâr-hânelerinde sâl-be-sâl teslim itmek üzere tokuz yüz kıntâr güherçile ve üç yüz kıntâr kükürd işleyüp Van Kal'ası'na teslim itmeğe müte'ahhid olup mezbûr Mehmed; "Kendüye Van ifrâzından bedeli tîmâr ve Kâtib Ya'kûb'a düşenden on beş akça ile gönüllü gedüğü ve Hâlikvirdi nâm sipâhîye mübâşir olmak üzere ifrâzdan iki bin akça terakkî ve Van'a tâbi' ba'zı kâdîlıklarun tecdîd-i müddet ve kânûn üzere terakkî ve ibtidâdan kâdîlık virilmesin ve güherçile levâzımı için mîrîden kazgan ve legenler ve kıntârına yüzer akça virilüp ve kâr-hâneler meremmâtı dahı mîrîden olup sâyir harcları kendü yanlarından olup aslâ vilâyetden meccânen nesne alınmaya." diyü şarteyledüklerin" i'lâm idüp Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrüm'e arzolandukda şartları makbûl olup kendülere dirlik ü terakkî virilüp şartları mûcebince kâdîlıklar dahı tebdîl ü tecdîd-i müddet ve kânûn üzere terakkî vü ibtidâ olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Hüküm vusûl buldukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup mezbûrların şartları [üzre] lâzım olan kazganları ve legenlerin ve her kıntâr başına yüzer akçaların virüp kâr-hânelerün

dahı vâkı‘ olan meremmâtların mîrî cânibinden gördükden sonra sâyir harcları kendü yanlarından olup vilâyetden müft ü meccânen nesne alınmayup lâzım olan mühimmât ü tedârüklerin bulunan yirlerden akça ile tedârük idivirüp ve işledükleri güherçile vü kükürdi dahı iltizâmları mücebince sene[-be-]sene alup kabzeyleyüp kal‘alarda münâsib mahalde hıfzıtdüresin ve bu bahâne ile re‘âyâya teklîf-i mâlâ-yutâkdan hazer idesin.

83

Kılıç adlı zaîmin bazı mukâtaâta tâlip olup Muş sancağının kendisine tevcih edilmesini istediğinin bildirilmesi üzerine adı geçen taahhüd ettiği on bin altın peşinatı Diyarbakır Hazinesi'ne teslim etmek şartıyla Muş sancağının kendisine tevcihinin uygun görüldüğü.

Ahmed Çavuş'a virildi. 17 Za., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Hasankeyf Sancağı Beği Alâ'eddîn dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Kılıç dâme izzühû Diyârbekir defteri kethudâlık olmak şartı ile ba'zı mukâta'âta otuz bin altın ziyâde idüp ba'dehû zikrolunan mukâta'âta on bin altın dahı ziyâde eyleyüp on bin altın peşin Diyârbekir Hazinesi'ne virüp teslim eylemek şartı ile Muş sancağı tevcih olunmasın" arzylemeğin zikrolunan sancak şart-ı mezbûr üzere müşârun-ileyhe tevcih olunup hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Ahmed Çavuş vusûl buldukda, müşârun-ileyhün şartı üzre Diyârbekir Hazinesi'ne peşin teslim eylemeği te'ahhüd eylediği altın sâl-be-sâl Hazîne'ye peşin alup kabzeyleyüp vech ü münâsib görüldüğü üzre zikrolunan sancağı ve mukâta'âtu zabt u hıfz itdüresin ve ne vechile tedârük olunduğun yazup bildüresin.

84

Vezir Sinan Paşa'nın ihtiyacı olan kul mevâcibi ve Yemen Beylerbeyi Hasan'ın salyânesi ile kadirga vs. levâzımının tedarik edilip gönderilmesi ve iki bin kul daha yazılıp gönderilmesi için Mısır beylerbeyine gerekli emrin verildiği; Sinan Paşa'nın gelecek olan mevâcibi teslim alıp dağıtması ve salyâneyi de Yemen beylerbeyine iletmesi.

Ertoğdı Kethudâ'ya virildi. Fi't-târîhı 10 Za., sene: 978

Vezîrüm Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ bu def'a lâzım olan kulun mevâcibi için irsâli emrolunan yüz elli bin filori ve senün bir yıllık sâlyânen ve emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Yemen Beğlerbeğisi olan Hasan dâme ikbâlühûnun sâlyânesi ve sâyir kadirga ve levâzim ne ise evâmîr-i sâbıkâ mücebince; henüz irsâl olunmadı ise ber-vech-i isti'câl tedârük eyleyüp irsâl eylemek" için Mısır beğlerbeğisine ahkâm-ı şerîfe yazılıp kethudân olan Südde-i Sa'âdetüm müteferrikalarından Ertoğdı Kethudâ zîde mecdühû ile Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Alî Çavuş zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl [buldukda,] anun gibi kulun mevâcibi ve sâlyânenüzi iletüp teslîm eyledüklerinde müşârun-ileyh Hasan *dâme ikbâlihûnun* sâlyâ[ne]sin teslîm eyleyüp kulun mevâcibini [tevzî‘] eyleyesin ve bundan akdem emrolunan üç bin kuldan gayri iki bin kul dahı yazılup gönderilmek içün müşârun-ileyhe hükm-i hümayûnum yazılup gönderilmiştir. İnşâ‘a'llâhü'l-E‘azz ol dahı varup irişmek üzredür.

85

Edirne ile Hasköy arasındaki Kayaboğazı mevkiinden firar eden beş köy ahâlisinin her nerede ise buldurularak yerli yerinde iskan ettirilmeleri ve gelmemekte direnenlerin küreğe konulmak üzere, kimler olduklarının bildirilmesi.

Yazıldı.

Fâytık Kethudâ'ya virildi.

Mevlânâ el-hâkim be-mahrûse-i Edirne kâdîsına, Mahmûdpaşa Hâsköy kâdî[sına] hüküm ki:

Sen ki Hâsköy kâdîsısın, Dergâh-ı Mu‘allâm'a mektûb gönderüp; "Edirne ile Hâsköy kazâsı mâbeyninde olan Kayaboğazı dimekle ma‘rûf vâdîden bundan akdem beş pâre köy firâr idüp hâlâ ziyâde mahûf olup etrâfında olan köylerin ve ahâlî-i* vilâyetün âdemleri cem‘ olup ve şekvâ idüp; "Zikrolunan vâdînün dört cânibi işlek yoldur ve İstanbul'a koyun süren celeblerin yoludur ve Ahyolı'dan ve Karadeniz cânibinden Edirne'ye giden yoldur; dâyim fesâd eksük olmayup telef-i nefis iderler ve âdemler soyup ve araba basarlar ve esbâbların gâret iderler. Bundan evvel ba‘zı evler gelüp konup avâırız-ı dîvâniyye ve tekâlîf-i örfiyye geldiği anlara dahı teklîf olunmağla anlar dahı firâr idüp şimdiki hâlde ol vâdîden min-ba‘d mürûra kâdir değîlüz; derbendliğe ziyâde mahaldür. Avâırızdan ve tekâlîfden mu‘âf olıcak, ol mahalle köy gelür, konar." diyü; "Derbend olmak recâ iderüz." didüklerin" bildürmişsin. İmdi; mukaddemâ mahall-i mezbûrdan firâr idenler her kande firâr itmişlerse girü yirlü yirlerine gelmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mahall-i mezbûrdan firâr idenler her kande firâr itmişlerse anun gibileri girü yirlü yirlerine getürdüp temekkün ü tavattun itdüresin; gelmeyüp inâd idenleri yazup arzeyelesin ki, küreğe konılalar.

* Metinde şeklindedir.

86

Bağdat beylerbeyiliğine bağlı yerlere her ne sebeple olursa olsun İran tarafından gelmek isteyen ulusât tâifesinin engellenmesi ve bu konuda gerekli tedbirlerin alınarak elde edilecek her türlü bilginin beylerbeyine, oradan da Âsitâne-i Saâdet'e bildirilmesi.

Yazıldı.

Ahmed Çavuş'a virildi. 15 Za., sene: 978

Bağdâd Beğlerbeğliği'ne müte'allik olan beğlere hükm-i şerîf yazıla ki:

Bağdâd beğlerbeğisi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Defe'âtle ahkâm-ı şerîfe vârid olup; "Serhad hâkimleriyle haberleşüp Yukaru Cânib'den Memâlik-i Mahrûse hudûdî dâhiline gelüp fesâd ü şenâ'at üzre olan ulusât tâyifesin men' idüp getürtmeyesin." diyü emrüm olduğın ve "Sene-i sâbıkada gelmiş bulunan ulusât girü yirlerine reddolunup min-ba'd gelmek isteyenleri men' idesiz." diyü öte serhad beğlerine mektûb gönderüp tenbîh eyledüğün ve size dahı; "anun gibi emre mugâyir ulus gelürise men' olunması" husûsın i'lâm idüp; "Bu sene ulusâtıdan bir ferd gelmedi." diyü her birinüz mektûb ile i'lâm itduğünüz ve "Acem tüccârı gelür." diyü istimâ' olundüğün ve min-ba'd ma'lûm olan ahbâr i'lâm olunur." diyü arzylemiş. İmdi; anun gibi Yukaru Cânib'den Memâlik-i Mahrûsem'e ulus gelürise emr-i şerîfüm mücebince men' olunup Yukaru Cânib'e müte'allik umûr-ı mu'azzam vâkı' oldukda Südde-i Sa'âdetüm'e arz olunmak için beğlerbeğiye mektûbunuzla i'lâm eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her birinüz onat vechile basîret [üzre] olup Yukaru Taraf'dan Memâlik-i Mahrûsem hudûdına dâhıl olmak isteyen ulusât tâyifesin emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince men' u def' eyleyüp fermân-ı celîlü'l-kadrûme mugâyir iş olmakdan ihtiyât u ihtirâz üzre olasız ve hem anun gibi Yukaru Cânib'e müte'allik husûs vâkı' olup veyâhûd umûr-ı mu'azzamadan bir nesnenün Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâmı lâzım gelse ol makûle husûsları mektûbunuz ile mu'accelen beğlerbeğiye i'lâm eyleyesiz ki, ol dahı idindüğü üzre mufassal ü meşrûh yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzyleye.

87

A'zâz u Kilis ve Ekrâd kazâlarından bu sene yalnız kavvâs ihrâc olunup avâriz alınmaması ve ne kadar kavvâs ihrac olunduğunun bildirilmesi.

Yazıldı.

Mükerrerdür.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi.

A'zâz [u] Kilis beğine, Canbolad hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "A'zâz u Kilis ve Ekrâd kazâsından geçen senede her yedi hânedan bir kavvâs ve sekiz hânedan bir müd nüzül ihrâc olunup Kilis ve Ekrâd kazâsından hem kavvâs ve Kilis'den nüzül ve Ekrâd kazâsından bedel-i nüzül [ü] avâriz cem' olunup bu senede ihrâc olunacak kavvâs umûrında altı hânedan bir kavvâs ihzâr olunmak üzre kâdîlar ma'rifetiyle ber-vech-i isti'câl mübâşeret olunmuşdur." diyü bildürdüğün ecilden livâ-i mezbûrda vâkı' olan kazâlardan avâriz afvolunup kavvâs ihrâc olunması emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Mehmed *zîde kadruhû* vardukda, te'hîr itmeyüp kâdîlara yarar âdemler gönderüp emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince ber-vech-i isti'câl kavvâs ihrâc eyleyüp avâriz husûsına mukayyed olmayasın. Ammâ; kavvâsun mu'accelen ihrâcında bezl-i makdûr eyleyesin. Şöyle ki; kâdîlar ve sâyir mübâşirîn husûs-ı

mezbûrda ihmâl idüp veyâhûd celb ü ahz* oluna, azlile konılmayup eşedd-i ikâbla mu‘âkab olmaları mukarrerdür. Ana göre mukayyed olalar ve ne mikdâr kavvâs ihrâc olunup ve ne zamânda teveccüh olunduğın ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün varup vâsıl olduğın mufassalen yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

88

Aclun sancağı beyi tarafından muhafaza hizmeti için eskiden olageldiği gibi Şam yeniçerilerinden yeniçeri talep edildiğinde Şam beylerbeyi tarafından münasip miktarda yeniçerinin Aclun'a gönderilmesi.

Yazıldı.

Mehmed Beğ'ün âdemisi Kaya'ya virildi.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Aclûn Sancağı Beği Mehmed *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mukaddemâ livâ-i mezbûr muhâfazasıyçün iki yüz nefer Şâm yeniçerisi virilüğüldüğün" bildürüp; "hâliyâ lâzım olduğu zamânda elli nefer yeniçeri virilmek bâbında hükm-i şerîfüm" recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vardukda, mukayyed olasın; livâ-i mezbûr muhâfazasıyçün yeniçeri göndermek lâzım oldukda münâsib görüldüğü kadar bir mikdâr Şâm yeniçerilerinden ta'yın eyleyüp irsâl eylesin.

89

İsimleri yazılı şahısların, Yemen muhafazasına gitmek şartıyla günlük on yedişer akçe karşılığında Mısır gönüllüleri zümresine alınmaları; şayet Yemen kulu olup daima Yemen'de kalmayı isterlerse günlük yirmişer akçe karşılığında Yemen gönüllüleri zümresine kaydedilmesi ve hizmete başlamaları için gerekenin yapılması.

Alî Çavuş'un âdemisine virildi. Fî 27 N., sene: 978

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Dârendegân Hâcî Hasan bin Abdullâh ve Ca'fer bin Abdullâh ve Sâlih bin Abdullâh ve Hüseyin bin Aydın ve Mehmed bin Yahyâ nâm kimesneler vilâyet-i Yemen'de muhâfaza hıdmet[in]de olmak üzre yevmî on yedişer akça ile Mısır gönüllüleri zümresine ilhâk eyleyüp eger Yemen kulu olup dâyimâ Yemen'de olmağa ihtiyâr iderler ise yigirmişer akça ile Yemen'e yazmak emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm mücebince Yemen'e kul yazılmağa ihtiyâr iderler ise yevmî yigirmişer akça ile Yemen gönüllülerine ilhâk eyleyüp ihtiyâr eylemezler ise yevmî on yedişer akça ile Yemen muhâfazasında olmak şartı ile Mısır gönüllülerine ilhâk eyleyüp deftere kaydıtduırup altışar aylık mevâcibleri ile vilâyet-i Yemen'e muhâfaza içün irsâl eyleyüp vâkı' olan mevâciblerin hısâb eyleyüp der-kîse idüp mühürleyüp Yemen'e giden hazîne ile gönderesin

ki, anda üç aylık mevâciblerin alup mutasarrıf olup muhâfaza hıdmetinde olalar ve nevbetleri tamâm oldukda Yemen beğlerbeğisinün icâzetiyle Mısır'a gelüp gittüklerinde yirlerine* âhar nevbetci ta'yîn oluna. Şöyle bilesin; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

* Metinde şeklindedir.

90

Karesi sancağı dahilindeki kadîmî piyade ve piyade oğullarının piyadelikten kurtulmak için başka hizmetlere yazıldıkları ve hizmet teklif edildiğinde piyade yazılmadıklarını bahane ederek hizmete gitmedikleri şikâyet edildiğinden bu gibilerin başka hizmete yazılsalar bile piyadelikten çıkmayacaklarının kendilerine bildirilip hiçbir bahane uydurmadan hizmete gitmelerinin sağlanması.

Âdemi Kara Bekir'e virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Karesi kâdîlarına hüküm ki:

Karesi sancağı piyâdeleri beği Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp; "Livâ-i mezbûrda vâkı' olan kadîmî piyâde vü piyâde-oğulları vilâyet yazıldukda her biri piyâdelikten halâs olmağıçün kimi sipâhiye ra'ıyyet yazılup ve kimi ulûfeci(?) ve kimi ehl-i berât yazılup hıdmet teklîf olundukda; "Piyâde değillerüz." diyü hıdmet itmezler"imiş. İmdi; piyâde-oğlu piyâde âhara yazılmağla piyâde yayalıkden çıkmaz. **Buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânuzda anun gibi kadîmî yazılı yaya tâyifesi emr-i şerîfümle hıdmet vâkı' olup teklîf olundukda; "Âhara ra'ıyyet yazılduk." ve "Ehl-i berât olduk." didüklerin amel itmeyüp(?) min-ba'd mezbûrlara ol vechile te'allül ü bahâne itdürmeyesiz.

91

Mora beyi tarafından Arhos Kalesi neferlerinden Manya Kalesi'ne muhafaza hizmetine gönderilen on neferin, geçen süre içerisindeki timarları mahsulü mîrî için zaptolunarak yerlerine kale muhafazası için aynı miktarda nefer yazılıp isimleriyle bildirilmesi.

Yazıldı.

Arz getüren Mustafâ nâm kimesneye virildi. Fî 8 Şevvâl, sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kal'a-i Arhos dizdârı ve neferleri; "Bundan evvel kal'a-i mezbûrede yiğirmi iki nefer hısâr-eri olup emr-i şerîfümle binâ olunan Manya Kal'ası'na on neferi ihrâc olunmağın on iki neferi mevcûd kalup muhâfaza husûsında muzâyakaları vardır." diyüp; "sâbıkâ Kal'a-i Manya'ya ihrâc olunan on nefer hısâr-eri yirlerine âdem ta'yîn olunup girü yiğirmi iki nefere yitişdürilmesin" recâ eylediler." diyü arzyledüğün ecilden sâbıkâ Kal'a-i Arhos'dan Manya Kal'ası'na ihrâc olunan on nefer hısâr-erlerinin bu zamâna gelince tîmârları mahsulü mîrî için zabtittürilüp dahı yirlerine ol mikdâr nefer yazılmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mukaddemâ Manyâ Kal'ası'na ihrâc olunan Kal'a-i Arhos neferlerinin bu zamâna gelince vâkı' olan tîmârları mahsûlin emrüm üzre mîrî için zabıttürüp dahi yirlerine kal'a muhâfazasına yarar kimesnelerden ol mikdâr nefer yazup isimleriyle arzyleyesin.

92

Bağdat'ta hazır bulunan baruttan daha önce belirtilen miktarın kira develerine yüklenerek Kıbrıs'ta sarfolunmak üzere Trablus İskelesi'ne gönderilmesi; bundan sonra da yeterli miktarda barut işlenip Halep'e ulaştırılarak, gönderilen ve işlenen barut miktarının bildirilmesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem; "Bağdâd'da hâzır u mevcûd bulunan barutdan () kintâr barutı ber-vech-i isti'câl kirâ develerine tahmîl itdürüp toğrı Trablus İskelesi'ne gönderesin ki, cezîre-i Kıbrıs mühimmâtına sarfoluna ve min-ba'd barutun tevfir ü teksîri bâbında sa'y ü ihtimâm eylesin." diyü emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup barut husûsı ziyâde mühimmâtıdan olmağın şimdiye dek ne vechile tedârük eyleyüp kaç kintâr barut ihzâr u irsâl eylediğün ve ne zamânda irsâl olunduğı Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebinece fermân olunan mikdârı barutı henüz irsâl olunmamış ise aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp ber-vech-i isti'câl kirâ develerin tedârük ü tahmîl eyleyüp mahall-i me'mûra irsâl eyleyüp irişdürmek ardınca olası ve min-ba'd emrüm üzre vâfir* ü müstevfî barut işledüp tevfir ü teksîri bâbında sa'y ü ihtimâm eyleyüp hâsıl olan barutı ale't-tevâlî Halep'e irsâl eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve ne vechile tedârük eyleyüp irsâli fermân olunan barutı ne gün gönderüp bu hükm-i hümayûnum sana ne gün vâsıl olduğın yazup bildüresin.

* Metinde **دائر** şeklindedir.

93

Şam Yeniçerileri Kethüdâsı Mustafa emrindeki neferlerin, kethüdâlığını başkasına tevcih edilmesini bahane ederek kendisine itibar etmediklerini bildirdiğinden neferlerine adı geçeni kethüda olarak tanımaları ve emirlerine riayet etmeleri yolunda gerekli tenbihte bulunulması.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 25 Ramazân

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Şâm Yeniçerileri Kethudâsı Mustafâ zîde kadruhû mektûb gönderüp; " "Kethudâlığı cezîre-i Kıbrıs'da hîdmetde bulunan () nâm kimesneye tevcih olunmuşdur." diyü

neferleri i'tibâr eylemedüklerin" bildürdi. İmdi; kethudâlık mezbûra tevcîh olunmuşdur. Anun gibi Kıbrıs'da olan yoldaşlık mukâbelesinde anda olanlara serdâr olup âhar vechile ri'âyet olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, neferlerine tenbîh eylesin ki, mezkûr kethudâ bilüp kethudâlığa müte'allik umûrda ana mürâca'at idüp muhâlefet eylemeyeler. Mahfile dahı olıgelen âdet ü kânûn üzre serdâr ta'yîn eyleyüp tenbîh eylesin ki, mahfili onat vechile görüp gözedüp yollarda ve menâzil ü merâhilde gavgâ itdürmeyüp neferlerin onat zabteyleye.

94

Aksaray kadısı, kendisine Kıbrıs mühimmâtı için kavvâs ihrac olunup Kıbrıs'a gönderilmesi konusunda defalarca hüküm gönderildiği halde, hükümde kavvâsların İstanbul'a gönderilmesinin emredildiğini bildirdiğinden, kavvâsların geciktirilmeden Kıbrıs'a gönderilmesi ve bahsedilen hükmün bir keseye konarak Südde-i Saâdet'e ulaştırılması.

Aksaray kâdısına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "cezîre-i Kıbrıs mühimmâtı için ihrâcı emrolunan kavvâs sene: semân ve seb'în ve tis'a-mi'e Ramazânı gurresinde Mehmed Çavuş yedinden bir emr-i şerîfüm varup İstanbul'a gelmek emrüm olunduğın" bildürmüşsin. İmdi; kavvâs Kıbrıs cezîresine lâzım idüğü defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe gönderilmiş iken İstanbul'a gönderilmenin aslı nedir? **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan hükmi bir kîseye koyup mühürleyüp mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin ve ihrâcı emrolunan kavvâsı evâmîr-i sâbika mücebince nâyibünle toğrı cezîre-i Kıbrıs'a irsâl ü îsâl eylemek ardınca olup ihmâlden hazer eylesin.

95

Şam vilâyetinin tahriri sırasında havâss-ı hümayûndan, verimli ve ma'mur olan hâsıllı karyelerin başkalarına verilip yerine hâsıl olmayan âtıl ve ismi dahi bilinmeyen mezraaların havâss-ı hümayûna kaydedildiği bildirildiğinden, böyle bir şey olmuşsa sözkonusu hâsıllı yerlerin tekrar havâss-ı hümayûna kaydedilip Beytü'l-Mâl'in zarara uğratılmaması ve bu işin neden dolayı yapıldığının bildirilmesi.

Aydın-zâde'ye virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Sâbıkâ Şâm defterdârı olup vilâyet muharririne hüküm ki:

Safed Kâdısı Mevlânâ Mehmed mektûb gönderüp; "Safed kazâsına tâbî' Sîre ve Şâre ve Şa'îf ve Taberiyye nâhiyelerinde vâkı' olan havâss-ı hümayûnun emînleri olan zü'amâdan Husrev ve Mahmûd gelüp; "havâss-ı hümayûndan kadîmî ma'mûr ba'zı karyeleri ihrâc idüp ba'zın tûmâra ve ba'zın kendü alup anlara bedel âtıl u bâtıl ve bî-hâsıl sipâhîler birağındıları vücûdları yok mezra'alar kaydîdüp ihrâc olunan aklâmın küllî

mahsûlleri olup havâss-ı hümayûna virdüğü aklâmun mahsûlleri olmayup fûrû-nihâd olmasın veyâhûd kadîmî hâss olan karyeler virilmesin" recâ eyledüklerin bildürüp ve Şâm Defterdârı iken fevtolan Mustafâ Beğ müşârun-ileyhe tezkire gönderüp teftîş eyleyüp* i'lâm eylemek için tenbîh eylemeğin teftîş eyleyüp fi'l-vâkı' zikrolunan kalemler kadîmî hâss olup her karye ikişer yüz hânelü olup ma'mûr ve küllî mahsûl virür karyeler olup ve virilen aklâm âtıl u bâtıl ve bî-hâsıl olduğundan mâ'adâ ba'zı mezâri'un vücûdî olmayup mâl-ı mîrîye küllî gadr u te'addî olunduğın" bildürdi. İmdi; havâss-ı hümayûnumdan kadîmî ma'mûr ve hâsıllı karyeleri ihrâc eyleyüp âhara virüp dahı bî-hâsıl ve âtıl u bâtıl belki ism ü resmi nâ-ma'lûm [u] nâ-mevcûd mezâri'ı havâss-ı hümayûnuma kaydeyleyüp Beytü'l-Mâl'e ol vechile gadr u te'addî eylemeğe sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı onat vechile göresin; fi'l-vâkı' havâss-ı hümayûnumdan kadîmî ma'mûr u âbâdân ve hâsıllı karyelerden âhara virilmişse üslûb-ı sâbık üzre girü havâss-ı hümayûnum için defter-i cedîde kayditdürüp Beytü'l-mâl'e gadr u te'addî eylemekden ziyâde hazer eylesin ve vech-i meşrûh üzre ma'mûr karyeleri havâss-ı hümayûnumdan ihrâc idüp bî-hâsıl mezâri'ı kaydeylemeğe bâ'ıs nedür; bu bâbda cevâbun ne ise yazup tafsîli üzre i'lâm eylesin.

* Metinde şeklindedir.

96

Saruhan muharriri tarafından kimseye beylerbeyi yâftesi olmadan tîmar ve zeâmet tevcih edilmemesi ve Şehzâde Murad'ın Lalası Ferruh'a defter-i cedîdden tezkiresi verileceği zaman yedi bin akçe fazlasıyla verilmesi.

Şehzâde hazretlerinin kethudâsına virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Saruhan muharririne hüküm ki:

Hâlâ Südde-i Sa'âdetüm'e defter-i cedîdden ba'zı tezkire gönderdiğün i'lâm olundu. İmdi; sipâhîler beğlerbeğilerinden yâftelerin getürmeyince defter-i cedîdden ze'âmet ü tîmâr virmeğe sebep nedür, ne tarîk ile tevcih idersin? **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup beğlerbeği cânibinden yâfte olmayınca kimesneye defter-i cedîdden tîmâr u ze'âmet tevcih eylemeyüp gaflet eylemeyesin. Yohsa sonra beyân olunan özrün kabûl olmaz; bilmiş olasın ve fer[ze]nd-i erc-mend oğlum Murâd tâle bakâhüi Lalası Ferruh zîde izzühûnun defter-i cedîdden tezkiresi virilmeli oldukda yedi bin akça ziyâde ile viresin.

97

Mısır beylerbeyinin, daha önce Yemen'e gönderilmesi gerekip de gönderilmeyip eksik kalan kul, kul mevâcibi, beylerbeyi salyânesi vs. ile ayrıca bin adet kul daha yazarak Dergâh-ı Mu'allâ müteferrikalarından Erdoğdu Kethudâ ve Ali Çavuş ile Yemen'e göndermesi.

Mezbûrlara virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Emr-i sâbıkum üzre vilâyet-i Yemen'e ne mikdâr kul ve kullarun mevâcibleri ve sâyir tedârükleri görölüp irsâl olunduğı ma'lûm olmak lâzım olmağın vilâyet-i Yemen'ün ahvâli neye müncerr olduğı dahı ma'lûm olmak murâd-ı hümâyûnum olmağın Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Ertoğdı ve çavuşlardan Alî *zîde kadruhimâ* vilâyet-i mezbûreye irsâl olunmuşdur ve bu def'a dahı bin nefer kul yazılup irsâl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Varduklarında, mezbûrlarun tedârük ü levâzımı ne ise ale't-ta'cıl tedârük ü tekmiîl idüp ve bin nefer kulu yeniden yazup defter idüp mevsimi ile vilâyet-i mezbûreye müşârun-ileyhimâ ile irsâl ü îsâl itdüresin ve mukaddemâ emrolunduğı mikdârı kul ve kullarun mevâcibleri ve Vezîrüm Sinân Paşa *dâmet me'âlihi* ile anda olan beğlerbeğilerin gönderilmek emrolunan sâlyâneleri gönderilmiş midür, nicedür; kuldân ve mevâcibden ve sâlyâneden emrüm üzre bi't-tamâm gönderilmeyüp nesne kalmışsa ale't-ta'cıl eger kuldur ve eger mevâcibleri ve müşârun-ileyh ile beğlerbeğı sâlyâneleridür; bî-kusûr emrolunduğı üzre tekmiîl idüp ve müceddeden yazılmak emrolunan bin nefer kulu dahı müşârun-ileyhimâ ile irsâl eylesin ve ne vechile tedârük idüp sâbıkâ ve müşârun-ileyhimâ ile ne mikdâr nesne gönderildüğü ve mezbûrları ne târîhda gönderdüğün ve emr-i şerîfümle ne târîhda vâsıl oldukların mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

98

Burc Ali adlı zaîmin tasarrufunda olan zeâmetin Keşşâf Sancağı Beyi Cafer Bey'in hâslarına ilhak olunması yolunda Bağdat beylerbeyi tarafından yapılan teklifin uygun görülmediği.

Ahmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Burc-Alî nâm za'imün tasarrufında olan ze'âmeti Keşşâf Sancağı Beğı Ca'fer *dâme izzühûnun* hâslarına ilhâk olunmak" husûsın bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; Burc-Alî'nün ze'âmeti alınursa iltizâmı ve şerâyiti bozılmak lâzım gelmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olmayup ol asıl umûrı karışdırmayasın.

99

Rumeli beylerbeyinin mahbus kaçırın firarî nevbetçi hisar erenlerini ele geçirip tutuklu olarak Südde-i Saâdet'e göndermesi.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahbûs kaçurup diri(?) nevbetçiler ile Kocacık Dizdârı Mehmed'i kayd ü bend ile göndermek emrüm olmağın kayd ü bend ile irsâl olunduğın ve mahbûs kaçuran nevbetçiler firâr eyledüğün" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm oldu. İmdi; nevbetçi olan hisâr-erenleri ile elegetürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mahbûs kaçuran nevbetci hısâr-erenleri elegetürmeğe sa'yeyleyüp elegeldüklerinde kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

100

Şam eski Defterdarı Ali, Şam beylerbeyi tarafından Şam emîr-i hacı olarak tayin edildiğinden görevi kesinleşince mirahurluk ve kafilayla ilgili hususları yerli yerinde görüp fukara ve hac kafiləsi hakkında gereken ihtimamı göstermesi.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Sâbıkâ Şâm Defterdârı olan Alî'ye hüküm ki:

Şâm Beğlerbeğisi Ahmed mektûb gönderüp; "bu sene-i mübârekede Şâm emîr-i hacı seni ta'yîn eyledüğün" i'lâm eyledi. İmdi; müşârun-ileyhe ol bâbda hükm-i hümayûnum gönderilüp fukarâya ve kâfile-i hacca enfa' olanı ile amel eylemek emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vardukda, gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince emîr-i hâclık hıdmeti sana mukarrer olursa eger mîr-âhûrlukdur ve eger sâyir kâfileye müte'allık olan husûsları sen görüp levâzim ü mühimmâtı olgelen âdet ü kânûn üzre bî-kusûr görüp ihtimâm üzre teveccüh eyleyüp gidesin.

101

Kalamata kazâsında koyun hakkı toplamak için Razin(?) köyüne giden görevliyi esir ederek iki adamını yaralayan ve akçelerini alan Makali Mali(?) ve Vitlos(?) âsileriyle bunlara öneyak olan Hisar Mahallesi'ndeki zimmîlerin yakalanıp hapsedilmeleri.

Muhzır kâtibine virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Kalamata kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Koyun hakkı cem'îne varan Ahmed ile Razin(?) nâm karyeye varıldukda Makali Mali(?) ve Vilos(?) âsilerinden dört yüz nefer kâfir tüfenk ve sâyir âlât-ı harble varduğunuz karyeyi basup mezkûr Ahmed'i esîr idüp iki âdemlerin mecrûh idüp yanında bulunan emvâl ü esbâbın ve tavarların aldıklarından mâ'adâ yigirmi sekiz bin akçasın alup ıtlâk itdiler. Ahâlî-i karyeden bir ferd gelüp mu'âvenet itmedi. Âsîleri üzerimize getürmeğe Hısâr Mahallesi'nden Zime Mozalo(?) ve oğulları Neyarko(?) ve Batsi(?) nâm zimmîler sebep oldukların" ba'zı ahâlî-i karye haber virdiler." diyü arzylemişsin. İmdi; fesâd ü şenâ'ate bâ'ıs olan kâfirler hüsn-i tedârükle elegetürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile mukayyed olup il-eriyle cem'ıyyet idüp ısyân üzre olup vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at iden kefereyi elegetürüp dahı muhkem habseyleyüp isimleriyle yazup arzyleyesin.

Şehzâde Murad'ın annesi tarafından Üsküdar'da yaptırılmakta olan câmi için Sapanca ve İznikmid'deki eski binalarda ve boş arazide bulunan mermerleri getirmek üzere giden görevlilere engel olunmaması ve ücreti mukabilinde kereste, kireç vs. ihtiyaçlarının tedarik edilmesinde ve taşınması için araba bulunması hususlarında yardımcı olunması.

Mezbûr mütevellîye virildi. 25 Ramazân, sene: 978

Sabancı ve İznikmid kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzda ba'zı ebniye-i atıkada ve arâzî-i hâliyede mermer bulunup ferzend-i erc-mend oğlum Murâd *tâle bakâhü* vâlidesi seyyidetü'l-muhadderât *ilâ âhrihî. dâmet ismetühâ* cânibinden Üsküdar'da binâ olunan câmi'ı mühimmi için kazdurulup ihrâc eylemek için mütevellîsi olan sipâhî-oğlanlarum zümresinden () *zîde kadruhû* âdem gönderdükde ba'zı kimesneler mâni' oldukları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp anun gibi müşârun-ileyhânun câmi'ı mühimmi için âdem gönderilüp taht-ı kazânuzda mermer bulunan yirlerden ihrâc eylemek istedikde kimesneyi dahlitdörmeyüp eger tarladur ve eger çayırdur ve eger sâyir arâzî-i hâliyedir; her kande bulunursa kazdurup ihrâc itdürüp dahı taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı araba tedârük eyleyüp ücretleri ile câmi' binâ olduğı mahalle çekdürüp te'allül itdürmeyesiz ve zikrolunan binâyâ lâzim olan keresteyi ve bellût tahtasın kesdürmek istediklerinde ol bâbda dahı mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp eger kereste ve eger bellût tahtası ve sâyir binâsına lâzim olan eger kireç ve eger gayridür; akçalarıyla ihzâr u tedârükünde ve arabalar bulup ücretleriyle mahalline getürtmekde gereğı gibi mu'âvenet eyleyüp ihmâlden hazer eyleyesiz ve bi'l-cümle müşârun-ileyhânun binâsına lâzim olan mühimmâtdan her ne lâzim olursa tedârüki bâbında ihtimâm eyleyüp ihmâl eylemeyesiz. Bu bâbda mezbûr mütevellînün şükr ü şikâyeti müsmir ü mü'essirdür. Ana göre bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesiz. Ammâ; mermer bahânesiyle kimesnenün evin ve mülkin yıkdurup hılâf-ı şer' te'addî eylemekden ziyâde hazer eyleyesiz.

Yemen'e gidecek olan Vezîr Sinan Paşa'nın kethüdâsı ile Südde-i Saâdet çavuşlarından Ali'nin zahire vs. ihtiyaçlarının önceden olduğı gibi Mısır beylerbeyi tarafından tedarik edilmesi.

Mezbûrlara virildi. Fî 25 Ramazân, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Yemen mühimmâtı için Yemen'e gönderilen Vezîr Sinân Paşa kethudâsı [Ertoğdı] *zîde mecdühû* ile Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Ali Çavuş *zîde kadruhûya* kadîmden tedârük olunugeldüğü üzre zevâd ü zahîreleri tedârük olunup ber-vech-i isti'câl irsâl olunmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları aslâ te'hîr u terâhî itdürmeyüp Yemen'e müte'allik olan cümle levâzim ü mühimmâtı tedârük itdükden sonra lâzim olan zahîrelerin kadîmden olıgeldüğü üzre ber-vech-i isti'câl irsâl eyleyüp avk u te'hîr itdürmeyesin.

104

Saruhan'ı tahrir etmek üzere görevlendirilen Müteferrika Ali'ye müsellemler tahriri görevi de verildiğinden, Manisa'daki Hâtûniye Medresesi Mütevellisi Abdülcabbar'ın elinde bulunan müsellemler defterinin adı geçene teslim edilmesi.

Şehzâde hazretlerinin kethudâsına virildi.

Mağnisa'da Hâtûniye Mütevellisi olan Abdülcebbâr'a hüküm ki:

Saruhan müsellemleri defteri sende olduğu i'lâm olundu. İmdi; livâ-i mezbûr tahrîr eylemek emrolunan müteferrikalarumdan Alî zîde mecdühûya müsellemler tahrîri dahı emrüm olmağın **buyurdum ki:**

Zikrolunan defteri dahı müşârun-ileyhe irsâl eylesesin ki, defter mücebince varup livâ-i mezbûr müsellemlerin müceddeden tahrîr eyleye ve teslîm eyledüğünü yazup bildüresin.

105

Şehzâde Murad'ın annesi tarafından Üsküdar'da yaptırılmakta olan câmi için ihtiyaç duyulan taş, kireç ve kereste ile sâir malzemenin akçe karşılığı tedarikinde ve taşınmasında Üsküdar kadısı tarafından gereken yardımın yapılması.

Mütevellîsine virildi.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ ferzend-i erc-mend oğlum Murâd *tavvela'llâhü te'âlâ* umrahûnun vâlidesi seyyidetü'l-muhadderât *dâmet ısmetühâ* tarafından Üsküdar'da binâ olunan câmi'ı mühimmâtı için eger taş eger kireç ve eger sâyir keresti tedârükünde ve eger araba ihzârında ve sâyir lâzim olan mühimmâtın akçalarıyla tedârük ü ihzârında mu'âvenet eylemek lâzim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi binâ üzerinde olan mütevellî cânibinden sana âdem gelüp her ne husûsda mu'âvenet taleb iderse mümkün olduğu üzre akçalarıyla eger taş ve kireç ve eger sâyir keresti ihzârında ve eger keresti vü mermer ve sâyir levâzimi taşımak için ücret ile araba tedârükünde sa'y ü ihtimâm eyleyüp gereği gibi mu'âvenet ü muzâheret eylesesin.

106

bkz. hkm. 69.

*Mükerrerdür.
Sefer cüz'ine geçmişdür.*

Midillü beğine hüküm ki ve dizdârına ve azeb ağasına:

Sen ki sancakbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Midillü sipâhîleri ve hisâr-erleri ve topcı vü azebleri kadîmden dört bölük olup üçer ay ada hıfzı için ta'yîn olunup kadirga hıdmetin idegelüp hâlâ [âdet-i] kadîme üzre muhâfaza için kadirgaya taleb olundukda müstekıl emr-i şerîf olmayınca gemiye girmedüklerin ve iki yüz nefer forsa kâfiri olan kadirgalarda yüz elli ve yüz altmış nefer yoldaş lâzım olup kendü âdemlerinden kırk beş neferden ziyâdeye kudretün olmaduğın" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu...*

* Hüküm metni eksiktir.

107 *bkz. hkm. 71.*

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem cezîre-i Kıbrus mühimmi için Diyârbekir'e tâbi' olan Ekrâd beğlerinden her birine ...*

* Hüküm metni eksiktir.

108 *Mısır'a tâbi Sa'îd vilâyetinin Şeyhu'l-Arabı olan Ali'nin, daha önceki şeyhu'l-Arapların bakâyâlarından tahsil edeceği malın, iltizam ettiği yüz kese altın borcuna mahsup edilip Mısır Hazinesi'ne teslim edilmesi.*

Mukâta'acı Mehmed Çelebî'ye virildi. 26 Ramazân, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine ve nâzır-ı emvâle hüküm ki:

Mısır'a tâbi' vilâyet-i Sa'îd'ün Şeyhu'l-Arabı olan dârende Alî dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl idüp; "vilâyet-i mezbûre şeyhu'l-Arablığın yılda iki yüz yetmiş sekiz bin erdeb gılâl ve elli beş kîse nakd selîmî altuna ve mukaddemâ Şeyhu'l-Arab olan Emîr Muhammed ve Emîr Alî ve Emîr Yûnus zimmetlerinde olan bakâyâdan yüz kîse selîmî altun tahsîl idüp ve zümürürd ma'deninden on beş kîse selîmî altun teslim itmek üzere iltizâm idüp ve bakâyânun mezkûrlardan tahsîli bâbında müstekıl ahkâm-ı şerîfe virilüp Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Alî zîde kadruhû mübâşir ve Circe kâdîsı müfettiş ta'yîn olunduğın" bildürüp; "tahsîl olunan bakâyâ iltizâmında dâhil olan yüz kîse selîmî altun deynine mahsûb olup Hazîne-i Mısır'a teslim olunmak bâbında hüküm-i şerîfüm" recâ eylemeğın **buyurdum ki:**

Müşârun-ileyh zikrolunan Emîr Muhammed'ün bakâyâ vü muhallefâtından ve Emîr Alî ve Emîr Yûnus'un bakâyâsından ne mikdâr mâl tahsîl iderse mezkûrların bakâyâsı tahsîlinden iltizâm eylediği yüz kîse selîmî altun deynine mahsûb olmak üzere alup kabzidüp Hazîne-i Mısır'a teslim eyleyesiz.

Taman Kadısı Mevlânâ Mehmed bin Fethullâh hakkında vukû bulan şikâyetler üzerine görevden alınarak teftiş olunup üzerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi ve sonucun ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Yazıldı.

(?) Hasan Beğ'e virildi. Fî 29 Ramazân, sene: 978

Kefe beğine ve Kerş ve Taman kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki sancakbeği ve Kerş kâdîsın, Çana beği ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Taman Kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed bin Fethullâh'un re'âyâyâ hılâf-ı şer' u kânûn zulm ü te'addîsî olup cümleden İbr[â]hîm nâm kimesnenün bir Rus esîrin alup taleb eyledükde vermeyüp ve meclis-i şer'a dahı gelmeyüp ve nice fukarânun hukûkî olup kâdîlığı bırağup firâr eylediğin [ve] kâdîlar nüzûl akçasın cem' eyleyüp mîrî[ye] vermeyüp gaybet eylediğin ve Taman mukâta'alar[ına] ber-vech-i iltizâm emîn olan Sefer ve İskender mukâta'ayı olıgeldüğü üzre zabıtdürmeyüp mîrîye müteveccih olan mâlî bî-vech kendüsi alup zabt u kabz eyleyüp bakâyânun cem'ine mâni' olmağla üç yüz bin Kefevî akça mikdârı zarar u gadri olup tenbîh olundukca mütenebbih olmayup ve adada mütemekkin olan ümerâ-i Çerâkise mâbeynlerinde mücerred celb ü ahz* içün küllî idlâl virüp ba'zından esîr ve cebe alup ve ba'zısın habseyleyüp medhali olmaduğı husûslar[a] dahleyleyüp cüz'î nesne ile tehevür idüp cezâr[e]de cum'a namâzın kıldurmayup ümerâ-i Çerâkisenün ba'zından evlû esîr alup ve sicilden evrâk kesüp ve nüzûl tahmîlî içün taht-ı kazâsına varan rencber gemilerinden on beşer filori zulmen alup te'addî eylediğin ve bi'l-cümle zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup umûmen teftîş olunması lâzim idüğün" bildürmişsin. İmdi; mezbûrun kâdîlığı alınıp umûmen teftîş olunması emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyhi her kande ise elegetürüp evvelâ mîrî nüzûl ü zahîre ve sâyir emvâl-i mîrî[ye] olan gadr u te'addîsî[n] yirlü yirinden ber-mûceb-i şer'-ı şerîf hakk üzre görüp zimmetinde şer'le sübût u zuhûr bulan eger mîrî nüzûl ü zahîredür ve eger sâyir emvâl-i mîrîdür; bî-kusûr tahsîl itdürüp alup kabzeyledukden sonra mezbûrdan ve sâyir tevâbi'inden da'vâ-yı hakk eyleyenler ile berâber eyleyüp dahı bir def'a şer'le sorılup faslolmuş olmayup on beş yıl terkolunmayan husûsların onat vechile hakk üzre muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzre onat vechile teftîş eyleyüp göresiz; kazıyye arzolunduğı gibi ise -ki, bî-hasebi's-şer' sâbit ola- şer'le üzerinde sübût u zuhûr bulan hukûkî bî-kusûr ashâbına alıvirüp dahı üzerinde ne makûle mevâd sâbit olup ne kadar mâl-ı mîrî alınduğın ve sâyir ashâb-ı hukûka ne makûle hukûk alıvirilüp kime alıvirildüğün ve bi'l-cümle vâkı' olan zulm ü te'addîlerin mufassal** ü meşrûh sübût bulduğı üzre yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzyleyesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ dârendegân-ı fermân-ı hümayûn Hâcî Hasan bin Abdullâh ve Ca'fer bin Abdullâh ve Sâlih bin Pervâne ve Behrâm bin Abdullâh ve Nûrullâh bin İlyâs ve Mustafâ bin Mehmed ve Mahmûd bin Dervîş ve Pervîz bin Abdullâh ve Mehmed bin Abdullâh ve Hüseyin bin Aydın ve Mehmed bin Yahyâ nâm kimesneler vilâyet-i Yemen'de muhâfaza hıdmetinde olmak üzere yevmî on yedişer akça ile Mısır gönüllüleri zümresine ilhâk eyleyüp eger Yemen kulu olup dâyimâ Yemen'de olmağa ihtiyâr iderlerse yigirmişer akça ile Yemen'e yazmak emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm mücebince Yemen'e kul yazılmağa ihtiyâr iderlerse yevmî yigirmişer akça ile Yemen gönüllülerine ilhâk eyleyüp ihtiyâr eylemezlerse yevmî on yedişer akça ile Yemen muhâfazasında olmak şartı ile Mısır gönüllülerine ilhâk eyleyüp deftere kaydittürüp altışar aylık mevâcibleri ile vilâyet-i Yemen'e muhâfaza için irsâl eyleyüp vâkı' olan mevâciblerin hisâb eyleyüp der-kîse idüp mühürleyüp Yemen'e giden hazîne ile gönderesin ki, anda her üç ayda mevâciblerin alup mutasarrıf olup muhâfaza hıdmetinde olalar [ve] nevbetleri tamâm oldukda Yemen beğlerbeğisinin icâzetiyle Mısır'a gelüp gitdiklerinde yirlerine âhar nevbetci ta'yîn oluna.

111

bkz. hkm. 53.

Sabancı kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ mektûb gönderüp; "rençber tâyifesinden ba'zı kimesneler şimdiye değin taht-ı kazânda yahya ba'îd olup mîrî gemi kerestesi için ağaç kesilgelmeyen tağlardan kendü kefâf-ı nefsleri için ağaç kesüp mertek yarup intifâ'* idgelmişler iken hâliyâ korucu tâyifesi; "Min-ba'd ağaç kesmen." diyü olıgelene muhâlif mâni' olup her zamânda nizâ'dan hâlî olmadukların" bildürmüşsin.

İmdi; hük-m-i şerîfüm vusûl buldukda göresin; mezbûrlarun varup ağaç kesdükleri yirler kadîmden korunugelen mîrî korudan olmayup mübâh tağ olup kadîmden varup mertek ve odun kesüp intifâ'* idgeldükleri tağ ise yine olıgeldüğü üzere varup kesmek istediklerine mâni' olanları men' u def' idesin. Ammâ; onat mukayyed olup ve gereği gibi tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, bu bahâne ile mîrî gemi ağaçları kesilügelen yirlerden ağaç kesmekden ziyâde hazer eyleyeler. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh yine mütenebbih olmayup ol yirden gemi ağacı kesdükleri istimâ' oluna, netîcesi sana âyid olur. Ana göre mukayyed olup gaflet ile gemi ağacı kesilmekden hazer eyleyesin.

* Metinde رنساء şeklindedir.

112

Boğdan'da Gümrük Emîni olan Konstantin'in, zimmetinde sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra o taraflarla ilişkisi kesilerek Galata'da ikâmet etmek üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Mezbûr Pîrî Çavuş'a virildi. 6 Şevvâl, sene: 978

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Bundan akdem vilâyet-i mezbûrede Gümrük Emîni olan Kostantın nâm zimmînün zimmetinde ol cânibde kimesnenün hakkı varsa ashâb-ı hukûka bî-kusûr hakları alıviri[ldü]kden sonra alâkası kat' olunup mahmiyye-i Galata'da turmak için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Pîrî Çavuş *zîde kadruhûya* koşılup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp emrüm mücebince zimmî-i mezbûrun zimmetinde zâhir olan hukûkı ashâbına bî-kusûr alıvirdükden sonra ol tarafda olan alâkasını kat' eyleyüp müşârun-ileyh çavuşuma koşup mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eylesin.

[Yev]mü's-Sebt, fi 5 Şevvâli'l-mükerrem, sene: 978

113

Bağdat beylerbeyi tarafından Diyarbakır ve Halep beylerbeyilerinden istenen cephane ve mühimmâtın tedarik edilerek gönderilmesi.

Kethudâsına virildi. Fi't-târîhü'l-mezbûr.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bağdâd beğlerbeğisi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem mahrûse-i Bağdâd'un cebe-hânesi ve ba'zı mühimmâtı için beş yüz kolonborna yuvalağı ve on bin aded darbzen fınduğı ve beş yüz kıntâr bakır ve üç yüz kıntâr demür taleb olunmağın hükm-i hümayûn gönderilüp;" zikrolunan bakır ve kurşun Mar'aş diyârından virilmek için Haleb defterdârına ve yuvalakları Kiğı cânibinden tedârük olunup irsâl eylemek için sana hükm-i hümayûnum irsâl olunup; "taleb olunan topların çâpını gönderüp taleb eylemek" " emrüm olmuş iken; "Bana hükm-i hümayûn gelmedi." diyü virilmediğün ve Haleb'den fermân olunan bakır ve ku[r]şun dahı gelmeyüp üç yüz kıntâr demür taleb olunmuş idi. "Emr-i şerîfde zikrolunmadı." diyü virilmediğün" bildürmüş. İmdi; demür yuvalağı mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyh tarafından gelen çâplara göre lâzım olunan yuvalakları ve üç yüz kıntâr demüri Kiğı cânibinden mu'accelen tedârük eyleyüp kirâ tavarlarına tahmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyhe irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eylesin ve ne vechile tedârük eyleyüp bu hükm-i şerîfüm sana ne gün varup vâsıl olduğın yazup bildüresin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Haleb defterdârına, beş yüz kıntâr bakır ve üç yüz kıntâr kurşun için; "... Mar'aş cânibinden tedârük eyleyüp irsâl eylesin..." diyü yazılmışdur.

114

Kız toplayan kimselerin adamlarından olduğu için Sivas kadısı tarafından yakalanıp hapsolunduğu bildirilen şahsın tutuklu olarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Sivas kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kız cem' eyleyen kimesnelerin âdemlerinden olmağla elegetürilüp habsolunan ıtlâk olunmuş iken gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince girü elegetürüp habseyledüğün" bildürmüşsin. İmdi; mezbûrı yarar âdemlere koşup mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrı emrüm üzre yarar âdemlere koşup kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe konıla.

115

Bilecik Madeni'nde top yuvalağı dökme işinde çalıştırılan müsellemler, piyade ve diğer görevlilerin zahire ihtiyaçlarının akçe karşılığında Eskişehir, İnönü, Pazarcık, Bilecik ve Göl(?) kazâlarından karşılanması.

Kara Kethudâ'ya virildi. 10 L.

Eskişehir kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Bilecik Ma'deni'nde top yuvalağı hıdmetinde olan müsellemler ü piyâde vü boktorun zâd ü zevâdeleri tedârük olunmak mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânda zikrolunan tavâyif için akçalarıyla kifâyet mikdârı zahîrelerin tedârük idüp muzâyaka çekdurmeyesin.

Bir sûreti, İnönü kâdîsına.

Bir sûreti, Bâzarcık kâdîsına.

Bir sûreti, Bilecik.

Bir sûreti, ve Göl(?).

116

Güre, Selendi ve Kula kazâlarında bulunan üstâd boktor tâîfesinin, ücret karşılığı top yuvalağı dökmek üzere Bilecik Madeni'ne gönderilmeleri.

Güre, Selendi ve Kula kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânuzda bulunan üstâd boktor tâîfesi mu'accelen ihrâc olunup Bilecik Ma'deni'ne top yuvalağı hıdmetiyeğin gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp taht-ı kazânuzda bulunan üstâd boktorları lâzım olan âlât ü esbâbları ile ihrâc eyleyüp mu'accelen Bilecik Ma'deni'ne gönderesiz ki, ücretleriyle varup top yuvalağı hıdmetinde olalar.

117

Müslüman kılığında Rumeli eyâleti kazâlarında dolaştıkları haber alınan iki kâfirin her nerede bulunursa yakalanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Mezkûr çavuşa virildi. 10 L.

Rûmili'nde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

İki nefer kâfir müslimân libâsıyla Rûmili sûretinde ol câniblerde oldukları istimâ olunmağın elegetürilüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ *zîde kadruhû* irsâl olunmuşdur. Her kankınızın taht-ı kazâsında bulunurlarsa her ne tarîkla olursa elegetürüp kayd ü bend ile mezkûr çavuşuma teslîm idüp emrüm mücebince Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz.

118

Diyarbakır beylerbeyinin, İran ve Özbekler hakkında gönderdiği mektubun alındığı; aynı şekilde bilgi toplanmaya ve gönderilmeye devam edilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 Şevvâl, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Yukarı Cânib'den gelen câsûslar ol cânibden Memâlik-i Mahrûse'ye zarar kasdı olmayup lâkin Horasân(?) cânibinde Özbek tâyifesi ile gavgâ vü cidâl olup beş bin mikdârı askerin ve iki sultânın kılıçdan geçürdüklerin" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen malûm oldu. İmdi; Yukarı Cânib'den gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, dâyimâ yarar câsûslar gönderüp ahvâl ü etvârın ve fikr ü tedârüklerin tettebbu' u tecessüsden hâlî olmayup vâkıf olduğun ahhâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

119

Bağdat Hazinesi'nde masraftan arta kalan paranın harcadığı yerler hakkında Bağdat beylerbeyi tarafından gönderilen mektubun alındığı ve harcamaların uygun görüldüğü; bundan sonra da münasip görüldüğü şekilde harcamaya devam edilmesi.

Kethudâsına virildi. Fî 7 Şevvâl, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bağdâd Hazînesi'nde masraftan ziyâde kalan altını emr-i şerîfüm üzre kal'a vü barut mühimmâtına ve Basra'ya irsâl olunan beş yük akça ve İmâm Alî *kerrama'llâhü vechehûn*un kubbe-i şerîflerine sarfolunan kırk beş bin akçadan ve İmâm-ı A'zam *radiya'llâhü anh* kal'alarına sarfolunan elli bin akçadan mâ'adâ Hazîne'de ziyâde akça kalup ve mevcûd olan şâhîye tüccâra alınıp virmek üzre virüp ve bir mikdâr şâhî Bağdâd nevâhîsinden gelüp gidenlere ve Türkmen ulusına irsâl eyleyüp Şevvâl ayında bin kintâr barut Trablus'a irsâl olunacağın ve masârifden ziyâde kalan şâhîyi altuna

tebdîl eyleyüp mâh-ı Zî'l-ka'de'de Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermek üzere olduğunu" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm oldu. İmdi; eyü tedârük eylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, min-ba'd dahı mâluma nâfi' ne ise vech ü münâsib görüldüğü üzere enfa' olanı ile amel eyleyüp emr-i şerîfüm üzere barutun ve emvâlümün teksîr ü tevîri bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin.

120

Bazı şeyler almak maksadıyla İran taraflarından Osmanlı ülkesine gelip geri dönmedikleri bildirilen İranlıların yakalanmaları için Diyarbakır beylerbeyi ile Halep kadısı ve defterdarına gereken emirlerin gönderildiği; bu konuda İran tarafından Erzurum beylerbeyinden bilgi istendiğinde bu şekilde cevap vermesi.

Kethudâsına virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûbun ve Yukaru Cânib'den sana gelen mektûbı gönderüp; " "hâssa kürkcilerinden Yâdigâr Mehmed nâm kimesne müşârun-ileyhe kürk alıvirmek için üç yük ipek virüp dört yıldan berü Âmid'de kendü mu'âmelesinde olduğu ve İnâyetullâh oğlu Sohrâb nâm kimesneye dahı Rûm'dan kumâş alıvirmek için altmış tümen akça virüp yedi yıldan berü Haleb'e varup mu'âmelede olduğunu" i'lâm eylediğin" bildürüp ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; Diyârbekir beğlerbeğisine ve defterdârına ve Haleb kâdîsına ve defterdârına ahkâm-ı şerîfe yazılıp; "ol kimesneleri tettebbu' eyleyüp fi'l-vâkı' Yukaru Cânib'den ipek ü akça aldıkları vâkı'sa habseyleyüp arzeylemek" emrüm olmuştur. Anun gibi mezbûrlar Âmid'de ve Haleb'de bulunup akça aldıkları mukarrer olup arzolundukda tedârükleri görülür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, ol husûs için senden cevâb taleb olunursa vech-i meşrûh üzere cevâb viresin.

121

Vilâyet muharriri tarafından Hasköy'de Pala Gâzi Vakfı toprağında sipahiye timar verildiği yolundaki şikâyetin teftiş edilmesi.

Yahyâ(?) Mûsâ Efendi'ye virildi. 7 Şevvâl, sene: 978

Edirne ve Hâsköy kâdîlarına hüküm ki:

Hâsköy kazâsında Pala Gâzî dimekle ma'rûf vakıf cânibinden Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunulup; "Vilâyet muharriri hâricden re'âyâyı; "Gelüp vakıf toprağında temekkün itmişdür." diyü vakıf dan bir mikdâr hissa defterde sipâhiye tîmâr kayditmişdür." diyü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda göresiz; fi'l-vâkı' hâricden re'âyâ gelüp zikrolan vakıf toprağında temekkün itmiş midür, aslı nedür, vakfun hudûdı mu'ayyen iken vilâyet kâtibi vakıf dan

niçün sipâhiye hissa virmişdür; tamâm ihtimâm üzre teftîş idüp vukû'ı üzre yazup arzeyelesiz.

122

Kayseri Kalesi'nde güherçileye zarar vermemeleri için dirlikleri olmayanların mîrî evlerden çıkartılarak yerlerine hisar erenlerinin temekkün ettirilmesi, ancak hisar içinde kendi evi olanlara dokunulmaması.

Alî Çavuş'a virildi. 10 L.

Kaysariyye beğine ve kâdîsına ve di[z]dârına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından olup Güherçile Nâzırı olan Alî arz-ı hâl gönderüp; "Kal'a-i mezbûrede hâlâ hıyâneti zâhir olup dirlikleri virilmeyen* kimesnelerün ve sâbıkâ dirliği olmayup hisârda evleri olanların kal'ada olmağla güherçile ma'denine zararları olmak fehmolunur." diyü bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi dirlikleri olmayanları mîrî evlerde sâkin ise min-ba'd kal'ada komayup ihrâc itdürüp yirlerine kalan hisâr-erenleri mîrî odalarda temekkün itdüresin. Ammâ; bu bahâne ile iç kal'a içinde mülki evi olanları bî-vech dahlolunmaya; anlar dahı mîrî kâr-hânesine dahleylemeyesin.

* Metinde şeklindedir.

123

Koca oğlu Hızır isimli şahsın Larende Kârhânesi'ne emin tayin olunduğu; kimsenin adı geçen Belviran'daki tîmarına dahletmemesi.

Bu dahı.

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki:

Mûmâ-ileyh defter gönderüp; "Konya sancağında Bilvîrân nâhiyesinde tîmâra mutasarrıf olan Koca oğlu Hızır için; "Lârende Kâr-hânesi'nde emîn olması münâsibdür." " diyü bildürmeğin mezkûr arzolunduğı üzre emîn ta'yîn olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Mezbûr mâdâm ki zikrolunan emânet hıdmetinde ola, tîmârına kimesneyi dahlitdürmeyüp deftere dahı ol vechile işâret itdüresin.

124

bkz. hkm.101.

Mezistre, Moton ve Kalamata kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Kalamata kâdîsısın, mektûb gönderüp; " "Kazâ-i mezbûreye koyun hakkı cem'ine varan Ahmed ile Razin(?) nâm karyeye varıldukda Makali Mali(?) ve Vilos(?) âsîlerinden dört yüz nefer kâfirler tüfenk ve sâyir âlât-ı harb ü kîtâl ile bizi basup merkûm Ahmed'i esîr idüp yanında bulunan emvâl ü esbâbın ve tavarların aldıklarından gayri yigirmi sekiz bin akçasın alup ıtlâk idüp ahâlî-i karyeden bir ferd gelüp mu'âvenet itmeyüp

âsîleri üzerinize getürmeğe Hısâr Mahallesi'nden Zime Mozalor (?) ve oğulları Neyarkor(?) ve Batsi(?) nâm zimmîler sebep oldukların" ba'zı ahâlî-i karye haber virdiler." diyü bildürmişsin. İmdi; ol vechile fesâd ü şenâ'ate bâ'ıs olan kefere hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup il-erinden kifâyet mikdârı yanınıza kimesneler cem' idüp dahı ol vechile ısyân üzre olup fesâd iden kefereyi ve anlara mu'în ve fesâda bâ'ıs olanlar eger basıldıkları karyede ve eger âhardadır; hüsn-i tedbîr ü tedârûk ile elegetürüp muhkem habseyleyüp mezbûr Ahmed'ün alınan emvâl ü esbâbın şer'-ı şerîf muktezâsınca müteveccih olanlardan alvirüp dahı ehl-i fesâddan aslâ bir ferdi habsden ıtlâk itmeyüp ism ü resmleriyle yazup mufassalen arzeyelesiz ki, sonra anların hakkında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

125 *İstanbul'da yangın çıktığında hizmette bulunan acemi oğlanlarından ve bostan oğlanlarından yüzellişerden üçyüz nefer oğlanın kapıya çıkartılması.*

Yeniçeri ağasına hüküm ki:

Hâliyâ mahrûse-i İstanbul'da ihrâk vâkı' oldukda hıdmetde bulunan ulûfeli acemî-oğlanlarından ve bostânda olan oğlanlardan yüz ellişer nefer oğlan –ki, üç yüz nefer olur– kapuya ihrâc eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan ihrâkda hıdmetde bulunan ulûfeli acemî-oğlanlarından yüz elli nefer ve bostân-oğlanlarından dahı yüz elli nefer –ki, cümle üç yüz neferdür– olıgelen âdet ü kânûn üzre kapuya çıkarasın.

126 *İstanbul'dan Preveze'ye gönderilen barutun gereği gibi korunarak yerine ulaştırılabilmesi için yol üzerindeki kazâlarda gereken tedbirlerin alınması.*

Yazıldı.

Yanya Beğünün Kethudâsı Ca'fer'e virildi. Fî 8 Şevvâl, sene: 978

İstanbul'dan Preveze'ye varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'dan Preveze'ye irsâl olunan barut-ı siyâh hıfzolunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Mahrûse-i mezbûreden Preveze'ye irsâl olunan barut-ı siyâhı yolda ve izde ve taht-ı kazânuzda olan menâzil ü merâhilde gereği gibi hıfz u hırâset itdürüp gaflet ile zâyî' u telef olmakdan hazer eyleyesiz.

127

Ebû Rîş'in, Rumâhiyye sancağında kendi sancağı haslarına dahil olan yirmi bin akçelik Selfe köyünün alınıp ona karşılık sancağı ifrâzından tevcihat yapılması isteği uygun görüldüğünden adı geçen köyün Hâssa-i Hümayûn için zabtolunması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 L., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki ve defterdârına:

Hâlâ Ebû-Rîş dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Rumâhiyye sancağında yigirmi bin akça yazar Selfe nâm karye, sancağı hâslarından olup hâlâ ferâgat idüp ana bedel sancağı ifrâzından taleb eylemeğin" karye-i mezbûre hâssa-i* hümayûnum için zabtolunup ana bedel sancağı ifrâzından tevcih olunmağıçün vilâyet kâtibine hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan karye[yi] hâssa-i hümayûnum için zabtitdüresin.

* Metinde ۛ ۛ şeklidir.

128

Tırhala beyi iken vefat eden Osman Bey'in muhallelâtından, kıymeti olmayan eşyaların orada satılması, kıymeti olanların ise kitapları ve genç sâzende oğlanları ile İstanbul'a gönderilmesi; ayrıca adı geçen muhallelâtının bilinenden çok daha fazla olduğu yolunda duyumlar alındığından bu hususun da titizlikle araştırılması.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Yenişehir Kâdîsı Mevlânâ Muslihuddîn'e hüküm ki ve Tırhala kâdîsına hüküm ki:

Sen ki Tırhala kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Tırhala Beği iken fevtolan Osmân Beğün hazînesi ve sâzende oğlanları ve toğanları ve toğancı oğlanları ve samsunları ve esbâb ü tavârı defteri irsâl olunup kaba vü saba olan cümle esbâbı dahı irsâl olunur mı, yohsa nazara merğûb kıymetlü esbâb gönderilüp mâ'adâsı anda fûrûht olunmasın" bildürmişsin. İmdi; Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "müşârun-ileyhün yüz bin altını olup zikrolunan altundan on yedi bâb değirmen alınıp mâ'adâsı nice olduğu ma'lûm olmak lâzım olmağın ve binâlar için otuz bin altın ifrâz olunup harcolandan mâ'adâsı bulunup ve altını ve akçası ne cânibden ma'lûm olmak mümkün olur ve müşârun-ileyhün vefâtı zamânında Mîr-âhûrî Yûsuf ve hazînedârun bir kulını yağmurlukları altında kîseler ile sataşup Tırhalalu bir berberün(?) evine tokuz munş(?) esbâb koyup hazîne Kethudâ Murâd'un mühriyle olup Mora'da olan çiftlikleri mahsûli mübâlağa akça olup bulunan akça anların mahsûli akçası olmadığı çiftlik kethudâsı olan teslim tezkireleri getürdülürse ma'lûm olur." diyü i'lâm olundu. Eyle olsa; **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup müşârun-ileyhün anun gibi nazara merğûb olmayup zî-kıymet olmayan kaba esbâbı anda fûrûht eyleyüp genç sâzende oğlanları varsa bile gönderüp yoğısa yitişmiş oğlanlara dahleylemeyesin. Ammâ; müşârun-ileyhün ahvâli ve hazînesi husûsında ihtimâm eyleyüp zikrolunan yüz bin altundan

değirmenlere harcolunanlardan gayri bâkî akça nice olmuştur ve binâlar için ifrâz olan altundan mâ'adâsı nice olmuştur. Müşârun-ileyhün hazînesi zekâtından ma'lûm olmak mümkünse tettebbu' eyleyüp görüp ve kîse ile altun alup gideni getürdüp ve mezbûr bir berberi(?) getürdüp yırlı yirinden onat vechile teftîş eyleyüp müşârun-ileyhün eger hazînesi ve eger sâyir muhallefâtından bel' u ketm olanları zuhûra getürdüp ne mikdâr nesne zuhûr iderse defter eyleyüp defteri ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâl eylemeyüp bel'ıyyâtı zuhûra getürmeğe gereği gibi sa'y ü ihtimâm eylesin ve bi'l-cümle nazara merğûb olandan mâ'adâ defterde mastûr olan kaba esbâb ü eskâli ki, İstanbul'a gelmeğe kıymetin ihâta eylemeyüp kirâsına değmeye, ol asılları anda bey' itdürüp ammâ; kitâbları aynı ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve müşârun-ileyhün hazînedârıyla Murâd Kethudâ'nun cümle esbâb ü tavarın dahı defter eyleyüp esbâb ve

kendülerin yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e göndermeyince olmayasın. ^{سے} sonra işlemiş ulûfelerin ve min-ba'd işleyecek ulûfeyi kemâ-kân edâ eylesin ve kitâbları alâ-eyyi hâlin göndermeyince olmayasın.

129

Anadolu kadısı tarafından, Anadolu Kalesi'nde muhafaza hizmetini yapacak nefer kalmadığı bildirilerek, Manya Kalesi'ne gönderilen yüz neferin geri iade edilmesi hakkında yapılan talebin, ancak daha önce Manya Kalesi'nden firar eden neferler bulunup kürekçi olarak kadırgalara teslim edildiği takdirde karşılanacağı.

Anabolı kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kal'a-i Anabolı azebleri kethudâsı ve azebler ve re'îsler ve sâyir ahâlî-i kal'a gelüp; "Kal'amuz vüs'at üzre olup ve içinde sâkin olan ekser kefare tâyifesindendir. Hısâr-eri kalîl olduğundan gayri iki yüz neferden ziyâde deryâ seferinden hâlî olmayup nice nefer dahı mâl-ı mîrî cem'inde istihdâm olunup kal'a hıfzında ziyâde usret ü zarûret çekilür iken Manya Kal'ası'na yüz nefer alınmağla kal'a hâlî kalup sâbıkâ ihrâc olunan yüz nefer azeb girü kal'a-i mezbûreye ibkâ olunması lâzımdır." diyü haber virdüklerin" bildürüp; "Kal'a-i mezkûre ziyâde vüs'at üzre olmağın küllî nefere ihtiyâcı vardır." diyü arzylemişsin. İmdi; sâbıkâ Manya Kal'ası'n bırağup firâr idenler elegetürilüp küreğe teslim olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile mukayyed olup tecessüs ü tefahhus itdürüp mukaddemâ Manya Kal'ası'ndan çıkup firâr idenler her kande bulunurlarsa hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürüp dahı kayd ü bend ile küreğe konmak için anda olan kadırgalara teslim eyleyüp temessük alasin ki, arzulunduğı üzre yirlerine nefer virile.

130

Hakkında Termiş Emîni Mustafa tarafından, öşr ve rüsûm vermediği, hâs raiyyetleri kendi hizmetinde istihdam ettiği ve görevini yapmayıp fesat çıkardığı yolunda şikâyetle bulunulan Termiş Kalesi Dizdârı Durmuş'un teftiş edilerek suçu sabit görülürse hapsolunması.

Arz getiren kimesneye virildi.

Anabolı kâdîsına hüküm ki:

Termiş Emîni Mustafâ mektûb gönderüp; "Kal'a-i Termiş Dizdârı Turmuş Termiş hâslarının sınırında zirâ'at idüp üç yıldan berü öşr ü rüsûm vermeyüp zimmetinde yüz filoriden ziyâde hakk-ı mîrî olup hâss ra'yyetlerin kendü hıdmetine istihdâm idüp ve gündüz kal'ada yatmayup ve oturmayup mandıralara varup müft yağ u peynir ve koyun u kuzu cem' idüp küllî akça resm-i kışla hâsıl olacak iken te'addîsinden koyun gelmez olup mâl-ı mîrîye gadri olup ve gelüp giden levend firkateleriyle yek-dil olup gâret itdükleri rızkun varup hissasin alup azıkların virüp fesâd ü şenâ'at üzredür." diyü bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi her biri üzerinde kayd varsa bî-kusûr tahsîl itdürüp dahı da'v[â]-yı hakk ider varsa mezkûrî husamâsıyla berâber idüp bir def'a faslolanmayan kazıyyelerin onat vechile hakk üzre teftiş idüp göresin; zimmetinde olan hukûk-ı nâs sâbit ü zâhir olursa bî-kusûr alıvirilüp dahı [vech-i] meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at üzre olduğu vâkı' ise habsidüp üzerine sâbit olan mevâddı yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzidesin.

131

Basra beylerbeyi tarafından talep olunan kurşun yuvalakların, Van beylerbeyi tarafından tedarik olunarak Basra'ya gönderilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 Şevvâl, sene: 978

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî Paşa mektûb gönderüp; "Kal'a-i Basra Anbârı'nda kurşuna muzâyaka olup bu diyârda hurde kal'alarda ve donanmalarda sarfolunmağa kurşun lâzım olmağın bin kintâr mikdârı kurşun virilmesi" husûsın arzeylemeğın sana emrolunan kurşun yuvalaklardan çâpa göre Basra'ya yuvalak gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebince tedârük idüp sana emrolunan kurşun yuvalakdan çâpa göre kifâyet mikdârı Basra'ya yuvalak gönderesin. Anun gibi çâpa uymazısa kifâyet mikdârı kurşun irsâl eyleyesin. Bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup bu bâbda ne vechile tedârük idüp ne mikdâr nesne irsâl eylediğün yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyleyesin.

132

Basra Kalesi'nde rehin olarak alıkonulan Cezayir şeyhleri oğlanlarından altı rehinenin, aynı şekilde rehin olarak kalede tutulması.

Basra Beğlerbeğisi Alî Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Bundan akdem Cezâyir Seferi'ne varıldukda Ulyân-oğlu sulh murâd idinüp her sene on bin filori maktû' virmek üzre ahdolundukda Cezâyir'ün şeyhları oğlanlarından yedi nefer kimesne Basra Kal'ası'nda rehn tarîkıyla alıkonup hâliyâ maktû'-ı mezbûrdan ferâgat olunup Ulyân-oğlu'na sancak sadaka buyurulmağın rehn olanların biri kal'ada fevtolup altı neferi mevcûd olup lâkin müşârun-ileyh Ulyân-oğlu ol kimesnelere aslâ mukayyed ol[may]up isimlerin dahı yâditmeyüp kalmışlardır." diyü arzylemişsin. İmdi; kal'ada rehn tarîkıyla olan kimesneler girü tarîk-ı mezkûr üzre hıfzolunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emr-i şerîfüm mücebince Basra Kal'ası'nda rehn tarîkı[y]la hıfzolunan kimesneleri girü üslûb-ı sâbık üzre kemâ-kân onat vechile hıfzıtdüresin.

133

Fukaraya zulmettiği ve Bitlis yaylaklarında bulunan cemaat ve aşiretlerin mallarını gasbettiği yolunda hakkında şikâyetle bulunulan Bitlis sâkinlerinden Keçel Hüseyin'in yakalanarak teftiş olunması; Diyarbakır'daki davalarının görülebilmesi için de daha sonra Diyarbakır beylerbeyine gönderilmesi ve gerekiyorsa siyaset olunması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 L., sene: 978

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Diyârbekir Beğlerbeğisi Hüseyin dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bitlis sâkinlerinden Keçel Hüseyin nâm za'îmün fukarâya olan te'addîsi mukaddemâ arzolundukda habsolunmak için hükm-i hümayûn virilüp lâkin Bitlis yaylaklarına çıkagelen Şikâkî ve Keşâğî nâm cemâ'atler ve Pesyân ve Zilân Aşîretleri ve sâyir ulus tâyifesinün ulusu ve sağıri gelüp; "Yaylağa ubûr itdüğümüzde mezbûr Keçel Hüseyin emvâl ü esbâbımızun kimin kendü tâlân ve kimin âharlara gasbitdürüp mâl-ı pâdişâhînün edâsına bizde kudret komayup perâkende olmamız mukarrerdür." diyü feryâd u figân eylediler." diyü arzyledüğü ecilden umûmen mezkûrun ahvâli teftiş olunup fukarânun hakkı ve mîrîye olan deyni bî-kusûr alınup dahı Diyârbekir'de vâkı' olan mezâlim ü mahâyif görilmek için Diyârbekir beğlerbeğisine gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrı ihzâr idüp da'v[â]-yı hakk idenlerle berâber idüp toprak kâdîları ma'rifetleriyle bi-hasebi's-şer'i's-şerîf onat vechile dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus idüp mâl-ı mîrîye olan deyni bî-kusûr alınup dahı hukûk-ı nâsdan üzerinde ne mikdâr nesne sâbit ü zâhir olursa bî-kusûr ashâbına alıvirüp katlden ve gayriden üzerine şer'le [nesne] sâbit olup siyâset lâzım gelürse mecâl vermeyüp muhkem kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup emrüm mücebince Diyârbekir beğlerbeğisine gönderesin ki, "Anda dahı da'v[â]-yı hakk idenlerle berâber idüp şer'le müteveccih olan eger mâl-ı mîrîdür ve eger hukûk-ı nâsdur; alındukdan sonra şer'le siyâset lâzım gelürse mecâl vermeyüp şer'le lâzım geleni icrâ idesin." diyü müşârun-ileyh beğlerbeğiye hükm-i şerîfüm gönderilmişdür. Anun gibi

anda siyâset lâzîm gelmezise girü kayd ü bend ile sana göndermek emrolunmuşdur; gönderdükde sen te'hîr itmeyüp muktezâ-yı şer'-ı kavîm ne ise icrâ idüp yirine koyasın.

134

Fukaraya zulmettiği ve zimmetinde mâl-ı mîrî bulunduğu yolunda hakkında şikâyetle bulunulan Bitlisli Keçel Hüseyin'in Van'daki davaları görüldükden sonra Diyarbakır'a gönderileceği; Diyarbakır beylerbeyinin de adı geçenin davalarını görüp hak sahiplerinin hakları alındıktan sonra gerekiyorsa adı geçen siyaset etmesi.

Behrâm Çavuş'a. Fî 13 Şevvâl, sene: 978

Bir sûreti, Diyârbekir beğlerbeğisine yazıla ki:

"...() şöyle arzylemişsin. "Mezkûrun Van'da fukarâya olan te'addîsi görölüp zimmetinde olan mâl-ı mîrî varsa alınup da'v[â]-yı hakk idenlerin şer'le sâbit olan hakları bî-kusûr alıvırlıdükden sonra Diyârbekir'de vâkı' olan mahâyif görilmek için kayd ü bend ile sana gönderilmek" için Van beğlerbeğisine hüküm-i şerîfüm gönderilmişdür. Emrüm mücebince müşârun-ileyh beğlerbeği mezkûrı gönderdükde sen dahı toprak kâdîları ma'rifetleriyle mezbûrı husamâsıyla berâber idüp hakk üzre umûmen tefîş idüp mâl-ı mîrîye olan deyn bî-kusûr tahsîl itdürölüp mîrî için alınup ve hukûk-ı nâsdan zimmetinde ne mikdâr nesne sâbit olursa ashâbına alıvırlıdük dahı katl ve gayri mâdde sâbit olup şer'le siyâset lâzîm gelürse mecâl vermeyüp şer'le lâzîm geleni icrâ idüp yirine koyasın."

135

Van beylerbeyinin, güherçile tahsîline mültezim olan Malazgird Dizdârı Ali'nin muhasebesini görüp zimmetindeki güherçile, kükürt ve akçeyi aldıktan sonra Hakkârî Beyi Zeynel'in yanına gönderip orada bulunan kükürdü getirmesi için gerekeni yapması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 Şevvâl, sene: 978

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Malazgird Dizdârı olan Alî güherçile tahsîline mültezim olmağla ze'âmet tevcih olunup güherçileye adem-i sa'yi olup zuhûra gelen güherçile senün ikdâm ü ihtimâmınla olup Erciş ve Ahlat Kâr-hâneleri Muhammed ve Ya'kûb nâm kimesnelere iltizâma virölüp ve Hakkârî Beği Zeynel dâme ızzühû ülkesinde vâkı' olan kükürd ma'deninden iki bin kintâr kükürd tahsîl olunup gönderilmek için ahkâm-ı şerîfe gönderilmeğin mezbûr dizdârın şimdiye dek kabzeyledüğü güherçile vü kükürd muhâsebesin görüp zimmetinde zuhûr iden güherçile vü kükürd ve akçayı bî-kusûr alup kabzeyledükden sonra müşârun-ileyh Zeynel dâme ızzühûya fermân olunan kükürdî sâf eyleyüp getürmek için irsâl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp mezbûr dizdârın emrüm üzre ibtidâ[-yı] mübâşeretinden intihâsına dek vâkı' olan muhâsebesin yirli yirinden tefîş eyleyüp göresin; zimmetinde ne mikdâr güherçile vü kükürd ü akça sübût u zuhûr bulursa te'allül itdürmeyüp cümlesin tahsîl ü kabz eyleyüp dahı mezkûrı müşârun-ileyhün ülkesinde olan kükürd ma'denine

gönderüp tenbîh eylesin ki, tahsîli ve irsâli emrolunan iki bin kintâr kükürdi kâl u sâf eyleyüp ber-vech-i isti'câl itmâma irişdürüp getürmek bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eyleye. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl ü müsâhelesi ola, beyân olunan özri kabûl olmayup ze'âmeti alınmağla konılmaz, envâ'-ı itâb ü ikâba mazhar olmak mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmında dakîka fevteylemeye.

136

Midilli İskeleye Emîni Mahmud'un iltizamı dahilindeki gemilere nevbetleşe Midilli'den yirmi nefer azeb, yirmi hisar eri ve beş topçu verilip bunun dışında nefer verilmemesi.

Midillü kâdîsına ve dizdârına ve azeb ağasına ve topcısına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Midillü İskeleye'ne Emîn olan Mahmûd meclis-i şer'a gelüp; "iltizâmuma dâhil olan Midillü ve Molova İskeleye'lerinde vaz' olunan iki pâre mîrî at gemilerine Kal'a-i Midillü ve Molova azebleri nevbet ile istihdâm olunup ve gemiler tahvîl âhırine dek yetmiş bin akçaya bey' olunup gemilere hıdmet itdüklerinden gayri hıdemât-ı mîrîden ve kal'ada hıdmetden hâlî olmayup hâlâ Midillü beğine lâzım değil iken mücerred celb ü ahz için mezbûrlardan haylî kimesne alup gemisine komakla gemiler mu'attal kalmak lâzım geldüğün" bildürdüğün" i'lâm eylemişsin. İmdi; müşârun-ileyhe yigirmi nefer azeb ve yigirmi hisâr-eri ve beş topcı her nevbette virilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhe emrüm üzre yigirmi nefer azebden ve yigirmi nefer hisâr-erinden ve beş nefer topcıdan gayri kimesne vermeyüp anlar dahı nevbetlerinde hıdmetlerin edâ eyledüklerinde ana göre nevbet ile nefer virüp akça aldurmayasın. Anun gibi emr-i şerîfûme muhâlif akça alursa yazup bildüresin.

137

Çeşme'nin Karaburun köyünden İsa Reis'in emr-i şerife muhalif olarak deryâya tereke vermesi olayında ihmali görülen Karasu Yenicesi Emîni Sarı Mustafa'nın yakalanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bu hüküm virilmedi.

Karasu Yenicesi kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Çeşme kazâsına tâbi' Karaburun nâm karyeden İslâm bin İsa nâm re'îs emr-i şerîfûme muhâlif tereke alup deryâya bey' eylemek için Karasu Yenicesi'nde Gümrük Emîni olan Sarı Mustafâ oğlu Mehmed'ün evine varup yedi yüz akça gümrük akçası teslîm eyleyüp Sarı Mustafâ; "Kâdî bunda yokdur; kürekci ile gitmişdür. Var, nâyibden bir tezkire al." diyü ilkâ eylemekle; "Varup Karasu Yenicesi Mahkemesi'nde Nâyib olan Muslihuddîn'den bir tezkire aldum." diyüp tezkire ibrâz itdüğün" bildürüp hâlâ mezbûr re'îs elegetürilüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmeğün mezbûr Sarı Mustafâ dahı elegetürilüp kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Mustafâ'yı elegetürüp yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve koşup gönderdiğün âdemlere tenbîh eyleyesin ki, yolda gaybet itdürmekden hazer eyleyeler; yohsa netîcesi anlara âyid olur.

138 *bkz. hkm. 122.*

Alî Çavuş'a virildi. 20 Za., [sene:] 978

Kaysariyye Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Müşârun-ileyh defter gönderüp; "Kaysariyye Kal'asında hıyâneti zâhir olup dirlikleri alınan ve sâbıkâ dirlikleri olmayup hısârda sâkin olanların kal'ada olmağla güherçileye zararları olduğın" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı göresin; kazıyye arzolunduğı gibiye dirlikleri olmayanları taşraya ihrâc idüp kal'ada komayasın.

139 *Kayseri dahilindeki güherçile işlenen köylere hariçten gelerek konup, güherçile toprağını çiğneyen ve güherçileye zarar veren Ekrâd tâifesinin zararlarının önlenmesi.*

Alî Çavuş'a virildi.

Kaysariyye ve Zamantu kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Güherçile Nâzırı olup Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından olan Alî Çavuş Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönde[rü]p; "güherçile işlenen karyelerün üzerine ba'zı Ekrâd cemâ'ati gelüp konup terekelerin indürüp güherçile toprağın çiğnedüp zarar u ziyân eyledüklerin" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' ol cemâ'atler hâricden gelüp kadîmden ol yirlerde konagelmış değiller ise men' idüp min-ba'd getürtmeyüp ol vechile zarar u ziyân itdürmeyesiz. Eger kadîmden konagelmışlerse tereke zamânında tavarların onat zabtitledüp güherçile toprağın çiğnetmeyüp zarar u ziyân itdürmeyesiz. Ba'de't-tenbîh eslemezlerse eger güherçileye ve eger terekeye vâkı' olan zararların tazmîn itdürüp şer' u kânûna muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

140 *Bağdat beylerbeyi ve kadısı tarafından Meşhedeyn-i Şerîfeyn Mütevellîsi Abdurrahman'ın muhasebesinin görülmesi ve tevliyetin İmam Musa Kâzım ve İmam-ı Azam Evkâfı Mütevellîsi Monla İbrahim'e tevcih edilmesi.*

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 L., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki beğlerbeği ve kâdîsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "yevmî yüz akça ile Meşhedeyn-i Şerîfeyn Mütevellîsi olan Abdurrahmân'un muhâsebesi görilmek içün gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince defe'âtla da'vet olunup ihmâl eyleyüp

muhâsebeye gelmeyüp mütevellî olalı beş yıl olup muhâsebesi görilmediğinden vakfun zevâyidi ve noksânı ve nef' u zararı ma'lûm olmayup âsitâneler ahvâlî muhtell ü müşevveş olup ref'ı lâzım idüğün ve İmâm Mûsâ Kâzım ve İmâm-ı A'zam *radıya'llâhü te'âlâ anhümâ* Evkâfı'na Mütevellî olan Monlâ İbr[â]hîm ve Abdüsselâm muhâsebelerinde küllî sa'y ü istikâmetleri ve ziyâde zevâyid gösterüp ol diyârun ehl-i vukûfı olmağla tevliyet müstehıklar olduğın" bildürmişsin. İmdi; zikrolunan tevliyet müşârun-ileyh Monlâ İbr[â]hîm'e tevcîh olunup mezbûr Abdurrahmân emr-i şerîf-i sâbıkum [mûcebince] teftîş olunup muhâsebesi yirlü yirinden görilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Abdurrahmân[ı] ihzâr eyleyüp ibtidâ[-yı] mübâşeretinden intihâsına dek vâkı' olan muhâsesinin müfredât defterlerin getürdüp muhâsebesi görilmeyen müfredâtının bir def'a şer'le sorulup faslolmuş olmayup on beş yıl terkolunmayan husûsların ber-mûceb-i şer'-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresiz; kazıyye arzolunduğı gibi olup fi'l-vâkı' emvâl-i evkâfa gadr u hıyâneti sâbit ü zâhir olursa zimmetinde ne mikdâr mâl zuhûr iderse sen ki defterdârsın, bî-kusûr alup kabzeyleyüp dahı ne mikdâr mâl zuhûr eyledüğün ve gadr u hıyâneti ve evkâfa zarar u te'addîsi ne ise sübût bulduğı üzre alâ-vukû'ihî mufasssal yazup bildüresin.

141

Ane sancağı beyinin Şam yaylaklarına ve kendi sancağı hâricine çıkmayıp sancağında kalması ve Arap evlerinin yiyecek ve içecekleri için tereke lâzım olduğunda akçe karşılığında Diyarbakır'dan tedarik etmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi. 13 Şevvâl, sene: 978

Ane Sancağı Beği Ebû-Rîş Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "emr-i şerîfüm mûcebince Şam yaylaklarına çıkmayıp sancağında sâkin olduğun lâkin yanunda olan Arab evlerinin mezârî'ı zikrolunan yaylaklarda olup varmayacak olurlarsa ma'âşlarına muzâyaka çekdiklerin" bildürmüşsin. İmdi; sancağundan hâric yirlere varmak emrüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mûcebince sancağundan hâric yire varmayup sancağında sâkin olup yanunda olan Arab evlerine zâd ü zevâde için tereke lâzım olursa akçalarıyla Diyârbekir'den alıvmek için Diyârbekir beğlerbeğisine hükmi-hümâyûnum irsâl olunmuşdur; lâzım olan zevâdeyi akçalarıyla virmek için emrüm olmuşdur. Sen dahı ana göre mukayyed olup yanunda olan Urbâna zahîre taleb idüp emr-i şerîfûme muhâlif Şâm câniblerine çıkup re'âyâyı ta'cîz itdirmeyesin.

142

Musul sancağı beyi tarafından, fesat çıkardıkları, hırsızlık ve haramîlik yaptıkları, dinsiz, mezhepsiz oldukları ve yola getirilemedikleri bildirilen Musul, Arsiyâb, Imâdiyye ve Cizre topraklarında sâkin Daşni ve Şeyhan cemaatlerinin durumunun araştırılarak bunların ümeraya has verilmek sûretiyle zaptolunup olunamayacaklarının bildirilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi. 15 L., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Musul Sancağı Beği Yûsuf *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Musul ve Arsiyâb ve Imâdiyye ve Cizre toprağında sâkin olan Dâşnî ve Şeyhân tâyifesinün vâkı' olan fesâd ü şenâ'atleri görilmek için gönderilen hükm-i hümayûnum mücebinece yoklandukda tâyife-i mezbûrenün baş u buğ kethudâları gaybet eylemiş bulunup keyfiyyet-i ahvâlleri sü'âl olundukda bu vilâyetün alaybeğisi ve çeribaşı ve ihtiyâr sipâhîleri ve emvâl-i mîrî hıdmetinde olan ümenâ vü nuzzâr ve sâyir iş-erleri ve ehl-i vukûf ve memleketün a'yânı cem' olup; "Tavâyif-i mezbûre mâ-tekaddemden [ehl-i] fesâd ve hırsuz u harâmî vü kuttâ'-ı tarîk ve bî-mezheb ü târikü's-salât ve bî'l-cümle ef'âl-i kabîha ile meşhûrlardur." diyü şehâdet idüp itâ'-at-i şer'-ı şerîf eylemedüklerin" " bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı görüp fi'l-vâkı' fesâd ü şenâ'at üzre olup zabta imkân yoğısa tevâyif-i mezbûre ümerâya hâs virilüp ümerâ hâslarından ana bedel havâss-ı hümayûnuma ilhâk olunsa zabtolunurlar mıydı, nicedür? Şöyle ki; ümerâdan alınacak hâslar bu iltizâmı () eyledüğü üzre arzeyelesin.

143 *Ane sancağı Beyi Ebû Rîş'in yanında olan Arap evlerinin Diyarbakır taraflarından akçeleriyle buğday vs. zahire almalarına engel olunmaması.*

Behrâm Çavuş'a virildi. 12 Şevv[â]l, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Ebû-Rîş *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "emr-i şerîfüm üzre sancağında sâkin olup lâkin zevâd ü zahire bâbında muzâyaka üzre olduğın" bildürmeğin lâzım olan zahireleri eger buğday eger sâyir zâd ü zevâdedür; Diyârbekir'den akçalarıyla almağışçün hükm-i hümayûnum yazılıp müşârun-ileyhe irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi müşârun-ileyh yanında olan Arab evleri Diyârbekir tarafından akçalarıyla eger buğday ve eger sâyir lâzım olan zehâyirdür; almak istediklerinde mâni' olmayup aliviresin.

144 *Kürk almak için İran'dan gönderildiği bildirilen şahın hassa kürkçüsü Yedigâr Mehmed'in araştırılıp bulunması.*

Bu dahı mezkûra virildi.

Diyârbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Şâh tarafından hâssa kürkcilerinden Yâdi[gâ]r Mehmed nâm kimesne kürk alup getürmek için üç yük ipek ile bu câniblere gönderilüp Âmid'de dört yıldan berü oturup kendü için alup virüp mu'âmele eylemekde olduğın" Yukaru Cânib'den mektûb ile i'lâm olduğın" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup Yukaru Cânib'den gelmiş ol asıl kimesne va[r] mıdur, tetebbu' eyleyüp dahı ne makûle kimesnedür, fi'l-vâkı' müşârun-ileyhden kürk tedârüki için ipek alup gitdüğü vâkı' mıdur, nicedür; sahîh kürk alıvirmek için ol mikdâr ipek alduğı vâkı' ise habseyleyüp dahı ol bâbda vech ü münâsib ne ise aslı ve hakîkati ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzre yazup arzeyleyesin.

145 *Kumaş almak için İran'dan gönderildiği bildirilen İnâyetullah oğlu Sohrab'ın araştırılıp bulunması.*

Behrâm Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Haleb kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Erzurum Beğlerbeği Alî dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Yukaru Cânib'den İnâyetullâh oğlu Sohrâb nâm kimesne Rûm'dan kumâş getürmek için altmış tümen akça virüp yedi yıldan berü Haleb'de olup kendü mu'âmelesinde olduğın" Yukaru Cânib'den müşârun-ileyhe mektûb ile i'lâm olunduğın" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup Yukaru Cânib'den gelmiş ol asıl kimesne var mıdur, tetebbu' eyleyüp dahı ne makûle kimesne olup fi'l-vâkı' kumâş alıvirmek için müşârun-ileyhden akça almış mıdur, nicedür; aslı ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzre yazup bildüresin. Bu sahîh kumâş alıvirmek için müşârun-ileyhden akça alduğı vâkı' ise mezkûrî habseyleyüp vukû'ı üzre arzeyleyesin.

146 *Basra beylerbeyi tarafından Ulyan oğlu hakkında gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; kendisine emirlere itaat etmesi, memleketin korunması ve ahalinin huzur içerisinde yaşamaları için gereken gayreti göstermesi ve fesat çıkaracak olanların haklarından gelmesi hususlarında gerekli tenbihlerde bulunulması; ayrıca yardım talep ettiğinde de gereken yardımın yapılması.*

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Evâmir-i sâbika mücebince Cezâyir'e sefer tedârükünde iken Ulyân-oğlı'na maktû'ı sancak tarîkı[y]la inâyet olunmağla ferâgat olunup müşârun-ileyh dahı itâ'at üzre olup ammâ; sâbıkâ alınan beş aded topdan iki kıt'a topı gönderüp bir topı karındaşı Sultân Huveyze Hâkimi Seyyid Seccâd'a gönderüp iki kıt'a top Cezâyir şeyhlarınun birinde olup alup göndermeğe kâdir olmaduğın vâkı' olan sulhdan mukaddem Akça Kal'a'yı alup harâb eyledüklerinde berü cânibden gayri donanma vü asker ile Cezâyir'ün sa'b mekânı(?) olan Nehr-i Sadr-ı Cârûz fetholunup üç pâre kal'a yapılp ve bir sancakbeği ve hısâr-eri vü azeb tâyifesi konılup arz olunmuş idi. Hâlâ mahall-i mezbûrî; "Maktû' hısâbındandır." diyü fetholunan bir sancaklık üç kal'ayı talep eyledüğün" bildürüp ol bâbda dahı her ne dimiş isen alâ-vechî't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrim'e arz u takrîr olunup ılm-i şerîfüm muhît u şâmil olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhe nasihat eyleyüp tenbîh eylesin ki, min-ba'd kendü hâlinde kemâl-i itâ'at ve hüsn-i inkıyâd üzre sâbit-kadem olup re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânında ve evâmîr-i sâbika mücebince Basra'dan Bağdâd'a ve Bağdâd'dan Basra'ya gelüp giden ve enhâr [ü] şutûtudan mürûr* u ubûr eyleyen gemiler ve içinde olan asâkir-i İslâm ve sâyir âyende vü revende emîn ü sâlim varup gelüp kâr u kisblerinde olup eyyâm-ı adâlet-fercâmumda âsûde olalar ve şimdiye dek kuvvet-i kâhire-i şemşîr-i zafer-me'serümle fetholunup içlerine hısâr-eri koyup zabtolan kılâ'ı kemâ-kân zabteyleyüp müşârun-ileyhe tenbîh eylesin ki, ol asıl kılâ'a dahl ü tecâvüz eylemeye ve ol cânibde lâzîmü'l-arz olan ahvâlî i'lâmdan hâlî olmayasın ve mûmâ-ileyhün livâsına müte'allik Urbândan fesâd idüp kendü hâllerinde olmazlarsa anun gibilerün haklarından geldürmesine vech nedür; senden mu'âvenet taleb iderse mu'âvenet idesin.

* Metinde şeklindedir.

147 *Manisa'da bir öldürme olayına adı karıştığı zannıyla tutuklanan Husrev'in salıverilmesi.*

Kız karındaşına virildi. 10 Şevvâl, sene: 978

Lalaya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e tezkire gönderüp; "Mukaddemâ Mağnisa'da bir kimesne katlolunup kâtil salbolunup Abdullâh oğlu Husrev için; "Şerîkidür." diyü hılâf-ı şer'-ı şerîf kürek habsinde olduğu istîmâ' olunmağın ıtlâkı fermân olunup hâliyâ mezbûr Husrev'de şübhe oldu ve kâtil ve maktûl ne makûle kimesnelerdür; ma'lûm değildir." diyü bildürmüşsin. İmdi; mezbûr Husrev senden evvel Lala olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Ca'fer Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl itdüğü mücrim defterinde mukayyed olup ol defterün sûreti anda vardur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan defterde yoklayup dahı mezkûr Husrev'i buldurup emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince ıtlâk eylesin. Bu bâbda tamâm ikdâm ü ihtimâm idüp buldurmayınca olmayasın.

148 *İznik'in Pazarköy ile Samanlı İskeleyi arasındaki Yalak dağında ve derbendinde ortaya çıkıp reâyaya ve gelip geçenlere zarar veren haramilerin defedilmeleri için görevlendirilen Yiğitbaşı Mustafa ve çevre köyler ahalisine, İznik kadısı gözetiminde tüfek ve harp aletleri kullanmaları konusunda izin verildiği; haramilerin ele geçirilmeleri için gerekenin yapılması ve yakalanıp isimlerinin bildirilmesi.*

İznik korıcısına virildi. 15 L., sene: 978

İznik kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "İznik'de Bâzârköy'den Samanlı İskeleyi'ne varınca mâbeynde olan Yalak dağında ve derbendinde sâbıkâ harâm-zâde vü hırsuzlar zuhûr idicek Burusa

Beği Bâyezîd *dâme izzühû* emr ile karye-i mezbûreye varup Mustafâ nâm kimesneyi yiğitbaşı ta'yîn idüp ve etrâfında olan karyeler halkına; "Hırsuz u harâm-zâde zuhûr idicek mezbûr yiğitbaşı tüfenk ile ve sâyir cemâ'at âlât-ı harb ile tağa çıkup üzerlerine varup elegetüresiz." diyü tenbîh idüp ellerine temessük virüp ba'dehû tağlarda tüfenk ile şikâ[r] itmek yasak olup hükm-i şerîf vârid olıcak mezbûr yiğitbaşı ve sâyir cemâ'at didiler ki: "Tağlarda ve bilde hırsuz u harâmî zuhûr idicek yiğitbaşı tüfenk ile ve sâyirler âlât-ı harble emr-i sâbık üzre elimüzde olan temessük mücebince tağlara çıkup harâm-zâdeyi elegetürmeğe hükm-i şerîf mâyet oluna." diyü tazarru' itdüklerin" arzylemişsin. Eyle olsa; ta'yîn olunan mezbûr yiğitbaşı tüfenk ile ve sâyir cemâ'at âlât-ı harb ile zuhûr iden ehl-i fesâd ü şenâ'at elegetürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda basîret üzre olup anun gibi tağlarda ve bilde hırsuz u harâmî zuhûr idüp re'âyâ vü berâyâya ve sâyir ebnâ-i sebîle mazarrat irişdürmek kasdına cem'ıyyet idüp ittifâk u ittihâd üzre fesâd ü şenâ'ate mübâşeret iden ehl-i fesâdun hakkından gelinmek lâzım geldükde senün ma'rifetünle mezbûr yiğitbaşı tüfenk ile ve sâyir ahâlî-i karye âlât-ı harb ü kıtâl ile ittihâd u ittifâk üzre yörüyüp fesâd ü şenâ'at üzre olan harâm-zâdeleri hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp dahı muhkem habseyleyüp isimleriyle yazup arzyleyesin.

149

İnegöl'ün Diyedinler köyünden Karaoğlan bin İlyas'ın, yeniçeri olan kardeşi ve diğer iki yeniçerinin Diyarbakırlı Hacı Ali adlı kiracı ve arkadaşları tarafından Bursa'ya götürüldüğü ve kendilerinden bir daha haber alınmadığı yolundaki şikâyetinin araştırılması.

Muhzır kâtibine virildi. 10 Şevvâl, sene: 978

Bursa kâdîsına ve Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Karahısâr-ı Sâhib kâdîsı mektûb gönderüp; "İnegöl kazâsına tâbi' Diyedinler nâm karyeden Karaoğlan bin İlyâs meclis-i şer'a gelüp; "Karındaşum Mehmed bin İlyâs ve İbr[â]hîm bin Abdullâh ve Karagöz bin Abdullâh ve Sinân nâm yeniçerileri orta boylu, ön dişi gedük, karayağız, kabaca kırkuk sakallu, yassı **وَاللّٰهُ** arkalu Diyârbekir'den Hâcî Alî isimli kiracı iki yoldaşlarıyla mahrûse-i Bursa'ya kırk beş akça kirâya götürüp gidüp mezkûr yeniçeriler karındaşum ile nâ-bedîddür. Mezkûr Hâcî Alî'nün ardınca gidüp Bursa'da buldum. Karındaşımı ve sâyir yeniçerileri kirâya götürdüğün inkâr eyledi. Bi'l-fi'l Bursa'da mahbûsdur. Bilür müslimânlardan istifsâr idüp i'lâm eylen." dimeğın nefsi Karahısâr mahallâtundan Imâret Mahallesi'nden Mehmed bin Hamza ve Akbınar Mahallesi'nden Bâyezîd bin İsâ yine kazâ-i Karahısâr-ı Sâhib'e tâbi' Güney nâm karyeden Ya'kûb bin Hasan nâm mu'temed müslimânlar "bizüm mahzarımızda evsâf-ı mezkûre ile mevsûf Diyârbekirlü Kirâcî Alî iki yoldaşı ile zikrolan dört neferi, kırk beş akça icâre ile Bursa'ya götürüp alup gitdi." diyü şehâdet itdüklerin" bildürmeğın mezkûr Kirâcî Hâcî Alî'yi ihzâr eyleyüp yeniçeriler nice olduğın teftîş eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Hâcî Alî'yi ihzâr eyleyüp dahı zikrolunan yeniçerileri teftîş eyleyüp Karahısâr-ı Sâhib'den mezkûrları kirâ ile alup gitdüğü mukarrer olup nirede

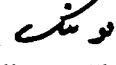
alıkoğun, nice eyledüğün aslı ile ma'lûm idinüp dahı mezkûrı habsden ıtlâk eylemeyüp vukû'ı üzre yazup bildüresiz.

150

İmâdiye'de maktûl Sûfî ile Dâşnî ve Şeyhân tâifesinin çıkardıkları olaylardan dolayı davalarının toprak kadıları tarafından görölerek fesat çıkaranların ve katil zanlılarının yakalanıp cezalandırılmaları.

Behrâm Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

İmâdiyye Hâkimi Sultân Hüseyin'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Maktûl olan Sûfî nâm kimesne ile Dâşnî ve Şeyhân tâifesinin ahvâli tefâtş olunup fesâd ü şenâ'atleri def'ı için Diyârbekir beğlerbeğisine hükmi hümayûnum irsâl olunmağın emr-i şerîfüm üzre Musul sancağına varup Musul Beğî Sinân [dâme] izzühü ile akd-i meclis olunup ahvâli tefâtş olundukda, arzolanandan ziyâde şehâdet eyledüklerin ve tâifesinin mecma'ları olan Tâcirân nâm karye müşârun-ileyh oğlı Behrâm Beğ'e virilelden berü eşirrâ vü eşkıyânun serdârları olan Şeyh İzzeddîn ve oğlı Berekât ve akribâsı Şeyh Pîrî ve diğer Şeyh İzzeddîn tevâbi'larıyla celâ-yı vatan eyleyüp vilâyetden nâ-bedîd olmışlardır. Her gâh zikrolunan kimesneler ile Sûfî'nün babası olan Pîr Kâsım ve karındaşları Muhammed ve Gülâbî ve Şeyhân tâifesinden Pirenek ve Zeynel ve karındaşı Şeyh Haydar nâm kimesne tevâbi'ları ile katlolunup ve mu'în ü zahîrleri olmayup icâzet olursa tâife-i mezbûreden memleket ü vilâyetde iz ü nişâne kalmamağa te'ahhüd eyledüğün" bildürmüşsin. İmdi; ehl-i fesâd ü şenâ'at memleket ü vilâyetden izâle olunmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup ol asıl [ehl-i] fesâd ü şenâ'atün ahvâlin toprak kâdîları ma'rifetiyle husamâ muvâcehesinde muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre görüp anun gibi fesâd ü şenâ'at üzre olup katli nüfûs ve şeyn-i(?) emvâl eyleyüp re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî eyleyenleri hüsn-i tedârükle elegetürüp şer'le haklarından gelüp ehl-i fesâd ü şenâ'atün alâkaların kat' eylemeğe sa'yeylesin. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunup ehl-i garaz u ta'assub söziyle kimesneye hılâf-ı şer' u kânûn iş olmakdan ve bu bâbda mübâşir olanlardan kimesne mücerred celb ü ahz için hılâf-ı şer' u kânûn zulm ü te'addî eylemekden ihtiyât eyleyüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyüp hakk-ı sarîha tâbî' olasın ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

151

Basra Kalesi ile diğer kaleler ve donanmalar için sarfolunmak üzere Basra beylerbeyi tarafından istenen kurşun ve yuvalakların Van beylerbeyi tarafından tedarik olunarak Bağdat beylerbeyine ulaştırılması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 15 L.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki ve defterdârına hüküm ki:

Basra Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kal'a-i Basra Anbârı'nda kurşuna muzâyaka olup dahı kal'alara ve donanmalara sarfolunmağıçün kurşun lâzım olmağın bin kintâr mikdârı kurşun virilmesin" arzylemeğın Van Beğlerbeğisi Husrev *dâme ikbâlühûya* emrolunan kurşun yuvalaklardan çâpa göre Basra'ya yuvalak gönderilmek çâpa olmazsa kifâyet mikdârı kurşun irsâl eylemek içün hük-m-i hümayûnum yazılup gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan yuvalak veyâhûd kurşun gelürse gemi ile mi olur ve kelek ile mi olur yohsa kirâ ile mi olur ve bi'l-cümle her ne vechile mümkün olursa Bağdâd beğlerbeğisine ulaşturmak bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eylesin ve ne vechile tedârük eyledüğünüz yazup bildüresiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Bağdâd beğlerbeğisine ve defterdârına; "... Basra'ya ulaştırırsınız."

152

Bağdat beylerbeyi tarafından Ulyan oğlu hakkında gönderilen mektubun alındığı; Ulyan oğlu'na güvenilir birinin gönderilerek bundan sonra emirlere itaat etmesi, memleketin korunması ve ahâlinin huzur içerisinde yaşaması için isyan çıkaranların haklarından gelmesi hususlarında tenbihte bulunulması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 12 L., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ulyân-oğlı'na sancak-ı hümayûnum inâyet olunduğına tamâm mesrûr olup her vechile itâ'at ü inkıyâd üzre olduğın, lâkin bu def'a binâ olunan üç kıt'a kal'a içün; "Maktû'ımız hısâbindandır." diyü taleb eyledüğün" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen alâ-vechi't-tafsîl ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhe yarar âdeminüz gönderüp gereği gibi nasîhat eylesiz ki; "Min-ba'd kendü hâlinde kemâl-i itâ'at ü inkıyâd üzre olup memleket ü vilâyetün hıfzında sa'y ü ikdâm üzre olup evâmir-i sâbıka mücebince Basra'dan Bağdâd'a ve Bağdâd'dan Basra'ya gelüp giden ve enhâr ü şutûtdan mürûr u ubûr eyleyen gemiler ve içinde olan asâkir-i İslâm ve sâyir re'âyâ vü berâyâ emîn ü sâlim varup gelüp kâr u kisblerinde olup eyyâm-ı adâlet-fercâmumda re'âyâ vü berâyâ ve sâyir tüccâr ve sâdırîn ü vâridîn âsûde-hâl olalar ve taht-ı yedinde ehl-i fesâd zuhûr idüp âyende vü revendeye zarar iderlerse anun gibileri dahı elegetürüp [haklarından] geldürmeğe sa'yeyleye. Kendüsi, mutî' u munkâd olunup isyân üzre olanların haklarından geldürmesi bâbında vâkı'-ı hâli Basra beğlerbeğisine arzidüp müşârun-ileyhün müşâveresiyle amel eyleye." diyü tenbîh oluna.

153

Kıbrıs adasında baruta ihtiyaç duyulduğundan, Halep'te ne kadar barut işlenirse Kıbrıs'a gönderilmesi; ayrıca hazînenin de bir an önce tedarik olunarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Haleb defterdârına hüküm ki:

Kıbrıs cezâresinde barut lâzım olmağın ne kadar barut işlenürse Kıbrıs'a gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ne mikdâr barut işlenürse ale't-tevâlî cezâre-i Kıbrıs'a irsâl ü îsâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eyleyüp ve ne kadar barut gönderilürse yazup arzeyelesin ve hazîneyi dahı sa'yeyleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylemek ardınca olasin. Barut cezâyere ve hazîne Südde-i Sa'âdetüm'e vâsıl olmak mühimdür; ihmâlden ziyâde hazer eyleyesin.

154

Anavarin Kalesi'nden firar eden kale müstahfızlarından Mehmed ve arkadaşı Hızır'ın yakalanıp tutuklanarak küreğe konmak üzere Anabolü Kapudânı Pervîz'in yanına gönderilmesi.

Anavarin Dizdârı Mustafâ'ya virildi. 15 L., sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Hâlâ Anavarin Kal'ası müstahfızlarından Paşa-zâde dimekle ma'rûf Mehmed nâm kimesne kal'a-i mezbûrenün cânib-i garbîsinde olan küçük kapu üstinde kal'aya muttasıl kal'a dîvârına Hamrveli-oğlu(?) Hızır nâm kimesne ile gice içinde yatsudan sonra kazık kakup bir alaca urganı kazığa bağlayup mezbûr Mehmed urgan sarkıtup hısârdan taşra çıkup yoldaşı mezbûr Hızır dahı sarkmak sadedinde iken kal'a pâsbânları tuyup müslimânlara haber virüp ma'rifet-i şer'le mahall-i merkûmun üzerine varılup fi'l-vâkı' dîvâra muttasıl kakılmış kazığla bir alaca urgan bulup mezbûrlar idüğü sâbit ü müseccel olup sûret-i sicil Südde-i Sa'âdetüm'e arz olunmağın mezbûrların elegetürölüp küreğe konılmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp mezbûrları bi-eyyi tarîkın kân kefillerine ve yataklarına ve turaklarına ve bi'l-cümle şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup dahı kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup Anabolü Kapudânı Pervîz *dâme mecdühûya* gönderesin ki, anda olan kaliteye küreğe koya ki, sâyirlere mûcib-i ibret ü nasîhat ola. Ammâ; bile koşup gönderdiğün âdemlere muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, yolda ve izde onat vechile hıfz u hırâset idüp gaybet itdürmekden ziyâde hazer ideler.

155

Musul ahalisinden bazı kişiler hakkında.

Musul beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "gönderilen hüküm mûcebince Musul ahâlîsinden Cârullâh oğlu Mehmed ve isimleriyle ba'zı kimesnelerin

nâ-meşrû‘ ahvâli ve Yukarı Cânib ile alâkaları olduğundan gayri Bâbü'l-İrâk ahâlîsinün mâbeynlerinde vâkı‘ olan mâcerânun ...*

* Hüküm metni eksiktir ve iptal edilmiştir.

156

Trablus ve Humus sancaklarına tâbi Sâkıbâ(?) nâhiyesinde harâb olan havâss-ı hümayûn köylerinin hâssa zaptolunması, defter-i cedîde hâs olarak kaydedilmesi ve hâslardan kimseye timar verilmemesi.

Abdullâh Ağâ'nun âdemisi Ca'fer'e virildi. Fî 13 L., sene: 978

Şâm muharririne hüküm ki:

Şâm'da Hızâne-i Âmirem Defterdârı iken fevtolan Mustafâ Beğ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Trablus [ve] Himis sancaklarına tâbi‘ Sâkıbâ(?) nâhiyesinde havâss-ı hümayûndan nice karyeler zulm ü te‘addîden harâb olmuştur; tîmâra virilmek münâsibdür." diyü fermân olunup kendü hazîne ile Hamâ'ya geldükde bi'l-fi'l nâhiye-i mezbûrda emîn olanlar gelüp; "Harâb olan karyeler tîmâra virilmeyüp ma'mûr karyeler virilüp havâss-ı hümayûnum karyeleri girü hâssa ilhâk olunmak lâzımdür ve illâ mâl-ı mîrîye küllî zarar u noksân müterettib olur." didüklerin" bildürmüş. İmdi; havâss-ı hümayûn karyeleri girü hâssa zaptolunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre havâss-ı hümayûnumdan olan karyeleri ber-karâr-ı sâbık girü hâssa zabt [ve] defter-i cedîde dahı hâs kaydidüp ve hâslardan kimesneye tîmâr vermeyesiz.*

157

Tahrîri tamamlanan Van vilâyetinin, Van Timarları Defterdârı Hüseyin tarafından beylerbeyi nezaretinde sipâhîlere tevzî edilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi.

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Van vilâyeti tahrîri emrüm olup hâlâ itmâma irişüp tevzî‘ olunmak lâzım gelmeğin senün ma‘rifetünle tevzî‘ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp vilâyet muharriri olan Van Tîmârları Defterdârı olan Hüseyin *dâme mecdühû*[yı] da‘vet eyleyüp dahı sipâhîlerün kânûn üzre yâftelerin virüp ber-vech-i adâlet yanında ma‘rifetünle tevzî‘ itdüresin. Bu bâbda müşârun-ileyhe dahı hükm-i hümayûnum yazılup senün ma‘rifetünle tevzî‘ eylemek emrüm olmuştur. Ana göre tenbîh eylesin ki, yanuna gelüp vech ü münâsib görüldüğü üzre tevzî‘ eylesin.

158

Van Timarları Defterdârı Hüseyin Bey'in tahrîri tamamlanan Van timarlarını sipâhîlere Van beylerbeyi nezaretinde tevzî etmesi.

Mezbûra virilmiştir.

Van Tîmârları Defterdârı Hüseyin Beğ'e hüküm ki:

Mukaddemâ; "müceddeden tahrîri emrolunan tîmârlarun tevzî'ı Van Beğlerbeğisi Husrev *dâme ikbâlühû* ma'rifeti ile tevzî' eylemek" emrüm olup ol bâbda müşârun-ileyhe dahı hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup vâkı' olan tîmârları sâbıkâ tevzî' içün virilen hükm-i hümayûnum mücebince müşârun-ileyhün ma'rifeti ile ber-vech-i adâlet tevzî' eyleyüp defterleri itmâma irişdüresin.

159

Boğdan Voyvodası, Boğdan'a tâbi Seruka kasabası reâyâsından bazılarının hayvanlarının yanına giderken harâmî zannıyla Akkirman Tatarları tarafından esir edildiğini bildirdiğinden esir edilen reâyânın Bender-i Akkirman beyi tarafından buldurularak serbest bırakılmaları.

Kethudâsına virildi. Fî 20 Şevvâl, sene: 978

Bender-i Akkirman beğine hüküm ki:

Boğdan [Vo]yvodası Boğdan Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâlâ Boğdan'a tâbi' Seruka nâm kasabanun re'âyâsının tavar u hargele vü koyunları ve değirmenleri nehr-i Turlı'nun öte yakasında olup re'âyâdan [yiğirmi] iki nefer zimmî koyunlarına gideriken Akkirman Tatarları yolların basup mezbûr zimmîleri; "Harâmîdür." diyü esîr idüp alup gideriken senün sübaşun râstgelüp on neferin alıkoyup bâkî on iki neferin alup gidüp bi'l-fi'l habsünde olduğın" [bildürmüş.] İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, Boğdan re'âyâsından bi'l-fi'l habsünde olan on nefer zimmî[yi] itlâk eyleyüp Tatar elinde olan on iki neferi dahı buldurup zuhûra getürüp itlâk eylemeyince olmayasın.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 18 Şevvâl, sene: 978

160

Silivri Köprüsü'nün yanında balıkçılar tarafından kafes kurularak köprüye zarar verildiği yolundaki şikâyetin Silivri kadısı tarafından araştırılıp balıkçıların köprüye zarar vermelerinin önlenmesi ve varsa tamire muhtaç yerlerinin tamir ettirilmesi.

Mi'mâr ağanun âdemisine virildi.

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Silivri Köprüsü'nün altı yanında balıkçılar kafas kurup köprüye zarar u ziyân eyledüklerin i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa bi'z-zât mukayyed olup mezbûr köprünün üzerine yarar ehl-i vukûf kimesneler ile varup göresin; fi'l-vâkı' balıkçıların kafaları köprüye zararları var ise def' u ref' eyleyüp dahı anda pârelenen gemiden sâhib[i] ferâgat eyledi ise ihrâc itdürüp tahtaları ve sâyir kerestesiyle köprünün meremmete muhtâc olan yirlerin meremmet itdürüp itmâma irişdüresin ve ne vechile tedârük eylediğün yazup bildüresin.

161

Karasu Yenicesi kazâsında bulunan Lutfîpaşa Köprüsü'nü sel aldığı duyulduğundan, Gümülcine ve Kavala kâdıları tarafından köprüünün keşfi yapılarak ne durumda olduğunun ve ne yapılması gerektiğinin ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Yazıldı.

Gümülcine ve Kavala kâdılarına hüküm ki:

Karasu Yenicesi kazâsında vâkı' Lutfîpaşa Köprüsü'nün iki gözin seyl alduğın Kâdîsı Mevlânâ Dervîş *zîde fazlühû* i'lâm eyleyüp ve mezkûr köprüyi külliyyen seyl aldığı istimâ' olunup sıhhati ile ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp ol yirlerin a'yânından ehl-i vukûfile bi'z-zât üzerine varup göresiz; fi'l-vâkı' mezbûr köprünün iki gözin mi seyl almışdur, yohsa külliyyen seyl alup bi'l-fi'l köpriden eser kalmamış [mı]dur; anun gibi bi'l-külliyye seyl almış* ise ne mahalde köpri binâ olunmak münâsib olduğın ve üslûb-ı sâbık üzre köpri binâsına ne mikdâr akça sarfolunacağın tahmîn-i sahîh ile tahmîn itdürüp dahı mufassal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz. Şöyle ki; müşârun-ileyhün i'lâm itdüğü üzre iki gözin seyl aldığı** vâkı' ise ol dahı ne mikdâr akça ile ta'mîr u meremmet olunacağın tahmîn itdürüp yazup bildüresiz.

* Metinde şeklidir.

** Metinde şeklidir.

162

Koyun hakkı toplamakla görevli Husrev'in ortadan kaybolması olayıyla ilgili olarak suçlu oldukları belirlenen ve Edirne'de yakalanan şahısların Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Kubâd Çavuş'a virildi. 20 Za., sene: 978

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "koyun hakkın cem' idüp nâ-bedîd olan Husrev husûsıyçün ve yoldaşı Sinân ve kâtibi Mehmed ahvâli teftîş olunmak" içün gönderilen hükmi humâyûnum mücebine mahrûse-i Edirne'de kondukları mahalleden Sinân taleb olup elegetürilüp ve mezkûrun Hasan adlı hıdmetkârın elegetürüp sü'âl itdükde koyun hakkından elli bir bin akça mezkûr Husrev İstanbul'da çâşnigîrlerden İbrâhîm'de emânet koyup ba'dehû Sinân Debri bakâyâsı tahsîlinden gelüp İstanbul'a giderken Kâbil Kethudâ Çiftliği'nde Husrev'i bulup birkaç gün anda olup gice ile Husrev'ün

oğlu ve hıdmetkârı Nûrî ile Sinân ve kâtib mahzarında Husrev'i katleyledüklerin i'tirâf idüp ve kâtib-i merkûm dahı vech-i meşrûh üzre ıkrâr eyledüklerin" bildürmüşsin. İmdi; mezbûrları mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları Edirne'de olan Kethudâyiri Şücâ' ile veyâhûd yarar yoldaşları ile mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp koşup gönderdiğün kimesnelere tenbîh eylesin ki, yolda onat vechile zabteyleyüp gaybet itdürmekden hazer ideler; yohsa netîcesi size âyid olur.

163

bkz. hkm. 149.

Yazıldı.

Arz getüren kimesneye virildi. 17 Za., sene: 978

Bursa kâdîsına ve Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Karahısâr-ı Sâhib kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "İnegöl kazâsına tâbi' Diyedinler nâm karyeden Karaoğlan bin İlyâs meclis-i şer'a gelüp; "Karındaşum Mehmed bin İlyâs ve İbrâhîm bin Abdullâh ve Karagöz bin Abdullâh ve Sinân nâm yeniçerileri kirâcı iki yoldaşları ile mahrûse-i Bursa'ya kırk beş akça kirâyâ götürüp gidüp mezkûr yeniçeriler karındaşum ile nâ-bedîddür. Mezkûr Hâcî Alî'nün ardınca gidüp Bursa'da buldum. Karındaşımı ve sâyir yeniçerileri kirâyâ götürdüğün inkâr eyledi. Bi'l-fi'l Bursa'da mahbûsdur. Bilür müslimânlardan istifsâr idüp i'lâm eylen." dimeğin nefsi Karahısâr mahallâtından Imâret Mahallesi'nden Mehmed bin Hamza ve Akbınar Mahallesi'nden Bâyezîd bin İsâ yine kazâ-i Karahısâr-ı Sâhib'e tâbi' Güney nâm karyeden Ya'kûb bin Hasan nâm mu'temed müslimânlar; "Bizüm mahzarımızda evsâf-ı mezkûre ile mevsûf Diyârbekirlü Kirâcı Hâcî Alî iki yoldaşı ile zikrolan dört neferi kırk beş akça icâre ile Bursa'ya gönderilüp alup gitdi." diyüş şehâdet itdüklerin" bildürmeğin mezkûr Kirâcı Hâcî Alî'yi ihzâr eyleyüp yeniçeriler nice olduğın teftîş eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Hâcî Alî'yi ihzâr eyleyüp dahı zikrolunan yeniçerileri teftîş eyleyüp Karahısâr-ı Sâhib'den mezkûrları kirâyyla alup gitdüğü mukarrer olup nirede alıkoduğun, nice eyledüğün aslı ile ma'lûm idinüp dahı mezbûrı habsden ıtlâk eylemeyüp vukû'ı üzre yazup bildüresiz.

164

Silivri'de yakalanan üç kemendcinin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Arz getüren kimesneye virildi.

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Silivri'de elegetürilen üç nefer kemendcileri kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp elegetürilen kemendcileri emrüm üzre mukayyed ü mahbûs yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e göndermeyince olmayasın ve koşup gönderdiğün kimesnelere tenbîh eyleyesin ki, onat hıfzeyleyüp gaybet itdürmekden hazer eyleyesin.

165 *İhtiman oğlu Kasım adlı fesatçının, Rumeli'deki kazâların hangisinde ele geçirilirse tutuklanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Yazıldı.

Şâh Velî[ye] virildi.

Rûmili'nde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem İhtiman oğlu Kâsım'un fesâd ü şenâ'ati i'lâm olunmağın elegetürilüp mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, her birinüz taht-ı kazânuzda gereği gibi tettebbu' eyleyüp her kande ise hüsn-i tedârük ile elegetürüp dahı mukayyed ü mahbûs yarar âdemler ve hısâr-erleri ile gönderesiz. Mezkûrun elegendesi lâzim olmuşdur; her birinüz tamâm ihtimâm eyleyüp elegetürmeyince olmayasız.

166 *Diyarbakır Hazinesi'nden Halep'e gönderilen paraların, Halep'teki tüccar vs. kişilerden altına çevirtilerek geciktirilmeden iade edilmesi.*

Behrâm Çavuş'a virildi.

Haleb kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Diyârbekir Hazînesi'nden Haleb'de altuna tebdîl için gönderilen sekiz kerre yüz bin pâre altuna tebdîl itdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Diyârbekir Defterdârı Mustafâ dâme ulüvvühû cânibinden âdemleri zikrolunan sekiz kerre yüz bin pâre gönderdükde altuna tebdîl için varduklarında, Haleb'de olan tüccâr ve gayriden altuna tebdîl itdürüp te'hîr eylemeyüp gönderesiz.

167 *Sinop'ta inşa edilmekte olan gemiler için ihtiyaç duyulan kendir ve diğer malzemenin tedarikiyle görevlendirilen Derviş Çavuş'a Sinop'tan Samsun'a kadar, yol üzerinde olan kazâlarda gereken yardımın yapılması ve ihtiyaçlarının giderilmesi.*

Mezbûra virildi. 17 L.

Sinob ve Samsun'a varınca ol cevânibde olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ Sinob'da binâ olunan gemiler mu'accelen itmâma irişüp İstanbul'a gelmek lâzım olmağın Südde-i Sa'âdetüm'den çavuşlarından Dervîş *zîde kadruhû* ulağla irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, eger kendir ve eger gemilerün sâyir âlât ü esbâbı ve levâzimi için kendüye ve iki nefer hıdmetkârına birer ulak bârgîri tedârük itdürüp isti'câl üzre irsâl eyleyüp avk u te'hîr itdürmeyesiz.

168

Ruha Beyi Mustafa Bey'in, daha önce Ruha'dan ihrâcı istenen lağımıcılarla birlikte sancağındaki sipahileri de savaş alet ve edevâtıyla ihrac edip yola çıkarak Kıbrıs'a gidip hizmette bulunması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 17 L.

Rûhâ Beği Mustafâ Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem; "Rûhâ sancağından lağımıcı ihrâc olunup cezîre-i Kıbrıs'a irişdürmek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup İlbasan sancağı sipâhîleri bi'l-fi'l cezîre-i Kıbrıs'da olmağın sana İlbasan sancağı tevcîh olunup Rûhâ sipâhîleri dahı ihrâc olunmak fermân olunan lağımıcılar ile cezîre-i Kıbrıs'a varmak lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sâbıkâ ihrâc olunmak emrolunan lağımıcıları lâzım olan âlât ü esbâblarıyla mu'accelen ihrâc eyleyüp ve Rûhâ sancağı sipâhîlerin dahı alaybeğileri ve çeribaşları ile kânûn-nâme-i hümayûnum mücebince cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve bi'l-cümle düşmen yarağıyla müretteb ü mükemmel ihrâc eyleyüp sipâhîler ile ve lağımıcılar ile toğrı cezîre-i Kıbrıs'a varup irişüp vech ü münâsib görildüğü üzre hıdmetde bulunasın. Husûs-ı mezbûr mühimmât dandur; ihmâl eylemeyüp Rûhâ sipâhîlerin ve ihrâc olunmak emrolunan Rûhâ lağımıcıların ber-vech-i isti'câl ihrâc eyleyüp anlar ile bile mahall-i me'mûra mu'accelen irişmeyince olmayasın.

169

Tersane-i Âmire için ihtiyaç duyulan ve Samsun kadısı ile kendir nâzırına tedarik etmeleri emrolunan kendirin Dervîş Çavuş nezaretinde âcilen gönderilmesi.

Mezbûr çavuşa. 17 L.

Samsun kâdîsına ve kendir nâzırına hüküm ki:

Bundan akdem; "Tersâne-i Âmirem için lâzım olan kendiri isti'câl üzre tedârük eyleyüp irsâl eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Dervîş Çavuş vardukda, te'hîr eylemeyüp hâzır olan kendiri ber-vech-i isti'câl gemiler ile Tersâne-i Âmirem'e irsâl eyleyesiz ki, kendir husûsı ziyâde mühimdür; ihmâlden ziyâde hazer eyleyesiz. Şöyle ki; isti'câl üzere irişmeyüp ihmâlinüz arzoluna, beyân olunan özrinüz kabûl olmak ihtimâli yokdur. Azl ile konılmayup envâ'-ı itâb ü ikâba mazhar olursız.

170 *Nâzır Mümin'in, çevredeki barut kârhanelerinde ne kadar barut varsa Samsun İskeleyi'ne veya en yakın iskelelere getirterek Samsun'da inşa olunan gemilere yükletip göndermesi.*

Dervîş Çavuş'a virildi. 17 L.

Nâzır Mü'min'e hüküm ki:

Hâlâ ol cevânibde olan barut kâr-hânelerinden hâsıl olan barutdan her ne mikdâr barut mevcûd varsa ale't-ta'cîl kirâ tavarları [ile] Samsun İskeleyi'ne veyâhûd ol cânibe karfîb olan iskelelerin birine ulaştırup ol cânibde binâ olunan gemilere tahmîl itdürüp bile göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Te'hîr eylemeyüp ol cevânibde vâkı' olan barut kâr-hânelerinden hâsıl olan barutdan ne mikdâr barut mevcûd varsa emrüm üzere ale't-ta'cîl kirâ tavarlarına tahmîl eyleyüp kankı iskeleye karfîb ise ol iskeleye gönderüp Samsun'da binâ olunan gemilere tahmîl itdürüp bile gönderesin. Barut mu'accelen irişmek mühimmâtandur; ihmâl eylemeyüp hâsıl ve mevcûd olan barutı mahall-i me'mûra göndermeyince olmayasın ve ne mikdâr barut gönderilüp ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

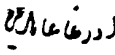
171 *Sinop'ta inşa olunan gemilerin her türlü ihtiyaçlarının giderilerek Dervîş Çavuş nezâretinde İstanbul'a gönderilmesi.*

Bu dahi.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem binâsı emrolunan gemiler isti'câl üzere itmâma irişüp İstanbul'a gönderilmek lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Dervîş Çavuş vardukda, zikrolunan gemileri mu'accelen itmâma irişdürüp lâzım olan âlât ü esbâbından eger kendir [ü] urganları* ve eger zift ü kalafat olmaları ve eger kürekcileri ve bi'l-cümle cemî' levâzımı ne ise mu'accelen tedârük eyleyüp evâmîr-i sâbika mücebince ol etrâfda ihrâc olunacak kürekcileri getürdüp gemilere koyup ber-vech-i isti'câl İstanbul'a göndermeyince olmayasın. İsti'câl üzere gelüp irişmek ziyâde mühimmâtndan olmuşdur; ihmâl eylemeyüp her ne tarf ile mümkün olursa mu'accelen itmâma irişdürüp göndermek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyüp avk u te'hîrden ziyâde hazer eyleyesin. Bu bâbda bir vechile mukayyed olasın ki, bir dahı ulak ile çavuş gönderilmeğe ihtiyâc komayasın.

* Metinde şeklindedir.

172

Ruha Sancağı Beyi Mustafa'ya İlbasan sancağı tevcih olunup Ruha sipahileriyle Kıbrıs'a gitmesi emrolunduğundan, kendisine Ruha sancağı tevcih olunan Melik Ahmed gelip göreve başlayana dek Ruha sancağı muhafazasının, güvenilir biri tayin olunarak sağlanması.

Behrâm Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Rûhâ Sancağı Beği Mustafâ dâme izzühûya İlbasan sancağı tevcih olunup Rûhâ sipâhîleriyle Kıbrıs'a varmak emrüm olup Rûhâ sancağı tevcih olunan Melik Ahmed dâme izzühû varınca hıfz u hırâseti lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp yarar âdemün ta'yîn eyleyüp müşârun-ileyh dâme izzühû varınca livâ-i mezbûrı vech ü münâsib görüldüğü üzre hıfz u hırâseti itdüresin.

173

Gönderdiği mektupta hâssa kadırgalar için istenen kerestenin tedarikinde hizmet teklif olunan kazâlardan çeşitli bahanelerle hizmetin yerine getirilmesinde güçlük çıkartıldığını belirten Sinop kadısının, bu hususta kendisine gönderilen hükümleri ilgili kadılara ulaştırarak hizmeti tamamlaması.

Dervîş Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâssa kadırgaların kerestesi şimdiye değin itmâma irişmeyüp haylî kereste bâkî olduğu ve Süveyş kerestesinden karz alınmağa sebep Tatay ve Taşköpri ve Arac ve Ayandon kazâlarına tevzî' olmak emrolunup bu hıdmetden sâyir kazâlar masûb(?) olup adâlet ile tevzî' olunmamağın Taşköpri kazâsına Süveyş kerestesinden bin dört yüz on dört mütenevvî'a ağaç tevzî' olunup henüz itmâma irişmedin kadırğa kerestesinin ta'yîn olunandan bin beş yüz bellût vürdünar tevzî' olunup ve Arac re'âyâsına Süveyş kerestesinden sekiz yüz aded mütenevvî'a ağaç tevzî' olunup re'âyâ anun itmâmında iken kadırğa levâziminden yedi yüz elli aded vürdünar ta'yîn olunup ve ehl-i vukûf haberleri mücebince her vürdünar leb-i deryâya dört-beş günde inüp re'âyâ tâkat getürmeyüp Taşköpri re'âyâsında tokuz yüz yetmiş vürdünar bâkî kalup ve Arac re'âyâsında dört yüz on vürdünar bâkî olup âhar kazâlara tevzî' olunmak kasdolundukda; "Kâdî-ı sâbık tevzî' idüp elimüze tezkire virmişdür." diyü te'allül eyledüklerin" bildürmişsin. İmdi; zikrolunan kerestenün ba'zın sâbıkâ emrolunan kazâlara ve ba'zın ol kazâlara çekdürüp itmâm-ı maslahat eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre zikrolunan kereste ve sâbıkâ binâ(?) emrolunan kâdîlara ba'zın çekdürüp ve ba'zın dahı zikrolunan kazâlara tevzî' u ta'yîn(?) eyleyüp ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra çekdürüp itmâm-ı maslahat eylemek bâbında ihtimâm eyleyüp kimesneye te'allül itdürmeyesin. Bu bâbda kâdîlara dahı hükm-i hümâyûnum yazılup

gönderilmişdir; hükmi kâdîlara ulaştırup vech ü münâsib görüldüğü [üzre] tevzî‘ eyleyüp isti‘câl üzre çekdürüp mahall-i me‘mûra ulaştırırsın.

174

Hâssa kadırgalar için ihtiyaç duyulan kerestenin Daday, Taşköprü, Araç ve Ayandon kadıları tarafından temin edilerek zamanında mahalline ulaştırılması.

Bu dahi.

Tatay ve Taşköprü ve Arac ve Ayandon kâdîlarına hüküm ki:

Sinob kâdîsı mektûb gönderüp şöyle diyü arzylemiş. İmdi; kereste mu‘accelen irişmek lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te‘hîr eylemeyüp zikrolunan keresteyi mu‘accelen vech ü münâsib olduğu üzre ber-vech-i adâlet tevzî‘ eyleyüp isti‘câl ile mahall-i me‘mûra irsâl ü îsâl eylemek bâbında dakîka fevteylemeyesiz. Kereste isti‘câl ile irişmek ziyâde mühim olmuştur. Şöyle ki; bir def‘a dahi ihmâlinüz arzöluna, azl ile konılmayup mu‘âkab olmak mukarrerdür. Ana göre ihmâlden hazer idüp kereste[yi] mu‘accelen mahall-i me‘mûra irışdürmek bâbında ihtimâm eyleyesiz.

175

Brez Kalesi'nin muhafazası için Akçahisar kadısının istediği darı, barut, ok, yay vs. harp aletleri ile kurşunun Ohri muhafazasında bulunan Nâzır Mahmud tarafından tedarik edilecek elli nefer azeb ve elli nefer hisar eri ile birlikte adı geçen kaleye gönderilmesi.

Rûmili beğlerbeğisine gönderildi, Pervâne Çavuş'la. 17 L., sene: 978

Ohri muhâfazasında olan Nâzır Mahmûd'a hüküm ki:

Akçahısâr kâdîsı mektûb gönderüp; "Brez Kal‘ası'nun muhâfazasıyçün yüz elli nefer ve üç bin kîle tarı ve otuz kintâr barut ve yüz cebe vü cevşen ve yüz yay ve beş bin ok ve yigirmi kintâr kurşun virilmek lâzım idüğün" bildürmeğün lâzım olan tüfenk ü barut ve cebe vü cevşen ve yay u ok ve kurşun tedârüki için Mâliyye cânibinden hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilüp tüfenk Südde-i Sa‘âdetüm'den gönderilmişdir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, lâzım olan mühimmâtı Mâliyye tarafından gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince ta‘yîn olunan yirlerden tedârük ü ihzâr eyleyüp ve lâzım olan tarıyı ol cânibde olan mukâta‘âtdan tedârük olunup ve Südde-i Sa‘âdetüm'den gönderilen tüfengi kabzeyleyüp topları İskenderiyye'den ve sâyir ol cânibde hıfzı lâzım olmayan kal‘alardan alup muhâfaza için elli nefer azeb ve elli nefer hisâr-eri ibtidâdan yazup zikrolunan kal‘aya gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesiz.

176

Karaağaç İskeleyi'nden kaçak tereke alıp giderken yakalanan ve reisi Südde-i Saâdet'e gönderilen gemide bulunan terekenin mîrî için zaptolunup yükü uygun bir yere boşaltılarak içine kendir yüklenip yeterli sayıda hisar eri ile birlikte İstanbul'a gönderilmesi.

Sinân Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

Gümülcine kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânda Karaağaç İskeleyi'nde emrûme muhâlif tereke alıp giderken bir gemi girift olunup re'îsi Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmeğın zikrolunan geminün içinde bulunan terekesi mîrî için zaptolunup der-mahzen olmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan geminün içinde bulunan terekeye ihrâc eyleyüp bir mahfûz yirde der-mahzen eyleyüp hıfzeyleyesin ve ne kadar tereke olduğın ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin ve zikrolunan gemiye mîrî kendir tahmîl idüp İstanbul'a gönderesin ve kifâyet mikdârı hısâr-eri dahı gemiye koyup bile gönderesin.

177

Ağrıboz Kalesi müstahfızlarından bazılarının kale haricinde yattıkları ve muhafaza hizmetinde bulunmadıkları haber alındığından bu durumun önlenmesi ve kalenin gereği gibi korunması.

Merdüm-zâde Ahmed Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Ağrıboz beğine hüküm ki:

Hâlâ Ağrıboz Kal'ası müstahfızlarınun ba'zı kal'adan hâric yirlerde yatup kal'a hıfzında olmadıkları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup kal'a müstahfızların onat zabteyleyüp hâric yirlerde gezdürmeyüp ve kal'adan hâric yatmağa komayup kal'ayı gereği gibi hıfz u hırâset itdüresin. Anun gibi emr-i şerîfûme muhâlif hâric-i kal'ada yatup kendü hevâ vü heveslerinde gezüp muhâfazada olmayanları ism ü resmleriyle yazup bildüresin ki, gedükleri âhara virile.

178

Magosa Kalesi'nin fethi için askere ihtiyaç duyulduğundan Selemiyye ve Bâlis beylerinin, sancaklarında bulunan alaybeyi, züamâ ve erbâb-ı timar ile Kıbrıs'a giderek hizmette bulunmaları.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 21 Şevvâl, sene: 978

Selemiyye sancağı beğine hüküm ki:

Hâlâ Vezîrüm Mustafâ Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kıbrıs cezîresinde fethine mübâşeret olunan Magosa Kal'ası'nun mühimmi için asker lâzım olduğın" bildürmeğın sancağın muhâfazasıyçün yarar âdemün ta'yîn eyleyüp

dahı sen sancağun[a] müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağı ile toğrı cezîre-i Kıbrus'a varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp sancağuna müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârıla cebe vü cevşen ve cebelülerinüz ile ve bi'l-cümle düşmen yarağı[y]la müretteb ü mükemmel olup dahı toğrı cezîre-i Kıbrus'a teveccüh eyleyüp Trablus İskelesi'ne geçürüp varup hıdmetde bulunasız. Sipâhîlerünle isti'câl üzre varup irişmek ardınca olasin ve bu hükm-i hümayûnum sana ne gün varup sen ne gün çıkup teveccüh eylediğün yazup bildüresin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Bâlfis sancağı beğine.

179

Kıbrıs'ta bulunan askerlerin ihtiyâcı olan zahirenin gönderilmesinde karşılaşılan güçlükler ve sözkonusu zahirenin tedarikinde Karaman kâdılarının gerekli gayreti göstermediklerine dair İçel beyinin gönderdiği mektubun alındığı; Karaman kâdılarına bu hususta gönderilen hükmün İçel beyi tarafından yerlerine ulaştırılması ve sözkonusu zahirenin ilgili yerlerden tedarik edilerek Kıbrıs'a ulaştırılması.

İçil beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kıbrıs'da olan asâkir-i mansûre için emrüm üzre zahîrenün envâ'ından tedârük olunup bal u yağ ve sâyir zehâyir için gönderilen emrüm mücebince tüccâr ve gayriden, bulunanlardan tamâm beş kıt'a gemiye tahmîl olunup gönderilüp ve Akşehir beği gemiler ile gelüp Silifke'de mevcûd olan zehâyirden sonra Karaman kâdıları gönderdiğünün ekseri getirilen gemilere tahmîl ü irsâl itmiş iken kış zamânı olmağın ekseri varımayup ve bi'l-fi'l on kıt'a gemi tedârük olunup her ne tahmîl olunursa arz olunur ve Karaman kâdıları zahîre husûsında ikdâmları olmaduğın" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; nüzûl bâbında ihtimâm eylemek lâzim olmağın Karaman kâdılarına dahı nüzûl tedârükünde sa'y ü ikdâm üzre olmak için hükm-i hümayûnum yazılup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gönderilen hükm-i hümayûnumı kâdılara îsâl eyleyüp tenbîh eyleyesin ki, fermân olunan zehâyiri ber-vech-i isti'câl ihrâc ve mahall-i me'mûra irsâl eyleyüp ve sen dahı gelen zehâyiri fırsat elvirüp lâzim olup taleb olundukça gemilere tahmîl eyleyüp mu'accelen îsâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyüp ihmâlden ziyâde hazer eyleyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne kadar ve ne makûle zahîre irsâl ü îsâl olunduğın yazup bildüresin.

Körfös'den gelen casus Margaliç, Draç ve Leş kalelerinin durumu, Bar ve Ülgün kalelerindeki kâfirler ile Arnavud asileri arasındaki münasebetler, Mora, Arnavudluk ve Hersek bölgesinin muhafazasının temininde ve bazı askerî mühimmatın tedarikinde karşılaşılan güçlükler ve yapılan faaaliyetler hakkında Rumeli beylerbeyinin gönderdiği mektubun alındığı; ihtiyaç duyulan akçe, silah ve mühimmâtın kendisine ulaşmak üzere olduğu, diğer hususların da kendisi tarafından münasip görüldüğü şekilde tedarik olunup düşman tarafından kalelere zarar verilmemesi ve diğer kalelerin de fethedilebilmesi için gerekenin yapılması.

Pervâne Çavuş'a virildi. 16 L., sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Körfös'den gelen câsûs haberin ve Margaliç Kal'ası sâbıkâ za'f üzre olup sonradan yüz on nefer ilhâk olmağla nev'an kuvvet bulup ve Draç ve Leş Kal'aları'nun hıfzı lâzim olmağın Dukagin beği ta'yîn olup İskenderiyye beği dahı Bar ve Ülgün nâm harbî kal'alar keferesi Arnavud âsîlerin ıdlâl idüp Mora ve Hersek câniblerinde hareket olursa mu'âvenet lâzim olup lâkin muhâfazası lâzim olan kılâ'un her biri bir semtde olup bu'd mesâfe olmağla bir cânibe teveccüh olunursa bir cânib hâlî kalup asker halkının ılgara tahammülü olmayup ve Paşa sancağının beş nâhiye sipâhîleri Avlonya muhâfazasında olup bir mu'ayyen(?) hıdmet emrolundukda her cânibe mu'âvenet için ziyâde asker lâzim olup Üsküb ve Köstendil ve sâyir ümerâdan kankısı emrolunursa koşılan ümerâ bir cânibe tahsîs oldukların ma'lûm idicek ba'zı anlardan ba'zı Paşa sancağı sipâhîlerinden kifâyet mikdârı gönderilüp mazarrat-ı a'dâ def' olunmağa âsân olduğın ve İskenderiyye beği sana gönderdüğü mektûbda; "dökilmek emrolunan toplar ahvâli ve Bar ve Ülgün nâm harbî kal'alar keferesinin tedbîrleri ve toplar kış olmağla irişdürilmeyüp sâyir levâzim hâzır olup iki yüz yük çıra gelmesine tevakkuf olunup Dukagin sancağından getürdilmek için âdem gönderildüğün ve yüz kıntâr demür lâzim idüğün ve iki yüz tüfenk ve altı yüz nefer azeb ve top çekmeğe palamar lâzim idüğün ve yigirmi bir vukıyye* atar bir şayka mevcûd olup taş olmamağın taşcı gönderilmesin ve ol cânibde olan mukâta'ât müyesser olma[ma]ğla lâzim olan akça yanından sarfeyledüğün ve Semendire beğine barut u yuvalak ve dinkler irsâli için gönderilen emr-i şerîfüm ve topların çâpları gönderilüp henüz varmadüğün ve Dukagin beğine iki yüz yük çıra dahı göndermek için mektûb gönderilüp Üsküb'de olan taşcılardan tedârük olunup gönderilmek üzere olduğın ve Tımışvar'dan bin kıntâr barut veznolunup Belgrad'a gönderilmek üzere olduğın ve Semendire beği emr-i şerîf olmadın akça virmedüğün ve Semendire beğine; "İki bin kıntâr barut ve altı bin aded yuvalak ve sekiz aded dinkler İskenderiyye[ye] gönderesin." diyü âdem gönderilüp taleb olunan mikdârı demür Üsküb'de bulunmayup Novaberde kazâsın[d]a elegirüp akçası virilüp İskenderiyye Kal'ası'na kirâ tavarlarıyla göndermek için mektûb ü âdem gönderilüp lâkin ümenâ vü nuzzârdan akça alınmağa imkân olmayup; "Her kankı** mukâta'ada akça bulunursa virile." diyü emr-i şerîfüm virilmesin ve taleb olunan tüfenk ü azeb ve kifâyet kadar palamar tedârük oluna ve harbî kal'alara varılmak emrolunursa toplar İskenderiyye kurbinde olan nehirle bir mikdâr aşağı indürilmeyince varmağa kâbil olmayup her topa

Belgrad'da olan at gemileri gibi birer gemi –ki, beş gemi olur– ve geçidlerde asker mürûrına dahı birkaç gemi lâzım idüğün" bildürmekle Dukagin beğine lâzım olan mikdârı [gemi] geçidlerde binâ itdürilmek için şimdiden tahtasın ve eygülerin ve sâyir levâzimin ihzâr eylemek için mektûb gönderildüğün" bildürüp ol bâbda dahı her ne dinilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrim'e arz u takrîr olunup ılm-i şerîf-i âlem-şümûl-i husrevânem muhît u şâmil olmuştur. İmdi; eyü tedârük eylemişsin. Ammâ; nehir yol virmeyicek karadan varmağa mümkün değil midür ve Semendire'de ol makûle âlât bulunur mı ve sâbıkâ gönderilen tüfenk kifâyet eylemez mi, nicedür; ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsları tettebbu' eyleyüp göresin; fi'l-vâkı' nehir elvirmeyicek toplar karadan varmağa imkân yok mıdır, nicedür ve Semendire'de ol makûle âlât bulunur mı, yoklanmış mıdır, hâlen iki yüz kabza tüfenk dahı tedârük olunup irsâl olunmak üzredür ve Mâliyye cânibinden yiğirmi bin akça virilmek için hükm-i hümayûn yazılıp irsâl olunmuştur. Lâzım olan akçayı emr-i şerîf mücebince taleb eyleyüp alup lâzım olan masârife sarfeyleyüp ve barut için Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine hod defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe yazılıp hâsıl olan barutı müte'âkıben Belgrad'a îsâl eylemek ve top çekmeğe lâzım olan urgan tedârûki Manastır câniblerinden imkân varsa ol cânibden tedârük eylemek için hükm-i hümayûnum gönderilüp mümkün olduğu üzre ihzâr itdürmek emrüm olup ne mikdâr barut lâzım olursa Belgrad'dan getürdüp ve etrâf u cevânibe mu'âvenet lâzım olursa Köstendil ve Üsküb beğleri sana koşılup müşârun-ileyhimâya hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmiştir. Zikrolunan ahkâmı müşârun-ileyhimâya îsâl eyleyüp dahı yanuna getürdüp vech ü münâsib görüldüğü üzre ol cevânibde hıfz u hırâseti lâzım olan yirleri onat vechile hıfzıtdürüp mu'âvenet eylemek lâzım olan yirlere kifâyet mikdârı âdem gönderüp mu'âvenet eylemekle bi'z-zât varmağla mı olur, ne vechile münâsib görölürse mahall iktizâ itdüğüne göre hüsn-i tedârük eyleyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ küffâr-ı hâksârdan bir mahalle zarar u gezend irişdürmeyüp ve zikrolunan harbî kal'alar fethi mühimmi için lâzım olan mühimmât ü levâzım neyse sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince tedârük ü ihzâr itdürüp vakti ile tedârükine mübâşeret eyleyüp dîn ü devlete müte'allik vâkı' olan cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüp lâzım'ul-arz olan husûsları yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

181

Üsküb ve Köstendil beylerinin sancaklarındaki sipahilerle birlikte Rumeli beylerbeyinin yanına giderek hizmette bulunmaları.

Pervâne Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

Üsküb beğine hüküm ki:

Bundan akdem; "sancağın sipâhîleri ile sefer-i zafer-esere hâzır olmak" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup hâlen sancağın sipâhîleriyle Rûmili Beğlerbeğisi Hüseyin dâme ikbâlühû yanına varup hıdmetde bulunmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sancağuna müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı ile cebe vü cevşen ve cebelülerinizle ve bi'l-cümle düşmen yarağı ile müretteb ü mükemmel müşârun-ileyh yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın.

Bu dahi.

Bir sûreti, Köstendil sancağı beğine.

182

İskenderiyye beyinin, Rumeli beylerbeyi tarafından istenen mühimmât ve levâzımı ilgili yerlerden tedarik edip, ihtiyaç duyulan akçeyi Uzguroğlu Mahmud'dan alıp gerekli yerlere harcayarak Arnavud âsilerinin haklarından gelmeye gayret etmesi; ayrıca Rumeli beylerbeyi ile yardımlaşarak kalelerin fethi hususunda ne gerekiyorsa yapması; lazım olan barutu da Semendire beyinden talep edip alması.

Pervâne Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Rûmili beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "Bu sene kış olmağla toplar isti'câl üzre irişmek müyesser olmayup sâbıkâ emrolunan dört aded toplarun cemî' levâzımı hâzır olup iki yüz yük çıraya tevakkuf olunduğın ve dört topdan gayri top dökilmeğe mecâl olmayup sekiz dingil lâzım idüğün dingil ile dört bin top yuvalağı için Belgrad müfettişine ve nâzırına emr-i şerîfüm gönderilüp mukaddemâ dahi âdem gönderildüğün ve çâpları dört def'a gönderilüp yüz kıntâr demür için mektûb irsâl olunduğın ve palamar lâzım olup ve İskenderiyye Kal'asında darbzen olmayup Bar ve Ülgün Kal'aları muhkem olup top u tüfenk ve sâyir âlât vâfir olup ve İskenderiyye ve İpek Kal'alarında iki yüz kıntâr barut-ı siyâh mevcûd olup harbî kal'alar muhâsarasında ancak tüfenk-endâzlara kifâyet ider; top u darbzene iki bin kıntâr barut dahi lâzım idüğün ve kal'alar keferesi Arnavud tâyifesin idlâl eyleyüp fesâddan hâlî olmadukların ve gemiler levâzimine mübâşeret olunup itmâmına ihtimâm üzre olunduğın ve ümenâdan akça alınmağa imkân olmamağla kendü mâlundan sarfeyledüğün ve yiğirmi bin akça için Uzgur-oğlu Mahmûd *zîde mecdühûya* emr-i şerîfüm virilmesin ve İskenderiyye Kal'ası'nun tufenge ihtiyâcı olup iki yüz kabza tüfenk lâzım idüğün ve İskenderiyye'de yiğirmi bir vukıyye atar bir şayka mevcûd olup çâpına muvâfık taş yonmak için beş nefer taşcı ve iki yüz nefer azeb lâzım idüğün ve Semendire beğine ve müfettiş ve nâzırına yuvalak u dinkler için defe'ât ile âdem ve emr-i şerîf ve topların çâpları gönderilüp henüz gelmeyüp tekrâr emr-i şerîf gönderilmesin ve Arnavud tâyifesi istimâlet ü müdârâ ile ıslâh olunmayup aralarında beş-on pâre karyenün haklarından gelinürse sâyirleri iskât olunurdu. Hâricden askere dahi ihtiyâc olmaduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; top levâzımı eger çıradur ve eger dingil ve eger palamar u demür ve gayridür; sâbıkâ gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince fermân olunan yirlerden ihzâr u tedârük itdürilüp gönderilmek ve yiğirmi bin akça virilmek için Mâliyye tarafından müşârun-ileyhe hüküm-i hümayûn yazılup gönderilmişdür. Ammâ; Arnavud âsilerinin haklarından gelmek için defe'âtile ahkâm-ı şerîfe gönderilmiş idi. Çünkü askere ihtiyâc yoğunmuş, gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince mümkün olduğu üzre niçün

haklarından gelmeğe ikdâm olunmaya? Zikrolunan âsîlerün her vechile haklarından gelmek mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, lâzım olan levâzımı sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince tedârük ü ihzâr itdürüp ve akçayı emr-i şerîf mücebince Uzgur-oğlı müşârun-ileyh Mahmûd *dâme mecdühûdan* alup lâzım olan masârife sarfeyleyüp ve bi'l-cümle bu bâbda sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince amel eyleyüp Arnavud âsîlerinün sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince haklarından gelmeğe sa'yeyleyüp memleket ü vilâyetün emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı husûslarında bezl-i makdûr eyleyüp zikrolunan harbî kal'alar için eger top ve eger gemi ve eger sâyir levâzimdür; evâmir-i şerîfe-i sâbıkâ mücebince ihzâr u tedârük eyleyüp dahı müşârun-ileyh beğlerbeği *dâmet me'âlîhi* ile haberleşüp vech ü münâsib olduğı üzre hüsn-i ittifâk u ittihâd ile tedârük eyleyüp vakti ile zikrolunan kal'aların üzerine varup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ feth u teshîri bâbında sa'y ü ihtimâm oluna. Lâzım olan barut, Budun ve Tımışvar câniblerinden Belgrad'a gönderilüp andan ol câniblere irsâl olunmak emrüm olmışdur. Lâzım olan barutı Semendire Sancağı Beği Hasan *dâme izzühûdan* sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince taleb eyleyüp alasin.

183

Kaptan paşanın 19 Şevval 978 tarihinde Donanma-i Hümâyûn ile Kıbrıs'a doğru yola çıktığı.

Bugün kapudân paşa Donanma-yı Hümâyûn'la teveccüh eylemişlerdür.

[Yev]mü'l-Cum'a, fi 19 Şevvâli'l-mükerrem, sene: 978

184

Kaptan paşanın Magosa Kalesi'nin fethi amacıyla Donanma-i Hümâyûn'a başbuğ tayin olunduğı; emrine verilen gemilerle yola çıkıp Rodos, İskenderiyye ve Kocaeli beyleri ile gönderilen gemilerle birleşerek ihtiyaç duyulan silah ve mühimmâtı münasip olan mahallerden tedarik edip Kıbrıs'a götürüp Vezir Mustafa Paşa'ya teslim etmesi; donanmaya münasip birini başbuğ tayin ederek denizden gelebilecek saldırıların önüne geçilmesi, kendisinin de karada görevlendirilen askerlerle muhasara hizmetinde kalması; Magosa Kalesi muhasarasında görevlendirilen yeniçerileri uygun hizmetlerde görevlendirmesi ve muhafaza konusunda her türlü gayreti göstermesi.

Müşârun-ileyh hazretlerine virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Kapudân paşaya hüküm ki:

El-hâletü hâzihî cezîre-i Kıbrıs'da mahsûr olan Magosa Kal'ası'nun bi-inâyeti'llâhi te'âlâ feth u teshîrine ve içinde olan melâ'în-i hâsirînün kahr u tedmîri kaskına irsâl olunan Donanma-i Hümâyûnum'a seni baş u buğ ve serdâr ta'yîn eyleyüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Sûdde-i Sa'âdetüm'den sana koşılan gemileri yanuna alup deryâyâ teveccüh eyleyüp dahı mukaddemâ Rodos ve İskenderiyye ve Kocaili beğleri *dâme izzühüm* ile gönderilen gemilere mülâkî olup cezîreye varup vâsıl olduğun gibi kal'a-i mezbûre fethi mühimmi için irsâl olunan top u yarak ve topçılar ve sâyir levâzim ne ise münâsib olan mahalden cezîre-i mezbûreye ihrâc eyleyüp düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Mustafâ Paşa'ya teslîm eyleyüp dahı sen karaya müte'allik olan asâkir-i nusret-me'ser ile muhâsara hıdmetinde olup Donanma-i Hümâyûnum'a yarar kimesne[yi] baş u buğ ta'yîn eyleyüp yat u yarağı ile ve cengci ve sâyir Donanma-i Hümâyûnum'a müte'allik mühimmât ile müretteb ü mükemmel taşrada muhâfazada olup asâkir-i mansûreyi onat zabteyleyüp taşraya ihrâc itdürmeyüp etrâf u eknâfî güzâr itdürüp anun gibi küffâr-ı hâksârdan deryâ yüzinde gemi görinüp veyâhûd haberi alınursa Cenâb-ı Hazret-i Hakk *celle ve alâya* tevekkül ve Sultân-ı Enbiyâ *aleyhi efdalü't-tehâyâya* tevessül eyleyüp dahı Donanma-i Hümâyûnum'da olan ümerâ vü ru'esâ ve sâyir ehl-i vukûf korsan kapudânlar ile istişâre eyleyüp hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre bi-inâyeti'llâhi te'âlâ sen bi'z-zât varmağla mı olur, yohsa muhâfazaya baş u buğ ta'yîn eyledüğün kimesneyi donanma ile göndermekle mi olur; üzerlerine varup her ne vechile mümkün ü müyesser olursa müşârun-ileyh vezîrüm ile vech ü münâsib görildiği üzre hüsn-i tedârük eyleyüp a'dânun def' u ref'ı ve kefere-i fecerenün kal' u kam'ı bâbında bezl-i makdûr eyleyüp yüz aklıkları tahsîlinde envâ'-ı mesâ'î-i cemîle vücûda getüresin ve bi'l-cümle dîn-i mübîn ve sâyir devlet-i ebed-peyvend-i sa'âdet-karînüme müte'allik cumhûr-ı umûrda şol ki, lâzime-i gayret ü hamiiyetdür, cibilletünde merkûz olan vüfûr-ı şecâ'at ü celâlet ve hüsn-i firâset muktezâsınca zuhûra getürüp eger a'dâ-yı bed-girdârun gemilerin cezîreye getürmeyüp etrâf u cevânibi gereği gibi hıfz u hırâset itdürmekdür ve eger gemilerden taşraya âdem ihrâc itdürmeyüp gemiler cemî' levâzimleri ile müretteb ü mükemmel muhâfaza hıdmetinde ihtimâm üzre olmakdur ve eger asâkir-i nusret-me'seri ve kapud[â]nları ve re'îsleri zabt u rabt eyleyüp kürekcileri görüp gözetmekdür ve eger sen karaya müte'allik asker ile Kıbrus'a(?) çıkup vech ü münâsib olduğu üzre hıdmetde bulunmakdur ve bi'l-cümle cümle umûrda bezl-i tüvân ve sarf-ı kudret eyleyüp a'dâ tarafından gaflet eylemeyüp basîret ü intibâh üzre olup lâzümü'l-arz olan husûsları ve a'dâ tarafından vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın ve Magosa Kal'ası'nun muhâsarasında alâ-eyyi hâlin beş bin nefer yeniçeri kullarum meterisinde(?) bile olmak lâzimdür. Eger hâlâ senünle irsâl olunan yeniçeri kullarumdur ve eger mukaddemâ Donanma-i Hümâyûnum'la içeriye geldiğinde İskenderiyye Sancağı Beği Muhammed *dâme izzühû* yanında alıkoduğun beş yüz nefer yeniçeridür ve eger Kocaili Sancağı Beği Kaya *dâme izzühû* ile sonra irsâl olunan altı yüz neferdür; cümlesin hısâb idüp dahı müşârun-ileyh vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* yanında mevcûd olan yeniçeriler kaç nefer ise müşârun-ileyhün yanında meteris(?) hıdmetinde cümle beş bin nefer yeniçeri olmağa kaç nefer yeniçeri alup gitmek iktizâ ider ise ol mikdâr nefer yeniçeriyi Kıbrus'a alup gidüp meteris(?) hıdmetine varasın. Andan mâ'adâ bâkî kalan yeniçeri kullarumı eger adalar arasında muhâfaza hıdmetine ta'yîn olunacak gemilerde ve eger cezîre-i Kıbrus etrâfını deverân u muhâfaza için ta'yîn olunan gemilerde alıkonılmakdur; vech ü münâsib gördüğünüz üzre ta'yîn eyleyüp alıkoyup dahı eger yeniçeri kullarumdur ve eger âlâtıcı vü cengcilerdür; hiç bir ferdi taşra çıkarmayup; "Muhâfaza bâbında ikdâm ü ihtimâm üzre olup

dakika fevteylemeyesiz." diyü muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin. Hıdmetlerinde basîret ü intibâh üzere olup a'dâ-yı bed-re'yün mekr u hîlesinden gaflet eylemeyeler.

185

Rodos ve İskenderiyye beyleri Girit'ten Kıbrıs'a yardım için gelecek gemileri engellemekle görevlendirildikleri halde kürekçilerin hastalandığı, Aydın, Karesi ve Sığla sipahilerinin ve gemi görevlilerinin dağıldıkları bahanesiyle görevlerini yerine getirmediklerinden Rodos Beyi Bali'nin azlolunduğu; Kapudan Paşa'nın da bu gemilerle mülâki olduğunda bu olayı araştırıp, görevini ihmal edenleri bildirmesi.

Müşârun-ileyh hazretlerine virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Kapudân paşaya hüküm ki:

Bundan akdem; "Donanma-yı Hümâyûnum içerüye gelmelü oldukda a'dâ-yı hâksârın gemileri perâkende olup cezâyır arasında dahı küffâr-ı bed-girdâr gemilerinden gemi kalmad[uğ]ı ve Girit'de olanlar bozgun olduğu" arz olunmağla; "Deryâ muhâfazasına ve Kıbrıs'a a'dâ gemileri gelüp Magosa Kal'asında mahsûr olan melâ'îne takvîyet virmek kasdı ile gemiler gelürse geçürmeyüp yanlarında olan gemiler ile üzerlerine varup her ne tarîk ile mümkün olursa def' u ref'leri bâbında sa'y ü ihtimâm üzere olmak için Donanma-yı Hümâyûnum'dan elli-altmış pâre gemi intihâb idüp dahı eger mîrî ve eger ru'esâ gemilerinde olan forsa esîrler ile donadup âletci vü cengcilerin mükemmel eyleyüp hıdmet-i muhâfaza için vech görülen gemileri serdâr ta'yîn idesin." diyü emrüm olmuş iken Rodos ve İskenderiyye beğleri ile emrüm üzere muhâfaza için konılan gemilerün kürekci ve âletci vü cengci vü topcı ve sâyir levâzimi tedârük olunmuşken Girit'den Kıbrıs'a gitmeğe hâzır olan a'dâ[-yı] hâksâr gemiler[in]ün haberi müşârun-ileyhimâya îsâl olundukda kürekci haste vü zebûn olup Aydın ve Sığla ve Karesi sancaklarının sipâhîleri dahı perâkende olup ve âletci vü mukarrer ü topcı dahı dağılup gemiler bozulmağla emrüm üzere Girit'den Kıbrıs'a gidecek gemiler def'ı için varmadukları için Rodos Beği Bâlî azlolunup sipâhî vü topcı ve mukarrer ü âletci perâkende olmağa sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ muhâfaza için alıkonılan gemilere mülâkî olduğun gibi ta'yîn olunan sipâhîleri kânûn-nâme-i hümâyûnum mücebince yoklayup mevcûd olan sipâhîleri tîmârlarıyla ve yazuları ve baş karyeleri ile defter eyleyüp mevcûd olmayup gidenleri dahı vech-i meşrûh üzere yazup gitmeğe sebep ne olmuşdur, icâzet mi virilmişdür, kimlerin icâzetleriyle gitmişlerdür ve kürekci vü âlâtçı ve sâyir mukarrer ü neferâtı gemilerden çıkarup kaçırmağa sebep ne olmuşdur, gemilerün topçıları ve sâyir mukarrerleri gemileri bırağup gitmeğe bâ'ıs nedür, ne mahalle gitmişlerdür, kimler icâzet virmişdür ve bi'l-cümle gemilerün bozulmasına bâ'ıs ü bâdî olan ne ise aslı ve hakîkati ile onat vechile teftîş ü tefahhus eyleyüp gavrine irişüp mufassal ü meşrûh yazup vukû'ı üzere arz eylesin ki, anun gibi emr-i şerîfûme muhâlefet eyleyenlerin bir vechile haklarından geline [ki], sâyirlerine mûcib-i ibrîet ü nasîhat vâkı' ola. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihtimâm eyleyüp bâb-ı ikdâmda dakika fevteylemeyesin.

Vezir Mustafa Paşa'nın önceki gibi kuvvetli bir donanma yardımı gelmediği takdirde Magosa Kalesi'nin fethedilemeyeceği, askerin zor durumda kalıp dağılacağı, âcilen yardım gönderilmesi isteği üzerine İskenderiyye, Rodos ve Kocaeli beylerinin yanlarında bulunan gemilerle yardıma gitmeleri için emir verildiği, Donanma-i Hümayûn'un da yeterli silah ve cephane ile Cezayir Beylerbeyi Kaptan Ali Paşa serdarlığında yola çıkartıldığı; yardım kendisine ulaştığında sahillerde gerekli önlemleri aldırması, yardıma gelen kuvvetlerin muhasaraya iştirakini sağlaması, gerek duyulmadıkça barut sarfettirmemesi ve gerek karadan, gerekse denizden düşmanın mahvedilmesine çalışması.

Kapudân paşa hazretlerine virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânüm'a Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* ile mufasssal mektûb gönderüp; "evvelki donanma gibi Donanma-i Hümayûnum irişmez ise feth müyesser olmaduğundan gayri asker içinde küllî fetret ü ihtilâl zuhûrî mukarrer olup ve muhâsara için altmış kıt'a top ve kırk aded kolonborna ve ana göre barut u âlât ve yarar topcı irsâli" husûsların bildürüp ol bâbda dahı her ne dinilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrüm'e arz u takrîr olunup ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; bundan akdem Rodos ve İskenderiyye beğleri *dâme izzühümâ* yanında olan gemilerden gayri yigirmi kıt'a gemi Kocaili Sancağı Beği Kaya *dâme izzühû* ile irsâl olunup ve anlardan mâ'adâ Donanma-i Hümayûnum ve taleb olunan yarak u âlât Kapudânüm Cezâyir Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühû* ile irsâl olunup mûmâ-ileyhi ol cânibe gönderilen Donanma-i Hümayûnum'a serdâr ta'yîn idüp ve topcıbaşı yarar topcılar ve müstevfi yarak ile gönderilüp cezîre-i Kıbrus'a vâsıl oldukda kendüsi Kıbrus'da fermân olunan asker ile Kıbrus'a(?) çıkup hıdmetde bulunmak bâbında ve muhâfaza için gemilere kimi serdâr ta'yîn etmek vech görilürse serdâr ta'yîn olunup dâyimâ gemiler ile hâzır ve a'dâ taraflarına nâzır olup muhâfazada ihtimâm idüp cezîreye a'dâ tarafından takviyet veyâ zarar u gezend irişdürmemek bâbında basîret üzere olmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup anun gibi Donanma-i Hümayûnum'a lâzım olan top u yarak ve sâyir levâzim ile varup vusûl bulduğı gibi lâzım olan yat u yarağı alup dahı kal'a-i mezbûrenün feth u teshîri ve a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîri her ne vechile mümkün ü müyesser olursa eger müşârun-ileyh ile ve eger sâyir beğlerbeğilerüm ve beğler kullarum ile hüsn-i tedbîr ile fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre ve sâyir devlet-i ebed-karînüme müte'allik cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ kal'a-i mezbûrenün istihlâsı bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getüresiz. Ammâ; "Donanma-i Hümayûnum gemilerinin kürekcilerin ve cengcilerin ve yeniçerilerin ihrâc eylemeyüp ve sâyir levâzimin bozmayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ve sâyir zâd ü zevâdeleri ve esbâb ü âlâtı ile cezîre-i mezbûre etrâfında devreyleyüp dâyimâ hâzır ve a'dâ tarafına nâzır olup anun gibi küffâr-ı hâksâr gemileri görinür ise bi-inâyeti'llâhi te'âlâ üzerlerine varup mümkün olduğı üzere mazarrat u fesâdlarınun def' u ref'ı bâbında

bezl-i ictihâd eyleyüp her ne vechile imkân olursa kal' u kam'ları tedârükünde ihtimâm üzre olup etrâf u cevânibi muhâfazada kemâl-i basîret üzre olasın." diyü müşârun-ileyh kapudânım *dâme ikbâlühû*ya tenbîh olunup hükm-i şerîfüm virilmiştir. Sen dahı müşârun-ileyhe ol vechile tenbîh eylesin ki, gemileri bozmayup yat u yarakları ve cengci vü âlâtçıları ile ve bi'l-cümle vech-i meşrûh üzre müretteb ü mükemmel hâzır ve etrâf u cevânibe nâzır olup bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyüp kendüsi karaya müt'e'allık olan asker ile Kıbrıs'a çıkup vech ü münâsib görüldüğü üzre muhâsara hıdmetinde bulunup Donanma-i Hümâyûnum'a bir yarar kimesne[yi] vech görüldüğü üzre baş u buğ ta'yîn eyleyüp emrüm üzre etrâfı ve eknâfı hıfzıtdüre. Nihâyet anun gibi küffâr gemileri görünüp veyâhûd haberi alınursa müşârun-ileyh kapudânım bi'z-zât varmağla mı olur yohsa muhâfazaya ta'yîn olunan kimesneyi donanma ile göndermekle mi olur; ve'l-hâsıl iktizâ itdüğüne göre hüsn-i ittifâk u müşâvere ile vech ü münâsib olduğu üzre bi-mâyeti'llâhi te'âlâ def' u ref'leri tedârükünde hüsn-i ihtimâm eyleyüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevtolunmaya ve "kal'a-i mezbûre gâyet metânet ve kemâl-i hasânet üzre olmağın Südde-i Sa'âdetüm'den altmış kıt'a top ve kırk aded kolonborna vü barut gönderilmek lâzım olduğın" bildürmüşsin. Eyle olsa; kal'a-i mezbûrenün ol vechile hasâneti mukarrer olıcak kolonborna vü topun ana ne denlü te'sîri olur? Bu denlü top u kolonborna kurulup muhâsara olunduğu takdîrce yigirmi bin kintâr mikdârı barut kifâyet eylemez. Hâlen Mısır'dan ve Rodos'dan ve Bağdâd[d]an gelenlerden mâ'adâ bundan müşârun-ileyh kapudânım *dâme ikbâlühû* ile gönderilen barut cümle on bin kintâr mikdârı ancak olur. Ol dahı zamân-ı kalilde bertaraf olduktan sonra ziyâde barut tedârüki müyesser olmayıcak muhâsara umûri neye müncerr olur? İmdi; barut husûsında gereği gibi mukayyed olup a'dânun yarakların battâl idecek mikdârı toplar ve kolonbornaları isti'mâl itdürüp nısfı müşâhed olmayan yirlere barutı isrâf itdurmeyüp tedbîr-i âhar ile muhâsara idüp re'âyâya ve asâkir-i İslâm'a hüsn-i istimâlet virüp etrâfdan toprak sürmekle kal'anun üzerine varılıp feth u teshîri ve içinde olan melâ'în-i hâsîrînün kahr u tedmîri bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getirile.

187

Şam'a varıncaya kadar yol üzerinde olan kazâlardan Kıbrıs adasına tayin olunan sipahilerin gelen harçlıkçılarının geciktirilmeden Kıbrıs'a gönderilmesi.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 21 L., sene: 978

Şâm'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzdan Kıbrıs cezâresine ta'yîn olunan sipâhîlerün gelen harçlıkçıları ber-vech-i isti'câl girü Kıbrıs'a gönderilüp te'hîr olunmamak için defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe yazılıp gönderilmiş idi. Ol evâmir-i şerîfe kemâ-kân mukarrer olup hâlen Donanma-i Hümâyûnum dahı ihrâc olunup ol cânibe irsâl olunmağın te'hîr eylemeyüp her birinüz bu bâbda mukayyed olup taht-ı kazânuzda Kıbrıs cezâresi tarafından gelen harçlıkçıları evâmir-i şerîfe mücebince aslâ te'hîr itdurmeyüp ber-vech-i isti'câl ihrâc itdürüp iskelelerde hâzır bulunalar ki, gemiler vardukda girüp toğrı cezâyere varup hıdmetde bulunalar. Şöyle ki; gemiler ol cânibe varup dahı mezbûrlar iskelelerde hâzır bulunmayup gemiler te'hîr

olunmalu ola, tîmârları alınup âhara virilmek mukarrerdür. Ana göre tenbîh eyleyesiz ki, ihmâlden hazer idüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyeler.

188

Kazâları dahilinden kavvâs ihrac olunması emredilen kadıların, kavvâsları bir an önce iskelelere gönderip gelecek gemilerle Kıbrıs'a ulaşmalarını sağlamaları.

Bu dahi.

Kavvâs ihrâc olunmak emrolunan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem evâmîr-i şerîfe gönderilüp; "mu'accelen kavvâs ihrâc olunup cezîreye geçmek" emrüm olmuş idi. Ol evâmîr-i şerîfe kemâ-kân mukarrer olup hâlen Donanma-i Hümâyûnum ihrâc olunup hâzır bulunan kavvâs iskelelerden cezîreye geçürmek emrüm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp her biriniz bu bâbda gereği gibi mukayyed olup ihrâc olunmak fermân olunan kavvâsları ber-vech-i isti'câl yat u yaraklarıyla müretteb ü mükemmel ihrâc itdürüp iskelelere gönderüp hâzır itdüresiz ki, gemiler vardukda hâzır bulunup cezîreye geçüreler. Şöyle ki; bu bâbda ihmâlinüz sebebi ile kavvâs vakti ile irişmeyüp hâlâ beyân olunan özrinüz makbûl olmak ihtimâli yokdur. Azl ile konılmayup eşedd-i ıkâb ile mu'âkab olmanız mukarrerdür. Ana göre ihmâlden hazer idüp kavvâsı isti'câl üzre iskelelere gönderüp ihzâr eylemek bâbında dakîka fevteylemeyesiz ve bu hüküm-i şerîfüm size ne gün vâsıl olup kavvâsı ne gün ihrâc eyleyüp göderdüğünüz yazup bildüresiz.

189

Eski nüzülden kalup bozulmuş nüzül varsa Monla Ağa tarafından yenisiyle değiştirilerek, ne kadar nüzülün değiştirildiği ve ne kadar yeni nüzüle ihtiyaç duyulduğunun bildirilmesi.

Bu dahi.

Monlâ Ağa'ya hüküm ki:

Bundan akdem; "Eski nüzülden kalup fâsid olmuş nüzül varsa yeniye tebdîl itdürüp ihzâr eyleyesin." diyü bir nice def'a ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuş idi. Ol evâmîr-i şerîfe kemâ-kân mukarrer olup eskiden ne kadar kalmışdur ve tebdîle ne teslim olunmuşdur ve bâkî kalan nüzül ne zamâna dek kifâyet ider; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, emr-i sâbıkum mücebince eskiden kalup fâsid olmuş nüzülü yeniye tebdîl itdürüp ve şimdiye dek ne mikdâr nüzül tebdîl olunup bi'l-fi'l yeni eyü nüzül ne mikdâr mevcûd vardır ve tebdîle ne teslim olunup bâkî ne kalmışdur ve bâkî kalan nüzül ne zamâna dek kifâyet ider, dahı nüzül lâzım midür, müceddeden ne kadar nüzül ihrâc olunmak lâzımdır, ihrâc ne vechile mümkün olur ki, re'âyâya küllî ta'b ü muzâyaka olmaya; mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

190

Müteferrika İznikli Hasan'ın, cebelüleri ile birlikte sefer için Südde-i Saâdet'e gelmesi.

Bu dahi, İbrâh[î]m Çavuş'a.

Müteferrikalardan İznikli Hasan'a hüküm ki:

Hâlâ cebe vü cevşen ve cebelülerinle sefere hâzır olup mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp irişmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî eylemeyüp yat u yarağunla ve cebe vü cevşen ve cebelülerinle hâzır u âmâde olup Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp irişesin ki, ne cânibe varmak emrüm olursa tevakkuf lâzim gelmeyüp bilâ-te'hîr teveccüh eyleyüp varup hıdmetde bulunasın.

191

Halep'te nüzü'l ihracı emrolunan kazâların kadıları tarafından, uygun depolanmadığından dolayı bozulan nüzü'lün yenisiyle değiştirilerek emredilen yerlerde hazır edilmesi.

Bu dahi.

Vilâyet-i Haleb'de nüzü'l ihrâcı fermân olunan yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem taht-ı kazânuzdan ihrâc olunup yalıya indürilen nüzü'l mahfûz yirde konılmayup ve onat vechile gözetmemekle fâsid olup ameile yaramadığı ecilden yeni[ye] tebdîl olunmak için nüzü'l emînlerine ve size ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdı. Ol emrüm kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, tebdîli fermân olunan nüzü'l ihrâc olunup tebdîl olunmamış ise envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm ile isti'câl üzere ahkâm-ı şerîfe-i sâbika müsted'âsınca bi't-tamâm ihrâc olunup tebdîl idüp hâzır u müheyyâ eylemekde bezl-i makdûr eyleyesiz. Bu husûs ehemmi mühimmâtandur; ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eyleyüp emrüm mücebine itmâma irişdürmeğe sa'yeylesiz ve ne vechile tedârük idüp ihzâr itdüğünüz yazup bildüresiz.

192

A'zâz u Kilis beyinin Kıbrıs için kendisinden tedariki istenen kavvâs ve piyadeleri henüz hazırlamamış ise bunları bir an önce hazırlayıp Kıbrıs'a ulaştırmaya gayret etmesi ve ne kadar kavvâs ve piyade tedarik ve ihrac ettiğini bildirmesi.

Bu dahi.

A'zâz u Kilis Beği Canbolad Beğ'e hüküm ki:

"Cezîre-i Kıbrıs mühimmi için ihrâcına me'mûr olduğun eger kavvâs ve eger sâyir piyâde tâyifesidür; ber-vech-i isti'câl ihrâc eyleyüp cezîre-i mezkûreye geçürmek bâbında ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresin." diyü sana nice def'a ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur. Ne vechile tedârük olunup ne mertebeye irişdüğü ma'lûm olmak lâzim ü mühimmi olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, ihrâcî fermân olunan tâyifeyi emrüm üzre bi't-tamâm ihrâc idüp cezîre-i mezkûreye müteveccih olup henüz ubûr itmedün ise ihmâl ü müsâhele câyiz değildir. Bu bâbda envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın vücûda getürüp evâmîr-i sâbıkâ mücebince tâyife-i mezkûreyi hâzır u müheyâ idüp cezîre-i mezkûreye ubûr itmek ardınca olası ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne mikdâr nefer ihrâc idüp ne târîhda teveccüh idüp cezîreye geçdüğün yazup arzuleyesin. Donanma-i Hümâyûnum ol cânibe gönderilmişdür. Şöyle ki; Donanma-i Hümâyûnum ol cânibe vardukda sen hâzır olmaya[sın], mes'ûl olursın. Ana göre ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtitdürmeysin.

193

Denizden ve karadan yeni bir sefer düzenlendiğinden, daha önce Kıbrıs seferi için yapıldığı gibi, aynı şekilde yeni sefere çıkan ordunun muzafferiyeti ve düşmanın mağlubiyeti için Şam ve Halep vilâyeti dahilinde bulunan cami ve mescitlerde ulemâ, sulehâ ve tüm müslümanlar tarafından pazartesi ve perşembe günleri dualar edilmesi, En'âm-ı şerîf ve Fetih sûresinin okutturulması.

İbrâhîm Çavuş'a. 21 Şevvâl, sene: 978

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i şerîf gönderilüp; "Cezîre-i Kıbrıs'a irsâl olunan asâkir-i nusret-me'ser mansûr u muzaffer ve a'dâ-yı hâksâr makhûr ü muhakkar olup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ cezîrenün feth u teshîri müyesser olmağışün cenâb-ı Vehhâb-ı bî-niyâz ve Fettâh-ı Alîm-i çâre-sâz dergâhına kemâl-i huzû' u huşû'la cevâmi'-ı şerîfe ve mecâmi'-ı münîfede pencşenbe ve düşenbe günlerinde evkât-ı müteberrikede ulemâ-i ebrâr ve sulehâ-i ahrâr ve cemâ'at-i müslimîn ve evzâ'-ı mü'minîn ile En'âm-ı şerîf ve Sûre-i Feth tilâvet olunup hayr du'âya muvâzabet oluna." diyü tenbîh ü i'lâm olunmuşdı. El-hâletü hâzihî Hakk *celle ve alânun* ulüvv-i inâyetine ve Hazret-i Risâlet-penâh *aleyhi ve âlihî efdalü's-salât ve ekmelü't-tahıyyâtun* mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına tevekkül ü i'timâden gazâ vü cihâd için berr ü bahrdan ba'zı etrâfa dahı asker-i zafer-fer[câm] irsâl olunmuşdur. Gerekdür ki; mukaddemâ tenbîh olunduğı üzre üslûb-ı sâbık ve tarz-ı râşık üzre ulemâ-yı ahyâr ve sulehâ-yı ebrâr ve cemâ'at-i müslimîn ve sıbyân-ı mü'minîn ile pencşenbe ve düşenbe günlerinde cevâmi'-ı şerîfe ve mecâmi'-ı münîfede evkât-ı eshârda cem'ıyyet ve hulûs-ı taviyyet ve safâ-yı akîdet ile En'âm-ı şerîf ve Sûre-i Feth tilâvetine müdâvemet olunup asâkir-i İslâm avn ü inâyet-i Fettâh u Alîm'e mazhar olmağla dâyimâ mansûr u muzaffer olmağışün Hakk *celle ve alâ* dergâhına hayr du'âlar eyleyesiz. Ümmîzdür ki, karîn-i icâbet ve rehîn-i isticâbet vâkı' olup a'dâ-yı hâksâr-ı dalâlet-şi'âr kahr-ı kassâr ile makhûr ve evliyâ-yı devlet-ahyâr envâ'-ı fütûhât-ı cemîletü'l-âsâr ile mesrûr olmak müyesser ü mukadder olmuş ola.

Bu dahi.

Bir sûreti, Şam kâdîsına.

194

Ahyolu'da bina olunan gemilerin nevrûzdan önce tamamlanıp gerekli alet ve edevâtıyla küreklerinin ilgili yerlerden tedarik olunup, lenger demirleri de Samakov'dan getirtilerek bir an önce bitirilip İstanbul'a gönderilmesi konusunda defalarca emir gönderildiği halde gemileri tamamlayıp göndermeyen Ahyolu kadısının gemileri bir an önce göndermesi, aksi halde görevinden azledileceği.

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem sana defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Ahyolu'da binâ olunmak emrolunan gemileri nevrûzdan mukaddem itmâma irişdürüp lâzım olan âlât ü esbâbın ve küreklerin gönderilen evâmîr-i şerîfe mücebince ta'yîn olunan yirlerden tedârük itdürüp ve lenger demürlerin Samakov'dan getürdüp ber-vech-i isti'câl irişdürüp İstanbul'a göndermek" emrüm olmuş iken gemiler henüz irişmeyüp eğlenmeğin rûz-ı hızırilyâsdan on beş gün mukaddem elbette cümle levâzimi ile itmâma irişdürüp İstanbul'a göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi ikdâm ü ihtimâm eyleyüp zikrolunan gemileri emrüm üzre elbette rûz-ı hızırden on beş gün mukaddem irişdürüp sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfe muktezâsınca lenger demürlerin Samakov'dan ve sâyir urgan u kürek ve âlât ü esbâbların ta'yîn olunan yirlerden tedârük ü ihzâr itdürüp ta'yîn olunan zamândan mukaddem İstanbul'a göndermek bâbında envâ'-ı ihtimâm eyleyüp ihmâlden ziyâde hazer eyleyesin. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl eyleyüp ta'yîn olunan zamâna irişdürmeyüp avk u te'hîr oluna, vâkı' olan hıdmetün hıdmet yirine geçmedüğünden gayri her vechile müstehıkk-ı itâb ü ikâb olmak mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup ta'yîn olunan zamândan mukaddem irişdürmek ardınca olası ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün varup vusûl bulup gemiler ne mertebede olup ne zamânda irişmek mümkün olduğın ve demür ü kürek ü urgan ve sâyir âlât ü esbâbdan kusûrları nedür, ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

195

Şam beylerbeyi tarafından, Kıbrıs'a gönderilmek üzere, emredilen miktarda kavvâs ve gönüllü yiğitler yazılarak Şam Yeniçerileri Kethüdâsı Pervâne'nin başbuğ tayin edilip geciktirilmeden Kıbrıs'a gönderilmesi.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 21 L., sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem ilâ âhurîhî Vezîrüm Mustafâ Paşa mektûb gönderüp; "ol cânibden ihrâcî fermân olunan kavvâs ve gönüllü tâyifesi mu'accelen ihrâc olunup sâbıkâ Şâm Yeniçerileri Kethüdâsı olup hâlen Za'îm olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-a'yân Pervâne zîde kadruhû mezkûrlara baş u buğ ta'yîn olunup cezîre-i Kıbrıs'a irsâl olunmaları vech ü münâsib görüldüğün" bildürmeğin müşârun-ileyh mezkûrlara baş u buğ ta'yîn olunup ber-vech-i isti'câl cezîre-i mezbûreye irsâl olunması emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp ihrâcî fermân olunan kavvâsı bi't-tamâm ihrâc eyleyüp dahı gazâdan safâlu darb u harbe kâdir yarar u

tüvânâ gönüllü yiğitler yazup müşârun-ileyh Pervâne'yi baş u buğ ta'yîn idüp dahı; "Anun gibi dilâverliğı zâhir olup yarar olanlar yoldaşlığı mukâbelesinde envâ'-ı inâyet-i husrevâneye mazhar olmaları mukarrerdür." diyü her birine hüsn-i istimâlet virüp ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesin ve ne mikdâr kavvâs ve gönüllü yazılup irsâl olunursa esâmîsi[y]le mufassal ü meşrûh yazup defter idüp ve mühürleyüp bir sûretin müşârun-ileyh vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* gönderüp bir sûretin dahı aynı ile Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin.

196

Donanma-i Hümâyûn ile derya seferine gitmeleri emrolunan Canık sancağı sipahilerinin, daha önce Sivas muhafazasında görevli olduklarından ve emir kendilerine geç ulaştığından dolayı silah ve zahire eksiklerini tedarik edemedikleri, Sinop'ta yaptırılan gemilere katılmaları halinde tam tekmil zamanında göreve gelebilecekleri yolundaki tekliflerinin uygun görülmediği; sözkonusu sipahilerin bir an önce karadan İstanbul'a gelmeleri ve zahirelerini İstanbul'da tedarik etmeleri; Sinop'ta inşa edilmekte olan gemilerin de bir an önce bitirilip rûz-ı hıdırilyâsdan önce İstanbul'a gönderilmesi.

Hısâr-erlerinin kethudâsına virildi.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Canık sancağı sipâhîleri meclis-i şer'a gelüp; "Mukaddemâ Sivas muhâfazasına me'mûrlar olup hâlen Donanma-i Hümâyûn ile deryâ seferine fermân olunup lâkin giç tenbîh olunmağın yat u yarağımız ve kifâyet mikdârı zahîrelerimiz tedârük ü ihzâr idemedük. Şöyle ki; Sinob'da binâ olunan gemilere girmek fermân olunursa cemî' yat u yarağ [u] zehâyirimüz tedârük ü ihzâr idüp âsân vechile irişmek mümkündür." didüklerin" bildürmişsin. İmdi; Sinob'da binâsı fermân olunan gemilerin hıdırilyâsdan mukaddem mahrûse-i İstanbul'a mu'accelen gelüp irişmesi mühimmâtdandır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anda binâ olunan gemileri mu'accelen ihrâc eyleyüp rûz-ı hıdırilyâsdan mukaddem mahmiye-i İstanbul'a irsâl ü îsâl eyleyüp ihmâl ü müsâheleden hazer eylesin ve livâ-i mezbûrun sipâhîlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, aslâ te'hîr itmeyüp yat u yarak ve bi'l-cümle edevât-ı ceng ü cidâl ve âlât-ı harb [ü] kıtâl ile ber-vech-i isti'câl karadan gelüp mahrûse-i İstanbul'a dâhıl olup zâd ü zevâdelerin bunda tedârük idüp emrüm üzre Donanma-i Hümâyûnum gemilerine girüp hıdmetde buluna[lar]. Şöyle ki; giç gelüp Donanma-i Hümâyûnum gemilerine mu'accelen irişmeye[ler], dirlikleri alınmağla konılmayup envâ'-ı ukûbetle mu'âkab olmaları muhakkaktır.

197

Varna ve Sinop'ta inşa olunan gemilerin eksiklerinin tamamlanıp nevrûzdan önce İstanbul'a gönderilmesi konusunda defalarca emir gönderilmesine rağmen gemiler henüz İstanbul'a gelmediğinden, Varna ve Sinop kadılarının ruz-ı hızırdan yirmi gün önce İstanbul'da olacak şekilde gemileri yola çıkartmaları, aksi halde en ağır şekilde cezalandırılacakları.

Er-oğlu Mûsâ Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Sinob'da binâ olunmak emrolunan gemiler[i] nevrûzdan mukaddem irişdürüp göndermek için defe'ât ile ahkâm-ı şerife gönderilmiş iken henüz irişmeyüp nevrûzdan yigirmi gün dahı geçüp dahı gemiler gelüp vâsıl olmamağla bir vechile itâba müstehk olmışsındur. İmdi; gemiler mu'accelen irişmek ziyâde mühimmâtdan olmağın rûz-ı hızırdan yigirmi gün mukaddem elbette irişdürüp göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp gicelerde ve gündüzlerde sa'y ü ikdâm itdürüp gemileri lâzım olan âlât ü esbâbı ve urgan u lenger ve kürekcileri ve bi'l-cümle cümle mühimmâtı ile itmâma irişdürüp müretteb ü mükemmel rûz-ı hızırdan yigirmi gün mukaddem İstanbul'a göndermeğe gereği gibi sa'y ü ikdâm eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesesin. Şöyle ki; ta'yîn olunan zamânda gemiler irişmeyüp te'hîr oluna, bu bâbda sâdır olan hıdmetün zâyî' olduğundan gayri azl-i ebed ile konılmayup eşedd-i ukûbet ile mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin.

Îsâ Çavuş'a virildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Bir sûreti, Varna'ya yazılmışdır.

198

Çirmen beyinin sancağındaki alaybeyi, çeribaşı, züamâ ve erbâb-ı timar ile Rumeli beylerbeyinin yanına giderek sefere katılması.

Çirmen beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana sefer-i zafer-esere hâzır olmak emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup hâlâ Rûmili Beğlerbeğisi Hüseyin dâmet me'âlîhi yanına varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sancağuna müte'allik alaybeği ve çeribaşları ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârıla cebe vü cevşen ve cebelülerinüz ile müretteb ü mükemmel hâzır u âmâde olup yat u yarağınız ile mu'accelen müşârun-ileyhün yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasız. Müşârun-ileyh yanına isti'câl üzre varup irişmek mühimdür; ihmâlden hazer eylesesiz.

199

Canik sipahilerinden yirmi sipahinin Canik alaybeyi ile alıkonulup muhafaza hizmetinde görevlendirilmesi.

Sekbân Alî'ye virildi. 22 L., sene: 978

Canik beğine hüküm ki:

Bolı Müsellemleri Beği Ahmed *zîde mecdühû* ile Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Mehmed Çavuş Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Canik sancağında kazâ-i Bafra sınırına gâyetde karîb ü muttasıl olup hâssa kadırgalar levâziminden sengîn olan kereste eger Bafra re'âyâsına teklîf olunup ve ba'zı kâr-hânede hıdmet üzre olup bu def'a Canik sancağı sipâhîleri sefere emrolunup her sene livâ-i mezbûr zabtı içün bir mikdâr sipâhî ta'yîn olunup bu sene dahı hıfz u hırâset içün bir mikdâr sipâhî ta'yîn olmazsa ehl-i fesâd ü şenâ'at re'âyânun ehl ü iyâlin basup esbâb ü emvâlin gâret idüp fesâddan hâlî olmadukları mukarrer olduğın" bildürmeğın Canik alaybeğisi ile yigirmi nefer sipâhîyi muhâfaza içün alıkoymak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan yirlerün muhâfazasıyçün livâ-i mezbûrun alaybeği ile yigirmi nefer sipâhîye alıkoyup hıfz u hırâset itdüresin.

200

Saruhan alaybeyinin sancağına bağılı züamâ ve sipahileri savaş araç ve gereçleriyle sefere hazırlayıp Çeşme İskeleyi'ne doğru yola çıkartarak Rumeli taraflarına gönderilecek Donanma-i Hümâyûn'a katılması.

Şehzâde hazretlerinin kethudâsına virildi. Fî 22 Şevvâl, sene: 978

Saruhan sancağı alaybeğisine hüküm ki:

Bundan akdem; "Saruhan sancağı sipâhîleri ile Donanma-yı Hümâyûnum'a girmek" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup hâlen Rûmili câniblerine irsâl olunacak Donanma-yı Hümâyûnum'a girmek lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfe mücebince Saruhan sancağına tâbî' zü'amâ vü çeribaşıları ve sâyir erbâb-ı tîmârıla yat u yarakları ve cebe vü cevşen ve cebelûleriyle müretteb ü mükemmel olup Çeşme İskeleyi'ne toğrı varup anda hâzır u mütevakkıf olasın* ki, Rûmili'ne giden Donanma-yı Hümâyûnum varduğı gibi gemilere girüp hıdmetde bulunasın. Bu bâbda ihmâl eylemeyüp emrüm üzre sipâhîlerinüz ile mahall-i me'mûra mu'accelen varup hâzır bulunasız. Şöyle ki; ihmâl eyleyüp vakti ile hâzır bulunmayup yâhûd sipâhîlerin eksük gelüp yat u yaraklarında kusûrları ola, bir ferdün özri kabûl olmak ihtimâli yokdur. Ana göre mukayyed olup bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

* Metinde **لردلفه** şeklindedir.

201

İnebahtı alaybeyinin, İnebahtı sipahileriyle birlikte yola çıkıp hangi iskelede gemi bulursa orada gemiye binerek gecikmeden Donanma-i Hümâyûn'a katılması.

Erbâb-ı tîmârdan Yûnus'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

İnebahtı alaybeğisine hüküm ki:

Bundan akdem; "İnebahtı sancağı sipâhîleriyle ve Kapudânım Alî dâme ikbâlühü ile Donanma-yı Hümâyûnum'a ta'yîn olunup bulunan karamürsel gemisine girüp Donanma-yı Hümâyûnum'a mülâkî olasın." diyü emrüm olmuş idi. İmdi; müşârun-ileyh deryâyâ çıkup teveccüh eylemeğin ber-vech-i isti'câl sen dahı sipâhîlerünle varup irişmek lâzım ü mühimm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u ârâm eylemeyüp zikrolunan sipâhîlerünle yat u yaraklarıyla müretteb ü mükemmel olup dahı kankı iskelede gemi bulursan te'hîr eylemeyüp gemi bulunduğu yerde gemiye girüp varup mu'accelen irişüp vech ü münâsib olduğu üzere hıdmetde bulunasın.

202 *İnebahtı sipahileri, alaybeyileriyle yola çıkıp hangi iskelede gemi bulunursa orada gemiye bineceklerinden, İnebahtı sancağı kadılarından her hangisinin kazâsında gemi varsa geciktirmeden sipahileri gemilere bindirmeleri.*

Bu dahı.

İnebahtı sancağı kâdîlarına hüküm ki:

Hâlen İnebahtı sipâhîleri alaybeğileriyle Donanma-i Hümâyûnum'a emrolunup gemi bulunduğu yerlerde gemiye girüp varup Donanma-yı Hümâyûnum'a mülâkî olmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, her kankınızın taht-ı kazâsında olan iskelelerde gemi bulunursa te'hîr eylemeyüp zikrolunan sipâhîleri gemiye tahmîl itdürüp mahall-i me'mûra göndermek ardınca olup ihmâlden hazer eylesesiz.

203 *Samakov'da bulunan Mehmed Çavuş'un Ahyolu'da yaptırılan gemiler için lazım olan lengerler ile İskenderiyye'de dökülecek topların dingillerini geciktirmeden emredilen mahallere göndermesi, aksi halde azledileceği.*

İsâ Çavuş'a virildi. 22 L.

Samakov'da Mehmed Çavuş'a:

Bundan akdem İskenderiyye'de dökilmesi fermân olunan topların dingilleri ve Ahyolu'da binâ olunan gemiler mühimmi için kifâyet mikdârı lenger tedârüki emrüm olup isti'câl üzere yirlü yirine irişdürmek bâbında defe'ât ile tenbîh ü te'kîd olunmuş iken henüz gönderilmeyüp te'hîr olduğu i'lâm olunmağın bu bâbda mes'ûl olmuşsındur. Zikrolunan gemiler rûz-ı hızırardan yigirmi gün mukaddem Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp vâsıl olmak emrüm olup lengerleri dahı mukaddem gönderilmek ziyâde mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan gemilere lâzım olan lengeri mu'accelen irişdürüp Ahyolı'ya göndermek bâbında gereği gibi sa'y ü ikdâm eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin. Lenger ü dingili sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mûcebince Ahyolı'ya göndermeyince olmayasın. Şöyle ki; mu'accelen gönderilmeyüp ta'yîn olunan zamândan te'hîr olunmak lâzım gele, aslâ beyân olunan özrün kabûl olmak ihtimâlî olmayup azl ile konılmayup mu'âkab u mu'âhaz olmak mukarrerdür; ana göre basîret üzre olasın.

204 *Rum vilâyetinin muhafazasında görevlendirilen Canik sancağı beyi sefere gittiği ve vilâyet hâlî kaldığından dolayı Sarı Sinan adlı ehl-i fesâd suhtenin, elli kadar yandaşıyla köylere gidip salgın saldığı ve ahalinin dağıldığı bildirildiğinden Canik alaybeyenin yirmi nefer sipahi ile Rum vilâyetinin muhafazasında görevlendirilmesi.*

Mûsâ Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Samsun kâdisına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sâbıkâ vilâyet-i Rûm muhâfazasıyçün Canik sancağı beği ta'yîn olup muhâfazada olmağla re'âyâ âsûde olmuş idi. Hâlâ sefere emrolunup vilâyet hâlî kalmağla Saru Sinân nâm ehl-i fesâd sûhte elli mikdârı ehl-i fesâd ile kurâya varup evden eve birer altun salgun salup oğullarına kasdidüp salgun iderek şehre gelmek üzre oldukların re'âyâ haber virdüklerin [ve] muhâfaza için sancakbeği veyâhûd alaybeği on beş-yiğirmi nefer ile kalmaya, vilâyet ehl-i fesâddan pâ-y-mâl olmak mukarrerdür." diyü bildürmüşsin. İmdi; Canik beğine hüküm-i hümayûnum yazılup Canik alaybeğisi yiğirmi nefer sipâhî ile ol cevânibün muhâfazasıyçün ta'yîn olup hıfz u hırâset eylemek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen dahı müşârun-ileyhe ol vechile tenbîh eylesin ki, Canik alaybeğisin yiğirmi nefer sipâhî ile muhâfaza için alıkoyup ol cevânibi vech ü münâsib olduğu üzre hıfz u hırâset itdüre ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

205 *Dubrovnik beylerinin gönderdiği, Venedik ve İspanya ile ilgili bilgileri ihtiva eden mektubun alındığı; Dubrovnik beylerinin aynı şekilde düşman hakkında edindikleri bilgileri aktarmaya devam etmeleri.*

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûbunuz gelüp Venedik'e ve İspanya'ya müte'allik ba'zı haberler i'lâm eylemişsiz. Ol bâbda her ne dinilmiş ise alâ-vechi't-tafsîl ma'lûm-ı şerîfümüz olmuşdur. İmdi; kadîmden Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımız'a olan vüfûr-ı ihlâs u ubûdiyyetiniz muktezâsınca a'dâ tarafın dâyimâ tecessüs eyleyüp vâkıf olduğunuz ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasız.

Kaptan Ali Paşa serdarlığında Kıbrıs'a gönderilen Donanma-i Hümayûn gemileri Kıbrıs'a vardıklarında, kürekçi ve cenkçilerinin bozulmayıp silah ve mühimmâtlarıyla ada etrafında muhafaza hizmetinde bulunmaları ve gelebilecek düşman gemilerini bertaraf etmeleri.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Bu def'a cezîre-i Kıbrıs'a gönderilen Donanma-i Hümayûn'un cengci vü kürekçileri bozulmayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla dâyimâ hâzır ve etrâf u cevânibe nâzır olup muhâfaza hıdmetinde ihtimâm üze olmaları lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup Donanma-i Hümayûnum gemileriyle Cezâyir Beğlerbeğisi ve Kapudânım Alî dâme ikbâlühû varup mülâkî oldukda tenbîh eylesin ki, Donanma-i Hümayûnum gemilerinin kürekci vü cengcilerin bozulmayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ve yat u yarakları ve sâyir zevâd ü zahîreleri ve esbâb ü âlâtlarıyla cezîre-i mezbûre etrâfında geşt ü güzâr eyleyüp dâyimâ hâzır ve a'dâ tarafına nâzır olup muhâfaza hıdmetinde ihtimâm idüp onat vechile görüp gözedüp anun gibi küffâr-ı hâksâr gemileri görünüp cezîreye toğrı teveccüh iderlerse üzerlerine varılup mazarrat u fesâdları def' u ref' olup elegetürilüp haklarından gelinmek bâbında dakîka fevteylemeyeler. Ammâ; bir vechile tedârük eyleyeler ki, el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ a'dâ-yı bed-re'y tarafından Donanma-i Hümayûnum gemilerine bir zarar irişdürmek ihtimâli olmayı. Muhâfaza bâbında kemâl-i basîret üze olasın.

Müşârun-ileyhe virildi.

Bir sûreti, Kapudân Alî Paşa'ya.

Cezâyir beylerbeyinin, Girit'ten Kıbrıs'a gidecek gemileri geçirmemek üzere İskenderiyye ve Sakız beyleri maiyyetinde derya muhafazasında görevlendirilmiş iken görevlerini bırakıp giden topçuların isim ve bölüklerini tespit edip bildirmesi; İskenderiyye beyinin, emrindeki gemilerle adalar arasında muhafazada bırakılması ve gemilere beş yüz yeniçeri tayin edilmesi.

Cezâyir beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ İskenderiyye ve Sakız beğleri dâme izzühümâ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ramazân'un yigirmi altıncı gününde Mûsâ Çavuş yedinden emr-i şerîf vârid olup mukaddemâ Venedik tarafından yigirmi iki kadırğa ile dört pâre barça Girit cezîresinden toğrı Kıbrıs'a teveccüh eyleyüp Magosa Limanı'na dâhıl olan küffâr gemilerine mülâkî olup mukâbele vü mukâtele olunmak fermân olunmuş iken Sakız Limanı'nda olan gemilerin kürekçisi ve âlâtcısına hastalık girüp bozgun itdükleri Südde-i Sa'âdetüm'e defe'âtle arzolandukdan sonra Kapudân Alî Müslimân geldükde gemiler bir bir yoklanup defter olunup hastesi ve tendürüsti adedi ile ve ne mikdâr nâkıs idüğü arzolunup ve tendürüst diyü yazılanlar dahı şiddet-i şitâdan zebûn olup ve asker ü topcı olmaduğı dahı arzolunmuşdur."

diyü bildürmişler. İmdi; muhâfaza ve kadırgalar hıdmetiyçün alıkonılan topçılar koyup gitmeğe sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi muhâfaza ve kadırgalar hıdmetiyçün alıkonılan topçılardan koyup gidenleri isimleri ve bölükleri ve ulûfeleriyle defter idüp bir sûretin mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve İskenderiyye Sancağı Beği Muhammed *dâme izzühû*yı Donanma-yı Hümâyûnum çıkınca adalar arasında alıkoyup ve adalar arasında konılan gemilere sâbıkâ içerüye geldiğünüzde mûmâ-ileyh Muhammed *dâme izzühû* yanında konılan beş yüz yeniçeri ta'yîn eyleyüp ve Kaya *dâme izzühû* ile giden altı yüz yeniçerilerinin yüz neferi çıkup beş yüzi gemide ta'yîn idüp taşraya çıkartmayasın.

208

Anadolu ve Rumeli'nden Donanma-i Hümâyûn için kürekçi ihrac edilip nevrûzdan önce gönderilmesi emredildiği halde henüz kürekçi göndermeyen kadıların, emredilen miktarda kürekçiyi rûz-ı hızırdan önce İstanbul'da olacak şekilde göndermeleri.

Mustafâ Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Eskihısâr ve Sofya ve Üsküb ve Kalkandelen ve Kırçova ve Köprülü ve Pirlepe ve Havâss-ı Mahmûd Paşa ve Babaeskisi ve Kırkkilise ve Dobniçe ve Radomir ve Kratova ve Ustrumca ve Prizrin ve Bihor ve Mudile(?) ve Brevnik(?) ve İskenderiyye ve Hâslar ve İpek ve Podgoriçe ve Karatağ ve Dukagin kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem size defe'âtle ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Taht-ı kazânuzdan ihrâc olunmak emrolunan kürekçileri nevrûzdan mukaddem Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irişdüresiz." diyü emrüm olmuş iken emrolunan kürekçiler şimdiye dek irişmeyüp nevrûzdan yigirmi gün dahı geçüp henüz getürmeyüp ihmâl eylediğünüz ecilden her vechile müstehakk-ı itâb olmuşsızdur. İmdi; kürekçiler ber-vech-i isti'câl irişmek ziyâde mühimmâtdan olmağın rûz-ı hızırdan yigirmi gün mukaddem elbette irişdürüp getürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp evâmîr-i şerîfe muktezâsınca mu'accelen ihrâc eyleyüp rûz-ı hızırdan yigirmi gün mukaddem İstanbul'a irişdürmek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyesiz. Şöyle ki; yevm-i mezbûrdan bir gün te'hîr oluna, aslâ bir ferdün özri kabûl olmak ihtimâli olmayup azl ile konılmayup eşedd-i ukûbetle mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz.

Merdüm-oğlı Ahmed Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Bir sûreti, Yenice-i Vardar ve Karaferiye ve Nevrakop ve Filorina ve Cum'abâzârı ve Manastır ve Görice ve Kesriye ve Horpişte ve Bihlişte ve Timürhısâr ve Yenişehir ve Fenar ve Çatalca ve Kerpeniş ve Yanya ve Aydonat ve Girenye ve Koniçe ve Narda, Rinase(?), İzdin, İstefe, Livadya, Angelikasrı, Ayamavra, Mora, Ohri, İlbasan, Delvine ve Avlonya sancakları kâdîlarına yazılmışdır.

Beşîr Çavuş'a virildi. 22 L., sene: 978

Bir sûreti, Karesi ve Biga ve Hudâvendigâr ve Aydın ve Saruhan beğine.

Arslan Çavuş'a virildi. 22 L., sene: 978

Bir sûreti, Karahısâr-ı Şarkî ve Milas ve Bâzârsuyı, Ortapâre ve Malâtıyye ve Kâhta ve Gerger ve Behisni ve Derende ve Divriği ve Kemah ve Tercan ve Erzincan kâdîlarına ve Trabzon, Sürmene, Rize, Atina, Arhova, Gönye, Kürtün, Giresun, Of, Torul.

209

Akkirman beyinin emredilen miktarda kürekçi ihrac etmesi; etrafta ortaya çıkan hırsız, harami ve fesatçıları yakalayarak suçları sabit olanları küreğe koyup İstanbul'a göndermesi ve ayrıca yanında bulunan kaliteleri de donatarak şaykalarla birlikte göndermesi.

Kethudâsına virildi. 27 L., sene: 978

Akkirman beğine hüküm ki:

Bender kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince ihrâc olunup mu'accelen irişdürilmek emrolunan kürekci ihrâcına mübâşeret olunup lâkin iki pâre kalitenün kürekçileri ulûfe ile olup deryâ seferinün zamânı olup kalitelere kürekci lâzım olduğın" bildürmüşsin. İmdi; kürekci mu'accelen İstanbul'a irişmek ziyâde mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince ihrâc emrolunan kürekçileri ber-vech-i isti'câl irsâl eyleyüp İstanbul'a irişdürmek bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eyleyüp ihmâlden hazer eylesesin ve kaliteler kadîmden ne vechile donanıgelmişler ise üslûb-ı sâbıkâ üzere donadup şaykaları mu'accelen çıkarmak bâbında gereği gibi sa'y eylesesin ve ol cevânibde zuhûr eyleyen hırsız u harâmî ve töhmet-i sâbıkaları müseccel olup bi'l-fi'l fesâd üzere olanları dahı elegetürüp fesâd ü şenâ'atleri ne ise tescîl itdürüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp mezbûrları küreğe koşup istihdâm eylesesin ve bi'l-cümle eger ihrâc olunmak emrolunan kürekçileri mu'accelen İstanbul'a irişdürmekdür ve eger şaykaları ve kaliteleri donadup muhâfazaya çıkarmakdur; ziyâde mühimmâtından olmağın bu bâbda ihmâl eylemeyüp gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince kürekçileri ber-vech-i isti'câl irsâl eyleyüp kaliteleri ve şaykaları donadup muhâfazaya ihrâc eylemek ardınca olası ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

210

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından İpsalalı İbrahim, Üsküp'te sâkin Piyâle ve Niğbolu'da sâkin Hurrem'in, cebelûleriyle birlikte Rumeli taraflarına sefere çıkan Vezîr Ahmed Paşa'nın emrine girerek O'nun münasip göreceği şekilde hizmette bulunmaları.

Müşârun-ileyh hazretlerinin âdemlerinden Ahmed Voyvoda'ya virildi. 27 L.

Dergâh-ı Mu'allâ müteferrikalarından İpsalalı İbr[â]hîm'e hüküm ki:

Hâlâ Vezîrüm Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Rûmili câniblerine sefer[e] emrolunup sen dahı müşârun-ileyh ile sefere bile hâzır olup gitmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp cebe vü cevşen ve cebelülerünle hâzır u müheyyâ olup bilâ-te'hîr müşârun-ileyhe varup mülâkî olup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın.

Bir sûreti, Üsküb'de sâkin olan [Dergâh-ı Mu'allâ] müteferrikalarından Piyâle'ye.

Bir sûreti, Niğbolı'da sâkin müteferrikalardan Hurrem'e.

211

Düşman tarafından gelen casuslar, düşmanın birlik içerisinde olduğunu, büyük bir donanma oluşturma çabasına girdiğini, Papa ile İspanya ve Portekiz krallarının birlik olup Venedikliler'e destek verdiklerini bildirdiklerinden Cezayir beylerbeyi ile Kıbrıs'a gönderilen donanmanın da gerekli silah ve mühimmâtı teslim edip asker ve mühimmât geçirmek için yeterli sayıda gemi bıraktıktan sonra geri kalan gemilerle deryaya tayin olunan donanmaya katılması ve düşman gemilerinin Kıbrıs taraflarına geçmelerinin önlenmesi.

Hüseyin Kethudâ'ya virildi. 28 L., sene: 978

Cezâyir beğlerbeğisi kapudân paşaya hüküm ki:

Etrâf u cevânibden gelen câsûslar ve küffâr-ı hâksârdan alınan diller; "küffâr-ı tuğyân-âsârün birbiriyle ahd ü mîsâk ve muhkem ittifâkları olup küllî donanma-i hezîmet-şî'âr tedârük ü ihzârı sadedinde oldukların" ihbâr idüp fi'l-vâkı' papa ve İspanya ve Portugal keferesinün kralları cümleten Venediklü'ye mu'âvenet üzre oldukları haber[i] hadd-i tevâtüre irişüp bu cümle melâ'în-i hâsirînün donanma-i hezîmet-karînleri ile mukâbele vü mukâteleye küllî Donanma-i Hümâyûn-ı zafer-makrûn tedârüki lâzım ü mühimm olmağın senünle cezîre-i Kıbrıs'a irsâl olunan Donanma-i Hümâyûnum dahı ol cânibde lâzım olan yat u yarağı cezîreye iletüp teslim itdüklerinden sonra asâkir-i nusret-me'ser ve sâyir mühimmât ü zehâyir geçürmek için on beş kıt'a mı olur, dahı ziyâde mi olur; yarar kadırgalar alıkoyup bâkî kalan gemiler müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla deryâya ta'yîn olunan Donanma-i Hümâyûnum'a mülâkî olmasın emridüp ol bâbda Vezîrüm ilâ-âhırîhî Mustafâ Paşa'ya dahı tenbîh olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre cezîre-i mezbûreye irsâl olunan yat u yarağı iletüp teslim eyledükden sonra aslâ te'hîr eylemeyüp senünle giden Donanma-i Hümâyûnum gemilerinden cezîreye asâkir-i zafer-me'ser ve sâyir mühimmât ü zehâyir geçürmek için ne mikdâr kadırga iktizâ iderse kadırgalar alıkoyup dahı mâ'adâ gemileri âlât ü yarak ve âlâtçı vü cengcileri ve zevâd ü zahîreleriyle ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla vech gördüğünüz kimesneyi serdâr ta'yîn idüp mu'accelen irsâl eylesiz ki, varup Donanma-i Hümâyûnum'a mülâkî olup anun gibi küffâr-ı hâksârün donanma-i hezîmet-âsârı her ne cânibe teveccüh ider ise üzerine varup Kıbrıs'a geçmeğe yol vermeyüp mukâbele vü mukâtele idüp bi-inâyeti'llâhî te'âlâ elegetürilüp haklarından gelinmek bâbında ikdâm ve sa'y ü ihtimâm üzre olalar. Ümmîzdür ki, inâyet-i Bârî yârî kılup küffâr-ı bed-girdâr ve a'dâ-yı tuğyân-âsârün donanma-i hezîmet-şî'ârına inhizâm ü inkisâr mukadder ve cezâyir ü deryâda ve sâyir diyârda envâ'-ı feth u zaferler müyesser olup

donanmaları münhezim olmağla kuvvet ü ferleri kalmayup eger fethine mübâşeret olunan Magosa Kal'ası'dur ve eger sâyir kılâ' u bikâ'dur; bi-ınâyeti'llâhi te'âlâ sühûletle feth u teshîri ve a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîri ve vücûd-ı habâset-âlûdlarından memâlik ü vilâyetün tathîri ahsen ü âsân vechile müyesser ola.

[Yev]mü'l-Cum'a, fi 27 Ramazân, sene: 978

212

Rumeli beylerbeyinin isyan eden kefere ve Hersek taraflarındaki düşmanın durumuyla ilgili bilgileri ihtiva eden mektubunun alındığı; bundan sonra da Hersek taraflarına ve İskenderiyye'de olan kalelere göz kulak olup memleket ve ahaliye herhangi bir zarar gelmemesi için gereken tedbirleri alması; ayrıca o bölgede fethedilmesi düşünülen kalelerin muhâsarasında kullanılacak silah ve mühimmattaki eksikleri de bir an önce tamamlaması.

Süheyl Kethudâ'ya virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince etrâf u cevânibe göz kulak tutup ısyân üzere olan kefere ile kal'alar keferesi yalanup(?) nâ-şâyeste hareketden hâlî olmayup Leş Kal'ası'na zarar eylemek ihtimâli olmağın elli nefer azeb dahı gönderüp Akçahısâr kazâsıyla Leş mâbeyninde ısyân iden birkaç pâre karye keferesi dahı dâyimâ müslimânların çiftliklerin basup fesâddan hâlî olmamağla mezkûrlara havf gelüp sükûn bulup ve hem Leş Kal'ası'na mu'âvenet için Manastır ve Görice nâhiyelerinin zü'amâ vü sipâhîleri ol semte karîb olmağla sol-kol alaybeğisine koşilup gönderildüğün ve şimdilik Hersek câniblerinde a'dâdan havf ihtimâli olmayup emn üzere olup havf ihtimâli olursa mehmâ-emken mu'âvenet olunur." diyü bildürmişsin. Ol bâbda her ne dimiş ise[n] mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm oldu. İmdi; min-ba'd dahı eger Hersek cânibleridür ve eger İskenderiyye semtinde olan kılâ' u bikâ'a a'dâ tarafından ve ısyân üzere olan kefere cânibinden zarar u gezend irişdürmeyüp mehmâ-emken görüp gözetmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince etrâf u cevânibe göz ü kulak tutup kankı cânibden a'dâ zuhûr iderse bir mikdâr asker tedârük eyleyüp göndermekle mi olur, yohsa bi'z-zât varmakla mı olur; ne vechile münâsib görölürse mahall iktizâ itdügüne göre tedârüklerin görüp mazarrat u fesâdların def' u ref' eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve İskenderiyye Beği Muhammed *dâme izzühûya* ale't-tevâlî âdem ü haber gönderüp dökilmek fermân olunan topları dökürüp mu'accelen itmâm ü ihzâr itdürilmekde ve lâzım olan yuvalakları Belgrad'da der-mahzen olan yuvalaklardan emr-i şerîf-i sâbikum mücebince getürdüp dahı vakti ve mevsimi ile muhâsaraya müte'allik olan levâzimi eger top ve eger barut ve eger meteris* ağaçları ve gayri mühimmât her ne ise mu'accelen ihzâr itdürüp ol taraflarda tedârüki lâzım olanlardan top ahvâli İskenderiyye beğine ve topların dingilleri Samakov'da, barut u yuvalak Belgrad'da tedârük olunup gönderilmek için ahkâm-ı şerîfe yazılıp defe'ât ile irsâl olunmuşdur. Vakti geldükde zikrolunan yarak u esbâbı emrüm üzere getürdüp meteris ağaçları ve âlât ü esbâbdan lâzım

olanların ol cevânibden vech ü münâsib olduğu üzere tedârük eyleyüp ol cevânibden tedârüki mümkün olmayup Âsitâne-i Sa'âdetüm'den tedârük olunmağa mevkûf olanların arzeyelesin ki, mümkün olduğu üzere lâzim olan mühimmât tedârük ü irsâl olunup vakti ile muhâsaraya mübâşeret eyleyüp ol cevânibde feth u istihlâsı lâzim olan kılâ'un bi-inâyeti'llâhi te'âlâ teshîrine sa'y ü ikdâm eyleyüp dîn-i mübîn ve sâyir devlet-i ebed-rehînüme müte'allik umûrda bezl-i makdûr eyleyüp envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin ve a'dâ tarafından vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîha ile ol cevânibün ahvâlin i'lâmından hâlî olmayasın.

* Metinde ^{مر} - - şeklidir.

213

İskenderiyye beyinin emrine Kocaeli beyi komutasında yirmi kadirge gönderildiği; daha önce gönderilen gemilerle Tersâne-i Âmire'den giden gemilere komuta etmek üzere kendisinin serdar tayin edildiği; Kocaeli beyiyle birlikte vakit geçirmeden Kıbrıs'a ulaşıp Vezir Mustafa Paşa'nın uygun göreceği şekilde hizmette bulunmaları; ayrıca Silifke ve Trablus iskelelerinden asker geçirilmesi hizmetini yerine getirip gereken yerlere muhafaza için yeteri kadar asker ve gemi koyarak düşman gemilerine göz açtırmayarak düşmanın hakkından gelmeleri.

Kaya Beğ'e virildi. Fî 27 Ramazân, sene: 978

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Bundan akdem cezîre-i Kıbrıs'a varan küffâr gemilerinün üzerine varılup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelinmek emrüm olmağın ol bâbda sana ve sana koşılan beğler ve kapudânlar kullaruma mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup; "Cümleñüz bir yire gelüp yek-dil ü yek-cihet olup müretteb ü mükemmel gemilerinüz ile mahall-i me'mûra teveccüh eylesiniz." diyü emrüm olmuş idi. Hâlâ Tersâne-i Âmirem'den yigirmi kıt'a kadirgalar dahı donadılup Kocaili Sancağı Beği Kaya dâme izzühûya koşılup sana irsâl olunmuşdur. İmdi; eger yanınızda olan gemilere ve eger Tersâne-i Âmirem'den gönderilen gemilere ve eger müşârun-ileyhim beğler ve kapudân kullaruma ve bi'l-cümle sana koşılan beğler ve kapudânların cümlesine seni serdâr ta'yîn eyleyüp mu'accelen müşârun-ileyhim ile cezîre-i Kıbrıs'a varup anda olan küffâr-ı hâksâr gemileriyle mukâtele idüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelinmek ve Silifke ve Trablus İskeleleri'nden asâkir-i mansûreyi cezîre-i mezbûreye ubûr itdürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mukaddemâ sana koşılup yanunda olan gemilerin kürekcilerin ve sâyir levâzim ü mühimmâtında kusûr varsa emr-i sâbıkum mücebince mu'accelen tekmîl ü ihzâr eyleyüp müşârun-ileyhim beğler ve kapudânlar dahı yanlarında olan müretteb ü mükemmel gemileriyle ve Tersâne-i Âmirem'den irsâl olunan kadirgalar varup sana mülâkî olduklarından sonra cümleñüz bir yire cem' olup yek-dil ü yek-cihet olup hüsn-i ittifâk u ittihâd ile toğrı cezîre tarafına etrâf u cevânibi cüst ü cû iderek teveccüh ü azîmet eyleyüp Kıbrıs cezîresine varup anun gibi küffâr-ı hâksâr gemilerine râstgelnürse üzerlerine yörüyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ göz açdurmayup haklarından gelmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmınız vücûda getüresiz. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhelenüz sebebi ile küffâr gemileri

halâs olup gideler, elegetürilüp haklarından gelinmeye, aslâ beyân olunacak özrinüz makbûl olmayup eşedd-i ikâbla mu‘âkab olmanız mukarrerdür. Ana göre basîret ü intibâh üzere olasız ve bi-inâyeti'llâhi te‘âlâ cezîre-i Kıbrıs'a varup anda olan gemilere mülâkî oldukdan sonra Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te‘âlâ iclâlehû* vech ü münâsib gördüğü üzere eger Silifke ve Trablus İskeleleri'nden asâkir-i mansûreyi geçürmekde ve eger gayride hıdmetde bulunasız ve bu hükm-i hümayûnum sana ne gün varup ve müşârun-ileyhim ne mahalde mülâkî olup ve ne vechile tedârük idüp ve ne zamânda teveccüh eyledüğünüz yazup bildüresin ve kapudânum Donanma-i Hümayûn ile taşra çıkınca hıdmet-i muhâfaza için ve Foça'da olan barçalar irişince ve Kıbrıs'a yarak ile gidecek mavnaları mahall-i me'mûra irsâl olunca beher-hâl bir kimesne kalmak lâzımdür. Bu husûsı dahı onat vechile tedârük idüp bu maslahatların itmâmı için ve muhâfaza için kimi vech görürsen koyup ne vechile tedârük eyledüğün yazup arzyleyesin ve emrüm üzere muhâfaza için birkaç gemi konılmak iktizâ iderse Kocaili beği *dâme izzühû* ile konılmak emrüm olup ol bâbda mûmâ-ileyhe hükm-i şerîfüm virilmiştir. Vech gördüğün üzere kimi alıkorsan mükemmel koyasın ve Rodos'da haylî barut vardır; birer mikdâr barut gemilere tevzî' idüp ne mikdâr barut alınursa girü Kıbrıs'da müşârun-ileyh Vezîrüm Mustafâ Paşa *dâme ikbâlihûya* teslîm eylesin.

214 *Menteşe ve Alâiyye beylerinin, daha önce Kıbrıs'tan gelen silahları âcilen Kıbrıs'a geri göndermeleri gerektiğinden, silahlar henüz gönderilmemiş ise Kıbrıs'a gönderilen İskenderiyye Kapudânu Muhammed'in uygun göreceği şekilde hareket etmeleri.*

Kaya Beğ'e virildi. 29 Ramazân, sene: 978

Menteşe ve Alâ'iyye beğlerine hüküm ki:

"Kıbrıs'dan gelen yarak mu'accelen yine Kıbrıs'a irişmek lâzim olup eger gemilerdür ve eger yarakdur; tekâmîl idüp dahı Kıbrıs'a iledesiz." diyü ale't-tevâlî size ahkâm-ı şerîfe ile tenbîh olunmıştır. Ol emrüm kemâ-kân mukarrerdür ve hâliyâ bir mikdâr Donanma-yı Hümayûnum'a İskenderiyye Kapudânı Muhammed *dâme izzühû* serdâr ta'yîn olup Kıbrıs'a irsâl olunmıştır. Eger yarak gemilere konulup gitmemiş ise mûmâ-ileyh ile gidecek donanma varmak iktizâ iderse müşârun-ileyh vech gördüğü üzere gidesiz. Ammâ; dahı itmâma irişmemişse mu'accelen irişdürüp ve mûmâ-ileyh Muhammed *dâme izzühû* muhâfaza için her kimi ta'yîn iderse anunla ma'an mahall-i me'mûra irişüp hıdmetde bulunmağa sa'y ü ikdâm eylesiz.

Sığacık, Rodos, Midilli, Ağrıboz ve Sakız beylerinin emirlerinde bulunan gemilerin eksiklerini tamamlayarak Kıbrıs'a gelecek düşman gemilerini bertaraf etmek üzere İskenderiyye beyi serdarlığında teşkil edilip Kıbrıs'a gönderilen donanmaya katılarak Kıbrıs'a gidip Vezir Mustafa Paşa'nın uygun göreceği hizmette bulunmaları; ayrıca Karaman ve Trablus'tan Kıbrıs'a gidecek askerlerin Kıbrıs'a geçirilmesi hizmetini de yerine getirmeleri.

Bu dahi.

Sığacık sancağı beğine hüküm ki:

İskenderiyye Sancağı Beği Muhammed *dâme izzühû*ya hüküm-i şerîfüm gönderilüp; "Eger kendü yanında ve eger senün ve Rodos ve Midillü ve Ağrıboz beğleri yanlarında olan ve Tersâne-i Âmirem'de itmâma irişdürilüp irsâl olunan gemilerdür; cümlesine müşârun-ileyh serdâr ta'yîn olunup bilâ-te'hîr zikrolunan gemilerile cezîre-i Kıbrus üzerine varan küffâr-ı hâksâr gemilerin elegetürmek" husûsı emrolunup ve "Vilâyet-i Karaman ve Trablus'da olan asâkir-i mansûre halkın cezîre-i Kıbrus'a ubûr itdürmek bâbında dakîka fevtitmeyüp düstûr-ı mükerrerem *ilâ-âhîrihî* Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* vech ü münâsib gördüğü üzere hıdmetde bulunasın." diyü buyurılmağın sen dahi müşârun-ileyh ile ma'an varup yoldaşlıkda bulunman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp yanunda hâzır olan gemilerün mu'accelen levâzim ü mühimmâtın tedârük idüp müretteb ü mükemmel eyleyüp dahi mûmâ-ileyh Muhammed *dâme izzühû* ile yek-dil ü yek-cihet olup onat vechile ittifâk u ittihâd üzere mu'accelen yöriyüp küffâr-ı hâksârın cezîre-i Kıbrus üzerine varan sefâyin-i hezîmet-karâyinlerin elegetürmek bâbında bezl-i maktûr eyleyüp envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin ve müşârun-ileyh vezîrüm vech gördüğü üzere Karaman ve Trablus askerinin cezîre-i mezkûreye ubûr itdürmek husûsında dahi hıdmetde bulunup ihmâlden hazer eylesin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Rodos beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Midillü beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Ağrıboz beğine.

Bu dahi.

Bir sûreti, Sakız beğine; "... Anda Sakız'da kalafat olunacak gemiler irişmemiş ise sen anda kalup tamâm olmayan gemileri kalafat idüp yitişdüresin ve bu bâbda nice tedârük eyledüğün yazup arzeyesin."

216

Kocaeli Beyi Kaya Bey'in, İskenderiyye beyine ulaştırılmak üzere kendisine gönderilen hükümleri yerine ulaştırması; Foça'da kalafat olunan barçalara ve Rodos'tan Kıbrıs'a silah götüren gemilere gereken ikmâli yapması ve yeteri kadar gemiyle Rodos muhafazasında kalması.

Müşârun-ileyhe virildi. 28 Ramazân, sene: 978

Kocaili Beği Kaya Beğ'e hüküm ki:

İskenderiyye beğine ve bile koşılan sancakbeğlerine îsâl olunacak ahkâm-ı şerîfe olmağın îsâl itmek için sana irsâl olundu ve mûmâ-ileyh İskenderiyye beği yanında olan donanma ile Kıbrıs câniblerine teveccüh eyledükde eger Foça'da kalafat olan barçalardur ve eger Rodos'dan Kıbrıs'a yarak alur gider gemilerdür; tekmiî olunmak için ve yarak u barutı gemilere tahmîl itmek için ve Kapudânım Alî dâme ikbâlühû Donanma-yı Hümâyûnum'la taşra çıkınca Rodos muhâfazasıyçün beğler kullarumdan biri ta'yîn olunmak lâzım olmağın kaç pâre gemiler münâsib ise muhâfazada kalman emrüm olmışdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, emrüm mücebince kaç pâre gemi ile hıdmet-i muhâfazada kalınsa gereği gibi basîret üzre olup Kıbrıs'a irsâl olunacak yarağı ve barutı gemilere tahmîl itdürüp mu'accelen Kıbrıs'a irsâl eylesin. Ammâ; barutı tahmîl eyledüğünde bir mahfûz başka yirde kodurup onat vechile gözetmek için tenbîh idüp bâb-ı ihtimâmı dakîka fevtitmeyesin. Bu husûsları ne vechile tedârük idüp ne tarîhda irsâl eyledüğün ve sen muhâfaza umûrında ne vechile tedârük üzre olduğun yazup bildüresin.

217

İskenderiyye beyi ile Rodos'a gelen beş kadirganın alet edevât ve kürekçi eksiklerinin giderilmesi için Ali Çavuş ile İskenderiyye'ye gönderilmesi; bunlardan üçünün barut yüklenip Kıbrıs'a gönderileceği; Rodos'a gelecek iki tanesinin ise Rodos civarının muhafazasında kalması.

Mezbûr Alî Çavuş'a virildi. 28 Ramazân, sene: 978

Rodos beğine hüküm ki:

İskenderiyye Kapudânı Muhammed dâme ızzühû ile gelen beş kıt'a kadirgalar bozgun ve kürekçisi noksân üzre olup ve ba'zı âlâtı eskiyüp tebdîle muhtâc olmağın İskenderiyye'ye varup donadılup üç kıt'asına barut tahmîl olunup cezîre-i Kıbrıs'a gönderilüp ve iki kıt'ası ol cevânibün muhâfazasında olmak emrüm olup bu bâbda Mısır beğlerbeğisine dahı hükm-i şerîf irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Alî Çavuş [vardukda] zikrolunan beş kıt'a kadirgaları müşârun-ileyh çavuşum ile varan kadirga ile bile koşup mu'accelen İskenderiyye'ye irsâl ü îsâl eylesin ki, anda varup kürekçi ve sâyir âlât ü esbâbınun noksânı tekmiî olunup donadılup dahı üç kıt'ası barutla cezîre-i mezbûreye gönderilüp iki kıt'ası anda kalup ol cânibün hıfz u hırâsetinde olalar. Husûs-ı mezbûr mühimdür; sâyir umûra kıyâs olunmayup ber-vech-i isti'câl irsâli bâbında ikdâm ü ihtimâm eyleyüp dakîka fevteylemeyesin.

218

Mısır beylerbeyinin, İskenderiyye beyi ile Rodos'a gelen gemilerin eksiklerini giderip üçüne barut yükleyip Ali Çavuş ile Kıbrıs'a göndermesi; ayrıca Dimyat İskelesi'ne mal yüklemeye gelen gemilere de güvenlikleri açısından İskenderiyye Kalesi altında yükleme yapmalarını tenbih etmesi.

Bu dahi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

"İskenderiyye Sancağı Beği ve Kapudânı Muhammed *dâme ızzühû* ile Rodos'a gelen beş kıt'a kadırgalar bozgun ve kürekçileri noksân üzre olup ba'zı âlât ü esbâbı eskiyüp tebdîle muhtâc olmağın İskenderiyye'ye varup donadılup dahi üç kıt'asına barut tahmîl olunup Kıbrıs'a gönderilüp iki kıt'asın ol cânibün muhâfazasında olmak lâzım ü mühimm olmağın Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Alî *zâde kadruhû* ile Südde-i Sa'âdetüm'den varan kadırga ile bile koşup mu'accelen İskenderiyye'ye gönderesin." diyü Rodos sancağı beğine hükm-i şerîfüm irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Müşârun-ileyh çavuşum ile zikrolunan kadırgalar vardukda, eger kürekçilerdür ve eger zevâd ü zahîresidür ve eger sâyir âlât ü esbâb ve levâzim ü mühimmâtıdır; kusûr komayup mu'accelen tekâmîl eyleyüp donadup ve müşârun-ileyh Muhammed *dâme ızzühû*nun kendü kadırgasına dahi kadîmden virilügelen âdet ü kânûn üzre zevâd ü zahîresi ve kürekci vü âlât ü esbâbın ve bi'l-cümle cemî' levâzim ü mühimmâtın tedârük eyleyüp donadup dahi müretteb ü mükemmel zikrolunan kadırgalardan üç kıt'a kadırgaya barut tahmîl idüp ve müşârun-ileyh çavuşum ile varan kadırga ile bile koşup mu'accelen cezîre-i Kıbrıs'a irsâl eylesin ve Dimyât İskelesi'nde ba'zı metâ' tahmîli için gelen gemilere muhkem tehbîh ü tehdîd eylesin ki, varup İskenderiyye Kal'ası'nun altında yatup anda tahmîl eyleyüp Dimyât İskelesi'nde yüklenmeyeler ki, el-ıyâzü bi'llâh a'dâ tarafından gaflet ile bir zarar u gezend irişdürilmek ihtimâli olmaya ve muhâfazada olan gemilere dahi tenbîh eylesin ki, muhâfaza bâbında ikdâm ü ihtiyât üzre olup dakîka fevteylemeyeler.

219

İskenderiyye beyinin, gemilerin bozgun olduğu, kürekçi ve âlet edevâtının eksik olduğu gibi bahaneler öne sürerek kendisine verilen görevlere gitmek istemediği, oysa kendisine muhafaza hizmetinde görevlendirildiğinde yeteri kadar gemi ve kürekçi verildiği ve bugüne kadar da gemilerin eksikliği olduğu yolunda bir bilgi arzolanmadığından hiçbir bahane öne sürmeyerek yanında bulunan gemilerden mümkün olduğu kadarıyla Kocaeli beyi ile giden donanmaya dahil olması ve istenildiği şekilde hizmette bulunması.

Sakız beğinin arz getüren âdemisine virildi. 29 Ramazân, sene: 978

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Düstûr-ı mükerrerem *ilâ-âhırîhî* Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûdan* sana mektûb gelüp seni yanında olan kadırgalar ile taleb itmeğın, yanında olan

kadırgalar bozgun olup; "Kürekci gelmemiştir. Ammâ; gemilerde olan mîrî esîrleri bir gemiye koyup dört-beş pâre kadırgayı mümkün olduğu üzere donadup Rodos gemilerine mülâkî olayın. Sâyir gemilere dermân yokdur; askeri cüz'î ve kürekci vü âlâtcı hâzır değildir." " diyü arzylemişsin. Ol gemiler senünle muhâfazaya konıldukda boş konılmamışdı. Donanmanun güzîde vü yarar gemileri ola, boş olmanun aslı yokdur. Umûr-ı muhâfaza için ta'yîn olunmuş gemilerin eksüğü olduğu takdîrce mukaddemce niçün arz olunmaya? Bu bâbda olan özrinüz makbûl değildir. Hâliyâ kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Kocaili Sancağı Beği Kaya *dâme izzühû* ile Tersâne-i Âmirem'de hâzır bulunan gemilerden on tokuz pâre kadırga ile irsâl olunup sana hükm-i hümayûnum gönderilmiştir. Hemân mümkün olan gemiler ile sen dahı te'hîr itmeyüp mahall-i me'mûra irişmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp yanunda olan gemilerden mümkün olduğu kadar gemilerle müşârun-ileyh Kaya *dâme izzühû*ya mülâkî olduğu gibi ma'an çıkup hüsn-i ittihâd u ittifâk üzere yöriyüp sana irsâl olunan hükm-i hümayûnum mücebince amel idüp hizmetde ve yoldaşlıkda bulunmağa sa'y ü ikdâm eylesin ve ne vechile tedârük idüp ne mikdâr gemi ile teveccüh eylediğün yazup bildüresin.

220

Sakız beyinin, Nâzır Abdülcebbar'dan gelecek akçeyi getirmek üzere bir reis ile yeteri kadar hisarereni görevlendirip akçeyi getirterek yanındaki gemilerin ihtiyaçlarını görmesi; o çevrede kürekçi ihrâc edilmesi emrolunan kazâlardan yeteri kadar kürekçi getirtmesi ve Ağrıboz tarafına giderek muhafaza hizmetinde bulunması.

Arz getüren âdemisine virildi. Fî 29 Ramazân, sene: 978

Sakız beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Sana lâzım olan kürekçilerden işbu mâh-ı Ramazân'un yigirmi birinci günü Arpaz kazâsından yigirmi iki nefer kürekci gelüp ve nâzırlardan akça gelmeyüp şimdiye değin yedi pâre kadırga kalafat u meremmet olmuşdur. Nâzır Abdülcebbar'dan âdemler gelüp; "On yük akça tedârük olundu." diyü teslîme âdem taleb itdüğün ve İskenderi[yye] Beği Muhammed *dâme izzühû* kendü baştardesiyle Karabıyık ve Alî Müslimân ve Sefer Beğ gemileriyle Rodos'a gitmek tedârükünde olup ammâ; gemilerde âlâtcı vü kürekci olmamağın müşârun-ileyh Muhammed *dâme izzühû* te'hîr itmek lâzım geldi." diyü bildürmüşsin. İmdi; anda kalan gemilerin mu'accelen tedârükün görüp itmâma irişdirmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u tevakkuf itmeyüp nâzır-ı mezkûrun ihzâr eylediği akça[yı] getürmek için re'îslerden bir yarar kimesneyi ta'yîn eyleyüp hisâr-erenlerinden kifâyet mikdârı âdem koşup mu'accelen getürdüp dahı anda kalan gemilerin emrüm mücebince vâkı olan levâzım ü mühimmâtın görüp itmâma irişdirmek bâbında ikdâm ü ihtimâm idüp ve Ağrıboz taraflarına dahı hâzır u nâzır olup muhâfazası lâzım olan mahalleri onat vechile hıfz u hırâset itmek husûsında bezl-i makdûr eyleyüp basîret ü intibâh üzere olasın ve kürekçiler husûsında ol câniblerde vâkı' olan kâdîlara mü'ekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüp

mu‘accelen kürekçilerin iskeleye indürmek emrüm olmuştur. Sen dahı âdem gönderüp fermân olunduğı üzre kürekçileri getürmekde sa‘y ü ikdâm eylesin.

221

Kocacık yörüklerinin ikinci nevbetlileri Kıbrıs Seferi'nde görevlendirildiklerinden, altışar aylık yiyecekleriyle birlikte sübaşı nezaretinde Boğaz Hisarı'na gelip beklemeleri ve gemiler geldiğinde Kıbrıs'a gidip uygun görülen hizmette bulunmaları.

Çeribaşısına virildi. Fî 20 Ramazân, sene: 978

Kocacık yörükleri sübaşısına hüküm ki:

Hâlâ Kocacık yörüklerinin ikinci nevbetlüsü –ki, yüz otuz beş neferdür– bu def‘a Kıbrıs Seferi'ne emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te’hîr itmeyüp fermân olunan yörükleri çeribaşıları ve olıgelen âdet ü kânûn üzre altışar aylık zâd ü zevâdeleri ile mu‘accelen ihrâc eyleyüp Boğaz Hisârı'na toğrı getürüp anda gemilere tevakkuf eylesin ki, gemiler vardukda gemilere girüp Kıbrıs cezâresine varup hıdmetde bulunalar. Yörükler isti‘câl üzre ihrâc olunup mahall-i me‘mûrda hâzır bulunmak mühimmâtıdandır; ihmâlden ve giç ve eksük getürmekden ziyâde hazer eylesin. Şöyle ki; gemiler varup dahı yörük tâyifesi irişmeyüp gemiler tevakkuf eylemek lâzım gele, bir ferdün özri kabûl olmayup hakkından gelinür; bilmiş olası. Ana göre mukayyed olup isti‘câl üzre ihrâc eylemek ardınca olası.

[Yem]mü's-Sebt, fî 5 Şevvâl, sene: 978

222

Preveze ve Ayamavra'nın muhafazası için toyca ve akıncıya ihtiyaç duyulduğundan toyca ve akıncı tâifesi bulunan kazâların kadılarının, kazâları dahilinde olan çiftlikli ve muaflı toycaları ve akıncıları ihrac edip Akıncı Beyi Mustafa'nın adamlarına teslim etmeleri.

Yazıldı.

Yanya beğiniün âdemi Ca‘fer'e virildi. 7 Şevvâl, sene: 978

Toyca ve akıncı tâyifesi olduğı yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Akıncı Beğî Mustafâ mektûb gönderüp; "Preveze ve Ayamavra muhâfazasıyçün toyca ve akıncı ihzârı lâzım olmağın âdemler gönderüp taleb eyledükde gelmeyüp ihmâl üzre oldukların" bildürmeğın her birinüz taht-ı kazânuzda olan çiftliklü ve mu‘âflu toycaları ve akıncıları ihrâc eyleyüp mu‘accelen müşârun-ileyhe göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup taht-ı kazânuzda olan çiftliklü ve mu‘âflu toycaları ve akıncıları kadîmden olıgeldüğü üzre ihrâc eyleyüp lâzım olan yat u yarakları ile müşârun-ileyhün âdemlerine teslîm eylesiz ki, müşârun-ileyhe ulaşıdurup vech ü münâsib görildüğü üzre ol cevânibün muhâfazasında ola. Şöyle ki; emr-i şerîfüm

üzre mu'accelen varup müşârun-ileyhe mülâkî olmayalar, toycalıkları alınmağla konılmayup haklarından gelinür. Ana göre tenbîh eyleyesiz ki, ihmâlden hâzer eyleyesiz.

223 *Kıbrıs Beylerbeyi Muzaffer Paşa'ya Kıbrıs mahsulünden iki bin kile buğday ile üç bin kile arpa tayin edilmesi.*

Şûrîde Hasan Çavuş'a virildi. 10 L., sene: 978

Kıbrıs defterdârına hüküm ki:

Kıbrıs Cezîresi Beğlerbeğisi Muzaffer Paşa Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "cezîre-i mezbûre beğlerbeğiliği cezîreden hâsıl olan mahsûlden nakdiyye ile inâyet olunup vilâyet umûmen hâssa-i hümayûnuma zabtolunup kefâfı için bir mikdâr galle ta'yîn olunmasın" bildürmişsin. İmdi; iki bin İstanbul kilesi buğday ve üç bin kile arpa ta'yîn eyleyüp **buyurdum ki:**

Vardukda, cezîre-i mezbûre mahsûlinden müşârun-ileyhe iki bin İstanbul kilesi buğday ve üç bin kile arpa ta'yîn eyleyüp kefâfı için sâl-be-sâl viresin.

224 *Klis beyinin memleketin korunmasında gerekli gayreti göstererek Hırvat çetelerine karşı uyanık olması, anlaşmalara aykırı iş yapılmasından kaçınması ve fesatçıların haklarından gelmesi.*

Pervâne Çavuş'a virildi. 14 L., sene: 978

Klis beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Pavavine(?) câniblerinde Oşırgav(?) nâm la'în üç-dört bin kâfir cem' idüp Bihke nâm harbî kal'aya ulûfe tevzî'ı bahânesiyle gelüp gice ile bin beş yüz yaya ve bin beş yüz atlu ile Udobina varoşının ihrâkına kasdeyledüklerinde ziyâde ma'mûr olmağla zarar eylemeyüp etrâfda olan kılâ' gâzîleri irişüp nice atlar ve esbâblar ve koyunlar bıraktuklarından gayri sekiz nefer yarar kâfir alınıp ziyâde zahmetğî ve kış olmağla gönderilmediğün ve ol taraflarda Hırvat kâfirlerinin çeteleri segirtmekden hâlî olmaduğın" bildürmüşsin. İmdi; bu cânibden ahd ü emâna muhâlif iş olmak münâsib değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, memleket ü vilâyetün hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olup dahı ol cânibden mâdâm ki ahd ü emâna muhâlif vaz' sâdır olmaya, bu cânibden sulh u salâha mugâyir iş eylemekden ihtiyât eyleyüp anun gibi ol cânibden Memâlik-i Mahrûse mazarratı kasdına gelen ehl-i fesâdun mümkün olduğu üzre haklarından gelmeğe sa'y ü ikdâmın vücûda getüresin. Ammâ; bu bahâne ile ahd ü emâna muhâlif kimesneye iş itdirmeyüp askeri onat zabteylesin.

225 *Düşman donanmasının Körfös'de saldırıya hazır halde beklediği casuslar tarafından bildirildiğinden, Yanya civarının düşman saldırılarına karşı korunabilmesi için Rumeli beylerbeyi tarafından bir alaybeyi ile üç yüz sipahinin Yanya beyi emrine gönderilmesi.*

Kethudâsına virildi. Fi't-târîhü'l-mezbûr.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Yanya Beği Mustafâ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ramazân'un altıncı günü Körfös'den câsûs gelüp; "Küffâr-ı hâksâr donanması Kıbrus cânibine teveccüh itdürüp

Körfös'den geçüp Venedik idüp girü dönüp donanmasın bozmayup Körfös'de hâzır olup tonuz tamların tedârük eyleyüp mevsim gözleyüp beher-hâl Preveze ve Ayamavra'ya ulaşmaları mukarrerdür." diyü haber virdüklerin ve Yanya sancağı sipâhîleri Kıbrus'da olup Tırhala ve İnebahtı sipâhîleri Preveze'ye ve Ayamavra'ya karîb olup düşmen zuhûr iderse irişmek mümkün olduğın" bildürmüş. İmdi; üç yüz nefer sipâhîyi bir alaybeğine koşup müşârun-ileyhe mu'âvenet için göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ol cevânibün hıfz u hırâseti için bir alaybeğiye üç yüz nefer sipâhî ta'yîn eyleyüp yat u yarakları ve cebe vü cevşen ve cebelüleriyle müretteb ü mükemmel müşârun-ileyhe gönderesin ki, vech ü münâsib görüldüğü üzre ol cevânibün hıfz u hırâsetinde olalar. Muhâfaza husûsı mühimmâtdandır; ihmâl eylemeyüp fermân olunan mikdârı sipâhîyi göndermeyince olmayasın ve İskenderiyye'de dökilmesi emrolunan toplar itmâma irişmiş midür ve Belgrad'da olan barutdan irsâli fermân olunan barut vâsıl olmuş midür, nice olmuşdur; yazup bildüresin.

226

Mezistre kadısının, Manya Kalesi âsilerinin çıkardığı fesadın önüne geçilebilmesi için düşmanın saldırma ihtimali olmayan kalelerden yeteri kadar hisar eri alıp il eri ile birlikte âsilerin üzerine gidip haklarından gelmesi.

Arz getüren Mahmûd'a virildi. 7 Şevvâl, sene: 978

Mezistre kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Manya Kal'ası âsilerine nice hırsuz u harâmî kâfir varmakla dört binden ziyâde kâfir cem'ıyyet idüp ol cevânibde fesâd ü şenâ'at eylemekden hâlî olmadukların, il-eriyle def'leri mümkün olmayup tüfenk-endâz lâzım idüğün" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. Ol cevânibde küffârdan havf ihtimâli olmayan kal'alardan kifâyet mikdârı hısâr-erin alup il-eriyle üzerlerine varup mazarratların bi-inâyeti'llâhi te'âlâ def' eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp emrüm üzre yalıya karîb olmayup küffârdan havf ihtimâli olmayan kal'alardan kifâyet mikdârı hısâr-erin alup dahı il-eriyle vech ü münâsib görüldüğü üzre bi-inâyeti'llâhi te'âlâ ol ehl-i fesâdun haklarından gelmeğe envâ'-ı sa'y ü ikdâmun zuhûra getüresin. Bu bâbda ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

227

Delvine beyinin Venediklilerle ilişkileri olduğundan şüphe edilen dört sipahi ile Kuşbolı(?) ve Şaşkı köyleri ahalisinin durumlarını araştırarak düşmanla işbirliği yaptıkları sabit olursa, sipahileri yakalayıp hapsedip durumu arzetmesi, diğerlerinin ise haklarından gelmesi.

Arz getiren çavuşbaşına virildi. 7 Şevvâl, sene: 978

Delvine beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "gönderilen emr-i şerîfüm mücebince Venedik kâfirleri ile mu'âmeleden re'âyâ men' olunup ta'yîn olunan sınırdan eger koyun ve sâyir tavar tecâvüz [itmeyüp] lâkin dört nefer sipâhî ve Kuşbolı(?) ve Şaşkı nâm karyeler halkı vaz' olunan sınırdan tecâvüz eyleyüp deryâdan mu'âmeleye kâbil olan yirlere koyunların ve sâyir tavarların iletüp kışlayup ve çiftliklerin ve tarlaların zirâ'at idüp kendüler ve hıdmetkârları ol cevânibden hâlî olmayup ve küffâr mezkûrlara zarar eylememekle küffâr ile mu'âmeleleri fehmolunduğın ve sipâhîler nice def'a taleb olunup elegendüklerin" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup fi'l-vâkı' ol sipâhîlerin küffâr ile mu'âmeleleri olduğu muhakkak ise elegetürüp habseyleyüp ahvâllerin vukû'ı üzre yazup bildüresin ve ol karyeler halkının dahı küffâr ile mu'âmele vü ihtilâtları olduğu sâbit olursa anların dahı baş baş ehl-i fesâdın elegetürüp bir vechile haklarından gelesin ki, sâyirlerine mûcib-i ibrat ü nasîhat vâkı' ola. Ammâ; tamâm hakk üzre olup bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunup mücerred celb ü ahz için ehl-i fesâda himâyet eylemekden ziyâde hazer eyleyesin.

228

Delvine'de Temud(?) Kalesi civarındaki âsilerin yeteri kadar sipahi ve il eri ile üzerlerine varılıp haklarından gelinmesi.

Çavuşbaşısına virildi. Fî 7 Şevvâl, sene: 978

Delvine beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Temud(?) Kal'ası'nun altı kulaç mikdârı dîvârı yağmurdan yıkılıp Frenk tâyifesi turacak hâlleri kalmayup Karaveleş âsilerin alıkodukların câsûslar haber virdüğün ve zikrolunan âsiler mukaddemden gâret olunmak lâzım idüğün" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; mezbûrlar gâret olunmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, il-eri mu'âveneti[y]le sâyir yanında olan sipâhî ve gayri ile hüsn-i ittifâk u ittihâd eyleyüp yek-dil ü yek-cihet olup vech ü münâsib görüldüğü üzre küllî cem'ıyyet eyleyüp âsîlerin üzerine varup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ gâret ü hasâret idüp haklarından gelmeğe ne vechile mümkünse sa'yeyleyüp mazarrat u fesâdların def' u ref' eylemekte envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin. Şöyle ki; mezbûrlar elvirmeyüp inâd ü muhâlefet eyleyüp mukâtele vü

muhârebeye mübâşeret iderlerse demleri hederdür. Her ne vechile mümkün olursa elegetürüp haklarından gelmeğe sa'yeyleyesin.

229

Ohri ve İlbasan muhafızı Zaim Mahmud'un, Kıbrıs'tan Ohri ve İlbasan sancaklarına harçlık toplamaya gelen harçlıkçı sipahilerin gönderilmeyip muhafaza hizmetinde istihdam edilmeleri yolundaki teklifi uygun görülmediğinden, harçlıkçıların işleri bitince bekletilmeden Kıbrıs'a gönderilmeleri; muhafazası gereken yerlerin muhafazasını ise sipahi, hisareri veya il eri ile sağlanması.

Pervâne Çavuş'a virildi. 14 L.

İlbasan ve Ohri sancakları muhafazasında olan Za'îm Mahmûd'a hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ohri ve İlbasan sancaklarının sipâhîleri olmayup Kıbrıs'dan gelen harçlıkları muhafaza için alıkonulmasın" arzylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; harçlıklar harçlıklarıyla mu'accelen Kıbrıs'a varup irişmek mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp ol cevânibe Kıbrıs'dan gelen harçlıkları cem' olunmak lâzım olan harçlıkların mu'accelen cem' u tahsîl itdürüp dahı eylemeyüp ber-vech-i isti'câl toğrı Kıbrıs'a gönderüp ol cevânibde hıfz u hırâseti lâzım olan yirlerin muhafazasına kifâyet mikdârı sipâhî vü hisâr-eri, yoğısa il-erin cem' eyleyüp hıfzı lâzım olan mevâzı'ı gereği gibi hıfz itdürüp a'dâ tarafından bir zarar u gezend irişdürmemek bâbında sa'y ü ihtimâm üzre olasın.

230

Akçahisar kadısının, Kıbrıs'ta bulunan sipahilerin harçlıklarını toplamaya gelen harçlıkçılara mümkün olduğu kadar harçlık toplattırarak bekletmeden Kıbrıs'a göndermesi; Leş ve İskenderiyye yollarını keserek fesat çıkartan âsilerin de haklarından gelmesi.

Kal'a-i mezbûre hısâr-erlerinden Hasan'a virildi. 7 Şevvâl, sene: 978

Akçahısâr kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Leş Kal'ası üzerine gelüp fesâd eyleyen âsiler tekrâr varup gâret eyledükleri çiftliklerin, evlerin ve âhûr u esbâbların ihrâk itdürüp Venedik'den getürdükleri bayrakları kaldurup anlara itâ'at eylemeyen karyeleri gâret idüp Leş ve İskenderiyye yolların seddidüp Kıbrıs'dan gelen harçlıklara akça vermeyüp nâhiye deryâya karîb olmağla fesâdları ziyâde olduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; harçlıklar mu'accelen Kıbrıs'a varup irişmek mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânda olan harçlıkları mümkün olduğu üzre harçlıkların cem' itdürüp dahı aslâ eglendürmeyüp Kıbrıs'a gönderüp anun gibi muhafazası lâzım olan yirleri ol cevânibün il-eriyle hüsn-i ittifâk u ittihâd eyleyüp fırsat elvirdüğü üzre haklarından

gelmeğe sa'yeyleyüp mazarratları def'inde ve ol cevânibün hıfz u hırâsetinde envâ'-ı sa'y ü ikdâmun zuhûra getüresin ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 7 Şevvâli'l-mükerrem, sene: 978

231 *Semendire'den yeterli sayıda ustanın, top yuvalağı dökme hizmetinde çalıştırılmak üzere aletleriyle İskenderiyye'ye gönderilmesi.*

Pervâne Çavuş'a virildi. 14 L., sene: 978

Semendire beğine ve kâdîsına ve Akça(?) kâdîsına hüküm ki:

Alacahısâr Beği Abdî dâme ızzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "İskenderiyye'de dökilmek emrolunan şayka yuvalakları için üstâd lâzım olup ihrâc eylemek emrüm olmağın yuvalak yonar mu'âf karyeler Semendire sancağında olmağla kâdîlar; "Müstekıl emr-i şerîf gelmedi." diyü te'allül eyledüklerin" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr eylemeyüp taht-ı hükûmetinüzde yuvalak yonar mu'âf karyelerden İskenderiyye'de dökilmek emrolunan şayka yuvalağı mühimmi için kifâyet mikdârı yarar üstâd ihrâc eyleyüp lâzım olan âlât ü esbâblarıyla İskenderiyye'ye gönderesiz ki, varup ücretleriyle hıdmete mübâşeret eyleyüp itmâm-ı maslahat eyleyeler. Yuvalak mühimmi için üstâd ihrâc eyleyüp göndermek mühimmâtdan olmışdur; ihmâl eylemeyüp ale't-ta'cıl kifâyet mikdârı üstâd ihrâc eyleyüp göndermeyince olmayasız.

232 *Semendire beyinin, sancağına tâbi züamâ ve timar erbâbını tam tekmil sefere hazırlaması ve gelecek emri beklemesi, emir geldiğinde de gecikmeden görevlendirildiği mahalle gidip hizmette bulunması.*

Bu dahı.

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Hâlâ bu def'a sancağın askeri ile sefer-i hümayûna hâzır olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sancağına tâbi' olan zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı cebe vü cevşen ve cebelüleri ve sâyir âlât-ı harb ü kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâlleriyle hâzır u âmâde eyleyüp ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelülerünle ve yat u yarağunla müretteb ü mükemmel hâzır u müheyâ olup emr-i şerîfûme muntazır olasın ki, ne mahalle varmak emrüm olursa aslâ te'hîr lâzım gelmeyüp mu'accelen yöriyüp mahall-i me'mûra varup irişüp hıdmette bulunasın ve bu hüküm-i şerîfüm sana ne gün varup ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

233

Rodos topçubaşısının Kıbrıs'a veya başka bir mahalle gitmek gerektiğinde bir bölükbaşı tayin ederek neferleriyle gönderip kendisinin kale muhafazasında bulunması ve kalenin boş bırakılmaması.

Rodos dizdârına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Rodos topçubaşısı kal'anun elli nefer yarar topcıların intihâb idüp Kıbrıs'a alup gitmeğe ziyâde havf geldüğün, hâlâ girü gitmek üzre olup yarar topcılar alup giderse kal'a ahvâli nice olur?" diyü bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; topçubaşı kal'adan hâric yirlerde olmak münâsib değildir.

Buyurdum ki:

Vardukda, müşârun-ileyhe tenbîh eylesen ki, anun gibi Kıbrıs'a ve âhar yire gitmelü oldukda bir bölükbaşı ta'yîn eyleyüp neferleriyle gönderüp kendüsi kal'adan hâric yire varmayup kal'a muhafazasında ola ve müstahfızlardan dahı birer bölükbaşı neferi ile ta'yîn eyleyüp kal'ayı hâlî komayasın.

234

Daha önce gönderilen hüküm gereğince, Rumeli beylerbeyinin ihtiyacı olan barutun Belgrad'a gönderilip gönderilmediğinin ve ne kadar barut üretildiğinin Budun ve Tımsıyar beylerbeyleri tarafından Südde-i Saâdet'e arzolanması ve daha fazla miktarda barut üretilip Belgrad'a gönderilmesi için gerekli gayretin gösterilmesi.

Pervâne Çavuş'a virildi. 14 L., sene: 978

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Rûmili Beğlerbeğisi Hüseyin Paşa Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "barut husûsında muzâyaka olduğın" bildürmüş. İmdi; bundan akdem; "Budun'da olan kâr-hânelerden iki bin kıntâr mikdârı barutı Belgrad'a irsâl eylesen ki, Belgrad'dan müşârun-ileyhe ve sâyir lâzım olan yirlere tevzî' oluna." diyü sana hükm-i hümayûnum yazılup irsâl olunmuş idi. Ol emr-i şerîfüm mücebince fermân olunan mikdârı barut irsâl olunmuş mıdır, nice olmuşdur; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın

buyurdum ki:

Vardukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince iki bin kıntâr barut irsâl olunmuş mıdır, nice olmuşdur, ne zamânda irsâl olundu ve andan mâ'adâ dahı Budun kâr-hânelerinde ve mahzenlerinde ne kadar barut kalmışdur, bi'l-fi'l barut işler kaç dink vardır, dahı ziyâde olmak mümkün değil midür? Eger imkân varsa bir ol kadar dingil dahı vaz' itdürüp barut işledüp tevfir ü teksîri bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getürüp dahı hâsıl olan barutı ale't-tevâlî Belgrad'a irsâl eylemekden hâlî olmayasın ve ne vechile tedârük olunup iki bin kıntâr barutı ne zamânda irsâl eyleyüp bâkî ne kadar barut kaldüğün yazup bildüresin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Tımsıvar'a; "... Bin beş yüz kintâr barutı mu'accelen gönderüp ve her ne hâsıl olursa ale't-tevâlî Belgrad'a irsâl eylesin."

235 *Tımsıvar'da yaptırılan baruthane ile etrafında bulunan palankanın muhafazası için Tımsıvar Kalesi'nin iç hisarı ile taşra hisarından birer bölük hisar eri görevlendirilmesi.*

Kethudâsına virildi. 12 Şevvâl, [sene]: 978

Tımsıvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Tımsıvar'da ihdâs olan barut-hâne etrâfında binâ olunan palanka ve barut-hâne muhâfazasıçün nefer lâzım olmağın Tımsıvar Kal'ası'nun iç hisârından bir bölük ve taşra hisârından bir bölük hisâr-erleri ihrâc olunup ta'yîn olunmasın" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, arzeyledüğün üzre barut-hâne ihdâs olunan palanka muhâfazasıçün Tımsıvar Kal'ası'nun iç hisârından bir bölük ve taşra hisârından bir bölük hisâr-erlerin ihrâc eyleyüp palanka ve barut-hâne[yi] onat vechile hıfz u hırâset itdüresin.

236 *Vezir Mustafa Paşa tarafından yakalanarak Girne Kalesi'nde hapsedildiği bildirilen Ayamavralı Zaîm Bâlî'nin kalitesine elkonulup orada istihdam edilmesi, kendisinin ise tutuklu olarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Şûrîde Hasan Çavuş'a virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem; "sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Ze'âmete mutasarrıf olan Ayamavralı Bâlî'yi elegetürüp kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin." diyü emrüm olmağın mezbûr, kalitesiyle giderken elegetürilüp Girine Kal'ası'nda hapsedildiğün" bildürmüşsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhün kalitesin anda istihdâm eyleyüp mezbûrı kayd ü bend ile yarar hisâr-erlerine koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

237 *Rodos adasında tereke ve zahire sıkıntısı çekildiğinden, Tekeili, Menteşe ve Hamidili beyleri ve kadılarının, bulunabilen yerlerden yeteri kadar buğday ve un tedarik edip rençber gemileriyle Rodos'a göndermeleri.*

Yayabaşlıktan çıkan Alî Çavuş'a virildi. Fî 11 Şevvâl, sene: 978

Tekeili beğine ve kâdîlarına:

Rodos kâdısı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Rodos cezâresinde tereke ve sâyir zehâyir bâbında muzâyaka olduğın" bildürmeğın hâliyâ Donanma-yı Hümayûnum

dahı ol cânibde varmak üzre olmağın kal'a-i mezbûrede müstevfî zahîre bulunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup taht-ı hükûmetinizde buğday u un bulunduğu yirlerden vâfir u müstevfî buğday u un tedârük eyleyüp gelen rencber gemilerine narh-ı cârî üzre bey' itdürüp her gemiye ne mikdâr buğday u un tahmîl olunup gönderildiğün yazup dahı Rodos'a gönderesiz ki, ana göre taleb eyleyüp ashâbına sebab-i ticâret ve cezîre halkına si'at-i ma'îşet hâsıl ola. Zahîre husûsı mühimdür; ihmâl eylemeyüp her biriniz bulunan yirlerden vâfir u müstevfî zahîre tedârük eyleyüp göndermeyince olmayasız. Ammâ; bu bahâne ile deryâya tereke vermekden hazer eyleyesiz ve zikrolunan zahîreyi müşârun-ileyh çavuşum mübâşeretiyile bi't-tamâm ihrâc olundukdan sonra buğdayı Rodos'a ve un u arpayı Kıbrus'a gönderesiz; ne mikdâr gönderildiğün yazup bildüresiz.

Bu dahı.

Bir sûreti, Menteşe beğine ve kâdîlarına.

Bu dahı.

Bir sûreti, Hamîdili beğine ve kâdîlarına.

238 *Süzebolu ve Ahyolu'da yaptırılmakta olan gemilerin kereste vs. levâzımının tedariki hizmetinde yörük tâîfesinin gerekli yardımı yapmaları.*

Şeytân-oğlı'nun âdemisine virildi. 12 L.

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Süzebolı'da binâ olunmak emrolunan gemilerün kerestesine ve sâyir levâzımına yörük tâîfesi mu'âvenet eylemeyüp te'allül eyledüklerin" bildürmişsin. İmdi; mezbûr yörük tâîfesi dahı sâyir re'âyâ gibi mu'âvenet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan yörük tâîfesine muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, eger Süzebolı'da binâ olunan gemiler ve eger Ahyolu'da binâ olunan gemiler kerestesine ve sâyir levâzımına ve bi'l-cümle mîrîye müte'allik husûslarda gereği gibi mu'âvenet idüp sâyir re'âyâ ne vechile mu'âvenet iderlerse anlar dahı ol vechile mu'âvenet eyleyüp ihmâlden ziyâde hazer ideler. Anun gibi inâd ü muhâlefet eyleyenleri isimleriyle yazup bildüresin; sonra emrüm ne vechile sudûr iderse mücebi [ile] amel eyleyesin.

239 *Gümülcine, Karasu Yenicesi, Siroz, Zihne, Karaferye ve Selanik'te ele geçirilen ve cezaları tescil olunan suçluların, hâssa kadirgalarında kürekçiye ihtiyacı olduğunu bildiren Kavala kaptanına gönderilmesi.*

Abdülcebbâr'un âdemi Hızır oğlu Kadrî'ye virildi. 10 Şevvâl, sene: 978

Gümölcine ve Karasu Yenicesi ve Siroz ve Zihne ve Karaferye ve Selanik kâdîlarına hüküm ki:

Kavala kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâlâ Kavala Kapudânı Abdülcebbâr *dâme mecdühû* hâssa kadirğa kürekçilerine hastalık ulaşup otuz üç nefer mücrim ve on nefer esîr olup kürekçiye muzâyakası olduğın" bildürmeğın taht-ı kazânuzda elegetürilen mücrimleri toğrı Kavala'ya göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi taht-ı kazânuzda dahı cerâyım sudûr eyleyüp salb ü siyâsete müstehk olmıyan mücrimleri üzerlerine sâbit olan cerâyım her neyse sebt-i sicill oldukdan sonra sûret-i sicilleriyle müşârun-ileyhe gönderesiz ki, küreğe konıla ve gönderilen mücrimlerün defterlerin ve cerîmelerinün sûret-i sicillerinün birer sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, mücrimler defterine kaydoluna.

240 *Düşman donanmasının Karheli, Delvine ve Yanya taraflarına gelmeleri muhtemel olduğundan sâhillere yakın köylerde bulunan halkın düşman saldırılarından korunmaları ve düşmana karşılık vermeleri için gereken tedbirlerin alınması.*

Kapudân paşa kethudâsına virildi. 14 L., sene: 978

Karhili sancağı kâdîlarına hüküm ki:

Küffâr-ı hâksârın donanması deryâda olup ol câniblere düşmek ihtimâli olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi küffâr-ı hâksâr ol câniblere düşmek ihtimâli olursa mukaddemden re'âyâya tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, yalıya karîb olan kurâ halkı evlâ[d] ü ezvâcın sa'bû'l-mürûr tağlara tahassun itdürüp ve siz dahı il-eri cem'ıyyeti ile hâzır u âmâde olup yalıları görüp gözedüp anun gibi düşmen kenâra yanaşup mazarrat kasdına gelürse hüsn-i ittifâk u ittihâd üzre olup dahı üzerlerine varup mazarratların def' u ref' eyleyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelmeğe envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyüp gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdürmelü olmayasız ve kal'aların handekların pâk ü tathîr itdürüp yat u yarakların yoklayup top yirlerin açup hâzır u âmâde olasız. Küffârdan gaflet câyiz değıldür. Bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyüp basîret üzre olasız. Bu bâbda sancakbeğı tarafından mu'âvenet taleb olunursa eger il-eri iledür ve eger gayriyledür; her ne vechile mümkün ü mutasavver ise gereğı gibi mu'âvenet eyleyüp küffâr-ı hâksârın mazarratın def' u ref' eylemekde envâ'-ı sa'y ü ikdâm eylesesiz.

Pervâne Çavuş'a virildi. 14 L., sene: 978

Bir sûreti, Delvine kâdîlarına.

Pervâne Çavuş'a.

Bir sûreti, Yanya kâdîlarına.

241

Pesyân, Bucyân ve Zilân aşîretlerinden bin adet piyade ihrac edilip nevrûzdan önce Trablus İskelesi'ne, oradan da Kıbrıs'a geçip Donanma-i Hümayûn'la Girit adasına gitmeleri emrine karşı çıkıp isyan edeceklerini öne süren adı geçen aşîretlerin ağalarına ve kethüdalarına Diyarbakır beylerbeyi tarafından tekrar tenbihte bulunulması; aksi halde on bin filori cerîmeleri alınarak Hazîne-i Âmire için zaptolunması.

Behrâm Çavuş'a virildi. Fî 11 Şevvâl, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

([Pesyân Sancakbeği]) Mehmed, Pesyân kâdîsıyla Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "emr-i şerîf vârid olup; "Pesyân ve Bucyân ve Zilân Aşîretleri'nden bin nefer yarar piyâde ihrâc olunup nevrûzdan mukaddem Trablus İskelesi'ne gönderilüp dahı cezîre-i Kıbrıs'a geçüp andan Donanma-i Hümayûnum'la Girit cezîresine varılmak" fermân olunmağın zikrolunan aşâyir ağaları ve kethudâları cem' olunup emr-i şerîf mücebince piyâde taleb olundukda; "Biz piyâde virmeğe kâdir değiliz; perâkende olup ısyân u tuğyân iderüz." diyü cevâb virdüklerin" bildürmişsin. İmdi; aşâyir-i mezkûreye tekrâr tenbîh olunup emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince piyâde ihrâc olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp aşâyir ağaların ve kethudâların getürdüp emrüm üzre tekrâr muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, emr-i şerîf-i sâbıkum mücebince ta'yîn olunan piyâdeyi bî-kusûr ber-vech-i isti'câl ihrâc u irsâl eyleyeler. Şöyle ki; bu def'a dahı inâd ideler, on bin filori cerîmeleri alınmak mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup ta'yîn olunan piyâdeyi ber-vech-i isti'câl ihrâc itdürüp mahall-i me'mûra gönderesin ve sâyir Kürdistân ümerâsına dahı piyâde ihrâc eylemek için mukaddemâ ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdür. Tekrâr her birine yarar âdemler ve mü'ekked mektûblar yazup irsâl eylesesin ki, evâmîr-i sâbika mücebince ta'yîn olunan piyâdeyi yâ kendüler yâhûd cemâ'atbaşlılarıyla mahall-i me'mûra gönderilüp bî-kusûr teslîm eyleyeler. Husûs-ı mezbûr ziyâde mühîmdür; ihmâl ü müsâheleden hazer eylesesin. Eger aşâyir-i mezkûre inâda musırr olurlar ise emrüm üzre on bin filori[yi] bî-kusûr alup Hızâne-i Âmirem için zabt u kabz eylesesin.

242

Diyarbakır gönüllülerinden iki yüz nefer tayin olunarak savaş araç gereçleriyle Kıbrıs'a gönderilmeleri.

Behrâm Çavuş'a virildi. Fî 11 Şevvâl, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Diyârbekir gönüllülerinden iki yüz nefer yarar kimesneler intihâb olunup cezîre-i Kıbrıs'a gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup tâyife-i mezbûreden yat u yarağa ve ceng ü harbe kâdir iki yüz [nefere] bir yarar bölükbaşların baş u buğ ta'yîn eyleyüp dahı müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen cezîre-i mezbûreye irsâl ü isâl

eylemek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin. Husûs-ı mezbûr mühimdür; sâyir umûra kıyâs olunmayup yat u yarağa kâdir olanlar himâyet olunup alıkoyılup istihdâma kâbil olmayanlar intihâb olunup gönderilmekden veyâ ihmâl ü müsâhele olunup vakti ve mevsimi ile mahall-i me'mûra varup irişmeyüp maslahat avkolunmakdan ziyâde hazer idesin ve bu hükm-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eyleyüp ne zamânda teveccüh eyledüklerin bildüresin.

243 *Selanik, Kocacık, Vize, Tanrıdağı vs. yörüklerden Kıbrıs Seferi'ne gitmeleri emrolunanların vakit geçirmeden görev yerlerine gitmeleri.*

Yazıldı.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 10 L.

Selanik yörükleri ve Kocacık ve Vize ve Tenritağı ve sâyir Kıbrıs'a emrolunup yol üzerinde olan yörükleri sâkin olduğu yirlerin kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzda olan yörüklerden Kıbrıs Seferi'ne emrolunan yörükler mu'accelen ihrâc olunup sâbıkâ gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince emrolunan mahalle varup hâzır olup gemiler vardukda gemilere girüp Kıbrıs'a geçmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her birinüz bu bâbda mukayyed olup taht-ı kazânuzda olan yörüklerden Kıbrıs'a ta'yîn olunanları mu'accelen ihrâc eyleyüp ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra gönderesiz ki, gemiler vardukda te'hîr eylemeli olmayalar. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden ziyâde hazer idüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz.

244 *Ahyolu'da yaptırılmakta olan kadırgaların eksik kalan kısımlarının tamamlanarak donanmaya katılmak üzere âcilen gönderilmesi.*

Mustafâ Çavuş'a virildi. 17 L.

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kadırgaların sekiz kıt'ası nevrûzdan on gün sonra irişmek üzere olup eger zift ü kalafatçı ve yelken ü lenger ü urgan gönderilürse mahall-i me'mûra irsâl olunur; bâkî kadırgaların üç kıt'asının köprileri ve ikisinün kuşakları ve ikisinün eygüleri olmak üzere olup kuzâta dahı mu'âvenet eyledüğünüz" bildürmüşsin. İmdi; Varna kâdîsı beş kıt'a gemileri itmâma irişdürüp zift ü kalafatçı ve yelken ü lenger ü urgan hûd sâbıkâ Ters-hâne-i Âmirem için ol cânibden getirilmek emrüm oldukda; "Ancak ol cânibde binâ* olunan gemilere kifâyet ider." diyü i'lâm eyledüğün ecilden Ters-hâne[ye] getirilmeyüp anda binâ olunan gemiler mühimmâtına sarfolunmak için sana hükm-i hümayûnum yazılup gönderilmiş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, lâzım olan zift ü kalafatçı ve yelken ü lenger ü urgan ve sâyir levâzim ne ise sâbıkâ gönderilen evâmîr-i şerîfe mücebince ol cânibden tedârük eyleyüp gemileri mu'accelen irişdürüp dahı mukaddem irsâl eylemeğe sa'y ü ihtimâm eyleyesin. Gemilerin mu'accelen bu cânibe gelmesi mühimmâtandandır; ol bâbda ikdâm-ı tâm idüp gemileri her ne

hâl ile mümkün ise bu cânibe gönderesin. Gemiler mu‘accelen irişmek ziyâde mühimmâtıdan olmağın müşârun-ileyh çavuşum irsâl olunmuşdur. Gemilerin âlât ü esbâbı ve sâyir levâziminden bâkî kalmış nesne var ise mezkûr çavuşumla tedârük eylesin. Donanma-i Hümayûnum rûz-ı hıdırilyâsıdan mukaddem çıkmak mukarrerdür; ana göre sa’y ü ikdâm eylesin.

* Metinde şeklindedir.

245

Niğbolu beyinin, sancağı sipahileri ile Silistre'de yaptırılmakta olan gemilere binerek Donanma-i Hümayûn'a katılması; gemiler zamanında yetişmeyecek olursa gemileri beklemeyip İstanbul'a gelerek İstanbul'daki gemilerle görev yerine gitmesi.

Âdemisine virildi. 12 Şevvâl, sene: 978

Niğbolı beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Sancağın sipâhîleri ile hâzır u müheyyâ olup toğrı Silistre'de binâ olunan gemilere girüp Donanma-i Hümayûnum'a mülâkâ olasın." diyü emrüm olmuş idi. Hâlâ zikrolunan gemiler isti‘câl üzre irişmeyüp giç kalmak ihtimâli olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te’hîr eylemeyüp sancağın sipâhîleriyle hâzır u müheyyâ olup dahı zikrolunan gemileri yokladup göresin: Şöyle ki; gemiler vakti ile irişüp eğlenmek ihtimâli yoğsa ol gemilere emr-i sâbıkum mücebince girüp hıdmetde bulunasın. Ammâ; gemiler giç irişmek ihtimâli olursa sen dahı sipâhîlerünle anda avkolup turmakdan ise toğrı İstanbul'a gelüp bunda olan gemilere irişüp dâhil olasın. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâl ü müsâheleden hazer idüp her kankı cânibe isti‘câl üzre irişmek mümkün ise mu‘accelen irişüp hıdmetde bulunasın.

246

Donanma-i Hümayûn için gerekli olan kendirin Kavala taraflarına tereke almak için gelen rençber gemilerine yüklenerek âcilen gönderilmesi.

Kav[a]la Kapudânı Abdülcebbâr'a hüküm ki:

Bundan akdem; "ol câniblere tereke için varan rençber gemilerine Donanma-i Hümayûnum mühimmi için ihzâr[1] emrolunan kendiri tahmîl eyleyüp mu‘accelen göndermek" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olup kendir mu‘accelen Südde-i Sa‘âdetüm'e vâsıl olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te’hîr eylemeyüp ol câniblerde bulunan tereke ve gayri rençber gemilerine hâzır olan kendiri mu‘accelen tahmîl itdürüp ber-vech-i isti‘câl irsâl eylemek bâbında sa’y ü ihtimâm eyleyüp avk u te’hîrden ziyâde hazer eylesin ve kaç aded gemiye tahmîl olunup her birine ne kadar kendir tahmîl olunup ve ne asıl re’îslere virildüğün mufassal yazup bildüresin ki, geldüklerinde ana göre taleb oluna.

247

Kıbrıs mühimmi için nüzü'l ihrâc olunması emrolunan kadıların, bozularak kullanılamaz duruma gelen nüzü'lü yenisiyle değiştirmeleri.

Nüzü'l ihrâc olunmak emrolunan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem Kıbrıs cezîresi mühimmi için ihrâc olunmak emrolunan nüzü'l acıyup fâsîd olduğu i'lâm olunmağın tebdîl eylemek için Nüzü'l Emîni olan Monlâ Ağa'ya hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmişdir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, siz dahı bu bâbda mukayyed olup anun gibi cezîre-i mezbûre mühimmi için ihrâc olunan nüzülden acıyup tebdîl olması lâzım olan nüzüli tebdîl itdürüp yirine âhar nüzü'l tedârük eylemeyince olmayasız. Nüzü'l husûsı ziyâde mühimdir; ihmâl eylemeyüp tebdîli lâzım olan nüzüli her kankınızın taht-ı kazâsında ise tebdîl itdürüp ihmâlden hazer eylesiniz.

248

A'zâz u Kilis beyinin Kıbrıs için, bir önceki sene gönderilenden daha fazla miktarda oklu ve yaylı kavvâs ihrâc ederek Kıbrıs'a ulaştırması.

Behrâm Çavuş'a. 12 L., sene: 978

A'zâz u Kilis Beği Canbolad Beği'e hüküm ki:

Bundan akdem; "cezîre-i Kıbrıs mühimmi için kavvâs ihrâc eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sene-i mâziyede ihrâc olunan kavvâsdan dahı ziyâde yarar oklu ve yaylı kavvâs ihrâc eyleyüp ber-vech-i isti'câl cezîre-i Kıbrıs'a ulaştırmak bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eylesin. Kavvâs ihrâcî mühimmâtandır; ihmâlden hazer eylesin.

249

Kürdistan beylerinden her birinin emredilen miktarda yarar kavvâs ihrac ederek Trablus İskeleyi'ne teslim etmeleri, aksi halde sancaklarının ellerinden alınacağı.

Bu dahı.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum yazılıp; "Kürdistân beğlerinden her biri birer mikdâr yarar kavvâs ihrâc eyleyüp yarar âdemleri ile veyâhûd kendü nefsleriyle Trablus* İskeleyi'ne teslim eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sâbıkâ gönderilen evâmir-i şerîfe mücebince tenbîh eylesin ki, her biri ta'yîn olunan mikdârı kavvâsı ber-vech-i isti'câl ihrâc itdürüp yarar âdemleri ile veyâhûd kendü nefsleri ile Trablus İskeleyi'ne teslim eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eyleyüp ihmâlden hazer üzre olalar. Şöyle ki; ihmâl eyleyüp fermân olunan

kavvâsları vakti ile mahall-i me'mûra iriştürmeyeler, sancakları alınmak mukarrerdür. Ana göre mütenebbih olup kimesne[ye] te'allül itdürmeyesin.

* Metinde **دورس** şeklindedir.

250 *Monla Ağa'nın bozulan nüzülü yenisiyle değiştirerek miktarını ve başka nüzü'l ihtiyacı olup olmadığını bildirmesi.*

Bu dahi.

Monlâ Ağa'ya hüküm ki:

Bundan akdem hüküm-i hümayûnum gönderilüp; "Fâsid olan nüzü'l tebdîl eyleyüp ihzâr eylesin." diyü emrüm olmuş idi. İmdi; ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp nüzülden fâsid olanı mu'accelen tebdîl itdürüp ve şimdiye dek ne mikdâr nüzü'l tebdîl olunduğın, dahı tebdîle muhtâc nüzü'l var mıdur, ne vechile tedârük eylediğün ve min-ba'd nüzü'l salınmağa ihtiyâc var mıdur; mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

251 *İskenderiyye'de dökülen toprak için gerekli dingillerin Samakov'dan Dobniçe'ye, Dobniçe'den Ilıca'ya, Ilıca'dan Üsküb'e, oradan da İskenderiyye'ye ulaştırılması için adı geçen yerlerin kadılarının gerekeni yapmaları.*

Pervâne Çavuş'a virildi. 10 L., sene: 978

Samakov ve Dobniçe ve Ilıca ve Üsküb kâdîlarına hüküm ki:

Mehmed Çavuş mektûb gönderüp; "İskenderiyye'de dökülen toprak için dingil demürleri emr-i şerîf muktezâsınca ihzâr olunup lâkin ol vehleden Samakov'dan İskenderiyye[ye] gitmek fermân olunmuş, mümkün değildir. Samakov kâdîsı Dobniçe'ye, Dobniçe kâdîsı Ilıca'ya, Ilıca kâdîsı Üsküb, Üsküb kâdîsı dahı İskenderiyye'ye ulaştırmak her vechile enfa' u esheldür." diyü i'lâm eylemiş. İmdi; zikrolunan dingilleri mu'accelen İskenderiyye'ye ulaşması ehemmi-i mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Zikrolunan dingilleri fermân-ı şerîfüm muktezâsınca vech-i meşrûh üzere mu'accelen ücret ile emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup mahall-i me'mûra îsâl eylesiniz. Şöyle ki; bu bâbda ihmâlinüz sebebi ile avk u te'hîr olmak lâzım gele, beyân idecek özrinüz makbûl olmaz. Ana göre mukayyed olasız.

252 *Vize yörükleri Kıbrıs Seferi'nde görevlendirildiklerinden Gelibolu'ya geldiklerinde Cezayir beylerbeyi tarafından Kıbrıs'a giden barçalardan birine bindirilerek gönderilmeleri.*

Beğün âdemisine virildi. 15 L., sene: 978

Cezâyir beğlerbeğisine hüküm ki:

Vize yörükleri Kıbrıs'a varmak emrolmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrlar anun gibi sefer-i mezbûra gitmek için Gelibolu'ya varduklarında Kıbrıs'a giden barçalardan birine koyup varup emr-i şerîf mücebince hıdmetde bulunalar; avk u te'hîr olunmaya.

253 *İzvornik beyinin sancağı sipahileriyle birlikte Klis'e giderek muhafaza hizmetinde bulunması.*

Pervâne Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

İzvornik beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "sancağın sipâhîleriyle varup Klis muhafazasında olmak" emrüm olmuşdı. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp sancağuna tâbi' alaybeği vü zü'amâ vü sipâhîler ve çeribaşılar kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır olup üç aylık zevâd ü zahîreleriyle ber-vech-i isti'câl Klis'e varup Klis Beği Ferhâd dâme izzühûya mülâkî olup dahı müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhele eyleyüp sipâhîlerin giç veyâ eksük varup yat u yaraklarında kusûr u noksânları ola, cümle senden bilinüp ol bâbda beyân olunacak özrün aslâ makbûl olmayup eşedd-i ikâbla mu'âkab olman mukarrerdür. Ana göre tedbîr ü tedârükde basîret üzre olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

254 *Rodos beyi tarafından, muhafaza hizmetine tayin olunan Aydın ve Sığacık sipahilerinin görevlerine gelmedikleri bildirildiğinden kaptan paşanın o tarafa giderek züamâ ve sipahileri yoklayıp defterini Südde-i Saâdet'e göndermesi.*

Hüseyin Kethudâ'ya virildi.

Kapudâna hüküm ki:

Rodos Beği Bâlî dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "muhâfaza[ya] ta'yîn olunan Aydın ve Sığacık sipâhîleri aslâ muhafaza[ya] varmadukların" bildürmeğin zikrolunan sancakların zü'amâ vü sipâhîlerin yoklamak emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm üzre ol cânibe varup vâsıl oldukda, zikrolunan sancakların zü'amâ vü sipâhîlerin olgelen âdet [ü] kânûn üzre yoklayup emrüm üzre hıdmetde bulunanlar ne târîhda hıdmetde bulunmuşlardır; defter idüp yoklayup mevcûd olanlarınun tîmârlarının yazuları ve baş karyelerin ale'l-esâmî defter eyleyüp ve mevcûd olmayanların müstekîl defter eyleyüp defterlerin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

255

Naldöken Yörükleri Sübaşısı Mahmud'a tâbi yörüklerin birinci nevbetlilerinin Rumeli beylerbeyinin yanına giderek uygun görülen hizmette bulunmaları.

Na'ldöken Yörükleri Sübaşısı Mahmûd'a hüküm ki:

Hâlâ sana tâbi' olan yörüğün evvelki nevbetlüsü –ki, 193 neferdür– Rûmili Beğlerbeğisi emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Hüseyin Paşa *dâmet me'âlîhi* yanına varup hıdmetde bulunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr itmeyüp Na'ldöken yörüklerinin evvelki nevbetlüsün olıgelen âdet [ü] kânûn üzre çer[i]başları ve bârgîrleri ve altışar aylık zâd ü zevâdeleri ile mu'accelen ihrâc eyleyüp müşârun-ileyhün yanına varup irişüp hıdmetde bulunasın. İsti'câl üzre varup irişmek mühimdür; ihmâlden hazer idüp giç veyâ eksük alup gitmekden hazer eylesin.

256

Alacahisar beyinin sancağına tâbi alaybeyi, züamâ ve sipahilerle Hersek sancağına giderek muhafaza hizmetinde bulunması.

Pervâne Çavuş'a virildi. 17 L., sene: 978

Alacahısâ[r] beğine hüküm ki:

Sancağın sipâhîleriyle Hersek sancağına varup muhâfaza hıdmetinde olman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u ârâm eylemeyüp sancağına tâbi' olan alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşılar kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelûlêrînle ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır u âmâde olup ber-vech-i isti'câl livâ-i mezbûra varup muhâfaza hıdmetinde olup etrâf u cevânibi gereği gibi tettebbu' u tecessüs eyleyüp tamâm basîret ü intibâh üzre [o]lup a'dâ-yı bed-re'yün mekr u hîlesinden gaflet eylemeyüp onat vechile görüp ve gözedüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

257

Rumeli beylerbeyinin, İskenderiyye'de dökülmekte olan topların en kısa zamanda yetiştirilmesi için gereken gayreti göstermesi ve Preveze Kalesi'nin muhafazası için alaybeyileriyle üç yüz sipahiye görevlendirmesi.

Pervâne Çavuş'a virildi. Fî 17 Şevvâl, sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "İskenderiyye sancağında ba'zı toplar dökilmek üzre olduğın" bildürmişsin ve Yanya sancağı beği *dâme izzühû* dahı mektûb gönderüp; "Preveze Kal'a[sı]

gâyete muhâlif olup küffâr-ı hâksâr donanması meteris esbâbın tedârük idüp Preveze Kal'ası'n muhâsara eylemek kasdı üzre olup Yanya sancağının sipâhîleri cezîre-i

Kıbrıs'da oldukların" bildürüp; "Tırhala ve İnebahtı sancakları sipâhîlerin ol cânibün muhâfazasıyçün gönderilmek lâzımdür." diyü arzylemiş. Dahı her ne ki dinilmiş ise cümle ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. İmdi; zikrolunan sancakların sipâhîleri Donanma-i Hümayûnum'la gitmek emrüm olmışdur; lâkin ol cânibün hıfz u hırâseti lâzim ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan topların mu'accelen itmâma irişdürilmesi bâbında envâ'-ı ikdâm ve hüsn-i ihtimâmın vücûda getürüp ve kal'a-i mezbûre muhâfazasıyçün alaybeğileriyle üç yüz nefer sipâhî gönderüp eger kal'a-i mezbûre muhâfazasında ve eger mu'âvenet lâzim olan sâyir mahallere gereği gibi mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp; "Bu bâbda müstekıl hükm-i şerîf nâzil olmamışdur." veyâhûd; "Arza muhtâcdur." dimeyüp dîn ü devlete ve ırz u nâmûs-ı saltanatuma müte'allik umûrda hasbe'l-makdûr sa'y-i nâ-mahsûr kılup fırsat elvirüp vech ü münâsib olduğu üzre tedbîr ü tedârükde kusûr u taksîr eylemeyüp kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ gaflet ü ihmâl ile a'dâ-yı bed-re'y cânibinden Memâlik-i Mahrûse'ye bir zarar u gezend irişdürilmemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve bu hükm-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eylediğün mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

15

Sefer Cüz'i

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 16 Zi'l-ka'de, sene: 978

258

Sinop kadısının, Sinop'ta inşa olunan kadırgaların eksik kalan kısımlarını hiçbir özür ve bahane öne sürmeden tamamlaması ve vakit geçirmeden göndermesi.

Seydî Gâzî Çavuş'a virildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sinob'da binâ olunan kadırğa için kürekci getürmek fermân olunan kuzât kürekçilerin bi'l-fi'l Sinob'da getürüp emr-i şerîfüm mücebince teslîm eyleyüp ekserinün üzerinde âhar hıdmet olup ve mîr-livâ ve sipâhî seferde olmağla vilâyet dahı hâlî kalup kusûr hâneleri akçası olanlar bunda kadırgalara emîn olan çavuşa teslîm idüp ve hâne defterlerin vekîlleriyle gönderüp kendü kazâlarına varmak" husûsın bildürüp ve sen ki çavuşsın, ağana mektûb gönderüp ve "Gemiler hâzır olmışdur; âlât olmaduğundan tevakkuf olunur." diyü bildürmişsin. Ammâ; ne makûle âlât lâzim idüğün bildürmemişsin. İmdi; gemiler isti'câl üzre irişmek ziyâde mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, binâ olunan kadırgaları ale't-ta'cîl ne vechile mümkünse göndermek ardınca olup kürekci getüren kâdîlar dahı azeblerin gemilere koyup kendülerin dahı bile

gönderüp ber-vech-i isti'câl irişmek bâbında dakîka fevteylemeyesin ve gemiler mühimmi için lâzım olan âlât henüz gelmemişse rencberlerde olan âlâtı alup gemileri tekâmîl eyleyüp ve kalan tomruk ve sâyir maslahata yarar kereste kalmış ise gemileri boş göndermeyüp içlerine koyup bile gönderüp ve Ahyolı ve Samakov'dan lengerler irsâl olunmuşdur veyâhûd bulunan yirlerden rencberden ikişer demür ile hemân bunda gelince ne hâl ise isti'câl eyleyüp gemileri getürmeğe sa'yeylesin ve bi'l-cümle gemileri her ne vechile imkân varsa ale't-ta'cîl irsâl eyleyesin ve mezkûr hısâr-eri; "Liman ağzına, barçalar vardur; ol barçalar deryâya inmeyince kadırga inmek mümkün değildir." diyü bildürdi. İmdi; bu makûle tedârük ne asıl işdür, kadırgalar mühimm iken barçalara tevakkuf eylemenün aslı nedür? Şöyle ki; bir def'a dahı ihmâlinüz ola, beyân olunan özrinüz makbûl olmak ihtimâli yokdur. Başun gerek ise mu'accelen gemileri irişdürmek ardınca olasin.

259 *Edirne'den ihrac olunup gönderilmesi emredildiği halde zamanında gönderilmediği bildirilen azeb tâifesinin âcilen ihrac olunarak gönderilmesi.*

Kurd Çavuş'a virildi. Fî 16 Za., sene: 978

Edi[r]ne kâdîsına hüküm ki:

Bu def'a ihrâc olunmak emrolunan azeb tâyifesi mâh-ı Zi'l-ka'de'nün yigirmisinde gelmek lâ[zim] iken henüz irişmeyüp te'hîr olunmağa bâ'ıs nedür? İmdi; azeb tâyifesi mu'accelen irişmek ziyâde mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Kurd Çavuş vardukda, te'hîr eylemeyüp bu def'a ihrâcı fermân olunan azeb tâyifesin ber-vech-i isti'câl ihrâc eyleyüp dahı Edirne'de bölük halkınun kethudâları yirine ağaları tarafından mektûb gönderilüp bölük halkından kifâyet mikdârı âdem koşup azebi getürmeğiçün tenbîh olunmuşdur. Mezbûr kethudâyirin getürdüp dahı bölük halkından ta'yîn eylediği kimesneleri ihzâr itdürüp ihrâc olunan azebi anlara teslim eyleyüp zabteyleyüp yolda ve izde kimesneye zulm ü te'addî itdürmeyeler.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 16 [Za.], sene: 978

Bir sûreti; Burusa'ya; "...Kürekçiler için beş kıt'a kadırga Mudanya İskeleyi'ne gönderilmişdür..." diyü yazıldı.

260 *Arhosa taraflarından Girit'e peksimet getiren ve Sakız taraflarında olduğu bildirilen Aleksi'nin barçasına el konularak kendisinin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Murâd ile sâhib-i devlete gönderildi.

Sakız beğine hüküm ki:

Arhosa(?) câniblerinden Girit'e peksimad getürmüş Aleksi nâm zimmînün barçasın anda Sakız yanında olduğu istimâ' olundu. Ol makûle barça andaysa girift olunup re'îsi Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ol makûle gemi anda olup gelmişse girift idüp dahı yoldaşların habsidüp re'îsini Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve mezkûr barça ne makûle metâ' ile gelmişdür ve ne zamânda ve ne yirden gelmişdür; yazup bildüresin.

261 *Varna kadısının daha önce inşası emrolunan gemilerden geri kalanları da en kısa zamanda tamamlatarak Mehmed Çavuş ile İstanbul'a göndermesi.*

Murâd Çavuş'a virildi. 16 Za., sene: 978

Varna kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem binâ olunmak fermân olunan kadırgalardan bâkî kalanları dahı mu'accelen itmâma irişdürüp anda hıdmetde olan Mehmed Çavuş ile gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bâkî kalan kadırgaları dahı ber-vech-i isti'câl itmâma irişdürüp cemî' âlât ü levâzımı ile tekmi'l eyleyüp müşârun-ileyh Mehmed Çavuş ile mu'accelen gönderüp İstanbul'a irişdürmek bâbında ihtimâm üzre olasın. Varna'da ve Sinob'da binâ olunan gemilerden ba'zınun demür lengeri olmadığı i'lâm olunmağın uğrayup Samakov'dan gelen demürlerden almak* emrüm olup hükm-i hümâyûnum gönderilmişdür. Anun gibi Varna'da binâ olunan gemiler ol cânibe uğrayup demür lenger taleb eyledüklerinde Samakov'dan gelen demürlerden lâzım olan lengerlerin alıviresin.

* Metinde şeklindedir.

262 *Leh kralı tarafından gönderilen mektupta Filek beyinin Leh vilâyetine tâbi bazı yerlere tecavüzde bulunduğu şikâyet edildiğinden, Budun beylerbeyi tarafından şikâyetin aslının araştırılması ve bundan sonra bu tür şikâyetlere sebebiyet verebilecek hareketlerden kaçınılması konusunda ilgililere gerekli tenbihte bulunulması.*

Kethudâsına virildi. Fî 27 Za., sene: 978

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Leyh kralı Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönde[rü]p; "Filek beği tarafından Leyh vilâyetine tâbi' ba'zı yirlere dahl ü tecâvüz olunduğın" i'lâm idüp lâkin kankı beğ zamânında dahlolunduğı tasrîh olunmamağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan husûsı sâbıkâ livâ-i mezbûr beği olan Sinân dâme izzühû zamânında mı olmuşdur, yohsa hâlâ beğ olanun zamânında mı oldu; kankısının zamânında olmuşsa onat vechile tefîş eyleyüp dahı dahleyleyen kimler olup ve dahleylemeğe sebep ne olmuşdur; yirli yirinden aslı ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzre yazup bildüresin ve min-ba'd eger Filek beğine ve eger sâyir ümerâya muhkem tenbîh eylesesin ki, ahd ü emâna muhâlif Leyh cânibine müte'allik olan yirlerine dahl ü tecâvüz eylemeye[ler]. Ba'de't-tenbîh eslemeyenleri ism ü resmleriyle yazup bildüresin.

263

Gelibolu'da bulunan on adet kadirganın kürekçileri ile alet ve edevâtının kontrol edilerek eksiklerinin tespit edilip Südde-i Saâdet'e arzedilmesi.

Mezkûr Bâlî Çavuş'a virildi.

Gelibolu kâdîsına ve Hâfız Kethudâ'ya hüküm ki:

Hâliyâ anda olan on pâre kadirgaların esbâbları hâzır u müheyyâ olmadığı istimâ olunmağın ber-vech-i isti'câl itmâma irişdürilüp çıkması mühimm ü lâzim olduğu ecilden **buyurdum ki:**

Velî Çavuş vardukda, te'hîr u terâhî eylemeyüp mezkûr kulum ile zikrolunan kadirgaların üzerlerine varup her bir kadirganın kürekçisi bi't-tamâm teslim olunmuş midur ve tekmi'l olmuş kaç kadirga vardur ve noksân üzre olanların dahı kürekçi midür, yohsa esbâb ü âlâtı midur; bi'l-cümle künhi ve hakîkati ile mufassal ü meşrûh yazup defter eyleyüp ve defteri mühürleyüp ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdür; sâyir umûra kıyâs eylemeyesiz. Donanma-i Hümâyûnum vardukda hâzır u müheyyâ olmayup te'hîr lâzim gele, aslâ özrinüz makbûl olmayup mu'âteb olmanız mukarrerdür.

264

Kaptan paşanın Sakız'a varışı ve Sakız, Ağrıboz, İskenderiyye beylerinin yaptıkları çalışmalarla ilgili gönderdiği mektubun alındığı; Mora beyinden alınan haberlerde Girit'teki otuz adet düşman gemisinin zahire ikmalî için Ağrıboz ve civarından gelecek gemilere saldıracağıının bildirildiği; İskenderiyye beyinin, önceden emredildiği gibi muhafaza için yanında alıkonan yeniçerilerle ve mevcut on beş gemiye beş gemi daha ilave ederek Ağrıboz ve Kolos taraflarına giderek muhafazada bulunması ve düşman donanması tarafından zahire gemilerine gelebilecek saldırıları önlemesi, Sakız beyinin de noksan kürekçilerini en kısa zamanda tamamlaması.

Sâhib-i sa'âdete gönderildi.

Kapudân paşaya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "işbu mâh-ı Şevvâl'ün yigirmi sekizinci günü Safra Limanı'na varılup muttasıl kıble esmekle mezbûr limanda iki gün ikâmet olunup andan Sakız'a varılup Sancağı Beği Hızır dâme izzühû ile mülâkât olunduğın ve müşârun-ileyh kendü baştardesi ile sekiz pâre geminün kürekçi vü âlâtçıları mükemmel olup iki geminün kürekçi vü âlâtçısı noksân üzre olduğın ve Ağrıboz beği kendü baştardesi ile Sakız'a gelüp İskenderiyye Beği Muhammed dâme izzühû ile bile gidüp lâkin müşârun-ileyh Muhammed dâme izzühûnun yedeğine hastalık ulaşup ol dahı noksân üzre olmağla Ağrıboz'da kalduğın ve Sakız Beği Hızır dâme izzühû Girit'den henüz haber alınmaduğın" bildürmüşsin. Bu bâbda her ne dinilmişse bi't-tamâm ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; Mora beği Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "küffâr-ı hâksârın otuz pâre gemileri Girit'de olup zahîreye ziyâde muzâyaka üzre olmağın zikrolunan otuz kıt'a

gemilerin donadup fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri Ağrıboz'dan ve aşağılardan zahîre ile gelen rencber gemilerin almak üzere oldukların" bildürmüş. Eyle olsa; bundan akdem; "ol cânibe teveccüh olundukda Donanma-yı Hümâyûn taşra çıkınca ve mukaddemâ içerüye geldiğünüzden İskenderiyye beği yanında alıkonılan yeniçeriyle on beş kıt'a gemi alıkoyup münâsib gördüğünüz serdâr ile muhâfazaya ta'yîn olunmak" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîf mücebince hâlen dahı Donanma-i Hümâyûnum taşra çıkınca hıdmet-i muhâfazada yigirmi kıt'a gemi kalup etrâf u cevânibi hıfz u hırâset eylemek mühimmât-ı dîn ü devletden olmağın **buyurdum ki:**

Mukaddemâ tenbîh olunduğı üzere İskenderiyye beği ile alıkonılan yeniçeri ile on beş pâre gemiye anda olan gemilerden beş pâre gemi dahı koşup deryâ muhâfazasıyçün ta'yîn eylesin ve muhkem tenbîh eylesin ki, tamâm basîret üzere olup gâh Ağrıboz ve Kolos taraflarına varup yelken gösterüp ve gâhî ol cevânibde hıfz u hırâseti lâzım olan yirlerde gezinüp küffâr-ı hâksâr donanmasından rencber gemilerine ve Memâlik-i Mahrûse'ye gaflet ile zarar u gezend irişdürilmekden ziyâde ihtirâz ü ihtiyât üzere olalar ve küffâr-ı hâksârdan vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm itmekden hâlî olmayasın ve müşârun-ileyh Hızır *dâme izzühûn*un iki gemisi hâlî vü noksân üzere kalmağa sebep nedür? Ol cânibde donanacak gemilere kifâyet mikdârı kürekci salınmışdur. Şimdiye dek gemilere ne mikdâr kürekci vâsıl olmuşdur? Eger henüz gelecek varsa tenbîh idüp ber-vech-i isti'câl getürdüp gemileri tekml eylemek ardınca olasın. Hâlen; "Ol gemiler tekmlî için kürekci ihrâc oluna." diyü Mâliyye cânibinden ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur. Zikrolunan gemileri donatmağa lâzım olan kürekci[yi] ihrâc itdüresin ve Ağrıboz'da kalan yigirmi gemiyi donatdurmak için tenbîh eylesin.

265

Kıbrıs'taki askerin zahire ve diğer ihtiyaçları için görevlendirilen çavuş ve mübaşirlerin reâyâyâ zulmettikleri ve Trablus kadısına iftira ederek azline sebep oldukları ortaya çıktığından Vezîr Mustafa Paşa tarafından görevli çavuş ve mübaşirlere hakkıyla çalışmaları yolunda gerekli tehbihte bulunulması; geçen yıldan kalıp bozulan zahirenin yenisiyle değiştirilip değiştirilmediğinin ve nüzüil ihtiyacı olup olmadığının ayrıntılı olarak bildirilmesi ve ihtiyaç duyulan zahire ve diğer ihtiyaçların ilgili yerlerden tedarik edilerek ihtiyaç mahalline ulaştırılması.

Sâhib-i sa'âdete gönderildi.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Cezîre-i Kıbrıs'da olan asâkir-i nusret-me'serün zevâd ü zehâyiri ve sâyir levâzim ü mühimmâtı tedârûki için Südde-i Sa'âdetüm'den ve ol cânibden ahkâm-ı şerîfe ile varan çavuşlar ve sâyir mübaşirîn re'âyâyâ zulm ü te'addî itmekle iki cânibden varan huddâmun me'ûnâtına tahammül idemeyüp fukarâ mütezaccirü'l-hâl oldukları i'lâm olundu ve bundan akdem Trablus kâdîsı ol cânibden varan hükmi-i şerîfe "Kıbrıs hükmi" diyü tahfîf idüp i'lâm olunmağla azlolundukda Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "aslâ ol makûle kelimât sâdır olmaduğna" yemîn idüp; "Ammâ; hıdmete gelen çavuşlar ve sâyir mübaşirîn

fukarâya zulmitmek istediklerinde ruhsat virilmeyüp men' olundukları ecilden garaz idüp hılâf-ı vâkı' isnâd eylemişlerdür." diyü bildürdi. İmdi; eger zevâd ü zehâyir husûsıdır ve eger sâyir levâzim ü mühimmâtudur ve gayridür ve bi'l-cümle ol cânibden hükm-i şerîf vârid olup; "Her ne ki taleb olunursa; "Âsitâne-i Sa'âdet'den hükm-i şerîf vârid olmadı." diyü te'allül eylemeyüp mu'accelen tedârük ü ihzâr ve ta'yîn eyledükleri mahallere teslîm ü îsâl eylesiniz." diyü umûmen Şâm ve Haleb ve Karaman Beğlerbeğlikleri'nde olan kuzâta ve nüzül emînlerine ve sâyir mübâşirîne mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup defe'ât ile tenbîh ü te'kid olunmuşdur. Ol bâbda min-ba'd Südde-i Sa'âdetüm'den mübâşir ü ahkâm gönderilmeğe ihtiyâc yokdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, eger asâkir-i nusret-me'sere lâzım olan zehâyir ve eger koyun ve gayri levâzim ü mühimmâtudur; tedârük ü ihzârıçün anda olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından münâsib gördüğün yarar u kâr-güzâr kimesneleri evâmîr-i aliyye ile zahîre ihrâcı fermân olunan kuzât u ümenâ ve sâyir mübâşirîne irsâl eyleyüp kifâyet mikdârı zehâyir ve sâyir levâzimi taleb idüp getürdüp bu cânibden tekrâr ahkâm-ı şerîfe ve mübâşir gönderilmelü eylemeyesin ve gönderdiğün kimesnelere ve kuzât ve sâyir mübâşirîne muhkem tehdîd ü tenbîh ü te'kid eylesin ki, kemâl-i emânet ü istikâmet ile edâ-i hıdmet eyleyüp ahz ü celb-i mâl ile re'âyâ vü berâyâyı mütezacciru'l-ahvâl eylemeyüp her birinün tahammüline göre teklîf eyleyüp hîn-i tevzî'da ağıniyâya himâyet idüp ve fukarâya tahmîl ile zulmeyle[me]yüp ber-vech-i adâlet tevzî' u taksîm ve ta'yîn olunan mahallere vakti ve mevsimi ile îsâl ü teslîm eylesin ki, lâzım olup taleb olundukca hâzır u müheyyâ bulunup avk u te'hîr olunmak lâzım gelmeye ve şimdiye değin eski nüzülden ne mikdâr nesne kabzolanup ve ne mikdâr bâkî kalmışdur ve bâkî kalanı yeniye tebdîl olunmuş mıdır, eger yeniye tebdîl olunan zehâyir kifâyet iderse taleb idüp getürdesin ve el-ân yeniden nüzül ü zahîre vü koyun lâzım olursa zikrolunan beğlerbeğliklerde vâkı' olan kâdîlara ve ümenâ ve sâyir mübâşirîne ahkâm-ı şerîfe gönderüp Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânım'dan irsâl olunan evâmîr-i aliyyetü's-şânım mücebine kifâyet mikdârı nüzül ü zehâyir ü koyun ve sâyir levâzimi üslûb-ı sâbık üzre ihrâc itdürüp hüsn-i tedbîr ü tedârükle ta'yîn eyledüğün mahallere getürdüp hâzır u müheyyâ itdürüp lâzım oldukca taleb idüp cezîreye getürdesin.

266 *Dubrovnik beylerinin Kral Philippe'in Venedik'e yardım amacıyla yüz adet kadirgayı Papa'ya verdiği haberiyle Venedik, Beç Kralı, Frengistan ve Papa ile ilgili gönderdikleri bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; bundan sonra da elde edilen bilgilerin gönderilmesi.*

Tercemânlarına virildi. Fî 21 Za., sene: 978

Dubravenik beğlerine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Filip Kral Venedik'e mu'âvenet içün yüz pâre kadirga Papa'ya virüp ihzârına acele eyledüklerin" ve bi'l-cümle eger Venedik'e müte'allik ve eger papa ve düka ve Beç kralı ve sâyir Frengistân ve gayra müteferri' her ne ki i'lâm olunmuş ise mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. Gerekdür ki; kadîmden Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımız'a olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsınız mücebine min-ba'd dahi

ol taraflardan gaybet eylemeyüp dâyimâ ahvâl ü etvârın tettebbu' u tecessüs eyleyüp vâkîf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasız.

267

Draç Kalesi karşısına gelen düşman gemilerinin kaleye ateş açtıkları, karşılık verilmesi sonucu iki kadırgalarının isabet alıp küreklerinin kırılıp, bir çok adamlarının öldüğü ve kaçmak zorunda kaldıkları bildirildiğinden Nâzır Mahmud'un yanındaki kuvvetlerle kalenin çevresindeki sahilleri gereği gibi koruyarak düşman saldırılarını önlemesi.

Defterdâr-oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. 17 Za., sene: 978

Nâzır Mahmûd'a hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Draç Kal'ası mukâbelesinde küffârın haylî kadırgası zuhûr idüp bir nice kadırgası ilerü gelüp kal'a dîvârına top urup zarar eylemeyüp hisârdan dahı anların üzerine küllî toplar atılıp iki kadırgaların topla urup küreklerin sıyup ve nice âdemlerin helâk idüp ve sen asker ile irişüp alay göstermeğın küffâr-ı hâksâr donanması avdet eyledüğın" bildürmişsin. İmdi; ol cevânibün hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olup küffârın donanmasından gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm basîret üzre eger kılâ'un muhâfazasında ve eger ol etrâfun hıfz u hırâsetinde gereği gibi mücidd ü merdâne olup her zamân cem'ıyyet ile yalılarda hâzır bulunup gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden hazer idüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin ve ısyân üzre olan Arnavudlara istimâlet virüp itâ'at itdürmekde ihtimâm eyleyüp şöyle ki; hüsn-i itâ'at eyleyüp fesâd ü şenâ'atden ferâgat ideler, günâhları afvolunup ol bâbda mes'ûl olmazlar. Ammâ; eger ısyân üzre musırr olurlarsa azîm nedâmet gelmek mukarrerdür. Ana göre tenbîh eyleyesin ki, itâ'at ü inkıyâd üzre olalar.

268

Ahyolu kadısı tarafından, Samakov'dan gelen demirlerin İstanbul'a gelecek gemilere peyderpey yüklenerek gönderilmesi; ayrıca Sinop'ta inşa olunan gemiler için de demir talep edildiğinde verilmesi.

Kurd Çavuş'a virildi. 17 Za., sene: 978

Ahyolı kâdîsına hüküm ki:

Hâlen Samakov'dan gelen demürleri İstanbul'a gelecek gemilerden her birine onar-onbeş[er] mütehammil olduklarına göre tahmîl idüp bile göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Samakov'dan [gelen] demürleri anda binâ olunup gönderilecek kadırgalara vech-i meşrûh üzre her birine onar-onbeşer demür ve bi'l-cümle tahammüline göre tahmîl idüp bile gönderüp dahı ziyâde kalursa rencber gemilerine tahmîl idüp eğlendürmeyüp deryâyâ inenleri ale't-ta'cîl irsâl eylemek bâbında ihtimâm eyleyesin ve

Sinob'da binâ olunan gemilerin ba'zı demürsüz olduğu i'lâm olunmağın gelürken Ahyolı'ya uğrayup anda Samakov'dan gelen demürlerden almak emrüm olmışdır. Anun gibi geldüklerinde lâzım olan demürleri viresin.

269 *Selanik ve Tırhala beylerinin sefere katılmak üzere sancakları sipahileri ile yola çıkararak öteden beri donanmaya katıldıkları yere gidip bekleyerek gemiler geldiğinde donanmaya dahil olmaları.*

Asesbaşlıktan çıkan İbrâhîm'e virildi. 17 Za., sene: 978

Tırhala beğine hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Sancağın sipâhileri ile Donanma-i Hümayûnum'a hâzır olasın." diyü emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre sancağuna müte'allik olan erbâb-ı tîmârı yat u yarakları ile müretteb ü mükemmel ihrâc eyleyüp kadîmden gemilere dâhıl olageldükleri Koloz İskeleyi'ne toğrı alup gidüp anda hâzır bulunasın ki, gemiler vardukda te'hîr olunmalu olmayup bî-tevakkuf gemilere girüp vech ü münâsib olduğu üzre hîdmetde bulunasın. Husûs-ı mezbûr mühîmdür; ihmâlden hazer eylesin ve bu hükm-i hümayûnum sana ne gün vâsıl olup ve sen ne gün çıkup ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

Defterdâr-oğlı Mehmed Çavuş'a virildi. 17 Za., sene: 978

Bir sûreti, Selanik beğine; "... kadîmden gemiye dâhıl oldukları yirden gireler."

270 *Kartine Kalesi'nden Amanyâ Kalesi'ne muhafaza hizmeti için görevlendirilen on neferin yerine Kartine'den yeniden on nefer yazılması ve muhafazada görevlendirilmesi; daha önce Amanyâ'da görevlendirilmiş iken düşman gelince kaçanlardan hayatta olanlar hakkında ise daha önce gönderilen emre göre hareket edilmesi.*

Bu dahi.

Mezistre beğine hüküm ki:

Kartine kâdîsı mektûb gönderüp; "Kal'a-i Kartine'nün yigirmi nefer müstahfızı olup on neferi Amanyâ Kal'ası'na ta'yîn olunup Kartine'de imâm ve mü'ezzinden mâ'adâ sekiz nefer kalup küffâr-ı hâksâr gelmelü olursa etrâfun ehl-i İslâmı kal'a-i mezbûreye tahassun eyleyüp hâlâ ol etrâfda olan keferi ısyân üzre olup kal'anun hıfzı lâzimdür. Amanyâ Kal'ası müstahfızları girü kemâ-kân yirlerine ber-karâr-ı sâbık ta'yîn olunup Kartine'den ihrâc olunan on nefer müstahfız girü Kartine Kal'ası'na gelmek" husûsın bildürmüş. İmdi; sâbıkâ eger Kal'a-i Kartine'den ve eger gayriden Amanyâ Kal'ası'na ihrâc olunup küffâr kal'aya gelüp müstevlî oldukda gaybet eylemiş olanlar hakkında sâbıkâ emr-i şerîfüm yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ Amanyâ Kal'ası'na ihrâc olanlardan küffâr geldükde kal'adan gaybet eyleyenler hayâtda ise anlara gedük vermeyüp âhara virüp Kartine'de on gedük

âhardan âdem yazup ol ihrâc olunup küffâr-ı hâksâr kal'aya geldükde kal'a hıfzında bulunmayup gaybet eyleyenleri isimleri ile yazup bildüresin ve Amanyâ Kal'ası'na ihrâc olunup küffâr-ı hâksâr kal'ayı aldükda firâr idenler hayâtda ise hükm-i sâbikum ile anlar hakkında her ne fermân olmışsa mücebiyle amel eylesin.

271 *Varna'da inşası emrolunup henüz tamamlanmamış olan kadırgaların en kısa zamanda bitirilerek Mehmet Çavuş ile İstanbul'a gönderilmesi.*

Varna kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem binâ olunmak fermân olunan kadırgalardan bâkî kalanları dahı mu'accelen itmâma irişdürüp anda hıdmetde olan Mehmed Çavuş ile gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bâkî kalan kadırgaları dahı ber-vech-i isti'câl itmâma irişdürüp cemî' âlât ü levâzımı ile tekmi'l eyleyüp müşârun-ileyh Mehmed Çavuş ile mu'accelen gönderüp İstanbul'a irişdürmek bâbında ihtimâm üzre olasin.

272 *Mora'da sahillere yakın yerlerde bazı şahısların çiftlik ve damları olup bu bahane ile düşmana tereke sattıkları duyulduğundan bu tür yerlerin yıktırılması ve sahillerdeki çiftliklerin hurde sipahilerle hisar erenlerine tevcih edilip beylere, züamâya vs. kuvvetli kimselere tevcih edilmemesi.*

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 29 Za., sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Mora'da yalıya karîb ba'zı kimesnelerün çiftliği ve tamları ve düzenleri olup ol bahâne ile küffâra tereke bey' olunduğı istimâ' olunmağın ol asıl yalıya karîb tam u düzenleri yir ile berâber hedmeyleyüp yalıya karîb olan çiftlikleri ve tîmârları hurde sipâhîlere ve hisâr-erenlerine tevcih olunup beğlere ve zü'amâya ve sâyir kuvvetlü kimesnelere viril[me]mek için hükm-i hümayûnum yazılup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyhle bi'z-zât mukayyed olup ol asıl yalıya karîb olan tam u düzenleri yir ile berâber hedmeyleyüp yalıya karîb olan çiftlikleri ve tîmârları hurde sipâhîlere ve hisâra karîb olanları hisâr-erenlerine virdürüp beğlere ve zü'amâya ve sâyir kuvvetlü kimesnelere virdürmeyüp emr-i şerîfûme muhâlif deryâya tereke bey' olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

273 *bkz. hkm. 272.*

Bu dahı.

Mora muharririne hüküm ki:

Mora'da yalıya karîb ba'zı kimesnelerün çiftliği ve tamları ve düzenleri olup ol bahâne ile küffâra tereke virildiği istimâ' olundu. İmdi; ol asıl deryâya karîb olan tam u düzenleri hedmeyleyüp yire berâber eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan tîmârlardan deryâya karîb olanları ba'zı hurde sipâhîlere ve hisâr-erenlerine virüp za'ımlere ve beğlere ve sâyir kuvvetlü kimesnelere vormeyüp yalıya karîb vâkı' olan tam u düzenleri yir ile berâber hedmeyleyüp deryâya tereke virilecek mahal komayasın. Bu bâbda Mora beğine dahı hükm-i hümâyûnum gönderilmişdür; müşârun-ileyhle haberleşüp vech ü münâsib olduğu üzre amel eylesin.

274 *Ahyolu'na gönderilen Mustafa Çavuş'un yanında götürdüğü urganlardan Varna'da olan gemilere de yeteri kadar urgan verilmesi.*

Küçük Mustafâ Çavuş 'ula sâhib-i sa'âdete gönderildi. Fî 17 Za., sene: 978

Ahyolı[ya] gönderilen Mustafâ Çavuş'a hüküm ki:

Hâlâ senünle Ters-hâne-i Âmire'den gönderilen urgan ve brobdan(?) Varna'da olan gemilere dahı kifâyet mikdârı vormek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Ters-hâne-i Âmirem'den alup gitdüğü urgan ve brobdan(?) Varna'da olan gemilere dahı kifâyet mikdârı virüp ve Samakov'dan gelen lengerlerden dahı kifâyet mikdârı lenger bir gemiye tahmîl eyleyüp fermân olunan urgan ve brob(?) ile ma'an Varna'ya gönderüp ol gemileri dahı tekâmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl itmâma irişdürüp göndermek ardınca olup ihmâlden hazer eylesin ve ne vechile tedârük olunduğun yazup bildüresin.

275 *Delvine'de sahillere yakın yerlerde bazı şahısların kuleler ve mandıralar inşa ederek düşmana tereke sattıkları duyulduğundan bunun önlenmesi ve bu tür yerlerin yıktırılması.*

Defterdâr-oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. 17 Za., sene: 978

Delvine beğine hüküm ki:

Hâlâ Delvine sancağında ba'zı kimesneler yalıya karîb yirlerde mandıralar ve kuleler binâ idüp ol sebeb ile küffâr-ı hâksâr ile mu'âmele idüp deryâya ve küffâra tereke vormekden hâlî olmadukları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi yalıya karîb olan eger kal'alardur ve eger mandıralardur; hedm ü ref' itdürüp min-ba'd yalıya karîb yirlerde kimesneye mandıra ve kule binâ itdürmeyüp men' u def' eylesin. Men' ile memnû' olmayanları kimlerse isimleriyle yazup bildüresin ki, sipâhîler ise dirlikleri alınup Kıbrus'a sürile, değillerse haklarından geline.

276

Tımişvar taraflarına düşmanın saldırma ihtimali olduğundan, Vidin ve Alacahisar beylerinin sancaklarına tâbi sipahilerle sancaklarında bir yerde toplanıp gerekirse Tımişvar'a giderek Tımişvar beylerbeyinin uygun göreceği şekilde hizmette bulunmaları.

Tımişvar beğlerbeğisinin kethudâsına virildi. 22 Za., sene: 978

Vidin beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum yazılıp; "Sancağın sipâhîler[iyl]e İskenderiyye taraflarına varup mu'âvenetde bulunasın." diyü emrüm olmuş idi. El-hâletü hâzihî Tımişvar taraflarında a'dânun hareketi olmak ihtimâli olmağın sancağuna müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşları ve sâyir sipâhîlerle hâzır u müheyyâ olup sancağınuzda bir münâsib mahalde cem'ıyyet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ bir ân te'hîr u terâhî eylemeyüp sancağuna tâbi' olan alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşları ve sâyir sipâhîlerle cebe vü cevşen ve cebelûleri ve âlât-ı harb ü kıtâl ve edevât-ı ceng ü cidâl ve bi'l-cümle düşmen yarağı ile hâzır u âmâde olup sancağunda bir münâsib olan mahalde cem'ıyyet eyleyüp Tımişvar taraflarına nâzır olasın. Anun gibi ol cânibde bir düşmen hareket idüp gitmek lâzım olursa bilâ-te'hîr sancağın sipâhîleri [ile] müretteb ü mükemmel Tımişvar Beğlerbeğisi Ca'fer *dâme ikbâlühûnun* yanına varup vech gördüğü üzre hıdmetde bulunasın.

Bu dahi.

Bir sûreti, Alacahısâr beğine; " "Hersek câniblerine varup mu'âvenet idesin." diyü emrüm olmuşdı. Sancağ[un]da düşmen yarağıyla cem'ıyyetde olmak emrüm olmuşdur... "

277

Nova'da bulunan toplara ait ne kadar yuvalak bulunduğunun cinsleriyle birlikte ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Hersek beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Nova Kal'ası serhadd olup topların kifâyet mikdârı yuvalakları olmaduğın, yigirmi bin yuvalak virilmesin" bildürmişsin. İmdi; Nova'da olan topların her birinün ne kadar mevcûd yuvalakları olduğu Südde-i Sa'âdetüm'e ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bi'l-fi'l Nova'da olan topların her birinün ne mikdâr mevcûd yuvalakları vardır ve ne makûle yuvalaklardır, nicedür; aslı ile görüp mufasssal yazup bildüresin ve alınan eger kadırgadır ve eger barçadır; ne mikdâr ve ne cins yuvalak alınduğın ecnâsı ve adedi ile yazup arzeyelesin.

278

Hersek'te bulunan kaleler için ihtiyaç duyulan kurşunun Srebreniçe Madeni'nden, barutun da bulunabilen yerlerden tedarik edilerek kalelere dağıtılması.

Âdemisine virildi. 22 Za., sene: 978

Hersek beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "vâkı' olan kılâ'un ekseri serhadde vâkı' olup her birinde kifâyet mikdârı barut-ı siyâh olmayup barut-ı siyâh ve kurşun ve demür yuvalak virilmesin" bildürmüşsin. İmdi; Srebreniçe Ma'deni'nden kifâyet mikdârı kurşun virilmek için Mâliyye tarafından ahkâm-ı şerîfe gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, lâzım olduğu mikdârı kurşunu Srebreniçe Ma'deni'nden taleb idüp alup bulunan yirlerden yüz elli kintâr barut-ı siyâh dahı tedârük eyleyüp getürdüp lâzım olan kılâ'a tevzî' idüp hıfzidüresin ve kankı kal'adan barut alınursa ve ne mikdâr alınur, arzidesin [ki], ana göre Belgrad'dan barut irsâl oluna. Ammâ; bir vechile [tedârük] eyleyesin ki, kal'alari dahı barutsuz komayasın.

279 *Vulçitrın beyinin sancağına tâbi sipahi ve akıncılarla sancağında bir yerde toplanıp gerekirse Tımışvar'a giderek Tımışvar beylerbeyinin uygun göreceği şekilde hizmette bulunması.*

Defterdâr-oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. 17 Za.

Vulçitrın beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüp; "sancağın sipâhîleri ve akıncı tâyifesiyle Mora'ya varup muhâfazada olmak" emrüm olmuş idi. Hâlâ sancağında cem'ıyyet ile hâzır olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sancağına tâbi' olan alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşları ve sâyir sipâhîlerinin kânûn-nâme-i hümayûnum mücebince cebe vü cevşen ve cebelüleri ile hâzır u müheyyâ olup ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelülerünle hâzır u âmâde olup akıncı tâyifesin dahı yat u yaraklarıyla hâzır u âmâde idüp sancağında bir münâsib mahalde cem'ıyyet eyleyüp Tımışvar câniblerine nâzır olasın ki, anun gibi ol cânibde düşmen hareket iderse mu'âvenet lâzım gelürse te'hîr eylemeyüp ber-vech-i isti'câl varup Tımışvar beğlerbeğisine mülâkî olup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer eyleyesin ve bi'l-cümle sancağında cem'ıyyet üzre olduğunda anun gibi Tımışvar beğlerbeğisi tarafından taleb olundugunda sancağın sipâhîlerin alaybaşları ile mukaddem gönderüp sen dahı toycalar ile ve çiftliklü akıncılar ile beş-altı bin âdem ile varmağa sa'yeylesin. Bu bâbda vücûda gelen ikdâm ü ihtimâmın terakkîne sebebdür ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün ve ne mahalde vusûl bulursa sen dahı ne vechile ve [ne] târîhda sancağına teveccüh idüp kaç günde sancağına vusûlün mukarrer olacağın yazup bildüresin. Bu bâbda sâbıkâ dahı hükm-i hümayûnum yazılıp gönderilmiştir. "Henüz vâsıl olmadı." diyü ihtimâmen tekrâr yazılıp gönderilmiştir. Emr-i şerîfüm ile amel eylemek bâbında dakîka fevteylemeyesin.

Midilli Beyi Mahmud Bey'in bazı uygunsuz hareketlerinden dolayı sancağının elinden alındığı fakat sefer tamamlanıncaya kadar görev yerini terketmeyip ve emrindeki gemileri dağıtmadan göreve devam etmesi.

Midillü Beği Mahmûd Beğ'e hüküm ki:

Hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e senün ba'zı nâ-makbûl evzâ' u etvârun arz olunmağın sancağın alınup âhara virilüp lâkin gemini bozmayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla Donanma-i Hümâyûnum ile deryâ seferin bile eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup emrüm mücebince sancağın alınmağla yanunda mevcûd olan kadirga[yı] bozmayup ve hıdmetünde olan âdemlerün ve cengcilerün tağıtmayup ber-karâr-ı sâbık müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla Donanma-i Hümâyûnum'a dâhıl olup deryâ seferin bile eyleyüp itmâm-ı maslahat eylemek bâbında [()] zuhûra getüresin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; onat vechile mukayyed olup emr-i şerîfûme muhâlif iş olmakdan ihtiyât eylesin.

Alacahisar beyinin sancağına tâbi alaybeyi, züamâ ve timar erbabı ile Hersek taraflarına gitmek üzere hazır beklemesi ve Hersek beyi tarafından yardım talep edildiğinde gecikmeden yardıma gitmesi.

Mahmûd Çavuş'a virildi. 23 Za., sene: 978

Alacahısâr beğine hüküm ki:

Bundam akdem Tımışvar beğlerbeğisine iki def'a ahkâm-ı şerîfe yazılıp; "Erdel cânibine mu'âvenet lâzım olursa Alacahısâr beğın sipâhîleri ile yanuna getürdüp varup mu'âvenet eylemek" emrüm olup sana dahı bu bâbda hükm-i hümâyûnum gönderilüp; "Hersek taraflarına varmayup Tımışvar taraflarına nâzır olasın." diyü fermân olunmuş idi. Hâliyâ Hersek Sancağı Beği Kâsım dâme izzühû ve Nova ağaları Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderilüp; "Kotor semtinde küffâr-ı hâksârın gemileri gelüp donanma-yı hezîmet-medârı Nova üzerine gelmek mukarrer olduğın" bildürmeğın alâ-eyyi hâlin Hersek câniblerine varup mu'âvenet eylemek mühimmâtından olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sancağına müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tımârı ile emrüm üzere hazır ve Hersek câniblerine nâzır olasın ki, anun gibi küffâr gemileri Nova'ya düşüp ol câniblere mu'âvenet eylemek lâzım olup müşârun-ileyhden haber geldükde aslâ tevakkuf eylemeyüp sancağın askeri ile ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyhe varup mülâkî olup vech ü münâsib görüldüğü üzere hıdmetde bulunasın. Ol cânibe teveccüh olundukda kifâyet mikdârı zahîre ile gidüp hıdmet-i hümâyûnumda ihmâl ü müsâheleden hazer üzere olasın.

Yenipazar'da mütemekkin Bektaş ve Kırık Memi adı şahısların Rumeli vilâyeti kazâlarından hangisinde ele geçirilirse tutuklanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi; Yenipazar'da bulunan mal ve mülklerinin de satılması.

Bu dahi.

Vilâyet-i Rûmili kâdîlarına hüküm ki:

Nefs-i Yenibâzâr'da mütemekkin Bektaş ve Kırık Memi nâm kimesnelerin Südde-i Sa'âdetüm'e ihzârı lâzım olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mahmûd ulağla irsâl olundu. **Buyurdum ki:**

Vardukda, her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl olursa kendüye ve iki nefer yoldaşına birer ulak bârgîri tedârük idüp ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl eyleyesiz. Ammâ; mezkûr her kankınızın taht-ı kazâsında bulunursa hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp müşârun-ileyh çavuşuma koşup mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl eyleyesiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Yenibâzâr kâdîsına; "... Mezkûrların esbâb ü emlâkin fûrûht idüp zimmetlerinde [olan] mâlî tahsîl eyleyesin." diyü yazılmışdur.

Tımsıvar'dan Semendire'ye gelen barutun ikiyüz kıntarının Gradişka'ya, yüzelli kıntarının da sekizyüz aded yuvalak ile Nova'ya gönderilmesi.

Bu dahi.

Semendire beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "bundan akdem vilâyet-i Tımsıvar'dan gelen barutun mikdârın" bildürmüşsin. İmdi; zikrolunan barutun iki yüz kıntarın Hersek cânibine gönderüp ve Klis beğinden gelecek çapa göre sekiz yüz yuvalak tedârük idüp yüz elli kıntâr barut ile kirâ tavarlarıyla Nova'ya gönderüp kirâların Mâliyye cânibinden gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebine mukâta'âtdan alup sâhiblerine teslim eyleyüp iki yüz kıntâr barutı Klis cânibine irsâl olunacak zahîre ile gemilere koyulup Gradişka Kal'ası'na gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan barutun iki yüz kıntarın emrüm üzre Klis cânibine irsâl olunacak zahîre ile gemilere tahmîl idüp yarar hısâr-erenlerin koşup Gradişka Kal'ası'na irsâl ü îsâl eyleyüp hısâr-erenlerine muhkem tenbîh eyleyesin ki, barutı âteşden ve nem-nâk yire komayup onat vechile hıfzidüp emîn ü sâlim teslim eyleyeler ve ol cânibe gönderilen çapa göre sekiz yüz aded yuvalak tedârük idüp iki yüz kıntârdan mâ'adâ yüz elli kıntâr barut dahi kirâ tavarlarıyla Nova cânibine gönderüp kirâların Mâliyye cânibinden gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebine mukâta'âtdan alup sâhiblerine teslim eyleyesin. Husûs-ı mezbûr mühimdür; avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer idüp ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

284

Golos'tan İsketos yakınlarına gelen ve limanda bekleyen rençber gemilerine düşman donanmasının saldırdığı duyulduğundan, düşmanın her türlü hile ve tuzaklarına karşı uyanık olunması ve gereken karşılığın verilmesi.

Hüseyin Kethudâ'ya virildi. 20 Za., sene: 978

Sakız Sancağı Beği Hızır Beğ'e hüküm ki:

Ba'zı rençber gemileri Golos'dan İsketos kurbine gelüp limanda yatur iken üzerlerine küffâr gemileri gelüp ehl-i İslâm'la ceng ü muhârebe eyleyüp küffâr-ı bed-girdârun küllî te'addîleri olup hareket üzre oldukları istimâ' olundu. İmdi; küffâr-ı hâksârun mekr u hîlesinden aslâ gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup yanunda muhâfaza için ta'yîn olunan gemilerini âlât ü esbâb ve âlâtçı vü cengcileri ve yat u yarakların tekmîl eyleyüp hîç bir husûsda kusûr komayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla dâyimâ hâzır ve etrâf u cevânibe nâzır olup hüsn-i tedbîr ü tedârükle tettebbu' u tecessüs eyleyüp küffâr-ı hâksâr tarafından gaflet ile Memâlik-i Mahrûse'den bir yire ve ehl-i İslâm gemilerine zarar u gezend irişdürilmemek bâbında envâ'-ı ikdâm ve sa'y ü ihtimâmın vücûda getürüp muhâfaza hıdmetinde tamâm basîret üzre olup hıdmetde dakîka fevteylemeyesin.

285

Sakız'dan Donanma-i Hümâyûn'a katılacak levend kayıklarının kontrol edilerek yirmişer veya on sekizer oturaktan aşağı olanlarının bozdurulup birbirine eklenerek yirmişer veya on sekizer oturaklı yaptırılması ve Ali Reis'in başbuğ tayin edilerek kayıkların Donanma-i Hümâyûn'a katılmalarının sağlanması.

Bu dahi.

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Bundan akdem; "Donanma-i Hümâyûnum ile gidecek levend kayıkları yigirmişer veyâ on sekizer oturak[dan] eksük olmaya." diyü emrüm olup tenbîh olunmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup ve mezkûrlara hâssa kadırgalarum re'îslerinden Alî zîde kadruhû baş u buğ ta'yîn olunmasın ve Südde-i Sa'âdetüm'den cezîre-i Kıbrus'a irsâl olunan barça ile urgan gemisine koşılan beş kıt'a kadırgaların sen yanunda hâzır u mevcûd olan gemileri ile Rodos'a iletüp teslîm eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi Donanma-yı Hümâyûnum ile gidecek levend kayıkların yoklayup görüp yigirmişer veyâ on sekizer oturaktan eksük olanları bozdurup birbirlerine ilhâk itdürüp yigirmişer veyâ on sekize[r] oturak itdürüp cümlesine müşârun-ileyh Alî Re'îs zîde kadruhû[yı] baş u buğ ta'yîn idüp tenbîh eylesin ki, her birine hüsn-i istimâlet virüp Donanma-yı Hümâyûnum'a serdâr olan düstûr-ı mükerrerem *ilâ âhırîhî* Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* vech ü münâsib gördüğü üzre dîn ü devlete lâıyk ve ırz u nâmûs-ı saltanata müte'allik umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyeler ve Südde-i Sa'âdetüm'den cezîre-i Kıbrus'a gönderilen barça ve urgan gemisi ile koşılan beş kıt'a kadırgaları eger Rodos'a varınca küllî havf u hatar ihtimâli olursa ol bâbda mukaddemâ

Cezâyir Beğlerbeğisi ve Kapudânım Alî *dâme ikbâlühûya* irsâl olunan emr-i şerîfüm mücebince zikrolunan barça ve urgan gemisini mezkûr kadırgalar ile sen yanunda hâzır u mevcûd olan gemiler ile bile müşârun-ileyh Rodos'a iletüp anda bulunur ise teslîm eyleyüp dahı mezkûrlar ile gelüp muhâfaza hıdmetinde olalar. Ammâ; müşârun-ileyhe Rodos'da mülâkî olmak müyesser olmaz ise cezâre-i mezbûr kurbine değin mezkûrlar ile bile varup andan ötesin dahı gereği gibi tetebbu' u tecessüs eyleyüp Hakk *celle ve alânun* ulüvv-i inâyetine tevekkül idüp mahall-i me'mûra irsâl eylesin [ki], mahall-i me'mûra emîn ü sâlim iletüp teslîm ü îsâl eyleyeler ve mezkûrları cezâyere gönderdikden sonra sen yanunda olan gemiler ile Sakız'a gelüp kemâ-kân muhâfaza hıdmetinde olup Donanma-yı Hümâyûnum geldükde müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup vech gördüğü üzre hıdmetde bulunasın.

286

Delvine sancağındaki kalelerle sâir yerlerin düşman saldırılarından korunması için, Paşa sancağı sipahileriyle Yanya ve Delvine sancakları kadılarının topladıkları il erlerinin görevlendirilmesi.

Çavuşbaşısına virildi. Fî 22 Za., sene: 978

Delvine Beği Bâyezîd Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Ahmed Çavuş tutılmağla Avlonya sancağında nice karyeler ısıân idüp gâh Neviçe ve gâh Margaliç ve Delvine ve gâh Gardik Kal'aları'na kasdiderler. Zikrolunan kal'alar muhkem ve yaraklu kal'alar olup Arnavud âsîlerinden korunmak için on beş-yiğirmi yıldan berü binâ olunmuş hâdis kal'alar olup varoşları dahı hâslardur. Körfös'e on bir mil mikdârı kar[î]bdür. Yahlarda böyle mahûf u hatar-nâk mahal yokdur. "Sekiz bin mikdârı kâfir cem' olup on üç kıt'a darbzen ile Neviçe Kal'ası'na üşmek mukarrerdür." diyü haber gelmeğin ılgar olunup âdemleründen Mehmed Kethudâ ve İskender Kethudâ Delvine'de bulunmağın anlar(?) varup mukâbele idüp anlar mecrûh olmağla kâfir galebe idüp ve kal'anun üç cânibi dîvâr olmamağın muhkem olmayup bir mikdârı kal'aya girmiş iken taşrada olanlar ile muhârebe idüp küffârun yüzi dönüp nicesi kılıçdan geçirilüp kal'ayı istihlâs eylediğini" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne ki arz olunmuş ise ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. Bundan akdem; "Ol tarafun zabt u hırâseti için Paşa sancağı sipâhîlerinden bir mikdâr sipâhî gönderesin." diyü Rûmili beğlerbeğisine hükm-i hümâyûnum irsâl olunduğundan gayri; "Yanya beği ve Yanya ve Delvine sancaklarının kâdîları il-eri ile lâzım olan mahallerde mu'âvenetde olalar." diyü mü'ekked ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdı. Ol evâmir-i şerîfenün mazmûn-ı sa'âdet-makrûnı mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emr-i sâbıkum müsted'âsınca müşârun-ileyh beğlerbeği ta'yîn eyleyüp irsâl eylediği Paşa sancağı sipâhîleriyle Yanya ve Delvine sancaklarının kâdîları cem' eylediği il-eri ile hıfz u hırâseti lâzım ü mühimm olan mahalleri gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp kemâl-i basîret ü intibâh üzre olasın.

Mora beyinin sancağına tâbi alaybeyi, züamâ ve timar erbâbı ile münasip bir yerde toplanarak Mezistre beyi ile işbirliği yapıp Donanma-i Hümâyûn geldiğinde karadan gereken desteğin verilerek veya yeterli asker ve imkân varsa donanmayı beklemeden Amanya âsilerinin haklarından gelmesi ve bölgeyi düşman saldırılarından koruması.

Defterdâr-oğlu Mehmed Çavuş'a. 17 Za., sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Mora'ya irişmek bâbında isti'câl üzre olup ve Mora alaybeğisinin sana gelen mektûbında Mora'da muhâfaza hıdmetinde olan zü'amâ vü sipâh ile umûmen Mezistre'ye varup Manya âsîlerin gâret eylemek emrüm olup lâkin Mora sancağı kemâl-i hatâr(?) üzre olup Holomiç mukâbelesinde Zakise nâm cezîrede küffâr-ı hâksârun elli kıt'a gemisi olup Mezistre'ye varılmak fermân olunursa Badra nâm kal'aya zarar irişdürmekden ihtiyât olunur." diyü i'lâm eylemişsin. İmdi; Mora muhâfazası ehemmi-i mühimmâtından olmağın Mora sancağının alaybeği vü zü'amâ ve sâyir erbâb-ı tîmârıyla cebe vü cevşen ve cebelûleriyle hâzır u âmâde olup bir münâsib mahalde cem'ıyyet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp sancağına müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı ve gayri ile cebe vü cevşen ve cebelûlerin hâzır u âmâde itdürüp ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelûlerinle ve bi'l-cümle düşmen yarağıyla müretteb ü mükemmel hâzır u müheyâ olup ve Mezistre beği ile dahı haberleşüp hüsn-i ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü yek-cihet olup bir münâsib mahalde cem'ıyyet ile oturup Donanma-i Hümâyûnum'a muntazır olasin ki, inşâ'allâhü'l-E'azz Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Donanma-yı Hümâyûnum'la ol taraflara varup mülâkî oldukda vech ü münâsib gördüğü üzre müşârun-ileyh deryâdan ve siz sancağınız sipâhîleriyle karadan yörüüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ Amanya Kal'ası âsîlerinin haklarından gelmeğe sa'y ü ikdâm eyleyüp müşârun-ileyh münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunmak bâbında ikdâmda dakîka fevteylemeyesiz. Ve'l-hâsıl Donanma-yı Hümâyûnum ol taraflara varup irişince müşârun-ileyh Mezistre beği ile hüsn-i ittifâk ile sancağınız sipâhîleriyle yat u yarağınız ile hâzır u müheyâ turup etrâf u cevânibün hıfz u hırâsetinde mücidd ü merdâne olup gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden ziyâde hazer eylesesiz. Şöyle ki; yanınızda olan asker ile Amanya âsîlerinin Donanma-yı Hümâyûnum varmadın haklarından gelmeğe imkân varsa fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre bi-inâyeti'llâhi te'âlâ üzerlerine varup haklarından gelmeğe envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresin. Ammâ; küffâr kesret üzre olup veyâhûd kâfir donanmasından bir zarar ihtimâli olursa ırz [u] nâmûs-ı saltanatuma mugâyir vaz' sudûrından ihtiyât eyleyüp Donanma-yı Hümâyûnum irişince bir münâsib mahalde cem'ıyyet ile muntazır olasin; ol etrâfun muhâfazasında basîret üzre olasin.

Atina kasabası muzâfâtından Eyne Adası Kalesi'nin içinde kâfir, taşrasında ise müslümanlar sakin olduğu ve düşman gemilerinin daima gelip kale içindeki kâfirlerin yardımıyla müslümanların evlerini yakıp mallarını gasbettikleri bildirildiğinden, Pertev Paşa'nın bu hususu araştırıp orasının zaptının ne şekilde olursa uygun olacağını ayrıntılı olarak arzetmesi.

Arz getüren Pervâne'ye virildi. 20 Za., sene: 978

Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Atina kâdîsı mektûb gönderüp; "kasaba-i Atina muzâfâtından Eyne mütemek-kinlerinden Kaplan nâm kimesne; " "Cezîre-i mezkûre kal'asınun içinde kâfir, taşrasında müslimân sâkin olmağla dâyimâ kâfir kadırgaları çıkup kal'a-i mezkûr keferesi anlara mu'âvenet itmekle esbâbımız gâret idüp evlerimiz ihrâk idüp te'addî iderler." diyü; "kal'ada olan kâfirler taşra çıkup taşra olan müslimânlar kal'ada sâkin olmaları husûsın" bildürdüğün" arzylemiş. İmdi; bu husûsun aslı nedür; ma'lûm olmak mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Kasaba-i mezkûre tarafına varduğunda bu husûsı görüp aslı nedür, zabta kâbil değil midür, münâsib ü evlâ nice olmakdur; ma'lûm idinüp dahı mufassal ü meşrûh yazup arzyleyesin. Bir cezîre-i kal'a(?) olup münâsib olmaya, nefer kuvvetiyle zabtolunmak lâzim gelmeye.

Tımsıvar'dan gelen baruttan iki yüz kıntarının muhtelif çaplarda sekiz yüz yuvalak ile Nova'ya, yüz elli kıntarının da Gradişka Kalesi'ne gönderilmesi.

Mahmûd Çavuş'a virildi. 23 Za., sene: 978

Semendire beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "bundan akdem Tımsıvar'dan gelen barutun mikdârın" bildürmüşsin. İmdi; hâlâ Hersek Beği Kâsım dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "barut ile yuvalağa şiddet-i ihtiyâc olduğın" bildürmeğün ol cânibden gelen çâpa göre sekiz yüz aded yuvalak tedârük olunup iki yüz kıntâr barut ile Nova cânibine gönderilüp ve Klis cânibine irsâl olunacak zahîre ile yüz elli kıntâr barut Gradişka Kal'ası'na gemiler ile gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre müşârun-ileyh cânibinden gönderilen çâpa göre sekiz yüz aded yuvalak tedârük idüp iki yüz kıntâr barutla kirâ tavarlarına tahmîl idüp mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eyleyesin ve kirâların Mâliyye cânibinden gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince mukâta'âtdan alup tavar sâhiblerine teslim eyleyesin ve andan mâ'adâ yüz elli kıntâr barut dahı Klis cânibine gidecek zahîre ile gemilere tahmîl itdürüp yarar hısâr-erenleri koşup muhkem tenbîh eyleyesin ki, barutı âteşden gereği gibi hıfzıtdürüp emîn ü sâlim Gradişka Kal'ası'na teslim eyleyeler. Husûs-ı mezbûr ehemmi umûrdandur; avk u te'hîrden hazer idüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne vechile tedârük olunup ne zamânda irsâl eyledüğün mufassal ü meşrûh yazup arzyleyesin.

Düşman donanmasının Nova taraflarına saldırı ihtimaline karşı Köstendil sipahilerinden veya münasip olan yerlerden yeteri kadar askerin Hersek beyinin emrine gönderilmesi; ayrıca Belgrad'dan İskenderiyye'ye gönderilmesi emrolunan barut ve yuvalaklarla sâir alet ve edevâtın gelip gelmediğinin de bildirilmesi.

Mahmûd Çavuş'a virildi. Fî 23 Za., sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Hersek Beği Kâsım *dâme ızzühû* ve Nova ağaları Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "küffâr-ı hâksâr birkaç pâre gemi ile Kotor'a zahîre getirüp Körföz'de olan donanma-yı hezîmet-karîn Nova üzerine gelmek tedârükünde oldukların ve ol cânibe mu'âvenet için asker gönderilmek lâzım idüğün" bildürdükleri ecilden ol câniblere dahı nâzır olman lâzım olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup ol câniblere Köstendil sipâhîleriyle mi gönderilür, gayri vechile asker mi tedârük olunup irsâl olunur, vech ü münâsib nedür, ne mikdâr asker irişdürmek lâzımdür; görüp dahı iktizâ itdüğüne göre müstevfî asker tedârük idüp lâzım oldukda mu'âvenet için müşârun-ileyhe göndermek ardınca olası ki, varup münâsib olduğu üzere hıdmetde bulunalar ve Delvine cânibine dahı bir mikdâr sipâhî gönderilmek emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm dahı kemâ-kân mukarrer olup emr-i sâbıkum mücebince ol cânibe dahı bir mikdâr sipâhî tedârük eyleyüp mu'âvenet için irsâl eylesin ve İskenderiyye câniblerine Belgrad'dan gelmek emrolunan barut u yuvalak ve sâyir âlât varup vâsıl olmuş mıdur, nice olmuşdur; ma'lûm idinüp vukû'ı üzere yazup ve ne vechile tedârük olunduğın dahı yazup bildüresin.

Hersek taraflarında kılık değiştirip gezerken yakalanıp Südde-i Saâdet'e gönderilen casusların hakkından gelindiği; bundan sonra da etraftan haber toplayıp Venedik'e ilettiklerinden şüphe edilen şahısların yakalanarak hapsedilmeleri ve durumun arz edilmesi.

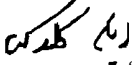
Âdemisine virildi. Fî 22 Za., sene: 978

Hersek beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "kasaba-i Foça kurbinde bir şapkalı ve iki yelkenlü kâfir yanlarınca bir yeniçeri ile tebdîl-i sûret idüp sapacalanup(?) geçüp giderler iken haber alınmağın mezkûrlar getürdülüp görildükde mezbûr yeniçeri Dubravenik'e değin Françe ilçisine koşılan yeniçeri olup; "Bu kâfirleri kande alup gidersin*?" diyü sü'âl olundukda; "Françe ilçisinin âdemleri olmağın İstanbul'a değin alup gitmek için Âsitâne-i Sa'âdet'e giderin." diyüp ammâ; yelkenlülerün biri mukaddemâ Françe ilçisini Françe'ye gider iken gelüp buluşdukda şapka ile hıdmetkâr sûretinde görölüp hâlâ tebdîl-i sûret itdükleri ecilden sözlerine i'timâd olunmayup ve her def'a Venediklü donanmasından ve sâyir ahvâlinde haber sü'âl olundukda; "Bizi Dergâh-ı Mu'allâ'ya gönder; anda takrîr iderüz." diyü muhâlefet idüp cevâb virmedükleri ecilden yarar âdemlere koşulup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderildüğün" arzitdüğün ecilden mezkûrların haklarından gelinmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, min-ba'd dahı ol makûle ehl-i fesâdı tettebbu' eylemekden hâlî olmayup anun gibi tebdîl-i sûret eyleyüp Venedik'e haber alup gidenleri ve anlar ile müttetik olup fesâd ü hıyânetleri zâhir olanları elegetürmeğe sa'y ü ihtimâm eyleyüp ol asıl ehl-i fesâd ve hıyânetleri zâhir olanları elegetürmeğe sa'y ü ihtimâm eyleyüp ol asıl ehl-i fesâd elegeldükde** habseyleyüp ahvâllerin vukû'ı üzre i'lâm eylesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde - şeklindedir.

292

Hersek sancağının sınırda olması sebebiyle Venedik donanmasının kuvvet toplayarak Hersek'e saldırması ihtimaline karşı Alacahisar sancağı sipahileriyle Köstendil ve Paşa sancakları sipahilerinin Hersek beyi emrinde görevlendirildikleri; yardıma ihtiyaç duyulduğunda çağrılarak ihtiyaç duyulan mahallerde görevlendirilmeleri.

Âdemisine virildi. Fî 22 Za., sene: 978

Hersek beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Hersek sancağı serhadd oldukda Köstendil ve Alacahısâr ve İskenderiyye sancakları muhâfazaya ta'yîn olunmuş idi. Hâlâ Venedik donanması ziyâde hareket idüp zikrolunan sancaklar ile Sirem sancağı beği sipâhîleriyle serhadd-i mezbûre muhâfazasına ta'yîn olunmasın ve küffâr donanması Kotor Kal'ası'na zahîre getürüp ve Dubrovnik'e karîb limanda üç pâre mavna ve yedi kadırgası dahı gelmek üzre olup Venedik'e tâbi' Nohak(?) nâm kal'a kurbinde dahı on sekiz pâre bi'l-cümle küffâr gemileri Nova'ya gelmek tedârükünde oldukları ve Gilan(?) karyesi Venediklü'ye kırk nefer kürekci ve her hânedan birer gurus cem' idüp mu'âvenet eyledüklerin ve nüzül ü zahîresinden gayri aslâ taşradan buğday ve koyun u yağ ve sâyir me'kûlât kısmından nesne gelmez olup iki hısârın halkı nüzül terekesiyle geçinüp hâlen bir mikdâr der-mahzen tarı olup peksimad itdürilüp tevzî' olunmasın" bildürmişsin. İmdi; Alacahısâr beğine; "sancağı sipâhîleriyle hâzır ve ol tarafa nâzır olmak" ve Rûmili beğlerbeğisine dahı; "Köstendil beği sipâhîleriyle mi gönderilür yohsa Paşa sancağından kifâyet mikdârı asker mi gönderilmek münâsibdür; görüp dahı mu'âvenet lâzım oldukda mu'accelen irişdürüp mu'âvenet" için ahkâm-ı şerîfe yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhimâ ile haberleşüp anun gibi mu'âvenet lâzım oldukda kifâyet mikdârı asker talep eyleyüp ve Alacahısâr sancağı sipâhîleriyle yanuna getürdüp vech ü münâsib görüldüğü üzre a'dâ[-yı] dînün mazarrat u fesâdları def'inde mücidd ü merdâne olup envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin ve hâzır bulunan tarıyı arzyledüğün üzre peksimad itdürüp tevzî' eylesin.

İskenderiyye'de dökülen topar, dingiller vs. top levâzımıyla ilgili gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; toparlarla muhtelif alet ve edevâtın bir an önce hazırlanması; Arnavut âsileriyle Frenk keferesinin haklarından gelinmesi için gereken gayretin gösterilmesi ve bir adet, taş atar top dökülmesi.

Îsâ Çavuş'a virildi. 2 Zi'l-hıccce, sene: 978

İskenderiyye beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "İskenderiyye sancağı kurbinde olan Bar ve Ülgün nâm kal'alara tâbi' olan âsî karyelerün haklarından gelinmek ve yeniden dökülen topar isti'câl üzere dökülüp araba vü kundak tedârüki emrüm olmağın rûzgâr elvirdüğüne göre ihtimâm eyleyüp dört kıt'a toparun kâlıbları kuyuya indürilüp on dört vukıyye atar iki aded top itmâma irişüp hâzır olduğın ve ikisine bakır vefâ eylemeyüp ammâ; cemî' âlât ü esbâbları hâzır olup ve topar için dört aded gemi binâ olunmak üzere olup mâh-ı Zi'l-ka'de'nün yigirmisinde hâzır olur ve Belgrad'dan sekiz aded dingil araba ile Dukagin sancağına tâbi' Krisce(?) nâm karye[ye] gelüp yolu sa'b olmağın hammâl ile kirâyyla getürmek tedârük olunmuşdur ve bin mikdârı yuvalak ve iki yüz seksen kıntâr barut İpek nâm mahalle gelüp ve dingil ü barut ve urganları için sekiz yüz mikdârı bârgîr lâzım olup kirâyyla mı olur, emir gönderile ve ısyân üzere olanların ba'zı gûş-mâl olmağla sâyirlerden ba'zı dahı inkıyâd eyleyüp ve ba'zı dahı henüz ısyân üzere oldukların" bildürmişsin. İmdi; eger toplardur ve eger dingil ve sâyir levâzimdir; evâmir-i sâbıka mûcebince mu'accelen ihzârı mühimmâtdandur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan toparı evâmir-i sâbıka muktezâsınca itmâma irişdürüp ve kundak u dingil ve sâyir levâzim ne ise ihzâr eyleyüp ve kirâ ile bârgîrlar tedârük eyleyüp yuvalak u barut ve dingil ü urganları ve sâyir levâzımı tahmîl itdürüp mahall-i me'mûra çekdürüp vech ü münâsib olduğu üzere zikrolunan kal'aların feth u teshîri ve ısyân u tuğyân üzere olan Arnavud âsîlerinin ve Frenk keferesinin kahr u tedmîri bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getürüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevtitmeyesin ve hacir atar bir şayka dökürmek bâbında emrüm olmuş idi; ol husûs nice tedârük olunmuşdur? Hacer atar bir şayka dökülüp ihzâr olunmak ziyâde mühimmâtdandur; elbette emrüm üzere hacir atar bir şayka dökürmek ardınca olası.

Körfös Limanı'nda bulunan düşman donanması saldırıya geçme hazırlığı içerisinde olduğundan Filorina, Görice ve Bihlişte sipahilerinin Delvine beyi emrinde görevlendirilmeleri.

Kethudâsına virildi. 29 Za., sene: 978

Rûmilî beğlerbeğisine hüküm ki:

Delvine Beği Bâyezîd mektûb gönderüp; "Körfös Limanı'nda küffâr-ı hâksârın yetmiş beş pâre kadirğası mevcûd olup mâh-ı Zi'l-ka'de'nün altıncı gününde Polya yakasında Otrant nâm kal'asından dört bin yaya tüfenkci ve haylî atlu Frenk ile altı pâre barça ve yigirmi dört pâre kadirğa gelüp Körfös Limanı'na dâhil olup fikr-i fâsidleri bir yire düşmek

olduğın Yanya ve Avlonya sancaklarına âdem gönderilüp üç def'a câsûslar gelüp ol vechile haber getürdüklerin" i'lâm idüp; "il-eri ve martolos ve tüfenkci taleb olundukda; "Yalılarda olan kal'alarda mu'âvenet iderüz." diyü virmedüklerin ve; "Delvine sancağınun her mahalli yalı olup her karye ve her kal'a kendülerin havfidüp bir kal'adan bir kal'aya mu'âvenete varmak mümkün olup kadırgalarından on-on beş bin kâfir çıkmak mukarrerdür." diyü ve sancak sipâhîleri cüz'î olup ve tüfenkci olmamağın bu kadar adûya mukâbele mümkün olmayup karîb olan Manastır ve Görice ve Bihlişte ve Serfiçe Çeribaşlıkları'nda olan zü'amâ vü sipâhî dört-beş yüz mikdârı olup zikrolunan zü'amâ vü sipâh ve beş yüz aded yeniçeri gönderilmesin" arzylemeğın Filorina ve Görice ve Bihlişte sipâhîleri gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan nâhiyelerün zü'amâ vü sipâhîlerin âdet ü kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelûleri ve düşmen yarağı[y]la müretteb ü mükemmel müşârun-ileyhe gönderesin ki, ol cevânibde vech ü münâsib olduğı üzre muhâfaza hıdmetinde olalar ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

295 *Kalkandelen kürekçileri henüz gelmediklerinden Ulufeciler Sübaşısı Mehmed'in bunları getirmekle görevlendirildiği; yol üzerindeki kazâların kadıları tarafından kendisine gereken her türlü yardımın yapılarak kürekçilerin Südde-i Saâdet'e gelmelerinin sağlanması.*

Mezkûra virildi. Fî 28 Za., sene: 978

Kalkandelen'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Kazâ-i Kalkandelen'ün kürekçileri henüz gelüp irişmemegın her kankınızın taht-ı kazâsında bulunurlarsa tevakkuf u te'allül itdürmeyüp sürüp getürmek için Ulûfecilerüm Sübaşısı Mehmed ta'yîn olunup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl olup Kalkandelen kürekçilerin kande bulunursa bir ferd te'allül ü nizâ' itdürmeyüp ber-vech-i müsâra'at sürdürüp Südde-i Sa'âdetüm'e irişdürmek ardınca olası; ihmâl ü müsâheleden hazer eylesesiz. Bu husûs mühimdür; zikrolunan kürekçileri mu'acelen sürüp irişdürmekde mezbûr kuluma mu'âvenetde dakîka fevritmeyüp bezl-i makdûr eylesesiz.

296 *İnebahtı sipahileri Kıbrıs'ta görevlendirildiklerinden, İnebahtı sahillerindeki kazâlardan navlun ile rençber gemilerine bindirilerek Kıbrıs'a gönderilmeleri.*

Sipâhîlere virildi.

İnebahtı kurbinde yalılarda olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ İnebahtı sipâhîleri Kıbrıs cezâresine varup hıdmetde bulunmak emrüm olup her kankınızın taht-ı kazâsında rencber gemileri bulunursa mezbûrları navlun ile gemilere koyup toğrı cezâre-i Kıbrıs'a göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan sipâhîlerden taht-ı kazânuza varanlara bulunan rencber gemilerine navlun ile tahmîl idüp toğrı cezîre-i Kıbrus'a gönderüp avk u te'hîrden hazer itdüresiz.

297 *Emrindeki gemilerle Donanma-i Hümâyûn'a katılması hakkında Cezayir Beylerbeyi Ali'ye gönderilen hükmün Kara Hâce tarafından adı geçene ulaştırılması.*

Sâhib-i sa'âdete gönderildi. Îsâ Çavuş'a virildi. 29 Za., sene: 978

Kara Hâce'ye hüküm ki:

Geçen yıl Cezâyir Beğlerbeğisi Alî dâme ikbâlühû yanında olan gemiler ile mu'accelen gelüp Donanma-i Hümâyûnum'a mülâkî olmak emrüm olup ol bâbda yazılan hükm-i şerîf[i] müşârun-ileyhe sen îsâl itmiş idün. Hâliyâ bu sâl-i ferhunde-fâlde çıkacak Donanma-i Hümâyûnum'a mûmâ-ileyh yanında olan gemiler ile mülâkî olmak lâzım olup ve sen bi'l-fi'l deryâda muhâfazada olduğun ecilden bu def'a gönderilen hükm-i şerîfümü dahı gönüllü re'îslerinden mu'temedün olan kimesne ile müşârun-ileyhe gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre zikrolunan hükm-i şerîfi gönüllü re'îslerinden i'timâd eyledüğün bir kimesneye teslîm idüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, ihmâl ü müsâhele eylemeyüp mu'accelen müşârun-ileyhe teslîm ü îsâl eyleyüp müşârun-ileyhden teslîm ü îsâl itdüğüne temessük alup sana getürdükde aynı ile Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesesin ve deryâ yüzinde gider iken etrâf u cevânibi onat vechile tetebbu' u tefahhus eyleye ki, gaflet ile küffâr-ı hâksâr donanmasından bir zarar u gezend irişmek ihtimâli olmaya ve bu hükm-i şerîfüm sana ne mahalde ve ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

298 *Rumeli beylerbeyinin Semendire beyinden beş yüz kantar barut istendiği ve zahire tedariki için ilgili kadırlara tenbihte bulunulduğu yolunda gönderdiği mektubun alındığı; züamâyâ ve sipahilere zahire sıkıntısı çekmemeleri için yanlarına çok miktarda zahire almaları hususunda gerekli tenbihte bulunulması ve gerek zahire tedariki hususunda gerekse diğer hususlarda kendisinin de gereken gayreti göstermesi.*

Kethudâsına virildi. 18 Za., sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mukaddemâ gönderilen yüz elli kintârdan mâ'adâ beş yüz kintâr barut dahı irsâl eylemek için Semendire beğine hükm-i hümâyûnum gönderilüp taleb oluna ve zahîre ahvâli tedârük olunup kuzâta yazılan ahkâmı yarar çavuşlar ile gönderilüp; "Re'âyâyâ te'addî eylemeyeler." diyü tenbîh olunmak emrüm olmağın müşârun-ileyh beğ beş yüz kintâr barutı mu'accelen göndermek için mektûb gönderilüp

ve kuzâta yarar çavuşlar ile zahîre ahkâmı irsâl olunup vech-i meşrûh üzre tenbîh olunduğı ve Arnavud tağları sa‘b ü sengistân olup zâd ü zevâde bulunmayup ne gönderilürse andan gayri elegirmedüğün" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen ma‘lûm olmışdur. İmdi; vilâyet ahvâli ziyâde muhtell olmağın zü‘amâ vü sipâhîye ziyâde zahîre göndermek için tenbîh eylesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup zü‘amâya ve sipâhîye muhkem tenbîh eylesin ki, her biri vâfir u müstevfî zahîre götürüp muzâyaka çekmelü olmayalar ve sen dahı mümkün olduğı üzre zâd ü zevâdeleri tedârükünde ve sâyir dîn ü devlete müteferri‘ umûrda envâ‘-ı mesâ‘î-i cemîlen vücûda getüresin. İhrâc olunacak zahîre Südde-i Sa‘âdetüm'den irsâl olunan bölük ve yeniçeri kullarum ile deveye(?) kâdir olmayan erbâb-ı tîmâr kullarum içündür.

299

Lârende'ye tâbi Gökceli köyü yakınlarında sakin Arapların civarda bulunan geçitlere ve ıssız yerlere inerek gelip geçenlerin yollarını kesip mallarını gasbettiklerinin bildirilmesi üzerine müteferrikalardan Zaîm Kemal'in, bu civarı korumakla görevlendirildiğı; adı geçenin bu tür olayların önlenmesi için gerekli gayreti göstermesi.

Kemâl'ün âdemi Mesîh'a virildi. 28 Za., sene: 978

Müteferrikalardan Za‘îm Kemâl'e hüküm ki:

Hâlen İçil Beğ Abdülgafûr mektûb gönderüp; "Lârende'ye tâbi‘ Gökceli nâm karye kurbinde Urbân-ı şekâvet-bünyândan yüzden ziyâde hâneler sâkin olup ol cevânibde ba‘zı derbend ve hâlî vü mahûf yirler olup harçlıkcıların ve sâyir âyende vü revendenün yollarına inüp esbâb ü emvâlin gâret idüp âhar sancakda olmağla dahlidemeyüp ve Silifke'de hıdmetde bulunmağla ol etrâf bi'l-küllîyye hâlî kalup zikrolunan yirlere karîb senün yaylakların olup ol etrâfun ehl-i vukûfı olduğun ecilden sefer[den] avdet idinceye dek ol cevânibün muhâfazasında olmanı münâsib gördüğün" arzeylemiş. Zikrolunan mevâzı‘un muhâfazasında olman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereğı gibi mukayyed olup kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelülerünle mahall-i mezbûra varup etrâf u cevânibi onat hıfz u hırâset eyleyüp kimesnenün mâlına ve cânına zarar u gezend irişdürmekden ziyâde hazer eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin. Şöyle ki; muhâfaza husûsında ihmâl eyleyüp dahı âyende vü revendeden ve gayriden kimesnenün mâlına ve cânına zarar u gezend irişdüğü mesmû‘ ola, neticesi sana âyid olur. Ana göre basîret üzre olup ihmâlden ziyâde ihtirâz eylesin. Anun gibi ehl-i fesâd ü şenâ‘atden elegelenlerin ahvâlin toprak kâdîları ma‘rifetleri ile bir def‘a şer‘le sorulup faslolmuş olmayup on beş yıl terkolmayan husûsların ber-mûceb-i şer‘-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; fesâd ü şenâ‘atleri ve hırsuzluk u harâmî[lık]ları bi-hasebi’s-şer‘ sâbit olanlar sipâhîler ise habsidüp fesâd ü şenâ‘atleri neyse sübût bulduğı üzre yazup arzeyleyesin. Sipâhî olmayan bâbında şer‘le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyup şer‘-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş olmakdan ve bu bahâne [ile] kendü hâllerinde olanlara mücerred celb ü ahz için dahlolunup ehl-i fesâda

himâyet olunmakdan ve bi'l-cümle câdde-i şer'-ı şerîfden udûl ü inhırâfdan ziyâde hazer idüp bâb-ı muhafazada basîret üzre olasın. Şöyle ki; asker halkınun harclıkçılarından ve huddâmından ve sâyirden birine zarar irişe, sana tazmîn itdürilüp ana göre mukayyed olasın.

300 *İnşa edilmekte olan Ayamavra Kalesi'nin kerestesinin tedarik edilip gönderilmekte olduğu hakkında Yanya beyinin mektubunun alındığı; muhafazada istihdam olunmak üzere yirmi sipahinin daha Yanya beyinin emrine verildiği; gerek kale inşasında gerekse muhafaza hizmetinde gerekli gayretin gösterilmesi.*

Yanya beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "binâsı fermân olunan Ayamavra Kal'ası'nun binâsına fermân olunduğı üzre kerestesi tedârükine ihtimâm üzre olmağla ihzâr olunup gönderilmek" husûsın bildürmüşsin. İmdi; yigirmi nefer sipâhî dahı senünle muhafazaya ta'yîn olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, basîret ü intibâh üzre olup mukaddemâ gönderilen evâmîr-i şerîfe mûcebince eger ta'mîri fermân olunan kılâ'un ta'mîr u termîmidür ve eger ol cevânibün hıfz u hırâsetidür; gereği gibi mücidd ü merdâne olup Ayamavra ve sâyir ta'mîri lâzım olan kılâ'ı ta'mîr u termîm itdürüp itmâma irişdürmekde ve ol cevânibün muhafazasında dikkat ü ihtimâm eyleyüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

301 *Nova Kalesi muhafazasına tayin olunan yeniçerilerin Yenipazar ve Kosova'dan akçeleriyle zahire almak istemeleri durumunda kendilerine engel olunmaması.*

Muhzıra virildi.

Yenibâzâr ve Kosova kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Nova Kal'ası muhafazasıyçün ta'yîn olunan yeniçeri kullarum zâd ü ze[v]âd[e]leri için akçalarıyla taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı zahîre almak istediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümayûnum taleb olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi mezbûrlar taht-ı kazânuzdan akçalarıyla kifâyet mikdârı zahîre almak istediklerinde kimesne[yi] dahlitdurmeyüp akçalarıyla kifâyet kadar zâd ü zahîre alhviresiz.

302 *Karaman ve kazâlarından Kıbrıs'a gidip yerleşmek isteyenlere izin verilmesi ve engel olunmaması.*

Kıbrıs defterdârının mukâta'acısına virildi.

Vilâyet-i Karaman'da vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzdan eger re'âyâ ve eger gayriden Kıbrus'a varup sâkin olmak isteyenleri men' eylemeyüp göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi taht-ı kazânuzdan eger re'âyâ ve eger gayriden ihtiyârlarıyla cezîre-i Kıbrus'a varup sâkin olmak isteyenleri icâzet viresiz ki, cezîreye varup murâd idindükleri yerlerde sâkin olup kâr u kisblerinde olalar.

303 *Sâbık Midilli Beyi Mahmud Bey'in kadirğasında görevli Midilli sancağı sipahileri, hisar erenleri, azebleri ve topçularından seksen üç neferin sefer sona erinceye kadar görevlerinde kalmaları.*

Kethudâsına virildi. Fî 29 Za.

Sâbıkâ Midillü Beği olan Mahmûd Beğ'e hüküm ki:

Midillü sancağı sipâhîlerinden, hisâr-erenlerinden ve azeblerinden ve topçularından cümle seksen üç nefer kimesne bi'l-fi'l kadirğanda olup sefer-i hümâyûn âhır olunca yanunda hıdmetde olmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları emrüm üzre sefer-i zafer-rehberden avdet olunca birisin ihrâc itmeyüp vech ü münâsib gördüğün üzre istihdâm eylesin. İnâd ü muhâlefet idenleri yazup bildüresin.

304 *Ruha sancağı Beyi Mustafa Bey'in yeterli miktarda lağımçı tedarik edip sancağındaki zaim ve sipahilerle birlikte Kıbrıs'a gidip hizmette bulunması.*

Behrâm Çavuş'a virildi.

Rûhâ Beği Mustafâ Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "cezîre-i Kıbrus mühimmi için sancağına tâbi' olan yerlerden kifâyet mikdârı lağımçı ihrâc idüp nevrûzdan mukaddem cezîre-i Kıbrus'a varman" emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at dahı te'hîr eylemeyüp evâmîr-i sâbıkam mücebince fermân olunan mikdârı lağımçıları âlât ü esbâblarıyla mu'accelen ihrâc idüp ve sancağın alaybeği vü zü'amâ vü çeribaşları ve sipâhîlerini kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelülerinle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ihzâr eyleyüp ber-vech-i isti'câl cezîre-i mezbûreye geçüp düstûr-ı mükerrrem Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ* vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin. Şöyle ki; fermân olunan mikdârı lağımçı tedârük olunmayup veyâ sipâhîlerin giç veyâ eksük getirüp veyâhûd yat u yaraklarında ve cebelerinde ve cebelülerinde kusûrları ola, senden bilinüp ol bâbda beyân olunacak özrinüz aslâ beyân olunan özrinüz makbûl olmayup eşedd-i ikâbla mu'âkab olman mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup tedbîr ü tedârükde kusûr u taksîr eylemeyüp envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm eyleyüp ve bu hükm-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eyleyüp ne zamânda teveccüh eyledüğün yazup bildüresin.

Behrâm Çavuş'a virildi.

Harput beğine hüküm ki:

Bundan akdem hükm-i şerîfüm gönderilüp; "Sancağın sipâhîleriyle cezîre-i Kıbrıs'a varup hımdetde bulunasın." diyü emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrerdür.

Buyurdum ki:

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp emr-i sâbıkum mûcebince sancağın alaybeğisi ve zü'amâ vü sipâhîleri ve çeribaşları kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelûleriñle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen ihrâc idüp ber-vech-i isti'câl cezîre-i mezbûreye geçüp Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ* vech ü münâsib gördüğü üzre hımdetde bulunasın. Şöyle ki; sipâhîlerin mu'accelen cem' u ihrâc eylemeyüp giç veyâ eksük getirüp veyâhûd yat u yaralarında kusûrları ola, cümle senden bilinüp ana göre basîret üzre olup tedbîrde taksîr eylemeyüp bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve bu hükm-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eyleyüp ve ne zamânda teveccüh eyledüğün yazup bildüresin.

Sirem beğine hüküm ki:

Hâlâ sancağın sipâhîleriyle Hersek Sancağı Beği Kâsım *dâme ulüvvühûya* varup mu'âvenet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp sancağına tâbi' olan zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve alaybeği [vü] çeribaşları kânûn-nâme-i hümayûnum mûcebince cebe vü cevşen ve cebelûleriyle mu'accelen ihrâc idüp ve sen dahı cebe vü cevşen ve cebelûleriñle ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağı[y]la çıkup müşârun-ileyhe varup mülâkî olup vech ü münâsib görüldüğü üzre hımdetde bulunasın. Husûs-ı mezbûr mühimdür; sâyir zamâna kıyâs eylemeyüp ber-vech-i isti'câl varup irişmek ardınca olasın. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhele olunup zü'amâ vü erbâb-ı tîmârın ve gayrûn cebe vü cevşen ve cebelûlerin ve yat u yaralarında kusûr u noksânları ola veyâ giç ve eksük gele, senden bilinüp ol bâbda beyân olunacak özrün aslâ makbûl olmak ihtimâli yokdur. Ana göre tedbîr ü tedârükde ihtimâm idüp basîret üzre olasın ve bu hükm-i şerîfüm sana ne günde vâsıl olup ve ne vechile tedârük idüp ne zamânda teveccüh eyledüğün bildüresin.

Tımsıvar beğlerbeğisinin kethudâsına virildi.

Bir sûreti, Alacahısâr beğine.

Bu dahı.

Bir sûreti, İzvornik beğine.

307

Yanya beyinin, Körföz'de bulunan düşman donanmasının Yanya sahillerindeki bazı mahallere saldırma ihtimaline karşı, gerektiğinde Rumeli beylerbeyinden yardım istemesi; ayrıca Preveze Kalesi'nin hendeklerini temizlettirerek topraklarını yerli yerine koydurup akıncıları da yanına getirtmesi ve yaptıkları hakkında bilgi vermesi.

Îsâ Çavuş'a virildi. 29 Za., sene: 978

Yanya beğine hüküm ki:

Küffâr-ı hâksârun donanma-i hezîmet-âsârı Körföz'de cem'ıyyet üzre olup fikr-i fâsidleri taht-ı livânda deryâyâ karîb olan ba'zı mahalleri gâret ü hasâret itmek ihtimâli olmağın Rûmili beğlerbeğisine; "Lâzim gelürse mu'âvenet idesin." diyü hükm-i şerîfüm gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sen dahı kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup her cânibe göz kulak tutup taht-ı livânda deryâyâ karîb olan mahalleri muhkem hıfz u hırâset itdürüp anun gibi küffâr-ı hâksârun gemileri sancağunda bir mahalle düşüp gâret ü hasâret itmek ihtimâli olursa müşârun-ileyhe mu'accelen âdem gönderüp mu'âvenet taleb idüp vech ü münâsib görüldüğü üzre bâb-ı muhâfazada dakîka fevtitmeyesin ve Preveze Kal'ası'nun handekını ayırtlatmak bâbında emrüm olmuş idi. Anı dahı te'hîr itmeyüp âdem üşürüp ayırtladup ve topraklarını yirli yirine koyup hâzır u müheyyâ eylesesin ki, mahalli vâkı' oldukda tamâm müheyyâ bulunup bir nesneye muzâyaka çekilmek ihtimâli olmaya. Zikrolunan husûslar mühimmât-ı uzmâdandır; gereği gibi mukayyed olup tekâsül ü ihmâlden hazer idüp envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin ve akıncı yanına getürdüp ne mikdâr kimesne yanına geldiğün arzidesin ve bu emr-i şerîfüm sana ve günde varup ne vechile tedârük itdüğün yazup bildüresin.

308

Gümülcine kadısı tarafından tahsil olunan beş yüz kantar kendirin âcilen gönderilmesi.

Mehmed Çavuş'a virildi. 29 Za., sene: 978

Gümülcine kâdîsına hüküm ki:

Âdem gönderüp; "beş yüz kantar kendir tahsîl olunduğın" bildürmüşsin. İmdi; zikrolunan kendir henüz gelüp vâsıl olmamağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp tahsîl olunan kendiri mu'accelen irsâl ü îsâl eylemeyince olmayasın ve ne zamânda gönderilüp ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

309

Kavala'da bulunan üstübü ve kendirin Sinan Çavuş'un tuttuğu iki gemiye, onlar yetersiz gelirse rençber gemilerine yüklenerek Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Bu dahi.

Kavala kâdîsına hüküm ki:

Kavala'da olan üstübi vü kendir bulunan rencber gemilerine ve Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Sinân Çavuş'un tutduğu iki gemiye koyup ber-vech-i isti'câl gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Kavala'da olan üstübi müşârun-ileyh çavuşum tutduğu iki kıt'a gemiye, anlar vefâ eylemezse sâyir rencber gemilerine tahmîl eyleyüp mu'accelen Südde-i Sa'âdetüm'e göndermek ardınca olup ihmâlden hazer eylesin.

310 *Yıldırım düşmesi sebebiyle zarar gören Avlonya Kalesi'nin bir kulesinin tamir ettirilip hendeğinin temizlettirilmesi.*

Hısâr Kethudâsı Mustafâ'ya virildi. Fî 29 Za., sene: 978

Avlonya beğine ve kâdîsına ve Avlonya azebleri ağasına hüküm ki:

Avlonya Kal'ası'nun bir kulesine mukaddemâ yıldırım inüp içerüsi dökündi ile tolup handekıyla kule-i mezbûrenün tathîr ü ta'mîri lâzım olduğu i'lâm olunmağın tathîr ü ta'mîr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp hısâr-erlerinden ve azeblerden ve kurbinde olan kurâ halkından kifâyet mikdârı âdem ihrâc itdürüp dahı imeci tarîkıyla [tathîr itdüresin ki,] a'dâ-yı bed-re'ymden kal'a-i mezbûreye zarar u gezend irişmek ihtimâli olmaya. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer idüp ve ne vechile tedârük idüp ve ne günde mübâşeret eyledüğünüz yazup bildüresiz.

311 *Neviçe Kalesi'nde bulunan yüz seksen neferin kalenin muhkem olmaması dolayısıyla firar etmeleri üzerine adı geçen kalede görevlendirilmek üzere Arnavud Belgrad Kalesi neferlerinden yirmi neferin Delvine beyine gönderilmesi.*

Delvine beğiniün çavuşbaşısına. Fî 29 Za.

Belgrad kâdîsına hüküm ki:

Delvine Beği Bâyezîd mektûb gönderüp; "Neviçe Kal'ası'nun neferleri sâbıkâ yüz otuz nefer hısâr-eri ve elli nefer beşlülere cümle yüz seksen nefer olup anlar dahı hısâr muhkem olmamağla firâr eyledüklerin" i'lâm eylemeğın Arnavud Belgrad'ından yigirmi nefer ihrâc olunup kal'a-i mezbûreye gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Arnavud Belgrad Kal'ası neferlerinden yigirmi neferin ihrâc eyleyüp Neviçe Kal'ası muhâfazasıyçün müşârun-ileyhe defterleriyle gönderesin ki, varup muhâfaza hıdmetinde olalar ve ihrâc olunan neferlerin esâmîsin vazîfeleriyle defter eyleyüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

312

Ahyolu'da inşa olunan gemilerde sarfolunmak üzere gemi ile gönderilen ve Yeniada'da olduğu bildirilen ziftin teslim alınması ve gemilerin bir an önce bitirilip gönderilmesi.

Kurd Çavuş'a virildi. Fî 25 Za., [sene:] 978

Ahyolı kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ; "ol cevânibde binâ olunan gemilerin mühimmi için bir gemi ile zift gönderilüp bi'l-fi'l Yeniada'da olduğu" i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anda binâ olunan gemilerden bir çekdürür gemi gönderüp zikrolunan zifti alup gemileri ber-vech-i isti'câl itmâm ve emr-i sâbikum mûcebince irsâl eylesin.

313

Avlonya kadısının Rumeli beylerbeyi adına kazâsı dahilinden çok miktarda nüzül toplayarak Dubrovnik gemilerine sattığı duyulduğundan, Arnavud Belgradı kadısı tarafından konunun araştırılarak ayrıntılı bilgi verilmesi.

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce, sene: 978

Belgrad kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Avlonya kâdîsı Rûmili beğlerbeğisi nâmına kazâ-i mezbûreden vâfir u müstevfî nüzül cem' u ihrâc idüp Dubravenik gemilerine fûrûht eyledüğü istimâ' olunmağın husûs-ı mezbûrun görilüp vukû'ı üzre arz olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsda bi'z-zât mukayyed olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Bahşı Çavuş mübâşeretiyile onat vechile yirlü yirinden tefîş idüp hufyeten tettebbu' idüp göresin; fi'l-vâkı' mevlânâ[-y1] mezbûrun taht-ı kazâsından müşârun-ileyh nâmına nüzül cem' u ihrâc idüp Dubravenik gemilerine bey' itdüğü vâkı' mıdur, nicedür ve nüzül cem' itdüğü takdîrce ne vechile cem' idüp ne mikdâr nüzül cem' itmişdür ve cem' eyledüğü nüzülü neylemişdür, ne makûle kimesnelere fûrûht eylemişdür ve kazâ-i mezbûr kurbinde olan kuzâtdan dahı nüzül cem' eylemiş kâdî var mıdur, cem' eyledükleri nüzülü nice eylemişlerdür, aslı nedür; vukû'ı ve tafsîli ile mufassal ü meşrûh yazup Sûdde-i Sa'âdetüm'e arz eylesin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur; bâb-ı ikdâmda dakîka fevritmeyesin.

314

Düşman donanmasıyla savaşmak üzere denize çıkacak Donanma-i Hümayûn'a Vezîr Pertev Paşa'nın serdar tayin edildiği; Mora beyinin de sancağına tâbi askerlerle sefere hazırlanarak donanma geldiğinde Pertev Paşa'nın uygun göreceği şekilde hizmette bulunması.

Îsâ Çavuş'a virildi. 2 Zi'l-hicce, sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Küffâr-ı hâksârun birbirleriyle kemâl-i ittihâd u ittifâk ve Donanma-i Hümâyûnum'la mukâbele itmeğe muhkem ahd ü mîsâkları olup Donanma-i Hümâyûn-ı zafer-makrûnum mu'accelen deryâya çıkmak lâzım olmağın Donanma-i Hümâyûnum ile giden asâkir-i nusret-me'sere düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Pertev Paşa serdâr ta'yîn olunup işbu mâh-ı Zi'l-hicce'nün tokuzuncı gün deryâya çıkmak emrüm olup müşârun-ileyh vezîrüm varınca her vechile müheyâ ve hıfz u hırâsetde mücidd ü sâ'î olman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup sancağuna tâbi' olan zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve alaybeği vü çeribaşlarıyla kânûn-nâme-i hümâyûnum mücebince cebe vü cevşen ve cebelûleriyle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır ve Donanma-i Hümâyûnum'a nâzır olup müşârun-ileyh vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Donanma-i Hümâyûnum ile vardukda mülâkî olup dahı müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre dîn ü devlete ve ırz u nâmûs-ı saltanata müte'allik umûrda bezl-i maddûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyüp hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasın.

315

Delvine ve Yanya âsileri cizyelerini vermedikleri gibi Venediklilerle işbirliği yapıp bazı köyleri yağmalamaya teşebbüs ettiklerinden ve düşman donanmasının da Yanya ve Delvine'ye saldırması muhtemel olduğundan, Yanya ve Delvine beylerinin âsilerin haklarından gelmesi ve Yanya ve Delvine sahillerinin düşman saldırısından korunması için yardım talep ettikleri takdirde yardım gönderilmesi; ayrıca Preveze Kalesi'nin hendeklerinin temizlenip eksik top ve mühimmâtın yerlerine konulması hususunda da Yanya beyine tenbihte bulunulması.

Îsâ Çavuş'a virildi. 2 Zi'l-hicce, sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine:

Delvine ve Yanya âsileri zimmetlerinde olan cizyelerin edâ eylemeyüp Venediklü'ye mütâbe'at ü mu'âvenet eyleyüp Memâlik-i Mahrûse'den ba'zı kurâyâ gâret ü hasâret kasdidüp dâyimâ ısyânları üzre musırr olup mezkûrların mazarrat u fesâdların def' u ref' için kahr u tedmîrleri ve vücûd-ı habâset-âlûdlarından Memâlik-i Mahrûse tathîr olunmak lâzım ü mühim olmağın ve hâliyâ küffâr-ı hâksârın donanma-i hezîmet-şi'ârı Delvine ve Yanya sancaklarına karîb yahılar semtinde ba'zı mahalle düşmek kasdında olduğu istimâ' olunup Yanya ve Delvine beğleri senden mu'âvenet taleb iderlerse mu'âvenet eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, yanunda olan asâkir-i mansûre ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır ve etrâf u cevânibe nâzır olup anun gibi bir cânibden a'dâ-yı hâksâr hücum idüp Memâlik-i Mahrûse'den bir mahalle zarar u gezend kasdın eyleyüp müşârun-ileyhimânun yanlarında olan asâkir-i zafer-me'ser kifâyet eylemeyüp senden mu'âvenet taleb iderlerse mu'âvenet eyleyüp a'dâ-yı bed-nihâdun mazarrat u fesâdların def' idüp dîn ü devlete [ve] ırz [u] nâmûs-ı saltanata müte'allik umûrda bezl-i maddûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyesin ve müşârun-ileyh Yanya beğine tenbîh eyleyesin ki, Preveze Kal'ası'nun hendekın ayırtladüp tathîr idüp ve yat u yarakların kusûr u noksân üzre ise

tekmîl eyleyüp toparın yirlü yirine koyup gereği gibi hıfz u hırâset itdürüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

316

Yanya âsileri cizyelerini vermedikleri gibi Venediklilere yardımcı olup bazı köyleri yağmalamaya teşebbüs ettiklerinden âsilerin haklarından gelinmesi ve bazı kâfir kalelerinin zaptı ve memleketin muhafazası için Vezir Ahmed Paşa'nın silahdarlar, sol ulûfeciler, sekbanlar ve iki bin yeniçeri ile Südde-i Saâdet'ten yola çıktığı; düşman donanmasının Delvine ve Yanya sahillerine saldırması halinde yardım göndermesi için Rumeli beylerbeyine tenbihte bulunulduğu; Yanya beyinin de yanındaki kuvvetlerle o bölgenin muhafazasında gerekli gayreti gösterip yardım lazım olursa Rumeli beylerbeyinden talep etmesi; ayrıca Preveze Kalesi'nin hendeklerini temizlettirerek silah ve mühimmât eksiklerini tamamlattırması.

Bu dahi.

Yanya beğine hüküm ki:

Yanya âsileri zimmetlerinde olan cizyelerin edâ eylemeyüp Venediklü'ye mütâbe'at ü mu'âvenet idüp Memâlik-i Mahrûse'den ba'zı kurâyı gâret ü hasâret kasdın idüp dâymâ isyânları üzre musırr olup mezkûrların mazarrat u fesâdların def' u ref'ı için ve mezkûrların kahrı ve tedmîri ve vücûd-ı habâset-alûdlarından Memâlik-i Mahrûse'nün tathîri lâzım olmağın düstûr-ı mükerrrem Vezîrüm Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* Südde-i Sa'âdetüm'den silahdârlarum ve sol-ulûfecilerüm bölükleriyle* ve sekbânbaşı ile iki bin nefer yeniçeri kullarum koşılup işbu mâh-ı Zi'l-hicce'nün ikinci günü karadan cihâd ü gazâ niyyetine hulûs-ı taviyyet ile ol cânibe ba'zı kılâ' u bikâ'-ı harbiyyenün feth u teshîri ve Memâlik-i Mahrûse'nün hıfz u hırâsetiçün teveccüh ü azîmet üzre olup ve "hâlâ küffâr-ı hâksârün donanma-i hezîmet-âsârı Delvine ve Yanya sancaklarına tâbi' yalılara karîb ba'zı mahalle düşmek kasdında oldukları istimâ' olunmağın sana ve Delvine beğine mu'âvenet lâzım olursa "mu'âvenet idesin." diyü Rûmili beğlerbeğisine hüküm-i şerîfüm yazılup ırsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup etrâf u cevânibi tetebbu' idüp tamâm basîret ü intibâh üzre olup a'dânun mekr u hîlesinden gaflet eylemeyüp müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır ve a'dâ tarafına nâzır olup anun gibi bir cânibden a'dâ zuhûr iderse yanında muhâfaza hıdmetinde olan asâkir-i nusret-me'sere hüsn-i istimâlet virüp mu'âvenet lâzım olursa müşârun-ileyhe âdem gönderüp mu'âvenet taleb idüp mazarrat u fesâdların def' u ref' eyleyüp dîn ü devlete ve ırz [u] nâmûs-ı saltanata müte'allik umûrda bezli-makdûr eyleyüp el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ a'dâ tarafından gaflet ile Memâlik-i Mahrûse'den bir mahalle zarar u gezend irişdürilmemek bâbında ihtiyât eylesin ve Preveze Kal'ası'nun handekını ayırtladdurup ve yaraklarınun kusûrı varsa tekmîl idüp toparın yirlü yirlerine koyup onat vechile hıfz u hırâset itdürüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

* Metinde şeklindedir.

317

Vezir Pertev Paşa'nın, donanma ile geçeceği yerlerdeki avâız ve kürekçi alınmayan adaların her birinden üçer-dörder yüz kürekçi alıp gemilerin kürekçi eksikliğini tamamlaması.

Tersâne Emîni Mustafâ Çelebî'ye virildi. Fî 5(?) Zi'l-hicce, sene: 978

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Donanma-i Hümayûnum ile müteveccih olduğun taraflarda olan ba'zı cezîrelerden avâız ve kürekçi henüz alınmayup zikrolan cezîrelerden keferesinün tahammüline göre her birinden üçer-dörder yüz kürekçi alınıp yanında olan gemilerin noksân üzre olan kürekçileri tekmîl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, müteveccih olduğun taraflarda vâkı' olan cezîrelerden her birinün tahammüline göre kürekçi için üçer-dörder yüz keferesin ihrâc idüp gemilerin noksân üzre olan kürekçilerin tekmîl idesin. Şöyle ki; ziyâde keferesin ihrâc olunup anda olan gemilerden bâkî kalursa sonra varup sana mülâkâ olacak gemiler için alıkoyasın. Nakşa cezîresi ve tevâbi'nün harâcları cem'ı için hüküm-i şerîfüm gönderilmiştir. Cezâyir-i mezbûrenün keferesin dahı harâc cem'ı bahânesiyle vech ü münâsib gördüğün üzre cem' u ihzâr itdürüp dahı elegireni küreğe alıkoyasın.

318

Donanma-i Hümayûn sefere çıktığı ve Sinop'ta bulunan gemilerin de âcilen donanmaya katılmaları gerektiğinden gemilerin âlâtçı ve kürekçilerinin tedarik edilip donatılarak yola çıkartılmaları; kürekçi yeterli gelmezse suçları tescil olunan mahkumların gemilerde görevlendirilmeleri, yine yetmezse reâyadan akçe karşılığı kürekçi tutulması.

Sâhib-i sa'âdete gönderildi.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

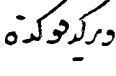
Donanma-i Hümayûnum bi-inâyeti'llâhi te'âlâ deryâya çıkup sefer-i zafer-esere teveccüh ü azîmet eyleyüp anda olan gemiler dahı mu'accelen gelüp irişmek lâzım ü mühimm olmağın âlâtçıların tutup tekmîl idüp kürekçiler kifâyet eylemez ise levend tâyifesinden fesâd ü şenâ'ati sâbit olup yaramazlık [ile] meşhûr olanları hüsn-i tedârükle elegetürüp gemiye koyup ve re'âyâdan dahı sekizer yüz akçaya kifâyet mikdârı kürekçiler tutup tekmîl idüp donadup mu'accelen gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup giceyi gündüze katup var kuvveti bâzûya getürüp zikrolunan gemilerin âlâtçıların ve kürekçilerin tedârük idüp kürekçileri yitişmez* ise taht-ı kazânda yaramazlık ile meşhûr olup fesâd ü şenâ'atleri şer'le sâbit olup müseccel olanları hüsn-i tedârükle elegetürüp gemilere koyup anlar dahı kifâyet eylemez ise re'âyâdan sekizer yüz akçaya** kürekçiler tutup alâ-eyyi-hâlin gemileri donadup mu'accelen irsâl ü îsâl eylesin. İnşâ'a'llâh bu cânibe geldüğünüzde bî-kusûr akçaları virildükden*** sonra ulûfeleri dahı virilür. Husûs-ı mezbûrı sâyir zamâna kıyâs eylemeyüp ihmâl ü müsâheleden hazer idüp avk u te'hîrden gâyet ihtiyât eylesin. Şöyle ki; ihmâlün

sebebi ile mu'accelen gelüp Donanma-i Hümâyûnum'a mülâkî olmaya, hıdmetün makbûl olmayup mu'âteb olursın. Ana göre tedârük ü basîret üzre olasın.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

*** Metinde şeklindedir.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 22 Zi'l-ka'de, sene: 978

319

Erdel beylerinin, Erdel kralının vefat ettiği ve Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarının sürdüğüne dair gönderdikleri mektubun alındığı; Erdel beylerinin sadakat ve bağlılıkları sürdükçe Erdel'in Osmanlı Devleti'nin himayesinde olmaya devam edeceği, aksi takdirde gereğinin yapılacağı; beylerin bir yere toplanarak aralarından birini Erdel'e voyvoda seçip Atebe-i Aliyye'ye arz etmeleri.

Ahmed Çavuş'a virildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Vilâyet-i Erdel beğlerine hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i Seniyye-i Sa'âdet-âşiyân ve Atebe-i Aliyye-i Devlet-bünyânımız'a ittifâkınız ile yazılmış mektûbunuz vârid olup; "kadîmden sâye-i himâyetimizde âsûde olan Erdel kralı mürdolup cümleünüz ittifâk ile Yüce Âsitânımız'a kemâl-i ubûdiyyetde sâbit-kadem ve hulûs-ı taviyyet ile itâ'at ü sadâkatde râsih-dem olduğunuzdan gayri min-ba'd vilâyet-i Erdel'ün zabt u hıfzı şeref-i himâyetimiz ile olup a'dâ-yı bed-re'yden mahfûz u masûn [olmak] bâbında inâyet-i bî-gâyetimizün zuhûrın" recâ eyleyüp; "an-karîb arz-ı ubûdiyyet ü ihlâs için yarar u mu'teber ilçiniz göndermek üzre olduğunuzu" bildürmüşsiz. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise bi't-tamâm vüzerâ-i sâyib-ârâmuz Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrimüz'e arz u takrîr eyleyüp vâkı' olan recâ vü âmâlinüz ılm-i şerîf-i âlem-şümûlimüz muhtû u şâmil olmuşdur. İmdi; vilâyet-i Erdel kadîmden enzâr-ı inâyet-âsârımız ile manzûr ve zılâl-i* himâyetimizde müstezill ü âsûde olmuş sâyir Memâlik-i Mahrûsemüz gibi bir vilâyet olmağın dâyimâ nazar-ı ferhunde-eser-gûmuz ol cânibden hâlî olmayup mazarrat-ı a'dâdan me'mûn u masûn olması nihâyet-i âmâlimüzdür. Sâbıkâ vilâyet-i mezbûreye kral olanlar eger büyük kral ve eger oğulları İstefan Kral eger Atebe-i Ulyâmuz'a ve eger müşârun-ileyhimâya olan sadâkat ü ihlâsla ubûdiyyet ü ihtisâsınızı i'lâm eylemekden hâlî olmayup şimdiye değin vilâyet-i Erdel'e tâbi' olan kılâ' u bikâ' ve sâyir memâlik her vechile ilâ-hâze'l-ân mahfûz u masûn olmasında sudûr eyleyen sa'y ü ihtimâm ve cidd ü ikdâmınız tamâm mertebe ma'lûm-ı şerîfüm olup tafsîle ihtiyâc yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Âsitân-ı Muhalledü'l-bünyânımız'a olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rukkıyyet ü ihtisâsınız müsted'âsınca kadîmden olıgeldüğü üzre Yüce Âsitânımız'a hüsn-i itâ'at ve kemâl-i ubûdiyyet üzre olup ittifâk u ittihâd ile yek-dil ü

yek-cihet olup ve birbirinüz ile müşâvere eyleyüp memleket ü vilâyetün emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı bâbında mücidd ü merdâne olup ol diyârın re'âyâsının intizâm-ı hâl ve refâh-i ahvâline müte'allik olan umûrda sudûr bulan emr-i şerîfüm üzre hıdmet ü ubûdiyyet ve hulûs-ı taviyyet ile sadâkatde sâbit-kadem olmak bâbında mâdâm ki ihtimâm eyleyesiz, vilâyet ü memleketinüz âdet-i hasene-i pâdişâhânemüz muktezâsınca kemâ-kân sâyir Memâlik-i Mahrûsemüz gibi ri'âyet ü hımâyet olunup dest-i te'addî-i a'dâdan mahfûz u masûn olmak mukarrerdür. Ammâ; her birinüz müstekıl boy çeküp birbirinüze düşüp başlu başınuza fitne vü fesâda mübâşeret idüp ol sebep ile memleket ü vilâyete yâd u bî-gâne asker dühûl eyleyüp memleket ü vilâyet pây-mâl ve re'âyâ vü berâyâ mütezacciru'l-ahvâl olmasına bâ'ıs ola, şol ki; lâzime-i gayret ü hamıyyet [ve] ırz u nâmûs-ı saltanattur, mukaddemâ zuhûr idegeldüğü üzre iktizâ itdüğüne göre vücûda getirilmek mukarrerdür. Hemân ittîfâk u ittihâd ile cümleünüz bir yire cem' olup vech ü münâsib olduğı üzre aranızdan re'âyâyâ şefkat ü merhamet idüp birbirinüzün ırz u nâmûsın sıyânet idecek kim ise anı kendünüze voyvoda vü serdâr ta'yîn olunmak içün Atebe-i Ulyâmuz'a i'lâm eyleyesin ki, ana göre mezîd-i avâtuf-ı pâdişâhânemüz dirîğ olunmayup Erdel memleketi re'âyâsı âsûde-hâl olmalarına bâ'ıs olan inâyet-i alıyyemüz vücûda getirilüp ta'yîn eyledüğünüz kimesne iltifât-ı meserret-müsâvât-ı mülûkânemüz ile manzûr u mesrûr kılınup voyvodalık ve serdârlık berât-ı sa'âdet-âyâtı gönderilüp kemâ-kân her birinüz nazar-ı ferhunde-eserimüz ile manzûr u mer'î vü muhterem olasız ve ne vechile tedârük eyleyüp re'y-i isâbet-karîninüz neye muncerr olduğın yazup Atebe-i Ulyâmuz'a i'lâm eyleyesiz. Müşârun-ileyh çavuşumı üç günden ziyâde anda eğlendürmeyüp emîn ü sâlim avdet itdüresiz.

* Metinde şeklindedir.

320

Semendire sancağının tahriri bitince atik ve cedid icmal ve mufassal defterlerinin Südde-i Saâdet'e getirilmesi.

Mahmûd Çavuş'a virildi. 24 Zi'l-ka'de, sene: 978

Semendire muharririne hüküm ki:

Hâlâ tahrîri emrolunan Semendire sancağının tahrîri itmâma irişdükde defterlerinin icmâl ü mufassalinün atîk u cedîdin bir kîseye koyup mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e alup getürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp emrüm üzre defâtîrün icmâl ü mufassallerin atîk u cedîdin birer kîseye mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e alup getürüp anda tevzî' eylemeyesin.

321

Karahisar-ı Şarkî'de sancak sübaşılarının erbab-ı timardan olan şahıslara, suç işlediklerinde reaya muamelesi yaptıkları bildirildiğinden, suç işleyen erbab-ı timarın sancakbeyine bildirilip onun vasıtasıyla cezalandırılması hususunda sübaşılara tenbihte bulunulması.

Yazıldı.

Oruç ve Süleymân'a virildi. 27 Zi'l-ka'de, sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine ve Karahısâr-ı Şarkî kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrede tîmâr tasarruf iden sipâhîler tarafından dârendegân Oruç ve Süleymân nâm kimesneler gelüp; "kendüleri ve re'âyâ silkine münselik olmayan oğulların sancak sübaşları zencîre takup ve cerîmelerin alup te'addî eyledüğün" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Göresiz; arzolunduğı gibi ise sancak sübaşlarına anun gibi te'addî itdürmeyüp anun gibi cürm sâdır oldukda sancakbeğine iledüp sâdır olan cürm-i galîz olup siyâsete müstehıkk ise habsidüp arzuleyeler; değıller ise bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn müstehıkk oldukları kadar beğleri te'dîb eyleyüp sübaşılar zencîre urmayup hılâf-ı kânûn iş itdürmeyesiz.

322

Sağman, Pertek ve Mazgird beylerinin hâslarının bulunduğu kazâlarda Kıbrıs Seferi için piyade veren kimselerden avâriz alınmaması ve bu konuda kimseye baskı yapılmaması.

Yazıldı.

Sağman beğine ve livâ-i mezbûr beğünün hâsları vâkı' olduğu yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "taht-ı livândan bu sene Kıbrıs cezâresine oklı yaylı piyâde gönderilmek fermân olunup emrüm mücebince tedârük olunup gönderilmek üzre iken tekrâr avâriz dahı salınup re'âyâ tâyifesi henüz piyâde me'ûnetinden kurtılmadın avâriz dahı fermân olunmağla avârizun cem'ine imkân olmayup kemâl mertebe adem-i iktidârları olduğın" arzitdüğün ecilden mezîd-i âtîfet-i husrevânemden avâriz alınmamasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup anun gibi taht-ı hükûmetinüzde piyâde viren kimesnelerden avâriz aldurmayup emr-i şerîfûme mugâyir kimesne[ye] zulm ü te'addî itdürmeyesiz.

Bir sûreti, Pertek beğine ve kâdîlarına.

Bir sûreti, Mazgird beğine ve kâdîlarına.

323

Marmara kazâsının Bergos köyüne misafir olarak gelip kadı huzurunda İslâm'ı seçen şahsı kaçıran ve mahkemeyi basıp sicilli parçalayan zimmîlerin yakalanması ve gereken cezalarının verilmesi.

Marmara kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kazâ-i Marmara'dan Bergos nâm karyeye hâricden bir müsâfir zimmî gelüp hâricden nâhiye-i Marmara'dan Nâyib olan Muhyiddîn'ün mahkemesine varup

İslâm'a gelüp "Alî" diyü tesmiye olunup imâme giyer* iken karye-i mezbûreden Tavlazar(?) dimekle ma'rûf Yorgi veled-i Bisa(?) ve oğlu Kostantın nâm zimmîler kendülere tâbî' birkaç müfsid ile cem' olup mahkemeyi basup kapusın pâreleyüp; "Dîn gayretidür(?)." diyü mezbûrı döğüp sicill-i mücelledi pâreleyüp mezbûr yeni müslimânı çeküp başından dülbendin alup âhar vilâyete iletüp nâ-bedîd idüp envâ'-ı hakâretler itmişlerdür." diyü arzitdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Hasan Çavuş vardukda, mezbûrları ve yoldaşların elegetürüp gay[be]t idenleri yataklarına ve tevâbi'larına ve küfelâsına ve bi'l-cümle şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup dahı arzitdüğün** üzere şer'le sâbit olursa –ki, mezkûrı katlitmişler ise şer'le sâbit ola– kâtillere şer'le lâzım gele[ni] yirine koyup yoldaşların kayd ü bend ile küreğe komak içün mezkûr çavuşa teslim idesin. Eger kâtil sâbit olmazsa cümle bu fesâda mübâşir olanları küreğe gönderesin. Ammâ; bu bahâne ile bu bâbda medhali olmayanlara dahlolunmayup ve ehl-i fesâda hımâyet olunmaktan hazer idüp hakk üzere olasın.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

323 ve 324 numaralı hükümlerin bulunduğu sayfalar arasındaki sayfa (s.146) boştur.

324

Erdel kralının vefat ettiği ve Erdel beylerinden gelen mektupta Osmanlı Devleti'ne olan bağılıklarının devam ettiği belirtilerek yardım istendiğinden Budun beylerbeyinin yardım için görevlendirildiği ve Vidin, Alacahisar ve Vulçitrın beylerine de gerekirse yardımda bulunmaları için mektuplar yazılıp Tımışvar beylerbeyine gönderildiği; Tımışvar beylerbeyinin de Budun beylerbeyi ve Vidin, Alacahisar ve Vulçitrın beyleriyle haberleşip gerektiğinde yardıma gitmek üzere hazır beklemesi.

Kethudâsına virildi. Fî 2 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Vilâyet-i Erdel kralı mürdolduğuna Dergâh-ı Sa'âdet-penâhum'a i'lâm eylemişsin. İmdi; bu bâbda Erdel kralı tarafından dahı mektûb gelüp sadâkat ü ihlâs ile ızhâr-ı ubûdiyyet idüp inâyet-i âliye recâ eylemişler. Ol cânibe ulağla ahkâm-ı hümayûnum irsâl olunup anun gibi mu'âvenet lâzım olursa Budun beğlerbeğisine; "mu'âvenet idüp ol vilâyet a'dâ-yı hâksârdan masûn olmak" bâbında fermân-ı şerîfüm cereyân eylemişdür ve beğlerbeğiliğine müte'allik olan Vidin ve Alacahısâr ve Vulçitrın beğleri ba'zı mahalle mu'âvenet içün ta'yîn olunmuşlar iken; "Kral-ı mesfûr mürdolmağın ol cânibe mu'âvenet lâzım gelür." diyü her biri sancaklarında düşmen yarağıyla senün tarafuna nâzır olup; "Mahall iktizâ itdüğüne göre varup hıdmetde bulunasın." diyü her birine ahkâm-ı şerîfe yazılıp sana irsâl olundu. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen dahı vilâyet-i Erdel beğleriyle haberleşüp anun gibi iktizâ iderse müşârun-ileyh Budun beğlerbeğisi ile ittifâk ile ol cânibe vech görüldüğü üzre iktizâ itdüğüne göre mu'âvenet idesin ve beğlerbeğiliğine müte'allik olan beğlere ve alaybeğlerine ve zü'amâ vü sipâhiye ve neferlerine muhkem tenbîh ü te'kîd idüp her biri kânûn üzre yarak üzre bulunup anun gibi bir tarafa gitmek lâzım gelürse bilâ-tevakkuf irişüp hıdmet-i hümayûnumda bulunalar ve ne vechile tedârük olunup sâyir ol cânibden vâkıf olduğun ahabâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın.

325

Erdel Kralı İstefan'ın vefatı dolayısıyla Batori İştvan'ın kardeşi Krištof ve Erdel'e tâbi diğer Macar beyleri, dostluk ve sadâkatlerini belirterek himaye edilmelerini rica ettiklerinden Batori İştvan'ın Erdel'e voyvoda tayin edildiği; Erdel'in düşman saldırılarından muhafazası için de Budun ve Tımışvar beylerbeyilerinin görevlendirildikleri, gerektiğinde Âsitâne-i Saâdet'ten de yardım gönderileceği; Erdel beylerinin de birlik olup memleketi düşman saldırılarından korumaları ve voyvodalarına itaat etmeleri.

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-ka'de, sene: 978

Erdel beğlerinden Batori Krištof ve sâyir beğlerine yazılacak hükm-i şerîfün sûretidür.

El-hâletü hâzihî Erdel'e tâbi' olan beğler ile Südde-i Sa'âdet-âşiyânım'a mektûb gönderüp; "Erdel Kralı İstefan Kral mürdolup Erdel'e tâbi' olan Macar beğleri kemâ-kân sadâkatle ubûdiyyetde ve ihlâsla itâ'atde kâyim olup zıll-i âtîfetüm ile müstezill olmak" bâbında inâyet recâsına ahvâllerin bildürmüşler ve karındaşun Batori İştvan'un eger İstefan Kral'a ve eger babasına kemâl-i ubûdiyyet ve ihlâs-ı taviyyet üzre olup her vechile yararlılığı ma'lûm olup ve vilâyet-i Erdel kadîmü'z-zamândan ilâ-hâze'l-ân sâyir Memâlik-i Mahrûsem gibi kenef-i himâyet ve sâye-i sa'âdetümde te'addî-i a'dâdan masûn u mahfûz olgelmeğin hâlâ dahı üslûb-ı sâbık üzre eger Macar beğleri ve eger porkolap ve biroları ve eger sâyir re'âyâsıdır ve eger kılâ' u bikâ'ı ve kurâ vü zıyâ'ı ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel umûmen zıll-i himâyetümde masûn u mahfûz ve te'addî-i a'dâdan me'mûn olmak murâd-ı hümayûnum olmağın cümle beğlerin iltimâsları kabûl-i pâdişâhâneme mukârin olup vilâyet-i Erdel'e müşârun-ileyh karındaşınız Batori İştvan'ı voyvoda nasbaleyüp ol bâbda müşârun-ileyhe hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan babanuzun ve sizün Âsitâne-i Sa'âdetimüz'e olan vüfûr-ı ubûdiyyet ve fart-ı rukkıyyetiniz muktezâsınca sen dahı müşârun-ileyh ile ve sâyir Erdel'e tâbi' olan Macar beğleri ile hüsn-i ittifâk u ittihadile yek-dil ü yek-cihet olup Erdel'e tâbi' olan kılâ' u bikâ'ı ve kurâ vü zıyâ'ı ve varoşları ve sâyir yirleri ve bi'l-cümle umûmen vilâyet-i Erdel'i hüsn-i tedârükle hıfz u hırâset ve zabt u sıyânet eyleyüp her biriniz müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzre kal'alarınızı ve sâyir hıfzı lâzım olan yirleri Südde-i Sa'âdetüm'e olan ubûdiyyetiniz mücebince gereği gibi hıfz u zabt eyleyüp müşârun-ileyh ile ve birbirinizle istişâreden hâlî olmayup memleket zabt u rabtında mücidd ü merdâne olup müşârun-ileyh voyvodaya muhâlefet eylemeyüp

bâb-ı mu'âvenet ü muhâfazada dakîka fevteylemeyesin. Vilâyet-i Erdel mâ-tekaddemden enzâr-ı inâyât-ı ferhunde-âyâtımızla manzûr olmağın şimdiye değin nizâm u intizâm üzere olup her vechile a'dâdan himâyet ü sıyânet olunugelmişdür. Bi'l-fi'l dahı mâdâm ki Âsitâne-i Sa'âdetimiz'e ubûdiyyet ü ihlâs üzere olup müşârun-ileyh voyvoda ve serdârlarına kemâl-i itâ'at ü inkıyâdla hıdmet ü mu'âvenetde cümleñüz müsâra'at üzere olasız, kemâ-kân sıyânet ü himâyet olunup a'dâdan bir ferde bi-inâyeti'llâhi te'âlâ mazarrat irişdürilmeyüp hıfz u hırâset olunmak muhakkakdur. Anun gibi a'dâ tarafından bir hareket olursa İstefan Kral zamânında virilügeldeği üzere bu def'a dahı Budun ve Tımişvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe yazılıp; "Serhadde olan ümerâ vü zü'amâ vü sipâh u neferâtı onat zabteyleyüp üslûb-ı sâbık üzere mâbeynde vâkı' olan şerâyit-ı ahd ü emânı ri'âyet eyleyüp Erdel'e tâbi' aslâ bir yire dahl ü tecâvüz eylemeyüp dâyimâ düşmen yarağı ile müretteb ü mükemmel hâzır u âmâde olup anun gibi a'dâ tarafından bir hareket olup mu'âvenet lâzım olursa bî-tevakkuf varup mu'âvenet eyleyüp hüsn-i ittifâk ile a'dânun mazarrat u fesâdların def' u ref' eylemek bâbında ihtimâm üzere olalar." diyü tenbîh ü te'kîd olunmuşdur. Şöyle ki; kifâyet eylemez ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'den müstevfî asker-i zafer-eser gönderilüp himâyet olunmakdan hâlî olunmaz; hemân her birinüz mücidd ü merdâne olup müşârun-ileyhe hüsn-i itâ'at ü inkıyâdla lâzım olan hıdemâta mübâderet ü mu'âvenet eylemekde ve sâyir umûrda hüsn-i tedârükle vech ü münâsib görildüğü üzere kemâl-i itâ'at ile muhâfaza-i vilâyetde dakîka fevteylemeyesiz; şöyle bilesiz; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

326

Erdel Voyvodası Batori İştvan'ın, Kral İstefan'ın vefatı dolayısıyla dostluk ve sadakatın devamını ve himaye edilmelerini rica eden Erdel'e tâbi Macar beylerinin isteğiyle voyvoda nasbedildiği; ahâliye istimâlet verip Macar beyleri ile birlikte hareket ederek memleketin düzeni ve muhafazasının teminine gayret etmesi, Budun ve Tımişvar beylerbeyileri ile haberleşerek gerektiğinde onlardan da yardım isteyip düşman saldırılarını önlemesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. 2 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Hâlâ vilâyet-i Erdel Voyvodası olan Batori İştvan Voyvoda'ya yazılacak hükm-i şerîf sûretidür.

El-hâletü hâzihî Erdel'e tâbi' olan beğler ile Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânımız'a mektûb gönderüp; "vilâyet-i Erdel Kralı olan İstefan Kral mürdolduğın" bildürüp ve; "Erdel beğleri Südde-i Sa'âdetüm'e kemâl-i itâ'at ü ubûdiyyet ve ihlâs u sadâkatle kul oldukların" mektûbları ile bildürmüşler. Senün dahı mürdolan müşârun-ileyh İstefan Kral'a ve babasına kemâl-i ubûdiyyet ve hüsn-i taviyyet üzere olup Südde-i Sa'âdetüm'e dahı kemâl-i sadâkat ü ihlâsla ubûdiyyet ü rukkıyyetün olduğu Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrüm'e arzolunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i husrevânem muhît u şâmil olmuşdur ve vilâyet-i Erdel kadîmü'z-zamândan ilâ-hâze'l-ân sâyir Memâlik-i Mahrûsemüz gibi sâye-i himâyet ve zıll-i sa'âdetimizde te'addî-i a'dâdan masûn ve mazarrat u fesâdlarından me'mûn olıgelüp hâlâ dahı üslûb-ı sâbık üzere eger Macar beğleri ve eger sâyir vilâyet-i Erdel'e tâbi' olan porkolapları ve biroları ve eger sâyir re'âyâsıdır ve eger kılâ' u bikâ'ı ve kurâ vü zıyâ'idur

ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel umûmen kenef-i himâyetimizde masûn u mahfûz olmak murâd-ı hümayûnum olmağın senün hüsn-i sadâkatle ubûdiyyetün ve ihlâs ile itâ'atün muktezâsınca vilâyet-i Erdel'e seni voyvoda nasbeylemek bâbında fermân-ı şerîfüm zuhûra getirildi. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vusûl buldukda, kadîmü'l-eyyâmdan Atebe-i Ulyâmuz'a olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâs ve fart-ı rukkıyyet ü ihtisâsun müsted'âsınca Erdel'e tâbi' olan Macar beğleri ile hüsn-i ittifâk u ittihâdla yek-dil ü yek-cihet olup Erdel'e tâbi' olan kılâ'ı ve bikâ'ı ve kurâ vü ziyâ'ı ve kasabât u varoşların ve sâyir hıfzı lâzım olan yirlerin ve bi'l-cümle umûmen vilâyet-i Erdel'i hüsn-i tedârûkle hıfz u hırâset ve zabt u sıyânet eyleyüp Macar beğlerine ve porkolaplarına ve sâyir birolarına hüsn-i istimâlet ile tenbîh ü te'kid eylesesin ki, her biri kal'aların ve sâyir hıfz u zabt idegeldükleri yirlerin kadîmden Südde-i Sa'âdetimiz'e olan hulûs-ı ubûdiyyetleri muktezâsınca gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp gâflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden tamâm ihtiyât eyleyeler ve sen dahı kadîmden Atebe-i Ulyâmuz'a hulûs-ı ubûdiyyet üzere olan Macar beğleri ile müşâvereden hâlf olmayup hüsn-i ittifâkla vech ü münâsib görüldüğü üzere memleket ü vilâyetün ve re'âyâ vü berâyânun zabt u rabtında mücidd ü merdâne olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin. Bu bâbda Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Umûmen ol serhadlerde [olan] ümerâ vü zü'amâ vü sipâh u neferâtı onat vechile zabteyleyüp Erdel'e tâbi' olan yirlerden aslâ bir mahalle dahl ü ta'arruz eylemeyüp sâbıkâ virilen ahid-nâme-i hümayûnumda mastûr olan şerâyit-ı ahd ü emânı ve kavâ'id-i sulh u salâhı kemâ-kân ri'âyet eyleyüp müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır ve Erdel taraflarına nâzır olası ki, anun gibi a'dâdan bir hareket olup mu'âvenet lâzım olup taleb olunur ise gereği gibi mu'âvenet eylesesiz." diyü muhkem tenbîh ü te'kid olunmuşdur ve benüm dahı nazar-ı ferhunde-eserüm dâyimâ ol cânibden hâlf olmayup anda olan asâkir-i nusret-me'serüm kifâyet eylemeyüp dahı asker lâzım olursa Südde-i Sa'âdetüm'den müstevfî asker-i zafer-eser tedârük olunup gönderilmek mukarrerdür. Ana göre Erdel'e tâbi' olan Macar beğlerine ve sâyir a'yânına bu husûsı tenbîh ü i'lân eylesesin ki, her biri bâb-ı muhafazada basîret üzere olup emn ü emân-ı memleket ü vilâyet ve refâhiyyet [ü] itmînân-ı ra'ıyyet husûsında mücidd ü merdâne olalar. Şöyle ki; a'dâ tarafından bir hareket vâkı' olursa müşârun-ileyhimâ beğlerbeğiler ile haberleşüp vech ü münâsib görüldüğü üzere cem'ıyyet eyleyüp a'dâ-yı bed-nihâdun mazarrat u fesâdların def' u ref' eylemekde envâ-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin ve bi'l-cümle vilâyet-i Erdel'ün beğleri ve a'yân u re'âyâsı her vechile yek-dil ü yek-cihet olmak bâbında mümkün ü münâsib olduğu üzere sa'y ü ihtimâm eylesesin ve eger Budun ve eger Tımışvar beğlerbeğileri ile dâyimü'l-evkât haberleşüp ikdâm ü ihtimâmdan hâlf olmayasın ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne vechile tedârük eyleyüp tedbîr itdüğünü sâyir lâzımü'l-arz olan husûslar ile mufassal ü meşrûh yazup bildüresin ve mezbûr çavuşı üç günden ziyâde eğlendürmeyüp yarar, mu'temed âdemler koşup emrüm olduğu mahalle emîn ü sâlim ulaşıdurasın.

Erdel Kralı İstefan'ın vefatı dolayısıyla Batori İştvan'ın voyvoda nasbedildiği; Erdel'in düşman saldırılarından muhafazası için daha önce İskenderiyye, Mora ve Hersek taraflarında görevlendirilen Vulçitrın, Alacahisar ve Vidin sancakları beylerinin gerektiğinde yardıma gitmek üzere Tımışvar beylerbeyi emrinde görevlendirildikleri; Budun beylerbeyine de bu konuda emir gönderildiği; birlik olunarak hazır beklenip yardım talep edildiğinde gecikmeden Erdel taraflarının muhafazası için yardıma gidilmesi; ayrıca güvenilir birinin görevlendirilerek Erdel'in daima kontrol edilmesi ve elde edilen bilgilerin arz edilmesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. 2 Z.

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Âsitâne-i Devlet-âşiyânım'a mektûb gönderüp; "vilâyet-i Erdel Kralı İstefan Kral'ı mürdolduğın" bildürüp ve vilâyet-i mezbûre ümerâsı taraflarından dahı Dergâh-ı Âlem-penâhum'a mektûb vârid olup; "kral-ı mezbûrun mürdolduğu" husûsı i'lâm eyleyüp; "kadîmül-eyyâmıdan Südde-i Sa'âdet-penâh ve Bârgâh-ı Azamet-destgâhum'a envâ'-ı sadâkat ü ihlâs ve esnâf-ı ubûdiyyet ü ihtisâs üzre hıdmet idegelüp bi'l-fi'l dahı câdde-i itâ'at ü inkıyâddan udûl ü inhırâf üzre bir ferd olmayup umûmen Âsitâne-i Devlet-penâhum'a istikâmet üzre hıdmetde ber-karâr oldukları ve içlerinden Batori İştvan'ı Erdel voyvodası [o]lmağa(?) ittifâk üzre oldukları" i'lâm olundu. İmdi; eger müşârun-ileyh ve eger gayri ilçileri Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânım'a geldüklerinde her kimi ta'yîn ü ihtiyâr iderlerse ol nasbolunmak mukarrerdür. Eyle olsa; vilâyet-i Erdel hıfz u hırâseti ehemm olan Memâlik-i Mahrûsem'den bir memleketdür; her vechile sıyânet olunması lâzım olmağın bundan akdem Vulçitrın ve Alacahısâr ve Vidin sancakları beğleri Mora ve İskenderiyye ve Hersek taraflarına mu'âvenet içün ta'yîn olunup hâlâ husûs-ı mezbûr vech-i meşrûh üzre zuhûr bulmağın müşârun-ileyhim beğler kullarum umûmen sancaklarına müte'allik zü'amâ vü erbâb-ı tîmârıla sancaklarında müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla hâzır ve senün tarafuna nâzır olmak emrüm olmışdur. Ol cevânibde basîret ü intibâh üzre olup dâyimâ voyvoda olan âdemün varup ahvâl ü etvârların ma'lûm idinmeden hâlî olmayup anun gibi mu'âvenet lâzım olup sana haber geldükde hâzır bulunman emridüp bu bâbda Budun beğlerbeğisine dahı hükm-i şerîfüm irsâl olunmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, beğlerbeğili[ğü]ne müte'allik olan zü'amâ vü sipâh ile düşmen yarağıyla müretteb ü mükemmel hâzır u âmâde olup Erdel tarafına nâzır olasın. Anun gibi ol cânibden mu'âvenet içün haber geldükde müşârun-ileyhim beğler kullarumdan mahall iktizâ itdüğüne göre hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunup ırz [u] nâmûs-ı saltanatuma müte'allik olan husûslarda bezl-i maddî ve sarf-ı kudret eyleyüp bâb-ı mu'âvenet ü muzâheretde dakîka fevtitmeyüp envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm üzre olasın ve fermân-ı şerîfüm müsted'âsınca ol cevânibde ale'd-devâm âdemün varup gelüp vâkıf olduğun ahabârı Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eyleyüp ne vechile tedârük idüp hâzır u müheyyâ olduğun mufasssalen yazup arz eylesin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Budun beğlerbeğisine yazılmışdır.

328 *Samakov, Sofya, Tatarpazarcık, Dobniçe, Nevrapop, Demirhisar ve Köstendil kazâlarında ortaya çıkan ve ahalinin evlerini basıp gasp ve yaralama olaylarını gerçekleştiren ehl-i fesâdın yakalanarak haklarından gelinmesi.*

Âdemisi Ramazân'a virildi.

Samakov ve Sofya ve Tatarbâzarcık ve Dobniçe ve Nevrapop ve Timürhısâr ve Köstendil kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup Samakov Nâzırı olan Mehmed Çavuş mektûb gönderüp; "Taht-ı kazâlarınuzdan ba'zı ehl-i fesâd ittifâk idüp müslimânların evlerin basup esbâbların gâret idüp ve kimin mecrûh idüp dâyimâ şirret ü şekâvet ve fesâdları zâhir olup beş neferi tutulup haklarından gelinüp bâkîsi firâr itdüğün, anlar dahı elegetürilüp haklarından gelinmez ise re'âyâ vü berâ[yâ]nın perâkende olmalarına sebep olur." diyü i'lâm eylemeğin **buyurdum ki:**

Mezbûrları buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp hakk üzre görüp voyvoda vü mübâşirîn kimesneye iltimâ[s] itmeyüp şer'le haklarından geline ve bu bâbda; "Mehmed Çavuş mübâşeretiyle görölüp hadd-i şer'den tecâvüz olunmaya." diyü hüküm virilmişdür.

329 *Âsitâne-i Saâdet'e gelen ve geri Erdel'e dönecek olan iki Erdel beyi ile beraberlerinde gelen sekiz kişiye gerekli kolaylığın gösterilip geçecekleri yollarda güvenliklerinin sağlanması.*

Mezkûrlara virildi.

Erdel'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ Erdel beğlerinden Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelen iki nefer kimesnenün sekiz nefer âdemleri girü kendü atları ve esbâbları ile Erdel'e gitmek murâd idinüp yolda ve izde kimesne dahl ü ta'arruz eylememek bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl olursa kendülere ve esbâb ü tavarlarına yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp emîn ü sâlim birbirinize ulaşıdurasız. Ammâ; bindükleri tavar bârgîr olup yarar at alup gitmekden ziyâde hazer eyleyesiz.

330 *Beyinin bilgisi dışında hüküm ihrâc edip sahte hükümlerle timar ve zeâmet aldığı ve hükümler üzerinde değişiklik yaparak Ahmed'e ait gediği Mehmed'e sattığı bildirilen İmâdiye Hâkimi Sultan Hüseyin'in Kethudâsı Hacı Yunus'un dirliğinin başkasına verilmesi ve kendisinin hapsedilerek sonucun arz edilmesi.*

Âdemisine virildi.

İmâdiyye Hâkimi Sultân Hüseyin Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kethudân olan Hâcî Yûnus için; "senün ma'rifetün olmadın nice ahkâm-ı şerîfe ihrâc idüp celb-i mâl eyleyüp ve telbîs ile ze'âmet alup ve ammi-zâdesi Mehmed'e tîmâr alıvirüp ve fevtolan Şeyh Tâcüddîn'ün müteferrikahğı gedüğün Ahmed nâm kimesneye alıvirüp ve Ahmed nâmına ihrâc olunan emri Mehmed'e tebdîl itdürüp yigirmi bin akçaya bey' eyledüğün" ma'lûmun olmağla tutup habseyleyüp hükmi irsâl eyledüğün ve aldugı mâlî ashâbına alıvirdüğün" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; mezbûrun çünkü bu kadar fesâdı zâhir oldu, habseylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; fi'l-vâkı' mezbûrun ol vechile fesâd ü şenâ'ati zâhir olursa dirliğin âhara virdürüp dahı kendüyî habseyleyüp emri şerîfüm neye müncerr olduğın yazup bildüresin.

331

Sahâbeye küfrettiği ve fesat çıkarttığı için hapsedildikten sonra rüşvet karşılığı hapisten kurtulduğu ve Musul kadısı tarafından tercüman olarak istihdam edildiği bildirilen Hüseyin Kassar hakkında gerekenin yapılması ve niçin himaye edildiğinin bildirilmesi.

Diyârbekir beğlerbeğisine ve Musul kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Musul Kâdîsı olan Mevlânâ Mahmûd *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Hüseyin Kassâr nâm kimesne hâşâ sebb-i sahâbe-i kirâm eyledüğü ve nice fîsk u fesâdı zâhir olmağın kal'ada habsolundukdan sonra mâl kuvveti ile halâs olduğın" bildürüp ve sen ki kâdîsın, tercemân eyledüğün i'lâm olundu. İmdi; ol asıl müfsidi tercemân eyleyüp himâyet eylemeğe sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp mezkûrı elegetürüp dahı fi'l-vâkı' sebb-i sahâbe eyledüğü sâbit olup müseccel olmuş ise şer'le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyup ahvâli neye müncerr olduğın yazup bildüresin.

332

Üsküp'te Yahudi iken altı arkadaşıyla beraber İslâm'ı seçen ve Yahudilerin âlimi ve hâkimi olduğu bildirildiğinden münasip bir görev tevcih edilen, fakat daha sonra çeşitli uygunsuzlukları görülen Yahya'nın bundan sonraki isteklerinin yerine getirilmemesi.

Yazıldı.

Üsküb kâdîsının âdemisi Mehmed'e virildi.

Üsküb kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Mukaddemâ Yehûdîden mühtedî olan Yahyâ nâm kimesne için; "Altı nefer kimesne ile İslâm'a gelüp Yehûdîlerin âlimi ve içlerinde hâkimidür." diyü hâline münâsib cihet tevcih olunmağıçün Dergâh-ı Mu'allâm'a arzolunup hükm-i şerîfüm geldükde; "Mezkûr Yahyâ Rasûlüllâh'ı *salla'llâhü aleyhi ve sellem* vâkı'asında görüp müslimân oldu." [diyü] arzeylemişsin." diyü fermân olunup lâkin arz öyle olmayup tebdil itmişsin ve Hazret-i Risâlet-penâh'un *aleyhi efdalü's-salâh* şemâyil-i mübârekelerinden istifsâr olundukda kütüb-i ehâdis[de] mazbût olan hilye-i şerîfelerine ve istiğfâr idüp zevâyid-i evkâfdan akça için arz istedikde mütevellîlerin elinde zevâyid[de]n akça olmamağa ahkâm-ı şerîfe olup ve gâh oğlı henüz hatm-i Kur'ân itmedin cüz' ü kürsî taleb idüp Üsküb'ün huffâzı ve ehl-i Kur'ân'ı rızâ virmeyüp ve müflis olduğu cihetden; "Mâl-ı vakfı itlâf ide." diyü tevliyet tevcih olunmakdan havfolunup ve kendi kemâ-kân Yehûdî tâyifesiyle mu'âşeret ü mücâlesetden ve gâhî celb-i mâl için anlara ba'zı iftirâ vü bühtândan ve kendi maslahatı olmayan mevâdda fetvâlar ibrâz itmekden hâlî olmayup ve mezkûr Südde-i Sa'âdet'den bir hükm-i şerîf îrâd idüp; "Beş akça ile Yahyâ Paşa Imâreti'nde şeyh olup yirine nâyib nasbidüp Südde-i Sa'âdetüm'e gelmişdür; kimesneyi dahlitdurmeyesin." diyü fermân olunup lâkin mukaddemâ sene: 977 Ramazânı'nda mezkûrun yirini sâbıkâ mütevellî olan Hasan nâm za'îm İskender nâm kimesneye tevcih idüp berât itdürüp lâkin Budun câniblerinde olmağla berâtın hâliyâ ibrâz idüp geldükde; "Bana virilen emr-i şerîfde; "Meşîhate kimesneyi dahlitdurmeyesin." diyü emrolmuşdur. Dahlitdürmen." didükde; "Berât-ı hümayûnla vârid olan men' olunmaz." diyü cevâb virildükde mücâb olmayup şikâyet gitmişdür." diyü bildürdüğü ecilden **buyurdum ki:**

Mezkûrun şirret ü şekâveti vech-i meşrûh üzre mukarrer ü muhakkak ise min-ba'd vâkı' olan da'vâsın istimâ' itmeyesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 24 Zî'l-ka'de, sene: 978

333

Deryaya yün, pamuk vs. metâ verdirilmeyip iskelelerin kapatılması emredilmiş iken iskeleyle giden yolda bulunup Delvineli sipahilerden Ömer'e teslim edilen beş yük pamuk ile beş yüz at torbasının, mal sahibi ile Prekalma kadısı tarafından sipahinin evinin basılarak zorla alınması olayıyla ilgili araştırma yapılarak sonucunun bildirilmesi.

Parakalma nâhiyesinden Koşka nâm karyede sâkin Velî Abdullâh'a virildi. Fî't-târîhu'l-mezbûr.

Yanya Sancağı Beği Mustafâ, Depedelen ve Aydonat kâdîlarına hüküm ki:

Delvine Beği Bâyezîd Beğ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "deryâya yün ve penbe ve sâyir metâ' virdürmeyüp iskeleleri seddeylemek fermân-ı şerîfüm olmağın

iskeleye gider yolda deryâya karîb yirde beş yük panbuk ve beş yüz at torbası bulunmağın hıdmet-i mezbûra me'mûr olan çavuş girift idüp Delvine sancağında Prekalma nâhiyesinde on bin üç yüz akça tûmâra mutasarrıf olan Ömer nâm sipâhîye emânet virilmişken hâlâ Prekalma kâdîsı girift olan esbâb sâhibinden otuz filori irtîşâ itmekle esbâb sâhibi âlet-i harble gelüp mezbûr sipâhînün evin basup üç yirde mecrûh idüp esbâbı alup mezbûr kâdînun odasına alup gitdüğün" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, kazıyye arzolunduğı gibi olup fi'l-vâkı' memnû' olan metâ' girift olup mezbûr sipâhînün evinde emânetde iken müşârun-ileyh kâdî ile esbâb sâhibi ol vechile âlât-ı harb ile evin basup esbâbı cebren alduğı vâkı' mîdur, nicedür; zikrolunan esbâbı ol vechile alup evine gitdüğı sâbit olursa mufassal ü meşrûh yazup vukû'ı üzre bildüresin.

334 *İçel beyi tarafından, Larende'de önceden kasaplık yapan Muýtâboğlu Mehmed'in kendi parasıyla elli bin koyun alıp Kıbrıs'a götürüp Ordu-yı Hümayûn'a satabilecek kudrette olduğu bildirildiğinden adı geçene yeterli sayıda koyun aldırılıp Kıbrıs'ta kasaplık etmesinin sağlanması.*

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

İçil Sancağı Beğî Abdülgafûr Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "nefs-i Lârende ribâ-hôrlarından Müytâb-oğlı Mehmed nâm kimesne sâbıkâ kassâb olup hâlâ kassâblık itmeyüp ve bi'l-fi'l elli bin re's bıçağa yarar koyun cem' u iştirâ eylemeğe kâdir olup ve asâkir-i mansûre için kendü mâlî ile yigirmi bin re's koyun iştirâ idüp varup Kıbrıs'da fûrûht eyleyüp ziyâde fâyide eylemek mukarrer olup kassâb olmağa münâsib idüğün" bildürmişşin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; kazıyye arzolunduğı gibi olup mezbûr kimesne ribâ-hôr olup mütemevvil kimesne ise mezbûra kendü akçasıyla [narh-ı] cârî üzre kudretine göre vech ü münâsib görüldüğü üzre kifâyet mikdârı koyun aldurup mâlî ile cezîre-i Kıbrıs'da kassâblık itdürüp asâkir-i mansûreye bey' itdüresin.

335 *Bazı piyade ve piyade oğullarının, piyade defterinde kayıtlı iken bir yolunu bulup kendilerini vakfa veya sipahi timarına raiyyet yazdırıp hizmet teklîf olunduğunda piyadelikten ihrac olunduklarını bahane ederek göreve gitmedikleri şikâyet edildiğinden, piyade defterlerinin incelenmesi ve defterde piyade yazılı olanların raiyyetten çıkartılarak piyade hizmetinde kullanılmalarının sağlanması.*

Vilâyet-i Anadolu'da vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Kûtâhiyye Sancağı Piyâdeleri Beğî Mahmûd mektûb gönderüp; "ba'zı piyâde vü piyâde-oğulları piyâde defterinde mastûr u mukayyed iken bir tarîkıla nevbetlerinde kimi vakfa ve kimi sipâhî tûmârına ra'ıyyet yazdurup hâlâ hıdmet teklîf olundukda; "Biz

piyâdelikden ihrâc olmuş." diyü nizâ' idüp edâ-i hıdmet eylemedüklerin" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, piyâde defterine nazar idesiz; anun gibi defterde piyâde vü piyâde-oğlı olup piyâd[e]lik yirlerin tasarruf iderler iken birer tarfıkla kendülerin ra'ıyyet kayıtdürenleri girü ihrâc idüp piyâdelik yirlerin tasarruf itdürüp nevbetlerinde vâkı' olan hıdmetlerin edâ itdüresiz. Şöyle ki; mezkûrlar kadîmî piyâde-oğlı piyâde olup piyâde oldukları yirde dahı mukayyed olup vech-i meşrûh üzre; "Evkâfa ve sipâhîye ra'ıyyet yazıldük." diyü nevbetlerinde vâkı' olan hıdmetleri edâsına hılâf-ı kânûn u defter te'allül iderlerse men' idüp anun gibi defterde mukayyed piyâde-oğlı piyâde [olanlara] bi'l-fi'l piyâdelik yirlerin tasarruf itdürüp nevbetlerinde vâkı' olan hıdmetlerin edâ itdürüp hılâf-ı kânûn u defter te'allül itdürmeyesiz.

336 *İstanbul zahiresi için kazâlarından koyun ihracı emrolunan kadıların kazâlarındaki eski ve yeni celepler üzerine yazılan mevsim koyunlarını ve geçen seneden kalan bakayayı 979 senesi Muharrem ayının onbeşine kadar İstanbul'a eriştirip kasaplara teslim ettirmeleri; ayrıca kazâlarında vefat etmiş veya ortadan kaybolmuş celeplerle mevcutlarının ayrı ayrı defterlerini göndermeleri.*

Yazıldı.

Koyun emînine virildi. Fî 29 Za., sene: 978

Pr[e]vadi ve Varna ve Tekfurgöli ve Hırsova ve Silistre ve Şumnu ve Hezârgrad ve Akkirman ve Killi kâdılarına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul zahîresi için ta'yîn olunan koyundan taht-ı kazâlarınızda olan celeblerin üzerine yazılan mevsim koyunları sene: 979 Muharremü'l-harâmı'nun evâsıtına değin mahrûse-i İstanbul'a irişüp celeb defteri mücebince koyun emîni ma'rifeti ile kassâblara teslim olunmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bir ân ve bir sâ'at tevakkuf itmeyüp her biriniz bi'z-zât mukayyed olup taht-ı kazânuzda vâkı' olan atık u cedîd celeblerin üzerine yazılan mevsim koyunların ve sene-i mâzîyeden üzerlerinde bâkî kalan koyunları dahı bî-kusûr vakti ve mevsimi ile ihrâc eyleyüp her biriniz yarar nâyib ve süricilere koşup ve koyunlarının bıçağa yararın ihrâc idüp târîh-ı mezbûra değin mahrûse-i İstanbul'a yitişdürüp koyun emîni ma'rifeti ile ve celeb defteri mücebince kassâblara teslim itdüresiz ve taht-ı kazâlarınızda olan celeblerin anun gibi mürde vü girîhte var ise her biriniz girîhte vü mürde vü mevcûdların başka başka defter idüp mühürleyüp koyun ile gelecek nâyiblerinüzle Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesiz.

Bu dahi.

Bir sûreti, Lofça ve Plevne ve Niğbolı ve Rahova(?) ve Tırnovi ve Çernovi ve İvraca kâdılarına yazıla; hüküm.

337

bkz. hkm. 334.

İçil beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "nefs-i Lârende ribâ-hôrlarından Mûytâb-oğlu Mehmed nâm kimesne sâbıkâ kassâb olup hâlâ kassâblık itmeyüp ve bi'l-fi'l elli bin re's bıçağa yarar koyun cem' u iştirâ eylemeğe kâdir olup ve asâkir-i mansûre için kendü mâlî ile yigirmi bin re's koyun iştirâ idüp varup fûrûht iderse ziyâde fâyide eylemek mukarrer olup kassâb olmağa münâsib idüğün" bildürmişsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûra kendü akçasıyla narh-ı cârî üzre kud[re]tine göre kifâyet mikdârı koyun aldurup mâlî ile kassâb olup Kıbrus'a iletüp asâkir-i mansûre[ye] bey' itdüresin.

338

Kayseri'nin Kuramaz nâhiyesi Ağırnos köyü sınırında bulunan ve mutasarrıflarının evlâdından olduklarını iddia eden bazı kimseler tarafından zabtedildiği beyanıyla Mimarbaşı Sinan'ın kendi tasarrufuna verilmesini rica ettiği Çöngеле mezraasının durumunun araştırılıp sonucun ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Mi'mârbaşı-oğlu'nun kapukethudâsına virildi.

Kaysariyye beğine ve Kaysariyye kâdîsına hüküm ki:

Dârende Mi'mârbaşı Sinân dâme mecdühû gelüp; "Kuramaz nâhiyesinde Ağırnos nâm karye sınırında karye-i mezbûre halkı zirâ'at itdüğü Çöngеле nâm yedi yüz akçalık mezra'anun rub' mâlikânesi evlâd-ı Hâce Ömer üzre ve üç erbâ'ı dahı Ahmed veled-i Harâmî(?) üzre mukayyed olup hâliyâ mezbûrlarun evlâdı munkatı' olup hâricden ba'zı kimesneler; "Silsile-i evlâdiyuz." diyü mutasarrıf oldukların" bildürüp; "zikrolunan mezra'anun mâlikânesi kendüye temlîk olunmak" bâbında inâyet recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Göresiz; kazıyye arzolunduğu gibi olup mezbûrlarun bi'l-fi'l evlâdı munkarız olup hâricden ba'zı kimesneler ol vechile mutasarrıf ise –ki, tamâm zâhir ola– vukû'ı üzre mufassal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz.

339

Selânik'in Siroz kazâsında mahkemeye sarhoş olarak gelip voyvodaya küfrederek döğen Zeynî'nin küreğe konulmak üzere Kavala kaptanına teslim edilmesi.

Selânik Beği Mehmed Beğ'e ve Siroz* kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdî[sın], nâyibün Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Zeynî nâm kimesne mahkeme-i şerîfe serhûş gelüp Siroz* voyvodasına hılâf-ı şer'-ı şerîf nâ-şâyeste elfâzla şetmeyleyüp ve başka yüzine yumruk ile ve değnek ile urup ve mahkeme basup envâ'-ı te'addî eyledüğü müseccel olduğun" bildürmüşsin. **Buyurdum ki:**

Göresin; kazıyye arzulunduğı gibi olup sicilde mastûr olan mevâd şer'le sâbit ü zâhir olursa tudup Kavala kapudânına küreğe gönderüp teslîm idüp ve teslîm olunduğına temessük alup Südde-i Sa'âdetüm'e üzerine sâbit olan mevâddun sûret-i sicilleri ile gönderesin.

* Metinde şeklindedir.

340

Tımışvar'da güherçile madenlerinin olduğı yerlerde güherçile kazanlarına odun ve güherçile toprağı tedariki işlerinde çalıştırılan reâyaya görevliler tarafından zulmedildiğı ve karşılığı ödenmeden yiyecek alındığı yolunda şikâyetler vâki olduğundan, kimsenin reayaya zulmetmesine müsaade edilmemesi.

Güherçile üzerinde olan Dervîş Çelebî'ye virildi.

Vilâyet-i Tımışvar'da güherçile ma'denleri olduğı yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzda vâkı' olan güherçile ma'denlerinün vaz' olunan kazanlarına odun ve sâyir levâzımı için ve güherçile toprağı cem'ı için istihdâm olunan kurâ re'âyâsına eger havâss-ı hümayûnum re'âyâsıdır ve eger beğlerbeğı ve sancakbeğı hâsları re'âyâsıdır ve eger erbâb-ı tîmâr ve emlâk ü evkâf re'âyâsıdır; defter-i cedîd-i hâkânîde üzerlerine mukayyed olan hukûk u resmlerin edâ eyledüklerinden sonra voyvodaları ve sübaşılar ve zü'amâ vü erbâb[-ı tîmâr] ve ümenâ vü ummâl tâyifesi ve nevbetci ta'yîn olunan yeniçeri ve gayri istihdâm eyleyüp envâ'-ı te'addî olunduğı i'lâm olundu. İmdi; vilâyet-i mezbûre güherçile olunduğı yirlerde vaz' olunan kazanlara Defter-i Hâkânî kâtiblerinden Kâtib Dervîş ta'yîn olup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi taht-ı kazânuzda vâkı' olan güherçile ma'denlerine hıdmet eyleyen re'âyâyı aslâ bir ferde rencîde itdürmeyüp müft yim ü yimeklerin ve tavuk u kuzıların ve koyunların ve poklonların ve yağların ve bastırmaların ve sâyir me'kûlâtıdan aslâ bir nesnelerin aldurmayup her ne alurlarsa narh-ı cârî üzre akçaları ile rızâları ile bey' eyleyenlerden aldurup ve müft ü meccânen aslâ kendülerin ve bârgîrlerin ve koçilerin ümerâyâ ve gayriye ve bi'l-cümle aslâ bir ferde bi-vechin mine'l-vech istihdâm itdürmeyüp muzâyaka virdürmeyesiz. Şer' u kânûna muhâlif ve emr-i şerîfûme mugâyir kimesne iş eylemekden ziyâde hazer eyleyesiz. Güherçile husûsı ziyâde mühimmâtdandır; bu bâbda her birinüz mukayyed olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesiz. Anun gibi emr-i şerîfûme muhâlif re'âyâyı rencîde iderlerse her kimler ise [isimleri] ve resimleri ile yazup bildüresiz.

341

Van'da mahlûl bulunan gediklerin âdet-i kadîme üzere yarar Rum yiğütlerine tevcih edilmesi.

Alî Kethudâ'ya virildi.

Van beğlerbeğisine ve Diyârbekir defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem; "Mahmiyye-i Van'da olan gönüllü gedükleri iki-üç yüze irişmeyince kimesneye tevcîh eylemeyüp üç yüze irişdükte müstekıl defter eyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, Rûm yiğitlerinden yararlarına tevcîh oluna." diyü emrüm olmuş idi. Hâlâ anda dirlik mülâzemetinde olan kul tâyifesi perâkende olup kimesne rağbet eylemediği i'lâm olunmağın âdet-i kadîme üzre mahlûl vâkı' olan gedükleri yarar Rûm yiğitlerine tevc[î]h olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mahlûl vâkı' olan gedükleri âdet-i kadîme üzre darb u harbe ve ata ve tona kâdir sipâhilik tavrında mükemmel yarar Rûm yiğitlerine tevcîh eyleyüp deftere kayditdürüp bölüklerinde istihdâm eylesesiz.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî gurre-i Zi'l-hicce, sene: 978

342

Tımışvar dahilinde güherçile bulunan yerlerde gerekli araştırmanın yapılarak henüz işletilmediği bildirilen sekiz güherçile kazanının yerleştirilip her kime ait olursa olsun güherçile bulunan yerlere kazan koydurulup mümkün olduğu kadar çok güherçile imal edilmesi; bu iş için gerekli odunun âdet üzere reâyaya taşıttırılması; bazı sipahilerin kendi tasarruflarında olduğunu iddia ederek korulardan odun kestirmedikleri şikâyet edildiğinden Tise nehrinden Lipova Kalesi'ne kadar Mureş nehri üzerindeki koruların güherçile mühimmi için korunarak kimseye müdahale ettirilmemesi; güherçile hizmetinde çalışan reâyaya zulmedilmemesi ve diğer tekâliften muaf tutulmaları için defterlerinin gönderilmesi.

Defter-hâne kâtiblerinden Dervîş Çelebî'ye virildi.

Tımışvar beğlerbeğisine, defterdârına hüküm ki:

Bundan akdem Hızâne-i Âmirem'ün Tımışvar cânibi defterdârı olup bi'l-fi'l Hızâne-i Âmirem'de Defterdâr olan Muharrem dâme ulüvvühû Südde-i Sa'âdetüm'e geldükde ol diyârun güherçile ocaklarında kaç kıt'a kazgan işlediği ve mevcûd ne mikdâr güherçile olduğu sü'âl olunup defteri taleb olundukda; "Bi'l-fi'l ocaklarda yigirmi beş kazgan işleyüp ve sekiz kıt'ası henüz ocağa konılmayıp Tımışvar'da Top-hâne'de mahfûz olduğın ve Çanad sancağında işlenen güherçile ocaklarından ve diyâr-ı Erdel'den gelen güherçile –ki, tâcirlerden akça ile alınmışdur– cümle altı yüz yigirmi tokuz kıntâr ve üç yüz dirhem güherçile olup ve Tadlak(?) nâm havâss-ı hümayûnumda güherçile henüz zuhûr idüp sayır ocakları işlenmeğe başladığı zamânda ma'an işlememişdür." diyü i'lâm eylemeğın ol cevânibde vâkı' olan güherçile ocakları ahvâlin Südde-i Sa'âdetüm'de Defter-i Hâkânî

kâtiblerinden kıdvetü erbâbi't-tahrîr Dervîş nâzır ta'yîn olunup gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup müşârun-ileyh ile güherçile ma'âdi[ni]nün üzerine varup eger mezkûr Tadlak(?) varoşında ve eger Mahak(?) varoşında ve eger Çanad'da ve gayridedür; her nirede güherçile toprağı bulunursa zikrolunan sekiz kıt'a kazganı yirleştürüp ve anlardan gayri dahı kazgan nasbeylemeğe imkân var ise vech ü münâsib görüldüğü mahallerde her kimün toprağı olursa olsun lâzım olduğu mikdârı kazgan tedârük ü nasb itdürüp vâfir u müstevfî güherçile işledüp tevfir ü teksîri bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm itdüresin ve güherçile mühimmi için lâzım olan odunu şimdiye dek re'âyâya ne tarîk ile getürdülügelmış ise kadîmden güherçile ma'denlerine hıdmet eyleyen ve her halfa(?) elinde olan mühürlü defter mücebince ber-karâr-ı sâbık girü ol vechile ta'yîn olunan kurâ re'âyâsını getürdüp güherçile ocakların odunsuz komayup bâ'ıs-i avk olur husûslardan ihtiyât eyleyüp güherçileye müte'allik umûrda ümerâyı ve gayri dahlitdurmeyüp te'âruz itdürmesin. Güherçile husûsı ziyâde mühimmâtandır; sâyir umûra kıyâs eylemeyüp lâzım olan odunun ve sâyir levâzimin eger havâss-ı hümayûnum re'âyâsıdır ve eger beğlerbeği ve sancakbeği hâslarıdır ve eger zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr karyeleridir ve eger evkâf u emlâk ve gayridür ve bi'l-cümle derbend ta'yîn olunup ellerinde mu'âfiyyet için ahkâm-ı şerîfe olanlardan mâ'adâ her kimün re'âyâsı olup virilen mühürlü defterde mastûr olanların irişdürüp kimesneye te'allül ü bahâne itdürmesin ve nehr-i Mureş kurbinde ve sâyir mahallerde ba'zı kurâ kurbinde orman tağlar olup kurâ sipâhîleri; "Bu tağlar bizüm toprağımızda dâhıldür." diyü hâricden karye ahâlîsine odun kesmeğe ve güherçile ocaklarına gelecek odunun kesilmesine mâni' oldukları i'lâm olundu. İmdi; nehr-i Tişe'den Lipova Kal'ası'na varınca nehr-i Mureş üzerinde vâkı' olan eger korı vü orman ve mübâh tağ ve gayridür; güherçile ocakları için korunması lâzım olan yirleri korudup eger ümerâ ve eger zü'amâ ve eger gayridür; dahlitdurmeyüp kimesne mâni' olmamak bâbında muhkem tenbîh ü yasak itdüresin. Ba'de't-tenbîh eslemeyenleri ism ü resimleri ve tîmârları ile yazup bildüresin ki, dirlikleri alınup âhara virile ve bi'l-cümle güherçile husûsında müşârun-ileyhün şükr ü şikâyetin müsmir ü mü'essir bilüp ana göre her biri güherçilenün teksîr ü tevfirine mu'âvenet eyleyüp lâzım olan havâyicine eger odun ve eger gayridür; kimesne mâni' olmaya ve vilâyet-i mezbûrede vâkı' olan güherçile ma'denlerine istihdâm olunugeldüğü üzre Çanad fârislü beşlerin ağalarıyla ta'yîn eyleyüp güherçile mühimmi tururken beğlere ve gayriye mezbûrları istihdâm itdürmeyüp men' u def' eylesin ve güherçileye istihdâm olunan re'âyâyı beğler ve sâyir zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr[a] istihdâm itdürmeyüp muhkem tenbîh ü yasak eylesin ki, güherçile[ye] istihdâm olunan re'âyâyı rencide eylemeyeler. Bu bâbda kâdîlara dahı mü'ekked hükm-i hümayûnum yazılup tenbîh olunmuşdur. Sen dahı ümerâyâ ve kuzâta ve zü'amâyâ ve sâyir sipâhîye ana göre tenbîh eylesin. Eslemeyüp inâd eyleyenleri yazup bildüresin ve güherçile toprağı bulunduğu yirlerde eger havâss-ı hümayûnumdur ve eger beğlerbeği ve sancakbeği hâslarıdır ve eger zü'amâ ve gayri erbâb-ı tîmâr karyelerinde nirede bulunursa münâsib görüldüğü üzre mütehammil olduğına göre emrüm mücebince kifâyet mikdârı kazgan vaz' itdürüp güherçile işledüp eger kazgan vaz' olunmağa ve eger güherçile toprağı cem'ine kimesne[yi] dahl ü ta'arruz itdürmesin. Anun gibi kazgan vaz' eylemeğe ve güherçile toprağı cem'ine mâni' olur kimesne var ise

ism ü resmi ile yazup bildüresin. Güherçile tevfir ü teksîri bâbında ziyâde ihtimâm-ı şerîfüm vardur; sen dahı ana göre mukayyed olup müşârun-ileyhe onat tenbîh ü te'kîd eyleyesin [ki], gice vü gündüz sa'y ü ikdâm eyleyüp vâfir u müstevfî güherçile işletmek ardınca ola ve şimdiye dek kaç kazgan vaz' olunup sonra dahı ne kadar vaz' olunduğın ve her kazganda ne kadar güherçile işlenmeğe mütehammil olup ne vechile tedârük eyleyüp vaz' olunan kazganlar ne asıl mevâzı'da vaz' olunduğın ve güherçile[ye] hıdmet eyleyen kurâyı mu'âf olmağışün müstekıl defter eyleyüp gönderüp ve sâyir ahvâlin mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

343 *Köprülü Kazâsı Nâibi Ahmed'in reâyaya zulmettiği yolundaki şikâyetlerin incelenmesi ve suçlu görülürse görevden alınması.*

Sâhib-i sa'âdetün cebecibaşısına virildi.

Köprülü kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Köprülü'de niyâbet eyleyen Ahmed nâm nâyib yirlü nâyib olup eski nâyib olmağın bir-iki def'a niyâbetden ref' olunmağışün hükm-i hümayûnum virilüp* henüz ref' olunmayup re'âyâya zulm ü te'addî eylediği i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vusûl buldukda, kazıyye arzolunduğı gibi olup re'âyâya zulm ü te'addîsî olduğu sâbit olursa niyâbetden ref' eylesin.

* Metinde şeklindedir.

344 *Bazı şahısların kadınlarını ve kızlarını alıp fuhuş yaptırdıkları ve zimmetlerinde bulunan mâl-ı mîrîyi vermedikleri şikâyet edilen çingene tâifesinin yakalanıp zimmetlerindeki mâl-ı mîrî tahsil edildikten sonra suçları sabit görülenlerin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Kapukethudâsına virildi. 28 Za., sene: 978

Lalaya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; " "ba'zı kimesnelerün hâtûnların ve kızların alup hılâf-ı şer'-ı şerîf fi'l-i şenî' itdürdükleri istimâ' olunan Çingân tâyifesi zimmetlerinde olan mâl-ı mîrî tahsîl olundukdan sonra kendü[ler] küreğe gönderilüp dahı ahvâlleri arzolunmak" fermân olunmağın tâyife-i mezbûre zimmetlerinde olan mâl-ı mîrî[yi] edâ itmeyüp ol bahâne ile günden güne ef'âl-i kabîhaları ziyâde olup hılâf-ı şer'-ı şerîf alâniyyen ef'âl-i şenî'aya irtikâb itdüklerinden gayri içlerinden cebr ile çekilmiş iki hâtûn halâs olmak ümmîzine mektûb gönderüp i'lâm-ı hâl itdüklerinde getürdülüp tâyife-i mezbûreden gördükleri te'addîleri takrîrleri üzre müseccel olduğın" bildü[r]üp sûret-i sicillerin bile göndermişsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, yarar âdemler gönderüp mezkûrlar her kande ise elegetürüp toprak kâdîları ma'rifetleriyle zimmetlerinde olan mâlûmı bî-kusûr tahsîl itdükden sonra vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'ati sâbit olanları kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp

ve ahvâllerin mufassalen yazup bildüresin. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara dahl ü tecâvüz olunup ve ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan hazer idesin.

345 *Taraklı'da yakalanan Hallacoğlu adlı hırsızın Süddet-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Taraklu kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Ankara'da ev açup Taraklu'da elegetürilen Hallâcoğlu dimekle ma'rûf hırsuzı yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre Taraklu'da tutulan mezbûr hırsuzı kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî 7 Zi'l-hicce, sene: 978

346 *Moton Kalesi yakınlarında düşman gemileri görüldüğünde topçuların etrafı haberdar etmek için top atmaları gerektiği halde topçubaşıya bağlı oldukları gerekçesiyle dizdara itaat etmedikleri bildirildiğinden, sozkonusu topçulara ve hisar erlerine, bundan sonra görev başında bulunmayanların gediklerinin alınıp kendilerinin küreğe konulacaklarının tenbih edilmesi ve imtihansız topçu gediği verilmemesi.*

Mora Sancağı Beği Mehmed'e hüküm ki:

Moton Kal'ası dizdârı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Moton Kal'ası mukâbelesinde deryâ yüzinde küffâr-ı hâksâr kadırgaları göründükde etrâfî âgâh eylemek için kal'adan top atılmak lâzım geldükde topçılar hâzır bulunmayup; "Niçün bulunmazsın?" diyü tenbîh olundukda; "Topçubaşı hükmindeyüz; dizdâr hükminde değilüz." diyü te'allül eyledüklerin ve mukaddemâ Trablus kalitesin küffâr basup firâr itdüğü zamânda kal'a etrâfında her birine kol ta'yîn olunan topçılarun ba'zısı ol mahalde ta'yîn olunan toplar üzre hâzır bulunmayup ihmâl üzre oldukların" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, topçubaşına ve topçılar ve sâyir hısâr-erenlerine tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, hıdmetlerinde olup hâric yirlerde gezmeyüp her biri gedüklerinde dâyimâ hâzır bulunalar. Anun gibi hîn-i muzâyakada hıdmetde bulunmayan eger topcı ve eger hısâr-eridür; gedüklerin âhar müstehıkk olanlara arzyledükden sonra ol asıl muzâyakada bulunmayup ihmâli olanları elegetürüp Anabolı kapudânına teslîm itdüresin [ki,] küreğe konıla ve imtihân eylemedin topcı gedüklerin sancakbeği ve kâdî ma'rifeti ile virmeyesin ve kılâ'un müstahfızların ve topçılar[ın] onat zabteyleyüp kimesneyi hâricd[e] ve kendü hevâsında gezdürmeyüp kılâ'ı muhkem hıfz u hırâset itdüresin.

Karesi ve Biga sancaklarını tahrir etmekle görevlendirilen Kütahya Kadısı Kemal hakkında dirlik tevzii esnasında yolsuzluk yaptığı yolunda şikâyetler vukû bulması üzerine tahrir görevinin Marmara kadısına verildiği; adı geçenin kalan yerleri tahrir etmesi ve sipahiler seferden döndükten sonra, her sipahiden berat ve yaftalarını isteyip tevzii yeniden adaletli bir şekilde yapması.

Beğ hazretlerine gönderildi; kise ile.

Marmara kâdisına hüküm ki:

Bundan akdem Karesi ve Biga sancaklarının tahrîri sâbıkâ Kütâhiyye Kâdisı Kemâl ile Defter-i Hâkânî kâtiblerinden Piyâle'ye emrüm olup Karesi sancağın tahrîr ü tevzî' idüp bir mikdârı kalup ammâ; ba'zı sipâhîler Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "Tevzî'ı adâlet üzere itmeyüp ifrâ[t u] tefrît itmişdür. Nice kimesneleri emîr ve sipâhî-zâde kaydidüp ve be-nevbet tîmârları emirsüz* birikdürüp kendü âdemlerine tevcîh idüp ve emirsüz* ifrâzdan ba'zı kimesneye tîmâr tevc[î]h idüp ve beğlerbeğinden yâftesüz tîmâr tevcîh eyleyüp ve nice gayr-i müstehıkklara tîmâr virüp ve bi'l-cümle defteri muhtell olup tekrâr görölüp tashîh olmak ve Biga sancağı dahı henüz tahrîr lâzım olmayup bu bâbda senün emânet ü diyânetüne hüsn-i i'timâd olmağın bu husûsı sana emridüp mezkûr** kâtib ile defterleri[n] gönderüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyhün tahrîr itdüğü Karesi defterlerin mührile zabtidüp dahı sipâhî tâyifesi inşâ'a'llâhü'l-E'azz seferden hayr ile avdet idince müşârun-ileyhe virilen berât mücebince Biga sancağının kemâl-i adâlet ve hüsn-i istikâmet ile tahrîrine şürû' eyleyüp sipâhî gelince itmâma irişdürüp dahı inşâ'a'llâh sipâhî tâyifesi geldükde evvelâ her sipâhîden tîmârı üzerinde idüğüne beğlerbeğisinden yâfte taleb idüp müşârun-ileyhün tevcîh itdüğü tezkiresini berât ile tatbîk idüp şol tîmârlar ki, berât u yâftesi mücebince adâlet ile tevcîh itmişdür, ibkâ idüp; anları ki, adâlet üzere tevcîh itmeyüp müstehıkk olduğundan ziyâde virüp yâhûd tevcîhde küllî himâyet idüp ba'zısına gadritmiş ola, anları istihkâklarına göre tashîh u tevcîh idüp ve eger anun gibi sipâhî-zâdeleri ve müteseyyidler olup bi'l-fi'l tîmâra tâlib olanlar ve sipâhî-zâde yazmış ise anları ref' idüp ve emirsüz be-nevbet tîmârları birikdürüp müstekıll itmiş ve müstekıl tîmârı be-nevbet itmiş ise anlar[ı] da tashîh idüp defter-i atîk mücebince müstekıll olanı ve be-nevbet eyleyüp ve kadîmî hâss olan karyeleri birer tarîk ile âhara virüp anun gibi dahı varsa kadîmî hâss olup hâss olmağa yararları girü hâss idüp ve bi'l-cümle bir vechile tashîh eylesin ki, eger sipâhî ve eger re'âyâya te'addî olmayup kemâl-i adâlet üzere ola ve Biga'nun dahı tahrîri tamâm oldukda Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyesin. Ol bâbda emr-i şerîfüm ne vechile olursa mücebiyle amel eylesin ve ba'zı sipâhîler tahrîre şürû'dan sonra mücerred tîmârları ziyâde olmak için aslı yok iken tîmârların tekâmül ile tîmârları kabardup ve ba'zı dahı birbirinden bırakdurup tîmârına terakkîsini ilhâk itdürüp ana göre beğlerbeğisinden yâfte getüreler, anun gibilerin asl-ı icmâlde tîmârları ne ise ana göre tevcîh idüp tahrîr [ü] tevzî' emroldukdan sonra anun gibi tîmârları asıl olmayup mücerred ziyâdesin kabûl idüp veyâhûd birbirinden bırakdurup hissa ilhâk idenleri kabûl itmeyüp aslı ile icmâllü tîmârları ne ise ana göre müstehıkk olanları tevcîh eylesin.

* Metinde لورفر şeklidir.

** Metinde صكونز şeklidir.

348 *Şam defterdarının hacıları karşılama işiyle ilgili ihtiyaçlara harcanması gerekli olan meblağı bir an önce tedarik edip Şam beylerbeyine teslim etmesi.*

Mehmed Çavuş'a virildi.

Şâm defterdârına hüküm ki:

[Şâm beğlerbeğisi] Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "huccâc istikbâline Tebûk nâm kal'aya varmak âdet olup lâkin bu sene-i mübârekde ziyâde kaht ve salma develeri za'f ve yağmur kılet üzre olmağın Alâ'ya dek varılmak" lâzım idüğün ve "Kadîmden kaht u kılet oldukda mahall-i mezbûra dek varılugelmişdür." diyü haber virmeğün; "harc-ı lâzimleri mukaddemce görölüp tedârük olmak" bâbında hüküm gönderilmesin" arzylemeğün imdi; bu makûle masâlih-ı mühimme olıcak arz olunmağa ihtiyâc yokdur. Ale'l-husûs bu sene-i mübârekde huccâc kesret üzre olup zahîre dahı kılet üzre olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp huccâc istikbâline müte'allik vâkı' olan mühimmâtta tedârüki için harc-ı lâzimelerin mukaddemce tedârük eyleyüp ber-vech-i isti'câl teslîm eylesin ki, avk u te'hîr olunmalu olmayup vakti ile varup mahall-i ma'hûda dek istikbâl eyleyeler. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur; sâyire kıyâs eylemeyüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin.

349 *Şam beylerbeyinin, hacıların karşılanması işine sarfolunacak meblağ hakkındaki arzına binâen, Şam defterdârına hüküm gönderildiğinden, sözkonusu meblağın alınıp gerekli yerlere harcanması.*

Mezbûra virildi.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp ["()"] arzylemişsin. İmdi; Şâm defterdârına hükm-i hümayûnum yazılıp harc-ı lâzimeleri mukaddemce tedârük eyleyüp vermek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sen dahı bu bâbda gereği gibi mukayyed olup lâzım olan harc u masârifî mukaddemden alup huccâc istikbâline müte'allik levâzime sarfidüp vakti ile mahall-i ma'hûda dek irişdürüp huccâc istikbâl itdüresin. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur; ihmâlden ziyâde hazer eylesin.

350

Köstendil'de, tımarını almak için Ejderhan Seferi'nde babalarını katlettikleri bildirilip hapsolunması emrolunan iki kardeşten küçüğünün sefere gitmediği ve olaydan haberi olmadığı bildirildiğinden serbest bırakılması.

Kethudâsına virildi.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Köstendil sancağında 5999 tımârı olan Seferî-oğulları'ndan Dervîş ve bir karındaşı dahı Ejderhân Seferi'nde babaları tımârın almağıçün babaların katleyledükleri" i'lâm olunmağın; "mezkûrlar elegetürilüp habsolunmak" emrüm olmağın mezbûr Dervîş elegetürilüp habsolunup ammâ; "Karındaşı küçük olup Ejderhân Seferi'nde bile olmayup katl husûsında haberi olmayup bu katl Dervîş'den sudûr eylemişdür." diyü haber virdüklerin" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm oldı. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; arzolunduğı üzre sağır olan karındaşı bile değil ise ana mukayyed olmayup rencîde itdürmeyesin.

351

Şam'da bulunan altmış-yetmiş kadar zaîmin mâl-ı mîrî ile alakalı çeşitli işleri deruhte ettikleri ve aslî görevleri ile ilgili bir hizmete gitmeleri gerektiğinde öteki işlerini bahane ederek göreve gelmedikleri bildirildiğinden zimmetlerindeki mâl-ı mîrînin tamamen tahsil edilip mâl-ı mîrîye müteallik işlerle alakalarının kesilmesi ve aslî görevlerinde istihdam edilmeleri.

Mehmed Çavuş'a virildi.

Şâm beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki beğlerbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Şâm-ı Şerîf'de altmış-yetmiş za'îm olup her biri kimi emîn ve kimi âmil ve kimi mütevellî ve kimi icâreye iş alup bir mühim maslahat düşüp ılgar olunmalu olsa veyâhûd muhâfazaya göndermelü oldukda; "Elimüzde emânet ü icâre veyâ gayri masâlih vardır." diyü ılgara ve muhâfazaya varmayup ve murâdları tahsîl-i emvâl olmaduğın, mücerred hıdmetden kalmak olduğın ve ellerinde olan emânetlerden beş-on yıllık bâkîleri olduğın" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sen ki defterdârısın, mezbûrların emvâl-i mîrîye alâkaları var ise zimmetlerinde olan mâl-ı mîrî[yi] külliyyen tahsîl itdürüp bir akça ve bir habbe bâkî komayup alâkaların kat' itdüresin ve mezbûrlara min-ba'd bu makûle husûsları virmeyesin. Şöyle ki; alâkaları içinde ılgar veyâhûd bir mühim hıdmet vâkı' olursa mâl husûsında olan alâkalarına yarar âdemlerin nasb u zabt itdürüp sen ki beğlerbeğisin, mezbûrları vech ü münâsib gördüğün üzre istihdâm eyleyesin; ınâd ü muhâlefet eyleyenleri ism ü resmleri ile yazup bildüresin.

Payas İskeleyi'nden Mısır'a gönderilecek nüzül için ihtiyaç duyulan gemilerin İçel sancağından tedarik edilmesi ve sevkiyat hakkında bilgi verilmesi.

Mezbûra virildi.

Haleb beğlerbeğisine ve kâdısına ve defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "düstûr-ı mükerrrem Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* cânibinden mektûb vârid olup; "Payas İskeleyi'nde olan nüzül Mısır'a gönderilmesin" i'lâm idüp lâkin gemiye muzâyaka vü ihtiyâc olduğın" bildürmişsin. İmdi; İçil Sancağı Beği Abdülgafûr *dâme izzühû*[ya]; "Haleb cânibinden Mısır'a nüzül irsâli için senden gemi talep olunur ise kifâyet mikdârı gemi tedârük idüp gönderesin". [diyü] emrüm olup hükm-i şerîfüm gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh ile haberleşüp ne mikdâr gemi lâzım olur ise ta'yîn eyleyüp âdem gönderüp müşârun-ileyhden talep idüp kifâyet mikdârı gemiler getürdüp zikrolunan nüzülü tahmîl idüp emrüm üzere Mısır'a irsâl eylesesin ve ne mikdâr gemi gelüp ne kadar nüzül tahmîl olunup ve ne vechile tedârük idüp ve kimlerün gemilerine tahmîl eyleyüp ve ne zamânda irsâl eyledüğün mufassal ü meşrûh yazup arzeyesin.

Cîze Vilâyeti Şeyhü'l-Arabı Cafer'in önceki Şeyhü'l-Arab Allâm ile mübaşir, küşşâf, ümenâ, mültezimîn ve diğer bazı şahısların zimmetlerinde mîrî mal olduğunu belirtmesi üzerine ilgili defterler kontrol edilerek ve şahitler huzurunda hesapları görülerek zimmetlerinde bulunan mîrî malların tahsil edilmesi; vilâyette bulunan cürrâfe ve cüsûr hizmetlerinin hariçten kimselere yaptırılmayıp Cafer'e tefviz edilmesi ve konu hakkında inceleme yapılarak ayrıntılı bilgi verilmesi.

Muhyî Çelebî'ye virildi. 18 Zi'l-hucce, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına ve Cîze kâdısına hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Cîze Şeyhu'l-Arabı olan dârende kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Şeyh Ca'fer *dâme mecdühû* gelüp mukaddemâ Şeyhu'l-Arab olan Allâm için; "mâl-ı mîrîden haylî nesne bel' u ketm idüp zimmetinde* bâkî mâl-ı mîrî olduğın" bildürüp; "tahvîlinde vâkı' olup zabt u kabz eylediği mâlî yirlü yirinden olıgelen âdet ve kânûn-ı kadîm üzere şühûd-ı beled ve mübaşirler defterleri mücebince teftîş olunup zimmetinde sâbit ü zâhir olan mâl-ı mîrî alınup ve andan mâ'adâ vilâyet-i mezbûrenün eşrâmında(?) dâhıl mübaşirler ve küşşâf vü ümenâ vü mültezimînün dahı müstevezibleri(?) vech-i meşrûh üzere yirlü [yiri]nden görölüp ve vilâyet-i mezbûrede olan cürrâfe vü cüsûr-ı hâssa hıdmeti hâricden kimesnelere itdürlüp cürrâfe vü cüsûr-ı hâssa için re'âyâdan aldıkları mâlî Hazîne'ye teslîm eylemeyüp kendüler ekl ü bel' itmekle mâl-ı mîrî ve bunun iltizâmına küllî zararı olup cürrâfe vü cüsûr hıdmeti dahı yed-i edâ(?) idüp ve bu sene-i mübârekde cürrâfe vü cüsûr için alınan mâlî yirlü yirinden teftîş idüp eger mahalline sarfolunup cisrler ma'mûr olmuş ise muhâsebelerine mahsûb olup ve illâ mezkûr mâlî kabzidenlerden alup toprak

kâdîsı ma'rifeti[y]le mahalline sarf u harc eyleyüp cisrleri ta'mîr idüp ve hâlâ vilâyet-i mezbûrede mübâşeret hıdmetinde olup re'âyâdan mâl-ı mîrî kabziden mübâşîrinden Abdül[la]tîf ve Selâme-i Şüveyhî ve Cemâlüddîn-i Ezherî nâm kimesneler mâl-ı mîrîden küllî nesne ekl ü bel' idüp anlar dahı vech-i meşrûh üzre yirlü yirinden görölüp üzerlerine şer'le ne mikdâr mâl sâbit olur ise alınup ve vilâyet-i mezbûrede olan kasablik ve sâyir mîrî için zirâ'at olunan husûsların üzerlerine havlî(?) olanlardan Hasan bin Hâmid el-Havlî ve Mîhâsî(?) nâm zimmî vekîl ve bakıyye-i havlî(?) vekîller dahı mîrî mevrû'âtdan haylî nesne ekl ü bel' idüp anlar dahı yirlü yirinden görölüp zimmetlerinde sâbit olan mâl-ı mîrî tahsîl olunmak bâbında hüküm" recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan Şeyh Allâm'ı ve sâyir mübâşîrîni ihzâr ve müşârun-ileyh ile berâber idüp mezkûrun tahvîlinde vâkı' olup iltizâmında dâhıl olan mevâddan tafsîl olunan husûsları vech-i meşrûh üzre şühûd-ı bilâd ve mübâşîrlerün defterleri mücebince kadîmde olıgelen âdet ü kânûn üzre müşârun-ileyh çavuşum mübâşeretiyle yirlü yirinden dikkat ü ihtimâm ile tefâtş ü tefahhus eyleyüp göresiz; fi'l-vâkı' mezkûrlar zimmetlerinde mâl-ı mîrî olup sâbit ü zâhir olur ise te'hîr eylemeyüp bî-kusûr taleb idüp mevcûd olan mâlları kifâyet eylemez ise esbâb ü emlâklerin satdurup tahsîl idüp kifâyet eylemez ise küfelâsından ve şer'le tahsîli lâzım olanlardan bî-kusûr tahsîl idüp alup Hızâne-i Âmirem'e teslîm eylesesiz ve vilâyet-i mezbûrede vâkı' olan cürâfe vü cüsûr hıdmetin hâricden kimesne[ye] itdürmeyüp müşârun-ileyhe tefvîz eylesesiz ve mezkûrlardan ne mikdâr mâl tahsîl olunup ve üzerlerine ne makûle mevâd sâbit olur ise aynı ile mufassal ü meşrûh yazup defter itdürüp mühürleyüp ve imzâlayup bir sûretin anda alıkoyup bir sûretin mûmâ-ileyh çavuşumla Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesesiz. Ammâ; hîn-i tefâtşde tamâm hakk üzre olup ahad-i tarafeyne meyl ü muhâbâ ve himâyet olunup âhara te'addî vü ihânet olunmakdan hazer eylesiz.

* Metinde şeklindedir.

354

Erdel kralı, Lipova ve Pankota sancaklarının tahriri esnasında Erdel'e tâbi bazı köylerin de dirlik olarak tevzi edildiğini bildirdiğinden, karışıklığın giderilmesi için Lipova, Pankota ve Çanad sancaklarının cedid mufassal defterlerinin, Âsitâne-i Saâdet'teki defterlerle karşılaştırılmak üzere Dersââdet'e gönderilmesi.

Güherçile hıdmetinde olan defter kâtiblerinden Dervîş Çelebî'ye virildi.

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm yazıla ki:

"Livâ-i Lipova ve Pankota sancaklarının kurâsı vilâyet-i Erdel'e tâbi' ba'zı kılâ'a karîb olan kurâyla mahlût olup tahrîr-i cedîdde vilâyet-i mezbûreye tâbi' ba'zı kurâ tahrîr olunup ümerâ vü zü'amâ ve sâyir sipâhîye tevzî' olunmuşdur." diyü bundan akdem Erdel kralı nice def'a arzidüp bu def'a görölüp faslolunması lâzım olmağın bundan [akdem] muharrir-i vilâyet Halîl Beğ ol diyârı tahrîr idüp virdüğü mufassal defterleri bunda Âsitâne-i Sa'âdetüm'de mahf[û]z olmağın müceddeden tahrîr olunup sana irsâl olunan Lipova ve

Pankota ve Çanad sancaklarının cedîd mufassal defterleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp Halîl Beğ defterleriyle tatbîk olunması lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Bir ân tevakkuf olunmayup merkûm olan Lipova ve Pankota ve Çanad sancaklarının cedîd mufassal defterlerin der-kîse idüp ve mühürleyüp yarar âdemünle Der-sa'âdetüm'e irsâl eylesin.

355 *Şam beylerbeyinin Kansu ile Nuaymoğlu hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; Kansu'nun alaybeyi olan oğlunun yeteri kadar zahire ve deve ile hacıları karşılamak için görevlendirilmesi ve aralarında bir husûmet çıkmaması için dikkat edilmesi.*

Mehmed Çavuş'a virildi.

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kansu *dâme izzühû* ile Nu'aym-oğlu'nı sulh itdürüp hıl'at virmek için hükmi hümayûnum gönderilmeğın da'vet* olunup gelmedüklerin" bildürüp ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; müşârun-ileyh Kansu *dâme izzühû* alaybeği olan oğlın huccâc istikbâline müstevfî zahîre ve salma develerile göndermek için tenbîh ü te'kîd [olunmasın] emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan emr-i şerîfümü müşârun-ileyhe gönderüp dahı vech ü münâsib görildüğü üzre istimâlet virüp emîr-i hâclık kemâ-kân anun olup bu sene-i mübârekede ta'yîn olunmayup Nu'aym-oğlu'na tahsîs olunduğına bâ'ıs Kerek Şüveyk etrâfinun hıfz u hırâseti olduğın iş'âr idüp tesliye eylesin ki, te'hîr eylemeyüp emrüm üzre vâfir zahîre ve salma develerile Alâ'dan dahı öte huccâc istikbâline varup huccâcî emîn ü sâlim getirüp Şâm-ı Şerîfe îsâl eyleyüp gereği gibi hıdmetde buluna. Bu husûs ziyâde mühimdür; ihmâl eylemeyüp müşârun-ileyhi mümkün olduğu üzre tesliyet idüp oğlın istikbâle gönderilmek bâbında sa'y ü ihtimâm eylesin. Ammâ; bir vechile tedârük eylesin ki, Nu'aym-oğlu ile birbirlerine düşüp fesâda mü'eddî olmaya.

* Metinde şeklindedir.

356 *Rum vilâyeti muhafazasında görevli Trabzon Beyi Ömer'e, muhafaza hizmeti için veya ehl-i fesâdı yakalamak için yardım talep ettiği takdirde kalelerden yeteri kadar hisar eri verilmesi.*

Rûm'da vâkı' olan kılâ' dizdârlarına hüküm ki:

Hâlâ Rûm vilâyeti muhafazası Trabzon Beği Ömer *dâme izzühûya* emrolunup muhafaza için veyâhûd zuhûr iden ehl-i fesâd ü şenâ'at[i] elegetürmek için hısâr-eri lâzım olup sizden taleb eyledükde her biriniz kifâyet mikdârı hısâr-eri virmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup müşârun-ileyh cânibinden mektûb ü âdem gelüp muhâfaza için veyâhûd zuhûr iden ehl-i fesâdı elegetürmek bâbında mu'âvenet için hısâr-eri taleb eyledükde her birinüz kifâyet mikdârı hısâr-eri virüp gönderesiz ki, gereği gibi mu'âvenet ü muzâheret eyleyeler. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer idesiz.

357

Selânik'te suçu sâbit olan mücrimler ile suçları sâbit görülüp hapsolunduktan sonra bazı görevliler tarafından para karşılığı salıverilen suçluların buldurulması ve donanma gemileri geldiğinde gemilere teslim edilip defterlerinin gönderilmesi.

Selanik sancağı kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda ba'zı erbâb-ı fesâd elegetürilüp teftîş olunup şer'le fesâd ü şenâ'atleri sâbit olup sicill olundukda habsolunduklarından ehl-i örf tâyifesinden ba'zı kimesneler mücrimlerin akçaların alup habsden ıtlâk itdükleri ve ba'zı bi'l-fi'l mahbûs olup kaldıkları istimâ' olundu. İmdi; anun gibi fesâd ü şenâ'atleri şer'le sâbit olup ol makûle müseccel olan mücrimleri Donanma-i Hümâyûnum gemileri ol cânibe vardukda teslim eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz gereği gibi mukayyed olup anun gibi taht-ı kazânuzda fesâd ü şenâ'ati şer'le sâbit ü zâhir olup müseccel olan mücrimleri ol cânibe gemi vardukda iletüp sûret-i sicillerin mühürleyüp ve imzâlayup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesesiz ve şer'le fesâd ü şenâ'at[i] sâbit olan mücrimlerin ba'zınun akçaları alınup ıtlâk olundukları vâkı' ise ıtlâk idenler her kimler ise getürdüp ıtlâk itdükleri mücrimleri buldurup dahı cümlesin müşârun-ileyhün gemisine teslim eylesesiz. Ammâ; bu bahâne ile ahz ü celb olunup fesâd ü şenâ'ati olanlar himâyet olunup kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan ziyâde ihtiyât eylesesiz ve min-ba'd dahı fesâd ü şenâ'atleri müseccel* olan mücrimleri ehl-i örf ıtlâk itdurmeyüp Donanma-i Hümâyûnum gemilerine teslim idüp teslim temessüki ile sûret-i sicillerin Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesiz.

* Metinde şeklindedir.

358

Hac kâfilesi Mîrahûru Bahri'nin görevini yerine getirmede bir acziyeti varsa görevden alınması ve onun şartları ile veya uygun şartlarla görevi yapabilecek olanlar çıkarsa bildirilmesi.

Mehmed Çavuş'a virildi.

Şâm beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Kâfile-i Hacc-ı Şerîf Mîr-âhûrı olan Bahrî'nün hıdmetinde adem-i tedârûki var ise ol hıdmetinden ref' olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda göresiz; mezkûr Bahrî'nün adem-i tedârûki varısa te'hîr itmeyüp mezbûrı ol hıdmetinden ref' eyleyüp dahı anun şartları ile ol hıdmeti kabûl ider kimesne var mıdır, yohsa âhar tarîkıla mı taleb iderler; bi'l-cümle her ne üslûb üzre hıdmet-i mezkûreyi edâ

itmeği* kabûl iderlerise –ki, hem kâfile-i hacc-ı şerîfe ve hem huccâca ve Beytül'l-mâl'e nef'ı ola– vukû'ı üzre mufassal ü meşrûh yazup arzeyelesiz.

* Metinde şeklindedir.

359 *Şam kadısı tarafından tahsil edilip Şam Hazinesi'ne teslim olunan avâriz akçesinin Şam hazinesi ile birlikte Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Mehmed Çavuş'a virildi.

Şâm defterdârına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Şâm kâdîsı cem' eyledüğü avâriz akçasın Hazîne-i Şâm'a teslîm eyledüğin" bildürmüşsin. İmdi; hazîne-i Şâm'la Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ma'an gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, vilâyet-i Şâm'un cem' u tahsîl olunan avâriz akçasın hazîne-i Şâm'la ma'an Südde-i Sa'âdetüm'e göndermek için defteriyle alup kabzeyleyüp emr-i şerîfüm mücebince Şâm hazînesiyle ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyesin. Bu bâbda kâdîya dahı hükm-i şerîfüm gönderilüp defteriyle sana teslîm itmek emrüm olmuştur.

Mezbûra virildi.

Bir sûreti, Şâm kâdîsına yazıla ki: "... Cem' olunan avâriz akçasın defteriyle Şâm Hazînesi'ne teslîm eyleyüp gönderesin."

360 *Halep'ten toplanıp Halep Hazinesi'ne teslim olunan avâriz akçesinin Halep hazinesiyle birlikte Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Bu dahi.

Haleb kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Haleb'e fermân olunan avâriz akça[sı] cem' u tahsîl olunduğın" arzeyelemişsin. Eyle olsa; Haleb Hazînesi'ne teslîm olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, cem' olunan avâriz akçasın emrüm mücebince defteriyle Hazîne-i Haleb'e teslîm eyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e Haleb hazînesiyle gönderesin.

361 *Hac kâfilesinin karşılanması konusunda ilgili gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; hacıların zahire ve develerinin tedariki için gereği gibi itina gösterilmesi; kâfilenin karşılanması için iki yarar ve güvenilir bey tayin edilip önceden karşılama işiyle görevlendirilen Ali Bey ile birlikte gönderilmesi ve hacılara gereken yardımı yapması için Kansu'ya mektup ve adam gönderilip istimâlet verilmesi.*

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Şâm Emîr-i Hâccı iftîhârul-ümerâ'î'n-nazzâm Rıdvân *dâme ulüvvühû* ile Şâm Kâfilesi Kâdîsı Mevlânâ Muslihuddîn *dâme fazlühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Müzeyrib bu sene-i mübâreke Müzeyrib nâm menzilde tâyife-i Urbânun dev[e]leri gâyet kılet üzre olup ve kılet-i bârândan beriyyede ot bitmemeğle develeri gâyet zebûn olup yük getürmeğe kâdir olmamak ile huccâc-ı müslimîn bir mertebe muzâyaka çekmişlerdür ki, bir târîhda vâkı' olmamışdur. Lâkin Gazze Arabı'ndan Benî-Atıyye Kabîlesi'nden haylî Arab getürdülüp anların huccâca küllî mu'âveneti olup dört-beş yüz yük gönderüp bi-mâyeti'llâhi te'âlâ menzil-i mezkûrdan göçilüp Beytu'llâhi'l-Harâm cânibine azîmet olundu. Bu senede sâyir senelerden ziyâde zahîre vü deve tedârük olunup ve mu'tâd olan menzilden birkaç menzil dahı ilerüce göndermeğe sa'y oluna." diyü i'lâm eylemiş. İmdi; huccâc-ı şerîfün zehâyiri ve develeri tedârüki ve sâyir umûrı ehemmi-i mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup bu sene-i mübâreke huccâc istikbâli için bir-iki yarar kavî beğ ta'yîn eyleyüp ve sâbıkâ istikbâl için ta'yîn olunan Alî Beğ'i dahı bile irsâl eyleyüp ve mu'tâde-i ma'hûdeden ilerü Alâ nâm menzile varınca istikbâl itdürüp ve Kansu *dâme izzühûya* dahı mektûb ü âdem gönderüp; "Huccâc-ı zevî'l-ibtihâca mu'âvenet ü muzâheret eylesin." diyü gereği gibi istimâlet virüp bi'l-cümle huccâca müte'allik u müteferri' olan umûrda bir vechile mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ki, inşâ'a'llâhü'l-E'azz bu sene-i mübâreke muzâyaka çekilmek lâzim gelmeye.

362

Cîze vilâyeti şeyhü'l-Arabı iken Yemen Seferi'nde şehit olan Hammâd'ın yeğeni ve çocuklarının vasîsi olan Şeyh Cafer, önceki Şeyhü'l-Arab Allâm'ın kendisine ve Hammâd'a âit mal ve mülkleri gasbettiği yolunda şikâyetle bulunduğundan şikâyetin incelenerek davalarının görülmesi.

Cîze kâdîsına hüküm ki:

Dârende Şeyh Ca'fer *zîde mecdühû* gelüp; "hâlâ vilâyet-i Cîze Şeyhu'l-Arabı ve mukaddemâ Şeyhu'l-Arab olan Hammâd'un Ömer ve Selem(?) nâm sağır oğullarının vasîsi olup bundan evvel Şeyhu'l-Arab olan Allâm mezkûr ammisî Yemen Seferi'nde şehîd olup yirine bu şeyhu'l-Arab oldukda bir tarîk ile bunun şeyhu'l-Arablığın elinden alduğundan mâ'adâ bunun ve mezkûr ammisî Hammâd'un elli bin altunluk deve vü koyun ve sığır u câmûs ve galle ve sâyir esbâbların gasbidüp alup te'addî eyledüğün" bildürüp şer'le görülmeyişün hüküm taleb eylemeğın Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ahmed *zîde kadruhâyı* mübâşir ta'yîn idüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bundan akdem bir def'a şer'le faslolmuş olmayup on beş yıl terk olunmuş da'vâ değil ise ihzâr-ı husamâ kılup onat vechile hakk üzre teftiş idüp göresin; kazıyye arz olunduğu gibi olup şer'le sâbit ü zâhir olur ise mîrîye deyni ve alâkası var ise alâkası bi't-tamâm kat' olunup mâl-ı mîrî kabzolundukdan sonra bi-hasebi's-şer'i's-şerîf müteveccih-i kavîm(?) kimesneye te'allül ü nizâ' itdürmeysin. Tezvîr ü telbîs ve şühûd-ı zûrdan hazer idüp kazıyyede medhali olmayanı dahlitdürmeysin; tamâm hakk-ı sarîfha tâbi' olup kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet eylesin.

363

Filorina'da hırsızlık ve haramilik suçlarından aranan Şeytan Memi lakaplı Arslan'ın yakalanarak şikâyetçileriyle yüzleştirilip davalarının görülmesi.

Dergâh-ı Âlî kapucularından Mahmûd'a virildi. Fî 17 Zi'l-hicce, sene: [978]

Filorina kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazândan Şeytân Memi-oğlu demekle ma'rûf Arslan nâm zimmî hırsuz u harâmî ve ehl-i fesâd ü şenâ'at kimesne olup dâyimâ bir köyden bir köye gezüp tebdîl-i sû[re]t eyleyüp bir yirde karâr itmeyüp nice kimesnenün kapusın basup katleyleyüp bunun emsâli fesâd ü şenâ'atden hâlî olmaduğın i'lâm olunma[ğ]ı'n Filorina sübaşı[sı] mübâşeretiyile mezbûrun teftîş olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bi'z-zât mukayyed olup mezbûrı kefiline ve yatak u turak ve bi'l-cümle şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le faslolunmayup on beş yıl terkolunmayan husûsların teftîş idüp göresin; mezbûr sipâhî olup muhtâc-ı arz ise habsidüp ahvâlini vukû'ı üzre arzeyelesin; değilse şer'le müteveccih olan hukûkî ashâbına alıvirdükden sonra muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre amel eyleyüp şer'le ne îcâb iderse yirine getüresin.

364

Çerkeş kazâsının Şeyhdoğan köyünden Ebûbekir'in kürek cezasını çekmekte iken bir yolunu bulup kurtularak memleketine geldiği ve fesat çıkardığı bildirildiğinden yakalanarak Dergâh-ı Muallâ'ya gönderilmesi.

Kengırı beğine, Çerkeş ve Kurşunlu kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ Çerkeş kazâsından dârende Ebûbekir gelüp; "kazâ-i mezkûra tâbî' Şeyhtoğan nâm karyeden İlyâs bin İzzeddîn nâm kimesne bundan akdem emr ile küreğe konılmış iken bir tarîk ile halâs olup ol cânibe gidüp girü fesâd ü şenâ'atden hâlî olmaduğın" i'lâm eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrı elegetürüp yarar âdemlere koşup Dergâh-ı Mu'allâm'a irsâl eyleyesin; şöyle bilesin.

365

İspir kazâsında meliklikten azledilen Biki adlı zimmînin peygambere küfrettiği ve halkın kendisinin şerrinden olmadığı bildirildiğinden siyaset olunması.

Beğün kendüne virildi. 16 Zi'l-hicce, sene: 978

İspir beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Mektûb ve sûret-i sicil gönderüp; "Kazâ-i mezkûrda melik olup emr ile ref' olunan Biki nâm zimmî kemâl-i tuğyân üzre olup hâşâ sümme hâşâ Hazret-i Risâlet-penâh hazretlerine sebb ü şetm itmeği âdet idinüp vilâyet halkı telbîs ü tezvîr ü telbîsinden

havfitmekle çâre bulunmayup" hâliyâ ahvâlin kâdî-askerüm Pâye-i Serîr'e arzitdükde katlolunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Arzolunduğı gibiye mecâl vermeyüp siyâset idesin ve hakkından gelindüğün yazup bildüresin.

366

Semendire beyinin Hersek'te Nova ve Klis'te Gradişka kalelerine gönderilen barut ve yuvalak miktarı ile Gradişka'ya gönderilecek zahire için gemi tedariki ve Nova Kalesi'nde görevlendirilmek için Hersek'e bir miktar sipahi gönderilip kendisinin Özice'de beklemesi hususlarında gönderdiği mektubun alındığı; Mehmed Kethüda'yı başbuğ tayin edip iki yüz sipahi ile Hersek'e göndermesi, kendisinin de kalan askerlerle Özice'de Nova taraflarına düşman saldırdığı takdirde yardıma gitmek üzere hazır bir şekilde beklemesi.

Yazıldı.

Arz getüren Mustafâ'ya virildi. Fî 21 Zi'l-hıccce, sene: 978

Semendire beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "gönderilen emr-i şerîfüm mücebince Hersek Beği Kâsım dâme ızzühû tarafından gelen çâplara göre şimdiye değin iki bin dört yüz yuvalak ve dört yüz yetmiş kıntâr barut gönderilüp Nova Kal'ası düşmen ağzında olmağın yarak ve tedârüki mühimmâtıdan olup fermân olunursa yüz elli kıntâr barut dahı gönderilür ve Klis beği cânibinden gelen çâpa göre bin yuvalak ve Gradişka Kal'ası'na emrolunan iki yüz kıntârdan yüz yığirmi yedi buçuk kıntâr barut irsâl olunduğın ve hâlâ Hazîne'de mevcûd barut bulunmamağla yetmiş üç kıntâr bâkî kalmış; ol dahı Gradişka'ya gönderilmek üzere olduğun ve zahîre ahvâli gemilerde muzâyaka olmağın te'hîr olduğun ve hâlâ beş kıt'a gemi tedârük idüp iki kıt'asına un, üç kıt'asına arpa konulup Gradişka Kal'ası'na gönderilmek üzere olduğun ve Nova Kal'ası Semendire'den uzak olup Hersek'de dahı zahîre muzâyakası olup asker ile varmak müşkil olmağla bir mikdâr sipâhî gönderilüp sen Hersek'e dört-beş günlük Özice nâm kasabada hâzır ve ol [taraflara] nâzır olmak fermân olunursa mahallinde dört-beş günde varılmak mümkün olduğun" bildürmüşsin. Ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; barut u yuvalak ahvâlin eyü tedârük eylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup bâkî kalan eger barutdur ve eger yuvalaklardur; mu'accelen irsâl ü îsâl eyleyüp ve arzeyledüğün üzere Mehmed Kethudâ'yı iki yüz nefer sipâhiye baş u buğ ta'yîn eyleyüp iki yüz sipâhî ile müşârun-ileyhe gönderüp sen kasaba-i mezbûrede bâkî kalan asker ile hâzır ve ol taraflara nâzır olasın. Anun gibi iyâzen bi'llâhi te'âlâ küffâr-ı hâksârın donanma-i hezîmet-şi'ârı () Nova'ya düşüp veyâhûd ol tarafa bir zarar kasdına gelmek ihtimâli olursa aslâ tevakkuf eylemeyüp ber-vech-i isti'câl sancağın sipâhîleri ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağı ile irişüp vech ü münâsib görüldüğü üzere küffâr-ı mezellet-âsârın mazarrat u fesâdı def'inde mücidd ü merdâne olup envâ'-ı mesâî-i cemîlen zuhûra getirüp gereği gibi hıdmetde bulunmakda dakîka fevteylemeyüp ikdâm ü ihtimâm üzere olasın.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 2 Zi'l-ka'de, sene: 978

367

Düşman üzerine sefer düzenlenerek düşman adalarından bazılarının ele geçirilip düşman donanmasının yok edilmesi için Kıbrıs'a gönderilen donanma ve askerden başka iki yüz geminin Pertev Paşa'nın serdarlığında sefere çıkması ve denizdeki korsan levend gemilerinin de onlara katılması kararlaştırıldığından Cezâyir-i Garb beylerbeyinin muhafazası gereken yerlere yeteri kadar kuvvet bırakıp gereken önlemleri aldıktan sonra emrindeki gemiler ve askerlerle Pertev Paşa'nın donanmasına dahil olması ve onun uygun göreceği şekilde hizmette bulunması.

Îsâ Çavuş'a virildi; Kara Hâce'ye îsâl itmek için. Fî 2 Zi'l-hicce, sene: 978

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisine hüküm ki:

Hakk *celle ve alânun* ulüvv-i inâyetine tevekkül ü i'timâd ve Serve[r]-i Kâyinât *aleyhi ve alâ-âlihî efdalü's-salevâtun* mu'cizât-ı berekât-âyâtına tevessül ü is[tî]nâd eyleyüp işbu sâl-i ferhunde-fâlde bahr u berden küffâr-ı bed-girdâra sefer-i zafer-eser kılınup cezâyir-i harbiyyeden ba'zı gâret ü hasâret ve deryâ yüzine çıkan donanma-yı hezîmet-medârlarının mazarrat u fesâdları def' u ref' olunup bi-inâyeti'llâhî te'âlâ haklarından gelinmek için bundan akdem cezâre-i Kıbrıs'a gönderilen asâkir-i zafer-makrûn ve Donanma-i Hümâyûn'dan mâ'adâ iki yüz pâre Donanma-i Hümâyûnum gemileri dahı tedârük ü ihzâr olunup Vezîrüm Pertev Paşa serdâr ta'yîn olunup umûmen deryâ yüzinde olan levend ü korsan gemileri dahı gelüp müşârun-ileyhe mülâkî olup rûz-ı hıızardan on beş gün mukaddem cümlesi deryâ yüzine çıkup küffâr-ı hâksâr donanmasının üzerlerine varmak emrüm olup senün dahı hüsn-i firâset ü kiyâset ve vüfûr-ı şecâ'at ü şehâmetüne i'timâd-ı hümâyûnum olmağın yanında olan gemiler ve kaliteler ile müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen gelüp müşârun-ileyhe mülâkî olup hıdmetde bulunman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr itmeyüp beğlerbeğiliğine müte'allik olup bahr u berden hıfz u hırâseti lâzım olan cezâyir ü bilâd ve kılâ' [u] bikâ' muhafazasıçün yarar âdemlerün ta'yîn eyleyüp sen emrüm üzre yanında olan kalite ve sâyir gemilerün yat u yarakların ve âlât ü âlâtıcılar ve cengcilerin ve zâd ü zevâdelerin tekmi idüp düşmen yarağıyla mu'accelen deryâya çıkup gelüp müşârun-ileyhe mülâkî olup dahı Hakk *celle ve alâ* hazretlerinin avn ü inâyetine tevekkül ve Hazret-i Risâlet-penâh *aleyhi ve alâ-âlihî efdalü's-salevâtun* mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına tevessül* eyleyüp eger kılâ' u bikâ'[dan] küffârın kal' u kam'idur ve eger cezâyir-i harbiyyeden ba'zı yirlerün gâret ü hasâreti ve mazarrat u fesâdlarının def' u ref'idur ve bi'l-cümle müşârun-ileyh vezîrüm ile yek-dil ü yek-cihet olup vech ü münâsib görüldüğü üzre dîn ü devlet ve ırz [u] nâmûs-ı saltanata müte'allik cumhûr-ı

umûrda hüsn-i ittifâk u ittihâd ile bezl-i makdûr kılmakda envâ'-ı mesâ'-i meşkûren vücûda ve zuhûra getüresin ve muhâfaza için ta'yîn eyledüğün âdemlerüne muhkem tenbîh eylesin ki, memleket ü vilâyeti bahr u berden onat vechile görüp ve gözedüp hıfz u hırâset eyleyüp etrâf u cevânibi gereği gibi tetebbu' u tecessüs eyleyüp tamâm basîret üzre olup gaffletle a'dâ tarafından Memâlik-i Mahrûse'ye bir zarar u gezend irişdürilmek ihtimâli olmakdan gâyet ihtiyât eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

* Metinde şeklindedir.

368

Sinop kadısının Sinop'ta yapılmakta olan gemilerin nevrûzdan önce bitirilerek İstanbul'a gönderilmesi hususunda kendisine dört defa emir gönderildiği halde bazı neccârların rençber gemilerinde çalışmalarına müsaade ettiği; şayet gemiler zamanında yetiştirilmezse kendisine en ağır ceza verileceğinden neccârları her neredeyse bulup gemileri bir an önce bitirterek en kısa zamanda İstanbul'a göndermesi.

Abdî Çavuş'a virildi. 29 Şevvâl, sene: 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Sinob'da binâ olunmak emrolunan gemiler nevrûzdan on beş gün mukaddem irişüp İstanbul'a göndermek için şimdiye dek dört def'a ulağla ahkâm-ı şerîfe yazılıp gönderilmiş iken gemiler itmâma irişmedin ba'zı neccâr tâyifesi rencber gemilerine işledükleri i'lâm olundu. İmdi; mîrî gemiler isti'câl üzre irişmek mühimm olup defe'ât ile tenbîh ü ihtimâm olunmuş iken neccârları rencber gemilerine salıvirmeye sebep nedür; bu bâbda mes'ûl olmuşşındur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda ihtimâm üzre olup zikrolunan gemiler[i] târîh-ı mezbûra dek irişdürmeğe sa'yeyleyüp göndermek ardınca olasın. Şöyle ki; târîh-ı mezbûra dek irişmeyüp avkoluna, hıdmetün makbûl olmaduğundan gayri eşedd-i ukûbetle mu'âkab olmak mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve bi'l-cümle neccârı eger rencber gemilerinde ve eger gayride her nirede bulunursa alup mîrî gemileri vakti ile irişdürüp gönderesin ve itmâma irişen gemilerün biri olduğu gibi anda eğlendürmeyüp ale't-ta'cîl irsâl eylesin ve bu hükm-i şerîfüm varduğu gün gemiler ne mertebeye irişüp şimdiye dek kaç gemi gönderilüp kaç gemi bâkî kalmışdur ve ne zamânda gönderildiğin yazup bildüresin.

369

Sabık Midilli Beyi Mahmud'a üç binden yukarı timarı olanlardan kırk nefer sipâhî, yirmi azeb ve üç topçuyu gemilere alarak muhafaza görevi için denize açılması hususunda emir gönderildiği; Midilli alaybeyinin de kalan sipahiler ile Midilli'nin muhafazası görevinde kalması.

Kapudân paşanın kethudâsına virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Midillü alaybeğisine ve çeribaşısına hüküm ki:

Bundan akdem Midillü Beği olan Mahmûd *dâme izzühûya*; "Midillü sipâhîlerinden üç bin akça tîmârdan yukarı olanlardan kırk nefer sipâhî ve hısâr-erlerinden yigirmi nefer ve azebden yigirmi nefer ve topcıdan üç nefer kimesne alup gemilere koyup deryâ[ya] muhâfazaya varup kırk neferden mâ'adâ hurde sipâhîleri cezîre-i Midillü muhâfazasıyçün alıkoyup hıfzidürmek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın cezîre muhâfazasıyçün bâkî kalan hurde sipâhîleri ile siz muhâfazada olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Midillü sipâhîlerinden üç binden yukarı tîmârları olanlardan kırk nefer kimesneyi müşârun-ileyh alup gemilere koyup gitdükden sonra bâkî kalan dahı tîmârlu sipâhîler ile siz cezîre-i Midillü muhâfazasında olup cezîreye küffâr-ı hâksârdan zarar u gezend irişdürmekden hazer idüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesiz.

370 *Midye yakınlarında batan bir gemiden kalan bir baş topu ile fıçı tahtası, yama, dayak ve tomrukların Vize kadısı tarafından bir gemiye yüklenerek Tersâne-i Âmire'ye gönderilmesi.*

Tersâne Emîni Mustafâ Çelebî'ye virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Vize kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem taht-ı kazânda Midye kurbinde helâk olan geminün bir kıt'a baş topı kalduğı ecilden bu cânibe gelen gemilerün birine tahmîl eyleyüp göndermek içün Kapudânım Alî *dâme ikbâlühû* tarafından sana tezkire varup henüz zikrolunan topı göndermediğün i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan baş topı bir gemiye tahmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl Tersâne-i Âmirem'e irsâl eylesin ve fuçı(?) tahtası ve yama ve tayak ve tomruk var ise rencber gemilerine tahmîl idüp anları dahı bile gönderesin ve ne mikdâr kereste gönderilürse yazup bildüresin.

371 *Sinop'ta yaptırılan gemiler için gönderilen kürekçilerin âlâtçı yerine istihdâm edilmesinden dolayı kürekçi sıkıntısı çekildiğinin bildirilmesi üzerine Galata emini tarafından yeterli miktarda akçe gönderildiği; bu para ihtiyaç duyulan âlâtçıların tutulup kürekçilerin asıl hizmetlerine iâde edilmesi ve gemilerin tüm eksiklerinin tamamlanması; ayrıca fazla kürekçi olursa onların da hurda kereste ve tomruklarla gemilere bindirilip âcilen gönderilmesi.*

Tersâne emînine virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Sinob'da binâ olunmak emrolunan gemiler mühimmi için ihrâc olunup gönderilen kürekçileri âlâtcı yirine istihdâm olunmağla kürekci bâbında muzâyaka olduğın i'lâm olunmağın binâ olunan on pâre kadirganun her birine yiğirmişer âlâtcı –ki, cümle üç yüz nefer olur– her nefere sekiz yüz akçadan cümle iki yüz kırk bin akça ve gemiler ihrâcâtı için iki yüz bin akça dahı Galata emîni tarafından irsâl olunmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, irsâl olunan akçayı alup kabzeyleyüp dahı gemiler ihrâcâtına ve sâyir masârifine ve lâzım olan âlâtcılara sarfidüp gemileri mu'accelen tekâmîl eyleyüp gemiler için gönderilen âlâtcı akçasıyla müstekıl âlâtcı tutup ve gelen kürekçileri girü küreğe ta'yîn eyleyüp kürekçileri âlâtcı eylemeyüp gemiler için başka âlâtcılar tedârük eyleyüp gemilerin cümle levâzimin dahı tedârük eyleyüp mu'accelen ihzâr u müheyyâ eyleyüp göndermek ardınca olasin. Şöyle ki; kürekci ziyâde gelürse anlar[1] dahı gemilere koyup bile gönderesin ve tomruk ve yama ve sâyir gemilere müte'allik hurde keresteden vâfir kereste tahmîl eyleyüp bile gönderesin.

372

Hersek'teki Libuşka Kalesi'nin barut ihtiyâcının, daha önce Foça Kalesi'ne gönderilip Foça kadısı ve nazırı tarafından iyi korunmadığı için zayi olan barut kadıya ve nazıra tazmîn ettirilerek karşılanması.

Kal'a-i mezbûre erenlerinden Dervîş'e virildi. Fî 14 Zi'l-ka'de, sene: 978

Hersek beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Hersek sancağında vâkı' olan Kal'a-i Libuşka deryâya karîb olup yoldaşı gice vü gündüz ceng ü cidâlden hâlî olmayup barut-ı siyâha ihtiyâcları olmağın otuz kintâr barut virilmesin" arzylemişsin. İmdi; bundan akdem Foça Kal'ası'na Südde-i Sa'âdetüm'den bir mikdâr barut irsâl olunmuş idi. Zikrolunan barutı onat hıfzilemeyüp ihmâl eyledükleri ecilden Foça kâdîsı ile nâzırına tazmîn itdürilmek emrolunup hük-m-i hümayûnum gönderilmiş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın Foça kâdîsına ve nâzırına tazmînini fermân olunan barutı tazmîn itdürüp alup zikrolunan kal'aya virmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan barutı müşârûn-ileyhimâyâ tahsîl itdürüp alup kal'a-i mezbûreye getürdüp lâzım olan masârifine sarf eyleyüp* hıfzidüresin ve ne mikdâr barut alınup kal'aya konılduğın yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

373

Mora ve Mezistre beylerinin kale erenlerinden ve il erlerinden yeteri kadar kuvvetle Manya âsilerinin haklarından gelmeleri.

Mora nâzırına virildi.

Mora ve Mezistre beğlerine hüküm ki:

Manya âsîlerinün haklarından gelinmek lâzım olmağın hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürilüp haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup zikrolunan âsîlerin haklarından gelinmesi husûsıyçün müselleme tâyifesinden ve kal'a-erenlerinden ve il-erinden kifâyet mikdârı âdem cem' idüp ittifâk u ittihâd üzre hüsn-i tedârûkle emrüm mücebince ol âsîlerin gereği gibi haklarından gelinmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm idüp bezl-i makdûr eylesin.

374

Sinop'ta yaptırılmakta olan gemilerin kerestelerinin tedariki işinin, Bafra kazâsı halkına mükerrer olarak teklîf edildiği şikâyet edildiğinden, bu hizmetin çevre köy ve kasabalara âdilâne dağıtılması ve gemilerin âcilen bitirilip İstanbul'a gönderilmesi.

Bu hüküm Şevvâl'de yazılıp Mûsâ Çavuş'a virildi. 22 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

"Sinob'da binâ olunmak emrolunan kadırgaların kerestesi ihzârına mu'âvenet içün etrâfda olan kasabât u kurâ halkına emrolunmağın Bafra kasabası halkına dahı teklîf olunup hizmetlerin edâ eylemişler iken kâdî olan kimesne sâyir kasabât halkına teklîf eylemeyüp tekrâr Bafra kasabası halkına teklîf eylediği" kasaba halkı arz-ı hâl ile i'lâm eylemeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan kadırgalar mühimmi içün lâzım olan kereste ve sâyir âlât ü esbâb neyse eger kasabât halkına ve eger kurâ* ahâlîsine ber-vech-i te'âdül tevzî' itdürüp mu'accelen ihzâr itdürüp gemileri rûz-ı hızırda on beş gün mukaddem irişdürüp İstanbul'a göndermek bâbında sa'y ü ikdâm eylesin.

* Metinde şeklindedir.

375

Anadolu ve Rumeli eyâletlerinde gazâdan safâlu levend reisler ile sâir şahıslara gemi yapıp sefere katılmaları konusunda izin verildiğinden gemi yapımı, zahire tedariki vs. hususlarda kendilerine engel olunmaması ve zorluk çıkarılmaması.

Vilâyet-i Anadolu'da yalılarda vâkı' olan beğlere ve kâdîlara ve emînlere hüküm ki:

Hâlâ gazâdan safâlu olan levend re'îslere ve sâyir levende gemi binâ eyleyüp gazâyâ varmak bâbında icâzet-i hümayûnum olup ol bâbda tâyife-i mezbûreye Avlonya Azebleri Ağası olan Levend Kapudânı kıdvetü'l-emâcîd Kara Hâce *zîde mecdühû* baş u buğ ta'yîn olunup ol tâyifenün cümle umûrî müşârun-ileyhe tefvîz olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, tâyife-i mezbûreden taht-ı hükûmetinüzde olan yirlerde her kim gazâ niyyetine gemi binâ eylemek isterse mâni' olmayup ve gemileri ile taht-ı hükûmetinüze geldüklerinde lâzım olan zâd ü zevâdelerin akçalarıyla alıvirüp eger gemi binâ eylemekde ve eger taht-ı hükûmetinüzden zâd ü zevâde almak istedüklerinde ve sulanmağa çıkduklarında aslâ kimesneye dahl ü ta'arruz itdürmeyüp rencîde vü remîde eylemeyesiz. Şöyle ki; gazâ niyyetine gemi binâ eylemek isteyen levende veyâhûd gemi ile zâd ü zevâde ve sulanmak için her kankınızın taht-ı hükûmetine varup dahlolunduğı istimâ' oluna, beyân olunan özri kabûl olmaz. Ana göre basîret üzere olup mezkûrlara hılâf-ı şer' u kânûn kimesneye rencîde itdürmeyesiz.

Defterdâr-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. 16 Za., sene: 978

Bir sûreti, Rûmili'nde olan beğlere ve kâdîlara ve emînlere.

376

Hersek sancağının muhafazasında görevlendirilen Alacahisar beyi, hasta olduğunu ve göreve gidemeyeceğini bildirdiğinden sancağı sipahilerini alaybeyi ile göndermesi, kendisinin de iyileşince göreve gitmesi.

Arz getüren âdemisine virildi. 9 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Alacahısâr beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Hersek cânibine varup muhâfaza hıdmetinde olmak emrüm olup lâkin şimdilik haste olup varmağa kudretün olmaduğın" bildürmişsin. İmdi; ol cevânibün muhâfazası mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince sancağın sipâhîlerin alaybeğlerine koşup yat u yaraklarıyla müretteb ü mükemmel mahall-i me'mûra ber-vech-i isti'câl irsâl eylesesin ki, varup vech ü münâsib görüldüğü üzere ol cânibde muhâfaza hıdmetinde bulunalar. Sen dahı ifâkat buldukdan sonra te'hîr eylemeyüp varup hıdmet-i muhâfazada bile olasın.

377

Avlonya Azebleri Ağası Kara Hacı'nın, Venedik gemilerinin Girit adasından Kıbrıs'a erzak ve silah götürmek üzere hazırlıklar yaptığına ve mektubu getiren Ali Reis'in yarar olduğuna dair gönderdiği mektubun alındığı ve adı geçen reise hassa reislik verildiği; kendisinin de korsan ve levendleri toplayıp sefere hazır olup Donanma-i Hümayûn geldiğinde donanmaya katılarak hizmette bulunması ve düşman hakkında bilgi toplayıp göndermeye devam etmesi.

Mektûb getüren âdemisine virildi. 16 Za., sene: 978

Avlonya'nun Azebler Ağası olan Kara Hâce'ye hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Venedik'e müte'allik tokuz kıt'a barça Girit adasından azık u akça vü altun ve sâyir yarak u âlât-ı harb ile yüklü Kıbrıs üzerine varmak tedârükünde olup Girit'de olan otuz beş pâre kadirga mu'âveneti ile gitmek üzre olduğın ve Körföz'de seksen pâre kadirga hâzır olup ve mektûbunla gönderdiğün re'îs yarar olduğın" bildürüp ol bâbda Venedik'e müte'allik her ne dimiş isen cümle ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. İmdi; mezbûr Alî Re'îs'e yetmiş akça ile hâssa riyâset virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp yanunda olan levend ü korsanları cem' eyleyüp düşmen yarağıyla ve sâyir âlât ü esbâb-ı harb ü kılât ile hâzır u müheyyâ olup inşâ'a'llâhü'l-E'azz Donanma-yı Hümayûnum deryâya çıktuğu gibi mülâkî olup dîn ü devlete müte'allik umûrda vech ü münâsib olduğü üzre hımdetde bulunup bezl-i makdûr eyleyesin ve min-ba'd küffâr-ı hâksârın donanmasından ve sâyir fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerin tettebbu' u tecessüsden hâlî olmayup vâkıf olduğun ahhâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan [hâlî] olmayasın.

378 *İznikmid kadısı, gemiler mühimmi için getirtilecek keresteden köprüler için yedişer buçuk akçe yerine yedişer akçe verdiğini bildirdiğinden kalan kısmın mîrîye zaptedilip miktarının bildirilmesi.*

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "gemiler mühimmi için ihzârı fermân olunan keresteden köprüler için yedişer buçuk akça virilecek iken yedişer akça virildüğün" bildürmüşsin. İmdi; zâyid kalan akçayı mezbûrlardan alup mîrî için zabteylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre zâyid kalan akçayı mezkûrlardan tahsîl eyleyüp alup mîrî için hıfz u kabz eyleyesin ve ne mikdâr akça olduğın yazup bildüresin.

379 *Budun ve Tımsıvar'da imal edilip Belgrad'a gönderilen baruttan altı yüz kınarının kira hayvanlarına yüklenerek Rumeli beylerbeyine gönderilmesi.*

Süheyl Kethudâ'ya virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Semendire beğine hüküm ki:

Bundan akdem; "Budun'da ve Tımsıvar'da hâsıl olan barutı te'hîr itdirmeyüp hâsıl oldukça müte'âkıben Belgrad'a irsâl eylemek" için defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe gönderilmeğın zikrolunan yirlerden gelen barutdan altı yüz kınâr barut Rûmili Beğlerbeğisi Hüseyin Paşa dâmet me'âlîhiye göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Budun'dan ve Tımışvar'dan Belgrad'a gelen barutdan altı yüz kıntâr barutı mu'accelen kirâ tavarlarına tahmîl eyleyüp müşârun-ileyhe irsâl eylesesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne zamân gönderildüğün yazup bildüresin.

380

Rumeli beylerbeyinin talep ettiği barutun Tımışvar ve Budun'dan Belgrad'a gönderilen baruttan gönderilmesi için ilgililere emir verildiği; beylerbeyinin de, adamlarını Belgrad'a gönderip talep ettiği barutu kira hayvanlarıyla getirterek ihtiyaç mahallerine sarfetmesi.

Süheyl Kethudâ'ya virildi.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Tımışvar'dan altı yüz kıntâr barut tedârük olunup gönderilmek" husûsın bildürmişsin. İmdi; bundan akdem Budun ve Tımışvar beğlerbeğilerine defe'ât ile ahkâm-ı şerife yazılup; "Budun ve Tımışvar Barut-hâneleri'nde hâsıl olan barutı hâsıl oldukça te'hîr eylemeyüp ber-vech-i isti'câl Belgrad'a hıfz ve der-mahzen olmağışün müte'âkıben gönderilmek" emrüm olmağın şimdiye dek Belgrad'a müstevfî barut gelüp ihzâr olunduğı ecilden bu bâbda taleb olunan altı yüz kıntâr barutı kirâ tavarlarına tahmîl eyleyüp ber-vech-i isti'câl sana irsâl eylemek için Semendire beğine hükm-i hümayûnum gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhe âdem gönderüp zikrolunan mikdârı barutı Belgrad'dan kirâ tavarlarına tahmîl itdürüp getürdüp lâzım olan yirlere sarfeylesesin.

381

Çirmen beyinin, sancağının muhafazası için yerine güvenilir bir adamını tayin edip kendisinin sipahi ve güherçile hizmetine tayin olunanların dışındaki müsellemlerle Rumeli beylerbeyinin yanına giderek hizmette bulunması.

Âdemisine virildi.

Çirmen beğine hüküm ki:

Sancağın hıfzı için yarar âdemün ta'yîn eyleyüp dahı livâ-i mezbûr sipâhîleriyle ve sancağın müsellemlerinden güherçile hıdmetine ta'yîn olunanlardan mâ'adâsıyla sefer-i zafer-rehber için emîru'l-ümerâ' Rûmili Beğlerbeğisi Hüseyin Paşa *dâmet me'âlîhi*[ye] varup mülâkî olup hıdmetde bulunman emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp sancağın hırâseti için yarar âdemün ta'yîn eyleyüp dahı kânûn üzre cebe vü cevşen ve cebelülerünle ve livâ-i mezbûr sipâhîlerin dahı müretteb ü mükemmel düşmen yarağı ile ve güherçileye ta'yîn olunan müsellemlerden mâ'adâsıyla çıkup varup müşârun-ileyhe mülâkî olup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne vechile tedârük idüp ve ne gün çıkduğun yazup bildüresin.

382

Karaferiye kazâsından istenen kürekçiler henüz gelmediğinden kadı tarafından âcilen getirilip teslim edilmesi.

Defterdâr-zâde Mehmed Çavuş'a. 16 Za., sene: 978

Karaferiye kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Donanma-yı Hümâyûnum mühimmi için taht-ı kazândan ta'yîn olunan kürekçiler gelüp vâsıl olmamağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân te'hîr u terâhî eylemeyüp sâbıkâ irsâl olunan emr-i şerîfüm üzere taht-ı kazâna ta'yîn olunan kürekçileri bi-nefsihî getürüp teslim eyleyüp akçaların alup getürmekden ziyâde hazer idesin. Şöyle ki; emrüm üzere kürekçi getürilmeyüp akçaların getüresin, alınmak ihtimâli yokdur; mücib-i itâb olman mukarrerdür; bilmiş olasin. Ana göre basîret üzere olasin.

383

Gelibolu'da bulunan dokuz adet kadirganın kontrol edilip kadirgalarda görevlendirilen kürekçilerin tam olarak gelip gelmediklerinin ve levazım eksiklerinin ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Gelibolu kâdîsına hüküm ki:

Cezâyir beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "Gelibolu'da olan tokuz pâre kadirgaların cümle levâzimleri mu'accelen tedârük olması mühimm ü lâzim olduğın" i'lâm eylemeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî eylemeyüp zikrolunan gemilerün re'îslerinden ve sâyir mübâşirlerinden gereği gibi teftîş ü tefahhus idüp göresin; zikrolunan tokuz pâre gemilerün re'îslerinden ve sâyir mübâşirlerinden tefahhus idüp göresin; zikrolunan tokuz pâre kadirgaya havâle olunan kâdîlıkların kürekçileri bi't-tamâm teslim olunmuş mıdır, yohsa bir mikdârı teslim olunup bir mikdârı bâkî kalmış mıdır ve bâkî kalanı ne mikdârdur ve âlât ü esbâbı yirlü yirinde midür, nicedür ve ihtiyâc olunan âlât ü esbâb ne cins esbâbdur; bi'l-cümle bu husûsı mufasssal ü meşrûh yazup defter idüp Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylesin ki, ana göre tedârük oluna. Husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdür; sâyir umûra kıyâs itmeyüp ber-vech-i isti'câl i'lâm olunması bâbında dakîka fevtolunmaya.

384

Gemi yapımı için lâzım olan bazı gemi ağaçlarının Vize kadısı tarafından Midye'deki gemilere navlun ile yüklenip İstanbul'a gönderilmesi.

Bâlî Çavuş'a virildi. 28 L., sene: 978

Vize kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ gemi ağaçlarından yamalık ve kürek ve bürtünar(?) lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Bâli Çavuş vardukda, bir ân te'hîr itmeyüp zikrolunan ağaçları Midye gemilerine navlun ile tahmîl eyleyüp mu'accelen Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin ve her cinsden ne mikdâr ağaç gönderdiğünü yazup bildüresin. Husûs-ı mezkûr ehemmi mühimmiâtındandır; aslâ ihmâl ü müsâhele câyiz değildir. Şöyle ki; te'hîr olunup mu'accelen gelmeye, mu'âteb olman mukarrerdür. Ana göre bâb-ı ihtimâmda dakîka fevtitmeyesin.

385

Defalarca emir gönderilmesine rağmen gemileri göndermeyen Ahyolu kadısının cezası hakettiği; gemilere kürekçileri koyarak bir an bile beklemeden göndermesi, aksi halde azledileceği.

Bu dahi.

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Zikrolunan gemilerin içine kürekçi koyup gelmesi lâzim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp zikrolunan gemilerin içine kürekçi koyup mu'accelen gönderesin. Bu bâbda sana dört def'a ulakla ahkâm-ı şerife gönderilmişdir. İhmâl ü müsâheleye sebep nedür; gereği gibi itâba müstehakk olmuşsundur. Zikrolunan gemileri bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp ale't-ta'cîl gönderesin. Yohsa azlile konılmayup envâ'-ı itâb ile mu'âkab olursın.

386

Cezâyir beylerbeyinin yalılar ve adaların muhafazası için yirmi adet gemi alıkoyup güvenilir bir adamını veya Sığacık veya Sakız beylerini bu gemilere başbuğ tayin etmesi.

Cezâyir beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ yalılar ve adalar muhâfazasıçün on beş pâre gemi alıkonulup İskenderiyye Sancağı Beği Muhammed dâme izzühû zikrolunan gemilerle kalmak emrüm olup hâlâ müşârun-ileyh gitmiş bulunup muhâfaza emrinde ihtimâm lâzim olmağın yigirmi pâre gemi alıkonulup yanında olan ümerâdan bir yararın veyâ Sığacık ve Sakız beğlerin baş u buğ ta'yîn idüp Donanma-yı Hümâyûn varınca Sakız'da turup ve irsâl olunan barçanın dahi himâyeti lâzim olup donanma ile sen cezâyere gitmiş bulunursan deryâ yüzi hâlî kalup deryâda bir zarar irişmemek için Süleymân Re'îs zîde kadruhû beş kıt'a gemi ile bile koşulup ve barça ba'zı mahalde yedilmek lâzim olursa bir urgan gemisi dahi irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, yalılar ve cezâyir muhâfazasıçün yigirmi pâre gemi alıkoyup yanında olan beğlerden bir yararını veyâ müşârun-ileyhimâyı vech ü münâsib gördüğün üzere baş u buğ ta'yîn eyleyüp tenbîh eylesin ki, bundan sonra irsâl olunacak Donanma-yı Hümâyûnum varınca Sakız'da muhâfaza emrinde tamâm basîret üzere olup gaflet ile küffâr-ı hâksâr tarafından Memâlik-i Mahrûse'ye zarar irişmekden ihtiyât eyleyüp bâb-ı ihtimâmda dakîka fevtitmeyeler ve mezkûr barçayı dahi yedilmek lâzim olan yirlerde irsâl olunan urganları isti'mâl itdüresin.

387

Hassa reislerden Ali Reis ile Cezâyir-i Garb beylerbeyi Ali Paşa'ya gönderilen hükmün en kısa zamanda kendisine ulaştırılması.

Hâssa re'îslerden Îsâ Re'îs *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beğlerbeğisi Alî Paşa'ya îsâl için hüküm-i hümâyûnum yazılıp hâssa ru'esâdan Alî Re'îs *zîde kadruhû* ile irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mûmâ-ileyhle yek-dil ü yek-cihet olup her ne vechile îsâli mümkün ü müyesser ise ma'an varup teslîm eylesin; bir dürli dahı eylemeyesin.

388

Sinop'ta bulunan ve çeşitli sebeplerden dolayı sayımının geciktiği bildirilen Süveyş kerestesinin en kısa zamanda sayımının yapılp miktarının bildirilmesi; gemilerin eksiklerinin tamamlanarak bir an bile geciktirilmeden gönderilmesi; Süveyş kerestesinden ödünç alınan kerestenin yerine yenisinin konarak gemilerle gönderilmesi ve gemiler için yeterli sayıda âlâtçı tedarik edilmesi.

Tersâne emînine virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Bundan akdem; "Süveyş kerestesinin mikdârı addolunup ma'lûm idinüp arzolunmak" emrüm olmağın hâlâ binâ olunan hâssa kadırgaların mühimmâtından birkaç gün görilmeğe mecâl olmayup kereste altı ve yedi iskelelerde cem' olmuş olup ba'zın Sinob'da olup bi'z-zât varup addolunduğı takdîrce on gün mikdârı kadırga mühimmâtından avkolunmak lâzım gelüp îdden sonra görilmek üzre olunmuş idi. Hâlâ gönderilen emr-i şerîfde; "Süveyş kerestesi Sinob'da binâ olunan üç kıt'a barçalara tahmîl olundukdan sonra bâkî kalanı rencber gemilerine tahmîl olunmak" fermân olup zikrolunan barçalar itmâma irişüp deryâya inmeğe haylî zamân iktizâ eylemeğın ehl-i vukûf cem' idüp; "Üç barçaya tahmîl olunacak kereste alıkonılup mâ'adâsı rencber gemilerine tahmîl eylemek üzre olup direkler ve koğuş-evleri ve sundurmalar ve dümenler ve sâyir iri keresteler bartalardan(?) gayri barçalara tahmîl olunmak mümkün değıldür." diyü ehl-i vukûf haber virdüklerin rencber gemilerinden bulunan gemilerin dümenleri alıkonılup hemân mevsim idüğü gibi tahmîl itmek üzre olmağın mukaddemâ addidüp tahmîl eylemekden ise add ü tahmîl bir yirden olmak kadırgaların irişmesine ve kerestenün ihzârına enfa' olup rûzgâra tevakkuf olunduğın ve zikrolunan kadırgaların binâsına birkaç gün rûzgâr müsâ'ade eylememeğın işlenmeyüp ammâ; şimdilik tamâm ikdâm üzre olup ba'zı itmâma irişüp ve ba'zı dahı itmâma karîb olup Südde-i Sa'âdetüm'den varıcak levâzime muntazır olup âlâtçı dahı deryâ mevsimi olmağla hareket üzre olduğın ve re'îsleri ve levâzimi gönderilmek ve âlâtçı her nice olursa ta'yîn olunmak" husûsın bildürüp Müsellem Beğ[i] Ahmed *zîde mecdühû* ile Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Mehmed *zîde kadruhû* dahı mektûb gönderüp; "hâssa kadırgalar itmâma irişdükde müselleme icâzet virilmek ve harc için gönderilen beş yüz seksen bin yedi yüz yığirmi beş akça harcolunup az(?) kalduğın ve kadırgaların altı adedi tamâm olup deryâya indürmek için gûmî vü demür ü yelken ve küreklere kurşun u âletci lâzım olup mâ-lezim vâsıl olduğı gibi tersâneye

gönderilmek üzere olduğın" bildürmüşsin. İmdi; yelken ü demür gönderileli bir aydan ziyâde olmuşdur. Hemân gemiler rûz-ı hızırdan on beş gün mukaddem İstanbul'a gelüp vâsıl olmak ziyâde mühimmâtındandır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp gemileri ber-vech-i isti'câl rûz-ı hızırdan on beş gün mukaddem itmâma irişdürüp göndermek bâbında gereği gibi sa'y ü ihtimâm eyleyüp ihmâlden ziyâde hazer eylesin ve Süveyş kerestesinden koğuş-evleri ve direği ve dümenleri barçaya tahmîl eylemeğe imkân olmadığı takdîrce gemilerin ve barçaların yanlarına ve sayılmak(?) ile mümkündür. Hemân ol barçaların yanlarına muhkem bağladup yanlarınca sürdürüp gönderesin ve kadırgaları emrüm üzere itmâma irişüp gönderildiği gibi zikrolunan keresteyi dahı aslâ te'hîr eylemeyüp emr-i sâbıkum mûcebince anları dahı gönderesin ki ve âlâtıcıdan kifâyet mikdârı anda tedârük idesin, rencber gemilerine ve gayra perâkende itdürmeyüp tutdurasın ve gemiler deryâya indüğü gibi anda olan tomrukları ve kürek ü yamalıkları ve felenkleri gemilere koyup bile gönderesin ve kuzât re'âyâdan kereste bahânesiyle ziyâde aldıkları akçaya yirli yirlerinden hakk üzere emr-i sâbıkum mûcebince teftîş eyleyüp vukû'ı üzere mufassal ü meşrûh yazup bildüresin ve bi'l-cümle gemiler rûz-ı hızırdan on beş gün mukaddem İstanbul'a irişdürmeğe ve gemiler deryâya indüğü gibi Süveyş kerestesin emrüm üzere bilâ-te'hîr barçalara ve sâyir gemilere tahmîl olunup gönderilmeğe ve gemilerin sâyir levâzimin ihzâr u tedârük eyleyüp vakt-i ma'hûddan te'hîr olunmamak ziyâde mühimmâtdan olmuşdur. Şöyle ki; bir gün te'hîr oluna, beyân olunan özrinüz makbûl olmak ihtimâli yoktur. Ana göre basîret üzere olup ihmâl ü müsâheleden kemâl-i basîret ü ihtirâz üzere olasın ve eger kadırgalara kifâyetden ziyâde kürekci gelürse döndürmeyüp cümlesin gemilere koyup bile göndermeyince olmayasın ve ne kadar kürekci gönderilürse yazup bildüresin.

389

Monla Ağa tarafından kazâlarda bakâyâ kalan nüzülün tahsil ettirilip getirtilerek bozulan nüzül varsa yenisiyle değiştirilip yetmezse Şam ve Halep'e bağlı kazâlara önceki senelerdeki gibi nüzül salınıp getirtilerek Trablus İskelesi'nde hazır bulundurulması ve lâzım oldukça Kıbrıs'a gönderilmesi.

Hüseyin Çavuş'a virildi. 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Monlâ Ağa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "ba'zı kuzâtta bâkî nüzül kalduğın" i'lâm eylemişsin. İmdi; kankı kâdılıkda bâkî kalup ve ne mikdâr nüzül kalduğın i'lâm eylemediğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp her kankı kazâda ne mikdâr nüzül bâkî kalmış ise tahsîl itdürüp getürdüp nüzülden tebdîl olması lâzım olan nüzülü yeniye tebdîl itdürüp ihzâr eylemek ardınca olasın ve min-ba'd tekrâr nüzül salup ihrâc olunmak lâzım olursa Şam ve Haleb Beğlerbeğlikleri'nden ola[n] kazâlardan sâbıkâ salınduğı üslûb üzere salup ber-vech-i isti'câl getürdüp Trablus İskelesi'nde hâzır u müheyâ itdürüp lâzım oldukça mûte'âkıben cezîreye îsâl eyleyüp askere zahîre bâbında muzâyaka çekdürmeyesin ve ne vechile tedârük eylediğün yazup bildüresin ve bu hükmi şerîfüm vardukda eski nüzülden bâkî kalmış ne kadar vardır ve min-ba'd ihrâc olunacak nüzül husûsında onat mukayyed olup re'âyâdan

ahz ü celb itdürmeysin; sonra teftîş olunsa gerekdür. Ol bâbda akça taleb olunursa senden bilinür.

390

Delvine'deki âsilere, haracını verip devlete itaat edenlere kimsenin dokunmayacağı aksi takdirde haklarından gelineceği hususunda tenbihte bulunulup itaate teşvik edilmeleri.

Sinân Sübaşı oğlu Ahmed Çavuş'a hüküm ki:

Delvine sancağında vâkı' olan âsîlerin haklarından gelinmek lâzım ü mühimm olmağın ol cevânibe asâkir-i mansûre vardukda ısyânda musırr olanların gereği gibi haklarından gelinmek fermân olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile basîret üzere olup zikrolunan âsîlerden harâcın virüp mutî' u munkâd olanların kemâ-kân cizyelerin Delvine sancağına vireler, kimesne dahleylemez. Ammâ; itâ'at ü inkıyâd üzere olmayup inâd ü muhâlefet üzere olanlar inşâ'a'llâhü'l-E'azz ol cevânibe asker-i nusret-eser vardukda fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince haklarından gelürler. Ana göre sen dahı istimâlet virüp zikrolunan âsîlerden itâ'at ü inkıyâda terğîb eyleyüp müdârâ üzere olasın.

391

Delvine'de âsîlerin Frenklerle işbirliği yapıp köyleri basarak reâyânın mallarını mülklerini gasbettikleri ve Venediklilerle birleşip Margaliç Kalesi'ne saldırarak askerleri o tarafa çektikten sonra Delvine Kalesi'ni almak için hazırlıklar yaptıkları bildirildiğinden bir yarar çeribaşı ile bir miktar askerin muhafaza için o taraflara gönderilmesi .

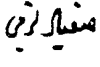
Kethudâsına virildi. Fî 11 Zi'l-ka'de, sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Delvine kâdîsı mektûb gönderüp; "Delvine sipâhîleri ve hısâr müstahfızları ve a'yânı gelüp tezallüm idüp didiler ki: "Karaveleş âsîleri Frenkle biriküp tavarlarımızı gâret ve sığırlarımızı* basup vilâyetimize aslâ ekdürmeyüp tedbîr ü tedârükleri Venediklü'nün kapudânı birkaç pâre gemi ile Margaliç Kal'ası'na üşmek ve sancakbeği sipâhîleriyle Margaliç'e teveccüh itdüğü gibi Kal'a-i Delvine hâlî kalup Karaveleş âsîleri Frenkle Delvine'ye üşüp müslimânların emlâk ü esbâb[ın] gâret ve ehl ü ıyâlin esîr eylemek ve nerdü[bâ]nlar hâzır idüp Delvine Kal'ası'n almak tedârükünde oldukların" haber virüp şöyle ki; hevâ hoş olup rûzgâr elvirdükde küffâr vech-i meşrûh üzere Margaliç Kal'ası'na üşer gibi olup sancakbeği sipâhîler ile ol cânibe teveccüh idicek Delvine Kal'ası hâlî kalur, küffâr u âsîler kal'ayı almak mukarrer idüğün" bildürmüşsin. İmdi; ol cevânibün hıfz u hırâseti lâzım ü mühimm olmağın ol tarafun muhâfazasıyçün bir mikdâr âdem ile bir çeribaşı gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp ol cevânibün âsîleri Frenkle vech-i meşrûh üzere müttehîd olup bir zarar eylemek ihtimâli olursa bir yarar çeribaşın bir mikdâr âdem ile ta'yîn eyleyüp ol cevânibün muhâfazasıyçün gönderüp vech ü münâsib olduğı üzere hıfz u hırâset itdürüp

tenbîh eylesin ki, anun gibi küffâr cânibinden bir hareket olursa yanında olan sipâhîler ile ve hısâr-erleri ve il-eri mu'âveneti ile küffâr-ı hâksârın mazarrat u fesâdların def' u ref' eylemekde envâ'-ı sa'y ü ihtimâm eyleyüp basîret üzre olalar ve lâzîmü'l-arz olan ahvâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

* Metinde şeklindedir.

392 *Vezir Ahmed Paşa sefere çıkacağından, orduda hizmette bulunmak üzere çeşitli mesleklerden 93 nefer orducu ihrâc olunması.*

Bâyezîd(?) Kapucı'ya virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ düstûr-ı mükerrrem Vezîrüm Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ [iclâlehû]* Rûmîli'ne sefere emrolunup bölük halkı ve yeniçeri koşulup orducu ihrâc olunmak lâzîm ü mühimm olmağın mahrûse-i İstanbul'dan kassâb 4, habbâz 8, başcı 4, aşcı 5, bakkâl 5, çukacı 2, attâr 3, serrâc 3, pâbûcî 4, çizmeci 3, derzî 5, gazzâz 3, berber 4, hallâc 2, na'lçeci 2, bozacı 4, na'lbend 5, arpacı 8, çağşırcı 3, mûmcı 2, mûy-tâb 4, semerci 4, eskici 4, –ki cümle toksan dört nefer olur– ihrâc olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp zikrolunan erbâb-ı hırefün yararlarından ve kâdir olanlarından emrolunan orducuları yazup ta'yîn eyleyüp dahı her birinün san'atlarına müte'allik lâzîm ü mühimm olan havâyicleriyle mu'accelen hâzır u müheyyâ eylesin ki, müşârûn-ileyh sefere teveccüh eyledükde aslâ bir nesneye tevakkuf lâzîm gelmeyüp cümlesi hâzır u müheyyâ varup o[r]duya vâsıl ola ve emr-i şerîfüm üzre ta'yîn olunan orducuları isimleriyle kaç neferse yazup defter itdükden sonra defterün bir sûretin mezbûr muhtesibe teslîm eylesin ki, vakt-i hâcetde anun ile amel eyleye. Bu bâbda gereği gibi mukayyed olup zikrolunan tavâyîfden ta'yîn olunan kimesneleri ale't-ta'cîl yazup itmâm itmek bâbında dakîka fevteylemeyesin. Ammâ; bu bahâne ile kimesneden ahz ü celb olunup akça alınmakdan ziyâde ihtirâz eylesin.

İbrâhîm Kapucı'ya virildi. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Bir sûreti, Edirne kâdîsına vech-i meşrûh üzre yazıldı.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 11 Zi'l-ka'de, sene: 978

393 *Kıbrıs'taki askerlerin ihtiyacı için tayin olunan nüzülden bakâyâ kalanın gönderilmesi ve yetmezse yeniden nüzül ihrâcı için Mâliye'den Karaman kadılarına ve İçel beyine ahkâm-ı şerîfe gönderildiği; Mehmed Çavuş'un da bu konuda üzerine düşeni yapması.*

Hüseyin Çavuş'a virildi. 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Hâlen; "Cezîre-i Kıbrıs mühimmi için nüzü'l ü zahîre vü koyun lâzım olmağın mukaddemâ ihrâc olunan nüzü'l-i atıkdan bâkî kalanı irsâl olunup kifâyet eylemeyüp dahı lâzım olursa tekrâr nüzü'l ü zahîre vü koyun ihrâc idüp ol cânibden taleb olundukça kifâyet mikdârı zahîre viresiz." diyü Mâliyye cânibinden Karaman kâdîlarına mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup İçil Beği Abdülgafûr *dâme izzühûya* hükm-i şerîfümle irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup anun gibi eski nüzülden ne mikdâr nüzü'l ü zahîre varsa mu'accelen mahall-i me'mûra irsâl ü ihzâr eyleyüp taleb olundukça te'hîr eylemeyüp teslîm eylesesin ve "Yeniden nüzü'l ü zahîre vü koyun ihrâcı lâzım olursa Mâliyye cânibinden yazılan ahkâm-ı şerîfede ta'yîn olunduğı üzre mu'accelen adâletle tevzî' u taksîm ve ihrâc u teslîm eyleyüp ağıniyâdan ahz ü celb-i mâl olunmağla ağıni[y]â himâyet olunup fukarâya tahmîl olunmakdan ihtiyât idüp mübâşirînün celb ü ahz-i mâl ve te'addîsinden re'âyâ vü berâyâyı sıyânet eyleyüp ber-vech-i isti'câl kifâyet mikdârı nüzü'l ü zahîre vü koyunı ihrâc eylesesin." diyü İçil Sancağı Beği Abdülgafûr *dâme izzühûya* ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur. Sen dahı gereği gibi mukayyed olup mu'accelen ihrâc eyleyüp müşârün-ileyh *dâme izzühû* vech görüp evâmîr-i sâbıkada ta'yîn olunan mahalle teslîm eylesesin.

394

Düşmanın ittifak ederek Donanma-i Hümayûn'la savaşmak için anlaşma yaptığı haberinin her tarafta duyulduğu; Klis, Hersek, İskenderiyye ve Delvine beyleri ile Avlonya azebleri ağasından gelen haberlerde ise Papa ile Portekiz ve İspanya kralları ve Venediklilerin birleşip Osmanlı donanması ile savaşma kararı aldıklarının bildirildiği; bu nedenle düşmanla muharebe için kesin karar verildiği ve Vezîr Pertev Paşa kumandasında yüz yirmi dört gemiyle donanmanın yola çıkartılacağı; fakat bu sayının iki yüze çıkartılması daha uygun olacağından Vezîr Mustafa Paşa'nın Cezayir Beylerbeyi Kaptan Ali Paşa ile Kıbrıs'a gönderilen kadırgalardan yeteri kadarını kaptan paşa veya münasip birini serdar tayin ederek Pertev Paşa'nın yanına göndermesi, geri kalan kadırgalar ve donatacağı diğer at gemilerine de Rodos beyini serdar tayin edip çevrenin muhafazasında görevlendirmesi; ayrıca emrindeki beylerbeyiler ile ümerâyı sefer sonuna kadar alıkoyup muhafaza hizmetinde gereken gayreti göstermesi.

Sâhib-i devlete teslîm olunmuşdur ki, deryâdan gönderdiler.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Küffâr-ı hâksâr *hazzelehümu'llâhü te'âlâ* bu yıl muhkem tedârük üzre olup biribiri ile ittifâk ve Donanma-yı Hümayûn'a mukâtele için ahd ü mîsâk itdükleri ahbârı her cânibden ihbâr u iş'âr olunmağın cezîre-i Kıbrıs'a

gönderilen Donanma-yı Hümâyûn Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* ile irsâl olunacak Donanma-yı Hümâyûn-ı zafer-makrûn ile birikdürölüp cümle bir yire gelüp küffâr-ı hâksârün donanma-yı hezîmet-âsârı bir cânibe teveccüh eylemedin bi-inâyeti'llâhi te'âlâ her kande bulunursa üzerlerine varılmak tasmîm-i niyyet olunmuşdur." diyü tenbîh olunmuş idi. Hâliyâ Klis ve Hersek ve İskenderiyye ve Delvine sancakları beğlerinden vârid olan mekâtîb ü ahabdardan mâ'adâ Avlonya Azebleri Ağası Kara Hâce *zîde mecdühü* dahı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Papa diyen la'în-i bî-dîn ve Portugal ve İspanya kralları Venediklü diyen melâ'în-i hâsirîn ile yek-dil ü yek-cihet olup alâ-eyyi hâlin bu yıl Donanma-yı Hümâyûn ile harb ü kıtâl ve mukâbele vü cidâli tahkîk u mukarrer kılmışlardır." diyü i'lâm idüp bu bâbda vârid olan ahabâr hadd-i tevâtüre irişüp ve dâru'l-İslâm'da olan ulemâ-i ızâm ve sulehâ-i kirâm ve kâffe-i ümem ve âmmе-i ehl-i âlem ol cânibe gönderilen Donanma-yı Hümâyûn hâlen müşârun-ileyh vezîrüm ile gönderilecek Donanma-i Hümâyûn-ı zafer-makrûn ile biriküp kapudânüm âdet-i kadîme üzre Donanma-i Nusret-me'serüm'den ayrılmayup Hakk *celle ve alânun* ulüvv-i inâyetine tevekkül ü i'timâd ve Hazret-i Risâlet-penâh *aleyhi ve alâ-âlihî salevâtullâhun* mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtuna tevessül ü istinâd ve âl-i emcâd ve ashâb-ı encâdınun ve sâyir efrâd ü evtâdun ervâh-ı mutahherelerinden isti'ânet ü istimdâd olunup küffâr-ı bed-girdârün sefâyin-i hezîmet-medârları üzerine varılup sıyânet-i ırz [u] nâmûs-ı dîn ü devlet ve himâyet-i havze-i [İslâmiyye] ve hılâfete müte'allik umûrda bezl-i makdûr kılınmağı tarîka-i hılâfet-i Rabbü'l-âlemîn ve şerîta-i niyâbet-i Seyyidü'l-mürselîn *aleyhi ve alâ-âlihî ecma'în ilâ-yevmi'd-dîn* enseb ü evlâ ve elyak u ahrâ gördükleri Pâye-i Serîr-i Âlem-masîr-i Husrevânem'e i'lâm olundukda ol re'y-i isâbet-ârâyı makbûl ü müsellemler tutup bu niyyet-i hayr-hâtîmetün üzerine sâbit-kadem olup şimdiye değin ol cânibe gönderilen Donanma-yı Hümâyûnum gemileriyle hâlâ müşârun-ileyh vezîrüm ile irsâl olunacak gemilerün mikdârı ma'lûm olmağıçün yoklanup görildükde mukaddemâ otuz üç kıt'a mükemmel forsa ve yetmiş kıt'a müslimân kürekcilerle mahlût cem'an yüz üç kıt'a kadırgalar gönderölüp ve hâlen Tersâne-i Âmirem'den gönderilecek iki kıt'a forsa ve yüz yigirmi iki kıt'a gemiler müslimân kürekciler ile donadılup mukaddemâ gönderilen ile hâlen irsâl olunacaklar cem'an iki yüz yigirmi yedi kıt'a çekdürür gemiler olup emr-i sâbıkum mücebinde anda muhafaza hıdmetinde ve zahîre ve sâyir mühimmât geçürmeğıçün on beş-yigirmi pâre mi dahı ziyâde mi lâzım olur ve bi'l-cümle müşârun-ileyh vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* yanında olan gemiler cümle iki yüz kıt'a olmağa kaç pâre gemi gönderilmek iktizâ iderse ol mikdâr gemileri müşârun-ileyhe gönderüp mâ'adâsın anda alıkoyup Rodos Sancağı Beği Ahmed *dâme izzühü* serdâr ta'yîn eyleyüp ve müşârun-ileyh vezîrüm ile irsâl olunacak gemiler Cezâyir Beğlerbeğisi ve Kapudânüm Alî *dâme ikbâlühü* ol cânibde istihdâma lâzım olmaz ise ...

Bir sûreti, dahı yazılup Yeni Çavuş ile gönderildi. 24 Za., sene: 978

Sahîfenün öte yüzinde olan Mustafâ Paşa hazretlerine yazılan hükmün âhırine yazılmışdur.

... lâzım ü mühimm olmayup anda hâzır olan beğlerbeğiler ve ümerâ kullarum ile itmâm-ı maslahata sa'y ü ihtimâm olunup iktifâ olunursa cezâyre lâzım olup irsâl olunan yat u yarak ve sâyir levâzım ü mühimmâtı mu'accelen ihrâc idüp alup dahı müşârun-ileyh

vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* yanında olan yüz otuz pâre gemi iki yüz kıt'aya irişmeğe ne mikdâr gemi dahı lâzım olursa ol mikdâr gemileri dahı kapudânım *dâme ikbâlühü* ile gönderesin ki, varup müşârun-ileyhe mülâkî olup Donanma-yı Hümâyûnum cümle bir yire gelüp cümlesi yek-dil ü yek-cihet olup Fettâh-ı Mutlak ve Kâdir-i Hakk hazretlerinin ulüvv-i inâyetine tevekkül ve Hazret-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi's-salâtü ve's-selâmun* mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına ve âl-i kirâm ve ashâb-ı necâbet-âsârün ve sâyir evliyâ-yı ızâmun ervâh-ı şerîfelerinden istimdâd idüp niyyet-i gazâ vü cihâd ve samîm-i kalb ve hulûs-ı fu'âd ile küffâr-ı tuğyân-âsârün sefâyin-i hezîmet-karâyinleri her kande bulunursa tevakkuf eylemeyüp üzerlerine varup mukâbele vü mukâtele, muhârebe vü mücâdele idüp ırz [u] nâmûs-ı dîn ü devlete müte'allik umûrda vech ü münâsib görüldüğü üzre bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyeler. Ammâ; eger anda olan beğlerbeğiler ve ümerâ kullarum ile iktifâ olunmayup mûmâ-ileyh kapudânım *dâme ikbâlühün* anda olması elbette lâzım ü mühimm olursa mûmâ-ileyhi anda alıkoyup ve muhâfaza ve sâyir mühimmât için alıkoduğun gemilere Rodos Sancağı Beği Ahmed *dâme izzühûy* serdâr idüp bâkî kalan gemilere ümerâ kullarumdan vech ü münâsib gördüğünüz kimesneyi serdâr ta'yîn eyleyüp ber-vech-i isti'câl Donanma-yı Hümâyûnum gemilerine irsâl eyleyüp dahı anda olan beğlerbeğiler ve ümerâ kullaruma ve sâyir asâkir-i mansûreme hüsni-ı istimâlet virüp muhâsarasına mübâşeret eylediğün kal'anun feth u teshîrine ve içinde olan melâ'în-i hâsirînün kahr u tedmîrine ve asâkir-i İslâm ve re'âyâ vü berâyânun nizâm u intizâmına müte'allik hıdemât ve sâyir ana müteferri' levâzım ü mühimmâtun tedbîr ü tedârükünde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz vücûda getirile ve bi'l-cümle küffâr-ı hâksârün bu mertebe cür'et-i(?) hezîmet-karîni olıcek eger Donanma-i Hümâyûn'un iki yüz pâre gemiden ziyâde olması için göndermeğe ihtimâm eylemekdür ve eger Donanma-yı Hümâyûn ile olan deryâ beğleri ve kapudânları ve iş görmişleri alıkomayup bilece kuşamakdur bu bâbda vücûda getürdüğünüz ihtimâm-ı tâm inşâ'a'llâhü'l-E'azz asâkir-i nusret-me'sere takviyet-i küllî olmağa sebebdür. Ana göre müşârun-ileyh vezîrüm'e gönderecek gemilerin yararın intihâb idüp ber-vech-i isti'câl gönderesin ve anda kadirgalardan mâ'adâ () pâre çekdürür at gemileri vardır; anlar dahı hemân kadirga mesâbesinde, anları dahı mükemmel donadup etrâf u eknâfı hıfz u hırâsetde dakîka fevtitmeyesin. Hakk *celle* sonra(?) inâyet idüp Donanma-yı Hümâyûn a'dâ-yı hâksâr donanmasın bertaraf itmek müyesser itdiyse anda mahsûr olan melâ'în mu'âvenet ümîdinden nâ-ümîd kalup inşâ'a'llâh ahsen vechile eger anlara ve eger Memâlik-i Mahrûse'ye eknâfında olan kılâ' fetholunmak muhakkakdur.

395

Sâbık Kavala Kaptanı Abdülcebbar'a Sakız sancağı inâyet olunduğundan görev yerine giderek muhafaza hizmetinde bulunması.

Sâbıkâ Kavala Kapudânı olan Abdülcebbâr'a hüküm ki:

Hâlâ hakkında mezîd-i avâtuf-ı husrevânem zuhûra getürüp işbu sene: semân ve seb'în ve tis'a-mi'e Zi'l-ka'desi'nün yigirmi üçüncü gününden Sakız sancağı sana inâyet idüp sancağın hıfzı için yarar âdemlerin ta'yîn eyleyüp gereği gibi hıfz u hırâset itdürüp me'mûr olduğun hıdemetünde mücidd ü sâ'î olman emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, aslâ te'hîr u terâhî eylemeyüp sancağın hıfzına yarar âdemlerin ta'yîn eyleyüp memleket ü vilâyeti ve re'âyâ vü berâyâyı gereği gibi hıfz u hırâset itdürüp sen me'mûr olduğun hıdemât-ı hümayûnumda bezl-i makdûr ve sa'y-i meşkûr zuhûra getürmek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresin; şöyle bilesin.

396

Kaptan paşanın, kendisiyle Kıbrıs'a gönderilen gemilerdeki silah ve mühimmâtı boşalttıktan sonra muhafaza ve diğer işler için yeteri kadar gemi ayırıp geri kalanını serdar tayin edeceği bir adamla Donanma-i Hümayûn'a göndermesinin emredildiği; fakat sonradan alınan muhtelif haberlerde düşman donanmasının Donanma-i Hümayûn'a savaş açacağı bildirildiğinden Kıbrıs'ta yirmi adet gemi bırakıp diğer gemileri bozmadan Donanma-i Hümayûn Kumandanı Pertev Paşa'nın yanına gitmesi; Kıbrıs'ta kalması gerekiyorsa yarar bir adamını serdar tayin etmesi ve gemileri onunla göndermesi.

Yazıldı.

Sâhib-i devlete gönderildi. Tekrâr bir sûret dahı yazılıp müşârun-ileyh hazretlerine gönderildi.

Kapudân paşaya hüküm ki:

Mukaddemâ hükm-i şerîfüm gönderilüp; "senünle irsâl olunan Donanma-yı Hümayûnum gemileriyle cezîre-i Kıbrıs'a varup Vezîrüm Mustafâ Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup anda lâzım olan yat u yarak ve sâyir levâzim ü mühimmâtı ihrâc idüp sen cezîreye çıkup müşârun-ileyh vech gördüğü üzre anda muhafazaya ve zahîre geçürmeğe ne mikdâr gemi lâzım olursa alıkoyup mâ'adâ gemilere ümerâ kullarumdan bir yararın serdâr ta'yîn idüp deryâya emrolunan Donanma-yı Hümayûnum gemilerine irsâl olunmak" emrüm olmuş idi. Hâlâ Hersek ve Klis ve İskenderiyye ve Delvine sancakları beğlerinden vârid olan mekâtîb ü ahbârdan mâ'adâ Avlonya Azebleri Ağası Kara Hâce *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Küffâr-ı hâksârün muhkem cem'ıyyet ü ittifâkları ve birbirileriyle ahd ü mîsâkları olup bu yıl elbette Donanma-yı Hümayûn'un üzerine gelüp mukâbele itmeği tahkîk u mukarrer kılmışlardır." diyü i'lâm idüp bu bâbda vârid olan cümle ahbâr ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; küffâr-ı bed-nihâdun bu makûle ittifâk u ittihâdları olup ahâlî-i İslâm'a mazarrat u fesâd kasdında iken ihmâl ü tekâsül ve mekr-i a'dâdan tegâfûl olunmayup sıyânet-i ırz-ı dîn-i İslâm ve nâmûs-ı devlet-i hilâfet-encâm için sa'y ü ikdâm ve bezl-i ihtimâm kılınmak her vechile lâzım ü mühimm olmağın cezîreden Donanma-i Hümayûnum'a gelecek gemiler ile sen bile gelüp Donanma-yı Hümayûnum'a serdâr ta'yîn olunan Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup hıdematte bulunman emrüm olup ol bâbda müşârun-ileyh Vezîrüm Mustafâ Paşa'ya dahı hükm-i şerîfüm irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, eger henüz cezîreye varup vâsıl olmadun ise aslâ te'hîr eylemeyüp cezîreye varup müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup irsâl olunan yat u yarak ve sâyir levâzim ü mühimmâtı mu'accelen ihrâc ve müşârun-ileyhe teslîm eyleyüp dahı müşârun-ileyh ile müşâvere idüp anda hâzır olan beğlerbeğiler ve beğler kullarum cezîreye müte'allik hıdemâtda iktifâ idüp senün elbette anda kalmanı iktizâ eylemezse anda

muhâfaza ve zahîreye ne mikdâr gemi lâzım olursa alıkoyup mâ'adâ gemileri bozmayup müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla ve âlât ü âlâtçı vü cengcileriyle sen mu'accelen gelüp deryâya ta'yîn olunan Donanma-i Hümâyûnum gemilerine mülâkî olup müşârun-ileyh Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın. Ammâ; senün elbette cezîrede kalman mühimm olup anda kalman lâzım gelürse anda olan ümerâ kullarumdan vech ü münâsib gördüğünüz kimesneyi zikrolunan gemilere serdâr ta'yîn idüp ber-vech-i isti'câl deryâya ta'yîn olunan Donanma-yı Hümâyûnum gemilerine irsâl ü îsâl eylesin ki, varup müşârun-ileyh vezîrüm *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* mülâkî olup vech ü münâsib gördüğü üzre hımâyet-i ırz-ı dîn ü devlet ve sıyânet-i nâmûs-ı hılâfet ü saltanata müte'allik umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyeler ve bi'l-cümle Kıbrus'da yüz üç çekdürür gemi olduğu hısâb olunmuşdur ve hâliyâ müşârun-ileyh vezîrüm ile yüz otuz kıt'a gemi çıkmak tedârük olunmuşdur. İki bir yire gelse iki yüz yigirmi yedi kadirga olur; anda kalmağa iktizâ iderse at gemileri dahı çekdürür gemi hükmindeür. Yigirmi yedi at gemisi vardur ve İskenderiyye gemilerinden dahı üç pâre gemi barut ile gelmek tenbîh olunmuşdur. İskenderi[yye]'den gelen üç pâre kadirgadan mâ'adâ anda Kıbrus'da kışlayan gemileri cümlesin yigirmiye yitişdürüp dahı mâ'adâsın Donanma-i Hümâyûnum'a gönderesin. Bu hüküm-i şerîfümün bir sûreti dahı ihtimâmen aynı ile yazılup karadan irsâl olunmuşdur; şöyle bilesin.

397

Kıbrıs mühimmi için Şam, Halep ve Karaman vilâyetlerine bağı kazâlardan geçen seneki nüzül bakâyâsının tahsil edilerek gönderilmesi, yetmezse yeniden nüzül ihrâc olunması.

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Beğlerbeğiliğine müte'allik olup sene-i sâbıkada cezîre-i Kıbrıs mühimmi için zahîre ihrâcı fermân olunan kazâların ba'zında nüzül ü zahîre bâkî kalup hâlâ cezîre-i mezbûreye nüzül ü zahîre tedârüki lâzım ü mühimm olup sene-i sâbıkadan bâkî kalan nüzül ü zahîre mu'accelen ihrâc olunup kifâyet eylemezse üslûb-ı sâbık üzre yeniden nüzül ü zehâyir ihrâc olunmağıçün Mâliyye cânibinden ahkâm-ı şerîfe yazılup sâbıkâ nüzül ihrâcı fermân olunan kâdîlara ve Nüzül Emîni Monlâ Ağa'ya irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup nüzül-i atıkdan isti'mâle kâbil ne mikdâr nüzül ü zahîre varsa mu'accelen mahall-i me'mûra irsâl ü ihzâr eyleyüp yeniye tebdîli lâzım olursa tebdîl itdürüp taleb olundukça avk u te'hîr eylemeyüp teslîm itdüresin ve yeniden nüzül ü zahîre ihrâcı lâzım olursa Mâliyye cânibinden irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe mücebince sene-i sâbıkada ihrâc olunduğı üslûb üzre kaç hânedan bir ta'yîn olunmak iktizâ iderse mu'accelen ber vech-i adâlet tevzî' u taksîm ve mahall-i me'mûra irsâl ü teslîm itdüresin. Ammâ; nüzül ü zehâyire iktidârı olmayan fukarâyâ tahmîl olunup ahz ü celb-i mâl olunmağa ağıniyâ hımâyet olunmakdan ve mübâşirînün ahz ü celb-i mâl ve zulm ü te'addîsinden re'âyâ vü berâyâyı hımâyet ü sıyânet eyleyüp ber-vech-i isti'câl kifâyet mikdârı nüzül ü zehâyiri ihrâc itdürüp ta'yîn olunan mahalle ihzâr u îsâl itdürilmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın vücûda getüresin.

Bu dahi, Hüseyin Çavuş'a.

Bir sûreti, umûmen Haleb kâdîlarına hitâben yazıla.

Bu dahi.

Bir sûreti, umûmen vilâyet-i Karaman kâdîlarına "Nüzül ü zehâyir ve bıçağa yarar koyun bile yazıla.

398

Adaların ve sahillerin Donanma-i Hümâyûn gelinceye kadar muhafazası için Sakız'da durmak üzere İskenderiyye Beyi Muhammed emrinde gemi gönderilmesi emredildiği halde adı geçenin gitmesi nedeniyle yirmi gemi alıkonup ümerâdan veya Sığacık ve Sakız beylerinden birinin başbuğ tayin edilerek Sakız'da görevlendirilmesi; sonradan Süleyman Reis idaresinde muhafaza için Rodos'a gönderilen ve Kaptan Ali Paşa'ya katılması emredilen barça ve gemilerden barçanın Ali Paşa tarafından alıkonup yanında götürülmesi, diğer gemilerin de Sakız taraflarının muhafazasında görevlendirilmesi.

Sâhib-i devlete gönderildi.

Kapudân Alî Paşa'ya hüküm ki:

Mukaddemâ yahılar ve adalar muhâfazasıçün on beş kıt'a gemi alıkonulup İskenderiyye Sancağı Beği Muhammed *dâme ızzühû* mezkûr gemiler ile kalmak emrüm olmuş idi. Hâlen müşârun-ileyh gitmiş bulunup muhâfaza emrinde ihtimâm lâzım olmağın yigirmi pâre gemi alıkonulup yanında olan ümerâ kullarumdan bir yararın veyâ Sığacık ve Sakız beğlerin baş u buğ ta'yîn idüp Donanma-i Hümâyûn varınca Sakız'da turup ve irsâl olunan kadirganun himâyet ü hırâsetiçün Rodos'a varınca Südde-i Sa'âdetüm'den beş kıt'a kadirga koşulup irsâl olunmuşdur. Eger sen Donanma-i Hümâyûnum ile cezîre-i Kıbrus'a gitmiş bulunur isen deryâ yüzi hâlî kalmayup bir zarar irişmemeğičün hâssa re'islerden Süleymân *zîde kadruhû* zikrolunan beş kıt'a gemiler ile bile koşulup ve ba'zı mahalde barça yedilmek lâzım olursa yedilmek içün bir gemi ile dahi urgan tahmîl olunup gönderilmişdür. Eger mezkûrlar sana Rodos'da mülâkî olurlarsa barçasın alup gidüp bile varan gemileri muhâfaza hıdmetine ta'yîn olunan yigirmi kıt'a kadirgalara ilhâk idüp muhâfaza hıdmetinde olmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, eger zikrolunan barçalar ile beş kıt'a gemiler sana Rodos'da varup mülâkî olursa emrüm üzre barçayı sen cezîre[ye] bile alup gidüp mezkûrları ve anlardan mâ'adâ yigirmi kıt'a gemi dahi alıkoyup yanında olan ümerâ kullarumdan bir yararın veyâ Sakız ve Sığacık beğlerin vech ü münâsib gördüğün üzre mezkûrlara baş u buğ diküp yahılar ve cezâyir muhâfazasıçün ta'yîn eyleyüp tenbîh eylesesin ki, bundan sonra düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Pertev Paşa ile irsâl olunacak Donanma-yı Hümâyûnum varınca Sakız'da turup etrâf u cevânibi onat vechile görüp ve gözedüp hıfz u hırâset eyleyüp muhâfaza emrinde tamâm basîret üzre olup nâgâh gaflet ile küffâr-ı hâksâr tarafından Memâlik-i Mahrûse'ye bir zarar u gezend irişdürilmekden hazer ideler ve mezkûr barça

yedilmek iktizâ eylediği mahallerde irsâl olunan organlar ile yedilüp avk u te'hîr lâzım gelmeyüp ber-vech-i isti'câl iriştürmek bâbında ihtimâm ü ihtiyât eylesin.

399 *Kıbrıs için toplanan eski nüzülden ne kadar zahire varsa gönderilmesi; kifâyet etmezse yeniden nüzü'l ihrac edilip gönderilmesi, ancak kimseye haksızlık yapılmaması.*

Hüseyin Çavuş'a virildi. 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

İçil sancağı beğine hüküm ki:

Hâlâ; "Cezîre-i Kıbrıs mühimmi için nüzü'l ü zahîre vü koyun lâzım olmağın mukaddemâ ihrâc olunan nüzü'l-i atıkdan bâkî kalanı irsâl olunup kifâyet eylemeyüp dahı lâzım olursa tekrâr nüzü'l ü zahîre vü koyun ihrâc idüp ol cânibden taleb olundukça kifâyet mikdârı zahîre viresiz." diyü Mâliyye cânibinden vilâyet-i Karaman kâdîlarına mü'ekked ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup eski nüzülden isti'mâle kâbil ne mikdâr nüzü'l ü zahîre varsa mu'accelen mahall-i me'mûra irsâl ü ihzâr eyleyüp taleb olundukça te'hîr eylemeyüp teslîm idesin ve yeniden nüzü'l ü zahîre vü koyun ihrâcı lâzım olursa Mâliyye cânibinden yazılan ahkâm-ı şerîfede ta'yîn olunduğu üzre mu'accelen adâletle tevzî' u taksîm ve ihrâc u teslîm eyleyüp ağniyâdan ahz ü celb-i mâl olunmağla hımâyet olunup fukarâyâ teklîf olunmaktan ihtiyât idüp mübâşirînün ahz ü celb-i mâl ve zulm ü te'addîsinden re'âyâ vü berâyâyı sıyânet eyleyüp ber-vech-i isti'câl kifâyet mikdârı nüzü'l ü zahîre vü koyunı ihrâc eyleyüp evâmir-i sâbıkada ta'yîn olunan mahalle irsâl ü îsâl itmek bâbında ikdâm ü ihtimâm idüp dakîka fevteylemeyesin.

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Bir sûreti, Mehmed Çavuş'a; "... "Zikrolunan nüzü'l ü zahîre vü koyunı mu'accelen ihrâc idesiz." diyü Mâliyye cânibinden vilâyet-i Karaman kâdîlarına ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur. Sen dahı gereği gibi mukayyed olup mu'accelen ihrâc idüp müşârun-ileyh dâme izzühû vech görüp evâmir-i sâbıkada ta'yîn olunan mahalle teslîm eylesin".

400 *Memâlik-i Mahrûse'den tereke alıp düşmana satmak üzere Midilli adası yakınlarına geldikleri duyulan gemilerin araştırılıp bulunarak terekelerine el konulması ve sorumluların hapsedilmesi.*

Kapudân paşa kethudâsına virildi.

Midillü kâdîsına ve dizdârına hüküm ki:

Ba'zı gemiler Memâlik-i Mahrûsem'den tereke alup küffâr-ı hâksâra iletmek için Midillü atasının yanına geldükleri istimâ' olundu. Ol makûle tereke ile gelmiş gemiler varsa ne mahalden gelmişlerdür, yükleri nedür; ma'lûm idinüp fi'l-vâkı' tereke ile ve emrûme muhâlif metâ' ile gelmiş gemi varsa ol makûle gemiler girift olunup yoldaşların anda habs ve re'îs[lerin] Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp cezîre-i Midillü'nün kankı limanında gemiler varsa yoklayup fi'l-vâkı' tereke ile yâhûd emrûme mugâyir metâ' ile memlû gemiler bulunursa girift idüp yoldaşların habsidüp re'îslerin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ve zikrolan gemiler ne mahalden gelmişlerdür ve tereke tahmîl eyledüklerinde temessükleri var mıdur, nicedür; mufassal ü meşrûh yazup bildüresiz.

401 *Daha önce Avlonya muhafazasında görevlendirilen Bihlişte, Görice, Kesriye, Presbe ve Serfice sipahilerinin görülen lüzum üzerine Delvine ve Avlonya'da görevlendirilmesi.*

Sâhib-i sa'âdete gönderildi; Murâd ile.

Bu hükmün aynı tekrâr yazıldı. Ulağla gönderilmek için Mehmed Çavuş'a virildi. 16 Za., sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Bihlişte ve Görice ve Kesriye ve Presbe ve Serfiçe nâhiyelerinin sipâhîleri Avlonya muhâfazasına ta'yîn olunup hıfz u hırâset üzre iken Delvine Beği Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Avlonya muhâfazasına âdem lâzım değildir. Anda olan sipâhî Margaliç ve Neviçe muhâfazasına lâzımdür." diyü arzylemeğin; "Bihlişte ve Görice nâhiyelerinin sipâhîleri çeribaşlarıyla Delvine beğine gönderile." diyü emr-i şerîf vârid olmağın Mehmed nâm za'îm serdâr ta'yîn olunup; "Çeribaşılarınız ile ma'an Delvine'ye varasız." diyü tenbîh olunmuş iken Avlonya kâdîsı ile ol cânibde muhâfaza hıdmetinde sipâhîlere serdâr olan Za'îm Hüseyin mektûb gönderüp; "Avlonya yörelerinde seksen mikdârı gemi olup muhâfazaya âdem lâzımdür." diyü bildürdükde Delvine'ye gönderilen Bihlişte sipâhîleri girü Avlonya muhâfazasında ibkâ olunmağışün âdem gönderilüp ve Delvine muhâfazasına mezbûr Za'îm Mehmed ile Görice ve Presbe nâhiyelerinin sipâhîleri irsâl olunduğın" bildürmişsin. İmdi; Avlonya muhâfazasına âdem mühimm ü lâzım olduğın mâh-ı Şevvâl'ün yigirmi beşinci günü kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm itmeğın muhâfaza hıdmetine ta'yîn eyledüğün sipâhîler mu'accelen irsâl olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, kat'â te'hîr eylemeyüp emr-i şerîfüm üzre mahall-i me'mûra irsâl eyleyüp ihmâl ü müsâheleden hazer eylesesin. Şöyle ki; ihmâl olunmağla giç varup el-iyâzü bi'llâh sonra mu'âteb olursın. Ana göre mukayyed olasın.

402 *Âsi köyler hakkında Avlonya kadısı tarafından gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; Arnavut Belgradı kadısının Arnavut Belgradı Kalesi neferleriyle Manya Kalesi'ne gidip il erleri ve hisar erlerinin yardımıyla kaleyi tamir ettirmesi ve iş bitmeden görev yerine dönmemesi.*

Defterdâr-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. 16 Za., sene: 978

Belgrad kâdîsına hüküm ki:

Avlonya kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "üç pâre âsî karyelerün yarar kâfirleri mahkemeye varup min-ba'd isyân eylememeğe* ahdidüp gaybet itmeğin mezbûr Ahmed Çavuş ve Avlonya voyvodası neferlerinden seksen nefer kimesne ile Bratani nâm karyeye varup Ahmed Çavuş'ı karındaşı ile ve yanında bulunan neferleri ile tutup habseyleyüp Tokat(?) nâm karyeye alup gitdiklerin ve Manya Kal'ası'nun üzerine düşmek mukarrer olup kal'anun bir cânibi harâb olup ta'mîri lâzim idüğün ve ittifâk eyleyen karyeler Bratani ve Gönçe ve Seniçe ve Kırkoluk ve Dokat(?) ve Kalubrat(?) ve kâfirleri olduğun" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup lâzim olursa Belgrad Kal'ası'nun neferleri ile bi'z-zât kal'a-i mezbûrenün üzerine varup il-eri ve hısâr-erleri mu'âveneti ile ta'mîri lâzim olan yirleri ta'mîr u termîm itdürüp metânet ü hasânet üzre binâ itdürmeğe sa'y ü ikdâm eylesin ve ne vechile tedârük eyledüğün ve küffâr-ı hâksârdan vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm eylemekden hâlî olmayasın ve bi'l-cümle mezbûr kal'anun eger dîvârı ta'mîridür ve eger handekları pâk olup ceng yiri hâzır olmakdur; ber-vech-i isti'câl ta'mîr u ıslâh eylemeyince kâdîlığına varmayasın ve bu bâbda ne vechile tedârük eyledüğüne dizdârlarından ve kâdîlarından arzlar alup ve sen dahı vâkı'-ı hâlî arzidesin.

* Metinde şeklindedir.

403

Girit'ten Körföz ve Venedik'e gelip giden iki düşman gemisinden Şaban Reis'in ele geçirdiği beş kişi hakkında Avlonya Azebleri Ağası Kara Hâce'nin gönderdiği mektubun alındığı; Kara Hâce'nin çevrenin muhafazasına ve düşman hakkında bilgi toplamaya devam etmesi ve Donanma-i Hümayûn geldiğinde donanmaya katılıp Vezir Pertev Paşa'nun uygun göreceği hizmette bulunması.

Defterdâr-zâde Mehmed Çavuş'a. 16 Za., sene: 978

Avlonya Azebleri Ağası olan Kara Hâce[ye] hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Girit'den Körföz'e ve Venedik'e gelür gider iki kıt'a gemilere Şa'bân Re'îs râstgelüp Polya(?) karîb olmağla kâfir karaya dökülüp beş kâfir elegendüp içlerinde çendân haber bilür kâfir bulunmamağın gönderilmediğün ve mektûbların gönderdiğün" bildürmüşsin. İmdi; küffâr-ı hâksârün hîle vü hud'asından gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, basîret üzre olup etrâf u cevânibe yarar levend re'îsleri gönderüp ahvâl ü etvârın tettebbu' u tecessüs itdürüp yarar diller almağa sa'yeyleyüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayup ol cevânibde dâyimâ cem'ıyyetde olup Donanma-i Hümayûnum varınca hâzır bulunasız ki, donanma vardukda Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasız.

Bosna taraflarında bazı kimselerin alay bayraklarıyla toplanıp Zagreb taraflarına giderek soygun yapıp fesat çıkarttıkları yolunda Beç elçisi tarafından şikâyetle bulunulması üzerine yapılan araştırmada böyle bir olayın aslı olmadığına dair Bosna beyi tarafından gönderilen mektubun alındığı; bundan sonra da anlaşmalara riayet edilmesi ve uygunsuzluklara meydan verilmemesi.

Diyârbekir Beğlerbeğisi'nün Kethudâsı Mehmed Kethudâ'ya virildi. Fî 15 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Bosna Beği Sinân Beğ'e hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Mukaddemâ emr-i şerîf vârid olup; "Beç ilçisi arz-ı hâl sunup; "Bosna tarafında ba'zı kimesneler alay bayraklarıyla cem'ıyyet eyleyüp Zagreb tarafına varup ahde mugâyir gâret-i emvâl idüp fesâd itmeden hâlî olmadukların" i'lâm itmeğin bu makûle fesâd ü şenâ'at idenleri ma'lûm idinüp arz olunmak" buyurulmuş idi. Husûs-ı mezkûr ihtimâmla görölüp livâ-i mezkûrda olan zü'amâ vü sipâhîler ve çeribaşılar ve neferât u martolos tâyifesi cümle sükûn üzre olup min-ba'd hılâf-ı ahd vaz' olmayup ve Zagreb livâ-i mezkûrdan altı gün ba'îd olup mâbeynde azîm nehirler olup sâbıkâ Budun Beğlerbeğisi iken fevtolan Mehmed Beğ Bosna Beği iken Malkoç Beğ mahall-i mezkûra varup gâret idüp ol geçidlerde kefare tâyifesi sa'b kal'alar yapup ehl-i İslâm'dan sonra kimesne varmamışdır. Kasdolmağla dahı on beş bin mikdârı askerile ancak varılı[r]; cemî' zamânda erbâb-ı tîmâr ve sâyirleri onat vechile zabtolunup ahde mugâyir iş olmaz. Küffâr tarafından birkaç def'a Memâlik-i Mahrûse'ye zarar kasdı olmuşdur. Bu def'a Nova câniblerine teveccüh olundukda; "Memleket hâlîdür." diyü haylî askerile gelüp ağalar hâzır bulunmağla mukâbele idüp alay bayrakları alınup bir nicesi dil için gönderildi. Kendü hâllerinde olur **ملوك وطن**." diyü arzeylemişsin. Bu bâbda her ne ki arzeylemişsin, ma'lûm oldu. İmdi; mâbeynde vâkı' olan ahd ü mîsâk kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, onat vechile mukayyed olup mâbeynde vâkı' olan şerâyet-ı ahdi kemâ-kân ri'âyet idüp kimesneye hılâf-ı ahd iş itdürmeyesin; men'la memnû' olmayanları yazup bildüresin.

Cezayir beylerbeyinin, Süleyman Reis'le Kıbrıs'a gönderilen barça ve urgan gemisi kendisine erişemez ve geride kalırsa Kıbrıs'a güvenilir bir şekilde ulaştırılması için yedi-sekiz gemiyi muhafazada bırakması.

Sâhib-i devlete gönderildi. Fî yev[m-i]'l-İsneyn, 16

Cezâyir beğlerbeğisine:

Hâssa re'îslerden kıdvetü'r-ru'esâ Süleymân Re'îs ile irsâl olunacak barça ve urgan gemisi senünle cezîre-i Kıbrıs'a giden Donanma-i Hümâyûnum gemilerine yitişmeyüp girüde kalmak ihtimâli olursa mezkûrları mahall-i me'mûra iletmek için muhâfazaya ta'yîn

olunan yiğirmi kıt'a gemilerden gayri yedi-sekiz pâre kadirga dahı alıkonılup mezkûrları mahall-i me'mûra iletmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, eger zikrolunan barça ile urgan gemisi irişüp senünle bile mahall-i me'mûra gitmek mümkün ü müyesser olursa muhâfaza için ta'yîn olunan yiğirmi pâre kadirgadan mâ'adâ mezkûr barça ile urgan gemisini iletmek için yedi-sekiz pâre gemi dahı alıkoyup tenbîh eylesin ki, mezkûr barça ve urgan gemisi varınca tevakkuf eyleyüp mülâkî olduklarından sonra aslâ te'hîr eylemeyüp emîn ü sâlim mahall-i me'mûra iletüp teslîm ü îsâl eyleyeler.

406 *Nablus beyi Nablus ve Trablus sancaklarının muhafazası hizmetinde görevlendirildiğinden, uygun bir yerde bulunarak her iki sancağa gelebilecek saldırıları önlemesi.*

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 16 Za., sene: 978

Nâblûs Beği Mahmûd Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum yazılup; "Nâblûs ve Trablus sancaklarının hıfzında olmak" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp her kankı sancakda sâkin olmak münâsib ise kalkup vech ü münâsib olan yire varup anda olup iki sancağı dahı gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüp âsî Urbândan ve gayriden bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden ziyâde hazer eylesin. Zikrolunan sancakların muhâfazası mühimmâtındandır; ihmâl eylemeyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne mahalde oturmak münâsib gördüğün yazup bildüresin.

407 *Donanma-i Hümayûn o taraflara geldiğinde Ayamavra Kalesi'nin inşasında muhafaza için yirmi nefer sipahi bırakılması için gereken emrin verildiği; o zamana kadar kalenin muhafazasında her türlü gayretin gösterilmesi.*

Defterdâr-oğlu Mehmed Çavuş'a virildi. 16 Za., sene: 978

Yanya beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ayamavra Kal'ası'nun binâsına mübâşeret olunup ammâ; küffârın donanması Körfös câniblerinde cem'ıyyet üzre olup garb cânibinde binâ olunmak husûsında ihtiyât lâzım olup Karlili sancağı sipâhîleri kalîl olduğun" bildürmüşsin. İmdi; Donanma-yı Hümayûnum ol câniblere vardukda yiğirmi nefer sipâhî virilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, Donanma-yı Hümayûnum varınca ol cevânibün hıfz u hırâsetinde gereği gibi mukayyed olup inşâ'a'llâhü'l-E'azz Donanma-yı Hümayûnum ol câniblere vardukda muhâfaza için yiğirmi nefer sipâhî dahı taleb idüp alup münâsib olduğu üzre muhâfazada dikkat ü ihtimâm eylesin.

408

Süzebolu'da yapımı biten gemilerin denize indirilmesinde reislerin birbirlerine yardımcı olmadıkları duyulduğundan, Ahyolu kadısı tarafından reislere gerekli tenbihin yapılması ve karşı çıkanların haklarından gelinmesi için isimlerinin bildirilmesi.

Uzun Mustafâ Çavuş'a virildi. 16 Zi'l-ka'de, sene: 978

Ahyolu kâdîsına hüküm ki:

Süzebolu'da binâ olunan gemileri deryâ[ya] indürmekde re'îsler birbirine mu'âvenet eylemeyüp inâd ü muhâlefet eyledükleri i'lâm olundu. İmdi; gemiler mu'accelen deryâya indürilüp Südde-i Sa'âdetüm'e gelmek mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anda olan re'îslere muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, birbiri ile hüsn-i ittifâk üzre olup gemileri deryâya indürmekde birbirine gereği gibi mu'âvenet eyleyüp inâd ü muhâlefet eylemeye[ler]. Ba'de't-tenbîh eslemeyüp inâd ü muhâlefet eyleyenleri ism ü resmleriyle yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin ki, haklarından geline.

409

Karaman vilâyeti kadılarının Kıbrıs için istenen kavvâs, zahire vs. levazımın tedarikinde ihmalkâr davrandıkları görüldüğünden bundan sonra da aynı şekilde hareket ederlerse görevlerinden azlolunup cezalandırılacakları.

Karaman kâdîlarına hüküm ki:

Hâlen cezîre-i Kıbrus'dan kavvâs mühimmi için ve Kıbrus'da olan asâkir-i mansûre için zehâyir ve gayri levâzim tedârüki için amel olunmayup ihmâl üzre olduğunuz i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gaflet eylemeyüp cezîre-i Kıbrus'da olan asâkir-i mansûre mühimmi için gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince eger Kıbrus cânibinden gönderilen ahkâmdur ve ger Südde-i Sa'âdetüm'den gönderilendür; te'allül eylemeyüp muktezâ-yı hümayûnları [ile] amel eyleyüp taleb olunan eger zahîredür ve eger meteris ağaçlarıdır ve eger kavvâs ve gayridür; her ne taleb olunursa ale't-ta'cîl ihzâr u tedârükünde ikdâm üzre olup ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesesiz. Şöyle ki; bir dahı ol cânibden hükm-i hümayûn yazılıp bir nesne taleb olunup ihmâlinüz arzoluna, azl ile konılmayup eşedd-i ukûbet ile mu'âkab olmanız mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup ihmâlden ziyâde hazer eylesesiz.

410

Eğridirli bazı şahıslar tarafından hakkında şikâyetle bulunulan ve halen İstanbul'da tutuklu olan Abdullah oğlu Osman hakkında gerekli soruşturmanın yapılması.

Yazıldı.

Koyun emîniniün âdemisi Pervîz'e virildi. Fî 10 Zi'l-ka'de, sene: 978

Mevlânâ Eğirdür kâdîsına hüküm ki:

"Kasaba-i Eğirdür'den Abdullâh oğlu Osmân nâm kimesne mâldâr u mütemevvil ve mu'âmeleci olup üç bin filoriye mâlikdür." diyü kasaba-i mezbûreden Yûnus bin Mehmed ve Abdurrahmân bin Emrullâh ve Mustafâ bin Hasan ve Hasan bin Mustafâ ve Abdurrahmân bin Halîl ve Mehmed bin Memi nâm kimesneler haber virdüklerinden gayri mukaddemâ azlolunan kâdî ile Burusa'ya gelüp ba'zı zulm husûsına mu'âvenet itdüğü i'lâm olunmağla mezkûr Osmân İstanbul'da habsolunup ahvâli tefât olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp bi'z-zât bu husûsa mukayyed olup mezbûrun ahvâlin kasaba-i mezkûre halkının bî-garaz kimesnelerinden ne mikdâr mâla mâlik olduğın tefahhus idüp sâyir ahvâlin dahî tefât eyleyüp göresin; arzulunduğı gibi olup mezkûr kimesne mütemevvil kimesne olup mu'âmeleci olduğından gayri zulm ü te'addîsi ol yirden sâbit olursa alâkasın kat' itdürüp dahî mâldâr(?) mu'temedün-aleyh kimesne ise(?) gelüp kassâblık hıdmetinde ola ve üzerinde sübût bulan mevâddı sicill itdürüp sûretlerin bile gönderesin. Ammâ; bu bâbda bir vechile mukayyed olasın ki, sonradan; "Benüm kudretüm yoğ idi; ehl-i garaz sözi ile bana gadrolmuşdur." diyü şekvâ eylemelü olmaya; defterin bile gönderesin.

411

Ağrıboz Kalesi'nde görevi başında bulunmayıp hâriçte gezen ve kale dizdarının emirlerine itaat etmeyen topçulara görevleri başında bulunmaları hususunda gereken tenbihte bulunulması, aksi halde gediklerinin başkasına verilmesi.

Arz getüren Mehmed'e virildi. Fî 14 Za., sene: 978

Ağrıboz beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Ağrıboz Kal'ası Dizdârı Mustafâ Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "kal'a-i mezbûre topçıları dâyimâ kendü kolaylarında gezüp ve yabanda yatup dizdâr-ı mezbûr men' itmek istedikde topcibaşı olan kimesne araya girüp; "Topçıların cümle umûrı bana tefvîz olunmuşdur; benüm zabtumdadur." diyü dahlitdürmedüğün" bildürdi. **Buyurdum ki:**

Vardukda, topcı tâyifesine ve sâyir müstahfızlara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, kal'adan taşra gitmeyeler. Anun gibi kendü kolaylarında gezen eger topcı tâyifesidür ve eger müstahfızlardur; hâric yirlerde gezmeyüp hısâr muhâfazasında olalar. Anun gibi eslemeyüp kendü kolaylarında kal'adan hâric yirlere gezen eger topcıdur ve eger hısâr-eridür; gedüklerin âhara arzeyelesin.

412

bkz. hkm. 342.

Kethudâsına virildi. 12 Za., sene: 978

Timişvar beğlerbeğisine ve defterdârına hükm-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem Hızâne-i Âmirem'ün vilâyet-i Timişvar Cânibi Defterdârı olup bi'l-fi'l Âsitâne-i Sa'âdetüm'de defterdâr olan Muharrem *dâme ulüvvühû* Dersa'âdetüm'e geldükde ol diyârun güherçile ocaklarında kaç kıt'a kazgan işledüğü ve mevcûd ne mikdâr güherçile olduğu istifsâr olunup defteri taleb olundukda; "bi'l-fi'l ocaklarda yigirmi beş kıt'a kazgan işleyüp ve sekiz kıt'a kazgan henüz ocağa konılmayup Timişvar'da Top-hâne'de mahfûz olduğın" i'lâm idüp ve "Çanad sancağında işlenen ocaklardan ve diyâr-ı Erdel'den gelen güherçile –ki, tâcirlerden akça ile alınmışdur– bu cümle altı yüz yigirmi tokuz kintâr ve üç yüz dirhem güherçile olup Tadrak(?) nâm havâss-ı hümâyûnumda güherçile henüz peydâ olup sâyir ocaklar işlenmeğe başladığı zamânda ma'an işlememişdür." diyü i'lâm eyledi. İmdi; **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vardukda, bir ân te'hîr itmeyüp eger mezkûr Tadrak(?) nâm varoşında ve eger Mahak(?) varoşında ve gayri mahalledür; zikrolan sekiz kıt'a kazganı dahı bî-tevakkuf mahall ü münâsib gördüğünüz ocağa yirleşdürüp küllî vü müstevfî güherçile işlenmeğe ikdâm ü ihtimâm idüp kendünüz bi-nefsihî mukayyed olup husûs-ı mezbûrî sâyir umûra kıyâs itmeyüp vakti geldüğü gibi mübâşeret idüp ve ocaklara lâzım olan odunu şimdiye değin re'âyâyâ ne tarıkla getürdi[lü]gelmiş ise şimdiye dahı Hızâne-i Âmirem'den ol vech üzre re'âyâyâ akçasın virüp güherçile ocaklarına kifâyet kadarı müstevfî odun getürdesiz. Husûs-ı mezbûrda eger benüm hâslarum ve mîr-i mîrân ve sancakbeğleri hâsları ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve gayri karyeleridür; evkâf u emlâk ve ellerinde derbendcilik hükmi olan kurâ re'âyâsından mâ'adâsına ber-vech-i adâlet odun tahmîl itdürüp vaktiyle güherçile ocaklarına ilet düresiz ve zikrolunan kazganlar kangı mahalle yirleşüp ve odun ne tarıkla tedârük olunduğın mufassal ü meşrûh yazup kapuma arzidesiz ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'de şöyle istimâ' olundu ki: Nehr-i Mureş kurbinde ve sâyir mahallerde ba'zı kurâ kurbinde orman u tağ olup kurâ sipâhîleri; "Bu tağ bizüm toprağımızda dâhıldür." diyü hâricden karye ahâlîsine odun kesmeğe mâni' olup ve güherçile ocaklarına gelecek odunun dahı kesilmesine mâni' olurlar imiş. İmdi; min-ba'd nehr-i Tise'den Lipova Kal'ası'na varınca nehr-i Mureş üzerinde vâkı' olan eger korı vü orman u tağdur güherçile ocakları için korunmasın emridüp şöyle ki; zü'amâdan ve sipâhîden ve gayriden; "Benüm karyem dâhıldür." diyü güherçile ocakları için kesilen oduna mâni' olmak isteyene, sen ki beğlerbeğisin, mukaddemâ tenbîh idüp ba'dehû muhâlefet idenleri isimleriyle ve mutasarrıf oldukları tîmârlarıyla Der-sa'âdetüm'e arzidesin ki, anların gibilerün dirlikleri âhara tevcîh olunup haklarından geline.

413

Maraş, Kars, Antep, Andırın, Güvercinlik ve Hısn-ı Mansur kazâlarından Basra mühimmi için gemi ağacı kesilmesi ve Birecik'e nakli sırasında bu işle görevli mimar ve diğer görevlilerin değişik adlar altında halktan para aldıkları ve halka zulmettikleri şikâyet edildiğinden şikâyetlerin aslının araştırılması, haksızlığa uğrayanlar varsa haklarının iâdesi ve suçluların bildirilmesi.

Mîrzâ Çavuş'a virildi.

Mar'aş ve Kars ve Ayntâb ve Andırın ve Gügercinlik ve Hısn-ı Mansûr kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ zikrolunan kazâlar* ahâlîsi Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüp; "Basra mühimmi için taht-ı kazânuzdan gemi ağacı hıdmeti fermân olundukda husûs-ı mezkûr için ta'yîn olunan mi'mâr kesilen ağaçdan "mi'mâr akçası" diyü on beşer ve yigirmişer pârelerin almayınca gelen ağaçları kabûl itmeyüp ağaç kesmek için âdem sürmeğe varan bolasılar ve gayriler dahı bu bahâne ile her karyeden hâne başına üçer-dörder pârelerin alup ve kesilen ağaçları Birecik'e getürmek için câmûs u öküz ve deve vü at çıkarmağa mübâşir ta'yîn olunan Kara Sevindük nâm bolası ve Hısâr Kethudâsı olan Ahmed bunlardan gayri bu husûsa mübâşeret idenler bu bahâne ile karye be-karye dörder ve beşer filorilerin alup ve eski bolasılar ve nâyibler ve beğlerbeği çavuşlarından mülâzim çavuşları ve iş-erleri bu bahâne ile re'âyâ vü berâyâyı ziyâde rencîde idüp envâ'-ı zulm [ü] te'addîden hâlî değîllerdür." diyü i'lâm eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm [çavuşlarından] Mîrzâ Çavuş vardukda, her biriniz taht-ı kazânuzda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olup bu husûsı müşârun-ileyh çavuşum mübâşereti ile hakk üzre dikkat ü ihtimâm ile tefâtîş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' arzitdükleri gibi olup mezkûr mi'mâr ve Kara Sevindük ve sâyir bu bâbda mübâşir olan nâyibler ve [bo]lasılar ve gayriler emr-i şerîfûme mugâyir vech-i meşrûh üzre akçaların alup re'âyâyı rencîde itdükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd gemi ağacı bahânesiyle eger mi'mâr ve eger gayra emr-i şerîfûme mugâyir re'âyânun vech-i mastûr üzre bir akça ve bir habbelerin aldurmayup kimesneye zulm ü hayf itdürmeyesiz ve şimdiye dek ol vechile ne mikdâr nesne almışlar ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr sâhiblerine alıvirdükden sonra bu zulm ü te'addîler[i] idenler kimlerdür ve ne makûle kimesnelerdür ve re'âyâdan ne mikdâr kimesnenün hakkı alıvirilmişdür; mufassalen yazup defter idüp mühürleyüp Dergâh-ı Mu'allâm'a arzeyeleyesiz. Egerçi gemi husûsı ehemmi-i mühimmâtandandır ammâ; re'âyâyı dahı bu vechile zulm ü te'addî olduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yoktur. Bu bâbda her biriniz taht-ı kazânuzda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olup emr-i şerîfûme mugâyir iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesiz ve mezkûr Sevindük üzerine sâbit olan mevâddı sûret-i sicilleriyle yarar âdemlerüne koşup Dergâh-ı Mu'allâm'a irsâl eyleyesin ve bile koşup gönderdiğün kimesnelere tenbîh eyleyesin ki, yolda ve izde onat vechile hıfzeyeleyüp gaybet itdürmekden hazer eyleyeler.

* Metinde şeklindedir.

414

Badracık kazâsına bağlı köylere giderek voyvoda veya emînin adamları olduklarını söyleyip ahâlîden yiyecek ve para aldıkları, hapiste bulunan tutukluları himaye ettikleri ve kendilerine karşı çıkanlara zulmettikleri bildirilen şahısların ele geçirilerek cezalandırılmaları.

Yazıldı.

İnebahtı beğine, Badracık kâdîsına hüküm ki:

Sen ki Badracık kâdîsısın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûreden Bâlî bin Receb ve Receb bin Abdullâh ve Güneşli(?) Mustafâ ve Mahmûd nâm kimesneler kazâ-i mezbûrda vâkı' olan karyelerün her birisine varup gâh "Voyvoda âdemi*" ve gâh "Emîn âdemleriyüz, koyun u kuzı vü tavuk ve sâyir me'kûlât getürdün." diyü re'âyâyı döğüp ve ba'zısın bağlayup hılâf-ı vâkı' töhmet isnâd idüp mahkeme-i şerîfeye getürmeyüp "cerîme", "na'l-bahâ" diyü bahâne idüp ve "İş-eridür; bana nâfi'dur." diyü habse virilen ehl-i fesâdun kimisin kendü yanına alup ve kiminün akçaların alup ıtlâk eyledükde tezallüm iden kurâ re'âyâsını yine muhkem döğüp ve söğüp ziyâde rencîde idüp celb ü ahzden hâlî olmayup re'âyâyı tazyîk itmekde musırr olmışlardır." diyü arzylemişsin. İmdi; o makûle ehl-i fesâd tutulup küreğe gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Varıcak, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup min-ba'd bunun gibi re'âyâya zulm ü te'addî iden ehl-i fesâd kim ise elegetürüp fesâd ü şenâ'atleri bi-hasebi's-şer'î's-şerîf sâbit ü zâhîr olanların sûret-i sicilleriyle mukayyed ü mahbûs Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin ki, küreğe konıla. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunup zulm ü hayf olmakdan ve ehl-i fesâd elegetürildükde ahz ü celb olunmağla halâs olmakdan muhkem hazer eylesesiz ki, sonra özrinüz makbûl olmayup mu'âkab olursız ve bu bâbda bir harâm-zâdeyi elegetürüp salıvirenler eger âmildür ve eger [e]mîndür, her kim olursa olsun ki, harâm-zâdeye ve ehl-i fesâda mu'în [ü] zahîr olan anun gibiler dahı mukayyed [ü] mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe konıla; ana göre mukayyed olasız.

* Metinde şeklindedir.

415

Şehrizol dâhilinde bazı zaîmlerin kanunsuz olarak çavuşluk ve kethüdalık hizmetlerinde istihdam edildiği duyulduğundan bunun önlenmesi ve bu görevlerde timar sahipleriyle diğer müstehuk olanların istihdam edilmesi.

Şehrizol çavuşlarından () Çavuş'a virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Şehrizol beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Ramazân nâm za'îm Şehrizol çavuşları kethudâsı olup ve ba'zı zü'amâ dahı çavuşluk hıdmetinde istihdâm olundukları Südde-i Sa'âdetüm'de istimâ' olundu. İmdi; za'îm olanlar beğlerbeğiler yanında çavuşluk ve kethudâlık hıdmetin [eylemek] hılâf-ı kânûn olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, çavuşlarından anun gibi ze'âmet tasarruf idenler[e] çavuşluk ve kethudâlık itdürmeyüp erbâb-ı tîmârdan ve gayriden müstehıkk olanları kethudâlık ve çavuşluk hıdmetlerine istihdâm eylesin.

416 *Şehrizol beylerbeyi tarafından Baban'da kale yapılmak üzere teklif edilen yerin kale yapımına uygun olup olmadığının ve ne tür bir kale yapılabileceğinin Bağdat beylerbeyi tarafından incelenmesi ve inşa edilmesi durumunda kendisinin de gereken yardımı yapması.*

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Şehrizol Beğlerbeğisi Ahmed *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp [()]arzeylemiştir. İmdi; zikrolunan mahalde kal'a binâ olunmak münâsib midür, nicedür ve münâsib olduğu takdirce ne kadar akça ile binâ olunmak mümkün olup suyu ve a'dâdan sıyâneti husûsı ne vechile müyesser olur; görüp arzeylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyh[1]le haberleşüp dahı zikrolunan mahalde kal'a binâ olunmak münâsib midür, ne kadar akça ile hâsıl olur ve suyu müstevfî bulunur mı, binâ olduğu takdirce a'dâdan mahfûz olmağa kâbil mahal midür, nicedür, hıfz u hırâseti ne vechile müyesserdür ve bi'l-cümle cem' ahvâlin görüp künhi ile ma'lûm idinüp dahı arzeylediği üzre yigirmi bin altun ile kârgîr binâ olup metîn kal'a olmak mümkün olup gerekli kal'a olursa sen dahı lâzım olan husûslarda eger bennâ vü ırgad ve eger sâyir levâziminde hüsn-i mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp itmâmına sa'y ü ikdâmın vücûda getirüp dahı kal'anun keyfiyyet-i ahvâlin ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

417 *Ruha Beyi Melik Ahmed Bey'in Gümrük Emâneti nâzırı iken Harput beyi müteveffâ Bekir Bey'e mâl-ı mîrîden verdiği borcun adı geçenin oğlu ve kefilî olan Sürt Beyi Mahmud'dan tahsil edilmesi.*

Yazıldı.

Si'ırd beğ[inü]n âdemisine virildi.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki ve defterdârına hüküm ki:

Hâliyâ Rûhâ Beği olan Melik Ahmed Beğ âdem gönderüp; "bundan akdem Gümrük Emâneti Nâzırı iken mâl-ı mîrîden mukaddemâ Harprut Beği iken fevtolan Bekir Beğ'e bir def'a yedi yüz ve bir def'a iki yüz altın karz virüp Si'ırd Sancağı Beği olan oğlu Mahmûd *dâme ızzühû* kefil bi'l-mâl olduğın" bildürmeğın zikrolunan mikdârı altın müşârun-ileyhden* bî-kusûr alınup Hızâne-i Âmirem için zabtolunmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' mîr-i müşârun-ileyh ol emânetde nâzır iken mâl-ı mîrîden müteveffâ-i müşârun-ileyhe ol mikdâr karz alınup virdüğünde oğlu olan müşârun-ileyh kefil bi'l-mâl olup hâliyâ zikrolunan mikdârı altın dahı teslîm olunmayup zimmetinde kalduğı şer'-ı şerîf ile sâbit olursa ba'de's-sübût aslâ te'hîr u te'allül itdürmeyüp ol mikdâr altın alup Hızâne-i Âmirem için zabteyleyesiz. Mâl husûsı sâyire kıyâs olunmaz; her vechile ikdâm ü ihtimâm olunup tevfir ü teksîrine sa'yolunmak lâzımdür. Ana göre mukayyed olup bezl-i makdûr eyleyesiz.

* Metinde *حاربه قده* şeklindedir.

418

Tımışvar'daki baruthânenin on altı havanından elde edilen barut hakkında gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; bundan sonra da güherçile bulunabilecek yerlerin tespit edilip işletilerek barut üretiminin artırılması ve kalelerin tamiri ile silah ve mühimmât eksiklerinin tamamlanması için her türlü gayretin gösterilmesi.

Kethudâsına virildi. Fî 16 Za., sene: 978

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ Tımışvar'da ihdâs olunan barut-hânenün on altı hevâna bir nevbette her hevâna otuzar vukıyye güherçileden her nevbette dört yüz seksen vukıyye ve sekiz vukıyye ziyâde konılır. Zikrolunan on altı kıt'a hevâna yüz yigirmi vukıyye kömür ve altmış altı vukıyye kükürd –ki, cümle bir nevbette altı yüz altmış dört vukıyye barut olur– kıntâr hısâbı bir nevbette on altı kıntâr vukıyye barut olur. Ayda beş nevbet işlenen barut, seksen kıntâr olur vukıyye olur. Neferler yekûn(?) üzre rûz-merre on işleyecek sekiz yüz altı kıntâr ve otuz altı vukıyye barut hâsıl olduğü i'lâm olundu. İmdi; zikrolunan barutdan mâ'adâ etrâfdan dahı sağna(?) getirüp bey' iderler. Anun gibileri dahı alup mîrî için zabteylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Memâlik-i Mahrûsem'den olan yırları dahı tecessüs idüp zuhûra getirüp münâsib olduğü üzre müstevfî ihdâs idüp barutun tevfir ü teksîri ve mâl-ı mîrînün izdiyâdı ve kılâ'un ta'mîr u termîmi ve yat u yarakların tedârük ü ihzârda hüsn-i tedârük üzre olup envâ'-ı sa'y ü ikdâmün vücûda getirüp bir nesnede kusûr komayup tekâmîlde sa'yeylesin.

419

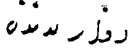
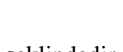
Musul'da Şat Nehri üzerinde Üveys Paşa tarafından yaptırılıp vakfının zayi olmasından dolayı tamiri yapılamayan ve harap durumda bulunan köprüünün eski evkâfının teftiş edilip ortaya çıkartılması ve Circis Nebî Evkâfı'nın zevâyidinden tamir ettirilmesi.

Kethudâsına virildi. 17 Za., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Erbil'de fermân olunan teftîş husûsına gider iken Musul'da nehr-i Şatt üzerinde olan köprü müşevveş ü harâb müşâhede olunmağın mütevellîsi ve sâyir hademesi getürdilüp sü'âl olundukda ol köprü binâ iden Üveys Paşa ta'yîn itdüğü evkâfun ekseri zâyî' u mahv olduğın ve köprü her yıl ta'mîre muhtâc olup vakfının mahsûlî kifâyet eylemeyüp küllî ıztrâb çekildüğü livâ-i mezbûr beği ve nuzzâr u ummâl ve vilâyetün a'yânı sana varup vilâyetün ekseri öte yakada olup âhar vilâyetlerden gelen rencber ü tüccâr ziyâde muzâyaka çekerler. Ol köprü vakfı içün on bin akça yazar bir karye virilmesin [recâ eyledüklerin]" bildürmişsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan köprüünün eski evkâfın yirlü yirinden teftîş eyleyüp zuhûra getürüp dahî köprü meremmeti içün Circis Nebî *aleyhi ve alâ-âlihî efdalü's-salevât* evkâfı zevâyidinden* ta'mîr itdürüp itlâf ü isrâfdan hazer eylesesin ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

* Metinde - şeklindedir.

420

Eflak voyvodasının Niğbolu'da Yergöğü ve Halonik voyvodaları ile Tuna sahillerinde bulunan ümenâ ve ummâlin sınırdan tecavüz ederek Eflak sınırını geçip Eflak'a tâbi köylerin mahsullerine müdahale ettikleri yolundaki şikâyetlerinin araştırılması ve varsa haksızlıkların önlenmesi.

Eflak voyvodasının kâtibine virildi. Fî 14 Zi'l-ka'de, sene: 978

Şumnı Kâdîsı olup vilâyet muharriri olan Muhyiddîn'e hüküm ki ve Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Pîrî Çavuş'a hüküm ki:

Eflak voyvodası Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Niğbolu'da Yirgöğü ve Halonik voyvodaları ve Tuna yalılarında vâkı' olan ümenâ vü ummâl sınırdan tecavüz eyleyüp Eflak sınırına geçüp Eflak'a tâbi' karyelerün mahsûline dahlidüp te'addî eyledüklerin ve Eflak re'âyâsından ba'zı eski yirlerin birağup âhar yirlere göçüp gittüklerin" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp bi'z-zât mahall-i nizâ'un üzerine varup bu husûsı onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresiz: Şöyle ki; nizâ' olunan yirler kadîmî Memâlik-i Mahrûsem hudûdî dâhilinde olan yirlerden olmayup Eflak sınırı dâhilinde idüğü sâbit olursa Eflak'un kadîmî sınırında olan yirlerine kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp Eflak

cânibi[n]e zabt u tasarruf itdüresiz ve bi'l-cümle sınır ahvâline gereği gibi mukayyed olup bir vechile temyîz eylesiz ki, sonradan nizâ'a mü'eddî olmaya ve kadîmî Eflak re'âyâsı kadîmî yirlerin terkeyleyüp âhar yirlere gitmişler ise Eflak re'âyâsı olduğu sâbit olduktan sonra kadîmî yirlerine göçürüp te'allül itdürmeysesiz ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresiz.

421

Mısır'da hazinenin tekmîli ve kul mevâcibi için Davut Paşa Evkâfı vs.den alınıp büyük bir kısmı geri ödenen borcun incelenmesi; her hangi bir şüphe yoksa kalan kısmın da ödenmesi.

Dergâh-ı Mu'allâ müteferrikalarından Fâyik Ağ'a'ya virildi. Fî 14 Zi'l-ka'de, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine ve nâzırul-emvâle hüküm ki:

Sen ki beğlerbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Mısır Beğlerbeğisi iken fevtolan Dâvûd Beğ'ün evkâfı akçasından üç bin altun ve Hâcî Kethudâ evkâfından(?) on(?) üç bin dört yüz altun –ki, cümle altı bin dört yüz altun olur– mukaddemâ; "Hazîne tekmîli ve kul mevâcibi için lâzım olur." diyü sâbıkâ Beğlerbeği iken fevtolan Mahmûd Beğ kendü mühri ile ve dizdârı ma'rifeti[y]le emânete koduğu i'lâm olunmağın; "Mîrî mühimmi için ol mikdâr altun alınup edâ olunmadın fevtolmuş ise ashâbına alıviresin." diyü gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince teftîş eyledüğünde zikrolunan akçada hılâf olmayup lâkin müşârun-ileyh Mahmûd Beğ zamânında hazîne tekmîli için tüccârdan ve gayriden aldığı asl-ı deyn kırk binden ziyâde defâtirde mastûr mâl olup ve Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ* zamânından dahı cümle deyni üç yüz binden ziyâde olup ekseri edâ olunup cüz'i kalup hâlâ hazîne ile defter gönderilmek üzre olduğın" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; fi'l-vâkı' ol mikdâr mâl kabzolunup şübhe yoğsa mâ'adâsın dahı edâ eylesin.

422

İstanbul zahîresi için gelen kara üzüm, arpa vs. yiyecek yüklü gemilerin, yüklerini İznikmid kazâsında sattıkları duyulduğundan buna müsaade edilmemesi ve gemilerin doğruca İstanbul'a gönderilmesi.

Muhtesibe virildi. Fî 14 Za., sene: 978

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ İstanbul zahîresiyçün gelen kara üzüm ve arpa toğrı İstanbul'a getir[il]meyüp taht-ı kazânda alınup anda bey' eyledükleri istimâ' olundu. İmdi; mahrûse-i İstanbul zahîresiyçün gelen eger üzüm ve eger arpa ve eger sâyir zahîredür; hâricde bey' olunmak câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi İstanbul zahîresiyçün gelen eger kara üzümdür ve eger arpa ve gayridür; anda bey' itdürmeyüp ve hârice alup gitmeğe komayup toğrı İstanbul'a gönderesin. Şöyle ki; inâd ü muhâlefet iderlerse gemilerin salıvirüp re'îsleri kimler ise isimleriyle yazup bildüresin.

423

Aclun taraflarının muhafazası için ihtiyaç halinde Şam yeniçerilerinden bir miktar yeniçeri görevlendirilmesi.

Hüseyin Çavuş'a virildi. 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Aclûn beği mektûb gönderüp; "mukaddemâ livâ-i mezbûr muhâfazasıçün sancakbeğleri yanlarında Şâm yeniçerilerinden iki yüz nefer yeniçeri hıdmet idgelüp hâliyâ lâzım ü mühimm olduğu zamânda elli nefer yeniçeri ta'yîn olunmak" bâbında hükm-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup livâ-i mezbûr muhâfazasıçün yeniçeri lâzım oldukda münâsib görüldüğü kadar bir mikdâr yeniçeri ta'yîn eyleyüp irsâl eylesin.

424

Leş Kalesi'nde mütemekkin ma'zul dizdar Osman'ın, dizdarlığın tekrar kendisine verilmesi durumunda kaleyi terkeden hisar erlerinin gediklerini iltizam etmek istemesi üzerine, kaleyi terkeden hisar eri bulunup bulunmadığının ve varsa bugüne kadar gediklerinin neden başkasına verilmediğinin bildirilmesi.

Yazıldı.

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

İlbasan kâdîsı mektûb gönderüp; "Leş Kal'ası'nda mütemekkin olup dizdârlıktan ma'zûl olan Osmân gelüp; "Zikrolunan dizdârlık bana mukarrer olursa terk-i kal'a iden hisâr-erlerinin gedükleri mahsûlin dört bin akçaya iltizâm iderin." diyü cevâb itdüğün" arzylemiş. İmdi; terk-i kal'a idenlerin gedükleri âhara virilmeyüp mahsûlleri mevkûfa zabtolunmamağa sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vardukda göresin; kal'a-i mezkûrede terk-i kal'a itmiş kimesne var mıdır, anun gibi hisâr-erleri varsa şimdiye değin gedükleri virilmemeğe ve mahsûlleri zabtolun[ma]mağa bâ'ıs nedür; aslı ile arzyleyesin.

425

Baban'da yaptırılmasına gerek duyulan kalenin Şehrizol beylerbeyi tarafından kârgir olarak inşa edilip suyunun tedarik olunması; bu konuda Bağdat beylerbeyiyle de haberleşilip yardımlaşılarak kale inşasının tamamlanması.

Arz getüren Bağdâd çavuşlarından [()'a] virildi.

Şehrizol beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "emrüm üzre vilâyet-i Baban'da kal'a yapmağa münâsib olan mevzı' üzerine varup Derbend dimekle ma'rûf nehrün boğazında kal'a yapılmak vilâyet zabtına ve mâl-ı mîrî hıfzına enfa' olup ammâ; kârgîr üslûbı üzre binâ olursa yigirmi bin altun ancak vefâ eyledüğün ve mezbûr kal'a sudan ba'îd bir depe üzerinde yir altından berâberine yüksekliği altmış zirâ' tahmîn olunup aslâ(?) su çıkmağa mümkün olmayup yanında bir cüz'î bınarı olup içmeğe kifâyet eylemeyüp istihkâm üzre

dahı olmaduğın ammâ; kârgîr binâ olmayup kerpîç ile binâ olunursa hıfz-ı memleket için cüz'î nesne ile olup mâl-ı mîrî mahfazı olup nihâyet kal'a-i mezbûrede her senede bir yayabaşıyla yüz nefer yeniçeri ta'yîn olunup yigirmi neferi Kal'a-i Harîr'den ve yigirmi nefer Erbîl müstahfızlarından ihrâc olunup ilhâk olunmak husûsın" bildürmişsin.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, kal'a-i mezbûrenün suyn tedârük eyleyüp dahı tahmîn olunduğı üzre yigirmi bin altun ile bir muhkem kârgîr kal'a binâ itdürüp metîn ü hasîn binâ eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin. Ammâ; bu bâbda tamâm dikkat ü ihtimâm üzre olup suyn tedârükünde ve kal'anun metânetinde sa'yeyleyüp itlâf ü isrâfdan hazer eylesin. Bu husûs için Bağdâd Beğlerbeğisi Murâd[a] dahı hükm-i hümayûnum yazılıp; "mahall-i mezbûrda kal'a binâ olunmak münâsib ise vech görildüğü üzre binâsına mu'âvenet eylemek" emrüm olmışdur. Müşârun-ileyhle haberleşüp dahı hüsn-i ittifâk u tedârükle binâsı bâbında sa'y ü ikdâm eylesin.

426

Pankota sancağındaki Yanova Kalesi varoşunun içinde yapımına ihtiyaç duyulan palanganın imece usûlüyle yaptırılması.

Kethudâsına virildi. Fî 16 Za., sene: 978

Tımışvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Pankota* sancağında Kal'a-i Yanova** çevresinde vâkı' olan varoş içinde sâkin olan alaybeğisi ve sâyir kal'a-erenleri ve ağası harâm-zâde ihrâk itmek havfından; "sâbıkâ olduğı üzre palanka bünyâd olmasın" recâ itdüklerin sancakbeğî i'lâm itdüğün" arzylemişsin. İmdi; imece tarîkıyla palanka yapılmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebince imece tarîkıyla palanka yapdurup itmâma irişdüresin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

427

Turhal'da fesat çıkardıkları ve dolandırıcılık yaptıkları duyulan Mehmed oğlu Mustafa ile Mehmed oğlu Nebî'nin teftiş olunmaları; suçları sâbit olursa küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Yazıldı.

Hâcî Ca'fer'e virildi. Fî 17 Za., sene: 978

Turhal kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazândan Mehmed oğlu Mustafâ ve diğer Mehmed oğlu Nebî nâm kimesneler ehl-i fesâd olup mukaddemâ küreğe koşulup bir tarîkla kürekden halâs olup girü fesâd ü şekâvet üzre olup ve ba'zı âmiller ve iş-erleri yanına varup telbîs idüp vilâyet halkından ba'zı mâldâr kimesneler nâmına kendüleri kefil yazdurup envâ'-ı şekâvet üzre oldukları Südde-i Sa'âdetüm'de istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Eymir Çavuş vardukda göresin; arzulunduğı gibi olup mezbûrlar fi'l-vâkı' ehl-i fesâd ü şakî olup müslimânlar bî-haber iken gayblarında kendüleri mâldâr kimesneler nâmına telbîs ile kefil yazdurmışlar ise –ki, şer'le sâbit ola– mezbûrları Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe koşla ve sûret-i sicillerin dahı aslından ihrâc idüp bile gönderesin ve mufassal ü meşrûh arzeyelesin. Ammâ; tezvîr ü telbîsden ve ehl-i garaz söziyle hılâf-ı vâkı' nesne arz olunmakdan hazer eyleyesin.

428 *Zengene tâifesinden olduğu ve bir kadına tecâvüz ettiği bildirilen Şehrizol gönüllülerinden Ali bin Burc Ali'nin gediğinin alınması.*

Şehrizol çavuşlarından Ivaz Çavuş'a virildi. Fî 18 Za., sene: 978

Şehrizol beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ Sürücek Beği olan Izzeddîn mektûb gönderüp; "Şehrizol gönüllülerinden Onsekizinci Bölük'de gedüğe mutasarrıf olan Alî bin Burc-Alî nâm kimesne Zengene tâyifesinden olduğundan mâ'adâ Biricân nâm kimesnenün nısfu'[I]-leylde evine girüp hâtû[nı]na yapışup irtesi meclis-i şer'de üzerine sâbit olup sicill olduğın" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; arzulunduğı gibi olup vech-i meşrûh üzre şekâveti sâbit olup müseccel ise gedüğın alup âhar müstehkık olanlara tevcîh eyleyesin.

429 *Mora'da Azebler Ağası Cafer'in katli olayına karışıp hakkında gelinen Memican'ın yandaşlarının fesat çıkartmaya devam ettikleri şikâyet edildiğinden toprak kadısı tarafından davalarının görülmesi ve suçları sâbit görülürse kaleden ref edilmeleri.*

Monlâ Efendi'ye virildi.

Mora beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunılup "mukaddemâ; "Azeb Ağası iken maktûlen fevtolan Ca'fer'ün kâtilleri ve katline muharrik olanlar teftîş olup dirlikleri âhara tevcîh olup haklarından geline." diyü virilen emr-i şerîfüm mücebince teftîş olup mezbûrlardan Memicân'un hakkında gelinüp mâ'adâ kâtiller birbirine mu'în olup leyl ü nehâr kal'adan hâric yirlerde olup evl[â]d ü ensâbları ile kaçkunlar iken azeblerin ve re'îslerin ve sâyir müstahfızların bî-günâh âhara medhali olmayanların garazları ile dirliklerin birer tarîk ile aldurup dâyimâ fesâd ü şenâ'atden ve müslimânlara zulm ü te'addî eylemekden hâlî olmaduğın" i'lâm olundu. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı toprak kâdîsı ma'rifeti ile göresin; fi'l-vâkı' mezbûrlar ehl-i fesâd olup vech-i meşrûh üzre te'addîleri olduğu sâbit olursa kal'aya komayup kal'adan ref' eyleyesin.

430

Budun Baruthânesi'nden Semendire'ye gönderilmesi emredilen barut ve yuvalakların gönderilmesinde karşılaşılan güçlüklerin sebebinin bildirilmesi ve sürekli barut işlettilirip mahzenlerin boş bırakılmaması; Sigetvar'dan gönderilen yuvalakların gelip gelmediğinin de bildirilmesi.

Kethudâsına virildi.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Budun Barut-hânesi'nde işlenen barutdan Semendire'ye bin kıntâr barut-ı siyâh ve on altı ve on dört ve on ikişer vukıyye iki bin aded yuvalak gönderilmek" emrüm olup gönderilmek tedârükünde iken tekrâr hükm-i âhar gönderilüp; "iki bin kıntâr barut irsâl olunmak" emrüm olunmağın Hazîne-i Budun yoklanup yedi yüz aded yuvalak ve bin beş yüz kıntâr barut mahall-i me'mûra gönderildiğün ve nehr-i Tuna tuğyân eylemekle dinkler mu'attal olup barut killet üzere işlenüp Budun Hazînesi'nde aslâ barut kalmadüğün dizdâr i'lâm eylediğün" bildürmüşsin. İmdi; "Budun'da olan barut-hânelerde barut varsa gönderesin." diyü emrüm olmuş idi. Çünkü Budun mahzenlerinde barut yoğmuş, niçün gönderilürdi? Sigetvar'dan yigirmi binden ziyâde yuvalak gönderilmiş idi. "Yuvalak yokdur." dimeğe sebep nedür? Barut husûsı ziyâde mühimmât dandır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup vâfir u müstevfî barut işletmek ardınca olup barut mahzenlerin hâlî komayup ve Sigetvar'dan Budun'a gönderilen yigirmi binden ziyâde yuvalak varup vâsıl oldu mı, aslı nedür; yazup bildüresin.

431

bkz. hkm. 413.

Arabistân defterdârına hüküm ki:

Hâliyâ Mar'aş ve Kars ve Ayntâb ve Andırın ve Gügercinlik ve Hısn-ı Mansûr kâdîlî[k]ları ahâlisî Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüp; "Basra mühimmi için zikrolunan kâdîlîklardan gemi ağacı hıdmeti fermân olundukda husûs-ı mezkûr için ta'yîn olunan mi'mâr kesilen ağaçdan "mi'mâr akçası" diyü on beşer ve yigirmişer pârelerin almayınca gelen ağaçları kabûl itmeyüp ve ağaç kesmek için âdem sürmeğe varan bolasılar ve gayriler dahı bu bahâne ile her karyeden hâne başına üçer-dörder pârelerin alup ve kesilen ağaçları Birecik'e getürmek için câmûs u öküz ve deve vü at çıkarmağa mübâşir ta'yîn olunan Kara Sevindük nâm bolası ve Hısâr Kethudâsı olan Ahmed bunlardan gayri bu husûsa mübâşeret idenler bu bahâne ile karye be-karye dörder-beşer filorilerin alup ve eski bolasılar ve nâyibler ve beğlerbeği çavuşlarından mülâzim çavuşları ve iş-erleri bu bahâne ile re'âyâ vü berâyâyı ziyâde rencîde idüp envâ'-ı zulm ü te'addîden hâlî değillerdür." diyü i'lâm eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm [çavuşlarından] Mîrzâ Çavuş vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup bu husûsı müşârun-ileyh çavuşum mübâşereti ile hakk üzre dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' arzidükleri gibi olup mezkûr mi'mâr ve

Kara Sevindük ve sâyir bu bâbda mübâşir olan nâyibler ve bolasılar ve gayriler emr-i şerîfûme mugâyir vech-i meşrûh üzre akçaların alup re'âyâyı rencîde itdükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd gemi ağacı bahânesiyle eger mi'mâra ve eger gayra emr-i şerîfûme mugâyir re'âyânun vech-i mastûr üzre bir akça ve bir habbelerin aldurmayup kimesneye zulm ü hayf itdürmeyesin ve şimdiye dek ol vechile ne mikdâr nesnelerin almışlar ise ba'de's-sübût hükmidüp bî-kusûr sâhiblerine alıvirdükden sonra bu zulm ü te'addîleri idenler kimlerdür ve ne makûle kimesnelerdür ve re'âyâdan ne mikdâr kimesnenün hakkı alıvirilmişdür; mufassalen yazup defter idüp mühürleyüp Dergâh-ı Mu'allâm'a bildüresin. Egerçi gemi husûsı ehemmi-i mühimmâtandandır ammâ; re'âyâya dahı bu vechile zulm ü te'addî olduğına aslâ rızâ-yı şerîfûm yokdur. Bu bâbda her biriniz taht-ı kazânuzda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olup emr-i şerîfûme mugâyir iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesiz ve mezkûr Kara Sevindük[i] sûret-i sicilleriyle yarar âdemlere koşup Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin. Ammâ; bile koşup gönderdiğün kimesnelere muhkem tenbîh eyleyesin ki, yolda ve izde onat vechile zabteyleyüp gaybet itdürmekden hazer eyleyeler.

432

Bağdat'taki kâr-hânelerde işlenen barutun âcilen Trablus İskeleyi'ne, oradan da Kıbrıs'a sevki hakkında defalarca gönderilen emre rağmen henüz gönderilmediğinin bildirildiği; mevcut imalathânelerin sayısının artırılarak gece gündüz çalışılıp barut imal edilmesi ve bekletilmeden gönderilmesi.

Behrâm Çavuş'a virildi.

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem defe'âtla sana ahkâm-ı şerîfe gönderilüp; "Vilâyet-i Bağdâd'da vâkı' olan kâr-hâneleri işledüp hâsıl olan barutı ber-vech-i isti'câl Trablus İskeleyi'ne irsâl eyleyüp andan Kıbrıs'a îsâl itdüresin." diyü emrüm olmuşken henüz dahı mahall-i me'mûra varup vâsıl olmadığı i'lâm olundu ve hâlâ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mevcûd olan barut henüz tedârük olunup gönderilmek üzre olduğın" bildürmüşsin. İmdi; barutun mu'accelen varup irişmesi ehemmi ü elzem olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân te'hîr u terâhî itmeyüp bi'l-fi'l mevcûd olan barutı ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl eyleyüp dahı Bağdâd'da hâlâ ne mikdâr kâr-hâne var ise bir ol kadar dahı kâr-hâne ihdâs idüp gice vü gündüz barut işletdürüp ale't-tevâlî mahall-i me'mûra barut irsâlinde hâlî olmayasın ve şimdiye değin ne mikdâr barut tedârük olunup ve kaç def'a irsâl olunursa mufassal ü meşrûh defter idüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve bu hükmi-i şerîfûm sana ne günde vâsıl olup ne vechile tedârük eylediğünüz yazup bildüresin.

433

Hâssa doğancılardan Mirzâ'nın evini basarak atmacacıbaşı tarafından tületilmek için verilen iki şahini öldürüp Mirzâ'ya zulmeden Seydî Ali ve arkadaşlarının teftiş edilip şahinlerin bedellerinin tazmin ettirilmesi.

Aksarây kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Atmacacılarum Başı Süleymân *zîde mecdühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp; "hâssa toğancılardan Mirzâ nâm kimesneye tületmek için iki cenâh yarar şahin virilüp mezkûr Mirzâ zikrolunan toğanları tülemeğe kodukda Seydî Alî ve Seydî Ahmed ve Sünbül ve Alî ve Gâzî ve Yûsuf ve Resûl ve Ramazân ve Gayb-eri nâm kimesneler gelüp mezkûr Mirzâ'nun evin basup şahinleri ayağ altında helâk eyleyüp ziyâde te'addî itdüklerin" bildürüp ol bâbda hüküm taleb itmeğin **buyurdum ki:**

Âdemi vardukda, mezkûrları ihzâr idüp gaybet idenleri kefilleri ve şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bu husûsı onat vechile hakk üzre teftiş ü tefahhus idüp göresin; fi'l-vâkı' kazıyye arzitdüğü gibi olup mezkûrlar zikrolunan şahinleri vech-i meşrûh üzre helâk eyledükleri sâbit ü zâhir ise bahâların tazmîn itdürdükden sonra vech-i meşrûh üzre fesâd idüp hâssa şahinleri helâk eyleyenler kimler ise isimleri ve resimleriyle yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin.

434

Azak, Kefe, Özi, Nova, Draç, Preveze, İnebahtı, Moton, Balyabadra, Koron, Anabolu, Midilli ve Sakız kalelerinde nevbetçilik tarîkiyle duran yeniçeriler için gönderilen mevâciblerin güvenli bir şekilde yerlerine ulaşması için yol üzerindeki kadılar tarafından gerekli emniyet tedbirlerinin alınması.

Muhzır ağa kâtibine virildi.

Kal'a-i Azak'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ Kal'a-i Azak'da* nevbetçilik tarîkiyle turan yeniçerilerin üç aylık mevâcibleri irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Zikrolunan hazîne ile her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa menâzil ü merâhilde kifâyet mikdârı yeniçeri çıkardup bekletdürüp ve mahûf u muhâtara olan derbendlerden geçince kifâyet mikdârı âdem koşup mahall-i mezbûra varınca birbirinüze emîn ü sâlim ulaşturmak bâbında dikkat ü ihtimâmda dakîka fevtitmeyesiz.

Bir sûreti, Kal'a-i Kefe.

Bir sûreti, Kal'a-i Özi.

Bir sûreti, Kal'a-i Nova.

Bir sûreti, Kal'a-i Draç.

Bir sûreti, Kal'a-i Preveze.

Bir sûreti, Kal'a-i İnebahtı.

Bir sûreti, Kal'a-i Moton.

Bir sûreti, Kal'a-i Balyabadra.

Bir sûreti, Kal'a-i Koron.

Bir sûreti, Kal'a-i Anabolı.

Bir sûreti, Kal'a-i Midillü.

Bir sûreti, Kal'a-i Sakız.

* Metinde şeklindedir.

435

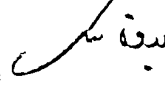
bkz. hkm. 142.

Kethudâsına virildi. 19 Zi'l-ka'de, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine, Diyârbekir defterdârına hüküm ki:

Musul Beği Yûsuf Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Musul ve Arsiyâb ve Imâdiyye ve Cezîre toprağında sâkin olan Dâşnî ve Şeyhân tâyifesinün vâkı' olan fesâd ü şenâ'atleri görilmek için gönderilen hüküm mücebince yoklandukda tâyife-i mezbûrenün baş u buğ kethudâları gaybet eylemiş bulunup keyfiyyet-i ahvâlleri sü'âl olundukda bu vilâyetün* alaybeğisi ve çeribaşı ve ihtiyâr sipâhîleri ve emvâl-i mîrî hıdmetinde olan ümenâ vü nuzzâr ve sâyir iş-erleri ve ehl-i vukûf ve memleketün a'yânı cem' olup; "Tavâyif-i mezbûre mâ-tekaddemden [ehl-i] fesâd ve hırsuz u harâmî vü kuttâ'-ı tarîk ve bî-mezheb ü târikü's-salât ve bi'l-cümle ef'âl-i kabîha ile meşhûrlardur." diyü şehâdet idüp itâ-at-i şer'-ı şerîf eylemedüklerin" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı görüp fi'l-vâkı' fesâd ü şenâ'at üzre olup zabta imkân yoğısa tavâyif-i mezbûre ümerâya hâs virilüp ümerâ hâslarından ana bedel havâss-ı hümayûnuma ilhâk olunsa zabtolunur mı idi; nicedür? Şöyle ki; ümerâdan alınacak hâslar zikrolunan cemâ'atlerin iltizâmın ihâta iderse ana göre vukû'ı üzre arzidesin.

* Metinde şeklindedir.

436

bkz. hkm. 433.

Mezkûr Mîrzâ'ya virildi.

Aksarây kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Atmacacılarım Başî Süleymân Dergâh-ı Sa'âdet-dest-gâhum'a gelüp; "hâssa toğancılardan Mîrzâ nâm kimesneye tûletmek için iki cenâh yarar şâhin virilüp mezkûr Mîrzâ zikrolunan toğanları tûlemeğe kodukda Seydî Alî ve Seydî Ahmed ve Sünbül ve Alî ve Gâzî ve Ahî ve Resûl ve Ramazân ve Gayb-eri nâm kimesneler gelüp mezkûr Mîrzâ'nun evin basup şâhinleri ayağ altında helâk eyleyüp ziyâde te'addî itdüklerin" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm taleb itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrları ihzâr idüp gaybet idenleri buldurması lâzım olanlara buldurup götürüp bu husûsı onat vechile hakk üzre dikkat ü ihtimâm ile tefâtş idüp göresin; fi'l-vâkı' arzolunduğı gibi olup mezkûrlar zikrolunan şâhinleri vech-i meşrûh üzere fesâd idüp hâssa şâhinleri helâk eyleyenler kimlerse isimleri ve resimleri ile yazup bildüresin.

437

Karahisar sancağı kazâlarında hizmet teklif edilen yayalardan bazılarının göreve gelmediğı, bazılarının da yolda kaçtıkları, Bilal ve Hamza adlı suhtelerin ise hizmet teklif edildiğinde yanlarına suhteleri toplayarak yayabaşını katletmek üzere evini bastıkları şikâyet edildiğinden hizmetten kaçan yayaların haklarından gelinmesi ve adı geçen suhtelerin yakalanarak küreğе gönderilmeleri.

Bolavadin ve Şühûd ve Sanduklu ve Şeyhlu ve Uşşâk [ve] Barçınlu kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ Karahısâr Sancağı Yayaları Beğı Hüseyin Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hıdmet vâkı' olup yaya ihrâc olunmak için hüküm-i şerîf vârid oldukda ba'zı nevbetlü yayalara hıdmet teklîf olundukda yayabaşlarına iftirâ idüp; "Sana akça virdüm." diyü telbîs idüp üzerlerine akça sâbit idüp ve tâyife-i mezbûreden Bilâl ve Hamza nâm sūhtelere dahı hıdmet teklîf olundukda sūhte cem' idüp yayabaşının evin basdurup katletmek isteyüp ve ba'zıları dahı gaybet idüp hıdmet âhır olmayınca evine gelmeyüp ve ba'zılar yoldan gaybet idüp ve ba'zılar hıdmet üzere iken kaçup maslahat avkolunduğın" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu makûle* hıdmet teklîf olundukda şirrete sülûk idüp eyleyüp hıdmetde ihmâl üzere olanların ve gaybet idenlerin virilen kânûn-nâme-i hümayûnum mücebine haklarından gelüp ve anun gibi sūhte cem' idüp yayabaşların evin basdukları vâkı' ise –ki, şer'le sâbit ola– ol asıl ehl-i fesâdı kayd ü bend idüp yarar âdemlere koşup sūret-i sicilleri [ile] küreğе gönderesiz ve yarağla gezüp cem'ıyyet iden sūhteleri dahı il-eri cem' idüp üzerlerine varup hüsn-i tedârükle elegetürüp anları dahı kayd ü bend ile küreğе gönderesiz. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara tecâvüz olunmakdan hazer eylesiz.

* Metinde سئل şeklinde.

438

Anavarın Kalesi bitişiğinde bulunan ve beş-altı bin kişinin saklanması elverişli mağaranın düşmanın burada saklanıp kaleye saldırması ihtimaline karşı taşla doldurularak kapatılması ve kale duvarlarındaki gediklerin tamir ettirilmesi.

Yazıldı.

Anavarin dizdârına virildi. 20

Mora beğine ve Moton ve Arkadya kâdîlarına ve Anavarin Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki Anavarin Kal'ası dizdârı[sın], mektûb gönderüp; "kal'a-i mezbûrenün cânib-i garbîsinde kal'aya muttasıl beş-altı bin âdem saklanmağa mütehammil bir mağâra olup esîr olanlar zikrolunan mağâra için; "küffâr-ı hâksâr dillerinde dâstândur; gice ile er döküp içine âdem koyup gemilerin kal'a mukâbelesinde olan Barak adasında hıfzidüp yaz günlerinde öyle zamânlarında kal'a halkı taşrada iken gaffetle hücum idüp zarar kasdeyledüklerin" haber virüp mukaddemâ ceddüm Sultân Bâyezîd Hân *tâbe serâhü* zamânında dahî vech-i meşrûh [üzre] uğurlanup fethinde nice zamân usret çekilüp ile'l-ân havf u hatardan hâlî olunmayup yaz eyyâmında her sabâh iki nefer yarar atlu kimesne çıkup mezbûr mağârayı yoklamayınca kal'a kapısı açılmayup kimesne taşra çıkmağa kâdir değıldür; zikrolunan mağâra kebîr(?) taşla tolup münsedd olması lâzim ü mühimm olduğın ve kal'ada olan uğrı kapunun üstü alçak olup içerüden taşra sıçrayup çıkmak kâbil olmayup iç hısârdan üçer-dörder bedenlerün mâbeynleri yapı[1]up gedük kalmayup cümlesi bedenler ile berâber olmak ehemm ü lâzim olduğın" bildürmişsin. İmdi; ol mağâra kapanup ve taşla tolup ve bedenlerün yapılması ehemm-i mühimmâtındur. **Buyurdum ki:**

Sen ki sancakbeğisin, yarar âdemün gönderüp ve siz ki kâdîlarsız, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup müşârun-ileyh dizdârın re'yi üzre azebler ağası ve hısâr-eri vü azebler ile ve Moton ve Arkadya kazâlarından kal'aya karîb olan ve yirden(?) kifâyet mikdârı re'âyâ ihrâc idüp imeci tarîkıyla il-eri mu'âvenetiyle mezbûr mağârayı taşla toldurup seddidüp ve zikrolunan bedenleri ber-vech-i istihkâm yapıdurup mâbeynlerinde gedük ü aralık komayup dîvârla berâber idüp avk u te'hîrden hazer idesiz ve zikrolunan mağâra kapanması bâbında mâni' olanları her kim ise ism ü resmiyle yazup bildüresiz. Husûs-ı mezbûr ehemm-i mühimmâtındur; ihmâl ü müsâheleden hazer idesiz. Bu bahâne ile () ve gayriden ahz ü celb olunmakdan hazer idesiz.

439

Bazı mültezimlerin hariçten gelen veya ihtidâ eden müstahfızlara baskı yaparak beratlarındaki isimleri isbat etmezlerse timarlarının zaptolunacağı yolunda tehditte bulundukları bildirildiğinden müstahfızların işlerine karışmamaları yolunda mültezimlere gerekli uyarıda bulunulması.

Yazıldı.

Anavarin dizdârına virildi.

Mora mukâta'âtı müfettişine ve Moton kâdîsına hüküm ki:

Anavarin dizdârı mektûb gönderüp; "Kal'a-i mezbûre müstahfızlarının hâ[ri]ciden gelüp ve kimi kâfirden müslimân olup ve kimi gedüğe geçmedin tebdîl-i esâmî idüp sonra gedük alup her biri on beş yıldan berü kal'a hıdmetinde olup bâb-ı muhâfazada dakîka fevtitmeyüp mâl-ı mîrî hıdemâtı[n]da küllî sa'yidüp hıdmetlerin[de] kâyim ü dâyim iken hâlâ Anavarin Mültezimleri olan Ahmed ve İsmâ'îl nâm kimesneler; "İltizâmlarımızun

noksânı vardır. Yâ bizüm kesrimüze mu'âvenet eylen, yohsa siz ecnebîsiz, yabandan(?) gelenlerinüzün esâmîsi berâtlarında olan isim idüğün isbât eylen ve sonradan ve müslimân olanlarınuzun berâtlarında babaları adı ehl-i İslâm adıdır, âhar berâtla gedük tasarruf iderin ve tebdîl-i esâmî eylemekle bâ'ıs nedür? Cümlelünüzün tîmârların mîrîye zabtiderüz." diyü fukarâyı dâyimâ ta'cîz ü tazyîk itmekle her biri celâ-yı vatan niyyetin idüp bunun gibi zamânda kal'a hâlî kalmak münâsib değildir." diyü bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrân âmillere muhkem tenbîh ü te'kîd idesiz ki, müstahfızlar umûrına karışmayup aslâ vechen mine'l-vücûh mezbûrlara dahl ü ta'arruz itmeyüp fukarâyı ta'cîz ü tazyîk itmekden hazer ideler. Ba'de't-tenbîh* memnû' olmayup yine rencîde iderler ise ism ü resmiyle eger âmildür ve eger gayridür; mufassal ü meşrûh yazup bildüresiz. Şöyle ki; bir def'a dahı şikâyet oluna, mezbûrların hakkından gelinmek mukarrerdür. Ana göre mukayyed olasız.

سید الشہرت
** Metinde . . . şeklindedir.

440

Van, Bağdat, Şehrizol, Şam, Erzurum, Basra ve Lahsa beylerbeyilerine kul tâifesi kendi hallerinde komayıp ok ve tüfek kullanmak, ata binmek ve harp âletlerini kullanmak amacıyla haftada iki gün eğitim yaptırılması emredildiği halde eğitimin yaptırılmadığı ve beylerbeyilere bağlı görevlilerin de görevleri başında hazır bulunmadıkları bildirildiğinden, kul tâifesinin beylerbeyileri tarafından bizzat imtihan edilmesi, görevlilere görevleri başında bulunmalarının tenbih edilmesi ve aşiretlere gerekli tenbihte bulunularak harp âlet ve edevâtıyla tâyin olundukları mahalde toplanmalarının sağlanması.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 20 Za., sene: 978

Van beğlerbeğisine hükm-i şerîf yazıla ki:

Bundan akdem hükm-i hümayûnum gönderilüp; "kul tâifesi kendü hâllerinde komayıp ok atmak ve tüfenk ve sâyir âlât-ı harb [ü] kîtâl isti'mâlinde sa'y ü ihtimâm eyleyüp dâyimâ silahşörlük* itdürüp ve bi'l-cümle haftada iki gün bir münâsib mahalde cem'ıyyet itdürüp at u yarak isti'mâline idmân ü imtihân itdürmek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer iken kul tâifesi'nün ekseri at u yarak isti'mâlinde olmaduklarından gayri hevâ vü heveslerinde hâric yirlerde gezüp mevcûd olmayup aslâ sipâhîlik tavrında mukayyed olmayup ihmâl üze oldukları ve beğlerbeğiliğine müte'allik olan ümerâ vü alaybeğleri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı dahı yat u yarakları ile hâzır olmayup kendü kolaylarında hevâ vü heveslerinde oldukları i'lâm olundu. İmdi; eger kul tâifesi'dür ve eger ümerâ vü zü'amâ ve sâyir erbâb-ı tîmâr ve gayri kullarumdur; hâric yirlerde ve hevâ vü hevesde olduklarına aslâ rızâ-yı şerîfüm olmayup emr-i sâbıkum mücebince kul tâifesi ata binüp inmekde ve âlât-ı harb [ü] kîtâl isti'mâlinde ale'd-devâm ihtimâm üze olmak ve beğlerbeğiliğine müte'allik olan sancakbeğleri ve alaybeğleri ve zü'amâ ve sâyir sipâhî kullarum dahı kânûn-nâme-i hümayûnum mücebince cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve

bi'l-cümle düşmen yarağıyla hâzır u müheyyâ olmak ehemmi-i mühimmâtdan olmağın
buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bi'z-zât mukayyed olup Van'a tâbi' olan eger ümerâ-i Ekrâd'dur ve eger sâyir ümerâdur ve alaybeğleri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdur ve ümerâ-yı Ekrâd'un aşâyirine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, yat u yaraları ile hâzır u müheyyâ olup ve sâyir ümerâ dahı sancakları sipâhîlerin cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve sâyir âlât-ı harb [ü] kîtâl ve edevât-ı ceng ü cidâl ve bi'l-cümle düşmen yarağıyla hâzır u müheyyâ itdürüp ve kul tâyifesin dahı cümlesin yoklayup hâric yirlerde olanları getürdüp kimesneyi hevâ vü hevesinde gezdürmeyüp emr-i sâbıkum mücebince cem' itdürüp dahı haftada iki gün bir münâsib mahalde cem'ıyyet itdürüp silâh isti'mâlinde eger ata binüp inmekde ve eger yarak kullanmak ve eger ok u tüfenk atmakda ve'l-hâsıl cem' âlât-ı harb isti'mâlinde imtîhân itdürüp ve yarar üstâdlar ta'yîn itdürüp yevmen fe-yevmen idmân itdürüp bâb-ı ikdâmı dakîka fevteylemeyesin ve bi'l-cümle kul tâyifesini onat zabteyleyüp bir ferdi hâric yirlerde ve hevâ vü heveslerinde gezdürmeyüp dâyimü'l-evkât at u silâhları ve sâyir düşmen yarağı ile hâzır u müheyyâ itdürüp sipâhîlik tavrında aslâ bir husûsda kusûr u noksân komayup tekmi'l itdüresin ve anda tüfenkci bölüğü ihdâs olunmakdan murâd at üzerinde tüfenk isti'mâline kâdir yarar kullar tedârük olunmakdur. Anun gibi tüfenkci bölüğünde gedük tasarruf idenlere dahı muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyüp emrüm üzre haftada iki gün ata binüp tüfenkleri ile ve sâyirleri dahı âlât ü silâhları ile müretteb ü mükemmel cem'ıyyet içün ta'yîn olunan mahalde gelüp at üzerinden tüfenk atmağa ve sâyir âlât-ı harb ü kîtâl isti'mâline idmân ve kendün bi'z-zât imtîhân eyleyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesin. Anun gibi kul tâyifesinden hâric yirlerde gezüp hevâ vü heveslerinde olup sipâhîlik tavrına mukayyed olmayanları yazup defter eyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gedükleri alınıp Rûm yiğitlerinden âhar yararlarına virile. Husûs-ı mezbûrda ziyâde ihtimâm-ı şerîfüm vardır; sâyir umûra kıyâs eylemeyüp kul tâyifesini emrüm üzre dâyimâ hâzır u âmâde vü müheyyâ itdürüp vech-i meşrûh üzre hâricde bir ferdi komayup at u yarak isti'mâlinde idmân ü imtîhân itdürmekden hâlî olmayasın ve ümerâ-i Ekrâd ve aşîret ağalarına emrüm üzre muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, aşâyirin yat u yaraları ile hâzır u müheyyâ itdürüp ve sâyir ümerâ dahı sancaklarına müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü sipâhîleri ile düşmen yarağıyla vakıtlarine hâzır bulunup perâkende olmayalar ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ne vechile tedârük eyledüğün yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin.

*Van beğlerbeğisine yazılan mufassal sûret –ki, kula haftada iki idmân itdürilmek içün– zikrolunan beğlerbeğilere dahı yazılmışdur.***

Kethudâsına virildi. 20 Za.

Bir sûreti, Bağdâd beğlerbeğisine.

Kethudâsına.

Bir sûreti, Şehrîzol beğlerbeğisine.

Bir sûreti, Şâm beğlerbeğisine; "yeniçeri tâyifesine".

Kethudâsına.

Bir sûreti, Erzurum beğlerbeğisine.

Yazıldı.

Bir sûreti, Basra beğlerbeğisine.

Yazıldı.

Bir sûreti, Lahsâ beğlerbeğisine.

* Metinde şeklindedir.

** Bu kısım, 439 ve 440 numaralı hükümlerin arasında yer almaktadır.

Varna Kâdîsı olup Mukâta'ât Müfettişi olan Mevlânâ Muhyiddîn Tuna yalılarında vâkı' olan hırsuz [u] harâmî teftîşine emrolunup Pîrî Çavuş mübâşir yazıla. "... Katl îcâb itmeyen ehl-i fesâdı anda şaykalara küreğe virüp ne mikdâr kimesne virilür ise sûret-i sicillerin bu cânibe gönderesin." diyü.

441

Kulb sancağında ortaya çıkan hırsız ve haramilerle bunlara yataklık edenlerin teftiş edilip ele geçirilmesi ve gereken cezalarının verilmesi; eşkıyaya kayıtsız kalan, göz yuman ve yardım eden sübaşılardan da siyaset edilmesi.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 20 Za., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Kulb sancağında hırsuzlar ve harâmîler zuhûr idüp bir yire cem'ıyyet idüp gice ile [evler] basup ve âdemler katlidüp ve emvâl ü esbâbın gâret eyleyüp ve yollar basup kârbânlar katlolunup rızkları yağmâ vü hasâret olunup bi'l-cümle bunun emsâli envâ'-ı fesâdât ü şenâ'atler olup ve zikrolunan yirlerde sancakbeğlerinin sübaşıları hırsuza ve harâmîye mu'în ü zahîr olup ve sancakbeğleri dahı sübaşılarının ahvâline mukayyed olmayup sancaklarında anun gibi fesâd ü şenâ'at üzre olup hırsuzı ve harâmî[yi] tutup hakkından gelmek uhdesine lâzım iken iğmâz-ı ayn idüp ve tutılan hırsuzların dahı akçaların alup halâs idüp siyâset itmedükleri ecilden hırsuz u harâmî kesret üzre re'âyâ ziyâde mütezacciru'l-ahvâl oldukları Atebe-i Ulyâ'ya arz u i'lâm olunmağın bu husûs[a] seni müfettiş ta'yîn idüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp kendün bi'z-zât kalkup toprak kâdîları ma'rifeti ile zikrolunan mevâzı'a varup dahı umûmen hırsuz u harâmî katl-i nefis olmuşsa ve yollarda dahı kârbân gâret olunup esbâb ü rızk hasâret olunmuş ise ol mahalde mazınna vü müttehem olup hırsuz u harâmî olanları ve hırsuza ve harâmîye yatak u şerîk olup mu'în ü zahîr olanları ve bi'l-cümle hırsuzluk töhmeti ile meşhûr ü müte'âref olanları tutup dahı şer'le görülecek husûsları şer'le ve kânûn[la] olanları kânûn-ı mukarrer muktezâsınca ve mûcib-i örf olup töhmet-i sâbika ile müseccel olanları örf-i ma'rûf ile görüp dahı zikrolunan sancaklarda ne mikdâr hırsuz u harâmî tâyifesi varsa kadîmden anda mütemekkin olanlardan olsun ve hâricden gelüp gidenlerden olsun bi'l-cümle her kimse hırsuzı ve harâmî[yi] tutup dahı hırsuzlukları ve harâmîlikleri sâbit ü zâhir olanları Südde-i Sa'âdetüm cânibine arzitmeğe tevakkuf itmeyüp dahı kimin salb ü siyâset idüp ve kimin

kazığa urup bir vechile hakâret idüp haklarından gelesin ki, şimdiye değin vâkı' olan fesâdâtı iden hırsuzlardan bir ferd halâs olmak ihtimâli olmayup cümlesi tutulup elegendüp haklarından gelinmiş ola ve gaybet idenleri yataklarına ve turaklarına ve akvâm ü akribâsına ve bi'l-cümle şer'le ve kânûn ile buldurması lâzım olanlara teklîf idüp buldurup emr-i şerîfümü edâ itmeyince olmayasın ve sancakbeğleri sübaşılarını dahı gereği gibi tefahhus eyleyüp her kankı sübaşı ki, sübaşılığında anun gibi bir fesâd ü şenâ'at ola, dahı ol fesâd idenleri mukayyed ü mahbûs idüp tutup haklarından gelmeye, belki hırsuza mu'în ü zahîr olup veyâhûd hırsuzun ve harâmînün hırsuzluğu zâhir olup bir def'a tutulduktan sonra akçasın alup halâs idüp bi'l-cümle hırsuza mu'âvenet ü muzâhereti zâhir olursa, anlar dahı hırsuz makûlesindendir; anun gibileri dahı tutup siyâset eyleyüp bir vechile haklarından gelesin ki, sâyirlerine mûcib-i ibrat ü nasîhat olup bir sübaşı dahı ol vechile iş eylemek ihtimâli olmayup sübaşılıklarını onat vechile zabt u hıfzeyleyüp hırsuza ve harâmîye ruhsat vermeyüp tuttukları yirlerde mecâl vermeyüp siyâset eyleyeler ve bi'l-cümle bu husûs ehemmi-i mühimmâtından olup senün hüsn-i emânet ü istikâmetüne* i'timâd-ı hümâyûnum olmağın teftîşi sana emrüm olmuştur. Hemân zikrolunan mevâzı'da hırsuzluk ve harâmîlik idenleri ve hırsuza mu'în ü zahîr olup azık virüp ve yatak [u] turak olanları bulup ve buldurmak bâbında bir vechile ikdâm ü ihtimâm eylesin ki, ehl-i fesâdı cümle bulup kurtulmak ihtimâli olmaya ve emr-i şerîfüm üzre ne mikdâr hırsuz u harâmî bulunup katl ü siyâset olunduğın ve itdikleri şenâ'at ü fesâdâtı tafsîli ile yazup defter idüp dahı mezbûr kullarumla Dergâh-ı Mu'allâm'a arzeyelesin ve emrüm üzre zikrolunan vilâyetleri teftîş ider iken anun gibi hırsuz u harâmî tâyifesinden kaçup gayri yirlere varurlarsa ol yirün sancakbeğlerinden ve kâdîlarından âdem gönderüp taleb eyleyüp dahı getirüp emrüm muktezâsınca teftîş eylesin. Hâliyâ anun gibiler[i] taleb eyledüğünüzde virmek için sancakbeğlerine ve kâdîlarına dahı hüküm virilmiştir. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk üzre olup bu bahâne ile hılâf-ı şer' u kânûn kimesne[ye] te'addî vü zulm olunup akçaları alınmakdan hazer ü ihtirâz eylesin ve hırsuzlukları zâhir olanlardan aldıkları esbâb ü rızkları ashâbına hükmidüp bî-kusûr aldırup cümle mâcerâyı mufassal ü meşrûh defter idüp arzeyelesin.

* Metinde şeklindedir.

442

Cebele Sancağı Beyi Habib'in Kıbrıs Seferi'ne gitmesini fırsat bilen bazı şahısların sancakbeyi hakkında iftiralarda bulundukları ve görevden azlolunduğu yolunda dedikodular yayarak sübaşılara itaat etmeyip fesat çıkarttıkları bildirildiğinden kadılar tarafından halka, adı geçenin hâlen sancakbeyi olduğunun ilan edilmesi ve suçluların yakalanarak cezalandırılmaları.

Kapukethudâsı Abdülazîz['e] virildi.

Cebele sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Livâ-i mezbûra mutasarrıf olan Habîb Hurrem(?) Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "kendüsi bi'l-fi'l cezâre-i Kıbrıs'da sefer-i hümâyûnum hıdmetinde olup sancağı ahâlîsinden ba'zı eşîrrâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp hakkında ba'zı nâ-ma'kûl nesneler isnâd eyleyüp şekvâ itdikleri ecilden ahvâli teftîş olunmağıçün Şâm beğlerbeğisine hükm-i

şerîfüm gönderilüp müşârun-ileyh hakkında kurâ vü nevâhîden şikâyet ider kimesne olmayup memleketi gereği gibi hıfzyledüğü mûmâ-ileyh arzitmiş iken girü livâ-i mezbûr ahâlîsinden ba'zılar; "Sancağımız beği azlolunmuşdur." diyü güft [ü] gû eylemekle sancağı hıfzında olan sübaşılarna kimesne itâ'at itmeyüp nice hırsuz* u harâmîler âdemler katlidüp fesâd ü şenâ'at eyledüklerin" i'lâm eyledi. İmdi; müşârun-ileyhün üzerinde livâ-i mezbûr kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Livâ-i mezbûr ahâlîsine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, müşârun-ileyhi kemâ-kân kendülere sancakbeği bilüp sancakbeğliğine müte'allik olan cumhûr-ı umûrda mürâca'at ü inkıyâd eyleyüp anun gibi katl-i nefis[e] mübâşeret iden ehl-i fesâdun dahı şer'le lâzim gelen cezâları icrâ olunup emr-i şerîfüme mugâyir kimesneye ol vechile vaz' u hareket itdürmeysesiz. Ba'de't-tenbîh emr-i şerîfüme mugâyir san[c]akbeğlerine itâ'at itmeyüp ol makûle fesâd ü şenâ'ate mübâşeret idenleri isimleri ve resimleri ile yazup arzyleyesiz ki, sonra anların hakkında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel oluna ve ba'de'n-nazar bu hükm-i şerîfümi elinde ibkâ eylesesiz.

* Metinde **ورلو** şeklindedir.

443

Bolvadin ve Şuhud kazâlarında kışlayacak elli katar deve için arpa ve saman satın almakla görevli hâssa saraçlarından İbrahim ve Ahmed'in arpayı büyük kile ile alup küçük kile ile tevzî etmek suretiyle yolsuzluk yaptıkları ve halktan kile hakkı adı altında fazladan arpa aldıkları şikâyet edildiğinden bu tür haksızlıkların önlenmesi ve söz konusu büyük ve küçük kilelerin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

İshâklu kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem; "Bolavadin [ve] Şühûd kazâlarında elli katâr deve kışlaması" fermân olundukda; "Arpanun İstanbul kilesi dörder akçaya ve samanun garâresi birer akçaya alınur." diyü kâdîları bu cânibe arzylemeğin zikrolan elli katâr develerün harc-ı alîkları bu üslûb üzre hısâb olundukda kırk bir bin iki yüz elli akça üzre zikrolunan akça hâssa serrâclardan İbrâhîm ve Ahmed nâm serrâclara teslîm olunup irsâl olunmuşlar idi. Hâlen kazâ-i mezbûra tâbî Yolhöyük nâm karyeden Mûsâ bin Halîl ve Yeniceköy'den Hızır bin Yûsuf ve karye-i Çay'dan Velî bin Nû[r]llâh ve karye-i İkiboğalı'dan Şa'bân Hızır nâm kimesneler; "Zikrolan develerün üzerlerine ta'yîn olunan İbrâhîm ve Ahmed nam serrâclar Bolavadin kilesi otuz iki vukıyye olmağın bizden arpa İstanbul kilesiyle almayup Bolavadin kilesiyle alup her kileye dörder akça virüp ve her müdde "kile hakkı" diyü birer kile arpa kuralı(?) korlar ve bizden arpayı büyük kile ile alup küçük kile ile deveye tevzî' idüp bize zulm ü hayfiderler." diyü bildürdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; kazıyye arzulunduğı gibi olup fi'l-vâkı' re'âyâdan arpa aldıklarında büyük kile ile alup deveye tevzî' eyledüklerinde küçük* kile ile tevzî' eyledükleri vâkı' ise büyük kile ve küçük kilelerin dahı alup ikisini

bile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve mezbûrların üzerlerinde sübût bulan hukûkî ashâbına alıvirdükden sonra ahvâllerin mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

444

Boşalan gedik ve timarların sefere gidebilecek yarar yiğitlere verilmesi hakkında emir olduğu halde donanma ile sefere gitmek üzere Karahisar-ı Şarkî sipâhîleri yoklandığında otuzdan fazlasının zayıf ve küçük olup sefere gidemeyecekleri görüldüğünden boşalan gediklerin tevcîhi sırasında beylerbeyi tarafından ilgili emrin titizlikle uygulanması, aksi halde cezalandırılacağı.

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Defe'âtle evâmir-i şerîfem gönderilüp; "Eger gedük ve eger tîmârdur, ata ve tona ve darb u harb ve yat u yarağa yarar yiğitlere virüp nâ-ehle ve gayr-i müstehıkkı virmeyesin." diyü tenbîh olunmışken hâlâ beğlerbeğiliğine tâbî ' Karahısâr-ı Şarkî sancağı sipâhîleri Donanma-i Hümâyûnum ile gitmek emrüm olmağın bunda gelüp yoklanıldukda erbâb-ı tîmârdan otuz neferden ziyâdesin sağır u nâ-bâliğ bulunup ocak oğulları olmayup ve yirlerine yarar âdemler dahı tedârük olunmamışdur. İmdi; emr-i şerîfûme muhâlif sağır olup müstehıkk olmayanlara tîmâr tevcîh olunmağa sebep nedür? Bu bâbda mes'ûl olmuşsındur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup min-ba'd emr-i şerîfûme muhâlif ocak oğullarından gayri sağır olanlara tîmâr u dirlik tevcîh eylemeyüp ata ve tona ve yat u yarağa ve darb u harbe kâdir yarar u tüvânâ yiğitlere tevcîh eyleyüp ve ocak oğullarına dahı yarar cebelûleri eşmek üzre virüp anun gibi hıdmet vâkı' olup sefer-i hümâyûna gitmeli oldukların[d]a kimesneye i'timâd eylemeyüp bi'z-zât kendün yoklayup cebe vü cevşen ve yat u yarakların ve cebelûlerin görüp yat u yaraklarında kusûrları olanları tekmiî itdürüp bâb-ı ikdâm [ve] dikkat ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin. Şöyle ki; min-ba'd emr-i şerîfûme mugâyir sağırlere* ve müstehıkk olmayanlara tîmâr veyâ gedük tevcîh eylesin, ol bâbda beyân olunacak özrün aslâ makbûl olmak ihtimâli yoktur. Mes'ûl ü mu'âkab olmak mukarrer ü muhakkakdur. Ana göre mukayyed olup tedbîr ü tedârükde taksîr eylemeyüp basîret üzre olasin.

* Metinde şeklindedir.

445

Niğbolu'yu tahrir eden Şumnu ve Hezârgrad Kadısı Muhyiddin'in gönderdiği nevrüz irsâliyesinin alındığı; kazâsı dahilinde bazı görevlilerin reâyâyâ zulmettikleri işitildiği halde bu konuda herhangi bir bilgi vermediğinden dolayı mesul olduğu; haksızlıkların önlenip bu konuda ayrıntılı bilgi verilmesi ve Niğbolu sancağının tahririnde gereken titizliğin gösterilmesi.

*Sinân Çavuş'a virildi. 20 Za.
Selâm(?) Çavuş'a.*

Şumnu ve Hezârgrad Kâdîsı olup Niğbolı tahrîri emrolunan Mevlânâ Muhyiddîn'e hüküm ki:

El-hâletü hâzihî Südde-i Sa'âdetüm'e nevrûz irsâliyyesin göndermişsin; gelüp vâsıl oldu. İmdi; taht-ı kazânda ba'zı voyvodalar ve nâyibler ve iş-erleri ve gayrileri fesâd ü şenâ'at eyleyüp re'âyâyâ zulm ü te'addî eyledükleri istimâ' olundu. Taht-ı kazânda bu makûle mezâlim olup dahı sen anları def' u ref' eylemedüğünden gayri Südde-i Sa'âdetüm'e arzylememeye bâ'ıs nedür? Bu bâbda mes'ûl olmışsındur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi fesâd ü şenâ'at eyleyüp re'âyâyâ zulm ü te'addî eyleyen eger nüvvâbdur ve eger voyvodalar ve gayri iş-erleri ve gayridür; her kimler ise zulm ü te'addîlerin def' u ref' eyleyüp men'le memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup bildürmeyince olmayasın ve ol cevânibde bu makûle mezâlim vâkı' olup dahı def' u ref'ine ihtimâm eylememeye sebep nedür, fesâd eyleyen ne asıl kimesnelerdür, fesâd ü şenâ'atleri nedür; mufassal yazup bildüresin ve tahrîri fermân olunan Niğbolı sancağının tahrîrin dahı ihtimâm üzre olup Silistre sancağı gibi muhtell ü müşevveş tahrîr eylemeyüp defterde bir isim ile mukayyed olan karyeleri –ki, sonradan tefrîk olunup birer mahalle birer mikdâr yire varup ammâ; yirleri müşâ' u müşterek tasarruf olunugelmiş ola– ol asıl karyeleri girü üslûb-ı sâbık üzre defterde mukayyed olduğu ism ile defter-i cedîde kayditedürüp her mahallesine birer isim tesmiye eyleyüp dahı "hâric ez-defter" diyü âhara tîmâr virüp ...*

* Hüküm metni eksiktir.

446

Dokuz yüz yetmiş beş yılında Baban'da emîn olan Ivaz Çavuş ve Kâtîp Cankulu ile adı geçenlerin muhâsebelerini iltizâm eden Gaybullah'ın davalarının görülmesi.

Mezbûrân kimesnelere virildi. 20 Za., sene: 978

Şehrizol beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Dârende Ivaz Çavuş ve Cankul[1] gelüp; "mukaddemâ Baban Emâneti'ne sene: hamse ve seb'în ve tis'a-mi'ede mezbûr Ivaz emîn ve mezkûr Cankulî kâtîb olup sene-i mezbûrede bunların muhâsebelerin Gaybullâh nâm kimesne elli bin akçaya iltizâm eyleyüp hâliyâ tefîş itdürmeyüp iltizâm itdüğü elli bini dahı virmedüğün" bildürdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrı bunlar ile berâber idüp iltizâmı mücebince teftîşlerine mübâşeret ider ise toprak kâdîsı ma'rifeti[y]le yirlü yirinden görüp iltizâm itdüğü elli bini mezbûra bî-kusûr tahsîl itdüresin. Eger bunların zimmetinde ol mikdâr nesne zuhûr itmezse kusûrın mezbûrdan alup iltizâmı mücebince tamâm elli bine yitişdüresin ve eger teftîşlerine mübâşeret itmez ise iltizâmı mücebince te'allül itdürmeyüp elli bin akçalığı bî-kusûr mezbûrdan alsın.

447 *Gümülcine yakınlarında Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa'nın bir voyvodasını katleden ve hâslar mahsûlünü yağmalayan canbazlar tâifesine yataklık eden Güzelhisar kazâsında sâkin Çağman adlı şahsın istimâlet verilmek sûretiyle veya bir yolu bulunup yakalanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi. (Bkz. hkm. 448.)*

Yazıldı.

Aydın sancağı beğine ve Güzelhisâr kâdîsına hüküm ki:

Mukaddemâ kuttâ'u't-tarîkdan ba'zıların fesâdı Pâye-i Serîr-i Adâlet-masîrüm'e arz olunup elegetürilmeleri bâbında ihtimâm oldukça müyesser olmayup ol esnâda Rûmili'nde Gümülcine kurbinde düstûr-ı a'zam Vezîr-i A'zamum Mehmed Paşa *edâma'llâhü iclâlehûnun* bir voyvodasını katlidüp hâsları mahsûlin gâret iden cânbâzlar tâyifesinden ba'zı elegetürildükde ba'zı gaybet idüp hâliyâ kazâ-i mezbûrda sâkin olan Çağman nâm kimesne mezbûrların yatakları olduğu istimâ' olunup mezbûrların elegetürilmesi mühim olmanın her ne tarîkla mümkün olur ise elegetürilmesin emridüp ve mezbûrun hakkında; "Hılâf-ı şer' dahl ü ta'arruz olunmaya." diyü istimâlet üzre bir hüküm dahı irsâl olunup **buyurdum ki:**

Hasan vardukda, mezbûrı hüsn-i tedbîr ve lutf-ı(?) tedârükle istimâlet ile mi olur, yatağına ve turağına buldurmasın teklîf itmekle mi olur, yohsa il-eri ile üzerine varmağıla mı olur; her ne vechile mümkün olurısa alâ-küllî hâlin kaçurmayup elbette elegetürüp dahı kayd ü bend idüp mezbûr Hasan'la yarar âdemler koşup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin. Ammâ; koşduğın kimesnelere tenbîh eylesin ki, yolda ve izde onat hıfzidüp gaybet itdürmekden ziyâde hazer eyleyeler ve bi'l-cümle müfsid-i mezbûrun elegelmesi ziyâde mühimdir; bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyüp elegetürmeyince olmayasın.

448 *Güzelhisar kazâsından Çağman adlı şahsa ehl-i fesad olduğu ve fukaraya zulmettiği bahanesiyle sebepsiz yere müdahale edilmemesi ve kendisinden davacı olanlar varsa davalarının görülmesi. (Adı geçenin yakalanabilmesi için istimâlet verilmek gayesiyle gönderilen hükiümdür.)*

Yazıldı.

Güzelhısâr kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânda mütemekkin olan Çağman nâm kimesneyi; "Ehl-i fesâd olup fukarâyâ zulm ü te'addîsi vardır." diyü müdde'î yoğiken mücerred eşirrânun isnâdıyla me'kel idinüp sancakbeği tarafından ve gayriden dâyimâ dahlolunup rencîde vü remîde itdükleri Südde-i Sa'âdetüm'de istimâ' olundu. İmdi; zıll-i re'fet ve sâye-i adâletümde hîç bir ferde kâ'inen men-kâne hılâf-ı şer' dahlolunduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Hük-m-i şerîfüm vardukda, mezbûrı anun gibi dahlidenler ile berâber idüp dahı da'vâ-yı hakk ider kimesne var ise bir def'a şer'le fasl olunmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsları ber-mûceb-i şer'-ı şerîf teftîş eyleyüp göresin; fi'l-vâkı' üzerine bi-hasebi's-şer' nesne sâbit olur ise ashâb-ı hukûka şer'le mezbûrdan müteveccih olan hakların alıvirüp fasl-ı husûmet ve kat'-ı nizâ' eyleyesin ve eger üzerine bi-hasebi's-şer' nesne sâbit olmaz ise kıbel-i şer'den eline temessük viresin ki, mezbûra min-ba'd hılâf-ı şer' kimesne dahleylemeye ve bi'l-cümle herkes gibi kendü hâlinde olup hılâf-ı şer' kimesneyi rencîde vü remîde itdürmeyesin. İnâd ideni sekidüp eslemeyeni arzidesin; şöyle bilesin.

449 *Edirne'deki Hâsbahçe'de hizmet etmekte olan oğlanlardan eksik olanların yeniçeri ağası tarafından Türk üzerinde olan acemi oğlanlardan tamamlanması.*

Yeniçeri ağasına hüküm ki:

Edirne'de olan Bostâncıbaşı Ca'fer zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Edirne'de olan Hâs Bâğçe'de hıdmet iden oğlanlardan elli yedi nefer noksân üzre olmağın tekmi'l olmasın" arzylemeğin kapuya ihrâc olunan elli nefer ile noksân olan yedi nefer virilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Türk üzerinde olan acemî-oğlanlardan kapuya ihrâc olan elli nefer ile noksân olan yedi neferi tekmi'l eyleyüp henüz virilmediyse emrüm üzre yazup müşârun-ileyhe gönderesin.

450 *Meşhedeyn-i Şerîfeyn'e defnedilmek üzere İran'dan gönderilen ölümlerin Meşhedeyn'den uzak yerlere defnedilmesi.*

Mustafâ Kethudâ'ya virildi. 20 Za., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Meşhedeyn-i Şerîfeyn civârında defnolmağışın Yukarı Cânib'den ba'zı mevtâ gönderildiğün" bildürüp ol bâbda dahı her ne dimiş isen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. Eyimmenün *rıdvânü'llâhi te'âlâ aleyhim ecma'în* mezârât-ı münevvereleri pâk dutılmak ehemmi mühimâtandur. İmdi; ol cânibden gelen mevtâ ne mahalde defnolunmağa icâzet-i hümayûnum olduğu sâbıkâ

gönderilen ahid-nâme-i hümayûnumda ve Bağdâd'a gönderilen ahkâm-ı şerîfede zikrolunmuşdur. **Buyurdum [ki:]**

Vardukda, anun gibi ol cânibden mevtâ geldükde sâbıkâ virilen ahkâm-ı şerîfe mücebince [makâmât-ı] müteberrikeden hâric ü ba'îd yirlerde defnîtdürüp riyâz-ı mukaddeseye karîb defnîtdürmeyüp evâmir-i sâbıkaya mugâyir ve vâkı' olan ahd ü emâna muhâlif iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

451 *İznikmid'de mevcut top kundaklarının gelen top gemilerine yüklenerek gönderilmesi.*

Topcılar kâtibine virildi. 20 Za., sene: 978

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânda mevcûd olan top kundakları anda varan top gemilerine tahmîl olunup mu'accelen gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup anun gibi mevcûd olan top kundakların anda varan top gemilerine birer mikdâr tahmîl eyleyüp mu'accelen irsâl ü îsâl itmek bâbında sa'y ü ihtimâmın vücûda getüresin.

452 *Erzurum Beylerbeyiliği dahilindeki bölüklerde ulûfe dağıtımı sırasında bölük ağaları, kâtipler ve çavuşlar tarafından "tas akçesi" adı altında akçe alınarak kul tâîfesinin rencide edildiği duyulduğundan bu durumun önüne geçilmesi.*

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Anda olan bölüklerin ağaları ve kâtibleri ve çavuşları ulûfe tevzî'inde "tas akçası" diyü bahâne idüp alınugeldüğinden ziyâde akça almağla kul tâîfesi rencide olduğu istimâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' ulûfe tevzî'inde ağaları ve kâtibleri ve çavuşları alınugelenden ziyâde akça aldıkları vâkı' ise muhkem tenbîh eyleyesin ki, kemâl-i adâlet üzre olup min-ba'd eger ağaları ve kâtibi ve eger çavuşlarıdır; ulûfe tevzî' ider iken alınugelenden ziyâde [bir] akça ve bir habbe almayup kul tâîfesini rencide itmeyeler. Ba'de't-tenbîh muhtâc-ı arz olanı yazup bildüresin.

453 *Akçahisar kazâsı reâyâsına salınan kerestenin kadı tarafından âdilâne dağıtılmadığı şikâyet edildiğinden bu konuda kimsenin himaye edilmemesi ve haksızlığın önlenmesi.*

Muhibbî Efendi['ye] virilüp; sâhibine teslîm itmeğiçün.

İznikmid kâdîsına ve Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından İskender Çavuş'a hüküm ki:

Hâlâ Akçahısâr re'âyâsı Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Emr-i şerîfümle salınan keresteyi kâdîları adâlet üzre tevzî' eylemez." diyü şekvâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı onat vechile göresiz; kazıyye arzolunduğı gibi olup emrolunan keresteyi adâlet üzre tevzî' eylemeyüp ba'zına hımâyet ve ba'zına ziyâde salup re'âyâya te'addî iderse men' idüp tenbîh eyleyesiz ki, emrolunan keresteyi adâlet üzre tevzî' eyleyüp re'âyâya zulm ü te'addî eylemeyüp bu bahâne ile ahz ü celb olunup kudretleri olanlara hımâyet ve zu'afâya te'addî eylemekden ziyâde hazer eyleye.

454 *Önemli ve âcil bir iş için Erdel'e gönderilen Ahmed Çavuş'un Eflak'a geldiğinde bekletilmeden ve güvenlik içerisinde Erdel'e ulaştırılması.*

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından bir mühimm ü müsta'cel husûs için Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* ol tarafa ulak ile irsâl olundu. Taht-ı hükûmetüne dâhıl oldukda **buyurdum ki:**

Bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp yarar âdemlerünle müşârun-ileyhi emîn ü sâlim vilâyet-i Erdel'e ulaştırup avk u te'hîrden hazer eyleyesin ve sana kangı gün vusûl bulup ve mahall-i me'mûra [ne] târîhda vusûl bulup ve ne vechile ulaştırıldukların vukû'ı üzre yazup bildüresin.

455 *Hasankale Kalesi'nin hisar peçe ve hendeği olmayıp herhangi bir tehlike durumunda reâyânın sığınacak yerleri bulunmadığı bildirildiğinden, hendek ve hisar peçenin Erzurum Beylerbeyliği'ne tâbi sancaklar reâyâsına arşın hesabıyla tevzi edilip inşa ettirilmesi.*

Arz getüren Ahmed'e virildi. 22 Za., sene: 978

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: [978]

Erzurum beğlerbeğisine yazıla.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Hasankal'a Kal'ası'nun hısâr peçe ve handekî olmamağla hîn-i muzâyakada re'âyânun ilticâ idecek yirleri olmayup hısâr peçe ve handek binâ olunmasın" arzylemişsin. İmdi; zikrolunan kal'anun hısâr peçesin ve handekın beğlerbeği[li]ğüne tâbî' olan sancaklar re'âyâsına arşın hısâbı ile ber-vech-i i'tidâl tevzî' idüp binâ itdürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Diyârbekir'e tâbî' olan ümerâ vü kuzâta tenbîh eyleyesin ki, vâfir u müstevfî re'âyâ gönderüp dahı sancağın gelen re'âyâsına arşın ile hısâb itdürüp her

fırkaya hissa ta'yîn idüp ana göre her sancağın re'âyâsına ta'yîn olunan hissaların eger hisâr peçedür, metîn ü hasîn binâ itdürüp ve eger handekdur, amîk u vâsi' kazdurup bir vechile tedârük eylesin ki, ilticâ vü tahassuna kâbil olup metânet ü hasânetinde ve handekının umkında ve vüs'atinde gereği gibi mukayyed olup bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne zamânda mübâşeret eyledüğün yazup bildüresin.

456 *Benî Mansûr ve Benî Rebî'a adlarındaki Arap kabîlelerinin mîrî terekeye ve müslümanların ziraatlerine zarar vermelerinden dolayı kışlak bahânesiyle Bağdat taraflarına gitmeleri yasaklandığından o taraflara gitmek isteyenlere engel olunması.*

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Bağdâd beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "Benî-Mansûr ve Benî-Rebî'a* nâm Arab tâyifesi kışlak bahânesiyle Bağdâd'a geldüklerinde hâssa-i hümâyûnuma müte'allik esvâr mezrû'âtına(?) develerin(?) ve sâyir tavarların mîrî terekesin ve müslimânların zirâ'atlerin otarup ve kat'ut-tarîk eyledüklerinden gayri gelüp giderler iken re'âyâ vü berâyâ tâyifesinün küllî emvâl ü esbâbın yağmâ vü târâc eyleyüp te'addî eyledüklerinde gelüp şekvâ eylediler. Def'-ı te'addîleri için üzerlerine âdem gönderildükde girü Diyârbekir'e firâr eylediler. Mukaddemâ dahî tâyife-i mezkûrenün zulm ü te'addîsi arzolundukda; "Min-ba'd kışlak bahânesiyle Bağdâd taraflarına varmayalar." diyü ahkâm-ı şerîfe gönderilmeğe müslimânlar te'addîden halâs olmuş imiş. Hâliyâ girü emre muhâlif Bağdâd taraflarına kışla[k] bahânesiyle varup fukarâya te'addî eylemekden hâlî olmadukların" arzyledüğü ecilden tâyife-i mezkûre Bağdâd taraflarına kışla[k] bahânesiyle varmakdan men' olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sâbıkâ gönderilen ahkâm-ı şerîfe müsted'âsınca tâyife-i mezkûreyi kışlak bahânesiyle Bağdâd taraflarına varmakdan men' eyleyüp ol cânibün fukarâsına ve sâyir re'âyâ vü berâyâsına vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî itdürmeyesin. Re'âyâ vü berâyâya ve memlekete enfa' neyse anunla amel eyleyüp ana göre tedârük idüp vâkı'-ı hâli Dergâh-ı Sa'âdet-destgâhum'a arzidesin.

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Bir sûreti, Bağdâd beğlerbeğisine.

* Metinde **بنی ربيع** şeklindedir.

457 *Musul'da Nâzır-ı Emvâl ve Mültezim olan Cârullah oğlu Mehmed hakkında fesat çıkarttığı ve mîrî malı kendi keyfî harcamalarında kullandığı yolunda vaki olan şikâyetlerin incelenip adı geçenin teftiş edilmesi; suçlu görüldüğü takdirde mîrî malın tahsîl edilip kendisinin de hapsedilmesi.*

Kethudâsına virildi. Fî 20 Za., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Sultân Hüseyin Beğ mektûb gönderüp; "Musul'da Nâzır-ı Emvâl ve Tamga Mültezimi olan Cârullâh oğlu Mehmed ehl-i fesâddan olup üzerinde mübâlağa mâl-ı mîrî var iken ol mâl ile a'lâ köşkler ve sarâyalar ihdâs idüp sancakbeğlerinden ziyâde gümüşlü sîne-bend ve eyerlü ve atlu kulları olup mâl-ı mîrîyi bu makûleye sarfidüp dâyimâ bu tarîk ile tezvîr ü telbîse sülûk idüp fukarâ vü mesâkîne nâ-hak yapışup Musul'a varanlara; "Fülâna kefilsin." diyü tutup habsidüp küllî mâl almağıla vâridîn ü sâdırîn anun te'addîsinden Musul'a gelmez olup hattâ müşârun-ileyh ve âdemlerinden hakk talebi için beğlerbeğiden ve defterdârdan mektûblar iledüp meclis-i şer'a varıldukda şer'le nesne sâbit itdürmeyüp âhır; "Da'vâ vü nizâ'um yokdur." diyü huccet virüp" bu bâbda Bağdâd beğlerbeğisi dahı mektûb gönderüp; "Müşârun-ileyh Sultân Hüseyin Beğ'ün zimmetinde mâl olmadığı ve mültezim eylediği hılâf-ı vâkı'dur. Bu makûle şirret ü şekâdan hâlî değildir. Müşârun-ileyh üzerinde olan mâl-ı mîrîyi edâ itmek teklîf itdüğü için gaybet idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e müteveccih olmağıla zimmetinde olan mâl-ı mîrî tahsîl olunmayup kalmışdur." diyü arzyledükleri ecilden mültezim-i mezkûrun ahvâlin sana teftîş itmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emr-i şerîfüm müsted'âsınca varup mezbûr mültezimün ahvâlin toprak kâdîları ma'rifeti[y]le hakk üzre onat vechile dikkat ü ihtimâm üzre teftîş ü tefahhus eyleyüp göresin; zimmetinde mübâlağa mâl var iken emlâk idinüp ol makûle köşkler binâ eylediği ve kullar atında(?) mâlî telef eylediği vâkı' ise mâlumı emlâk ü esbâbın ve hıdmetkârların bey'-ı men-yezîd ile bey' itdürüp deyni için tahsîl idüp Hızâne-i Âmirem'e gönderesin. Emlâki deynini ihâta eylemediği takdîrce iş içinde iken akvâm [u] akri[b]âsına temlîk itdüğü ve oğlına ve kızına virdüğü mâlî da borcu için zabtitledüresin. Kifâyet eylemez ise küfelâsından tahsîl itdürdükdün sonra hukûk-ı nâsda dahı teftîş idüp her ne sâbit ü zâhir olursa mâlumun alâkası kat' olundukdan sonra mâlî ve emlâki kalursa sâbit olan hukûk-ı nâsı alıvirüp ba'dehû rafz u ilhâdı husûsına dahı teftîş idüp ne sâbit ü zâhir olursa mufassal ü meşrûh defter idüp ve kendüyi muhkem habsidüp bildüresin.

458

bkz. hkm. 282.

Rûmili kâdîlarına hüküm ki:

Yenibâzâr sâkinlerinden Bektaş ve Kırık Memi nâm kimesneler ehl-i fesâd olup elegetürilmeleri lâzım ü mühimm olmağın Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından ...*

* Hüküm metni eksiktir.

459

bkz. hkm. 282.

Yenibâzâr kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Yenibâzâr'da mütemekkin iken fevtolan Akıncı Sinân nâm kimesnenün zimmetinde haylî mâl-ı mîrî bâkî kalup tahsîli lâzım olup ve yoldaşlarından nefsi-i Yenibâzâr'da mütemekkin Bektaş ve Kırık Memi nâm kimesnelerin Südde-i Sa'âdetüm'de

ihzârî lâzîm olmağın Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mahmûd Çavuş *zîde kadruhû* ulağla irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp mezkûrları hüsn-i tedbîr ile elegetürüp mukayyed ü mahbûs ve mûmâ-ileyh çavuşuma teslim idüp dahı nefs-i Yenibâzâr'da eger müteveffâ-yı mezbûrun ve eger mezkûrların vâkı' olan cümle emlâk ü esbâbın değer bahâlarıyla fûrûht itdürüp mîrî[ye] olan deyni içün mîrî cânibinden zabt u kabz itdürüp ve her biri niceye satılduğın ve ne mikdâr nesne tahsîl olunup teslim olunduğın mufassalen yazup defter idüp Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyesin.

460 *Filibe'deki abacıların imal ettikleri abaların ölçüsünün âdet-i kadîmeye göre olması ve ölçü âletlerinin damgalattırılması.*

Filibe kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup Filibe Nâzırı olan; "abâcî tâyifesinün âdet-i kadîme üzre abâları on ikişer zirâ' gelüp hâlâ sekiz ve tokuz zirâ'* gelür ve zirâ'ları* ve ma'mûl olunan dirhemleri tamgasuz olup tamga lâzîm olduğın" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; arzolunduğı gibi olup âdet-i kadîme[ye] muhâlif abâları eksük olup ve zirâ' u dirhemleri tamgasuz ise kadîmden kaç zirâ' idegelmişler ise abâların ol mikdâr işledüp ve zirâ' u dirhemlerin dahı kânûn-ı kadîme üzre tamgaladasın.

* Metinde şeklindedir.

461 *Eğirdir kazâsında mütemekkin Türk Osman adıyla bilinen şahsın kazâ halkına zulmettiği ve zengin biri olduğu bildirildiğinden, kasaplık hizmetinde istihdam edilmek üzere İstanbul'a gönderilmesi.*

Mevlânâ Eğirdür kâdîsına, Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Uşşâklı Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda mütemekkin Türk Osmân dimekle ma'rûf kimesne gelen kâdîları yanına varup mürteşî olup müslimânlara fevka'l-had zulm ü hayf eyleyüp ol diyârdan ref'ı lâzîm olup mütemevvil kimesne olmağın mahmiyye-i İstanbul kassâblığı hıdmetiyçün mahrûse-i mezbûreye gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Te'hîr itmeyüp mezbûrı kassâblık mühimmine lâzîm olan havâyici ile mu'accelen mahmiyye-i mezbûreye gönderesin ve ne gün irsâl olunduğın yazup bildüresin.

Sefer cüz'idür.

[Yev]mü's-Sebt, fi 17 Zi'l-hicce, sene: 978

462

Nakşa Adası reâyâsının iki yıldır vermedikleri haraçlarının tahsîli için Vezîr Pertev Paşa tarafından Nakşa dükasına gereken yardımın yapılması.

Yazıldı.

Üveys Çavuş'a virildi. Fi't-târîhu'l-mezbûr.

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Nakşa Dükası Yasef Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Nakşa cezîreleri re'âyâsı iki yıldan berü zimmetlerinde olan harâcların virmeyüp inâd ü muhâlefet üzre oldukların" bildürüp sizün mu'âvenetinüz ile cem' u tahsîli için emr-i hümayûnum taleb itmeğin **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle âdemisi vardukda, müşârun-ileyhün âdemisine yarar âdemler koşup Nakşa cezîreleri re'âyâsı üzerlerinde kaç yıllık harâc kalmış ise bî-kusûr cem' u tahsîl itdürüp mezkûr âdemisine alvirüp hılâf-ı şer' u kânûn te'allül ü nizâ' itdürmeyesin; temerrüd ü inâd idenleri yazup bildüresin.

463

Şam vilâyeti nüzülünün toplanması sırasında kullanılan kilenin büyük, teslimi sırasında kullanılan kilenin ise küçük olduğu bildirildiğinden nüzül teslim alındığında kullanılan kilenin getirilip ölçülmesi ve kaç vukıyye ettiğinin sicil olunup bildirilmesi.

Yazıldı.

Trablus kâdîsına hüküm ki:

Vilâyet-i Şâm'dan ihrâc olunan nüzül kabzı husûsında isti'mâl olunan kîle büyük kîle olup ve teslim kîlesi andan küçük olduğu i'lâm olundu. İmdi; ne makûle kîle ile kuzâtdan alınıp ve Kıbrıs'dan gelen gemilere kangı kîle ile teslim olunduğu ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp ber-vech-i isti'câl nüzül emîninden nüzül kabzıtdüğü kîleyi getürdüp dahı sen müşârun-ileyh çavuşumla veznitdürüp kaç vukıyye idüğün sicill eyleyüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Bu bâbda basîret ü intibâh üzre nüzül husûsında ma'mûl olup isti'mâl* olunan kîleden gayri gafletle(?) eyleyesin ve bu bahâne ile celb ü ahz olunup ve nüzülden bel' u ketm olunmuş [mı]dur, nicedür; mufassal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin.

* Metinde şeklindedir.

464

Midilli beyinin Mesine'den İskenderiyye'ye gelen tutsaklar, İspanya ile Venediklilerin işbirliği vs. hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı, elde edilecek bilgilerin gönderilmesine bundan sonra da devam edilmesi; yanındaki kadırgalar için salınan kürekçiler fazla gelirse orada alıkonulması, mümkün olduğu kadar kürekçi temin edilmesi ve donanma gelince Pertev Paşa'nın uygun göreceği şekilde gemilere verilmesi.

Yazıldı.

Garîblerden(?) Şa'bân'a virildi. Fî 14 Zi'l-hicce, sene: 978

Gelibolu'ya gelüp nâyibün ve kalafatcılar kethudâsına deryâ(?)

Midillü Beği olan Hızır Beğ'e hüküm ki:

Hâliyâ Zi'l-hicce'nün on dördünde mektûbun gelüp; "Mesine'den İskenderiyye İskeleye'ne gelen tutsakların haberin ve İspanya dinilen la'în-i bî-dîn Venedik la'înlerine virdüğü cevâb husûsın ve Müslimân Alî ile Pervîz adalar arasında olup Benefşe'ye değin varup dukların(?) ve Kapudânım Alî dâme ikbâlühû Zi'l-ka'de'nün on sekizinde Finike'ye varup ol taraflarda olan meteriz ağaçları tahmîline mübâşeret itdüğün" bildürmüşsin; dahı her ne dimiş isen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Min-ba'd dahı deryâ vü düşmen cânibine nâzır olup me'mûr olduğun üzre hıdmetde bulunmada dakîka fevtitmeyüp küffâr-ı dalâlet-âsâr tarafından vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm ü iş'ârdan hâlî olmayasın ve "Sakız'da iken yanunda olan iki kadırganun kürekçisi noksân üzre olup hâzır olan kürekçisi ile ancak biri donanup ve bir kadırganun kürekçileri tekrâr salınup salınan kürekçiler kadırgaya kifâyet mikdârından ziyâde gelmek ihtimâlin" bildürmüşsin. İmdi; kürekçi gâyet ehemmi-i mühimmât ü levâzimendür; ziyâde ne kadar kürekçi gelürse hıfzidüp alıkoyasın ki, anun gibi gemileründe kürekçi fevtolmağla noksân gelürse anların yirine konıla ve Donanma-i Hümâyûnum vardukda düstûr-ı mükerrerrem Vezîrüm Pertev Paşa edâma'llâhü iclâlehû münâsib gördüğü üzre kürekçiler noksân üzre olan gemilere konıla; ziyâde ne mikdâr mümkün ise kürekçiyi ziyâde tedârük ü ihzâr itdürmekde dakîka fevtitmeyesin.

465

Çirmen beyinin güherçile hizmetine tayin edilen müsellemler dışında kalan ikinci nevbetli müsellemler ve diğer askerlerle sefere hazırlanıp Vezir Ahmed Paşa'nın emrinde hizmette bulunması.

Yazıldı.

Âdemisine virildi. Fî 17 Zi'l-hicce, sene: 978

Çirmen beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sâbıkâ; Rûmili beğlerbeğisine varmak emrolunup sonradan gemiye emrolunup hâlâ; "Güherçileye ta'yîn olunan müsellemlerden mâ'adâ düstûr-ı mükerrerrem Vezîrüm Ahmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû ile varup hıdmetde bulunasın." diyü emrüm olduğun" bildürmüşsin. İmdi; bundan akdem gemiye

varmak emrüm oldukda gemiden ibâ eyleyüp kara seferine varmak murâd eylediğün ecilden bu def'a kara seferine varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda; te'hîr eylemeyüp mükemmel güherçile ikinci nevbetlülerinden ne kadar müsellemler ta'yîn eyleyüp dahı bâkî kalan ikinci nevbetlü müsellemler ile ve sancağuna müte'allik alaybeği vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârî ile cebe vü cevşen ve cebelülerünle düşmen yarağı ile müretteb ü mükemmel hâzır u müheyyâ olup müşârun-ileyhün yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasın; ihmâlden ziyâde hazer eylesesin.

466

Karahisar-ı Şarkî sancağı beyi sipahileri ile donanmada görevlendirildiğinden Erzurum beylerbeyi tarafından bir miktar gönüllüye bir yarar sipahinin başbuğ tayin edilerek muhafaza için Karahisar-ı Şarkî'ye gönderilmesi ve kendilerine, halka zulmetmemeleri, muhafazada dikkatli olmaları ve halkı ehl-i fesâdın şerrinden korumaları hususunda tenbihte bulunulması; ayrıca Falcı Behram ve Kılıç adlı âmillerin hapsedilmeleri ve zimmetlerindeki mîrî malların tahsil edilip mîrî ile alakalarının kesilmesi.

Kethudâsına virildi. Fî 17 Zi'l-hicce, sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Karahisâr-ı Şarkî sancağı beği sipâhîleri ile Donanma-i Hümâyûnum'a emrolunup ol cevânib hâlî kalup hıfz u hırâseti lâzım ü mühimm olmağın Erzurum sipâhîlerinden muhâfaza için bir yarar kimesneyi baş u buğ ta'yîn eyleyüp bir mikdâr gönüllü koşup livâ-i mezbûr muhâfazasına göndermek* emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp gönüllüden ve sipâhî[den] ve gayriden kifâyet mikdârı âdem yazup dahı sipâhîlerden vech ü münâsib görüldüğü üzre bir yarar u mu'temedün-aleyh kimesneyi baş u buğ ta'yîn eyleyüp livâ-i mezbûra gönderesin ki, muhâfaza hıdmetinde olalar. Ammâ; muhkem tenbîh eylesesin ki, muhâfaza bâbında dikkat ü ihtimâm eyleyüp bu bahâne ile re'âyâ vü berâyâdan müft ü meccânen yim ü yimeklerin almayup her ne alurlarsa narh-ı cârî üzre akçalarıyla alup kimesne[ye] zulm ü te'addî eylemekden ve ehl-i fesâda hımâyet eylemekden hazer idüp ve Falcı(?) Behrâm ve Kılıç nâm âmiller sũhte tâyifesiyle müttefik olup fesâd ü şenâ'at eyledüklerin i'lâm olunmağın mezbûrları elegetürüp habseyleyüp mâl-ı mîrîye alâkaları dahı var ise nâzırlarına zabıtdürüp alâkaların kat' itdüresin; bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyeler. Şöyle ki; muhâfazasında oldukları yirlerde kimesnenün mâlına ve cânına zarar u gezend irişdüğü istimâ' oluna anlara** tazmîn itdürilmek mukarrerdür. Ana göre basîret [üzre] olalar ve ne vechile tedârük eyleyüp ne mikdâr kimesne ta'yîn eyleyüp gönderdiğün yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

467

Payas İskelesi anbarlarında bulunan nüzülün İçel sancağına nakli için Finike ve civar iskelelerden gemi tedarik edilerek navlunu tayin olunup Payas'a gönderilmesi.

İçil beğine hüküm ki:

Payas İskelesi'nde der-anbâr olan nüzül gemilere tahmîl olunup anda satılmak lâzım olmağın ol bâbda kifâyet mikdârı gemiler tedârük olunup Payas İskelesi'ne gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr itmeyüp Finike İskelesi'nden ve gayri gemi tedârük olunmağa kâbil olan yirlerden birkaç pâre gemi bulup İskenderiyye[ye] varınca navlun ile kavlidüp Payas'a gönderesin ki, nüzül tahmîl idüp mahall-i me'mûra iledüp teslîm ideler ve her biri ne mikdâr tereke alup kaç gemiye tahmîl ü irsâl olunup ve ne mikdâr navlun ile gideceklerin defter idüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Bu husûs mühimmâtıdır; ihmâl ü müsâheleden hazer idüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevritmeyesin. Zikrolunan nüzül gemilere tahmîl olunmağın Haleb kâdîsına ve defterdârına ahkâm-ı şerîfe irsâl olunup tenbîh olunmuşdur. Ana göre sen dahı mukayyed olasın ve bu hükm-i şerîfüm sana ne gün varup vâsıl olup ve ne vechile tedârük eyledüğün mufassalen yazup bildüresin.

468

Girit'ten Kıbrıs'taki küffâra gemi ile zahire götürürlerken ele geçirilip kadunaya vurulan reis ile arkadaşlarının Sakız re'âyâsından oldukları, fetretten önce Girit adasında bulundukları ve gemilerine zorla peksimet yüklendiği anlaşıldığından kefil, göstermek şartıyla salıverilmelerinin uygun görüldüğü.

Yazıldı.

Sipâhî-oğlanlarından Nasûh'a virildi. Fî 21 Zî'l-hicce, sene: 978

Sakız beğine ve kâdîsına ve emînine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Bundan akdem Girit cânibinden Kıbrıs cezâresinde olan küffâr-ı hâksâra zahîre alup giderken tutulan barçanın re'îsi ve yoldaşları emr-i şerîfümle kadunaya urulup lâkin mezbûrlar harbî olmayup Sakız re'âyâsından olup fetretten mukaddem Girit adasında bulunmağla papa âdemleri gemilerine cebr ile peksimad tahmîl idüp Kıbrıs'a gönderüp giderken tutulup kadunaya konmuşdur. Ol bâbda bî-günâhlardur." diyü ıtlâk olunmaları bâbında inâyet recâsına arzyledüğünüz ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı ahâlî-i vilâyetden tamâm hakk üzre ihtimâm [ile] teftîş idüp göresiz; fi'l-vâkı' mezbûrlar harbî olmayup arzulunduğı üzre Sakız re'âyâsından olup fetretten mukaddem Girit'de bulunmağla mezbûr papa âdemleri cebr ile peksimad tahmîl idüp Kıbrıs'a gönderdikleri vâkı' ise ve bunlar sahîh Sakız re'âyâsından olup harbî kâfirlerden değiller ise a'yân-ı vilâyetden yarar ve mün'ım ü mâldâr kefiller alup dahı ıtlâk idesiz.

469

Pogonya kazâsına bağlı Lipanca, Ostanca, Mesarya, Odurcani, Olagi ve Alovista köyleri ahâlîsine zulmeden ve mallarını zorla alan kazâ nâibi Ali ve akrabalarının teftiş edilerek üzerlerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine iâde edilmesi ve neticenin sicil sûreti ile arzedilmesi.

Pogonya kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûrede Lipanca ve Ostanca ve Mesarya ve Odurcani ve Olagi ve Aloviste nâm karyeler ahâlîsi meclis-i şer'a gelüp sâbıkâ Pogonya Nâyibi olan Alî, küyegüsi ile karındaşı Mustafâ nâm kimesneler bir[i] da'vâcı ve ikisi şahid olup tezvîr ile üzerimize akça isbât idüp haylî mâlımız aldıklarından mâ'adâ te'addî vü şirretlerinden nicemüz celâ-yı vatan idüp fukarâyı rencîde eylediği ma'lûmun olmağın mezkûrî niyâbetden ref' itdüğün ve küyegüsi ve karındaşı zimmetlerinde fukarânun küllî hukûkî olduğın" bildürdüğü ecilden şer'le teftiş olunup hukûk-ı nâs alıvirilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûr nâyibi ve küyegüsi ve karındaşını ihzâr idüp da'v[â]-yı hakk ider husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen kazıyyelerin şer'le teftiş eyleyüp göresin; kazıyye arzitedükleri gibi olup üzerlerine şer'le sâbit ü zâhir olan hukûkî ashâbına alıvirüp dahî üzerlerine ne makûle mevâd sâbit olup ve ne mikdâr hukûk alınduğın yazup sicill idüp sûret-i sicillin mezkûr çavuşumla Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyüp mezkûr nâyibi min-ba'd niyâbet itdürmeyesin. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk üzre olup ahad-i tarafeyne meyl ü muhâbâ eylemeyüp ahz ü celb olunmağla mücrimler hımâyet olunup mücerred erbâb-ı garaz söziyle kendü hâlinde olanlara dahlolunmakdan hazer eylesin.

470

Balyabadra Nâhiyesi Çeribaşısı Hasan'ın görülen iyi hizmetleri ve Kalavrita kadısı ile Mora nâzırının tavsiyesi üzerine yine emrindeki müsellemlerle Balyabadra'nın muhafazasına memur edilmesinin uygun görüldüğü.

Çeribaşı Hasan Çelebî'ye(?) virildi. Fî 21 Zi'l-hucce, sene: 978

Mora beğine hüküm ki:

Mevlânâ Kalavrita kâdîsı ile Mora Nâzırı Sinân Çavuş mektûb gönderüp; "Balyabadra nâhiyesinde on altı bin elli üç tûmâr ile nâhiye-i mezbûre Çeribaşısı olan dârende Ser-asker Hasan için; "Her vechile yarar ve inâyete sezâvârdur ve bundan akdem Mora muhâfazasıyçün kendüye müstekıl hüküm vârid olmağın Balyabadra['da] vâkı' olan kırk nefer müsellemler ile leyl ü nehâr mûmâ-ileyh çeribaşı Balyabadra'nun etrâf u eknâfın gereği gibi hıfz u hırâset idüp bi-inâyeti te'âlâ bir ferde zarar irişdürmeyüp muhâfaza emrinde mücidd ü sâ'idür." diyü bildürüp kasaba-i mezbûrenün kırk nefer müsellemleri mezbûra koşılup dâyimâ hıfz u hırâset üzre olup ol bâbda hüküm virilmek" recâsına arzyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Göresin; arzulunduğı üzre mezbûr muhâfaza uhdesinden gelüp mezbûrûn müsellemlere serdâr olmak vech ü münâsib ise Balyabadra'nun zikrolunan kırk nefer müsellemlerin mûmâ-ileyhe koşup muhâfaza hıdmetine ta'yîn eylesin; bâb-ı muhâfazada tamâm ihtimâm idüp dakîka fevteylemeyesin.

471 *Amasya beyinin yüz sipahi ile muhafaza hizmetinde bulunması ve ehl-i fesadın herhangi bir yere zarar erişirmesine fırsat vermemesi; Amasya zaimlerinden Ali'yi de muhafaza hizmetinde istihdam etmesi.*

Mezkûr Ali'ye virildi. Fî 20 Zi'l-hucce, sene: 978

Amâsiyye beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana hüküm-i hümayûnum gönderilüp; "Amâsiyye sipâhîlerinden yüz nefer sipâhî ile muhâfaza hıdmetinde olmak" emrüm olmuş idi. Ol emrüm kemâ-kân mukarrer olmağın Amâsiyye sancağında 25.318 ze'âmeti olan Za'îm Alî ol vilâyetün ehl-i vukûfı olmağın muhâfazaya alıkonulup gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince amel eyleyüp ol cânibde mahûf u muhâtara olan yirlere birer yarar âdem ta'yîn eyleyüp gereği gibi hıfz u hırâset itdürüp ehl-i fesâddan bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden ziyâde hazer eylesin. Anun gibi bir mahalde ehl-i fesâd zuhûr iderse yanunda olan sipâhîler ile ve hisâr-erenleriyle, il-eriyle üzerlerine varup mümkün olduğı üzre mazarratların def' u ref' eylemek bâbında sa'y ü ihtimâm eylesin ve müşârun-ileyhi vech ü münâsib görüldüğü üzre muhâfaza hıdmetinde istihdâm eylesin.

472 *Önceleri ovada iken dağa çıkarak kanun ve defter gereğince rüsûm-ı âdiyelerini ödemeyen Delvine'nin Sensene(?), Siden(?), Eşiryan(?) ve Ayavasıl köyleri ahalisine tekrar ovaya inerek rüsûmlarını vermeleri hususunda tenbihte bulunulması.*

Mustafâ Çavuş'a virildi. Fî 20 Zi'l-hucce, sene: 978

Delvine beğine hüküm ki:

Hâlâ Delvine'ye tâbi' Sensene(?) ve Siden(?) ve Eşiryan(?) ve Ayavasıl nâm karyeler sâbıkâ aşağıda ovada olup hâlâ tağa çıkup kânûn u defter mücebince edâsı lâzım olan rüsûm-ı âdiyelerin vormeyüp inâd ü muhâlefet üzre oldukları i'lâm olunmağın mezkûr karyeleri üslûb-ı sâbıkâ üzre girü aşağı indürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; zikrolunan karyeler fi'l-vâkı' kadîmden aşağı ovada olup hâlen tağa çıkup ol vechile te'allül iderlerse mezkûrlara tenbîh eylesin ki, üslûb-ı sâbıkâ üzre aşağı inüp lâzım olan rüsûm-ı âdiyelerin defter ü kânûn mücebince bî-kusûr edâ ideler; inâd ü muhâlefet [idenleri] yazup vukû'ı üzre arzeyelesin.

473

İznikmid'de yarar yiğitlerden ücretle kürekçi yazılması ve Galata emîni tarafından gönderilen kürekçi akçesinden birer miktar akçe verilerek Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Tersâne emînine virildi.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ kürekciye ihtiyâc olmağın taht-ı kazânda bulunan yarar yiğitlerden akça ile kürekci tutmak emridüp ve kürekci mühimmi için Galata emîni tarafından elli bin akça irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânda bulunan yirlerden yarar yiğitlerden akça ile kürekci olmağa safâlu olanları yazup gönderilen akçadan birer mikdâr akça virüp dahı kürek mühimmi için Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, geldüklerinde defter ile yoklanup bâkî akçaları dahı bi't-tamâm virilüp kürek hıdmetine konılalar. Husûs-ı mezbûr mühimmât dandur; ihmâlden hazer eyleyüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp ne kadar kürekci yazup gönderdiğün i'lâm eylesesin. Ammâ; bu bahâne ile celb ü ahzden hazer eylesesin.

474

Klis ve Delvine beylerinden gelen haberlerde Körfös'te toplanmakta olan düşman donanmasının İspanya donanmasının gelmesini beklediği, geldiğinde onlarla birleşerek Donanma-i Hümayûn'la savaşacakları bildirildiğinden, Pertev Paşa serdarlığında denize çıkan donanmaya Vezîr Mustafa Paşa tarafından gönderilecek gemiler henüz gönderilmemiş ise âcilen gönderilmesi ve Kıbrıs'taki muhasara ve düşmanın durumu hakkında bilgi verilmesi; ayrıca Arap eşkıyasının herhangi bir karışıklık çıkarması ihtimaline karşı Balis ve Selimiye beylerinin Kıbrıs'a gönderilmelerinden vazgeçilip yerlerinde bırakıldıkları.

Mısırlı Ahmed Çavuş gitti. Fî 25 Zi'l-hicce, sene: 978

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Klis Beği Ferhâd ve Delvine Beği Bâyezîd dâme izzühümâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderdükleri mektûblarında; "Venediklü la'inlerün donanma-i hezîmet-karînleri Körfös kurbinde cem' olmak üzre olup İspanya'nun donanma-i hasâret-rehînleri gelmesine müterakkıb ü mütevakkıf oldukların [ve] İspanya'nun donanma-i makhûresi gelüp mülâkî olduktan sonra fikr-i fâsid ve re'y-i kâsidleri Donanma-i Nusret-makrûnum'a mukâbele itmek" imiş. İmdi; düstûr-ı mükerrerem *ilh.* Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* işbu mâh-ı Zi'l-hicce'nün tokuzuncı gün Donanma-i Hümayûnum'la müteveccih olmağın mukaddemâ fermân olunduğı üzre ol cânibde olan sefâyin-i nusret-karâyinden müşârun-ileyhe îsâli lâzım olan kaç kıt'a ise isti'câl üzre irsâl olunup ber-vech-i müsâra'at irişüp mülâkî olmak mühimmât-ı dîn [ü] devletden olmuşdur. Eyle olsa; **buyurdum ki:**

() vardukda, müşârun-ileyhe irsâl olunacak gemiler henüz gönderilmemiş ise te'hîr u tevakkuf itmeyüp emr-i şerîf-i vâcibü'l-inkıyâdum müsted'âsınca mu'accelen irsâl ü îsâli bâbında dakîka fevtitmeyüp envâ'-ı sa'y ü ikdâm üzre olasin. Hazret-i Hakk *celle ve alâ* hayrlar müyesser itmiş olup asâkir-i İslâm'a envâ'-ı feth u nusret ve a'dâ-yı liyâma esnâf-ı mezellet ü nekbet mukadder eylemiş ola ve bi'l-fi'l ol cânibde olan cünûd-ı muvahlidînün ahvâl-i meserret-encâmları ne vech üzre olup cümle yat u yaraklarıyla hâzır u müheyyâ mıdur ve muhâsara masâlihına mübâşeret olunup meterisler kurulup top u tüfenk ve sâyir yarak tertîb ü tekmîl olunmak müyesser olmuş mıdur, ne gün muhâsaraya mübâşeret vâkı' olmuşdur ve kal'a içinde mahsûr olan küffâr-ı dûzeh-mekîn ve a'dâ-yı bî-dînün keyfiyyet-i ahvâl-i dalâlet-me'âllerine ne yüzden tahsîl-i vukûf eyledünüz, tedbîr-i sekâmet-pezîrleri nedür; bi'l-cümle vâkıf olduğun üzre mufassal ü meşrûh yazup Sûdde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eyleyüp dahı vech ü münâsib görüldüğü üzre kal'asınun feth u teshîri ve a'dâ-yı bî-dînün kahr u tedmîri husûslarına bezl-i maktûr ve sarf-ı kudret eyleyesin ve Bâlîs ve Selemiyye sancakları beğleri ol cânibde hıdmete ta'yîn olunmuşlar iken vilâyet-i mezkûre kâdîlarından ve defterdârdan Âsitâne-i Devlet-medârum'a mektûblar gelüp; () "Ebû-Rîş mübâlağa Arab tâyifesiyle vilâyete çıkup asker halkı yirinde olmamağla ahâlî-i vilâyete eşkıyâ-yı(?) Arab te'addî itmelerinden ihtirâz lâzimdür. Şöyle ki; zikrolunan beğler dahı gideler, vilâyet-i mezbûre fukarâsına kemâl-i hasâret mukarrerdür." diyü arzeyledükleri ecilden müşârun-ileyhimâ beğler kullarum ol cânibe irsâlden ferâgat olunup sancaklarınun hıfz u sıyânetleriyçün alıkondılar.

475

Karahisar-ı Şarkî'de firar eden kürekçilerin kefillerine buldurtularak küreğe konulmak üzere Sûdde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Kâdînun kendüye virildi. 28 Zi'l-hucce, sene: 978

Karahısâr-ı Şarkî beğine hüküm ki:

Karahısâr-ı Şarkî kâdîsı Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp bu def'a taht-ı kazâsından ihrâcı fermân olunan kürekçilerin on üç neferi gaybet itmeğin bedelleri akçaları kendülere tazmîn itdürildüğüne Ters-hâne-i Âmire emîninden mühürlü tezkire ibrâz itmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, firâr iden kürekçiler kimlerse kefillerine buldurup getürdüp dahı Tersâne-i Âmire emîninin tezkiresi mücebince tazmîn itdüğü bedelleri akçasın müşârun-ileyh alduktan sonra kendülerin kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup mü'ebbed küreğe konmak içün Sûdde-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyesin. Koşup gönderdüğün âdemlere tenbîh eyleyesin ki, yollarda onat vechile gözedüp gafletle gaybet itdürmekden sakınalar. Kefillerine ne mikdâr kimesne buldurulup ...*

* Hüküm metni eksiktir.

476

Silah yüklü bir barça, urgan yüklü bir karamürsel gemisi ve içinde askerler bulunan iki geminin Sakız'dan Rodos'a oradan da Kıbrıs'a gönderildiği, Ağrıboz ve diğer adalardaki gönüllü reislere istimâlet verilmesi konusunda ilgililere tenbihte bulunulduğuna dair Midilli beyinin gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; düşmanla ilgili gelişmelerin aynı şekilde bildirilmeye devam edilmesi ve derya muhafazasında dikkatli olunması.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî gurre-i Safer, sene: 979

Sâbıkâ Sakız Beği olup hâlâ Midillü Beği Hızır'a hüküm ki:

Âsitâne-i Devlet-âşiyânüm'a mektûb gönderüp; "Yarak tahmîl olunan Süleymân Re'îs barçasından beş kadirge koşulup gönderilmiş idi. Sakız'a vardukda, mezkûr barça ile urgan tahmîl olunan karamürseli Rodos'a ulaşturmak buyurılmağın mâh-ı Zî'l-hicce'nün beşinci günü Sakız'dan kalkup asker ile memlû iki pâre karamürsel gemileri kadirgalara palamar alup mah-ı mezkûrun yedinci günü çehârşenbe gicesi beşinci sâ'atde Rodos Limanı'nda lenger birağup pencşenbe gün cezîre-i Kıbrıs'a toğrı sağ u sâlim teveccüh eyledüklerin ve sen Ağrıboz ve sâyir atalar câniblerine müteveccih olup râstgeldüğün gönüllü re'îslerine istimâlet virüp kapudânları olan Alî Re'îs'e muhkem tenbîh olunup; "Gönüllü re'îsleri ürkütmeyüp gazâ-yı garrâyâ terğîb itdürmeğe sa'yidesin." diyü ısmarladuğın" bildürüp bu bâbda dahı her ne ki tafsîl ü beyân eylemiş isen hakîkatı ile ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. Eyle olsa; hâliyâ muhâfazası fermân olunan mahallerün hıfz u hırâseti husûsında mücidd ü merdâne olmanı emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bâb-ı muhâfazada kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup gaflet ile a'dâ-yı bed-re'y taraflarından bir mevzı'a zarar u gezend irişdürilmesinden ihtiyât u ihtirâz eyleyüp er gibi olup ihmâl ü tekâsülden sakınup envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresin. Anun gibi küffâr-ı sakar-makar taraflarından haber-i sahîha vâkîf u muttali' olurısan mu'accelen Âsitâne-i Devlet-penâhum'a i'lâm itmekde dakîka fevteylemeyesin.

477

Hâssa reislerden Ali Reis'in düşman hakkında bilgi edinmek maksadıyla yakalayacağı esirlerin İstanbul'a gönderilmesi için Anadolu kadıları tarafından ulak beygiri tedarik edilmesi.

Hüseyin Kethudâ'ya virildi. 20 Zî'l-hicce, [sene:] 978

Anatolî kâdîlarına hüküm ki:

Hâssa re'îslerden Alî Re'îs *zîde kadruhû* anun gibi küffâr-ı bed-girdâr taraflarından dil alup Südde-i Sa'âdetüm'e göndermelü oldukda ulağla göndermek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Mezkûr Alî Re'îs küffâr-ı hâksâr cânibinden dil alup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermek için ulak bârgîri taleb eyledükde kifâyet mikdârı ulak bârgîri bulıvirüp ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesiz.

478

Ali Reis'in, düşman tarafından ele geçirdiği casusları Âsitâne-i Saâdet'e göndermek istediğinde ulakla göndermesi.

Bu dahi.

Alî Re'îs'e hüküm ki:

Anun gibi küffâr-ı hâksâr taraflarından dil elegetürüp Âsitâne-i Devlet-penâhum'a göndermelü olduğunda ulağla göndermek emridüp ol bâbda vilâyet-i Anadolu kâdîlarına hükm-i şerîfüm yazılıp; "Ulak taleb eyledükde bulıviresiz." diyü emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Anun gibi adû-yı hâksâr cânibinden dil elegetüp göndermelü olduğunda emrüm mücebine Südde-i Sa'âdetüm'e ulağla gönderesin.

479

Silivri civarında gezen ve kürekçi yazma bahanesiyle bazı adamları tutup akçelerini alan fesatçıların yakalanması; âdet ve kanun üzere kürekçi yazılmaya talip olan varsa yazılması; ayrıca suçları sâbit olan mahbusların da küreğe gönderilmesi.

Alî Çavuş'a virildi; beş nefer çavuş bile gitmiştir.

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânda ve dahı aşağılarda yollarda ve gayride ba'zı kimesneler; "Küreğe âdem lâzımdır." diyü ba'zı âdemleri tutup ol bahâne ile akçaları alındığı i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, ol makûle fesâd eyleyen kimler ise elegetürüp yeniçeri tâyifesinden ise ism ü resmleriyle yazup bildüresin; değillerse kayd ü bend ile mezbûr çavuşlarum* ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Ammâ; anun gibi olgelen âdet ü kânûn üzre biner ve tokuzar yüz akça ile küreğe gitmeği ihtiyâr ider âdem varsa defter eyleyüp anları dahı Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, akçaları virilüp gemilere konıla ve anlardan mâ'adâ cerîmeleri sâbit olup mahbûs kimesneler varsa anları dahı yarar âdemlere koşup bile gönderesin.

هاریک

* Metinde : şeklindedir.

480

İskenderiyye'de top dökme hizmetinde bulunan topçu bölükbaşlarından Mehmed ve diğer topçuların Vezir Ahmed Paşa ile sefere gitmeleri.

İskenderiyye'de top dökme hizmetinde olan topçu bölükbaşlarından Mehmed Bölükbaşı'ya hüküm ki:

Hâlâ sen ve yanunda top dökme hizmetinde olan topçu bölükbaşları ve topçılar cümleñüz hâlâ sefere emrolunan düstûr-ı mükerrem Vezîrüm Ahmed Paşa edâma'llâhü iclâlehüyla sefere varmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp şimdiden hâzır u müheyyâ olup müşârun-ileyh ol câniblere vardukda yanına varup vech ü münâsib gördüğü üzre hıdmetde bulunasız.

481

Canik sancağı beyinin donanmaya gitmeyen sipahilerden bir miktarıyla Sivas'a giderek hem Sivas'ın hem Canik'in, Amasya beyi ile Karahisar-ı Şarkî mîr-alemi, Çorum mîr-alemi ve Ankara sipâhîlerinden Musa'nın da aynı şekilde donanmaya gitmeyen sipahileri ile kendi sancaklarının muhafazası hizmetinde bulunmaları.

Bu hükümler Süleymân Çavuş'a virildi.

Canik beğine hüküm ki:

Hâlâ Sivas muhâfazası mühimmâtdan olmağın sancağın sipâhîlerinden Donanma-i Hümayûnum'a varmayup kalan sipâhîlerden yüz otuz tokuz nefer sipâhî ile Sivas'a varup bir münâsib mahalde cem'ıyyet ile oturup muhâfazada olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan sipâhîler ile bilâ-te'hîr Sivas'a varup emrüm üzre bir münâsib mahalde cem'ıyyet eyleyüp mahûf u muhâtara olan derbendlerde ve gayride sipâhîlerden birer yarar kimesneyi baş u buğ ta'yîn eyleyüp ol mahalleri onat vechile hıfz u hırâset itdürüp kimesneye zarar u gezend irişdürmeyüp anun gibi bir yirde ehl-i fesâd zuhûr iderse fesâd ü şenâ'atleri ziyâde olmadın mukaddemden ahvâllerin tedârük eyleyüp mazarratların def' u ref' eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getirüp bir ferde zarar u gezend irişdü[r]meden ziyâde hazer eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin. Şöyle ki; muhâfazası lâzım olan mevâzı'ı onat hıfzeylemeyüp veyâhûd bir ehl-i fesâd zuhûr idüp mukaddemden ahvâllerin tedârük eylemeyüp bir küllî fesâda bâ'ıs olmak ihtimâli ola, beyân olunan özrün makbûl olmak ihtimâli olmayup envâ'-ı itâb ü ıkâba müstehıkk olursın. Ana göre basîret üzre olup muhâfazada ihtimâm eyleyesin ve Canik sancağını dahı hâlî komayup yarar âdemün ta'yîn eyleyüp anı dahı onat hıfz u hırâset itdüresin ve mezbûrlardan gayri bedelleri alınup kalanlar[ı] dahı muhâfazada istihdâm eyleyüp te'allül itdürmeyesin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Amâsiyye beğine; "... Sâbıkâ yanunda alıkonılan yüz nefer sipâhîye hâliyyâ elli nefer sipâhî dahı alıkonılmışdur ..."

Bu dahı.

Bir sûreti, Karahısâr-ı Şarkî Mîr-alemi olan Mustafâ'ya; "... Karahısâr muhâfazasına 345 nefer sipâhî ile ..."

Bu dahı.

Bir sûreti, Çorum Mîr-alemi olana; "... Çorum sancağı muhâfaza[sına] 113 nefer piyâde ile ..."

Bu dahı.

Bir sûreti, Ankara sipâhîlerinden 4.999 tîmârı olan Mûsâ'ya; "... Ankara muhâfazasına 21 nefer sipâhî ile ..."

İbrâhîm Çavuş'a virildi.

Karahısâr-ı Şarkî mîr-alemine hüküm ki:

Hâliyâ Karahısâr-ı Şarkî sancağının muhafazası mühimmâtdan olmağın sipâhîlerinden Donanma-i Hümâyûnum'a varmayup kalan sipâhîlerden iki yüz nefer sipâhî ile livâ-i mezbûrda bir münâsib mahalde cem'ıyyet ile oturup muhafazada olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan sipâhîlerle bir münâsib mahalde cem'ıyyet eyleyüp mahûf u muhâtara olan derbendlerde ve gayr[i]de sipâhîlerden birer yarar kimesneyi baş u buğ ta'yîn eyleyüp ol mahalleri onat vechile hıfz u hırâset itdürüp zarar u gezend irişdürmeyüp anun gibi bir yirde ehl-i fesâd zuhûr iderse fesâd ü şenâ'atleri ziyâde olmadın mukaddemâ ahvâllerin tedârük eyleyüp mazarratların def' u ref' eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getirüp zarar u gezend irişdürmeden ziyâde hazer eyleyüp bâb-ı muhafazada dakîka fevteylemeyesin. Şöyle ki; muhafazası lâzım olan mevâzı'ı onat hıfzeylemeyüp veyâ muhafazaya ta'yîn olunanlar* kendü hevâlarında gezüp hıdmet-i muhafazaya gelmeyüp ihmâl itmekle bir ehl-i fesâd zuhûr idüp ahvâllerin mukaddem tedârük eyle[me]yüp bir küllî fesâda bâ'ıs olmak ihtimâli ola, ol bâbda beyân olunan özrün makbûl olmak ihtimâli olmayup dirlikleri alınmağla konılmayup envâ'-ı itâb ü ıkâba müstehikk [olmaları mukarrerdür]. Ana göre basîret üzre olup muhafazada ihtimâm eylesin ve muhafazaya ta'yîn olunanlardan mâ'adâ bedelleri alınup kalanları dahı muhafaza hıdmetine istihdâm eyleyüp te'allül itdürmeyesin.

* Metinde şeklindedir.

Hüseyin Kethudâ'ya virildi. 27 Zi'l-hucce, sene: 978

Anatolî kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda olan yalılarda ba'zı kimesneler yedişer-sekizer oturak firkate yapıp levendâtla sancak kaldırup evler basup oğlan çeküp ve deryâda râstgeldüğü gemilerün sermâyelerin alup fesâd ü şenâ'at üzre oldukların gönüllü re'îslerden Müslimân Alî mektûbıyla i'lâm itmeğın ol makûle yedişer-sekizer oturak kayık yapanların kayıkları ihrâk olunup kendüler kayd ü bend ile Sakız beğine gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her birinüz onat vechile mukayyed olup tecessüs ü tettebbu' eyleyüp göresiz; taht-ı kazânuzda anun gibi yedişer-sekizer oturak kayıklar ihdâs ider varsa kayıkların ihrâk idüp kendülerin kayd ü bend ile emr-i şerîfüm üzre müşârun-ileyh Sakız

beğine irsâl eyleyüp teslîm eylesiz ve kaç nefer kimesne bulunup gönderildiğün isimleriyle defter eyleyüp bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz.

484 *Avlonya kazâsında isyan eden beş köy ahâlisinin üzerlerine kale erenleri, martoloslar ve il erleriyle gidilerek haklarından gelinmesi.*

Avlonya Beği'nün Kâyim-makâmı olan İbrâhîm Kethudâ'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Avlonya kazâsında Karaveleş semtinde vâkı' olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ahmed Çavuş ve voyvodayı ve sâyir yoldaşların esîr iden Könmi(?) ve Lipence ve Proleş(?) ve Terbac(?) ve Kırkögen(?) nâm karyeler ahâlîsi ısyân u tuğyân üzre olup fesâd ü şenâ'atleri yevmen fe-yevmen ziyâde olup itâ'at ü inkıyâd üzre olan karyeleri urup gâret ü yağmâ idegelmeğün kemâ-kân vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'atden hâlî olmayup aslâ ıslâh-ı vasfa kâbil değildir." diyü bildürdügün ecilden zikrolunan âsî kurâ halkı gâret ü hasâret olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ısyân u tuğyânlarında ısrâr üzre olup fesâd ü şenâ'atden hâlî olmayan zikrolunan karyelerün ol cânibde olan kılâ'-erenleri ve martoloslar ve il-eriyle tamâm ittifâk u ittihâd ile üzerlerine varup her ne tarîkla mümkün ü münâsib ise haklarından gelüp itâ'at ü inkıyâd üzre olan kurâ ahâlîsinün üzerlerinden mazarrat u ifsâdların def' u ref' eylesin. Ammâ; basîret ü intibâh üzre hüsn-i tedbîr ü tedârükle haklarından gelmeğe sa'y ü ikdâm eylesin; ne vechile tedârük idüp gâret ü hasâret eyledüğün yazup bildüresin.

485 *Mora beyinin düşman hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; düşmana karşı sürekli uyanık olunması, gaflete düşülmemesi ve düşmana tereke vs. verilmemesi.*

Mora beğine hüküm ki:

Hâlâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'e dil gönderüp küffâr-ı hâksâr ahvâlin i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dinilmiş ise mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm oldu. İmdi; kefare-i fecereden gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda dâyimâ basîret üzre olup küffâr-ı hâksâr ahvâl ü etvârın ve sâyir fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerin tettebbu' u teccessüs itdürüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayup küffâra tereke ve sâyir memnû' olan metâ'ı virmekden ziyâde hazer idüp Mora'ya tâbi' yalılarun muhâfazasına mücidd ü merdâne* olasın.

* Metinde **دلف** şeklindedir.

486 *Hersek'te, Kotor tarafındaki düşmanla işbirliği yapıp reâyâdan çaldıkları hayvanları düşmana veren ve reâyâyı Kotor'a tâbi olmaları yolunda tahrik eden isimleri yazılı zimmîlerin haklarından gelinmesi.*

Hasan Çavuş'a virildi. 22 M., sene: 979

Hersek beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Hersek sancağına tâbi' Riyekan nâhıyesinde Tikovik(?) nâm karyeden Kaputar(?) ve Kadrağ(?) veled-i Vak(?) ve Yorkağ(?) nâm karyeden Selkak(?) veled-i Mile Voyvoda ve karye-i Bosik(?) kurbinde sâkin olan Veçne veled-i Mesav ve Resan varoşından Göraş(?) veled-i Rason(?) ve Şiri(?) veled-i Nikola ve Mayko(?) veled-i Krato(?) ve Nikşik(?) nâhıyesinde Kota(?) nâm karyeden Radiç(?) veled-i nâm zimmîler yarar(?) mel'ûnlar olup Kotor'a tâbi' olup hıl'at giyüp hırsuzluk idüp Kotor'a koyun u sığır ve sâyir tavar virüp re'âyâyı dahı; "Kotor'a tâbi' olun." diyü tahrîk eyledüklerin" bildürmişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda göresin; fi'l-vâkı' mezbûrlar vech-i meşrûh üzre harbî kâfirler ile müttefik u müttehıd olup Kotor'a re'âyânun tavar u koyunların alup gitdükleri sahîh olup ısyânları mukarrer ise hüsn-i tedârükle elegetürüp dahı mecâl vermeyüp haklarından gelesin. Ammâ; bu bahâne ile ihtimâm eyleyüp kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunup nâ-hak yire telef-i nefis olmakdan ihtiyât eylesin ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

487

Mısır ümerâsından Deşîşe Nâzırı Mustafa Bey'in bakâyâ tahsîli ile Mekke ve Medîne'ye gönderilen altın ve buğday hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; bakâyâ tahsîli için gereken gayretin gösterilmesi ve Mekke ve Medîne'ye lâzım olan buğdayın zamanında gönderilmesi.

Ertoğdı Beğ'e virildi.

Mısır ümerâsından Deşîşe Nâzırı Mustafâ Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "zamân-ı nezâretünde eger mâl ve eger gılâldür; tahsîl olunup nuzzâr-ı sâbık zamânından kalan bevâkîden iki yüz on bin pâre mâl tahsîl olunup her yılda Mekke-i Mükerrerme ve Medîne-i Münevvere'ye irsâl olunugelen tokuz bin iki yüz seksen tokuz altın sene: seb'a ve semânda bi't-tamâm Mısır Emîr-i Hâccı Murâd dâme izzühûya irsâl olduğın ve Medîne-i Münevvere'ye altı bin erdeb-i Mısırî buğday gönderüp Mekke-i Mükerrerme'ye gönderilecek buğday sâhıl-i Bulak'da der-anbâr olunup irsâl olunmak üzre olduğın ve Bender-i Süveyş'e gönderilmekde te'hîre bâ'ıs deve muzâyakası olduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; her kimün zamân-ı nezâretinden mâl ve gılâl-i deşîşe bâkî kalmış ise tahsîl eylemek için Südde-i Sa'âdetüm'den mufassal hükm-i hümayûnumla mübâşir ta'yîn olunup gönderilmiştir.

Buyurdum ki:

Vardukda, müşârun-ileyh varup irişince mümkinü'l-husûl olan bakâyâyı cem' u tahsîl eylemeğe sa'yeylüp ve Mekke-i Mükerrerme ve Medîne-i Münevvere'ye irsâli lâzım olan buğdayı vakti ile irsâl eyleyüp müşârun-ileyh vardukda her kimün zimmetinde deşîşe mâlından bâkî kalmış ise gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince cem' u tahsîline mu'âvenet eyleyüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin.

Sefere müte'allik cüz'dür.

488

İlgün kazâsının uğrak yeri olması ve sürekli ulak gelmesinden dolayı beygir sıkıntısı çekildiğinden, ihtiyaç duyulduğunda Turgud kadısı tarafından beygir tedariki konusunda yardımcı olunması.

Îsâ Çavuş'a virildi. Fî 18 Rebî'u'l-âhır, sene: 979

Turgud kâdîsına hüküm ki:

İlgün Kâdîsı Mevlânâ Muslihuddîn mektûb gönderüp; "kasaba-i Ilgün memerr-i nâs olup dâyimâ ulak gelüp bu vilâyetde at u katır u bârgîr bulunmak mümkün olmayup gelen ulaklar te'hîre mecâl vermeyüp hâlen Turgud kasabası karîb ve kazâ-i mezbûr ile mahlût olup bârgîr bulmakda mu'âvenet eylemen" arzyledi. İmdi; Memâlik-i Mahrûse masâlihü içün ulak husûsı mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi ol câniblere bir mühimm ü müsta'cel husûs içün ulak geldükde sen dahî bârgîr bulıvirmekde mu'âvenet eyleyüp te'allül eylemeyesin.

489

Halep kadısının Payas'ta bulunan Halep nüzülü ve Nüzül Emîni Monla Ağa hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; Monla Ağa'nın nüzülü farklı kilelerle değil teslim aldığı kile ile teslim etmesinin sağlanması.

Ahmed Çavuş'a virildi. 20 Zi'l-hicce, sene: 978

Halep kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Payas'a varup fâsid olan Halep nüzüli tebdîl olunup Trablus'a varmak emrüm olmağın tebdîl olunup varmak üzredür. Ammâ; fâsid olmayan nüzül Payas'dan Trablus'a kirâ(?) bahâsıyla karadan varırmaz(?) gemi ile Payas'dan alınmağa hükm-i hümayûnum lâzım idüğün ve sâbıkâ Haleb'den ihrâc olunan nüzül emr-i sâbık üzre sekiz hânedan bir İstanbul müddi ihrâc olunmuş idi. Nüzül Emîni Monlâ Ağa bir kîle ile alup çok ziyâdesi olduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; müşârün-ileyhe hükm-i hümayûnum yazılup ne kîle ile almış ise ol kîle ile teslîm eylemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda göresin; nüzül İstanbul kîlesi ile tevzî' olunmuş ise girü İstanbul kîlesiyle teslîm itdürüp büyük kîle ile alup küçük kîle ile teslîm itdürmeyesin.

490

Monla Ağa'nın, Halep'ten ihrac olunacak nüzülü, teslim aldığı kile ile teslim etmesi, farklı kileler kullanmaması.

Bu dahî.

Monlâ Ağa'ya hüküm ki:

Hâlâ Halep kâdîsı mektûb gönderüp; "Haleb'den ihrâc olunmak fermân olunan nüzül emr-i sâbıkum üzre sekiz hânedan bir İstanbul müddi ihrâc olunmak emrüm olmuş iken büyük kîle ile alındüğün" i'lâm eylemeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, ihrâc olunmak emrolunan nüzüli ne makûle kîle ile tevzî' olunmuş ise giri ol kîle ile teslîm eyleyüp büyük kîle ile alup dahı küçük kîle ile teslîm eylemekden hazer eylesin.

491 *Diyarbakır'a tâbi Ekrâd'dan tüfenk-endaz ve kavvâs ihrâcı hakkında. (bkz. hkm. 502.)*

Mükerrerdür.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Diyârbekir'e tâbi' Ekrâddan tüfenk-endâz ve kavvâs [ü] piyâde ihrâc olunmak için gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince ümerâya tenbîh olunup lâkin her sancağa tahmîl olunduğı üzre mütehammil olmayup mütehammil olanların yohsa(?) eksük ve mütehammil olmayanlara ziyâde salınup cümleden biri Ketim(?) ve Hancük egerçi sancakdur, sâyirlere kıyâs ..."

* Hüküm metni eksiktir ve üzeri çizgi çekilerek iptal edilmiştir.

492 *Diyarbakır gönüllülerinden iki yüz neferin kethüdaları ile Kıbrıs'a gönderildiğine dair ve İran'ın durumu hakkında Diyarbakır beylerbeyinin mektubunun alındığı; aynı şekilde İran hakkında bilgi toplanıp gönderilmeye devam edilmesi ve memleket muhafazası ve halkın refahı için gerekli gayretin gösterilmesi.*

Yazıldı.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Diyârbekir gönüllülerinden iki yüz nefer gönüllüye kethudâların baş u buğ ta'yîn idüp Kıbrıs'a gönderilmek emrüm olmağın müretteb ü mükemmel yat u yarakları ile iki yüz nefer gönüllü intihâb idüp kethudâları Husrev ile irsâl eyledüğün ve Yukarı Cânib'ün ba'zı ahvâlin" bildürmüşsin. İmdi; eyü tedârük eylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, dâyimâ basîret ü intibâh üzre vilâyet ü memleketün emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı bâbında mücidd ü sâ'î olup Yukarı Cânib'den dahı gaflet eylemeyüp ahvâl ü etvârın tettebbu' u tecessüs eyleyüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın.

493 *Güherçile işlenmesine muhalefetten dolayı küreğe koşulan ve daha sonra bir yolunu bulup kürekten kurtulan Kayseri Kalesi Kethüdası Bekir'in evinin kaleden çıkartılıp kaleyle alakasının kesilmesi.*

Yazıldı.

Güherçile Nâzırı Alî Çavuş'un karındaşı Hızır Çavuş'a virildi. Fî 25 Muharrem, sene: 979

Mevlânâ Kaysariyye kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Kaysariyye Kal'ası Kethudâsı olan Bekir nâm kimesne emr-i şerîfümle işlenmesi fermân olunan güherçileye muhâlefet eylemeğin Kıbrus'a sürilmeğiçün Südde-i Sa'âdetüm'e getürdilüp küreğe koşılup bir tarıkla kürekden halâs olup girü anda varduğı istimâ' olunmağın mezkûrun evi kal'ada konılmayup şehirden çıkarılmasın emridüp **buyurdum ki:**

Emrüm mücebince mezkûrun evini kal'ada komayup alâkasın kat' idüp şehirden çıkarasın. Eger emr-i şerîfûme mugâyir girü kal'ada olduğı istimâ' oluna, cezâyire sürilmesi mukarrerdür. Ana göre tenbîh ü te'kîd eylesesin; şöyle bilesin.

494 *bkz. hkm. 346.*

Yazıldı.

Ahmed Çavuş'a virildi.

Mora beğine hüküm ki:

Moton Kal'ası Dizdârı Alî Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Moton Kal'ası mukâbelesinde deryâ yüzinde küffâr-ı hâksâr kadırgaları görünse etrâfı âgâh eylemek içün kal'adan top atılmak lâzım geldükde topçılar hâzır bulunmayup; "Niçün bulunmazsın?" diyü tenbîh olundukda; "Topcıbaşı hükmindeyüz; dizdâr hükminde değilüz." diyü te'allül eyledüklerin ve mukaddemâ Trablus kalitesini küffâr basup firâr itdüğü zamânda kal'a etrâfında her birine kol ta'yîn olunan topçıların ba'zısı ol mahalde ta'yîn olan toplar üzre hâzır bulunmayup ihmâl üzre oldukların" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, topcıbaşıya ve topçılara muhkem ve sâyir hısâr-erenlerine tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, dizdâra muhâlefet eylemeyüp cümlesi dizdâr zabtında olup hîn-i muzâyakada hıdmetde bulunmayan eger topcı ve eger hısâr-eridür, gedüklerin âhar müstehıkk olanlara tevcîh eyledükden sonra ol asıl muzâyakada bulunmayup ihmâli olanları elegetürüp Anabolı kapudânına teslîm itdüresin ki, küreğe konıla ve imtîhân eylemedin topcı gedüğün virmeyesin. Kılâ'un müstahfızların ve topçıların onat zabteyleyüp kimesneyi hâricde ve kendü hevâ [vü] hevesinde gezdürmeyüp kılâ'ı muhkem hıfz u hırâset itdüresin.

495 *Donanma-i Hümayûn ile sefere emrolunan Karahisar-ı Şarkî sancağı sipahilerinden bir miktarının Karahisar-ı Şarkî sancağının muhafazasına tayin edildikleri.*

Kethudâsına virildi. 27 Zi'l-hicce, sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Karahısâr-ı Şarkî sancağının [sipâhîleri] Donanma-i Hümayûn ile sefer-i zafer-rehberde ta'yîn ü irsâl olunmağla livâ-i mezkûrun muhâfazası husûsı mühimmâtıdan olmağın livâ-i mezkûr sipâhîlerinden bir mikdârı muhâfazaya ta'yîn olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan sipâhîlere vech ü münâsib gördüğün üzre bir yarar kimesneyi baş u buğ nasbidüp dahı ehl-i fesâddan gereği gibi livâ-i mezkûrı hıfz u hırâset itdürüp anun gibi fesâd ü şenâ'ate mübâşeret idenleri ahsen vechile elegetürüp temerrüd ü te'annüd idenleri il-eri ve hısâr-erenleri mu'âveneti ile muhâfaza hıdmetinde olan sipâhîlere dutdurup dahı fesâd ü şenâ'atleri ne vech üzre zâhir olduğın sicill itdürüp muhkem kayd ü bend ile kifâyet mikdârı hısâr-eri ve sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesesin ki, küreğe konıla. Anun gibi muhâfaza hıdmetine ta'yîn olunan sipâhîler hıdmetlerinde tekâsül ü ihmâl ideler, tîmârların âhara tevcîh eylesesin.

496 *Bazı acil işler için Vezir Sinan Paşa'nın yanına gidecek olan Erdoğdu Kethüda'ya Mısır'a varıncaya kadar yol üzerindeki kazâlardan ulak beygiri tedarik edilmesi.*

Yazıldı.

Bu dahı.

Südde-i Sa'âdetüm'den Mısır'a varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup Vezîrüm Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlelhûnun* Kethudâsı olan Ertoğdı Kethudâsı *zîde mecdühû* ba'zı mühimm ü müsta'cel husûs için ulağla müşârun-ileyhe irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Her kangınızın taht-ı kazâsına dâhıl olursa âdemlerine(?) yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde yarar* ulak bârgîri tedârük idüp ber-vech-i isti'câl irsâl eyleyüp avk u te'hîrden ziyâde hazer eylesesiz.

* Metinde şeklindedir.

497 *Düşman tarafından Parga Kalesi'nin etrafının ihâta edilerek kalenin tamir edilmeye çalışıldığının bildirildiği; kalenin yıkılması için daha önce gerekli emir verildiği halde bugüne kadar kalenin neden tamamen yıktırılmadığının bildirilmesi ve fırsat bulunduğu anda kalenin tamamıyla yıktırılması.*

Ahmed Çavuş'a virildi. 17 M., sene: 979

Delvine beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Frenk kâfirleri Gardik Kal'ası'na gelmek üzre olmak ihtimâlden muhâfazasında iken Parga cânibinden âdem gelüp; "Küffâr-ı hâksârın kadırgalarına serdâr olan Ceneral nâm la'în kadırgalar ile Parga Kal'ası'na girür yola birkaç pâre kadirge yanaşdurup yolu seddidüp kal'anun etrâfın ihâta idüp deryâ tarafından ta'mîr ider." diyü haber getürdüklerin" bildürmüşsin. İmdi; Parga Kal'ası sâbıkâ esâsından hedmolunmak emrüm olmış iken hedmolmamağa sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi küffâr ol mahalden giderse mümkün olduğu üzre hedmi bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm eyleyüp ve keyfiyyet-i ahvâl neye müncerr olduğın küffârın sâyir ahbâr-ı şekâvet-âsârından vâkıf olduğın ahbâr-ı sahîhayı

i'lâmdan hâlf olmayasın. Şöyle ki; kefere kal'aya girüp yarak komış ise Donanma-i Hümâyûn ol cânibe vardukda sen dahı karadan kal'a-i mezbûrenün üzerine gelüp hedmi bâbında ihtimâm eyleyesin.

498 *Tırhala sancağında suçları sabit olan mahbusların Ali Çavuş nezâretinde donanma gemilerine, donanma bulunmazsa Ağrıboz Kalesi dizdarına teslim edilmek üzere Ağrıboz'a gönderilmesi.*

Alî Çavuş'a virildi. Fî 8 Muharrem, sene: 979

Tırhala sancağı kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda cerîmeleri sâbit olup müseccel mahbûs mücrimleri yarar âdemlere koşup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Alî Çavuş ile Ağrıboz'a gönderüp Donanma-yı Hümâyûnum gemilerine teslim olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi taht-ı kazânuzda cürmleri* sâdır olup sebt-i sicill olunup habsolunup habsolunmuş mücrimler var ise ne kadar kimesneler olup her birinün cürmi ne idüğün mufasssal ü meşrûh yazup defter eyleyüp sûret-i sicillerinün bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve bir sûreti ile mezbûrları Ağrıboz'a gönderüp Donanma-i Hümâyûnum gemilerine teslim itdürüp Donanma-i [Hümâyûnum gemileri] bulunmazsa Kal'a-i Ağrıboz dizdârına teslim itdüresiz ve teslim olunduğın ve ne mikdâr mücrim gönderildüğün yazup bildüresiz.

* Metinde şeklindedir.

499 *Sefere gitmeleri emrolunan Selemiye ve Balis beylerinin, kuraklıktan dolayı beriyye Arap ve Türkmenlerinin ekili alanlara zarar vermeleri ihtimâline karşı sancaklarının muhafazasında kalmalarının uygun görüldüğü.*

Yazıldı.

Ahmed Çavuş'a virildi.

Haleb defterdârına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Selemiyye ve Bâlîs beğleri sefere emrolunmağla ol etrâf hâlf kalup bu sene-i mübâreke de yağmur olmamağla beriyye Arabı ve Türkmeni ol câniblere gök tereke zamânında gelmek üzre olup zarar u [hasâ]ret eylemek ihtimâli olmağın mezbûrlar seferden kalup muhâfazada olmak münâsib idüğün" bildürmişsin. İmdi; müşârun-ileyhimâ seferden kalup muhâfazada olmak emrüm olup ol bâbda müşârun-ileyhe ahkâm-ı şerîfe yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan ahkâmı müşârun-ileyhe îsâl eyleyüp tenbîh eyleyesin ki, her biri sancağına müt'e'allık olan yirleri ve sâyir hıfzı lâzım olan mevâzı'ı onat vechile hıfz u hırâset eyleyüp eger beriyye Arabından ve eger Türkmeninden ve gayriden kimesne[ye] zarar u gezend irişdirmeyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyeler.

500

Avlonya halkının eşkıyadan şikâyetçi olduğu bildirildiğinden, halkı korumak üzere, beylerin adamlarının halkın içinde oturup suçluları cezalandırmaları.

Yazıldı.

Ahmed Çavuş'a virildi. 17 M., sene: 979

Avlonya kâdîlarına hüküm ki:

Avlonya beğün âdemi İbr[â]hîm Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Nefs-i Avlonya'nun müslimânları ve keferesi gelüp; "Fethdan berü Avlonya'nun nısf niyâbeti(?) beğlerin olup kethudâ vü voyvodaları içlerinde sâkin olmağla vilâyet hıfzolunup eşkıyâdan emn üzre idük. Hâlâ şehir ümenâ elinde olup beğler ve âdemleri içlerinde olmamağla eger deryâdan ve eger Karaveleş* âsîlerinden hâlimüz harâbdur." " diyü bildürmeğin **buyurdum ki:**

Göresiz; fi'l-vâkı' beğlerin âdemleri içlerinde olmak re'âyâ tâyifesi tâlib olup re'âyâya enfa' ise tenbîh eyleyesiz ki, içlerinde oturup bi-hasebi's-şer' siyâset eylemek lâzim olanları günâh sâdır olduğu mahalde şer'le lâzim geleni icrâ ideler. Ammâ; bu bahâne ile re'âyâya te'addî eylemekden ziyâde hazer üzre olalar.

* Metinde şeklindedir.

501

Mısır'dan Antalya İskelesi'ne gelen kalite alıkonularak Dergâh-ı Muallâ'dan görevli gelinceye kadar salıverilmemesi.

Yazıldı.

Antâliyye kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Antâliyye İskelesi'ne Mısır'dan gelen kalite alıkonulup Dergâh-ı Mu'allâm'dan âdem varmayınca salıvirilmemesin emridüp **buyurdum ki:**

Min-ba'd Mısır'dan gelen kaliteyi bu cânibden âdem varmayınca salıvir[meye]sin.

502

Diyarbakır'a tâbi ekrâddan ihrâcı emrolunan tüfek-endaz, kavvâs ve piyadelerin her sancağın tahammülüne göre ihrâc olunması; Girdgân ve Körkik sancaklarından da aynı şekilde ihrâc edilip yalnız Atak sancağından ya piyade ya da avâriz alınıp iki hizmet teklif edilmemesi.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Diyârbekir'e tâbi' Ekrâddan tüfenk-endâz ve kavvâs [ü] piyâde ihrâc olunmak için gönderilen ahkâm-ı şerife mücebince ümerâyâ tenbîh olunup lâkin her sancağa tahmîl olunduğu üzre mütehammil olmayup mütehammil olanların

yohsa(?) eksük ve mütehammil olmayanlara ziyâde salınup cümleden biri Ketim(?) ve Hancük egerçi iki sancakdur, ammâ; sâyirlere kıyâs ellişer nefere mütehammil olmayup ve livâ-i Atak tahrîr olunmuş kadîmden avâriz virür memleket olup geçen senede bir avâriz virüp ve hâlâ piyâde emrolunmuş iken avâriz emrolunmayup havâss-ı hümayûnuma emrolunduğı[n]" bildürmişsin. İmdi; her sancağa mütehammil olduklarına göre ihrâc itdürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, her sancağa emrüm üzre mütehammil olduğına göre ihrâc itdürüp Girdgân ve Kerkik sancaklarından dahı ihrâc itdürüp Atak sancağından yâ piyâde veyâhûd avâriz alınup iki hıdmet teklîf itdürmeyesin. Kavvâs mühimmi ziyâde lâzimdür; her sancakdan mütehammil olduklarına göre mu‘accelen ihrâc u irsâl eylemek bâbında envâ‘-ı mesâ‘î-i cemîlen zuhûra getüresin.

503 *On iki bin akçe ile iki sipâhînin timarı olan Bağdad'a tâbi Kürdî-i(?) Cedîd adlı tâifenin hâssa münâsib ise havâss-ı hümayûna ilhak edilip yerine diğer hâssa münasip olmayanlardan bedel verilmesi.*

Bağdâd beğlerbeğisiniün âdemisine virildi.

Bağdâd muharririne, muharriri olup Bağdâd Defterdârı olan Abdülcelîl, Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Bağdâd'a tâbi Kürdî-i(?) Cedîd nâm tâyife on iki bin akça ile iki nefer sipâhînin tîmârı olup ve Bağdâd kullarından nice mukâta‘ât-ı mîrî ziyâde ile iltizâm idüp ve haklaşup cevâbların virüp yevmî otuz akça ulûfesi olan Mehmed bin Abdullâh tâyife-i mezbûre sipâhîlerine yazuların virüp kendüye dahı otuz bin akça ze‘âmet olmak üzre ve her senede mîrîye on bin akça virmeğe kabûl eylediğün bundan akdem arzulundukda; "bu makûle husûslara ruhsat olmayup vilâyet müceddeden tahrîr olundukda ziyâdesin ihrâc idüp mîrî için zabteylemek" fermân olunmağın tâyife-i mezbûre perâkende ve yirleri nice müddet hafr u zirâ‘at olunmayup harâb olup mezbûr ma‘mûr eylemek üzre kabûl idüp bu nev‘le(?) memleketine enfa‘u aslah olmağın arzulunmuş idi." diyü bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Göresiz; zikrolunan tîmârı hâssa münâsib ise havâss-ı hümayûnuma ilhak itdürüp sipâhîlere tahrîr-i cedîdden âhar hâssa münâsib olmayandan bedellerin virdüresin.

504 *Antep'te kendisinin Kıbrıs mühimmi için koyun, yağ ve bal toplamaya mübâşir olduğunu iddia ederek halka zulmeden, ayrıca hizmet akçesi adı altında halktan zorla para alan Kaya adlı şahsın yakalanıp aldığı mal ve paraların iâde ettirilerek Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.*

بیت virildi. Fî 10 Muharrem, sene: 979

Ayntâb beğine, Rûm kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda vâkı‘ olan kurâ halkı Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp; "Kaya nâm kimesne; "Kıbrus mühimmi için koyun ve yağ u bal lâzım olmağın cem'ine beni mübâşir ta'yîn eylediler." diyü her hâneye murâdı üzre yağ u bal salup ve koyunı olmayanlara dahı; "Koyun bulun." diyü teklîf idüp rencîde eyledüğinden gayri "hıdmet" diyü hânedan hâneye birer pâre ta'yîn eyleyüp cebren alup zulm ü te'addî eyledüğün" bildürdiler. **Buyurdum ki:**

Hüküm vardukda, bu husûsa onat vechile mukayyed olup mezkûr Kaya'yı ihzâr eyleyüp ne makûle kimesnedür, zahîre vü koyun salmağa elinde hüküm var mıdır? Anun gibi mezkûr hılâf-ı emr-i şerîf taht-ı kazânda olan kurâ halkına vech-i meşrûh üzre koyun u zahîre salup hânedan hâneye birer pârelerin alup zulm ü te'addî eyledüğü vâkı‘ ise re'âyâ tâyifesinden hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf alduğı akçaya ba'de's-sübût ashâbına alıvirüp dahı kendüyi mukayyed ü mahbûs sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin.

505 *Bazı resmî işler için gemiyle Ereğli'ye giderken saldırıya uğrayan Kara Mustafaoglu'nun gemisine saldıranların yakalanarak hapsedilmeleri.*

Yazıldı.

Hasan Çavuş'a virildi.

Ereğli kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem ba'zı masâlih-ı mîrî için bir kalite ile Kara Mustafâ-oğlu irsâl olunmuşdı. Ereğli'ye varup demür bırağup sulanmak murâd eyledükde ol cânibün keferesi el kayasın üşürüp birkaç nefer kimesneyi mecrûh idüp fesâd ü şenâ'at eyledüğü i'lâm olunmağın bu fesâda mübâşeret idenler her kim ise ma'lûm olmak lâzım olmışdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, bu husûsı onat vechile tettebbu' u tecessüs itdürüp göresin; zikrolunan kalite ile ol cânibe varanlara vech-i meşrûh üzre [el] kayasın üşürüp nice kimesneyi mecrûh idüp fesâd ü şenâ'at idenler kimler idüğün tamâm ma'lûm idinüp dahı elegetürüp muhkem habseyleyüp isimleriyle yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyesin; sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel eylesin. Bu husûsa basîret üzre olup ehl-i fesâdî* kaçurmayup elegetürmekden ihtimâm üzre olasın ve illâ aslâ özrün makbûl değıldür; bilmiş olasın.

* Metinde رخصه قاری şeklinde.

506 *Zimmetinde mîrî mal olduğu halde Donanma-i Hümayûn'la sefere giden Topçuoğlu Mehmed adlı emînin buldurularak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Yazıldı.

Kethudâsına virildi.

Kapudân Alî Paşa'ya hüküm ki:

Topcıoğlu Mehmed nâm emînün zimmetinde on beş yük mâl-ı mîrî var iken hâliyâ Kavala Kapudânı Pervîz *dâme mecdühû* ile Donanma-i Hümâyûnum'a gıtdüğü i'lâm olundu. İmdi; mezkûr taleb olunup elegetür[il]jüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, imdi; te'hîr itmeyüp Pervîz *dâme mecdühû*dan emîn-i mezkûr taleb eyleyüp buldurup yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin. Şöyle ki; mukayyed olmayup ihmâl ü müsâhele eyleyüp ve sâyir tarîk ile mezkûrî habîr* [ü] âgâh kılup gaybet itdürüp elegetürmeye, ol bâbda sonra beyân idecek özri makbûl olmaz. Ana göre mezkûrî buldurmağa sa'yeylesin.

* Metinde ^{صیری} - şeklidir.

507 bkz. hkm. 499.

Yazıldı.

Âdemisine virildi.

Selemiyye beğine hüküm ki:

Bundan akdem sana cezîre-i Kıbrıs'a varmak emrüm olmuş idi. El-hâletü hâzihî Haleb Defterdârı Mehmed *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bu sene-i mübâreke de yağmur olmamağa beriyye Arabı ve Türkmeni tavarları ile henüz tereke yıgmadın gelmek üzre olup gök terekeye ve re'âyâya zarar u ziyân eylemek ihtimâli olup ol cevânibün muhâfazası lâzım idüğün" i'lâm eylemeğin sancağın muhâfazasıçün seferden kalmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sancağın muhâfazasıçün kalup eger beriyye Arabıdır ve eger Türkmendür ve eger gayridür; onat vechile zabteyleyüp havâss-ı hümâyûnuma müte'allik ve sâyir re'âyâ vü berâyânun terekelerine kimesneye zarar u gezend irişdürmeyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

Bu dahı, âdemisine virildi.

Bir sûreti, Bâlis beğine yazıldı.

508 *Kıbrıs'a gidip hizmette bulunanların mükâfatlandırılacakları ilan edilince, Şam'a tâbi ümerâ, züamâ, erbâb-ı timar ve yeniçeriden, Kıbrıs'a tayin olunanların dışında kalanların büyük bir kısmının da izinsiz olarak Kıbrıs'a gitmeleri üzerine vilâyet muhafazasında güçlük çekildiği Şam beylerbeyi tarafından bildirildiğinden, ümerâ, züamâ ve erbâb-ı timardan izinsiz olarak Kıbrıs'a gidenlerin tutulup Şam'a geri gönderilmeleri.*

Yazıldı.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Şâm beğlerbeğisi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem Şâm'a tâbi' olan ümerâ vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan Kıbrıs'a ta'yîn olunanlar defter olunup ve iki yüz yeniçeri dahı ta'yîn eyleyüp cezîre-i Kıbrıs'a gönderildükden sonra cezîreden bir emr-i şerîf gönderilüp vilâyet-i Şâm'da nidâ itdürilüp; "Eger erbâb-ı tîmâr ve eger yeniçeri ve sâyir gönüllüler Kıbrıs'a varup dirliği olanlara terakkî, olmayanlara ri'âyet olunur." diyü tenbîh olunmağla zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan mâ'adâ elli nefer yeniçeri kalmayup cümle cezîreye varup Ba'lbek kazâsında Aklu ile Kızıllu tâyifesinün hareketleri olup muhâfaza için yüz nefer yeniçeri defter olunup gönderildükde muhâfazaya otuz nefer yeniçeri varmayup cümlesi Kıbrıs'a gidüp ve bunlardan gayri kendü âdemlerinden dahı nicesi gidüp vilâyet kemâl mertebe hâlî kalup âsî Arab hareket iderse küllî fesâd eylemek mukarrerdür. Cezîreye mukaddemâ gönderilen ümerâ vü zü'amâ ve iki yüz nefer yeniçerisin mâ'adâsına cem'ıyyet için hüküm taleb eyleyüp ve bilâ-emr gidenlerin dirlikleri virilmeyince memleket hâlî kalup âsî Arab hareket iderse küllî fesâd eylemek muhakkak olduğın" arzyledi. İmdi; Şâm etrâfı ekser âsî Arab olup muhâfazası mühimmâtıdan iken beğlerbeği *dâme ikbâlühûnun* icâzeti olmadın cezîreye varmak münâsib olmayup **buyurdum ki:**

[Bu] husûsda ol mertebe asker halkı cezîreye geçdükde ol câniblerde kimesne kalmadığına senün ma'lûmundur. Ol tarafun muhâfazası ehemmi-i mühimmâtıdan olmışdur. Asker halkı ol mertebe cezîre[ye] gidicek () vusûl buldukda, sâbıkâ emr-i şerîfümle ta'yîn olunan eger ümerâdan ve eger zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan ve iki yüz nefer yeniçerinden [mâ'adâsına] tenbîh eylesin ki, te'hîr u terâhî eylemeyüp yirlü yirlerine varup muhâfaza hıdmetinde bulunup ve müşârun-ileyhün âdemlerinden olup müşârun-ileyhi birağup cezîreye varanları elegetürüp kayd ü bend ile müşârun-ileyhe irsâl eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve hâlâ cezîreye ta'yîn olunmak emrüm olan iki yüz nefer yeniçeri dahı müşârun-ileyhden defteri ile taleb eyleyüp getürdüp vech ü münâsib gördüğün üzere istihdâm eylesin.

509

Şam'da bulunan züamâ, erbâb-ı timar ve yeniçeriden Kıbrıs'a tayin olunanların dışındakilerin büyük bir kısmının da izinsiz olarak Kıbrıs'a gitmeleriyle muhafaza hizmetinde güçlük çekilmesi üzerine Şam'da iki yüz yeniçeri daha yazılmasının uygun görüldüğü ve izinsiz olarak Kıbrıs'a gidenlerin geri gönderilmeleri için de Vezir Mustafa Paşa'ya gereken emrin verildiği.

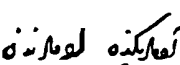

Ahmed Çavuş'a virildi. 22 Zi'l-hicce, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "bundan akdem Şâm'a tâbi' olan ümerâdan ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan cezîre-i Kıbrıs'a ta'yîn olunanlar defter olunup ve iki yüz yeniçeri dahı ta'yîn eyleyüp cezîre-i Kıbrıs'a gönderildükden sonra cezîreden bir emr-i şerîf gönderilüp vilâyet-i Şâm'da nidâ itdürilüp; "Eger erbâb-ı tîmâr ve eger yeniçeri ve sâyir

gönüllüler Kıbrıs'a varup dirliği olanlara terakkî, olmayanlara ri'âyet olunur." diyü tenbîh olmağla zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan mâ'adâ elli nefer yeniçeri kalmayup cümle cezîreye varup Ba'lbek kazâsında Aklu ile Kızıllu tâyifesinün hareketleri olup muhâfazaya için yüz nefer yeniçeri defter olunup gönderildükde muhâfazaya otuz nefer yeniçeri varmayup cümlesi Kıbrıs'a gidüp ve bunlardan gayri kendü âdemlerinden* dahı nicesi gidüp vilâyet kemâl mertebe hâlf kalup âsî Arab hareket iderse küllî fesâd eylemek mukarrer** olduğın ve Şâm yeniçerileri bölükbaşlarından Yemen Seferi'nde olup anda fevtolan yedi neferün gedüklerin düstûr-ı mükerrer Vezîrüm Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Yemen'de hıdmetde olanlara tevcîh eyleyüp virmişken Vezîrüm Mustafâ Paşa dahı Kıbrıs'da âhara tevcîh eyleyüp mühürlü tezkire gönderdiğin ve bunlardan gayri yetmiş beş gedük dahı "mahlûldür" diyü âhara tevcîh olunup ma'a-hazâ her biri hıdmetde olduğın" bildürmişsin. İmdi; Şâm muhâfazasına iki yüz nefer yeniçeri dahı yazılup istihdâm olunmak emrüm olup ve Kıbrıs'a ta'yîn olunanlardan mâ'adâ hıdmetlerin bırağup icâzet olmadın varan eger zü'amâ ve eger erbâb-ı tîmârdur; muhâfaza için gönderilmek ve âdemlerinden* cezîreye varanları elegetürüp kayd ü bend ile sana irsâl eylemek bâbında müşârun-ileyhe hükm-i hümayûnum yazılup gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ ümerâ ile gönderilen zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan mâ'adâ icâzetsüz varanları getürdüp vech ü münâsib gördüğün üzre memleket muhâfazasında koyup [hıfz] u hırâset itdüresin. Ammâ; sen dahı kânûn-nâme-i hümayûnum mûcebince sana lâzım âdemleri ziyâde âdem tedârük eyleyüp hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra'ıyyet bâbında mücidd ü sâ'î olmak mühimmâtıdandır; ihmâl eylemeyüp emrüm üzre vâfir u müstevfî âdem tedârük eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyüp gaflet ile âsî Arabdan ve gayriden bir mahalle zarar u gezend irişdürmekden hazer eyleyesin ve icâzetün olmadın cezîre-i Kıbrıs'a varan âdemlerinin* esâm[i]sin defter eyleyüp müşârun-ileyhe gönderesin ki, elegetürüp emrüm üzre kayd ü bend ile sana göndere ve bi'l-cümle Şâm etrâfinun muhâfazası ziyâde mühimdür; gereği gibi basîret üzre olup ihmâlden ihtiyât eyleyesin ve Şâm yeniçerileri bölükbaşlarından olup Yemen'de fevtolanların gedüklerin müşârun-ileyh Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tevcîh eylediği âdemlere zabtıtdürüp istihdâm eyleyesin ve muhâfaza için dahı emrüm üzre iki yüz nefer yeniçeri yazup istihdâm eyleyesin. Ammâ; min-ba'd vâkı' olan mahlûlâtı zikrolunan iki yüz nefere irişmeyince âhara virmeyesin. Ammâ; zikrolunan iki yüz neferden Tırhala Beği iken fevtolan Osmânşâh Beğün âdemlerinden () nefer yazılmışdır; iki yüze irişince bâkî kalanı anda olan yarar Rûmili yiğitlerinden tekmîl eyleyesin.

* Metinde ve şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

510

Vezir Pertev Paşa tarafından donanmanın mevkii, ne durumda olduğu ve düşmanın durumu hakkında bilgi gönderilmesi; donanmadan geri kalan gemilerin de gönderildiği; bu gemiler geldiğinde donanmanın geçen sene olduğu gibi boş yere gezdirilmeyip adaların ele geçirilmesi ve düşman donanmasının helak edilmesi için gereken gayretin gösterilmesi.

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Haylî müddetdür ki, ol taraftan ahbâr-ı meserret-âsâra müterakkıb ü müterassıd olup Donanma-yı Hümâyûn-ı zafer-makrûnum ile çıkup ne mahalle varduğunu ve bi'l-fi'l ne mahalde olduğu a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîri bâbında tedârük ü tedbîr ne olup kılâ'-ı vâcibü'l-inkılâ'ların kal' u kam' ve mâl ü menâl ve ehl ü ıyâllerin gâret ü hasârete ne zamânda mübâseret ideceğünüz ve şimdiye dek ol taraflarda eger Memâlik-i Mahrûsem etrâfından ve eger a'dâ-yı hâksârın ahvâlinden vâkîf u muttali' oldunsa mufassalen i'lâm olunması lâzım ü mühimm olmuştur. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, Donanma-i Hümâyûnum ile çıkup ne mahalle varıldığı ve ikdâm ü ihtimâmınız üzere âsâr-ı mesâ'î-i meşkûreden ne zuhûra getirilüp tedârük ü re'yünüz bi'l-fi'l neye müncerr olup küffâr-ı hezîmet-şî'ârın evzâ' u etvârı nenün üzredür ve Donanma-i Hümâyûn'un bakıyyesi(?) dahı işbu mâh-ı Muharrem'ün () güninde sâbıkâ [Cezâyir-i] Garb Beğlerbeğisi olan Hasan Paşa *dâme ikbâlühû* ve Tersâne Emîni Mustafâ *dâme mecdühû* ile irsâl olunmuştur. İnşâ'a'llâhü te'âlâ vusûl bulmak müyesser oldukda bu def'a dahı sene-i sâbıkada vâkî' olduğu üzre Donanma-yı Hümâyûn'ı bî-hûde gezdürmeyüp eger fırsat ile cezâyirin gâret itmekdür ve eger küffâr-ı hâksârın donanma-yı hasâret-şî'ârların her kande ise ta'kîb eyleyüp asâkir-i nusret-encâmın cibilletlerinde merkûz olan şecâ'at ü celâdetlerin zuhûra getürüp dîn ü devlete lâıyk olduğu üzre bâb-ı ikdâm ü ihtimâmında dakîka fevteylemeyesin.

511

Daha önce gönderilen emir gereğince Vezir Mustafa Paşa tarafından Kıbrıs'ta yakalanıp İstanbul'a gönderilen Ayamavralı Bâlfî'nin orada kalan acûzeleri ile Covan Sürmeyük(?) adlı mimarın ve hanımının ve kalite ile tutulan esirlerin de bir gemi ile İstanbul'a gönderilmesi.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem gönderilen hükm-i hümâyûnum mücebince Ayamavralı Bâlfî'yi tutup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmiş; mezkûr gelüp vâsıl oldu. Ammâ; mezbûrun cezîre[de] alınmış ba'zı acûzeleri olup beğ menkûhaları olmağın birine sekiz bin altın bahâ virilüp ammâ; "Mezâda virilürse akça eylemeyüp aldudka ziyâde bahâ ile alup ve ziyâde bahâ ile satılmak mukarrer iken anda bey' olunursa bana gadrolur." diyü bildürmeğın ol asıl acûzeleri ve anlardan gayri Covan Sürmeyük(?) nâm kâfir dahı beğ oğlı beğ ve mi'mâr olup anun zevcesi ve kalite ile olan esirleri cümle yarar âdemlere koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ol asıl acûzeleri ve mezbûr mi'mâr zevcesi ve kalite ile tutılan esîrleri cümlesin bir gemiye koyup yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

512 *Donanma-i Hümayûn gemilerinde topçu ve barut bulunmayışının sebebinin ve görevi başına gelmeyen topçuların isimlerinin bildirilmesi; barut eksiğinin Tersane'den gönderilecek gemilerden ikmal edilmesi; ayrıca boş yere barut harcamaktan ve levendlere satmaktan kaçınılması hususunda ilgililere gerekli tenbihin yapılması.*

İdrîs Çavuş'a virildi. 19 Zi'l-hucce, sene: 978

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâlâ Donanma-yı Hümayûnum gemilerinde topcı vü barut bulunmadığı" i'lâm olunmuş. İmdi; kadîmü'l-eyyâmdan her gemiye üçer ve kalitelere ikişer nefer topcı ta'yîn olunugelüp on beşer kıntâr barut dahı konılmak kadîmî âdet olmağın gemilere eger topcı ve eger barut âdet-i kadîme üzre tevzî' olup virilmiş idi. Bi'l-fi'l Ters-hâne-i Âmirem'de olan gemilere otuzar kıntâr barut tevzî' olup gönderilmek üzredür. **Buyurdum ki:**

Varup vusûl bulduklarında, anda olan topçılar kethudâsın getürdüp âdet-i kadîme üzre her gemiye ta'yîn olunan topçılar nice olmuşdur, Donanma-yı Hümayûnum'la bile gitmediler mi, sonradan irişmek üzre midür, ne mahaldedür, eksük varmağa sebep nedür; tamâm ma'lûm idinüp dahı anun gibi Donanma-yı Hümayûnum'a ta'yîn olunan topçılardan vakti ile irişmeyenler ne mahalde olup ve kimler olduğın isimleriyle yazdurup defter eyleyüp arzeyeylesin ki, siyâset oluna ve şimden sonra varan gemilere konılan barutdan kusûrı olanlara âdet-i kadîme üzre andan alup tevzî' u taksîm eyleyüp ziyâde muhkem tenbîh eyleyesin ki, barutı onat hıfz u zabt eyleyüp bî-hûde yire zâyî' u telef eylemeyüp levende satmaktan ziyâde hazer eyleyeler.

513 *Düşman hakkında elde edilen bilgilerde düşmanın Girit ve Körfös'te bir miktar gemisinin olduğu, Venedik'teki gemilerin de tamamlanamadığı bildirildiğinden Vezir Pertev Paşa emrindeki donanmanın eksiklerinin tamamlanıp takviye gemiler gelince düşman adalarının yağmalanması; bunun için de gemilere ikişer üçer at konması.*

Kapucubaşısı Rüstem Ağa'ya virildi.

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Kıdvetül-ümera'î'l-kirâm Delvine Sancağbeği Bâyezîd dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb ile gönderdüğü dilden sü'âl olundukda; "Kal'a-i Gardik üzerine müstevlî olan kefer-i fecerenün yüzbaşları olduğın ve adû-yı bed-rûyun altmış kıt'a kadırgalarının otuz kıt'ası cezîre-i Körfös'de ve otuz kıt'ası Girit'de donadılup hâzır u âmâde olup Venedik'de olan sefâyin-i nühûset-karâyinleri dahı donadılup müheyyâ olmaktadır. Bu zamâna değin hâzır olmamağa bâ'ıs sene-i mâziyede mübâlağa âdemleri

helâk olmuştur. Ol ecilden hâliyâ donanmalarına yazılmağa rağbet ider kimesne kalîldür." diyü cevâb virüp bi'l-cümle mezbûr dil her ne takrîr eylediyse ve müşârun-ileyh mektûbında iş'âr eylemiş ise mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmağın sen dahı Donanma-i Hümâyûnum gemileriyle mel'ûnların(?) cezîrelerin gâret olunmasın emridüp ve bu tarafda itmâma irişen sefâyin-i nusret-me'ser dahı ber-vech-i müsâra'at irişüp sana mülâkî olmak için Tersâne-i Âmirem emîni ile mâh-ı Muharremü'l-harâmın gurresinde teveccüh-i müvecceh itdürilmeğe tasmîm-i niyyet olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen dahı cibillet ü nihâdunda merkûz olan âsâr-ı celâdet ü şehâmetün müsted'âsınca Donanma-yı Hümâyûnum'da olan asâkir-i müslimîn ve cünûd-ı muvahhıdın ile mu'accelen hâzır u müheyyâ olmakda ol ki, lâzime-i hamîyyet ü gayretdür, vücûda getirüp eger Donanma-i Hümâyûnum gemilerinin ve eger asâkir-i mansûrenün tekmîl ü tertîbi husûslarında ahsen-i tedbîr ile tedârük görüp isti'câl üzre hâzır u müheyyâ bulunmakda bezl-i makdûr eyleyüp küffâr-ı hâksârın cezîrelerin vech ü münâsib gördüğün üzre hâzır u müheyyâ bulunmakda bezl-i makdûr eyleyüp küffâr-ı hâksârın cezîrelerin vech ü münâsib gördüğün üzre gâret ü hasâret itdürmek ecliyçün her gemiye ikişer ve üçer at kodurup kefere-i fecereye müte'allik olan cezâyiri urup ahâlîsin pây-mâl ü hâksâr itdürmekde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra getüresiz. Ümmîzdür ki, Hudâ-yı lâ-yezâl a'dâ-yı dîn ü devlete envâ'-ı nekbet ü mezellet müyesser ve asâkir-i mansûreye esnâf-ı feth u nusret mukadder eylemiş ola. Bu hükm-i şerîfüm sana ne gün vâsıl olup ve ne tedârük üzre olup küffâr-ı füccâr-ı âteş-karâr taraflarından ne vechile haber aldığın âle't-tevâlî Âsitâne-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylemekden hâlî olmayasın.

514 *Ele geçirildikten sonra terkedilen Parga Kalesi'nin, düşman tarafından tamir edilmesine meydan verilmeden ilk fırsatta yiktırılması.*

Kethudâsına virildi. Fî

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Delvine Sancağbeği Bâyezîd dâme izzühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb ü dil irsâl eyleyüp; "Küffâr-ı bed-girdâr ve adû-yı âteş-karârın sefâyin-i hezîmet-karâyinlerinden nice kıt'a kadırgalar bundan akdem teshîri müyesser olan Kal'a-i Parga'nun ta'mîri ve termîmi ecliyçün gelüp mübâşeret itmek sadedindedür." diyü i'lâm eyledi. İmdi; kal'a-i mezkûre inâyetü'llâh ile alınup tahliye kılındukda hedmolunup esâsından aslâ eser kal[ma]mak münâsib iken hâlî üzre terkölunup kal'ı husûsında mukayyed olunmayup tekâsül olunmak kat'â câyiz olanlardan değil idi. Ol bâbda sen dahı mes'ûl olupdursın. Eyle olsa; kefere-i fecerenün kal'a-i mezkûreyi ta'mîr itmelerinden men' olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bir ân ve bir sâ'at tevakkuf u ârâm itmeyüp her ne tarîkıla mümkün ü mutasavver ise ikdâm ü ihtimâm eyleyüp küffâr-ı hâksârı kal'a-i mezkûrenün ta'mîri husûsında mübâşeretden men' itmek bâbında mücidd ü merdâne olup bi-inâyetü'llâhi te'âlâ **باسمہ تعالیٰ** vech ü münâsib gördüğün üzre sa'y ü ihtimâmın vücûda getüresin. Bu husûs mühimmât-ı umûrdandır; ihmâl ü müsâhele câyiz değildir. Ol mülâhaza ile kal'a-i mezkûre üzerine müctemi' olan kefere-i fecerenün cem'ıyyet-i inhizâm-pezîrlerin tağıdup pây-mâl ü

hâksâr eylemekde bezl-i makdûr eyleyesin. Bu hükm-i şerîfüm ne gün vâsıl olup ve ne vechile tedârük eylediğün yazup bildüresin.

515 *Tamirine ihtiyaç duyduğu bildirilen İskatoz Kalesi'nin donanma o tarafa gittiğinde Vezîr Pertev Paşa tarafından incelenmesi ve gerekliyse tamir ettirilip eksiklerinin giderilmesi, gerekli değilse yıktırılması.*

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

İskatoz Kâdîsı Mevlânâ Muhammed *zîde fazlühû* mektûb gönderüp; "Kal'a-i mezbûre dizdârı Hasan ve kethudâsı Murâd ve sâyir neferleri ve ehl-i karye meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "Cezîremüz serhadd olup küffâr-ı hâksâr kaliteler ile gelüp gitmekden hâlî olmayup âdemlerimüzi esîr eylediğünden mâ'adâ kal'adan dahı havfiderüz. Kal'anun termîme ihtiyâcı olup yarakda dahı killet vardır. Ale'l-husûs kolonborna eski olup battâl kalmışdır ve darbzen dahı çatlak olup yan toplarının dahı kundakları olmayup ve tüfenklerün dahı kundakları olmayup tebdîl olunması lâzım idüğün" " bildürmişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, Donanma-yı Hümâyûnum'la ol cânibe varıldukda zikrolunan kal'ayı göresin; gereklü ve ta'mîri lâzım kal'a mıdur, hıfzolunmağa kâbil midür, nicedür; aslı ile ma'lûm idinüp dahı şöyle ki; gereklü ve saklamağa kâbil kal'a değilse esâsından hedmitdürüp ahvâlin mufassalen i'lâm eyleyesin. Ammâ; gereklü kal'aysa yat u yarakların mümkün olduğu üzre tedârük eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'-i cemîlenüz vücûda getirile.

516 *Rumeli beylerbeyi tarafından Delvine ve Preveze muhafazasına gönderilen askerlerle ilgili bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; Nova muhafazası için de Köstendil'den yeteri kadar asker gönderilmesi.*

Kethudâsına virildi. Fî 14 M., sene: 979

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Nova cânibine vech ü münâsib görüldüğü üzre Köstendil beği sipâhîleriyle mi gönderilür ve gayri vechile asker tedârük olunup irsâl mi olunur; tedârük olunmak" içün gönderilen hükm-i hümâyûnum mücebince Köstendil beği getürdülüp müşâvere olundukda Paşa sancağına tâbî' olan Filorina ve Bihlişte ve Görice ve Priştine nâhiyelerinden on üç nefer za'[î]mle dört yüz nefer sipâhî Delvine muhâfazasına ve Gümülcine ve Karasu nâhiyelerinden iki nefer za'[î]mle altmış iki nefer sipâhî Preveze muhâfazasına gönderilüp ve sâyir serhad hıdmetinde olandan mâ'adâ bir kulları ile tokuz yüz nefer zü'amâ vü sipâhî kalup ve Üsküb sancağının Pirlepe nâhiyesinden yetmiş beş nefer zü'amâ vü sipâhî Preveze muhâfazasına gönderilüp bâkî iki yüz elli nefer zü'amâ vü sipâhî kalup ve Köstendil sancağının zü'amâ vü sipâhîlerinden Nova cânibine dahı iki yüz nefer zü'amâ vü sipâhî ta'yîn olunup gönderilmek sadedinde iken mûmâ-ileyh Kâsım *dâme izzühûn*un mektûbı gelüp Köstendil sancağından taleb eylemeyüp Görice ve Manastır ve Pirlepe ve Filorina nâhiyelerinün zü'amâ vü sipâhîlerin göndermek i'lâm eyledükde muhâfazasında oldukları yirlerden alınup gönderilmek münâsib görilmediğün" bildürmüşsin. İmdi; ol cânibün muhâfazası mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, ol cânibe taleb olunan asker gönderilmediyse mümkün olduğu kadar ol tarafa vech ü münâsib görüldüğü üzre kifâyet mikdârı asker tedârük eyleyüp göndermek bâbında envâ‘-ı mesâ‘î-i cemîlen vücûda getüresin.

517 *Silifke'de bulunan ve ihtiyaca binâen Kıbrıs'a gönderilen un ve arpanın durumu hakkında İçel beyi tarafından gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı ve lazım olursa yeni nüzül ihrâcının uygun görüldüğü.*

Mezbûrun âdemlerinden Hasan'a virildi.

İçil Beği Abdülgafûr'a hüküm ki:

Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "Silifke'de olan nüzülden arpa vü un şimdiye değin müte‘affin olmayup kemâl-i eylük üzredür ve şimdiye değin elli bin kîle mikdârı arpa ve on beş bin kîle mikdârı un Kıbrıs'a geçmiş olup ve muttasıl gönderilür ve nüzül ununun ekseri Silifke'de peksimad olmak üzre olup un az kalduğın ve Kıbrıs cânibinden muttasıl un taleb olunmağın üslûb-ı sâbık üzre nüzül ihrâc olunmak lâzim idüğün [ve] vilâyet-i Karaman'dan nüzül ihrâc olunmak emrolunursa nısfı un ve nısfı arpa ihrâc olunmak münâsib idüğün" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen ma‘lûm oldu. İmdi; sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebine nüzül lâzim olursa ihrâc eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, cezîre-i Kıbrıs'da dahı nüzül lâzim olup taleb olunursa sâbıkâ gönderilen hükm-i hümayûnum mücebine kemâl-i adâlet ü istikâmetle lâzim olan nüzülü ihrâc eyleyüp cezîrede olan asâkir-i nusret-me'sere zahîre bâbında muzâyaka vü zarûret* çekdürmeyesin. Ammâ; tamâm hakk üzre olup ağniyâyı mücerred celb ü ahz için hmâyet ve fukarâyâ teklîf eylemekden ziyâde hazer eylesin.

* Metinde *فرد* şeklindedir.

518 *Cezayir-i Garb Beylerbeyi Ali Paşa'nın, yanındaki gemilerin sefere hazır olduğunu bildirdiği; Vezir Pertev Paşa'nın da donanmanın durumu ve nerede olduğu, Kıbrıs'tan gelecek olan gemilerin gelip gelmediği ve düşmanın durumu hakkında bilgi vermesi; ayrıca Mağrib Trablusu Beylerbeyi Cafer tarafından Kayrevan, Manastır ve Susa'nın Mağrib Trablusu'na ilhakı teklifinin de Cezayir-i Garb Beylerbeyi Ali Paşa geldiğinde müşavere edilip uygun olan ne ise arz edilmesi.*

Bosnalı Ahmed Çavuş gitti. 17 M., sene: 979

Vezîr Pertev Paşa'ya hüküm ki:

Hâlen emîru'l-ümerâ‘îl-kirâm Cezâyir-i Garb Beğlerbeğisi Alî dâme ikbâlühû Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "hâzır olmağın gönderilen hükm-i hümayûnum vâsıl olduğın ve bi'l-fi‘l yanında olan sefâyin-i nusret-karâyin ile emr-i şerîfüm müsted‘âsınca hâzır u âmâde olmak üzre olduğın" bildürmüş. İmdi; bu zamâna gelince

küffâr-ı hâksâr tarafından ne makûle ahhâra vâkıf oldunuz, ahvâl-i şekâvet-mâl ve evzâ' u etvâr-ı habâset-âsârları nedür, hareket-i bî-bereketleri ne tarafa olmak üzredür, bi'l-cümle fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidleri nedür; ma'lûm olmak lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, şimdiye değin adû-yı bed-rûy taraflarından ne makûle ahhâra vâkıf u muttali' olup ve cezîre-i Kıbrus taraflarından gelecek Donanma-i Hümâyûn gemileri gelüp mülâkî oldı mı, ne günde ve ne mahalde mülâkî olmuşdur, kürekçilerin ahvâl-i nedür ve sizün dahı teveccüh-i müveccehinüz ne cânibe mukarrer olup inşâ'a'llâhü te'âlâ küffâr-ı hâksâr-ı dalâlet-şi'âr donanma-i hezîmet-âsârlarına ve cezîrelerine mazarrat u hasâret irişdürmek husûsında ârâ-yı sâyibe ve efkâr-ı sâkıbenüz ne vechiledür; mufassal ü meşrûh yazup Âsitâne-i Devlet-penâhum'a arz u i'lâm eylesin. Ümmîzdür ki; Hudâ-yı Rabbü'l-âlemîn asâkir-i müslimîn ve cünûd-ı muvahhidîne envâ'-ı fırsat u nusret ve a'dâ-yı dîn-i mübîne esnâf-ı mezellet ü nekbet hâsıl olmağı müyesser ü mukadder eylemiş ola. Donanma-yı Zafer-karînüm'ün tedbîr ü tertîbi ve tedârûki ve içinde olan asâkir-i mansûrenün cumhûr-ı umûrî re'y-i isâbet-pezîrüne tefvîz u taklîd kılınmışdur. Gerekdür ki; kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup dîn ü devlete müte'allik u müteferri' olan husûslarda sa'y-i mevfûr ve cidd-i nâ-mahsûr kılup envâ'-ı yüz aklıkları tahsîlinde bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve emîru'l-ümerâ'il-kirâm Trablus-ı Garb Beğlerbeğisi Ca'fer dâme ikbâlühû dahı Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânüm'a mektûb gönderüp; "Kayrevân* ve Manastır ve Susa Trablus'a karîbdür." diyü i'lâm idüp; "Tunus'dan tefrîk olunup Mağrib Trablusı Beğlerbeğiliği'ne ilhâk olunmasın" arzeylemiş. İmdi; müşârun-ileyh Cezâyir-i Garb Beğlerbeğisi Alî dâme ikbâlühû inşâ'a'llâhü te'âlâ gelüp mülâkî oldukda bile gelen ru'esâdan sü'âl idüp zikrolunan yirler arzolunduğı üzre Trablus'a karîb ise mûmâ-ileyh Alî dâme ikbâlühû ile söyleşüp husûs-ı mezbûrî tamâm müşâvere idüp vech ü münâsib görildüğü üzre arz u i'lâm eylesin.

* Metinde şeklindedir.

519

Vezir Mustafa Paşa'nın Kıbrıs'ta yaptığı sancak, kethudâlık ve ağalık tevcihleri ile zahire ve mühimmât hususlarında ilgili gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; fethine başlanan kalenin alınabilmesi için her türlü gayretin gösterilmesi ve düşmanla ilgili bilgilerin arzedilmesi.

Aydın-zâde'ye virildi. 17 M., sene: 979

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kıbrus'da Defter Kethudâsı olan Peykârî-oğlu Hasan ve Baf Gönüllüleri Ağası Muhammed ve Kıbrus Defter Emîni olan Mustafâ'ya sancak ve kethudâlık ve ağalık tevcih olunup ve altı bin fîmârı olan Muhammed'e ze'âmet ile defter emâneti olmak üzre ba'zı şürekâyla üç yüz on bin sikke filoriye kabûl ü iltizâm eyledükleri ecilden Kıbrus Defterdârı Bâlî dâme ulüvvühû mukâta'a defterine kaydidüp sûreti irsâl olunduğın ve re'âyânun sene-i sâbıkada alınacak harâcları

afvolunmak recâ olunduğı iltizâm husûsı için olup hem iltizâm hem harâc ile re'âyâ küllî muzâyaka çekdiklerin ve İskenderiyye Beğî Muhammed *dâme izzühû* kadırgalar ile ba'zı Trablus'a ve Ayas ve Payas ve Silifke İskeleleri'ne gönderilüp geldükden sonra top u yuvalak ve meteris ve sâyir mühimmât ne ise getürdilüp meteris kurılıp kapudân *dâme ikbâlühûya* bir semt ta'yîn olunup döğilmek sadedinde iken emr-i şerîf mücebince Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* irsâl olunduğın ve etrâf u cevânibden zahîre getürmek için yigirmi kadırğa ile Rodos Sancağı Beğî Ahmed *dâme izzühû* serdâr ta'yîn olunup alıkonılduğın ve mâh-ı Zi'l-hicce'nün on yedinci gününde bi-inâyeti'llâhi te'âlâ Kıbrus'a varup kal'a döğilmeğe mübâşeret olunduğın ve şimdilik müstevfî zahîre olup ihtiyâc olmaduğın" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dinilmişse alâ-vechi't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrim'e muhît u şâmil olmuştur. İmdi; Kapudânım Alî *dâme ikbâlühûya* Donanma-i Hümayûn'la müşârun-ileyhe irsâl eyledüğün müvecceh olup vâkı' olan manâsib dahı münâsib olup makbûl-i şerîfüm olmuştur. Ammâ; iltizâm ahvâli için sâbıkâ defterdâra ahkâm-ı şerîfe yazılıp irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sâbıkâ gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince amel eyleyüp dahı inşâ'a'llâhül-E'azz Hakk *sübhânehû ve te'âlâ* feth u fütûh müyesser eyledükde Beytül-mâl'e enfa' u evlâ neyse görilüp vech ü münâsib olduğı üzere mukâta'ât u iltizâm husûsları dahı görilür. Hemân var kuvveti bâzûya getürüp kal'anun feth u teshîri ve a'dâ-yı bed-ârânun kahr u tedmîri bâbında ve sâyir dîn-i mübîn ve devlet-i ebed-rehîn ü sa'âdet-karînüme müte'allik cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüp envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin. Kal'anun feth u teshîri ehemmi mühimmâtdan olmuştur; bi-inâyeti'llâhi te'âlâ istihlâsında sa'y ü ikdâm eyleyüp her ne vechile mümkün ü müyesser olursa bâb-ı ihtimâmda dakîka fevtitmeyüp ne vechile tedârük eyleyüp bi'l-fi'l ne hâl üzere olduğı ve küffâr-ı hâksârın mukâbele-i hezîmet-medârı ne vech üzere olup nice olduğın ve sâyir ahvâlden vâkıf olduğın ahhâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın.

520

Alacahisar beyinin sancağı sipahileriyle Hersek'e giderek muhafaza hizmetinde bulunması.

Yazıldı.

Alacahısâr sancağı alaybeğisine hüküm ki:

Bundan akdem; "livâ-i mezbûr sipâhîleriyle Hersek sancağına varup muhâfazada olmak" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî eylemeyüp livâ-i mezbûrun zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve çeribaşılârin kânûn-nâme-i hümayûnum mücebince cebe vü cevşen ve cebelûleriyle ve bi'l-cümle müretteb ü mükemmel düşmen yarağıyla mu'accelen ihrâc idüp sancağı beğî varınca tevakkuf eylemeyüp livâ-i Hersek'e varup iftihâru[l-emâsil] Kâsım *dâme izzühû* mülâkî olup vech ü münâsib görildüğü üzere sıyânet-i ırz-ı dîn-i mübîn ve himâyet-i nâmûs-ı devlet-i ebed-rehîne müte'allik cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyüp bâb-ı muhâfazada dakîka fevteylemeyesin.

521

Vezir Ahmed Paşa'nın, görevlendirildiği mahalle vardığına dair gönderdiği mektubun alındığı; düşmanın hakkından gelinmesi ve düşman kalelerinin fethi için gereken gayretin gösterilerek durum hakkında bilgi verilmesi.

Yazıldı.

Arz getüren çavuşa virildi.

Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "me'mûr olduğun mahalle teveccüh ü azîmet üzre olduğun" bildürmişsin. Ol bâbda dahı her ne ki tahrîr olunmuş ise mufassalen Pâye-i Serîr-i Âlem-masîr-i Husrevânem'e arz u takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i hıdîvânem muhîtu şâmil olmuştur. İmdi; me'mûr olduğun mahalle yörüyüp fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre hüsn-i tedbîr ü tedârükle a'dâ-yı bed-nihâd ve A'râb-ı ^س ü ıbâdun bi-inâyeti'llâhi te'âlâ haklarından gelinmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, aslâ te'hîr u ârâm eylemeyüp mahall-i me'mûra toğrı yörüyüp Hakk celle ve alânun ulüvv-i inâyetine tevekkül ü i'timâd ve Sultân-ı Enbiyâ aleyhi ve alâ-âlihi's-salevâtun mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına tevessül ü istinâd eyleyüp fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre a'dâ-yı bed-nihâdun üzerine varup eger me'mûr olduğun kılâ' u bikâ['] ve kurâ vü ziyâ'un feth u teshîri ve eger a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîr[i]dür ve eger hıfz u hırâset-i memâlik ve zabt u rabt-ı asâkir ve tathîr-i mesâlikdür ve bi'l-cümle sıyânet-i ırz-ı dîn ü devlet ve himâyet-i nâmûs-ı saltanata müte'allik cumhûr-ı umûrda envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra getürüp ebvâb-ı ikdâm ve sa'y ü ihtimâmı dakîka fevteylemeyesiz ve lâzimü'l-arz olan husûsları ve a'dâ tarafından vâkıf u muttali' olduğun ahvâli ale't-te'âkub ve't-tevâlî arz u i'lâmdan hâlî olmayasın.

Mezbûr Mehmed Çavuş'a ulak hükmi yazıldı.

522

Vezir Mustafa Paşa'nın Kıbrıs'ta yaptığı tevcihler ile zahire ve mühimmât durumu hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; kalenin fethi için her türlü gayretin gösterilmesi; ayrıca Defter Kethüdâsı Peykârîoğlu Hasan'ın kendi istekleriyle Karaman'dan Kıbrıs'a geçirmeyi taahhüd ettiği ikibin adamdan ne kadarını geçirdiğinin bildirilmesi, henüz geçirmemiş ise taahhüdünün yerine getirilmesi; ayrıca Şam ve Halep taraflarından adam geçirmek için de gerekenin yapılması.

Aydın-zâde Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 19 Muharrem, sene: 979

Vezîr Mustafâ [Paşa'ya] hükm-i şerîf yazıla ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kıbrıs'da Defter Kethudâsı olan Peykârî-oğlu Hasan ve Baf Gönüllüleri Ağası Muhammed ve Kıbrıs Defter Emîni olan Mustafâ'ya sancak ve kethudâlık ve ağalık tevcîh olunup ve altı bin tûmârı olan Muhammed[e] ze'âmet ile defter emâneti olmak üzre ba'zı şürekâyla üç yüz on bin sikke

altuna kabûl ü iltizâm eyledükleri ecilden Kıbrıs Defterdârı Bâlî *dâme ulüvvühû* mukâta'a defterine kaydîdüp sûreti irsâl olunduğın ve re'âyânun sene-i sâbıkada alınacak harâcları afvolunmak recâ olunduğı iltizâm husûsı için olup hem iltizâm hem harâcla re'âyâ küllî muzâyaka çekdüklerin ve İskenderiyye Beğî Muhammed *dâme izzühû* kadirgalar ile gelüp ba'zı Trablus'a ve Ayas ve Payas ve Silifke İskeleleri'ne gönderilüp geldükden sonra top u yuvalak ve meteris ve sâyir mühimmât ne ise getürdilüp meteris kurulup kapudân *dâme ikbâlühû*ya bir semt ta'yîn olunup döğilmek sadedinde iken emr-i şerîf mücebince Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû*ya irsâl olunduğın ve etrâf u cevânibden zahîre getürmeğičün yiğirmi kadirga ile Rodos Sancağı Beğî Ahmed *dâme izzühû* serdâr ta'yîn olunup alıkonılduğın ve mâh-ı Zî'l-hicce'nün onyedinci güninde bi-inâyeti'llâhî te'âlâ Kıbrıs'a varup kal'a döğilmeğe mübâşeret olunduğın ve şimdilik zahîre müstevfî olup ihtiyâc olmaduğın" bildürmişsin. Ol bâbda her ne dinilmiş ise Pâye-i Serîr-i Sa'âdet-masîrüm'e arz u takrîr olunup ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. İmdi; Kapudânım Alî *dâme ikbâlühû* Donanma-i Hümayûn'la müşârun-ileyhe irsâl olunduğın müvecceh ve tevcîh olunan manâsib dahı münâsib olup makbûl-i şerîfüm olmışdur. Ammâ; ba'zı şurûtla vâkî olan iltizâm ahvâli için sâbıkâ defterdâra ahkâm-ı şerîfe yazılup irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâbıkâ gönderilen ahkâm-ı şerîfe mücebince amel eyleyüp dahı inşâ'a'llâhü'l-E'azz Hakk *sübhânehû ve te'âlâ* feth u fütûh müyesser eyledükde Beytül-mâl'e enfa' u evlâ ne ise vech ü münâsib olduğı üzre ol cânibe müte'allik olan mukâta'ât u iltizâm husûsları dahı görile. Hemân var kuvveti bâzûya getürüp kal'anun feth u teshîri ve a'dâ-yı bed-re'yün kahr u tedmîri bâbında ve sâyir dîn ü devlet-i ebed-peyvend-i husrevâneme müte'allik cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüp envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin. Şimdilik kal'anun feth u teshîri ehemmi mühimmâtından olmışdur; her ne vechile mümkün ü müyesser olursa bi-inâyeti'llâhî te'âlâ feth u istihlâsına sa'y ü ikdâm eyleyüp bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin ve ne vechile tedârük eyleyüp bi'l-fi'l ne hâl üzre olduğı ve küffâr-ı hâksâr asâkir-i nusret-şi'âr ile mukâbele vü mukâtelede ahvâli nice olmışdur; sâyir vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm eyleyesin ve mezkûr Peykârî-oğlı Hasan *dâme mecdühû* Karaman'dan kendü tevâbi' u levâhıkından irâdetleriyle iki bin âdem cezîreye geçürmeğe müte'ahhid olmışdı; te'ahhüd eyledüğü üzre ol mikdâr hâneyi cezîreye geçürmüş midür, nice eylemişdür? Sâbıkâ bu bâbda hükm-i hümayûnum irsâl olunup henüz dahı cevâbı gelmemegiğin te'ahhüd eyledüğü üzre ne mikdâr hâne geçürüp ve ne vechile tedârük eyledüğü ma'lûm olmamışdur. Eger henüz geçürmemiş ise bu husûsa mukayyed olup te'ahhüd eyledüğü husûsı icrâ itdüresin ve andan gayri Şâm ve Haleb etrâfından âdem geçürmeğe tedârük ne ise ahsen vechile tedârük idüp vâkî-ı hâl[i] arzyleyesin.

Kethudâsına virildi. 23 M., sene: 979

Diyârbekir beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Cezîre'den bir keşîş, hâşâ, sebb-i nebî eyledüğün bil[dür]düğünüzi kâdî-askerüm *edâma'llâhü te'âlâ efzâlehû* Pâye-i Serîr-i Ma'delet-masîrüm'e arzitmeğin muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzere katlolunmasın emridüp buyurdum ki:

Emrüm üzere muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzere mezbûrî siyâset idüp emrüm yerine varduğın bildüresiz.

524 *Yunus Çavuş'un, gemi yapımı için kestirilmesi emrolunan kerestenin ne durumda olduğu, sahillere indirilip indirilmediği ve nakliyesi için gemi mevcut olup olmadığını bildirmesi.*

Yazıldı.

Yûnus Çavuş'a hüküm ki:

Bundan akdem gemiler mühimmi için kesdürilmek emrolunan kereste yalıya indürilüp ihzâr olunmuş midür, nice olmışdur; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp emrüm üzere zikrolunan kereste yalıya indürilmiş midür, nice olmışdur, ne mikdâr kereste ihzâr olunup yalılara indürilmişdür ve ne zamânda indürildi, tahmîlî için gemiler var midür, nicedür; aslı ile vukû'ı üzere yazup bildüresin.

525 *Vezir Pertev Paşa'nın muharremin dokuzuncu günü Ağrıboz'dan yola çıkacağı bildirildiğinden Pertev Paşa Avlonya taraflarına geldiğinde Vezir Ahmed Paşa'nın kendisiyle haberleşip ona göre hareket etmesi.*

Yazıldı.

Hasan Çavuş'a virildi. 23 M., sene: 979

Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "işbu mâh-ı Muharrem'ün tokuzuncı gününde Ağrıboz'dan salınmak mukarrer eyledüklerin" i'lâm eylemeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda siz dahı göz kulak tutup anun gibi müşârun-ileyh Avlonya taraflarına varduklarında ne mahalle varılmak iktizâ iderse mûmâ-ileyh[1]e haberleşüp dahı fırsat elvirüp mahall iktizâ itdüğüne göre vech ü münâsib görüldüğü üzere asâkir-i nusret-me'ser ile mu'accelen varup dîn-i mübîn ve sâyir devlet-i ebed-rehînûme müte'allik umûrda bezl-i makdûr eyleyüp envâ'-ı yüz ahlıkları tahsîlinde mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve bu hükm-i şerîfüm vâsıl oldukda ne mahalde bulunduğunuz ve re[']y-i sâyi benüz ile ne mahalle varmak iktizâ ider ve bi'l-cümle a'dâ-yı hâksâr taraflarından vâkıf olduğunuz ahhâr-ı sahîha[yı] mufassal ü meşrûh yazup arzeylemekden hâlî olmayasız.

526

Kaptan Paşa'nın Avlonya'da gemiler için hazırlanan zifti donanmanın dönüşünde gemilere yükleterek beraber getirmesi.

Yazıldı.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 3 Safer, sene: 979

Kapudân paşa hazretlerine hüküm ki:

Bundan akdem Avlonya'da gemiler mühimmi için ihzâr olunan zifti inşâ'a'l-lâhü'l-E'azz Donanma-i Hümâyûn ile bu câniblere* avdet eylemek müyesser oldukda Avlonya kâdîsından taleb eyleyüp alup gemilere koyup bile getürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, inşâ'a'llâhü'l-E'azz Donanma-i Hümâyûn ile bu câniblere avdet müyesser oldukda Avlonya'ya uğrayup kâdîdan zikrolunan zifti alup gemilere vech ü münâsib görüldüğü üzere tevzî' eyleyüp bile getüresin.

حاشی

* Metinde - - - şeklidir.

527

Avlonya kadısının, Vezîr Pertev Paşa'ya, Avlonya'da gemiler için hazırlanan zifti donanmanın dönüşünde gemilere yükleterek getirmesi hususunda yazılan ve kendisine gönderilen hükmü muhafaza etmesi ve Donanma'nın görevi bitip dönüleceği zaman Pertev Paşa'ya iletip sözkonusu zifti teslim ederek Donanma ile getirilmesini sağlaması.

Avlonya kâdîsına hüküm ki:

Mukaddemâ gemiler mühimmi için ihzârı fermân olunan zifti Donanma-i Hümâyûnum bi-inâyeti'llâh bu câniblere avdet eylemek müyesser oldukda gemilere koyup bile getürmek için Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* hükm-i hümâyûnum yazılıp sana irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zifti ihzâr eyleyüp ve hükm-i hümâyûnumı hıfzeyleyüp inşâ'a'llâhü'l-E'azz anun gibi Donanma-i Hümâyûnum ile müşârun-ileyh bu câniblere avdet eylemek müyesser oldukda hükm-i hümâyûnumı îsâl eyleyüp vech ü münâsib gördüğü üzere zifti teslîm eylesin ki, gemilere tahmîl eyleyüp bile getüre. Ammâ; bu bâbda mukayyed olasin; Donanma-i Hümâyûnum bi-inâyeti'llâhî te'âlâ bu câniblere teveccüh eyleyüp avdet eylemeyince i'lâm eylemeyesin.

528

Sefer için Diyarbakır'a tâbi Pesyan, Bucyan ve Zilan aşiretlerinden ihrâcî istenen bin nefer kavvâs ve piyadeye karşılık adı geçen aşiretlerin vermeyi taahhiüt ettikleri on bin filorinin tahsil edilmesi.

Diyârbekir beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Sen ki beğlerbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mukaddemâ gönderilen hüküm-i hümayûnum mücebince Diyârbekir'e tâbi' Pesyân ve Bucyân ve Zilân Aşîretleri'nden sefer için kavvâs ihrâcî fermân olunup bin nefer kavvâs ü piyâde taleb olundukda; "Piyâde vü kavvâs virmeğe kudretimüz yokdur. Ammâ; on bin filori yaylakdan avdet olundukda virelüm." diyü cevâb virüp birbirlerine kefil ve kefâlet ü ıkrârları sebt-i sicill olduğın" bildürmişsin. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup zikrolunan tâyifeden emrüm üzre on bin altını tahsîl eyleyüp sen ki defterdârsın, Hazîne-i Âmirem için alup zabteyleyüp ve ne vechile tedârük olduğın yazup bildüresin.

529

Dubrovnik beylerinin, papa ile Kral Philippe'in Venediklilerle işbirliği yaptıkları hakkında bilgileri olmadığı ve Venediklilerin Girit, Körfös ve Kotor'da bulunan gemileri hususunda gönderdikleri bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; aynı şekilde bilgi edinilip gönderilmeye devam edilmesi.

Mezkûrun âdemlerine virildi. Fî 22 Muharremi'l-harâm, sene: 979

Dubrovnik beğlerine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "papa ile Filip nâm kral Venediklüler ile ittihâd üzre olduğ ma'lûmun olmadığı, Venediklünün Girit'de ve Körfös'de ve Kotor'da cümle yüz yigirmi pâre kadirğaları olduğın ve İspanya'dan gelecek kadirğalar henüz gelmedüğün" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne demiş isen ma'lûm oldu. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, min-ba'd dahı Südde-i Sa'âdetüm'e olan ubûdiyyet ü ihlâsun mücebince ol taraflara göz kulak tutup vâkıf olduğun ahabâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayup eyüce sahîha haber almağa sa'yeylesin.

530

Venedik baylosu Venedik taraflarında alıkonan Osmanlı tüccar tâifesinin salıverilip mallarıyla beraber sağ salım Memâlik-i Mahrûse'ye getirilmelerini garanti ettiği takdirde, Memâlik-i Mahrûse'de alıkonulup Venedik'e gitmelerine izin verilmeyen Venedikli tâcirlerin de aynı şekilde gönderilecekleri; ancak Venedikli tacirleri kurtarmak için böyle bir garanti verilip daha sonra hileli yollara sapılarak Osmanlı tacirleri salıverilmez veya canlarına ve mallarına en ufak bir zarar gelirse Venedik baylosunun sorumlu olacağı ve ağır şekilde cezalandırılacağı.

Yazıldı.

Venedik baylosına hüküm-i şerîf yazıla ki:

Âsitâne-i Sa'âdetüm'de arz-ı hâl gönderüp; "Mâbeynde adâvet eseri zuhûr itmedin ba'zı Venediklü re'îsler ve âdemler alıkonulup ekseri helâk olmuşdur. Bâkî kalanların halâsı

ahvâlin" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne ki i'lâm eylemiş isen mufassalen ma'lûm oldu. İmdi; eger adâvet zamânında ve eger itâ'atinüz eyyâmında tâyife-i tüccâra zulm ü te'addî olunduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm olmamışdır. Ammâ; adâvet zamânından mukaddem ol câniblerde olan tâyife-i tüccâra hılâf-ı ahd ta'arruz olunup esbâb ü emvâli girift olunmağla Memâlik-i Mahrûsem'de bulunan tâcirlerinüze memleketlerine gitmeğe ruhsat virilmemişti. Eyle olsa; tüccâr tâyifesinden ol câniblerde girift olanlar esbâb ü emvâli ile salıvirilüp emîn ü sâlim Memâlik-i Mahrûsem serhaddine îsâli husûsın uhdene alursan umûmen Memâlik-i Mahrûsem'de vâkı' olan tâyife-i tüccâra dahı icâzet-i hümayûnum ihsân olunup eger avlanup eger pârelenen gemidür ve eger içinde olan esbâbıdur; cümlesi girü reddolunmak mukarrerdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i şerîfüm müsted'âsınca ol cânibde alıkonılan tâyife-i tüccâr salıvirilüp esbâb ü emvâliyle Memâlik-i Mahrûsem'e gelüp vâsıl olmalarını mutazammın olursan bu taraflarda olan tâcirlerinüze umûmen icâzet-i şerîfem ihsân olunup esbâb ü emvâline dahl ü ta'arruz itmek isteyenler gereği gibi men' olunmaların muhakkak bilüp ana göre amel eylesin. Ammâ şöyle ki; bu taraflarda olan tâyifenüzün halâsı için tarîk-ı hîle vü hud'aya sâlik olup ol cânibde girift olan tâyife-i tüccâr bi't-tamâm halâs kılınmayup veyâhûd Memâlik-i Mahrûsem serhaddine esbâb ü emvâliyle emîn ü sâlim gelüp vâsıl olmadın yollarda dahl ü tecâvüz olunup mâllarına ve cânlarına zarar u gezend irişdürile, min-ba'd beyân idecek özrün makbûl olmayup cüz'î vü küllî her ne vâkı' olursa cümlesi senden sü'âl olunur; sonra envâ'-ı ikâbumla mu'âkab olmanı mukarrer bilüp ana göre tedârük eylesin.

531

Halep'ten Kıbrıs'a gönderilen ve gönderilecek olan barut hakkında Halep defterdarının gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; barut işlettilirmeye devam edilmesi ve Maraş'tan da barut getirtilmesi .

Yazıldı.

Haleb defterdârına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; " "Kıbrıs cezâresine barut lâzım olmağın ne mikdâr barut işlenürse gönderesin." diyü fermânım olmağın Kal'a-i Haleb'de olan barut-ı siyâh ve güherçile görildükde İstanbul kıntârı hısâbınca dört yüz toksan kıntâr barut-ı siyâh ve yüz* yetmiş dört kıntâr güherçile bulunup kal'a bi'l-küllîyye barutsuz kalmamak için iki yüz kıntâr alıkonılduğın ve iki yüz kıntârı der-sandûk olunup cezâyeye gönderilmek üzere olup mevcûd olan güherçile barut olunmak için kâr-hâne kurulup işlenmesine mübâseret olunup inşâ'ı'llâhü te'âlâ işlendiği gibi kal'ada alıkonılan iki yüz kıntârı dahı irsâl eylemek mukarrer olduğın" bildürmüşsin. İmdi; barut ziyâde mühimmâtıdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup mümkün olduğu üzere barut işledüp irişdürmekde ve Mar'aş cânibinden dahı vâfir u müstevfî barut getirdüp ihzâr eylemekde envâ'-ı sa'yü ikdâm eyleyüp barut husûsında ihmâl ü müsâheleyle tecvîz eylemeyüp bâb-ı ihtimâmında dakîka fevteylemeyesin.

532

Düşman donanmasının durumu, İspanya'dan gelecek olan gemiler, Avlonya'ya yapılacak düşman saldırıları, Draç Kalesi'ne yapılan saldırılar, zahire ile tutulan Dubrovnik gemileri ve diğer konularla ilgili Avlonya Azebleri ağasının mektubunun alındığı; düşmanın her türlü hareketinin izlenerek gelişmelerin bildirilmesi ve saldırı ihtimâline karşı uyanık olunması.

Yazıldı.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî gurre-i Safer, sene: 979

Avlonya Azebleri Ağası olan Kapudân Kara Hâce'ye hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Arnavud Memi ile küffârın iki kıt'a gemilerin alup içinde olan kefereden küffârın yirinden sü'âl idüp küffârın donanmaları ahvâlin ve İspanya'nun yüz on kıt'a kadirge ve altmış barça ve iki kıt'a kalyonı hâzır olup gelmeleri mukarrer olduğın ve kasdları Avlonya[ya] gelmek olmağla sen Avlonya[ya] varduğın ve sen seferde iken Venediklü'nün yigirmi beş pâre kadirge Draç Kal'ası'na gelüp kal'ayı toplayup ba'dehû Avlonya Kal'ası mukâbelesinde olan cezîre nihâyetinde er döküp münhezim oldukların ve Avlonya Azebleri Kethudâsı Cevher bir yarar dil tutup sen alduğın dil ile bile gönderdüğün ve zahîre ile tutulan Dubrovnik gemileri ahvâlin ve Avlonya azeblerinin hâllerin ve Nâzır-ı Emvâl Mahmûd'a gönderilen emr-i şerîfe iltifât eylemediğün, ümenâ vü ummâl zimmetlerinde kalan hakları ve mezbûrlara itdikleri hayfları görilmek için hükm-i hümayûnum virilmesin ve Cezâyir-i Garb Beğlerbeğisi Alî dâme ikbâlühûya Donanma-i Hümayûnum'a gelmek için gönderilen emr-i şerîfümü îsâl eylediğün" bildürüp ol bâbda her ne dimiş isen mufassalen Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrüm'e arz u takrîr olunup ılm-i şerîfüm muhît u şâmil olmuştur. İmdi; küffâr-ı hâksârdan gaflet câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Donanma-yı Hümayûnum'a mülâkî olmaksızın hükm-i şerîfüm vusûl bulursa mukayyed olup küffâr-ı hâksârın ahvâl ü [e]tvârı ve sâyir fikr-i fâsîd ve hayâl-i kâsîdi nedür, bi'l-fi'l ne mikdâr gemileri olup ve İspanya cânibinden mu'âvenet için kaç gemi gelüp ne mahalle () eyleyeceklerin tetebbu' eyleyüp ve sen bi'l-fi'l ne mahalle varup fikr ü tedârükün nedür, Donanma-i Hümayûnum'a mülâkî olduğunda ne asıl yire teveccüh müvecceh olduğın, vâkıf olduğın ahbârı dillerün takrîri ile muvâfakati var mıdır, nicedür, şimdiye dek küffâr vilâyetinden bir mahalle düşmemeğe sebeb nedür, ne hâldesin, yanunda levend gemileri yok mıdır, aslı nedür ve bi'l-cümle gereği gibi mukayyed olup küffâr-ı hâksârdan yarar dil alup ahvâl ü etvârına sıhhati ile vukûf u şu'ûr tahsîl eyleyüp ana göre fırsat elvirüp mahall iktizâ itduğine göre var kuvveti bâzûya getirüp eger küffâr-ı hâksârın memleket ü vilâyet[in] gâret itdirmek bâbında ve eger donanma-i hezîmet-âsârlarının kahr u tedmîri bâbında bezl-i makdûr eyleyüp vech ü münâsib olduğu üzere hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunmakda sa'y ü ikdâm eyleyüp dakîka fevteylemeyesin.

533

Adam öldürmeye teşebbüs, yaralama ve diğer bazı suçlarından dolayı Talende kazâsından Hüsrev'in yakalanarak küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Talende kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Hüsrev nâm kimesne kasaba-i mezbûrede gider iken Çerkes Hamza oğlu Dervîş bir yirde gizlenüp yanına vardukda yarak ile öldürmek kasdına üzerine varup şer'a da'vet olmasın taleb eyleyüp âdemler gönderildükde gaybet idüp gelmeyüp müslimânlar vech-i meşrûh üzre olduğına şehâdet idüp ve kasaba içinde serhûş gezüp voyvodaya mukâbele idüp ve Cezâyir çavuşlarından Velî nâm kimesneyi mecrûh idüp te'addî eyledüğün" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı onat vechile hakk üzre husamâ muvâcehesinde ber-mûceb-i şer' teftûş eyleyüp göresin; kazıyye arzulunduğu gibi olup vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at eyledüğü sâbit olursa sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe konıla.

534

Kefe'deki ümerâ-i Çerâkise ve sipahilerin, kendilerinin vilâyet kâtibi tarafından raiyyet kaydedilip öşr ve resm-i çift talep edilmesinden dolayı tâunu bahane ederek yerlerini terketmek üzere oldukları bildirildiğinden, bunların önüne geçilip istimâlet verilerek yerlerinde iskân edilmeleri; karşı çıkarlarsa Azak beyi ve Devlet Giray Han ile haberleşilerek haklarından gelinmesi.

Kethudâsına virildi.

Kefe beğine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "adada olan ümerâ-i Çerâkise ve sipâhîler; "Vilâyet kâtibi bizi ra'ıyyet kaydeyleyüp bizden öşr ve resm-i çift taleb idüp bunun emsâli tekâlîfe kudretimüz yokdur." diyi re'âyâyı idlâl eyleyüp tâ'un bahânesiyle adadan çıkup gitmek üzre oldukların şöyle ki; ısyân idüp âhar yire gitmek ihtimâli olursa yolların alup haklarından gelinmek bâbında Devlet Giray Hân *dâmet me'âlîhiye* nâme-i hümayûnum ve Azak beğine hükm-i şerîfüm gönderilmesin" arzylemişsin. İmdi; müşârun-ileyh hân *dâmet me'âlîhiye* nâme-i hümayûnum yazılup anun gibi adadan çıkup gitmek isterlerse tesliyet ü istimâlet ile yirlü yirlerine getirüp iskân itdürmeğe sa'yeyleyüp memnû' olmazlar ise haklarından gelinmek fermân olduğundan gayri Azak beğine dahı hükm-i şerîfüm yazılup Azak kurbinde olan Nogay Tatari ile karşılayup men' eylemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen dahı bu bâbda mukayyed olup anun gibi mezbûrlardan çıkup gitmek isterlerse mümkün olduğu üzre tesliyet ü istimâlet virüp yirlü yirlerinde iskân itdürmeğe sa'yeylesin. Eger memnû' olmayup beher-hâl adadan çıkup âhar yire giderlerse müşârun-ileyh ile ve Azak beği ile haberleşüp vech ü münâsib görüldüğü üzre haklarından gelmeğe envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin.

535

KeŒe beyi, KeŒe'deki ümerâ-i Çerâkise ve sipahilerin bazı bahânelerle yerlerini terketmek üzere olduklarını bildirdiğinden, gerekirse Azak beyinin de KeŒe beyine yardımcı olarak ümerâ-i Çerâkise ve sipâhîlerin yerlerini terketmelerine engel olunması.

Azak beğine hüküm ki:

KeŒe beği mektûb gönderüp şöyle arzeylemeğın; bu bâbda Devlet Giray Hân *dâmet me'âlîhiye* nâme-i hümayûnum yazılıp anun gibi adadan çıkup hârice gitmek isterlerse mümkün olduğı üzere tesliyet ü istimâlet ile yırlü yirlerine iskân itdürüp memnû' olmayup ısyân iderlerse haklarından gelmek emrüm olduğundan gayri mûmâ-ileyh Kâsım *dâme ızzühûya* dahı vech-i meşrûh üzere hük-m-i hümayûnum yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Sen dahı bu bâbda mukayyed olup anun gibi tâyife-i mezbûreden adadan çıkup âhar yire gitmelü olduklarında Azak kurbinde olan Nogay Tatarı ile dahı mu'âvenet lâzım olursa vilâyet-i Tat keferesinden ve kal'alardan kifâyet kadar âdem ve tüfenk-endâz taleb eyleyüp getürdüp mezbûrları karşılayup hârice gitmeğe komayup men' u def' eylesesin. Memnû' olmayup ısyân iderlerse vech ü münâsib görüldüğü üzere müşârun-ileyhimânun müşâveresiyle haklarından gelmeğe envâ'-ı sa'y ü ikdâmın zuhûra getüresin.

536

Silivri'de mîrî suyollarının yanlarında ve üzerlerinde bağ, bahçe, çukur, bina vs. ihdâsının yasaklanması.

Alî Çavuş'a virildi. Fî 22 Zi'l-hıccce, [sene:] 978

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Silivri'de vâkı' olan mîrî suyollarının yanlarında ve üzerlerinde ba'zı kimesneler bâğ u bâğçe eyleyüp ve ağaçlar diküp ve çukur ve tarlalar eyleyüp ve mezbele döküp zarar u ziyân eyledükleri i'lâm olundu. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı göresin; kazıyye arzulunduğı gibiye mîrî suyolları uğradukları yirlerde ikişer cânibinden üçer arşun ve üst yanından birer arşun –ki, cümle yedi arşun olur– hâlî koyup aslâ bir ferde bâğ u bâğçe vü ağaç garsitdurmeyüp ve çukur eylemeyüp ve bi'l-cümle eger binâ ve eger gayridür; kimesneye nesne ihdâs itdurmeyüp men' u def' eylesesin; memnû' olmazlarsa isimleriyle yazup bildüresin.

537

Vezir Sinan Paşa tarafından, bazı mahallerin muhafazasının Mekke şerîfine verilmesi, Yemen beylerbeyine terakkî ihsânı ve Habeş ahvâli hakkında gönderilen mektubun alındığı ve yapılanların münasib görüldüğü; Mısır ve Yemen'in ihtiyaçlarının tedariki, ıslah ve intizamı konusuyla Habeş taraflarının ıslahı için gayret gösterilerek gelişmeler hakkında bilgi verilmesi.

Ertoğdı Beğ'e virildi. 22 Zi'l-hicce, sene: 978

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Mekke-i Mükerreme şerîfi ile emîr-i Câzân ahvâlin ve Bece(?) vilâyetinin hükûmeti Sâbiye haddine değin mâbeynde olan mesâfenün(?) hıfz u hırâseti için müşârun-ileyh şerîf *dâmet me'âlîhinün* uhdesinde mukarrer olmağıçün hükm-i hümayûn gönderildiğün ve Yemen Beğlerbeğisi Behrâm *dâme ikbâlühû* ile Yemen'e fermân olunan üç bin tüfenklüye müsâ'ade olunmayup ulûfe vü tüfenk virilmeyüp beş-altı yüz mikdârı ancak tedârük olunup üç aylık mevâcibden ziyâde virilmediğün ve Kâ'ide nâm mahalle geldükde âsî kabâyıl üzerine hücum idüp muhârebe eyleyüp münhezim oldukların ve Hab(?) Kal'ası'nda olan asker-i İslâm ile haberleşüp hüsn-i va'deler eylemekle barut-hânesine âteş irişdürilüp cebe-hânesiyle bile ihrâk olup kal'a dahı teshîr olunduğün ve müşârun-ileyhün yararlığı ve yoldaşlığı zuhûr eylemeğün sâlyânesine yüz bin akça terakkî olunduğün ve Habeş ahvâlin" i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne ki tahrîr ü beyân olunmuş ise alâ-vechi't-tafsîl Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrim'e muhît u şâmil olmuşdur. İmdi; şerîf ahvâlin eyü tedârük olunmuş ve müşârun-ileyh Behrâm *dâme ikbâlühûya* tevcih olunan yüz bin akça terakkî makbûl-i şerîfüm olup Habeş ahvâli için hod sâbıkâ mufassal ahkâm-ı şerîfe yazılıp gönderilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vardukda, arzeylediğün üzre zikrolunan mevâzı'un hıfz u hırâseti için müşârun-ileyh şerîf *dâmet me'âlîhiye* ta'yîn eyleyüp mümkün olduğı üzre tesliyet eylesin ve mûmâ-ileyh Behrâm *dâme ikbâlühûya* ta'yîn olunan yüz bin akça terakkîsin makbûl-i şerîfüm olduğün haber virüp tenbîh eylesin ki, vilâyet-i Yemen'ün zabt u rabtında ve sayır umûrında mücidd ü merdâne olup hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra'yyet bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâm üzre ola ve Yemen'e müte'allik olan eger kul gönderilmekdür ve eger mevâcibdür ve bi'l-cümle cemî' umûrı ne ise inşâ'llâhü'l-E'azz mahmiyye-i Mısır'a vusûl buldukdan sonra vech ü münâsib görüldüğü üzre tedârük ü irsâl eyleyüp eger vilâyet-i Yemen'dür ve eger mahmiyye-i Mısır'dur ıslâh u intizâmı bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin ve vilâyet-i Habeş ahvâliyiçün gönderilen evâmir-i şerîfem mücebince amel eyleyüp ol cânibün dahı mümkün olduğı üzre ıslâhı husûsında sa'y ü ikdâmın zuhûra getüresin ve lâzümü'l-arz olan ahvâli i'lâmdan hâlî olmayasın.

538

Harput beyi ve kadısı hakkında vuku bulan şikâyetler üzerine her ikisinin de görevlerinden azledildikleri; kendilerinin ve adamlarının umûmen teftiş olunması ve üzerlerine sabit olan hakların alınıp sahiplerine iade edilerek sûret-i sicillerinin gönderilmesi.

Yayabaşılıktan çıkan Ahmed Çavuş'a virildi. 20 Zi'l-hicce, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki ve Âmid kâdîsına:

Sen ki beğlerbeğisin, mektûb gönderüp; "Harput re'âyâsı sana varup sancakları beğî olan Mehmed *dâme izzühûdan* şikâyet ü tezallüm itdüklerinde mektûb ü âdem gönderüp

vardukda, şikâyet idenlerün birine bin değnek urup ol darbdan fevtolduğın vârisleri i'lâm eyledüklerin ve sancağında buğdayun müddi beş ay va'de ile yüzer akça ve penbenün batmânı kırkar akçaya satılır iken buğdayun müddin yüz seksener ve penbenün batmânın yüzer akça üzerine re'âyâya salup akçaların taleb idüp ve ba'zı karyelere galle virmiş değil iken kâdî ile ittifâkan; "Her karyeye yüz müd ve dahı ziyâde tereke virdüm." diyü sicill idüp anlardan dahı bahâsın taleb idüp alanlar; "Cebren üzerimüze bıraktı; edâsına kâdir değilüz." almayanlar; "Kâdî beğre mu'âvenet idüp gaybetimüzde sicill itdürmişdür; virmeğe kudretimüz yokdur." diyü feryâd idüp; "Tereke re'âyâ üzerine tarholunmaya." diyü defe'ât ile ahkâm-ı şerîfe gönderilmekle tekrâr mektûb ü âdem gönderüp varduklarında; "Şikâyete gelen re'âyânun üzerine müsellaḥ(?) âdemlerin gönderüp üç nefer âdemlerimüzi katlitedürüp bundan gayri nice te'addîsi vardır." diyü tekrâr re'âyâ gulüvv idüp müşârun-ileyhe mektûb ü âdem gönderilmekle men' olunmayup; "re'âyânun ba'zı ehl ü evlâdı ile âhar vilâyete perâkende olup zulm ü te'addîsi mukarrer olduğın" etrafında olan beğler dahı mektûblarıyla sana i'lâm idüp ve mu'temed âdemler haber virüp ve re'âyâ; "Hakkımız icrâ olunmaz ise perâkende olmamız mukarrerdür." diyü bildürdüklerin" i'lâm eylemişsin. İmdi; müşârun-ileyh beğ ve kâdî azlolunup umûmen teftîş olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhimâ beği ve kâdî[yı] ihzâr eyleyüp eger müşârun-ileyhimâdan ve eger âdemlerinden da'v[â]-yı hakk idenler ile berâber idüp dahı bir def'a şer'le sorulup faslolmuş olmayup on beş yıl terkolunmayan da'vâların ber müceb-i şer'-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresiz; arzolunduğı üzre zulm ü te'addîler[i] sâbit oldukdan sonra müşârun-ileyhimânun ve âdemlerinün zimmetlerinde sübût bulan hukûkı ashâbına bî-kusûr alıvirdükden sonra eger müşârun-ileyh beğün ve eger âdemlerinün üzerlerinde ne makûle hukûk sübût bulup zulm ü te'addîleri ne olduğın ve kime hakk alıvirildüğün yazup sûret-i sicillerin gönderesiz.

539 *Ahyolu'nun Sırt köyünden, adam öldürme suçuyla küreğe mahkum olup kürekte firar eden Dîmo'nun yakalanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Ahyolı kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Sırtköyi dimekle ma'rûf karyeden Dîmo nâm zimmî karye-i mezbûreden Tali nâm zimmîyi katleylediğı sâbit olmağın tutulup küreğe konulmuş iken hâlâ gaybet eyleyüp girü ol cânibe varduğı i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrı tettebbu' eyleyüp elegetürüp dahı yarar âdemlere koşup kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

540 *Kandıra kazâsında buldukları defineyi aralarında paylaşan şahıslarla bunlardan birinin elinden defineyi zorla aldığı söylenen Kocaeli sancağı sübaşılarından Mustafa'nın teftîş edilip definenin ortaya çıkartılması.*

Süleymân Paşa Müderrisi İshâk'a ve Kandırı kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kandırı kazâsına tâbi' Balabanlu nâm karyeden Lutfullâh ve Abdülcelîl ve Ahmed ve Mûsâ nâm kimesneler için defîne bulup mâbeynlerinde tevzî' u taksîm eyledükleri şâyî' olmağın İskende[r] Çavuş mübâşereti ile teftîş olunup mezbûr Lutfullâh ıkrâr eyleyüp mâl-ı defînenen kendüye virilen hissa Kocaili Sancağı Sübaşları Timürhân oğlu Mustafâ cebren* elinden alduğın ıkrâr eyledüğün" bildürmüşsin. İmdi; husûs-ı mezbûr[1] teftîş için Mâliyye cânibinden mufassal hükm-i hümayûnum yazılup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ *zîde kadruhû* irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, Mâliyye tarafından virilen hükm-i hümayûnum mücebince bu bâbda mübâşir olanları ihzâr eyleyüp onat vechile gereği gibi teftîş eyleyüp şer'le ve kânûn ile îcâb iderse örf-i ma'rûf ile ahvâllerin görüp fi'l-vâkı' defîne buldukları vâkı' ise ne mikdâr nesne bulunupsa ve kimler alduğın aslı ile ma'lûm idinüp mezbûr çavuşum mübâşeretiyle zuhûra getirüp tahsîl itdürüp ne mikdâr nesne olursa der-kîse itdürüp mühürleyüp mezbûr çavuşumla ve yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz. Ammâ; bu bahâne ile mübâşir olanlar kimesneden ahz ü celb eylemekden ve hılâf-ı [şer'] u kânûn kimesneye zulm ü te'addî olunmakdan ve örf-i ma'rûf [ile] telef-i nefis olmakdan ziyâde hazer eyleyüp arza muhtâc olan husûsı yazup bildüresiz.

* Metinde şeklindedir.

541 *Zimmetinde bulunan mîrî malı vermeyip israf eden Musul Âmili Cârullah oğlu Mehmed'in tutuklanarak emlâk ve eşyasının satılıp mîrî malın tahsil edilmesi.*

Ahmed Çavuş'a virildi. 20 Zi'l-hucce, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb Imâdiyye Hâkimi Sultân Hüseyin *dâmet me'âlihi* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Musul Âmili olan Cârullâh oğlu Mehmed'ün zimmetinde emvâl-i mîrî olup edâ eylemedin evler binâ idüp emvâl-i mîrîyi telef eyleyüp isrâf eyledüğün" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Göresin; kazıyye arzulunduğı gibi olup zimmetinde emvâl-i mîrî varsa emlâk ü esbâbın fûrûht itdürüp zimmetinde olan mâlî tahsîl eyleyüp alup dahı mezbûrî kayd ü bend ile () zimmetinde ne mikdâr mâl bâkî kalduğın yazup bildüresin.

Yemen vilâyeti ve civarının fethini müteakip Kevkeban Kalesi'nin muhasarasının ertelenmesini fırsat bilen Mutahhar'ın isyanının bastırılarak hakimiyetin tesis edilmesinden dolayı Vezîr Sinan Paşa'ya müzehheb kılıç ve hil'at verildiği, Yemen vilâyeti dahil olmak üzere Mısır memâlik-i tevcih ve terakkî-ihsan edildiği; kendisinin de gerek Yemen ile ilgili askerî vs. husûsların tedarikinde, gerek reâyânın refahı, mallarının korunması, zalimin cezalandırılıp mazlumun himayesinde, gerek memleketin muhafazası ve Hazîne'nin zenginleştirilmesi ve gerekse Haremeyn-i Şerîfeyn fukarasının ihtiyaçlarının temini ve hac yolunun güvenliğinin sağlanmasında gereken gayreti göstermesi.

Ertoğdı Beğ'e virildi. 22 Zi'l-hucce, sene: 978

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlen Yemen Beğlerbeğisi Behrâm dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "vilâyet-i Yemen serhaddine dâhıl ve ol diyâr-ı celîlü'l-i'tibâra vâsıl olaldan berü; "Câhidû fi-sebîli'llâhi bi-emvâliküm ve enfüsiküm" mûcib-i şerîfi üzere ırz-ı dîn-i metîn ve nâmûs-ı şer'-ı mübîn-i Seyyidü'l-mürselîn[e] müte'allik umûrda cân u başla çalışup meydân-ı heycâ vü kıtâlde kemâl-i heyecân ü a'mâl gösterüp bundan akdem Memâlik-i Mahrûsem'de dâhıl olan vilâyet-i Aden ve memâlik-i Yemen bir def'a fetholunup cümle meşâyıh u ümerâ ve re'âyâ vü berâyâsı itâ'at-pezîr olup lâkin muhâsara-i Kevkebân te'hîr olunmağla Mutahhar-ı bed-ahter fırsat bulup her birini idlâl ile mâbeynlerinde ihtilâl virmeğîn girü câdde-i itâ'atden udûl ve husûn-ı isyâna dühûl idüp muhâsara niyyetinden ferâgat olundukdan sonra tekrâr aktâr-ı vilâyetde olan eşrâr fesâda bâdî olan serdârlarıyla medâr-ı helâk ü demâr kılınup haklarından gelinüp meşâyıhdan beş yüz mikdârının rehîneleri alınup kadîmden Memâlik-i Mahmiyye-i Hâkâniyye'ye ilhâk olunan bilâd ü bikâ' ve zıyâ' u kılâ' bi-ınâyeti'l-Meliki'l-Hallâk bi'l-külliyeye feth u teshîr ve vücûd-ı habâset-âlûd-ı eşrârdan tathîr olunup düşmen eline düşen top u yarak cümle erbâb-ı bağy ü nifâkun ellerinden alınup kemâ-kân yirlü yirine vaz' ve vilâyet-i Yemen bi'l-külliyeye zabtolunup ol cânibden alâka bi't-tamâm kat' olundukdan sonra bu sene-i mübârekede huccâc-ı zevi'l-ibtihâc ile hâcc-ı şerîf-i seyyidü'l-minhâca teveccüh eyledüğünüz" bildürmişsin. Ve bi'l-cümle eger sizün mektûbunuzda ve eger müşârun-ileyhün mektûbında her ne ki tahrîr ü tahbîr olunmuş ise nakîr u kıtmîr Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrim'e arz u takrîr olunup ılm-i şerîf-i âlem-şümûl-i husrevânem alâ-vechi'l-kâmil muhît u şâmil olmuştur; yüzün ağ olsun. Cibillet ü nihâdunda merkûz olan âsâr-ı celâlet ü kiyâset ve etvâr-ı firâsetden* me'mûl olan dahı bu idi ki, el-hamdü li'llâhi's-Şekûr ahsen vechile hayyiz-i zuhûrda şeref-sudûr buldı. İmdi; bu atıyye-i ilâhiyye ve mevhibet-i behiyyenün şükrânesi içün eyyâm-ı saltanat-ı hümayûn ve hengâm-ı hılâfet-i ma'delet-füzûnumda âmme-i re'âyâ âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olmaları kusvâ-yı âmâl-i meserret-mâl olup ale'l-husûs Haremeyn-i Şerîfeyn ve Makâmeyn-i Muhteremeyn'de mücâvir ve hulûs-ı dil ile tâyif ü zâyir olan eşrâf-ı tavâiyün i'tâ-i vazâyif-i nezâyifi ve muhâfaza-i bilâd ü nevâhî ve infâz-i evâmîr ü nevâhî zimmet-i himmet-i şâhâneme lâzîm ü lâzîb ve şîme-i kerîme-i pâdişâhâneme mütehattim ü vâcib ve hıfz-ı hudûd-ı memâlik-i kâsiye "Lâ-mülke illâ

bi'r-ricâl" fahvâsınca vefret-i asâkir-i muntazamü'l-ahvâle menût ve intizâm-ı ahvâl-i asâkir *"Lâ-ricâle illâ bi'l-mâl"* müsted'âsınca kesret-i mâla merbût olup bu merâm-ı sa'bû'l-menâlin itmâmına ve ahkâm-ı sa'âdet-me'âlün ahkâmına havze-i hükûmet ve eşî'atü'l-aktârumda munderic olan medâyin ü emsârdan mahmiyye-i Mısır-ı Kâhire evlâ ve vilâyet-i Yemen mülhakât-ı memâlik-i Mısriyye'den olmağa ahrâ ve kadîmü'l-eyyâmdan muhâfaza-i Mısır'a vüzerâ-yı ızâmdan biri irsâl olunmak sünnet-i seniyye-i ecdâd-ı âlî-nijâd-ı vâcibü'l-ihtirâmum olup senün dahı vüfûr-ı kiyâset ü celâdet ve hüsn-i firâsetüne ve ol diyârun bilâd ü bikâ' ve kılâ' u zıyâ'ına ve anda lâzım olan kulun mevâcibine ve sâyir mühimmâtına ve bi'l-cümle tefâsîl-i ahvâline vukûf u ıtlâ'una i'timâd-ı hümâyûnum olmağın hakkında mezîd-i avâtuf-ı bâhire-i husrevânem zuhûra getirüp şemşîr-i müzehheb ve hıl'at-i fâhire ihsân ve mutasarrıf olduğun vezârât sâlyânesine iki yüz bin terakkî inâyet idüp vezâretle Mısır-ı Kâhire eyâletin sana tefvîz u taklîd eyleyüp **buyurdum ki:**

Vardukda, irsâl olunan libâs-ı fâhireyi giyüp ve şemşîr-i zafer-me'seri takınup dahı emr-i şerîfüm üzre toğrı mahrûse-i Mısır'a varup mahrûse-i mezbûreyi ve ana müte'allik medâyin ü nevâhî medâyin ü emsâr ve nevâhî [vü] aktârı hıfz u hırâset ve zabt u himâyette kemâl-i adâletle kıstâs-ı şer'-ı kavîmi mahmî ve mikyâs-ı kânûn-ı kadîmi mer'î kılup vilâyet-i Yemen'e müte'allik mühimmâtdan eger kul gönderilmekdür ve eger anların mevâcibi ve sâyir levâzimi ve ihrâcâtı irsâlidür; vakti ve mevsimi ile tedârük ü îsâlinde şitâb ü isti'câl eyleyüp ve ol cânibde olan eger atlu ve eger piyâde kullarum ve sâyir ecnâd-ı nusret-mu'tâdumun zabt u rabtında ve Haremeyn-i Şerîfeyn fukarâsına îsâli lâzım olan gallât ve sâyir levâzim ü mühimmâtdur; ahsen vechile tedârük idüp ol bâbda muktezâ-yı rızâ-yı Bârî-i Müte'âl her ne ise icrâsına an-samîmi'l-bâl sa'y-i meşkûrda ihmâl ve avk u te'hîr ile imhâl eylemeyüp alâ-eyyi hâlin vakti ve mevsimi ile iblâğ u irsâl eyleyüp ve muhâfaza-i bilâd ve tevfir-i Beytül-mâl'de ve terfih-i bâl-i re'âyâ-yı mütezacciru'l-ahvâlde hukâm ü vülâta hadd-i i'tidâlden tecâvûze ruhsat u mecâl vermeyüp muktezâ-yı şer'-ı şerîf ile dâyimâ mazlûma i'ânet ve zâlîme ihânet ve icrâ-yı ahkâm-ı siyâset ve tedbîr-i umûr-ı hükûmetde taksîr ve te'dîb ü siyâset lâzım olanların te'hîr eylemeyüp ve minhâc-ı hacc-ı şerîf-i müstevcibü'l-ibtihâc ve sâyir tarîk-ı sedîdü'l-minhâcun emn ü emânında ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânında ve bi'l-cümle vilâyet-i mezbûre ve memâlik-i Yemen'e müte'allik umûrun vech ü münâsib görüp vâkıf u muttali' olduğun üzre tedbîr ü tedârükünde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen zuhûra getüresin. İnşâ'allâhü te'âlâ sâ'yün meşkûr ve dâyimâ nazar-ı ferhunde-eserüm ile manzûr olup vilâyet-i Mısır ile Yemen ahvâli tamâm intizâm bulup mazarrat-ı erbâb-ı fesâd ve te'addî-i bed-nihâd-ı hasâret-fercâmdan halâs müyesser oldukdan sonra Südde-i Sa'âdet-bünyânım'a gelüp Dîvân-ı Âlî-şânım'da sâyir vüzerâ-i ızâm-ı zevi'l-ihtirâmum silkinde nizâm-ı tâm bulmağla mukzı'l-merâm olup re'y-i sâyib-rezîn ve fikr-i sâkıb-rasîn ile tedbîr-i umûr-ı cumhûr-ı enâm kılmakda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyesin ve bu emr-i vâcibü'l-ittibâ'um sana ne gün ne mahalde vusûl bulup mahall-i me'mûra ne târîhda teveccüh eyledüğünü mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

* Metinde **فرسته** şeklindedir.

543

Mısır'a gidecek olan Erdoğdu Kethüda ve adamlarının İskenderiyye'den Antalya'ya gelen ve orada alıkonulan Süveydan Reis'in kalitesine bindirilerek İskenderiyye'ye ulaştırılması.

Mezkûr Ertoğdı Kethudâ'ya virildi. Fî 20 Zi'l-hucce, [sene:] 978

Antâliyye kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem; "İskenderiyye'den Antâliyye'ye gelen Süveydân Re'îs kalitesin alıkoyup emr-i şerîfüm varmayınca salıvmayesin." diyü emrüm olup hâlâ Vezîrüm Sinân Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kethudâsı Ertoğdı Kethudâ *zîde kadruhû* mahmiyye-i Mısır'a ba'zı mühimmât için irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan kaliteye müşârun-ileyhi yoldaşlarıyla koyup re'îse tenbîh eylesen ki, İskenderiyye'ye iletüp îsâl eylesen.

544

Hacıbeyli tâifesinden, harami oldukları belirlenen isimleri yazılı onüç şahsın, kendilerini yakalayan Antep züamâsından Birecik Emîni Mehmed tarafından bir kısmının Birecik beyine bir kısmının da Birecik sübaşısına teslim edildiği, ancak cezaları verilmeden salıverildikleri bildirildiğinden, sözkonusu şahısların buldurularak müstahk olanların siyaset edilip diğerlerinin Kıbrıs'a küreğe gönderilmesi.

Muslî Çelebî'ye virildi. 20 Zi'l-hucce, [sene:] 978

Birecik ve Ayntâb beğlerine ve kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ Ayntâb zü'amâsından Birecik Emîni olan Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "bundan akdem tâyife-i Hâcîbeğli'den Yûsuf bin Süli ve Memi bin Bekir ve Kalender bin Kâdî ve Alî bin Mahmûd ve Haydar bin Ahmed ve Alî Eslemez ve Züftî(?) bin Cezîre ve Mehmed bin Süli ve Mehmed bin Mustafâ ve Dervîş bin Süli ve Alî bin Cezîre ve Ahmed bin Alî ve Mehmed bin Züftî(?) nâm harâmîleri bir tarîkla elegetürüp harâmîlikları şer'le üzerlerine sâbit olup sicill olunup zikrolunan harâmîlerün bir kaçın hıfzıtmemişçün Birecik sübaşısına teslim eylemiş iken ve yedi neferin sen ki Birecik beğisin, Haleb muhafazasında iken sana gönderüp mezbûrların cezâları virilmedin girü birer tarîkla itlâk olundukların" i'lâm itdüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her biriniz tamâm mukayyed olup zikrolunan harâmîleri kimler itlâk itmişdür; bi'l-cümle her kim itlâk itmiş ise müşârun-ileyh Muhammed *zîde kadruhû* mübâşeretıyla buldurup getürdüp dahı sicilde mastûr olan harâmîlerün şer'le siyâsete müstehikk olanların siyâset itdükden sonra siyâsete müstehikk olmayan mücrimlerini küreğe konılmak için müşârun-ileyhe teslim eylesen ki, Kıbrıs kapudânına alup gidüp teslim itdüğüne temessük ala.

545

Mısır'la ilgili dirlik, gedik, cihet vs. hususlar için daha önce Mısır beylerbeyine gönderilen hükümlere itibar edilip gereğinin yapılması.

Ertoğdı Beğ'e virildi. 26 Zi'l-hicce, [sene:] 978

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem Mahmiyye-i Mısır'a müte'allik dirlik ü gedük ü cihât ve sâyir ahvâl için Mısır beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe yazılup ba'zı kimesnelere virilmiştir.

Buyurdum ki:

Vardukda, anun gibi dirliğe ve sâyir bir husûs için ahkâm-ı şerîfe ibrâz eyleyen[lere]; "Ahkâmlar bana yazılmamıştır; tecdîde muhtâcdur." dimeyüp virilen ahkâm-ı şerîfe mücebine müstehakk oldukları ne ise vech ü münâsib görüldüğü üzre tevcîh eyleyüp lâzimü'l-arz olur husûs varsa yazup bildüresin.

546

Anavarin Kalesi'nin bitişiğinde kaleye zarar verecek şekilde evler yaptığı duyulan Mustafa'nın yaptığı evlerin yıktırılması.

Mora beğine ve A[na]varin kâdîsına hüküm ki:

Mustafâ demekle ma'rûf kimesne Anavarin Kal'ası'nda dîvâr kurbinde bir burgaz yapup kal'a üzre havâle idüp ve yir yir dîvârın delüp ağaçlar sokup kal'aya zarar virüp ve kal'anun sarnıcın dahı evleri içine alup ve bir cânibin dahı sundurma idüp câmi'-ı şerîf üzerine havâle olduğu Südde-i Sa'âdetüm'de istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda göresiz; arzolunduğu gibi olup kal'aya ol vechile zarar gelür evler binâ itmiş ise yapduğı evleri yıkup dahı vukû'ı üzre mufassal yazup arzeyelesiz.

547

Mısır'dan Antalya'ya gelen mîrî kalitenin Südde-i Saâdet'ten görevli gelinceye kadar salıverilmemesi.

Kapu ağasına hîdmet iden kapucıya virildi.

Antâliyye kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i Mısır'dan gelen mîrî kalite[yi] Südde-i Sa'âdetüm'den âdem varmayınca salıvirmeyüp alıkomak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre zikrolunan kaliteyi alıkoyup Südde-i Sa'âdetüm'den âdem varmayınca salıvirmeyesin.

548

Peçuy Beyi ve vilâyet muharriri olan Muhammed'in tahrir esnasında havâss-ı hümayûna tâbi bazı köyleri ve mezraaları kendi oğullarına, Kâtip İbrahim'e ve başkalarına verdiği bildirildiğinden, bu durum doğruysa verilen köy ve mezraaların geri havâss-ı hümayûna zaptettirilmesi ve kimseye istihkakından fazla timar tevcihi yapılmaması.

Kethudâsına virildi. Fî 28 Zi'l-hucce, sene: 978

Budun beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâlâ Peçuy Beği olup muharrir-i vilâyet olan Muhammed *dâme izzühû* havâss-ı hümayûnumdan ba'zı kurâ vü mezârî'ı kendü oğullarına ve Kâtib İbrâhîm'e ve gayra virdüğü i'lâm olundu. İmdi; havâss-ı hümayûnum ifrâz olunup âhara virilmeğe sebep nedür?

Buyurdum ki:

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi havâss-ı hümayûnumdan âhara virilmiş kurâ vü mezârî' varsa neferâta virilenden mâ'adâ eger oğullarına ve eger kâtibine ve eger ümerâ vü zü'amâyâ ve gayra ve bi'l-cümle her kime virilmiş ise girü havâss-ı hümayûnum için zabıtdüresiz; hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât dandır; gaflet eylemeyüp kadîmî hâss* olan kurâ vü mezârî'ı girü havâss-ı hümayûnum için zabıtdürmeyince olmayasız; ve lâzimü'l-arz olan husûsı yazup bildüresiz. Ol kimesnelere âhar düşenden bedellerin viresiz ve müşârun-ileyh Muhammed *dâme izzühû* kendü terakkîsin fuzûlî oğullarına bildürüp ana bedel ifrâzdan istihkâklarından ziyâde tevcih eyledüğü tûmârları dahı havâss-ı hümayûnum için zabıtdürüp berâtlarının eski yazularından ziyâde aslâ nesne vermeyesiz.

* Metinde şeklindedir.

549

Niğbolu sancağının tahririnden vazgeçildiğinden, icmal ve mufassal defterlerinin Südde-i Saâdet'e gönderilip muharrir olan kadının aslî görevine dönmesi.

Çavuşa virildi. Fî 27 Zi'l-hucce, sene: 978

Niğbolu muharririne hüküm ki:

Bundan akdem Niğbolu sancağı tahrîri emrüm olup livâ-i mezbûrun icmâl ü mufassal defterleri virilmiş idi. Hâlen tahrîrden ferâgat olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, livâ-i mezbûrun icmâl ü mufassal defterlerin bir kîseye koyup mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp dahı sen kazâna varup icrâ-i ahkâm-ı şer'ıyye idesin.

550

Hisar erlerine zulmettiği yolunda Şam Kalesi dizdârı hakkında yapılan şikâyetin araştırılıp aslı olup olmadığının bildirilmesi.

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 27 Zi'l-hucce, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Şâm Kal'ası dizdârı olan kimesnenün hısâr-erlerine te'addîsi olduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrun ahvâlin teftîş eyleyüp göresin; fi'l-vâkı' zulm ü te'addîsi var mıdur, nicedür, ne makûle zulm ü te'addîsi vardır, aslı var mıdur, yohsa gayr-i vâkı' mıdur; aslı ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzre yazup bildüresin.

551 *Akşehir kazâsında ortaya çıkan suhte tâîfesinin üzerlerine varılıp yakalanması ve suçu sabit olanların şer'an lâzım geldiği şekilde cezalandırılması.*

Bu dahi.

Akşehir kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda ba'zı sùhte tâîyefesi zuhûr idüp fesâd ü şenâ'at eyledükleri istimâ' olunmağın taht-ı kazânda olan bölük halkından ve yeniçeriden hıdmet[e] ta'yîn olup varmayanlardan mâ'adâ sipâhî varsa anlar ile ve il-eri ile üzerlerine varup elegetürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup hıdmete ta'yîn olunan sipâhî vü yeniçeriden varmamış kimesneler varsa anlardan mâ'adâsıyla ve il-eri ile cem'ıyyet ile anun gibi zuhûr iden ehl-i fesâd sùhtenün üzerine varup ehl-i fesâdı elegetürüp dahi fesâd ü şenâ'ati şer'le sâbit olanların [haklarında] şer'le lâzım geleni icrâ itdürüp memleket ü vilâyetden fesâd ü şenâ'atlerin def' u ref' eylemeğe sa'y ü ihtimâm eyleyesin. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunup celb ü ahz olunmakdan ve ehl-i fesâda himâyet olunmakdan hazer eyleyesin.

552 *Hımıs ile Şâm arasında bulunan ve hacıların uğrak yeri olan Hasye ve Şems kaleleri müstahfızlarının mevâciblerinin vâsıl olur yerlerden gönderilmesi.*

Ahmed Çavuş'a virildi.

Şâm defterdârına hüküm ki:

Hımıs beği mektûb gönderüp; "Hımıs ile Şâm mâbeyninde vâkı' olan Hasye ve Şems nâm kal'alar huccâcun uğurında olup müstahfızları; "Leyl ü nehâr hıfz u hırâset eyleyüp za'îf ve fakîru'l-hâl olmuşlardır." diyü mevâcibleri vâsıl olur yirden salınmasın recâ eyledüklerin" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan kal'alar müstahfızlarınun mevâciblerin vâsıl olur yirlerden salup mevâciblerin îsâl eylemeyince olmayasın.

Niğbolu'dan Kara Hasan ve Rahova'dan Muhzır Hasan'ın âdet-i ağnam toplamaya gelen kullar ve voyvodalarla birlikte ahaliye ve tüccar tâîfesine baskı yapıp rencide ettikleri yolundaki şikâyetlerin incelenmesi ve suçlu görülürlerse adı geçenlerin tutuklanarak küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Rahova kâdîsına ve Nâzır Pîrî Çavuş'a hüküm ki:

Eflak voyvodasıyla mektûb gönderüp; "Niğbolı sâkinlerinden Kara Hasan ve Rahova sâkinlerinden Muhzır Hasan nâm kimesneye âdet-i ağnam cem'ine gelen kullar voyvodalar ile mübâşir olup ve müşârun-ileyh voyvoda rencide eylemekden hâlî olmayup re'âyâ vü berâyâ ve tüccâr tâîfesi te'addîlerinden âciz olup rencide eylemekden hâlî olmayup haklarından gelinmezse perâkende olmak mukarrer olup küllî zararları olduğın" i'lâm eylediğünüz ecilden mezbûrlar elegetürölüp ahvâlleri görilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûrların ahvâlin onat vechile hakk üzre göresiz; kazıyye arzolunduğı

gibi olup fesâd ü şenâ'atleri olup kendü kolaylarında gelüp fukarâyâ tolaşup şirret ü telbîs eyledükleri sâbit olursa mecâl vermeyüp yarar âdemler ile mukayyed ü mahbûs üzerlerinde sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, küreğe konıla.

Vezir-i azamın yaptıracacağı binada kullanılmak üzere Trefçe(?) yakınlarında bulunan alaca mermerden bir miktar mermerin kira hayvanlarıyla İstanbul'a getirilmesinde, bu işle görevli kişilere yardımcı olunması.

Yenibâzâr ve Vulçitrın ve Priştine kâdîlarına ve Pîrî Nâzır'a hüküm ki:

Hâlen Trefçe(?) nâm kasaba kurbinde alaca mermer bulunup düstûr-ı ekrem *ilâ-âhırîhî* vezîr-i a'zam binâsı mühimmi için bir mikdâr mermer ihrâc ve kirâ tavarlarıyla mahrûse-i İstanbul'a getürmeğičün Tımişvar çavuşlarından Dervîş ile Üstâd Mehmed nâm kimesne ol cânibe irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup eger mermer ihrâcında ve eger akçasıyla kirâ tavarların tedârük eylemekde ve eger sâyir husûslarda gereğı gibi mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp kirâ tavarlarına onar-on ikişer kıntâr mermer tahtaların tahmîl itdürüp mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüya* îsâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ü ikdâminuz zuhûra getüresiz. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâl eylemeyüp bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz ve her biriniz ne vechile tedârük eyleyüp ne kadar kirâ tavarların tedârük eyleyüp kirâ tavarlarına ne kadar tahta ve her tahta kaçâr kıntâr olduğın mufassal yazup i'lâm eylesesiz ki, geldükde ana göre taleb oluna. Ammâ; bu bâbda mukayyed olup kirâ tedârükünde re'âyâ ile kavleyleyüp kurşun kirâsına kıyâs eylemeyüp hüsn-i irâdetleri ile ne mikdâr kirâ ile râzî olurlarsa ol mikdâr kirâ ile tahmîl itdürüp re'âyâya cebr ü te'addî olunmakdan ziyâde hazer eylesesiz.

555

Kula'nın Akçaovacık köyü piyadelerinden olup Manisa'nın Gümülcine köyünde oturan ve defter-i cedîdde piyade kaydolundukları halde tahrirde kendilerini vakfa raiyyet yazdıran şahısların, böyle bir uygulama caiz olmadığından, piyade defterine göre nevbetleri geldiğinde hizmete gönderilmeleri.

Kütâhiyye beğiniün âdemisi Mahmûd'a virildi. Fî gurre-i Muharremi'l-harâm, sene: 978

Sultân Murâd Hân'un la[1]asına, Mağnisa kâdîsına hüküm ki:

Kütâhiyye piyâdeleri beği Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "livâ-i mezbûrun yazılı piyâdelerinden Kula kazâsına tâbi' Akçaovacık nâm karyede Dânişmend Çiftliği piyâdelerinden olup Mağnisa kazâsında Gümülcine nâm karyede sâkin olan Mehmed ve Mustafâ ve Süleymân nâm piyâdeler yamaklarıyla kadîmî piyâdeler olup hâlâ defter-i cedîde dahı piyâde kaydolunup edâ-i hıdmet idgelmişler iken hâliyâ âhar cemâ'at içinde babaları ismine muvâfık isim bulmağla hîn-i tahrîrde kendülerin Sultân Imâreti dimekle ma'rûf imâretün vakfına ra'ıyyet yazdurup ellerine sûret-i defter almağla; "Biz vakıf re'âyâsı olduk." diyü hıdmete gelmeyüp bu sebep ile masâlih-ı mîrî avk u te'hîr olduğın" i'lâm eyledi. İmdi; piyâde mukaddemdür. **Buyurdum ki:**

Livâ-i mezkûr yayabaşlarından mezkûr Ocak Yayabaşısı olan Devlethân Yayabaşı vardukda göresiz: Şöyle ki; mezkûrlar livâ-i mezbûrun kadîmî piyâdelerinden olup defter-i cedîde piyâde kaydolunup evkâf-ı mezbûrenün kadîmî yazılı ra'ıyyetlerinden ve ra'ıyyeti oğullarından değil iken mücerred hıdmetden kaçup kendülerini vech-i meşrûh üze vakfa ra'ıyyet kayditdirmişler ise câyiz değildir; piyâde mukaddemdür. Anun gibilere girü piyâde defteri mücebince nevbetlerinde vâkı' olan hıdmetlerin bî-kusûr edâ itdürüp emr-i şerîfûme mugâyir kimesneye te'allül ü nizâ' itdürmeyesiz; itmek isteyenleri sekidüp temerrüd ü inâd idenleri yazup bildüresiz.

556

Kirmasti yakınlarından geçmekte olan iki şahsa silahlı saldırıda bulunan sipahi Hasan ile suhte Nesimî'nin davacıları ile biraraya getirilip mahkeme olunması; suçları sabit görülürse tutuklu olarak Südde-i Saâdet'e gönderilmeleri.

Ahmed Çavuş'a virildi.

Mihaliç ve Aydınçık kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Mihaliç kâdîsısın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Mehmed ve Hayırca nâm kimesneler meclis-i şer'a gelüp; "Mihaliç'a tâbi' Kirmasti nâm kasaba kurbinde giderken nefsi Mihaliç'da sâkin sağ-ulûfeciler zümresinden Hasan nâm sipâhî tüfenklü ve yaraklu on-on beş nefer kimesne ile üzerimize gelüp birimüzi kılıç ile urup ve Nesimî nâm sûhte dahı birimüzi ok u kılıç ile urup mecrûh eyledi." didüklerinde mezbûr Nesimî taleb olundukda gaybet idüp ve merkûm sipâhî meclis-i şer'a ihzâr olup mezbûrları mecrûh eylediği şer'le üzerine sâbit ü zâhir olduğın" bildürmüşsin. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûr Nesîmî[‘yi] dahı elegetürüp gaybet ider ise küfelâsına ve şer‘le buldurması lâzım olanlara teklîf idüp buldurup getürdüp bu husûs bir def‘a şer‘le görölüp faslolmuş olmayup on beş yıldan berü terkolunmuş değil ise husamâyı berâber idüp onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresiz; kazıyye arzulunduğı gibi ise –ki, şer‘le sâbit ü zâhir ola– mezbûrları yarar âdemlere koşup mukayyed ü mahbûs sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderesiz. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk üzre olup şühûd-ı zûrdan ve garaz u ta‘assub ile kimesne[ye] zulm ü te‘addî olunmakdan hazer idüp câdde-i adâletden udûl ü inhırâf eylemeyesiz.

557

Kütahya'nın Kula, Şeyhlü ve İshaklı kazâlarında toplanan suhtelerin perakende yürüklerden bazı şahısları kendilerine başbuğ seçip eşkıyalık yaptıkları ve ahalinin malına ve canına tecavüzde bulundukları bildirildiğinden, bu tür çeteler çoğalmadan elebaşlarının yakalanarak haklarından gelinmesi.

Anatolı beğlerbeğisinin kâyim-makâmına hüküm ki:

Kütâhiyye sancağında Kula ve Şeyhlu ve İshaklı kazâlarında sùhte tâyifesi bir yire gelüp cem‘ıyyet idüp perâkende yürükleründen Hüriler cemâ‘atinden Bıçak ve karye-i Dorum‘dan Göle-oğlu Sarı ve Yağdarlı cemâ‘atinden Kara Süleymân nâm sùhteler baş u buğ olup yanlarına ehl-i fesâd sùhteleri cem‘ idüp müslimânların ehl ü ıyâllerin çeküp ve cebren mâlların alup fesâd ü şenâ‘atden hâlf olmadukları i‘lâm olundu. İmdi; anun gibi fesâd ü şenâ‘at üzre olan sùhteleri elegetürüp haklarından gelmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, gereği gibi mukayyed olup il-eriyle ve Kütâhiyye ve Karahısâr‘dan kifâyet mikdârı hısâr-eri ile ve toprak kâdîları ma‘rifeti[y]le mezkûrları hüsn-i tedbîr ile elegetürüp şer‘le faslolunmayup on beş yıl mürûr eylemeyen kazıyyelerin şer‘le görüp üzerlerine sâbit olan hukûkı ashâbına alıvirdükden sonra mezkûrların haklarından gelüp cem‘ıyyetlerin tağıdup mazarrat u fesâdların def‘ u ref‘ eyleyesin. Ammâ; elvirüp mukâbele vü mukâteleye mübâderet iderlerse demleri heder olur; mukâtele eyleyüp alâ-eyyi hâlin elegetürüp haklarından gelmeyince olmayasın. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâl ü müsâheleden hazer idüp cem‘ıyyetleri çoğalup fesâd ü şenâ‘atleri ziyâde olmadın mazarratların def‘ eylemek bâbında ikdâm ü ihtimâm eyleyüp tamâm basîret üzre olup dakîka fevteylemeyesin.

558

Filibe, Tatarpazarcık ve Kızılağaç kazâlarında bulunan ve Sultan Süleyman Evkaftı‘ndan olduğı halde defter-i cedîdde sehven timar olarak verildiğı bazı kişilerce şikâyet edilen köylerin timar olarak zabt ve tasarruf ettirilmemesi.

Mezkûr mütevellîye virildi. Fî 27 Zi‘l-hucce, sene: 978

Filibe kâdîsına hüküm ki:

Merhûm Sultân Süleymân tâbe serâhu Mütevellîsi dârende Abdül[la]tîf dâme mecdühû Südde-i Sa‘âdetüm'e gelüp; "taht-ı kazândan Hırsova ve Mirân-ı Küçük ve

Daruobası ve Müsellemmehmed ve Esîrmuslı nâm karyeler ve Ilıca nâm mezra‘a ile karye-i Oladislav ve karye-i Gaganiç evkâf-ı mezbûreden idüğü vakıf-nâme-i hümayûnda mukayyed ü musarrah iken erbâb-ı tîmârdan ba‘zı kimesneler sehven defter-i cedîdden tîmâr virilmeğle dahlitdüklerin" bildürdi. İmdi; vakf olan kurâ âhara tîmâr virilmek câyiz değıldür. **Buyurdum ki:**

Göresin; zikrolunan kurâ, vakfi[yy]e-i mezbûrede sarâhaten vakıf kaydolunan kurâ olup âhar değıl ise mezbûrlar; "Defter-i cedîdden her(?) ne(?) tîmâr virilmiştir." diyü dahliderler ise men‘ idüp mezbûrlara aslâ vü kat‘â dahlitdürmeyüp vakfi[yy]e-i mezbûre mücebince min-küllil-vücûh serbestlik üzre şer‘-ı mutahher ve kânûn [u] defter mücebince vakfa âyid olan hukûk u rüsûmı müşârun-ileyhe zabt u tasarruf itdürmeyesin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Tatarbâzarcık kâdîsına.

Karye-i Bana(?) nâm-ı dıger Toğan.

Bu dahi.

Bir sûreti, Kızılağaç kâdîsına.

Karye-i Samanlı(?)

Karye-i Düğencil

Karye-i Aşağa Kerbiçlü(?)

Karye-i Muhyiddîn Pınarı

559

Eğrigöz kazâsının Kızılbük köyünden Bedirşah adlı haramibaşının etrafına topladığı eşkıya ile yol ve ev basıp adam öldürdükleri bilindiği halde beylerbeyi ve sancakbeyi seferde bulunduğundan üzerlerine gidilemediği bildirildiğinden, Atranos, Eğrigöz ve Domaniç kadılarının sancakbeyi adamları ve il erleri ile suçluların üzerlerine gidip eşkıyanın cemiyetlerini dağıtmaları ve yakalananların şer‘-i şerîfe göre cezalandırılmaları.

Yazıldı.

Atranos ve Eğrigöz ve Domaniç kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "Eğrigöz kazâsına tâbi‘ Kızılbük nâm karyeden Bedirşâh nâm harâmîbaşları etrâfdan nice eşkıyâyı yanlarına cem‘ idüp yollar ve evler basup müslimânların mâlların gâret idüp ve nice kimesneyi katlidüp beğlerbeğı ve sancakbeğleri sefer-i hümayûnda olmağla def‘ı mümkün olmayup nice def‘a üzerlerine varıldukda cengeyleyüp elvirmeyüp yevmen fe-yevmen fesâd ü şenâ‘atleri izdiyâd ü iştidâd bulup hâlâ cem‘iyyetleri tağılmaz ise küllî ihtilâl ü fesâda mü‘eddî olması mukarrerdür." diyü bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, siz ki kâdîlarsız, sancakbeğı âdemleri ve il-eriyle cem‘iyyet idüp ittifâkla üzerlerine varup elvirmeyüp ceng ü cidâle mübâşeret iderler ise her ne vechile mümkün ise beher-hâl cem‘iyyetlerin tağıdup elegelen ehl-i fesâddan da‘vâ-yı hakk ider var

ise husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolunmayup üzerinden on beş yıl devritmeyen husûsları ber-mûceb-i şer'-ı kavîm teftîş idüp üzerlerine şer'le sâbit olan hukûkî ashâbına alıvirdükden sonra mezbûrlar sipâhî ise habsidüp arzeyelesiz; değil ise üzerlerine şer'le lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdirmeyesiz ve ne makûle fesâdı olup ne vechile tedârük eylediğünüz üzerlerine sübût u zuhûr [bulan] mevâddı mâddelerinün sûret-i sicilleriyle mufasssal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesiz.

560 *Şavşat kazâsının tahririnde Hâce adlı şahsın kâtip olarak görevlendirildiği ve Şavşat Kalesi'nin tamiri hususunda Erzurum beylerbeyinin gönderdiği mektubun alındığı; Şavşat Kalesi gerekli ise tamir edilmesi, değil ise tamamen yıktırılması.*

Kethudâsına virildi.

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Şavşad sancağı tahrîri için emrüm üzre Hâce nâm ehl-i kalemi kâtib ta'yîn eyleyüp ve Şavşad Kal'ası hurde taşla binâ olunup ba'zı yirleri yıkılıp meremmet olunursa Gürci'den(?) tâbi' olan beğler mesken idinüp küllî nef'ı olduğın" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerîfüm olmuştur. İmdi; zikrolunan kal'a gerekli kal'a olup a'dâdan ilticâyâ kâbil ise ta'mîr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; zikrolunan kal'a fi'l-vâkı' gerekli kal'a ve zabtı mümkün olup a'dâdan ilticâyâ kâbil ise vech ü münâsib görüldüğü üzre ta'mîrine mübâşeret eyleyüp lâzımü'l-arz olan husûsların yazup bildüresin. Ammâ; eger gerekli kal'a olmayup ve nef'ı olmayup hedmi dahı [lâzım ise] esâsından hedmitdürüp eser-i binâdan nesne komayasın.

561 *Sinop reâyasından tüfek kullanan varsa ellerindeki tüfeklerin alınarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda re'âyâ tüfenk isti'mâl eyledükleri i'lâm olunmağın ellerinden alınıp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hasan *zîde kadruhû* vardukda, taht-ı kazânda onat vechile tefahhus u teftîş eyleyüp göresin; re'âyâ tâyifesinden tüfenk kullanur kimesne varsa tüfenklerin ellerinden alup kaç kabza ise ve kimün elinde bulunup alındı ise isimleriyle defter idüp tüfenkleri Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

562 *Musul taraflarında ortaya çıkan teberrâî tâifesinin izlenmesi; uygunsuz hareketleri görülür ve teberrâî oldukları sâbit olursa yakalanıp hapsolunarak durumlarının arzedilmesi.*

Kethudâsına virildi.

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Musul'da ba'zı teberrâyî zuhûr idüp nâ-meşrû' evzâ' idüp fesâd üzre oldukları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince teftîş için ol cânibe varduğunda mezbûrlarun dahı sirran ve alâniyyeten ahvâlin tettebbu' u tecessüs ve hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; fi'l-vâkı' nâ-meşrû' vaz'ları olup teberrâyî oldukları sübût bulursa mecâl vermeyüp habseyleyüp ahvâllerin sübût bulduğu üzre yazup bildüresin.

563

Atranos'un Eymür köyünde halka zulmettiği bildirilen Davud'un teftîş olunması; suçu sabit olursa hapsolunup sicil sûretinin gönderilmesi.

Rahîmî Beğ'ün âdemisine virildi. 2 Muharrem, sene: 979

Atranos kâdîsına hüküm ki:

Eymür nam karye sâkinlerinden Dâvûd nâm kimesne için şirret ü şekâvet üzre olup re'âyâyâ zulm ü te'addî eylediği Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm olunmağın mezbûrı ihzâr idüp ahvâlin şer'le teftîş eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı hakk üzre onat vechile ber-müceb-i şer'-ı şerîf teftîş eyleyüp göresin; kazıyye arzolunduğu gibi olup müslimânlar mezbûrun yaramazlığına şehâdet idüp fesâd ü şenâ'at üzre olduğu sâbit olursa habsidüp üzerine sâbit olan fesâdınun sûret-i sicillerin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Ammâ; tamâm hakk üzre olup nisbet ü ta'assub ile hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş olmakdan hazer eylesesin.

564

Hâlen sancakbeyi olan sâbık Garbiye Kâşifi Memi'nin kâşifliği döneminden kalan borcun, arzedildiği şekilde mahsûb edilmesi; eskiden beri yapılan uygulamalara aykırı herhangi bir iş yapılmaması.

Ertoğdı Kethudâ'ya virildi. 27 Zi'l-hicce, sene: 978

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "sâbıkâ Garbiyye Kâşifliği'nde olup hâlâ sancak mâyet olunan Memi dâme izzühûnun üzerine ümerâ-i Mısır'dan Hamza dâme izzühû bir mikdâr mâl ziyâde idüp kâşifliğine tâlib oldukda re'âyâ zimeminde olan bâkî(?) zirâ'at itdüğü terekeleri yanında "Zâyi' u telef olmasun." diyü hukûk-ı müslimîn edâ olundukdan sonra zirâ'at itdüğü terekelerinden ve kendü mâlından on beş bin altun vermek üzre uhdesinde olan mukâta'asın kabûl eylemeğin yine üzerine mukarrer olmuş iken zikrolunan on beş bin altundan sekiz bin altunluk buğday u bakla kendü terekesine an bârda teslîm idüp mâ'adâsına olmağın sâyir beğlere virildiği üzre yüz elli mehâr deve ve iki yüz karye(?) bahâları ve sâlyânesi

deynine mahsûb olup husûs-ı mezkûr için hükm-i hümayûnum virilmesin" bildürmüşsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda göresin; fi'l-vâkı' mîrî cânibinden akçası virilmeyüp ol mikdâr nesne deynine mahsûb olmuşsa vech ü münâsib görüldüğü üzre amel eyleyüp olıgelene muhâlif iş eylemeyesin.

565 *Diyarbakır'da Sancakbeyi olan Ahmed'in, kendisini esâretten kurtarmak için bazı kimseler tarafından verilen paranın bir kısmını geri ödemediği, ancak kalan kısmını ödemediği şikâyet edildiğinden sözkonusu alacakların adı geçenden tahsil edilmesi.*

Mezkûr Tercemân İbrâhîm'e virildi. 27 Zi'l-hucce, sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm müteferrikalarından Tercemân İbr[â]hîm *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "sancağı beği olan Ahmed *dâme izzühû* bundan akdem küffâr-ı hâksâra esîr oldukda Budun a'yânından nice kimesnenün kefâletiyle itlâkı için düstûr-ı ekrem Vezîr-i A'zamum Mehmed Paşa *edâma'llâhü iclâlehû* üç bin altun karz virüp ve Budun'da Beğlerbeği iken fevtolan Rüstem Paşa vakf akçasından on bir bin yedi yüz altun virilüp ve kendü dahı iki bin yedi yüz filorılık esbâb virüp hâlâ müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû*nun filorisi ile zikrolunan vakf akçasının ribhinden mâ'adâ altı bin filori bâkî kalup taleb olundukda te'allül eylemeğin livâ-i mezbûr zikrolunan düyûnı edâ eylemek şartı ile tevcih olunmuş iken girü nizâ'dan hâlî olmayup virmedüğün" bildürmeğin bi'l-fi'l Erciş Ağası olan Hüseyin *zîde mecdühû* mübâşir ta'yîn olunup tahsîli için ol cânibe irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhi ihzâr eyleyüp dahı zimmetinde olan düyûnı eger müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû*nun üç bin altunıdır ve eger mezkûr Tercemân İbr[â]hîm *zîde mecdühû*nun akçasıdır ve eger vakf akçadır; bî-kusûr tahsîl itdürüp düyûnı edâ olunmayınca sancağından mahsûl aldurmayasın.

24

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 17 Şevvâl, sene: 978

566 *Musul ahalisinden İran'la ilişkileri olan, halk arasına fesat sokmaya çalışan ve sahte mühür yaptıran Cârullah oğlu Mehmed ve suç ortaklarının teftiş olunarak haklarından gelinmesi.*

Kethudâsına virildi. 22 L., sene: 978

Musul beğine hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince Musul ahâlîsinden Cârullâh oğlu Mehmed ve isimleriyle bâ'zı

kimesnelerin nâ-meşrû‘ ahvâli ve Yukaru Cânib ile alâkaları olduğundan gayri Bâbü'l-İrâk ahâlîsinün mâbeynlerinde vâkı‘ olan mâcerânun ve fitne vü fesâdun karışdırmasına sebeb ve sâbıkâ Alâ‘üddeyle *dâme izzühûnun* kethudâsı iken telbîs mühür kazdurup ve bi'l-fi‘l şirret ü şekâvet üzre olduğın" bildürmişsin. İmdi; mezbûrlarun ahvâlin onat vechile teftîş olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup mezkûrlarun ahvâlin gereği gibi hakk üzre ber-mûceb-i şer‘-ı şerîf teftîş eyleyüp göresin; fi'l-vâkı‘ fesâd ü şenâ‘at üzre olduğü bi-hasebi‘ş-şer‘ sâbit ü zâhir olup Yukaru Cânib ile dahı mu‘âmesi olduğü mukarrer ise haklarından gelüp üzerlerine sübût bulan ahvâli vukû‘ı üzre yazup bildüresin.

567 *Havran kazâsında ahalinin mallarını yağmalayıp kaçarak sarp yerlere sığınan âsi Arapların yakalanarak haklarından gelinmesi.*

Arz getüren kimesneye virildi. 17 L., sene: 978

Aclûn beğine ve Havrân kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı‘ olan re‘âyâdan ba‘zı A‘râb âsî olup nicelerün mâlların gâret itdüklerinde ahvâlleri arzolunup haber varınca kaçup sa‘b yirlere çıkup haklarından gelinmek mümkün olmaduğı i‘lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup göresiz; anun gibi kazâ-i mezbûrda ba‘zı âsî A‘râb müslimânların mâlların gâret idüp fesâd ü şenâ‘atde musırr olup sa‘b yirlere kaçup itâ‘at-i şer‘-ı şerîf itmeyeler, mümkün olduğına göre elegetürilüp şer‘le ahvâlleri görölüp üzerlerine sâbit olan hukûk ashâbına alıvirildükden sonra gereği gibi haklarından gelinmek bâbında hüsn-i tedârük ve kemâl-i basîret üzre olası ki, kimesneye zulm ü te‘addî olmayup fesâd ü şenâ‘at idenler dahı cezâ vü sezâların bula. Ammâ; gaflet ile bî-günâh olanlar tutulup ehl-i fesâd halâs olmakdan ziyâde hazer idüp ve ne vechile tedârük olunup ve ne tarîkla elegetilüp üzerlerine ne makûle mevâd sâbit olup haklarından gelindüğün yazup bildüresiz.

568 *Gerede'de hırsızlık suçundan yakalanan bir şahsın ihbar ettiğı suç ortaklarının yakalanarak davalarının görülmesi.*

Kubâd Sübaşı'ya virildi. 17 L., sene: 978

Mütekâ‘ıd Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki ve Gerede kâdîsına:

Hâlâ Abdullâh oğlu Ferhâd nâm kimesne hırsuz u harâmî olup katır sirka eyledüğü ecilden tutulup habsolunup yoldaşlarından sü‘âl olundukda, Yaldur-oğlı(?) Abdülgaflâr Toğancı ve Ömer Toğancı ve Dîvâne Kurd oğlu Arslan ve Dîvâne oğlu ve Tarucı-oğlu Arzumen(?), Saruhan oğlu Dervîş, Sabanlı Şeyh-oğulları için ehl-i fesâd hırsuz u harâmî oldukların bildürmeğın, mezbûrlar elegetürilüp teftîş olunmaların emridüp **buyurdum [ki]:**

Vardukda, mezkûrları elegetürüp der-zencîr idüp dahı da‘vâ-yı hakk ider kimesneler ile berâber eyleyüp bir def‘a şer‘le sorulup fasloluş olmayup on beş yıl terkolmayan husûsların ber-mûceb-i şer‘-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresiz; kazıyye

arzolunduğı gibi olup zimmetlerinde sübût bulan hukûkî ashâbına bî-kusûr alıvirdükden sonra hırsuz u harâmî olup ehl-i fesâd oldukların şer'le sâbit olursa üzerlerine sâbit olan mevâddının sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz.

569

Vefât eden Tırhala Beyi Osman Bey'in inşa edilmekte olan evlerinin durumunun bildirilmesi, evkaf ve emlâkinin mutemed câbilere zaptettirilmesi ve görülmeyen muhasebelerinin görülüp kimsenin üzerinde alacağının bırakılmayıp tahsil edilmesi.

Tırhala ve Yenişehir kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem Tırhala Beği iken vefât iden Osmân Beğ'ün ol cânibde olan binâları ne makûle binâlardur ve ne mertebeye irişüp ne zamânda itmâma irişmek müyesserdür; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp müşârun-ileyhün vâkı' olan binâları üzerine bi'z-zât varup her biri ne makûle binâlar olup bi'l-fi'l ne mertebeye irişüp ne zamânda itmâma irişdüğün görüp vukû'ı üzre yazup bildürüp dahı vâkı' olan binâlarınun itmâmına sa'y ü ihtimâm eyleyüp itmâma irişdürmeğe gereği gibi ikdâm eylesesiz ve evkâf u emlâkin zabteylemek için mu'temedün-aleyh câbiler ta'yîn eyleyüp onat zabttdürüp görilmeyen muhâsebelerin muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre yirlü yirinden görüp alâkaları olanların alâkaların kat' idüp kimesnenün zimmetinde mâl varsa ba'de's-sübût tahsîl itdürüp zabt u kabz eyleyüp ne mikdâr nesne zabtolunduğın yazup bildüresiz.

570

Demirci kazâsında otuz kırk yıldan beri nâiblik yapan ve niyâbetten ref'i için hüküm gönderildiği halde ahalinin doğruluk ve dürüstlüğüne şehadet ettiği Turşucu Mirza'nın niyâbette bırakılması.

Timürçi kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; " "Turşıcı Mîrzâ nâm kimesne otuz-kırk yıldan berü niyâbet idüp üç-dört def'a emrile ref' olmuş iken emre mugâyir niyâbet iderimiş; ahvâli görülüp arzoluna." diyü emrolunup mezbûr nâyib a'yân-ı vilâyet huzûrında getürdilüp; "Ref'una emir vârid olmuş mıdır?" diyü sü'âl olundukda; " "Emir gelmişdür." diyü halk yanında şüyû' bulmağın ihtiyârıyla ferâgat eyledüm idi; sonra istikâmetüm arzolunup niyâbet itmek için ahkâm-ı şerîfe virilmiş idi." diyü cevâb idüp fi'l-vâkı' mezkûrun cemî' halk diyânet ü istikâmetine şehâdet itdüklerin" arzeylemişsin. **Buyurdum ki:**

Vardukda, kazıyye arzolunduğı gibiye sâbıkâ virilen ahkâm-ı şerîfe mücebince mezkûrı niyâbetden ref' itmeyüp emrüm mücebince hıdmet-i niyâbete istihdâm eylesesiz.

571

Berkofça kazâsında voyvodalar yanında sübaşılık yapıp halka zulmeden ve haksız yere mallarını alan Tose adlı şahsın teftiş edilip suçları sabit görülürse küreğe konmak üzere Âsitâne-i Saâdet'e gönderilmesi.

Arz getüren Şâhin'e virildi. 17 L., sene: 978

Berkofça kâdisına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kasaba-i mezkûr halkı Tose(?) nâm kimesneden şekvâ idüp; "Voyvodalar yanına varup sübaşılık idüp zulm ü hayf ider ve kazâ-i mezkûre celebleri dahı yaylakda resm-i yaylak bahânesiyle gelüp cebren hılâf-ı şer' koyunlarımız alup celâ-yı vatan itmemiz mukarrerdür; ehl [ü] iyâlimüz bizüm değildir." diyü feryâd u figân itdiler. Fi'l-vâkı' mezkûr kimesne zulmi def'ı için meclis-i şer'a da'vet olundukda itâ'at-i şer'-ı kavîm itmeyüp te'addîsin dahı ziyâde idüp fesâd ü şenâ'at ider; vilâyetden sürilmesi lâzım kimesnedür." diyü arzeyledüğün ecilden küreğe gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûr ihzâr idüp anun gibi da'v[â]-yı hakk ider varsa husamâsıyla berâber idüp bir def'a faslolmayan kazıyyelerin ber-mûceb-i şer'-ı kavîm onat vechile dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus idüp göresin; hukûk-ı nâsdan üzerinde ne mikdâr nesne sâbit ü zâhir olursa ashâbına bî-kusûr alıvirüp dahı kendüyi küreğe konmak için mukayyed ü mahbûs sâbit olan mâddelerinin sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

572

Yörük tâifesinin tâundan zarar görmesi ve çoğunun vefat edip hizmete yarar eşkinci ve yamak sayısının azalması sebebiyle defter hârici yörük ve haymânelerden her ocağa beşer nefer yamak kaydedilmesi.

Beğ hazretlerine gönderildi.

Yörük Muharriri olan Kâtib Hamza'ya hüküm ki:

Mektûb göderüp; "yörük tâyifesi tâ'ûn olmağla ekseri fevtolup eşkünci vü yamaklarından cüz'î kimesne kalup haymâneleri dahı vefâ eylemeyüp eşküncileri yamakları fakîr u kalîl olup hıdmet dahı ziyâde olup hıdmete kudretleri olmayup birkaç nefer dahı ziyâde yamak ta'yîn olunmasın" bildürmüşsin. İmdi; her ocağa beşer nefer yamak yörük tevâbi'inden yazmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, evvelâ tahrîri emrolunan yörüklerin haymânesini teftiş eyleyüp hâric ez-defter ne mikdâr haymâne bulunursa ale'l-esâmî defter eyleyüp dahı haymânenen ve sâyir utekâ vü yörük tevâbi'inden defter-i atıkda olan yamaklarından ziyâde beşer nefer yamak dahı girü ta'yîn eyleyüp defter-i cedîdde yamak kaydeyleyesin ki, hıdmet vâkı' oldukda eşküncilerine lâzım olan harcların kânûn üzre vireler; haymânenen ve sâyir yörük utekâsından ve tevâbi'inden kaydeyleyesin.

Sinob hısâr-erenlerinin kethudâsı Gazanfer'e virildi.

Sinob kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Canik sancağı sipâhîleri meclis-i şer'a gelüp mukaddemâ Sivas muhâfazasına me'mûrlar olup hâlen Donanma-i Hümâyûn ile deryâ seferine fermân olunup lâkin giç tenbîh olunmağın; "Yat u yarağımız ve kifâyet mikdârı zahîrelerimiz tedârük ü ihzâr idemedük. Şöyle ki; Sinob'da binâ olunan gemilere girmek fermân oluna, cemî' yat u yarağ ve zehâyirimüz tedârük ü ihzâr idüp âsân vechile irişmek mümkündür." didüklerin" bildürmüşsin. İmdi; Sinob'da binâsı fermân olunan gemilerin hızırilyâsdan mukaddem mahrûse-i İstanbul'a mu'accelen gelüp irişmesi mühimmâtandır.

Buyurdum ki:

Vardukda, anda binâ olunan gemileri mu'accelen ihrâc eyleyüp rûz-ı hızırilyâsdan mukaddem mahmiye-i İstanbul'a irsâl ü îsâl eyleyüp ihmâl ü müsâheleden hazer eylesin ve livâ-i mezbûrun sipâhîlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, aslâ te'hîr itmeyüp yat u yarak ve bi'l-cümle edevât-ı ceng ü cidâl ve âlât-ı harb ü kıtâl ile ber-vech-i isti'câl karadan gelüp mahrûse-i İstanbul'a dâhıl olup zâd ü zevâdelerin bunda tedârük idüp emrüm üzre Donanma-i Hümâyûnum gemilerine girüp hıdmetde bulunsunlar. Şöyle ki; giç gelüp Donanma-i Hümâyûnum gemilerine mu'accelen irişmeye[ler], dirlikleri alınmağla konılmayup envâ'-ı ukûbetle mu'âkab olmaları muhakkaktır.

Ağrıboz Kalesi'nden munfasıl Köprü Kalesi Dizdârı Osman'ın görevini gereği gibi yerine getirmediği ve suistimallerde bulunduğu bildirildiğinden küreğe konulması.

Bu hüküm virilmemiştir.

Ağrıboz beğine hüküm ki:

Kâdî ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Emr-i şerîf vârid olup; "Kal'a-i Ağrıboz'dan munfasıl Köprü Kal'ası Dizdârı Osmân'un ahvâli teftîş olunmak" buyurulmağın tafahhus olunup kal'a-i mezkûrede âdem boyı mikdârı yüksek yirde deryâyâ nâzır küçük top kapısı olup demürlü kapu ile kapanup zarûret zamânında top atmak için açılıp gayri vakit açılmayup durur iken dizdâr-ı mezkûr açup gice ile kal'adan taşra çıkup deryâda balık saydık ve kapu açur kılup hıdmetkârı dahı girüp çıkduğı sâbıkâ sicill olunmuş idi. Hâlâ mazmûnı dizdâr-ı mezkûr muvâcehesinde sâbit ü zâhir olup ve kal'a-i mezkûre müstahfızları gelüp; "Mezbûr dizdâr gice ile nevbet bekletmeyüp hısâr-erlerinin akçalarının alup kal'a hâlî kalur." diyü şikâyet itdüklerinden gayri sâbıkâ nice def'a hırsızlık eylediği sâbit ü müseccel olup dizdârlığa liyâkati olmayup lâzimu'l-izâle idüğü a'yân-ı vilâyet ve ehl-i vukûf şehâdetleriyle tamâm zâhir ü ma'lûm oldu." diyü bildürdüğünüz ecilden küreğe konılmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Osmân nâm dizdârı emrüm mücebince küreğe koyasın.

575

Van'da işlenen güherçilenin her kıntarına yüz akçe bedel tayin edilmesi ve güherçile kârhaneleri için yeterli miktarda akçe verilmesi.

Alî Kethudâ'ya virildi. 21 Şevvâl, sene: 97[8]

Diyârbekir defterdârına hüküm ki:

Hâlen Van'da işlenmesi emrolunan güherçilenün kıntârına yüz akça virilmek münâsib idüğün Erciş kâdîsı mektûbı ile i'lâm eylemeğün işlenen güherçilenün her kıntârına yüz akça ta'yîn eyleyüp viresin ki, lâzım olan masârifine sarfoluna ve kâr-hâneler meremmeti için dahı kifâyet mikdârı akça virüp ne kadar akça virildüğün deftere kaydeyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e dahı arzeyelesin.

576

Karasu Yenicesi kazâsındaki Paşa köprüsünün tamire muhtaç yerlerinin en kısa zamanda tamir ettirilmesi.

Mezbûr çavuşa virildi. 17 L., sene: 978

Karasu Yenicesi kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, taht-ı kazânda vâkı' olan Paşaköprüsi'nün ihmâlün sebebi ile hâlen iki gözin seyl alup ta'mîr u meremmete muhtâc yirleri var iken zikrolunan köprünün ta'mîr u termîmi için mu'âfiyyet üzre defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed olan yüz yigirmi bir nefer köprüciye ve altı nefer neccâra ta'mîr itdürmeyüp âyende vü revende muzâyaka çekdikleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Lutfî Çavuş vardukda, müşârun-ileyh mübâşeretiyle zikrolunan köpricileri ve neccârı ihrâc idüp mukaddemâ akça ile köpri için kesdürilen keresteyi köprünün iki başına getürdüp kifâyet itmez ise akça ile lâzım olduğu kadar dahı kesdürüp mahall-i mezbûra ihzâr itdürüp ve İsketiye(?) nâm karyeden Sekine(?) nâm zimmî demürçiye üslûb-ı sâbık üzre kifâyet mikdârı akça ile eğseri kesdürdüp dahı zikrolunan köprünün yıkılan iki gözlerin ve sâyir meremmete muhtâc olan yirlerini istihkâm üzre binâ vü ta'mîr itdürüp meremmete muhtâc bir yirin kodurmayup bâb-ı ikdâm ü ihtimâmda dakîka fevtitmeyüp ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer idesin ve ne mikdâr kereste vü eğseri harc u sarf olunduğın ve defter mûcebince cümle köprici vü neccâr gelüp hıdmet itmişler midür; yazup bildüresin. Şöyle ki; bu bâbda ihmâl ü müsâhele eyleyesin, mes'ûl ü mu'âteb olmak mukarrerdür; ana göre mukayyed olasın.

577

Niğbolu'da güherçile mültezimi olan Zaim Ata bu görevden alındığından, kendisine emrindeki sipahilerle tam tekmil sefere gitmesinin tenbih edilmesi.

Niğbolı beğine hüküm ki:

Bundan akdem Niğbo[lı]'da güherçile iltizâm iden Atâ nâm za'îm güherçile hıdmetinden ref' olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; tenbîh eyleyesin ki, cebe vü cevşen ve cebelüleri ve sâyir yat u yarağı ile hâzır olup sancağı sipâhîleri ile bile sefere varup hıdmetde buluna.

578

Karasu Yenicesi'nde bulunan ve tamire muhtaç yerlerinin zamanında tamir ettirilmemesinden dolayı yıkılan köprüünün tamiriyle görevlendirilen köprü ustası ve marangozların işi yapıp yapmadıkları, köprüye zarar veren değirmenlerin kimlere ait olduğu ve köprüünün tamirinden önce yapımına başlanan iki geminin ne durumda olduğu hakkında bilgi verilmesi.

Mezbûr Lutfî Çavuş'a virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Karasu Yenicesi kâdîsına hüküm ki:

Nehr-i Karasu Yenice[si] üzerinde binâ olunan köprü harâb olup ta'mîri için sâbıkâ defter-i cedîde yüz yigirmi köprüci vü neccâr mu'âfiyyet tarîkı ile kaydolunup senün tarafundan ve re'îsleri olan Velî ile ihmâl eyledüğünüz sebebdan köprü-i mezbûrun ba'zı yirleri değirmenlerde olup mukaddemâ köprüye sed lâzım olmağın Gümülcine ve Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Sinân Çavuş'a sed binâ eylemek için ve hıdmetde ihmâl eyleyenler küreğe göndermek emrüm olmuş idi. Zikrolunan sed binâ olunmuş midür ve hıdmetlerinde ihmâli olanlar emrüm üzre küreğe gönderilmiş midür, nice olmuşdur; Südde-i Sa'âdetüm'de ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan köprüye mu'âfiyyet tarîk[ıy]la mukayyed olan yüz yigirmi nefer kimesneler köprüünün harâb olan yirlerini ta'mîr eylemişler midür, nice eylemişlerdür, ta'mîr eyle[me]diler ise bu bâbda ihmâli olanlar emrüm üzre küreğe nice gönderilmeye; aslı nedür ve köprüye zarar eyleyen değirmenler kimündür ve köprü meremmetine şürû' olunmazdan mukaddem binâ olunan iki kıt'a gemi nice olmuşdur, ta'mîr u meremmet olunmalu olsa ne kadar akça kifâyet ider; yirlü yirinden onat görüp tahmîn-i sahîh ile tahmîn itdürüp dahı ne vechile ta'mîr olunmak münâsib ise bi'z-zât mezbûr çavuşumla mübâşeret eyleyüp ta'mîr u termîmine sa'y ü ikdâm eyleyüp ne vechile tedârük eyledüğün mufassal yazup aslı ile Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin.

579

Bağdat'ta tahririne başlanan sancaklarda sancakbeyleri haslarıyla züamâ ve sipahi timarlarından ortaya çıkacak zevâidin havâss-ı hümayûna yarayanları ile ümerâ, züamâ ve timar erbâbına dağıtılması gerekenlerin ayrıntılı olarak defter edilip gönderilmesi.

Kethudâsına virildi.

Bağdâd'da muharrir-i vilâyet olan Celîl Çelebî'ye hüküm ki:

Bağdâd beğlerbeğisi mektûb gönderüp; "Emr-i şerîf mücebince Bağdâd'a tâbi' sancakların tahrîrine mübâşeret olundukda havâss-ı hümayûndan mâ'adâ sancakbeği hâsları ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârlarından zâhir olan zevâyid zamân-ı tevzî'a değin tevakkuf olunursa bir-iki yıllık mîrîye âyid olan mahsûli tasarruf itmekle mâl-ı mîrîye küllî

noksân lâzim gelüp ammâ şöyle ki; ifrâz olunan zevâyidün havâss-ı hümayûna münâsib olan mîrîye zabtolunup yaramayan tevzî' oluna, mâl-ı mîrîye küllî nef' olmak mukarrer olmağın tahrîr olunan sancaklar ifrâzından hâssa münâsib olan mîrîye zabtolunup yaramayan sancakbeğlerine ve sipâhîlere tevzî' olunursa mâl-ı mîrîye nef'-ı küllî hâsıl olmak mukarrerdür. Bu vilâyetde sâyir Memâlik-i Mahrûse gibi re'âyâsı kendü yanlarından imâret ü zirâ'at itmeyüp mîrî mezârî'ı mîrî tarafından ve mîr-livâ vü zü'amâ vü sipâhîler tîmârından istimâlet imâret olunugelüp fi'l-vâkı' tahrîr olunan yirler tevzî' olunup münâsib olan hâss olup ümenâ ta'yîn olunup mahsûlî mîrî için zabt u kabz itdürilmek mâla enfa' ve ahâlî-i vilâyete aslah fehmlunmağın evvel be-evvel tevzî' olunmak için hükm-i şerîfüm virilmesin" arzylemişsin. İmdi; mukaddem her kankı sancak ki, tahrîr olunur eger ümerâ hâsları ve eger zü'amâ vü sipâhîler tîmârlarıdır, zuhûr eyleyen ifrâzından hâssa-i hümayûna münâsib olan ne mikdârdur, tevzî' olacak ne kadardur; ma'lûm olmak lâzim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, her kankı sancağı mukaddem tahrîr idersen sancakbeği hâsları ve zü'amâ vü sipâhîler tîmârlarından hîn-i tahrîrde ne mikdâr zevâyid zuhûr itmişdür, hâssa-i hümayûna münâsib olanı ne mikdârdur, ümerâ vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmâra tevzî' olunacak nedür; başka aynı ile defter idüp Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylesin ki, sonra ol bâbda emr-i celîlül-kadrüm ne vechile sudûr iderse mücebi ile amel eylesin.

580 ***Bolvadin, Seferihisar, Şuhut, Eskişehir, Seydîgâzi ve Barçınlu kazâlarında güherçile emîni olan Mustafa'nın yaptığı yolsuzlukların teftiş edilerek bildirilmesi.***

Zikrolunan şikâyetçilerden Mustafâ'ya virildi. 21 Şevvâl, sene: 978

Güherçile müfettişine, Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Uşşâklı Mehmed'e hüküm ki:

Hâliyâ Bolavadin ve Seferihîsâr ve Şühûd ve Eskişehir ve Seydîgâzi ve Barçınlu kazâsından bir nice nefer kimesneler Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp; "Malazgird Kal'ası dizdârının oğlu olup Güherçile Emîni olan Mustafâ vilâyetimizde kâr-hâne kurup her yıl beşer ve altışar kerre odun u ırgad ve araba vü deve ve çuval tevzî' idüp dört yıl bu vechile re'âyâyı kullanup ücret diyü bir akça ve bir habbe vermeyüp harc-ı mîrîden virilen akça[yı] kendü ekl ü bel' idüp ve fukarâdan dahı "odun u ırgad akçası" diyü mübâlağa akça cem' idüp anı dahı sarfitemeyüp ve her yıl fukarâdan akça cem' itmek için kâr-hâneleri haylî zamân mu'attal koyup zulm ü te'addî ider." diyü bildürdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Göresiz; mezbûr Güherçile Emîni Mustafâ bunlara vech-i meşrûh üzere her yılda beşer ve altışar def'a ırgad u odun ve araba vü çuval tevzî' idüp güherçile için mâl-ı mîrîden virilen akçayı sarfitemeyüp kendü ekl ü bel' idüp re'âyâ vü zu'afâyâ bir akça ve bir habbe ücret vermeyüp zulm ü te'addî idüp ve icâre virmemeğe sebep ü bâ'ıs nedür, virmemeğe ne mikdâr akça kalmışdur, nicedür; tamâm aslı ve hakîkati ile ma'lûm idinüp dahı vukû'ı üzere yazup bildüresiz.

581

Gelibolu Kalesi'nde mîrî malın saklandığı kuleye esirlerin konulmasıyla muhafazanın güçleştiğinin bildirilmesi üzerine yapılan incelemede kalenin esir hapishanesi olmaya uygun olmadığı sonucuna varıldığı hususunda Gelibolu kadısının gönderdiği mektubun alındığı; hazinenin eskiden beri nerede saklanagelmişse orada saklanmaya devam edilmesi.

Kal'a-i mezbûre kethudâsına virildi. Fî 18 Şevvâl, sene: 978

Gelibolu kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Kal'asında dizdâr olan Mehmed ve kal'a-i mezbûre erenleri meclis-i şer'a gelüp takrîr-i kelâm idüp; "Mahrûse-i mezbûre iskelelerinde ve gayri hâsıl olan mâl-ı mîrî kal'a-i mezbûrda müstekıl bir kulede konulup ol mevzı'da kadîmden mîrî esîrler konılmayup mahrûse-i mezbûrede Ters-hâne-i Âmire binâ olaldan mevzı'-ı mezbûreye mîrî esîrler konulup mâl-ı mîrî duracak gayri mahfûz yir olmayup mâl-ı mîrîden ziyâde havfiderüz ve zikrolunan esîrler ba'zı vakıtta içerüde olup ve ba'zı vakıtta durdukları yirün taşrasına çıkup dâyimâ müslimânların ehl ü ıyâllerine havâle olan yirden nazar iderler. Kal'a-i mezbûre mülevves olup zabtı asîr olmışdur; anların için bir müstekıl mahbes yapılmasın(?) recâ iderüz." didüklerinde, ehl-i vukûfla üzerine varılup fi'l-vâkı' kal'a-i mezbûre mahbes-i esîr olmağa münâsib görilmedi." diyü bildürmüşsin. İmdi; hazîne kadîmden ne mahalde duragelmişse yine anda konılmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi vâkı' olan hazîne kadîmden ne mahalde duragelmişse kadîmden hıfzolunugeldüğü mahfûz yirde koyup gereği gibi hıfz u hırâset itdüresin.

582

Ereğli'nin Sinandı köyü yakınlarında bulunan Gökçelü adlı Arap cemaatinden elli altmış kişinin kasaba halkının mallarını gasbedip bir kişiyi öldürdükleri bildirildiğinden adı geçen cemaatin yakalanıp teftiş olunarak hak sahiplerine haklarının verilmesi ve kâtil olduğu sâbit olanların da şer'-ı şerîfe göre cezalandırılması.

Arz getüren İbrâhîm'e virildi. 23 L., sene: 978

Ereğli kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Ereğli'ye tâbi' Sinandı nâm karye kurbinde olan tâyife-i Arab'dan Gökçelü nâm cemâ'at elli-altmış nefer kimesne ile gelüp kasaba-i mezbûre kurbine konup ba'zı kimesnelerin cebrile esbâbların alup ve Şeyhî nâm kimesneyi katlidüp meclis-i şer'a da'vet olundukda gelüp itâ'at itmeyüp ol taraflarda olan karyeler halkı meclis-i şer'a gelüp; "Zikrolunan tâyife dâyimâ gelüp karyemüz kurbine konup esbâb ü rızkımız yağmâlayup te'addiden hâlî değillerdür." didüklerin" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, beğlerbeği âdemlerinden yirine kâyim-makâmı olan kimesne mübâ-şeretiyle il-eri mu'âveneti[y]le mezkûrları hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp anun gibi da'v[â]-yı hakk ider kimesne varsa husamâsıyla berâber idüp bir def'a faslolmayan kazıyyelerin şer'le hakk üzre dikkat ü ihtimâm ile teftiş eyleyüp göresin; arzolunduğu üzere

katl husûsı isnâd olunan kimesnelerin üzerlerine katlitedükleri sâbit olursa şer'le lâzım geleni mahallinde icrâ idüp yirine koyasın ve sâyir hukûk taleb olunanlar zimmetinde ne mikdâr hukûk sâbit olursa ba'de's-sübût ashâbına hükmidüp alıvirdükden sonra mezkûrları habsidüp sâbit ü zâhir olan mevâddı mufassal ü meşrûh yazup sicill idüp sûret-i sicillerin Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin; sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel eylesin.

583

Kalavrita sâbık kadısı Eyüp ile adamı İhsan hakkındaki şikâyetlerin yerinde teftişi için Südde-i Saâdet'te bulunan İhsan'ın Kalavrita'ya gitmek üzere Sinan Çavuş'la birlikte yola çıkarıldığı; Kadı Eyüp'ün de her nerede görülürse teftiş olunmak üzere çavuşla birlikte gitmesinin kendisine tenbih olunması.

Mezbûr Sinân Çavuş'a virildi. Fî 22 Şevvâl, sene: 978

Mahmiyye-i İstanbul'dan Mora'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Sâbıkâ Kalavrita Kâdîsı olan Mevlânâ Eyyûb ve âdemisi İhsân'dan re'âyâ tâyifesi; "Hılâf-ı şer'-ı şerîf küllî akçamız alup ziyâde zulm ü hayf eylemişlerdür." diyü şekvâ [eyledükleri] ecilden mezbûr İhsân Südde-i Sa'âdetüm'de bulunmağın mahallinde mevlânâ[-yı] mezkûr ile bi-hasebi's-şer'-ı's-şerîf teftiş olunmak için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetül-akrân Mora Nâzırı Sinân zîde kadruhûya mukayyed ü mahbûs teslim olup irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Mahall-i me'mûra giderken taht-ı kazânuzda Mevlânâ Eyyûb'a râstgelürse ve her kankınızın taht-ı kazâsında râstgelinürse mezkûr Eyyûb'a muhkem tenbîh ü te'kîd eylesiz ki, dönüp mahall-i me'mûra müşârun-ileyh çavuşumla bile gidüp anda ahvâlî bi-hasebi's-şer'-ı's-şerîf teftiş* olup hakk ne ise icrâ oluna. Şöyle ki; emr-i şerîfe muhâlefet idüp mûmâ-ileyh çavuşumla mahall-i me'mûra gitmeyüp inâd iderse mukayyed ü mahbûs müşârun-ileyh çavuşuma teslim eylesiz ki, varup re'âyânun şikâyetleri her ne ise teftiş olup [ber-]muktezâ-yı şer' lâzım gelen icrâ oluna.

* Metinde şeklindedir.

584

Kalavrita ve Arkadya kadılarının Kalavrita sâbık kadısı Eyüp ile adamı İhsan hakkındaki şikâyetleri teftiş edip üzerlerine sabit olan hakları alıp sahiplerine verdikten sonra sonucu ayrıntılı olarak arzetmeleri.

Bu dahi.

Kalavrita ve Arkadya kâdîlarına hüküm ki:

Hâliyâ Kal'a-i Kalavrita re'âyâsı cânibinden Dergâh-ı Mu'allâm'a ruk'a sunulup bundan akdem Kalavrita Kâdîsı olan Mevlânâ Eyyûb ve âdemisi İhsân* için; "şer'a ve kânûna muhâlif küllî akçaların alup ziyâde zulm ü hayf itdüğün" i'lâm eyledüklerinde mezkûr İhsân avâriz akçası teslimi için Südde-i Sa'âdetüm'de bulunmağın mahallinde

mevlânâ-yı mûmâ-ileyh ile bi-hasebi's-şer'î's-şerîf teftîş olunup ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakları alıvrilmek için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mora Nâzırı Sinân Çavuş *zîde kadruhûya* mukayyed ü mahbûs teslîm olunup irsâl olundu. **Buyurdum ki:**

Varduklarında, mevlânâ-yı mezkûrî ve mezbûr İhsân'ı anun gibi hakk da'vâ eyleyen re'âyâ ile berâber kılup bir def'a şer'le faslolmayan da'vâların müşârun-ileyh çavuşum mübâşeretiyile ber-mûceb-i şer'-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş ü tefahhus eyleyüp göresiz; fi'l-vâkı' re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf nesneleri bi-hasebi's-şer'î's-şerîf sâbit ü zâhir olursa ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp alıvirdükden sonra üzerlerine sâbit olan mevâddı vukû'ı üzre yazup Dergâh-ı Mu'allâm'a arzeyelesiz. Ammâ; hîn-i teftîşde tamâm hakk üzre olup hiç bir cânibe meyl ü muhâbâ itmeyüp tamâm hakk üzre olup tezvîr ü telbîs ve şühûd-ı zûrdan hazer eyleyesiz.

* Metinde şeklindedir.

585

Klis sancağı dahilinde müslüman olduktan sonra mallarını ve yakınlarını terkedip darü'l-harbe giderek irtidad eden şahısların geride bıraktıkları aile ve çoluk çocuklarına dokunulmaması; ancak mal ve mülklerinin mîrî için zaptedilmesi.

Arz getüren Deli Mustafâ'ya virildi. 22 L., sene: 978

Klis beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Klis sancağı serhadd olup ehl-i İslâm küffâr-ı liyâmla muhtelit olup kefereden nice kimesne İslâm'a gelüp ba'de-zamânin mürtedd olup ta'arruz olundukda girü müslimân olup nice müddet âyîn-i İslâm üzre iken mâl ü menâlin ve ehl ü iyâlin terkeyleyüp dâru'l-harbe varup kâfir olmağla ol cânibün re'âyâsına ihtilâl virüp mâl ü menâllerin ve ehl ü iyâllerin zabt u esîr olmak" husûsın bildürmişsin. İmdi; husûs-ı mezbûr istiftâ olunup emr-i şer'-ı şerîf ne ise sûret-i fetvâda işâret olunup mûcebi ile amel eylemek için fetvâ-yı şerîf sana gönderildi. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gönderilen fetvâ-yı şerîf mûcebince amel eyleyüp dahı ol asıl mürtedd olup dâru'l-harbe firâr eyleyüp ehl ü iyâllerin ve mâl ü menâllerin terkeyleyenlerin ehl ü iyâline ta'arruz eylemeyüp ammâ; mâl ü menâllerin şer'le mîrî için zabtiddürüp fahvâ-yı fetvâ-yı şerîf ile amel eyleyesin.

586

Ane Kalesi topçubaşısının kendisine dört bin akçe terakki ve Antep'te Müderris Ahmed'e yevmî otuz akçe ile Maraş kazâsı verilmek şartıyla Rumahiyye sancağından üç sene müddetle senede yüz on kantar güherçile işlemeyi taahhüt ettiği bildirildiğinden, işin aslının araştırılması ve doğruysa bugüne kadar niçin işlenmediğinin bildirilmesi.

Kethudâsına virildi. 17 Zi'l-ka'de, sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Ane Kal'ası topcıbaşı Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Rumâhiyye sancağında kazâ-i Zebîd türâbından her sene yüz on üç kintâr a'lâ kâl olmuş güherçile ki, üç senede üç yüz otuz tokuz kintâr güherçileyi Haleb Hazînesi'ne teslim eylemeği uhdesine alup Ayntâb'da Alaybeği Medresesi'nde Müderris olan Mevlânâ Ahmed'e yevmî otuz akça ile Mar'aş kazâsı ve kendüye dört bin akça terakkî olmak şartıyla kabûl eylediğin" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı göresin; kazıyye arzolunduğı gibi olup zikrolunan mahalden ol mikdâr güherçile tahsîl olunmak mümkün midür, nicedür, mümkün olduğı takdîrce niçün işlenmeyüp ihmâl olunur, didüğünün aslı var mıdır, yok mıdır; aslı ile tettebbu' eyleyüp görüp vukû'ı üzre yazup bildüresin.

587

bkz. hkm. 461.

Eğirdir kâdîsına ve Uşşâklı Mehmed Çavuş'a hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrede mütemekkin Türk Osmân dimekle ma'rûf kimesne gelen kâdîların yanına varup [mür]teşî olup müslimânlara zulm ü hayf eyleyüp ol diyârdan ref'ı lâzım olup ve kassâblık hıdmetine kâdir mütemevvil kimesne olmağın mahmiyye-i İstanbul kassâblığı hıdmetiyyün mahrûse-i mezbûra gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Mezkûrı kassâblık mühimmine lâzım olan havâyici ile mahmiyye-i mezbûreye gönderesiz ve ne gün irsâl olunduğın yazup bildüresiz.

588

Bağdat beylerbeyinin, mâlikânese kendisi tarafından inşa ettirilecek camiye vakfedilmek üzere hulefâ zamanından muattal olan İsa nehrinin arkını kendi parasıyla tamir ettirip bir kısım gelirini mîriye vermek istediğini bildirdiği; ancak sözkonusu ark yakın zamanda Zaim Hayrettin tarafından kullanıldığından, burasının niçin harab diye tamir ettirilmek istendiği hususu ile tamir için mîrî marifetiyle yapılacak tahminin sonucunun ayrıntılı olarak arzedilmesi.

Kethudâsına virildi.

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "nefs-i Bağdâd'da Câmi'-ı Hulefâ ve Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî Câmi'-ı cümle iki câmi' olup bir câmi' dahı binâ olunmağa müslimânlar iltimâs itmeğın binâ olunmağa niyyet olunup hulefâ zamânından âtıl u bâtıl olan Nehr-i İsâ nâm arkun humsin mîrîye virüp mâlikânese câmi'a vakf olmak üzre kendü mâlunla ma'mûr itmeğe icâzet" taleb eylemişsin. İmdi; bundan akdem sene: seb'a ve sittîn ve tis'a-mi'e târîhında Birecik'den Bağdâd'a ve Basra'ya keresti(?) irsâl olundukda Za'im

Hayreddîn ol arkdan yol bulup alup gitmişdür. Ol takdîrce; "Hulefâ zamânından harâbdur." diyü arz olunmanun aslı yokdur. **Buyurdum ki:**

Göresin; nehr-i mezkûr hulefâ zamânından harâb olsa mukaddemâ mezkûr Za'îm Hayreddîn ne vechile yol bulurdu, aslı nedür? Onat vechile tefahhus idüp anun gibi mîrî tarafından tahmîn itdürüp dahı ahvâlin mufasssal ü meşrûh yazup hakîkati üzre Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz eylesin.

589 *Cevâzir beyi iken vefat eden Pîrî Bey'in Hille livasında Savliyye(?) nehri kenarında yaptırdığı cami, medrese ve zaviyeye vakfedip oğlu Hasan'a timar olarak verilen yerlerin gelirinin vakfın giderlerine yetmediği bildirildiğinden üzerine nehrin dîvâniyyesinin adı geçen Hasan'a sümün olarak verilmesi.*

Bu dahi.

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "sâbıkâ Cevâzir Beği iken fevtolan Pîrî Beğ livâ-i Hille'de Savliyye(?) nâm nehirde binâ eylediği câmi' u medrese vü zâviye ve mâlî ile ihyâ eylediği yirlerün mahsûlinden vazîfe ta'yîn idüp nehrün mahsûl-i dîvâniyyesin ber-vech-i tahmîn sulbi oğlu Hasan *zîde mecdühûya* tîmâr virilüp nehrün haddi ba'îd olmağla birkaç seneden berü hâsılı harcına vefâ eylemeyüp zirâ'at iden re'âyâsı perâkende olup civârında olan nehr-i Mahâvîn(?) dîvâniyye sümün virüp mezkûrun dahı tîmârı sümün olup; "Dîvâniyyeden hâsıl olan mahsûl câmi' u medrese vü zâviyeye sarfoluna." diyü kabûl eylemeğin nehr-i mezbûr Rumâhiyye ve Cevâzir ve Semâvât yolları üzerinde olup fukarâ ve âyende vü revendeye câmi' u medrese vü zâviyenün ta'mîri lâzım olup nehr-i mezbûrun dîvâniyyesi sümün üzre mezbûr Hasan'a virilüp ser-tagar alınmayup ref' olunmasın" arz eyledüğün ecilden sümün alınmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, arz eyledüğün üzre câmi' u medrese vü zâviye ta'mîri âyende vü revendeye ve sâyir fukarâyâ nâfi' ise mezbûra sümün üzre virüp zabtitdüresin.

590 *Dört arkadaşıyla birlikte Babaeskisi Hanı'nda Edirneli İmam Muhyiddin'i öldürdüklerini itiraf eden kemendci Cincioğlu'nun suç mahallinde siyaset olunması.*

Kubâd Sübaşı'ya virildi. 17 Zi'l-ka'de, sene: 978

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Emr-i şerîf mücebince kemendcilik nâmıyla getürdilen Cinci-oğlu meclis-i şer'de nâ-bedîd olan Edirnelü İmâm Muhyiddîn'ün vârisleri mahzarında; "Kemendci Yûsuf ve Alîcân ve Seyfî ve Arnavud Hasan ile Babaeskisi Hânı'nda mezbûr imâmı kemend ile helâk itdüklerin" ıkrâr u i'tirâf eyledi." diyü arz eyledüğün ecilden siyâset olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emr-i şerîfüm mücebince mezkûr Kemendci Cinci-oğlu'n mahallinde siyâset idüp fermân-ı hümâyûnum yerine varduğun yazup bildüresin.

591 *Silivri'de kemendci oldukları zannıyla ele geçirilen şahısların nasıl kişiler olduklarının, verdikleri bilgiler doğrultusunda, ikâmet ettikleri mahallelerden araştırılarak bildirilmesi.*

Bu dahi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Silivri'de kemendcilik nâmiyle elegetürilen Seyyid Hüseyin bin Ni'metullâh ve Kuyumcı Alî bin Hüseyin ve Mehmed bin Alî nâm kimesnelerden sü'âl olundukda mezkûr Seyyid Hüseyin mahrûse-i mezkûrede Beğlerbeği Mahalle[si]'nde ve Kuyumcı Alî İskilüblü Mahallesi'nde Hamzabeğ odalarında sâkin olup anda dahi mahalleleri halkından tefahhus idüp ol mahallelerde kadîmden mi sâkindür, yohsa âhar yirden mi gelüp temekkün itmişdür, ne vilâyetinden oldukların ve temekkün ideli ne mikdâr zamân olduğın ve anda oldukları zamânda kâr u kisbleri ne yüzden olup fesâd ü şenâ'atleri var mıdur, nice oldukların ve bi'l-cümle ne makûle kimesneler idüğün aslı ve hakîkati ile mahalleleri halkının şehâdetleriyle ahvâllerin ma'lûmun olduğü üzere mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

592 *Klis sancağındaki bazı kalelerde zaruret anında kullanılmak üzere saklanagelen mîrî terekenin bazı dizdar ve hisar erleri tarafından yendiği bildirildiğinden, gerekli tahkikatın yapılarak terekenin ortaya çıkartılıp yerine konması ve neticenin ayrıntılı olarak defter edilip arzedilmesi.*

Arz getüren Deli Mustafâ'ya virildi. 22 Şevvâl, sene: 978

Klis Beği Ferhâd Beğ'e hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "merhûm Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu zamânlarından ba'zı kal'alarda mîrî tereke konulup def'-ı zarûret için hıfzolunugelmiş iken hâlâ ba'zı kılâ' terekesi dizdâr ve hısâr-erleri arasında bel' u ketm olunup dânesi kalmayup mahall-i zarûretde bulunmadüğünden gayri; "Mâl-ı mîrîye küllî gadrleri vardır." diyü yirlü yirinden teftîş olunmasın" arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, arzeyledüğün üzere sancağında vâkı' olan kılâ'un terekelerin yirlü yirinden onat vechile dikkat ü ihtimâm ile teftîş idüp göresin; mîrî terekeyi bel' u ketm idenler eger dizdârdur ve eger kal'a-erenleridür; bi'l-cümle her kim ki bel' u ketm eylemişse zuhûra getirüp kemâ-kân hıfzıtdüresin. Bu husûsı ne vechile tedârük ü teftîş idüp ne mikdâr bel' olunmuşdur ve kimler bel' itmişdür ve ne mikdârı zuhûra gelmişdür ve kankı kal'aların terekeleridür; aynı ile başka başka defter itdürüp mufassal ü meşrûh yazup arzeyleyesin.

593

Bağdat beylerbeyinin, İran taraflarına gönderdiği adamı ve getirdiği mektup hakkındaki mektubunun alındığı; İranlıların talebi doğrultusunda döl için bir kaç sakat beygir gönderilmesi; ancak Meşhede'n-i Şerifeyn'e defnedilmek üzere gönderdikleri ölümlerin Meşhede'nin hareminden uzak yerlere defnedilmesi ve İran taraflarına göz kulak olunup gelişmelerin bildirilmesi.

Kethudâsına virildi. 20 Za., sene: 978

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Yukaru Cânib'e ba'zı hedâyâ tedârük eyleyüp âdemün Mustafâ ile gönderilüp hâlen gelüp ızhâr-ı sadâkat ü hulûs eyleyüp sana gönderilen mektûbı aynı ile irsâl eyleyüp ve döl için birkaç re's sakat Şâm atları murâdî olup ve Meşhede'n-i Şerifeyn'de defn için birkaç meyyit gönderüp ve Tatar ile olan muhârebeleri husûsın ve vilâyet-i Bağdâd emn ü emân üzere olup barutun tevfirinde mücidd ü sa'î olduğun" bildürmüşsin. Ol bâbda dahı her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; döl için birkaç sakat bârgîr tedârük eyleyüp gönderüp ammâ; getürdükleri meyyitlerin Haremeyn-i Şerifeyn'den ba'îd yirlerde defnitdörmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup Yukaru Cânib'e döl için birkaç sakat bârgîr tedârük eyleyüp vech ü münâsib görüldüğü üzere gönderüp tesliye eylesin ve Yukaru Cânib'den mevât gelürse Meşhede'n-i Şerifeyn'den ba'îd yirlerde defnitdürüp leşlerin harem-i şerîflere karîb yirlerde defnitdörmeyesin ve dâyimâ memleket ü vilâyetün emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı bâbında ve barutun teksîr ü tevfirî ve Hızâne-i Âmirem'ün izdiyâdı ve bi'l-cümle ol cânibe müteferri' umûrda envâ'-ı mesâ'-î-i cemîlen vücûda getürüp mâbeynde olan ahd ü emâna muhâlif vaz' sudûrından ihtiyât eyleyüp Yukaru Cânib'ün ahvâl ü etvârın tettebbu' u tecessüsden hâlî olmayup vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîha ile lâzimu'l-arz olan husûsları yazup bildüresin.

594

Nâzır Mü'min'in güherçile hizmetinde kalıp hazırlanan güherçileyi âcilen Südde-i Saâdet'e göndermesi.

Mü'min Nâzır'a hüküm ki:

Hâlen sen güherçile hıdmetinde kalup hâzır olan güherçileyi ale't-ta'cîl Südde-i Sa'âdetüm'e göndermek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzere kemâ-kân güherçile hıdmetinde kalup hâzır olan güherçileyi ale't-ta'cîl Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve min-ba'd dahı güherçilenün teksîr ü tevfirinde sa'y ü ihtimâm eyleyüp envâ'-ı sa'y ü ikdâm üzere olasın ve ne kadar güherçile gönderüp ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

595

Arapgir beyinin erbâb-ı timardan hayatta olan birini öldü göstererek yanlış bilgi verdiği anlaşıldığından böyle bir şeye neden teşebbüs ettiğini bildirmesi.

Arabgîr beğine hüküm ki:

Bundan akdem Biga Sancağı Beği iken Cezâyir Beğlerbeğisi Kapudânum Alî *dâme ikbâlühûya* mektûb gönderüp; "Biga sancağında Balya nâhiyesinde Delialanı nâm karyeden bin üç yüz elli bir akça tûmâra mutasarrıf iken marîz olup sefere iktidârı olmamağla ma'zûl olup mütekâ'id iken sene: 975'de fevtolan Mehmed'ün sulbi oğlu olan Alî, sulbi oğlu olduğına livâ-i mezbûr alaybeği ve on iki nefer sipâhîler şehâdet itdi." diyü arzylemişsin. İmdi; "fevtoldı" diyü arzyledüğün kimesne bi'l-fi'l hayâtda olduğu müşârun-ileyh kapudânum *dâme ikbâlühûnun* ma'lûmı olmağın müşârun-ileyh alaybeği ve sipâhîleri getürdüp; "Hayâtda olan kimesne için "fevtoldı" diyü hılâf-ı vâkı' arzylemiş." diyü cevâb virdükleri ecilden bu makûle hılâf-ı vâkı' kazıyye arzylemek[le] mes'ûl olmuşundur.

Buyurdum ki:

Vardukda, bu husûsun aslı nedür, hayâtda olan kimesneyi "fevtoldı" diyü arzylemeğe bâ'ıs ne olmuşdur, bu asıl hılâf-ı vâkı' kazıyye[yi] niçün arzidersin? Bu husûs için azle müstehikk olmuşsin[dur]. Livâ-i mezbûr sana hıdmetde bulunduğun ecilden tevcih olunmuş idi; sebeb nedür ki, bu makûle nâ-şâyeste vaz' irtikâb idersin, bu husûsda cevâbun nedür; mufassal yazup bildüresin.

596

Açe padişahının İstanbul'a gelen elçilerinin, geri dönüşlerinde gemi veya başka bir vasıta ile gidecekleri yere ulaştırılmalai.

Açe pâdişâhına hıdmet iden Mustafâ Çavuş'a virildi.

Rodos beğine hüküm ki:

Hâlen Açe pâdişâhı *edâma'llâhü te'âlâ me'âliyhû* tarafından Âsitâne-i Sa'âdet-âşiyânûm'a gelen ilçileri hüsn-i icâzetümle girü ol cânibe gemi ile irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Mezkûrlar anun gibi Rodos'a varup vâsıl olduklarında*, gemi ile mi olur, kadirge ve kalite ve firkate ile mi olur; her ne tarîk ile mümkün ise emîn ü sâlim İskenderiyye[ye] ulaştırup te'hîr itdirmeyesin ve ne gün gönderilüp ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

Bu dahi.

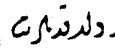
Bir sûreti, İskenderiyye beğine; "... Mısır'a ile mi olur, her ne tarîk ile olursa vakti ile ..."

Bu dahi.

Bir sûreti, Mısır beğlerbeğisine; "... çekdürür gemi ile mi olur, her ne tarîk ile olursa vakti ile Süveyş'e ve Cidde'ye ulaşıdura ..."

Bu dahi.

Bir sûreti, Cidde beğine; "... Vakti ile Yemen'e ulaşıdura ..."

* Metinde şeklindedir.

597

Şam yeniçerilerinden yüz elli iki yüz nefer eksilmesi üzerine yerine Şam'dan gedik verilmeyip Âsitâne-i Saâdet'ten kul karındaşları ve Rum oğlanlarının gönderileceği bildirildiği halde bir hizmet vukuunda sıkıntı çekilmemesi için mîrî hizmette bulunmayan yeniçerilerin yerlerine yenileri gönderilmek üzere isimlerinin Âsitâne-i Saâdet'e bildirilmesi ve on nefere kadar mahlûl gediklerin de beylerbeyince Rum yiğitlere tevcih edilmesi.

Gazze beğünün âdemisine virildi. Fî 20 Şevvâl, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sâbıkâ emr-i şerîfüm gönderilüp; "Şâm yeniçerileri yüz elli-iki yüz nefer eksük oldukda anda gedük virilmeyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzoluna ki, kul-karındaşları ve Rûm oğlanları yazılup gönderile." diyü emrüm olup lâkin bu diyâr serhadd olup dâyimâ Arab tâyifesi ısyândan hâlî olmayup ekser evkât ceng ü cidâl olup Rûm yiğitlerinden haylî gönüllü olup Arab'un hîle vü hud'ası ma'lûmları olup bir yeniçeri gedüğü virmekle hıdmete ikdâm iderler. Şâm yeniçerilerinin kimi Kıbrus'da ve kimi Yemen'de ve kimi Haleb ve Şâm defterdârlarında ve kimi Havrân muhâfazasında ve bir mikdârı Ka'be-i Mükerrreme hıdmetinde ve kimi ümenâ vü ummâl ve mütevellîler yanında olup pîr ü nâ-tüvân olup hıdmete kâdir olmayan yeniçerilerden yüz elli nefer yeniçeri kalmaz. İhtimâldür ki; bir hıdmet vâkı' olursa küllî muzâyaka çekilür. Üslûb-ı sâbık üze yeniçeri gedüğü tevcih olunmasın" bildürmüşsin. İmdi; bundan akdem beğlerbeği olan, yeniçerinin ba'zı ekâbir kulu ve ba'zı odalarından hâric yirlerde gezüp hıdmetlerinde olmadukların arzeylemekle ol asıl hıdmetde olmayup odalarından hâric yirlerde olanların gedüklerin âhara virüp tenbîh eylesin ki, odalarında bulunup vâkı' olan hıdemât-ı mîrîde ikdâm ü ihtimâm üze olalar ve düşen gedükler Rûm oğlanlarına virilmek emrüm olup hükm-i hümayûnum gönderilmiş idi. Ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, yeniçeriden mîrî hıdmetde olmayup ekâbire istinâd eyleyüp veyâhûd hevâ vü hevesinde gezüp odalarından hâric yirlerde olup hıdmet eylemeyenlerin gedüklerin arzeyleyesin ki, Südde-i Sa'âdetüm'den Rûm yiğitlerinden ve kul-karındaşlarından yazılup gönderile ve sen dahı mahlûl vâkı' olan gedüklerden on nefere varınca yarar Rûm yiğitlerine tevcih eylesin.

598

Şavşat beyleri ile mukâtaât müfettişi tarafından Erzurum'a götürülmekte olan mîrî hazîneye Oltu beyinin levendleriyle kethüdâsı tarafından zarar verilmesi ve görevlilerin dövülmesi olayının soruşturularak sonucun bildirilmesi.

Kethudâsına virildi. 29 L., sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Şavşad Beğleri Mahmûd ve Mehmed dâme izzühümâ ve mukâta'ât müfettişi Erzurum kâdîsı Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Mîrî hazîne ile katâr katırları Erzurum'a

giderken Oltı mirbâtına ahşâm namâzı vaktinde irişüp konmağla Oltı Sancağı Beği Muhammed ba'zı levendleriyle kethudâsın hazîne üzerine gönderüp âdemlerin muhkem darbidüp ve mâl-ı mîrîye mezbûrun küllî gadri olup ol sancakdan tebdîl olunmazsa Oltı sancağının değil sâyir sancaklarda dahı mâl-ı mîrînün tahsîli müyesser olmaz." diyü arzeyelemeğin imdi; bu husûs sıhhati üzre ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, husûs-ı mezbûrî bi'z-zât hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; fi'l-vâkı' kazıyye arzeyledükleri gibi midür, nicedür, ol vechile fesâda sebep ne olmışdur; sıhhati üzre yazup arzeyleyesin. Bu bâbda ihtimâm idüp hakk-ı sarîha tâbi' olasın.

599

Çingene haracı toplamakla görevli Hasan Çavuş'un adamlarına saldırarak ellerindeki paraları alıp çingeneleri salıverdikten sonra Bender arazisine doğru kaçtıkları bildirilen Yuvan adlı şahıs ile yirmi yoldaşının takip edilerek yakalanması.

Boğdan beğinin âdemisine virildi.

Bender beğine hüküm ki:

Hâliyâ Boğdan voyvodası Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm kullarından Çingâne haracı cem'ine me'mûr olan Hasan yedinden emr-i şerîf vârid olup Çingâne haracı cem'ı için İnsân ve Memi ve Murtazâ ve Mustafâ nâm âdemlerin gönderdükde Çingâne tâyifesinden ba'zı Silistre ve Varna ve Prevadi Kâdîlıkları'ndan firâr idüp Boğdan'a tâbi' Sürsan(?) nâm karye ile kurbinde olan kurâya perâkende olup harâcları cem'ı için varduklarında Yuvan nâm âdemün yiğirmi nefer yoldaşıyla yollarına gelüp cem' eyledikleri harâc akçasın alup ve mezbûrları mecrûh eyleyüp ellerinde olan Çingâneleri salıvirüp te'addî itdiklerin bildürdükde; "Mezbûr Yuvan'ı yoldaşlarıyla elegetürüp harâc akçasından her ne almışlar ise bî-kusûr tahsîl itdürüp mezkûr harâccıya teslim eyleyüp ehl-i fesâdun gereği gibi haklarından gelüp arza muhtâc olanı yazup bildüresin." diyü emr-i şerîf vârid olmağın, husûs-ı mezbûrda gereği gibi ihtimâm olunup konak ve be-konak teftîş eyleyüp altıncı konakları Kenderşet nâm karye olup sahîh u sâlim mezkûr karyeden cemî' Çingâneleri ve akçalarıyla çıkup vilâyet-i Boğdan'dan Bender sınırına dâhıl oldukların" i'lâm eylemiş. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan ehl-i fesâdı taht-ı livânda gereği gibi tetebbu' u tecessüs eyleyüp vilâyet-i Boğdan'dan Bender sınırına dâhıl olduklarında kankı karyeye konmuşlardur ve andan kalkup kankı karyeye varmışlardur, nicedür; karye be-karye, menzil be-menzil onat vechile tefahhus idüp zuhûra getürmek bâbında envâ'-ı ikdâm ü ihtimâm eyleyüp vücûda getüresin. Bi'l-cümle zikrolunan ehl-i fesâdun elegelmesi ehemmi mühimmâtdandur; ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesin.

600

Mısır'da işlenen barutun tamamının Kıbrıs'a gönderilmesi; ayrıca daha önce gönderileceği bildirilen üç yüz bin sikke filorinin de âcilen gönderilmesi.

Balıkçı Sinân Çavuş'a virildi. 25 Şevvâl, sene: 978

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrede tahsîl olunan barut cezîre-i Kıbrıs'a irsâl olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her ne mikdâr barut-ı siyâh tahsîl olup hâzır u müheyyâ olmuşsa emrüm mücebince cezîre-i mezkûreye irsâl eyleyüp ne mikdâr barut hâsıl olup ne kadarın irsâl eylediğün ve ne zamânda gönderdiğün yazup Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylesin ve mâh-ı Recebül-mürecceb'ün evâyilinde Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzun gelüp; "Üç yüz bin sikke filori göndermek üzre." diyü bildürmüş idün; aslâ eseri zâhir olmadı. Hâzır ol mikdâr hazîne* varsa Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmamağa sebep nedür; mu'accelen göndermek ardınca olasın.

* Metinde şeklindedir.

601

Cîze mütevellîsi olan kardeşi Süleyman'ı öldüren Arap âsilerinin zulmünden askerlerin yardımıyla kurtulduktan sonra götürüldüğü mahalde Hüseyin Kâşif tarafından bir çok mal ve parası alındığını belirten İbn-i Hayr'ın şikâyeti hakkında.

Bu dahi.

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

İbn-i Hayr Âsitâne-i Sa'âdetüm'de ruk'a sunup; "Cîze Mütevellîsi olan karındaşım Süleymân'ı usât-ı Arab katleyledükde tâyifemüz mâlî ve tavârî kurtarup Minye'ye getürdiler. Âsîler gelüp ihâta idüp on iki gün mahsûr kalmış iken asâkir-i mansûreden bir mikdâr kimesne koşlup âsîleri kaçurup mâlî ve askeri Benî-Şüveyf nâm mahalle Hüseyin Kâşif yanına getürüp mezbûr kâşif âsîleri tahrîk idüp üzerine getürüp beni katlitedürmek murâd idinüp tâyifesinden on bir nefer âdem katlolunup kendüsin ve akribâsınun Kâşif Hüseyin bin iki yüz cerresin(?) alup âsîlerden alınandan cânib-i mîrîye bin deve virüp beş yüzi kendü alıkoyup vilâyetimüz tevliyetin bir ecnebîye alvirüp bizüm ve akribâmuzun cümle mâlik olduğın gâret itdürdi ve beni habsitdürüp ve; "Girü seni mütevellî idelüm." diyü üç bin filorim alnup girü tevliyet virilmeyüp iki yüz re's deve, altı yüz re's koyun, iki yüz elli re's câmûs, yetmiş re's inek, iki yüz elli re's öküz, irişmiş şeker kamışı yüz elli feddân, yetmiş beş re's at, elli beş aded tût-ı ham -ki, her birinün pâreye(?) ki altı kîse olur- ve yılda bir kîse hâsıl ider hurmalığum üç bin beş yüz erdeb buğday, beş yüz ...*

* Hüküm metni eksiktir.

Çeşitli suçlardan dolayı hapsolunan ve hapisten firar ederek bir kişiyi öldürüp halkın mallarını zorla alan Yüzdepâre kazâsının Hisselü köyünden Karafakihoğlu adlı şahsın yakalanarak kendisinden davacı olanlarla davalarının görülmesi ve üzerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra sicil sûreti ile birlikte Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Dervîş Çelebî'ye virilüp ol dahı tâlib olan kimesneye virmişdür.

Bozok Beği Çerkes Beğ'e hüküm ki:

Yüzdepâre Kâdîsı İbr[â]hîm Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Hissalu nâm karyede sâkin Karafakîhoğlı dimekle ma'rûf kimesne içün şirret ü şekâvet ile meşhûr olmağın sâbıkâ emr ile Kengırı beği hısârda habseyleyüp mahbes bozup firâr idüp ve kâdî-ı sâbık mahzarında; "Sen emir ihrâc eylemişsin." diyü Saru nâm kimesneyi katleyleyüp ve ba'zı levendleri yeniçeri sayasında koyup bile gezüp müslimânlardan ba'zı kimesnelerün kızların murâd idindüğü kimesnelere virüp ve ba'zınun yirlerin cebr ile alup ve ba'zı kimesnenün yarar atların ve katırların cebr ile çeküp alup şer'-ı şerîfe da'vet olundukda itâ'at eylemeyüp da'vet eyleyenleri muhkem darbidüp re'âyâ zulminden mütezaccir oldukların" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrı hüsn-i tedârûkle elegetürüp ihzâr idüp dahı da'v[â]-yı hakk eyleyenler ile berâber eyleyüp bir def'a şer'le sorulup faslolmayup on beş yıl terkolmayan husûsları ber-mûceb-i şer'-ı şerîf onat vechile hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; kazıyye arzulunduğı gibiye –ki, şer'le sâbit ola– üzerinde sübût bulan hukûkî ashâbına şer'le alıvirdükden sonra ne makûle hukûk alıvirilüp ve ne makûle fesâdı sâbit olup sicill olunduğın ve mezbûrı sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e mukayyed ü mahbûs gönderesin.

Birgi taraflarına gönderilen Sinan Çavuş'un yol üzerinde bulunduğu bir iki beygiri almak istemesi üzerine Akçaşehir kazâsında timara mutasarrıf olan Yamalı Mustafa ve adamları tarafından yaralandığı ve atların elinden alındığı, aynı şahsın sahte berat ile kendine ve yakınlarına timar aldığı ve sefere de gitmediği yolundaki şikâyetlerin araştırılarak sonucun bildirilmesi.

Siyâvuş Ağa'nun kethudâsına virildi. Fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Birgi kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Sinân zîde kadruhû ba'zı mühim masâlih içün ulağla ol cânibe gönderilüp taht-ı kazânda makâbir(?) kurbinde tarîk-ı âmda bir-iki bârgîr bulunup alup gitmek istedikde Akçaşehir kazâsında Hammâd(?) nâm karyeye ber-vech-i tîmâr mutasarrıf olan Yamalı Mustafâ dimekle ma'rûf kimesne yolına gelüp yanında olan eşkiyâya; "Urun, öldürün." diyü tahrîk eylemekle âdemlerin taş ile ve ağaç ile urup mecrûh eyleyüp ve atların ellerinden alup envâ'-ı hakâret eyledüklerin ve mezbûr Yamalı Mustafâ Germiyânlu yörük olup telbîs ile tîmâra dühûl eyleyüp ve bu def'a dahı sefere varmayup

oğlu[na] ve deveci[sine] dahı tezvîr ile tîmâr alup kadîmden dahı fesâd ü şenâ'at üzere olduğın bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup müşârun-ileyh çavuşum mühim maslahat ile ulağla varup ulak almak istedikde mezbûr Yamalu Mustafâ kendüye tâbi' olan âdemleri ile vech-i meşrûh üzere te'addî eyledüğü vâkı' mıdur, ne vechile olmışdur ve mezbûr fi'l-vâkı' telbîs ile tîmâra dühûl eyledüğinden mâ'adâ oğlına ve devecisine dahı tezvîr ile tîmâr alup bu def'a sefere varmaduğı sahîh mıdur, nicedür; tafsîli üzere yazup arzeyelesin. Ammâ; bu bâbda tamâm hakk üzere olup ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan ve hılâf-ı vâkı' kazıyye arz olunmakdan ziyâde hazer eyleyesin. Bu husûs sonradan âdem gönderilüp tekrâr yoklanmak mukarrerdür. Şöyle ki; hılâf-ı vâkı' kazıyye arzeyledüğün zâhir ola, azl ile konılmayup hakâret olunursın. Ana göre hakdan udûl eylemeyüp vâkı' olan ahvâli vukû'ı üzere i'lâm eyleyesin.

Bir sûreti, Seydî Ahmed Çavuş'a; "... Tîmârın(?) ..."

604

Timarını almak için Ejderhan Seferi'nde babalarını öldüren İştîp'te Seferioğulları'ndan Derviş ve kardeşinin, timar tezkirelerinin ellerinden alınarak hapsolunmaları.

Merdüm-zâde'ye virildi. 27 L., sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Köstendil sancağında İştîb nâhiyesinde 5.999 tîmârı olan Seferî-oğulları'ndan Dervîş ve bir karındaşı dahı Ejderhân Seferi'nde babaları tîmârın almağıçün babaların katleyeyüp hâlâ mezkûrlara babaları tîmârları tevcih olunup senün cânibünden tezkire virilmeğin tezkireleri girift olunup mezkûrları elegetürüp habseylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları elegetürüp habseyleyüp dahı defterden kaydların ref' itdüresin ki, min-ba'd ol kayddan kimesneye tîmâr virilmeli olmaya.

605

Edirne'deki hassa bahçelerinde hizmet eden ulûfeli acemî oğlanlarından elli neferin kapıya çıkarılması.

Bostâncılar kethudâsına virildi. Fî 29 Şevvâl, sene: 978

Edirne'de bostâncıbaşıya hüküm ki:

Edirne'de olan hâssa bâğçelerümde hıdmet iden ulûfelü acemî-oğlanlarının emekdâr u eskilerinden elli neferi kapuya çıkarılmak fermânım olup yeniçerilerüm ağasına hükm-i hümayûnum irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzere anda hâssa bâğçelerümde hıdmet iden ulûfelü acemî-oğlanlarının eskilerinden elli nefer oğlanı intihâb idüp yeniçerilerüm ağasına defterünle gönderesin ki, emrüm mücebince gelüp kapuya çıkalar.

Bir sûreti, yeniçeri ağasına yazılmışdur ki; "... Zikrolunan elli neferi kapuya çıkarasın."

606

Mahlûl gönüllü gediklerinin serhadde hizmet eden kul karındaşlarına ve Rum yiğitlerine verilmesi; Çepni, Tat vs. gedik verilmek yasak olanlara gedik tevcih edilmemesi.

Kethudâsına virildi. 29 L., sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "sâbıkâ mahlûl vâkı' olan gönüllü gedükleri kimesneye virilmeyüp yüz-iki yüz oldukda defter olunup gönderilmek emrüm olmağın ol zamândan berü kimesneye gedük virilmeyüp mülâzimîn perâkende olup ba'de-zamânin ba'zı kimesnelere gedük için ahkâm-ı şerîfe virilüp düşen gedükleri gelüp taleb eylemekle mülâzimîn girü cem' olup tekâzâdan hâlî olmadukların ve gedük virilmek" husûsın bildürmişsin. İmdi; bundan akdem ekâbir âdemlerinden ve Çepni tâyifesinden ve sâyir ol cânibde evinde sâkin olup serhadde hıdmet itmeyenlere gedük virildüğü istimâ' olunmağın; "Rûm yiğitlerinden yarar âdem yazılup varup serhad muhâfazasında olalar." diyü tenbîh ü yasak olmuş idi. Ân çünkü anda gedük virilmek recâ eylemişsin, **buyurdum ki:**

Vardukda, mahlûl vâkı' olan gedükleri üslûb-ı sâbık üzre serhadde hıdmet iden kul-karındaşlarına ve Rûm yiğitlerine virüp Çepni ve Tat ve sâyir gedük virilmek memnû' olanlara gedük virilmekten ziyâde hazer idüp emr-i şerîfûme muhâlif iş eylemeyesin.

607

Erzurum beylerbeyinin İran hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; aynı şekilde İran taraflarına casuslar gönderilmesi ve elde edilecek bilgilerin gönderilmesine devam edilmesi.

Kethudâsına virildi. 29 L., sene: 978

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Yukar[u] Cânib'den gelen câsûsların ahbârın ve Simon'un ahvâlin ve Sâ'atçukurı askerine Pervâne(?) gönderilüp Şâhkulı-oğlı ile cem'ıyyet idüp Simon'un ülkesinde karyeleri üzerine varmak emritdüğün ve re'âyâ vü serhad bi'l-fi'l emn ü emân üzre olduğun" bildürmüşsin. Ol bâbda dahı her ne dimiş isen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmuşdur. İmdi; Yukaru Cânib'den gaflet eylemeyüp etvâr u ahvâlin tettebbu' eylemek mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, dâyimâ Yukaru Cânib'e yarar câsûslar gönderüp ahvâl ü etvârın ve sâyir fikr ü tedârüklerin tettebbu' itdürüp vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasın.

608

Körkil sancağı beyinin, itaatsizlik yaptıkları ve halka zulmettikleri yolunda haklarında şikâyetle bulunduğu Sülolı Aşireti'nin, Cezire hakimi ve kadısının da yardımıyla şer'-ı şerîf muvâcehesinde haklarından gelinmesi.

Mezkûr beğün âdemisine virildi. 29 L., sene: 978

Diyârbekir beğlerbeğisine ve Âmid kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Körkil Sancağı Beği Ahmed *dâme izzühû* aşâyirinden Sülolî tâyifesi fesâd üzre olup müşârun-ileyhe müteveccih olan hukûkî vormeyüp şer'-ı şerîfe da'vet olundukda aslâ iltifât eylemeyüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma itâ'at eylemeyüp gice ile mûmâ-ileyhün ve ba'zı fukarânun evlerin basup ihrâk idüp mâl ü menâllerin ve sâyir esbâb ü tavarların gâret idüp ve nice nüfûs telef eyleyüp muttasıl fitne vü fesâddan ve fukarâyâ zarar u ziyân irişdürmekden ve âyende vü revendeyi rencîde eylemekden hâlî değıllerdür ve ahsen vechile kimesne elegelmek ihtimâli olmaduğın" [bildürdüğün] ve bu bâbda Cezîre Hâkimi Bedir Beğ'e ve kâdîsı ve müşârun-ileyh Ahmed *dâme izzühû* dahı mektûbları ile i'lâm eyledükleri ecilden bu bâbda Cezîre Hâkimi müşârun-ileyh Bedir Beğ *dâmet me'âlîhiye* ve kâdîsına mu'âvenet içün hükm-i hümayûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda müşârun-ileyhimâ ile haberleşüp dahı her ne vechile mümkün olursa hüsn-i tedârükle ehl-i fesâdı elegetürüp dahı ahvâllerin muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre teftîş eyleyüp mezkûrlardan da'vâ-yı hakk ider kimesneler varsa husamâ muvâcehesinde bir def'a şer'le sorulup *ilâ-âhurihî* husûsların ber-mûceb-i şer'-ı şerîf teftîş eyleyüp sâbit olan hukûkî ashâbına bî-kusûr alıvirdükden sonra anun gibi fesâd ü şenâ'at üzre olup itâ'at-i şer'-ı şerîf eylemeyenlerün [haklarında] şer'le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyup şer'-ı şerîfe muhâlif iş olmakdan ve kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunup ehl-i fesâda himâyet olunmakdan ziyâde hazer eyleyüp kazıyyede medhali olmayanları dahlitedürmesin.

609

Niğbolu'nun Yergöğü ve Halonik kaleleriyle Silistre'nin Hırsova Kalesi ve kasabaları çevresinde bulunan Eflak reâyası adı geçen kaleler ve kasabalardan gelen hırsız ve fesatçıların kendilerine zarar verdikleri yolunda şikâyetle bulunduklarından, ehl-i fesâdın yakalanıp teftîş olunması ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra ağır suçluların şer'-i şerîfe göre cezalandırılması, diğerlerinin ise Akkirman'a küreğe gönderilmesi.

Eflak voyvodasının kâtibine virildi. Fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Varna kâdîsına hüküm ki:

Eflak Voyvodası Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Niğbolı sancağında Yirgöğü ve Halonik Kal'aları ve gayri kasabalar ve Silistre sancağında Hırsova Kal'ası ve kasabalar mukâbelesinde olan Eflak re'âyası zikrolunan kal'a vü kasabalardan ehl-i fesâd harâm-zâdeler gice vü gündüz vilâyetimize gelüp bârgîr ve sâyir tavarlarımız sirka idüp fesâd ü şenâ'at eylemekden hâlî olmadukların" bildürmeğın zikrolunan yirlerün ehl-i fesâdı teftîşin sana emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan yirlere bi'z-zât varup ehl-i fesâd ü şenâ'atin onat teftîş eyleyüp anun gibi fesâd ü şenâ'ati zâhir olanların elegelenlerinden da'v[â]-yı hakk ider kimesneler

varsa husamâyı berâber idüp dahı bir def'a şer'le sorılup faslolmayup on beş yıl terkolmayan husûsların muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzre teftîş eyleyüp göresin; kazıyye arzolunduğı gibi olup şer'ile fesâd ü şenâ'atleri sâbit olanların üzerlerinde bi-hasebi's-şer' sübût bulan hukûkî ashâbına bî-kusûr alıvirdükden sonra ehl-i fesâd sipâhî ise habseyleyüp değıllerse cürm-i galîzları olanların [haklarında] şer'le lâzim geleni icrâ idüp yerine koyup dahı cerâyımı sâdır olup fesâd üzre olanları, sûret-i sicillerin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin; dahı anun gibileri Akkirman beğıne gönderesin ki, anda olan kaliteler ve şaykalarda küreğe koya ve kaç nefer gönderilürse defter eyleyüp ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

610

Fırtına yüzünden parçalanan gemilerin yağmalanan malları hakkında yapılan teftiş ve denize yakın yerlerde ihdas olunan ağullarla ilgili olarak Hâslar kadısı tarafından gönderilen bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; yeniçeriler haricinde zimmîlerin ihdas ettikleri ağulların tamamıyla yıktırılması.

İvaz Çavuş'a virildi. 8 Zi'l-ka'de, sene: 978

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "muhâlif rûzgâr ile pârelenen gemilerin esbâb ü emvâlin gâret eyleyen ehl-i fesâd teftîş olunup deryâya karîb yirlerde ihdâs olan ağullar" ahvâlin i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; yeniçeriden gayri zimmîler ihdâs eyledükleri ağulları ref' eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, yeniçeriden gayri zimmîler ihdâs eyledükleri ağulları külliyyen ref' eyleyüp emr-i şerîfûme muhâlif kimesneye te'allül itdürmeysin.

611

Baban'daki havâss-ı hümayûn reâyasından vergi toplamakla görevlendirilen Bağdat gönüllülerinden Budak ile Şehrizol yeniçerilerinden yüz yeniçeriye karşı gelip bir yeniçeriye katledip bir bölükbaşı ile bir yeniçeriye de yaralayan şahısların yakalanarak haklarından gelinmesi.

Şehrizol çavuşlarından arz getüren kimesneye virildi. 7 Zi'l-ka'de, [sene:] 978

Şehrizol beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "vilâyet-i Baban'da vâkı' olan havâss-ı hümayûn re'âyâsına bu sene ve güzeste senede cem' olacak resmlerin cem' eylemek için Bağdâd gönüllülerinden Budak ta'yîn olunup Şehrizol Yeniçerilerinin Kethudâsı Alî yüz nefer yeniçeri ile mâl-ı mîrînün cem'ine mu'âvenet için gönderilüp vardukda ba'zı yirler

defter olunup derbend ağzında olan demekle ma'rûf karyeye varup kethudâları olan Hasan işvâsıyla zikrolunan karye re'âyâsı âlât-ı harb ile karşı gelüp cengidüp bir yeniçeri katl ve bir bölükbaşıyla bir yeniçeri dahı mecrûh idüp itâ'at itmedüklerin anda bulunan Kestâne Sancağı Beği Mehmed dâme izzühû ve mezbûr Budak Havâle ve Yeniçeri

Kethudâsı Alî ve Azebleri Kethudâsı Gazanfer mektûbları ile i'lâm eyledüklerin" bildürmüşsin. İmdi; mezkûrların ahvâlin Bağdâd Beğlerbeğisi Murâd dâme ikbâlühû müşâveresiyle hüsn-i tedârük eyleyüp elegetürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyh ile müşâvere idüp vech ü münâsib olduğu üzre hüsn-i tedârük eyleyüp vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at eyleyenleri elegetürüp ahvâllerin toprak kâdîları ma'rifeti[y]le ber-mûceb-i şer'-ı şerîf üzre onat vechile tefîş eyleyüp ehl-i fesâd kimler olduğu şer'le sâbit olduktan sonra sipâhî ise habs ü arz eylesin; değillerse şer'le lâzım geleni icrâ itdürüp yirine koyup şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin ve mukâta'a Hâcî Şeyh-oğlı'na arz olunmuş. Ana virilmek münâsib değildir; bir âhar kimesne tedârük eyleyüp arzeyesin.

612

Cezire'de bir müfsidin ihtida etmiş bir Hristiyan kadını zorla alıp mürted ettiği, peygambere küfrettiği ve şer'a davet edildiğinde mahkemede sübaşı ile kâtibin kendisine yardımcı olduğu duyulduğundan bu hususun teftiş edilmesi; durumun bu şekilde olduğu sabit olursa şer'an lazım gelenin icra edilmesi.

Hüseyin Çelebî Efendi'yle paşa hazretlerine gönderildi.

Cezîre Hâkimi Bedir Beğ'e hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı eyâletinizde bir müfsid zuhûr idüp nasârâdan ^{مردود} müslimân olmuş avreti alup cebr ile mürtedde eyleyüp bi'l-fi'l yanında olup ehl-i İslâm'dan ba'zı meclis-i şer'a da'vet eyledüklerinde âdemleründen sübaşun ve kâtibün ta'yîn olunup mahkemeye varup ol müfside i'ânet eyleyüp müslimânları tahvîf eylemekle perâkende olup ve mezbûr müfsid -hâşâ- sebb-i nebî eylediği istimâ' olundu. İmdi; senün kemâl-i diyânet ve hüsn-i akâyidüne i'timâd ü i'tikâd-ı hümayûnum olup taht-ı eyâletünde bir müfsidün bu makûle nâ-meşrû' vaz'ı olup elegetirilüp şer'le hakkından gelinmeyüp âdemlerin mahkemeye varup ol vechile mu'âvenet eyledüklerinin aslı nedür? Bu husûsı toprak kâdîları ma'rifeti[y]le ber-mûceb-i şer'-ı şerîf onat vechile hakk üzre tefîş eyleyüp göresin; istimâ' olunduğu gibi midür, fi'l-vâkı' mezbûrun vech-i meşrûh üzre müslimân olmuş avreti mürtedde eyleyüp -hâşâ- sebb-i nebî eylediği vâkı' midür, nicedür? Şöyle ki; nâ-meşrû' vaz'ı bi-hasebi's-şer' sâbit olursa mecâl vermeyüp hakkında* şer'le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyup ne vechile olduğın yazup mufassal arzeyesin.

* Metinde ^{متن} şeklindedir.

613

Karahisar-ı Şarkî'de fesat ve uygunsuz hareketlerinden dolayı nâiblikten azledildiği bildirilen Divane Danişmend oğlu Mustafa'nın bundan sonra hiç bir şekilde naib yapılmaması; şayet Südde-i Saâdet'ten nâib olması için tekrar hüküm getirirse elindeki niyâbet hükmünün alınıp Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Nefs-i Karahısâr-ı Şarkî'de Yahyâbeğ Câmî'ı kurbinde mütemekkin Hâcî Süleymân bin Yûsuf nâm kimesneye mühürlü kîse ile virilmiştir.

Karahısâr-ı Şarkî kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Karahısâr-ı Şarkî kasaba[sı]nın kibâr u sığârı meclis-i şer'â gelüp kasaba-i mezbûrede nâyib olan Dîvâne Dânişmend-oğlı dimekle ma'rûf Mustafâ nâm nâyib için; "Envâ'-ı fesâd ü şenâ'at ile mevsûf olup niyâbet hıdmetine değil, belki vücûdunun izâlesi lâzım." didükleri ecilden ahvâlî tefahhus olunup fi'l-vâkı' didükleri mertebeden dahı ziyâde şenâ'at ü kabâhati olduğı mukarrer olmağın niyâbetden ref' olunduğın" bildürüp; "min-ba'd dahı niyâbet olmamasıçün" emr-i hümâyûnum" taleb eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûra min-ba'd niyâbet itdûrmeyüp şöyle ki; bir tarıkla Südde-i Sa'âdetüm'den dahı hükm-i şerîf ibrâz iderse emr-i hümâyûnumı elinden alup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp aslâ niyâbet itdûrmeyesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı sicill-i mahfûza kaydîdüp ve bu hükm-i şerîfümü kasaba halkı muvâcehesinde a'yân-ı kasabadan bir mu'temedün-aleyh kimesnenün elinde ibkâ idesin ki, vâkı' olan kuzâta ibrâz idüp niyâbet itdûrmeyeler.

614

Sonisa kazâsının Burgazlı köyü kürekçilerinden olup bir kaç defa kürekten firar eden Ahmed'in müebbed kürek cezasına çarptırılması.

Sâhib-i sa'âdet'e gönderildi. Fî 15 Za., sene: 978

Kapudân paşaya hüküm ki:

Bafra Kâdîsı Mevlânâ Taceddîn Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sonisa kazâsına tâbi' Burgazlı nâm karye kürekçilerinden Ahmed nâm sûhte Abdurrahmân nâm levend sûhte ile nice zamân fesâd ü şenâ'at üzre olup müşârun-ileyh sâbıkâ Bafra kâdîsı iken ehl-i fesâd levend sûhtenün haklarından gelmek emrüm olmağın mezkûr Ahmed'i bir yoldaşıyla ma'an Canik beğ elegetürüp mahkemeye getürdükde; "Sinob emîni[n] katleyledük ve fülân oğlanı çekdük ve fülânun ol kadar(?) filorisin aldük." diyü ıkrâr idüp huccet virildükde yoldaşı emr ile siyâset olunup mezbûr zindânda habsolmuş iken bir tarık ile halâs olup bu sene girü kürekci yazılıp bunda gelür iken acele yörûmeğe tenbîh olundukda kendüsi itâ'at eylemediğinden gayri sâyir kürekçileri dahı ıdlâl eyleyüp ve müşârun-ileyhi bir tenhâ yirde bulup ba'zı kürekçiler ile ma'an yolum basup beni bıçağla urup mecrûh eyleyüp katleylemek kasdeyledüklerinden mâ'adâ ağzuma ve dînüme galîz şetmidüp bir tarık ile firâr eylemiş iken yine elegendüp kürekçiler ile ma'an sana teslîm olundukda kadunaya urulup Donanma-i Hümâyûnum'a bile alup gitdüğün" i'lâm eylemeğın mezbûrı mücrimler defterine kaydeyleyüp mü'ebbed kürekde kalmak emridüp **buyurdum ki:**

Mezbûrı emrüm üzre mücrimler defterine kayditdûrüp ebedî küreğe koyup istihdâm itdüresin.

615

Mîrâhur İlyas Bey'in Görice'deki cami, medrese vs. evkâfının depremden yıkılan yerlerinin rakabe tutularak tamirine başlanmış iken Timur adlı sipahi tarafından rakabe tutulmaya gerek olmadığı bahanesiyle müdahale edildiği bildirildiğinden, yıkılan yerlerin tamiri bitinceye kadar rakabe tutulması ve kimsenin müdahale etmesine meydan verilmemesi.

Arz getüren Yûsuf'a virildi. Fî 2 Zi'l-ka'de, sene: 978

Yanya beğine, Görice ve Bihlişte kâdîlarına hüküm ki:

Dârende-i fermân-ı hümayûn Mehmed bin İlyâs nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "Görice kazâsında Ahona(?) nâm kasabada Mîr-âhûr İlyâs Beğ'ün câmi'ı ve imâreti ve mu'allim-hânesi ve kârbânsarâyı ve furunı ve matbahı ve tâb-hânesi ve havlîsî(?) bi-irâdeti'llâhi te'âlâ vâkı' olan zelzileden(?) bi'l-küllîyye temelinden yıkılıp harâb olduğu ve mezkûr müşârun-ileyhün evlâdından olup tevliyeti meşrût olmağın mezbûr ve sâyir mürtezika evkâf-ı mezbûreden münhedim olan yirler ta'mîri için rakabe tutulmak lâzım idüğün" sen ki Görice kâdîsısın, mektûbunla i'lâm eylediğün ecilden rakabe tutulmak lâzım ise zelzeleden yıkılan yirler [ta'mîr] oluncaya dek rakabe tutulmak emrüm olup hükm-i hümayûnum virilmiş iken virilen hükm-i şerîf mücebince ta'mîrine mübâşeret olunup binâ olunur iken Timur nâm sipâhî vakfa aslâ alâkası yoğ iken kendü tevâbi'ından ve mürtezikadan ba'zı kimesneleri cem' eyleyüp; "Rakabe tutulmak lâzım değildir." diyü mâni' olup te'addî eylediğün" bildürmeğün hükm-i sâbık mücebince amel eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan câmi' ve imâret ve mu'allim-hâne ve kârbânsarây ve furun ve matbah ve tâb-hâne ve havlî(?) ve gayri zelzeleden münhedim olan yirler ta'mîr oluncaya dek emr-i sâbıkum mücebince amel eyleyüp lâzım olduğu üzere rakabe eyleyesin. Kimesneyi dahl ü ta'arruz itdirmeyüp men' u def' eyleyesin; men'la memnû' olmayanları yazup bildüresin.

616

Kudüs-i Şerîf'te bulunan ve numûnesi gönderilen güherçilenin mahallinde gerekli tedkikler yapılarak kapasitesi, maliyeti ve işletilmesi için gerekli şartların ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Rıdvân Paşa'nun kethudâsına virildi. 2 Zi'l-ka'de, sene: 978

Kudüs-i Şerîf Beği Ahmed Beğ'e hüküm ki:

Hâlen; "Kudüs-i Şerîf'de Hazret-i Halîl'de güherçile ma'deni zâhir olup nümûnesi getirtilüp a'lâ güherçile olup günde beş-on kazgan kaynamağa kâbil olduğun haber virdüklerin ve nümûnesi gönderildiğün" bildürmüşsin. Lâkin çâşni tutulup kaç kazgan işlenmeğe kâbil olup ve kıntârı kaç akçaya olup yılda ne mikdâr güherçile hâsıl olduğu ma'lûm olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan ma'denün üzerine bi'z-zât varup çâşni tutdurup dahı kaç kazgan kurulup işlenmeğe kâbil olup ve işlendiği takdîrce kıntârı kaç

akçaya olup yılda ne mikdâr güherçile işlenmeğe mütehammil olduğın ve odunı ve sâyir levâzımı bulunur mı, odunı ba'îd yirde midür, nicedür; cemî' ahvâlin aslı ile ma'lûm idinüp mufasssal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin.

617 *Kıbrıs mühimmi için İstanbul'dan Kıbrıs'a âlât, esbâb vs. mühimmât ile gönderilen Komenos Reis'e ait gemi ve mürettebâtına geçeceği yerlerde hiç kimse tarafından müdahale edilmemesi ve engel olunmaması.*

Yazıldı.

Mezbûrlara virildi. 2

Kıbrıs'a varınca yol üzerinde olan kâdîlar ve deryâda bulunan levend re'îslere ve iskele emînlerine ve dizdârlara hüküm ki:

Hâlâ Südde-i Sa'âdetüm'den Kıbrıs mühimmi için cezîre-i Kıbrıs'a âlât ü esbâb ve sâyir mühimmât ile gönderilen karamürsel gemisine ve re'îsi olan dârende Komenos'a yolda ve izde ve iskelelerde kendüye ve yoldaşlarına ve esbâb ü eskâline kimesne dahleylememek bâbında hüküm-i hümayûnum taleb eylemeğın **buyurdum ki:**

Mezbûr her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhıl olursa mezbûra ve gemisine ve mîrî âlât ü esbâbına ve gemicilerin esbâbına kimesne[yi] dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz, mâni' olmayasız; şöyle bilesiz.

618 *İznik, Yenişehir, Akhisar ve Geyve'de geçen yıl ortaya çıkıp ekili alanlara büyük zarar veren çekirgeler tohumlarını toprağa bıraktıklarından bu sene tekrar çıkma ihtimaline karşı gereken tedbirlerin alınması.*

Teşrîfâtçı Alî Çelebî'ye virildi.

İznik kâdîsına hüküm ki:

Sene-i mâzîyede taht-ı kazânda çekirge hâdis olup mevrû'âta haylî zarar eyleyüp tohmîlerin gömüp bu sene-i mübârekede dahı küllî çekirge zuhûr eylemek ihtimâli olup mukaddemden tedârüki lâzım ü mühimm olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gaflet eylemeyüp taht-ı kazânda olan halka tenbîh eylesin ki, vakitlerine hâzır olup zâhir olduğı gibi uçmağa ibtidâ eylemedin âdem üşürüp fadurup her kişün(?) defnitdürüp çiğnedüp onat vechile tedârüki ve ihtimâm eylesin. Hakk *sübhânehu ve te'âlâ* dergâhından mes'ûldür ki, çekirge mazarratı müslimânlar üzerinden merfû' ola.

Bir sûreti, Yenişehir kâdîsına.

Bir sûreti, Akhisâr kâdîsına.

Bir sûreti, Geyve kâdîsına.

619

Amasya ve Merzifon'da şer'a aykırı hareketlerde bulundukları ve Kızılbaş oldukları sabit olan şahısların tutuklanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Amâsiyye beğine ve Merzifon kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp sicil gönderüp; "hükm-i şerîf vârid olup Kızılbaş nâmına ba'zı melâhîde teftîşi fermân olunmağın nefsi-i Merzifon'dan mazınna olan Vehhâb Dede ve Mehmed ve Velî nâm kimesnelerin ahvâli şer'le teftîş olup görildükde fi'l-vâkı' şer'-ı şerîfe muhâlif ef'âl-i kabîha ve evzâ'-ı fazîha irtikâb idüp Kızılbaş oldukları husûsı udûl-i müslimîn şehâdetleriyle sâbit olup mûcebi ile hükmolunup üzerlerine sâbit olan mevâdd aynı ile sicill olunduğın" i'lâm itdüğünüz ecilden mezkûrları yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp mezkûrları yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyesiz. Ammâ; âdemlerinüze muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz [ki,] yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde onat vechile görüp ve gözedüp gaflet ile kaçurup gaybet itdürmekden ziyâde hazer eyleyeler. Şöyle ki; ihmâl ü müsâhele idüp bir tarîk ile kaçurup gaybet itdüreler, mezkûrlara olacak ukûbet anlara olmak mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup gaflet ü ihmâl eylemeyeler.

Bir sûreti dahı, müşârun-ileyh Amâsiyye kâdîsına yazıla ki; "Sen ki kâdîsın, nâyibün Seyyid Ahmed sûret-i sicil gönderüp; "taht-ı kazânda karye-i İsimler'den(?) Erdost nâm kimesne..."

Bir sûreti dahı, müşârun-ileyh Kara(?) kâdîsına; "Sen ki kâdîsın, nâyibün Husâm sûret-i sicil gönderüp; "taht-ı kazânda karye-i Karaköy'den(?) Halîl nâm kimesne ..."

620

Edirne'de çâşnigirlerden Sinan'ın oğlunu boğarak öldürdüklerini itiraf eden Yakup ve Ferruh adlı şahısların mahallinde siyaset olunmaları.

Edirne kâdîsının arzı mûcebince Dergâh-ı Âlî çâşnigirlerinden Sinân'un oğlın, nâ-bedîd Ferruh ve Hasan'un(?) ahvâli görilmek fermânı olup görildükde mezbûr Ya'kûb ve Ferruh mezbûr Sinân'un oğlın karye-i Çölmek'de boğdukların ıkrâr eyledüklerin arzidüp kâdî-askerüm cânibinden Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrim'e arzolandukda siyâset olunmasının emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vardukda, mezkûra siyâset itdürüp emrüm yerine varduğın yazup arzeyelesin.

621

Maraş'ta sahte mühür kazıyıp sahte hüküm ve beratlar yazdığı bildirilen Kâtip Mehmed ile ellerinde sahte berat olanların yakalanarak teftîş olunup sicil suretleri ve sahte mühür ve beratlarla birlikte İstanbul'a gönderilmeleri.

Mîrzâ Çavuş'un âdemisi Ferruh'a virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Zülkadir beğlerbeğisine ve Mar'aş kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mîrzâ Çavuş *zîde kadruhû* Dergâh-ı Sa'âdet-destgâhum'a gelüp; "nefs-i Mar'aş'da Kâtib Mehmed dimekle ma'rûf kimesne tezvîr mühür kazup ve hüküm yazup ziyâde ehl-i tezvîr ü telbîs kimesne olup hattâ Hanefî nâm sipâhîye iki bin akça terakkîye bir emr-i şerîf yazıvirüp ve bundan gayri ba'zı cihât berâtları ve hükümler dahı yazduğunu" i'lâm eyledi. İmdi; zikrolunan ehl-i tezvîr ü telbîsün elegendesin her vechile lâzım ü lâ-büdd olup hattâ mezkûr Mehmed'un bundan akdem teftîş olunması için sâbıkâ Zülkadir Beğlerbeğisi olan Abdurrahmân Beğ'e emr-i şerîf yazılıp irsâl olunup Bağdâd beğlerbeğisi olmağla kefile virilüp avk u te'hîr olmuş imiş. Eyle olsa; **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîf vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup mezkûr Kâtib Mehmed'i ve Hanefî'yi ve bu bâbda ihzârı lâzım olanları getürdüp gaybet idenleri kefillerine ve şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup ellerinde olan şübhelü ahkâm ü berevâta nazar idüp ahvâllerin onat vechile hakk üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresin: Şöyle ki; ellerinde bulunan berât u ahkâmun tezvîr [ü] telbîs idüğü sâbit ü zâhîr olur ise kimden almışlardur ve kime yazdurmışlardur; tamâm gavrine irişüp dahı tezvîr [ü] telbîsi sâbit ü zâhîr olanları isimleri ve resimleriyle yazup sûret-i sicilleriyle yarar âdemlere koşup ve tezvîr ü telbîs olan ahkâm ü berâtı dahı bir kîseye koyup mühürleyüp mezkûrlar ile ma'an Dergâh-ı Mu'allâm'a irsâl eylesin. Ammâ; hîn-i teftîşde tamâm hakk üzre olup tezvîr ü telbîsden ve şühûd-ı zûrdan hazer idüp kazıyyede medhali olmayanı dahlitdürmeyüp hakk-ı sarîha tâbi' olasin ve bile koşup gönderdüğü kimesnelere muhkem tenbîh eylesin ki, yolda ve izde mezkûrları onat vechile zabteyleyüp gaybet itdürmekden ziyâde hazer eyleyeler; şöyle bilesin.

622

bkz. hkm. 609.

Eflak Voyvodası Kâtib[i] Ahmed'e virildi. Fî 9 Zi'l-ka'de, sene: 978

Varna kâdîsına hüküm ki:

Eflak voyvodası Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Niğbolı sancağında Yirgöği ve Halonik Kal'aları ve gayri kasabalar ve Silistre sancağında Hırsova Kal'ası ve kasabalar mukâbelesinde olan Eflak re'âyâsı zikrolunan kal'a vü kasabalardan ehl-i fesâd harâm-zâdeler gice vü gündüz vilâyetimize gelüp bârgîr ve sâyir tavarlarımız sirka idüp fesâd ü şenâ'at eylemekden hâlî olmadukların" bildürmeğin zikrolunan yirlerün ehl-i fesâdı teftîşin sana emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bi'z-zât zikrolunan yirlere varup ehl-i fesâd ü şenâ'atin onat vechile teftîş eyleyüp anun gibi fesâd ü şenâ'ati zâhîr olanların elegendenlerinden da'v[â]-yı hakk ider kimesneler var ise husamâyı berâber idüp bir def'a şer'le sorilüp faslolmuş olmayup on beş yıl terkolmayan husûsların muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzre teftîş eyleyüp göresin; kazıyye arzolunduğı gibi olup şer'le fesâd ü şenâ'atleri sâbit olanların üzerlerinde bi-hasebi's-şer' sübût bulan hukûkî ashâbına bî-kusûr alıvırdükden sonra ehl-i fesâd sipâhîler ise habs ü

arzeyleyüp değıller ise cürm-i galîzları olanların [haklarında] şer'le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyup hurde cerâyımı sâbit olup fesâd üzre olanların üzerlerine sübût bulan cerîmelerin mufassal ü meşrûh yazup sicill olduktan sonra sûret-i sicillerinün bir sûretin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp dahı bir sûretin mücrimlerle Akkirman beğine gönderesin ki, anda olan kalitelere ve şaykalarda küreğe koya ve kaç nefer gönderüp her birinün cerâyımı ne olduğı mufassal defter eyleyüp defterin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

623

Bazı işler için Südde-i Saâdet'e gelen ve geri dönecek olan Dubrovnik beylerinin adamı Nikol'a yol üzerinde geçeceği kazâlarda gereken yardımın yapılması.

Yazıldı.

Paşa[ya] gönderildi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Dubrovnik'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Mefâhıru'l-milleti'l-Mesîhiyye Dubravenik beğlerinün âdemisi Nikol ba'zı hıdmet için Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp girü avdet itmeğın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı kazâsına dâhıl olur ise yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde kendüye ve esbâb ü tavarlarına kimesneyi dahlitdürmeyüp lâzım olan zâd ü zevâdesin akçasıyla tedârük idivirüp ve az[î]m su geçidlerinde te'hîr itdürmeyüp ber-vech-i isti'câl gemi ile geçüresiz.

624

Halep'ten İstanbul'a gönderilecek kalye taşı müstakil olarak götürecektir gemi bulunamadığı bildirildiğinden, bunun için bir gemi tutularak İstanbul'un ihtiyacı için bir miktar da sabun yüklenerek kalye taşının geciktirilmeden gönderilmesi.

İbrâhîm Çavuş'a virildi. 2 Zi'l-ka'de, sene: 978

Trablus kâdîsına hüküm ki:

Haleb Defterdârı Mehmed dâme ulüvvühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem iki yüz kıntâr kalye taşı gemilere tahmîl olunup İstanbul'a gönderilmek emrüm olmağın kalye taşı tedârük olunup lâkin iskelede gemi bulunmayup ve bulunduğu takdîrce mücerred kalye taşı ile varmayup âhar metâ' tahmîl eylemeyince gitmeğe râzı olmadukların" bildürmüş. İmdi; mahrûse-i İstanbul'da sabun bâbında muzâyaka olmağın ol cânibde olan gemilerden bir yarar gemiye fermân olunan mikdârı kalye taşı ile alduğı mikdârı sabun tahmîl itdürüp gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr eylemeyüp emrüm üzre fermân olunan kalye taşı ile bir mikdâr sabunu bir yarar rencber gemisine tahmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e ırsâl eylemek ardınca olasın ve ne vechile tedârük eyleyüp ne zamân gemiye koyup

gönderdiğün ve ne kadar kalye taşı [ve] sabun tahmîl eyleyüp gönderdiğün yazup bildüresin.

625

Kilyos yakınlarında batan üç gemiyle ilgili yapılan tahkikatta, çevre halkının geceleri kasıtlı olarak ateş yakıp fener zannı vererek gemileri yanıltmak suretiyle karaya vurmalarına ve parçalanmalarına sebebiyet verdikleri, parçalanan gemilerdeki erzak ve eşyaları yağmaladıkları, ayrıca çevrede yeniçeriler tarafından ağıllar ihdas edildiği ve asıl yağmanın yeniçeriler tarafından yapıldığı bildirildiğinden, gerekli soruşturma yapılarak suçluların ve yağmalanan eşyaların bulunması; ağıl ihdas eden yeniçerilerin de isimlerinin bildirilmesi.

Mezbûr Ivaz Çavuş'a virildi.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

İstinye nâyibi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "taht-ı kazâna tâbi' karye-i Fenar kurbinde Keloğ nâm mevzı'da üç gemi helâk olup Fenarcı Mahmûd nâm kimesne âdem gönderüp; "Bir gemiden üç yüz çuval un, dört kıntâr mikdârı yağ çıkmışdur." didükde Galata'da Beytül-mâl Emîni Alî ve Kâtibi Mustafâ cem'-ı kesîr ile üzerine varup üç geminün biri garkolup biri taşra çıkup biri pârelenüp un çuvaları çıkup sekiz müslimân meyyiti bulunup sekiz sanduk çıkup etrâfda olan kurâ halkı sandukları pâreleyüp içindeki akça vü esbâbı gâret idüp meyyitleri uryân eyleyüp gemi tahtalarının eğserilerin çıkarup üç yüz çuvaldan toksan yedi çuval un bulunup sü'âl olundukda; "Karye-i Fenar halkı ve İskori ve Hınzırderesi halkı dâyimâ bu cânibde helâk olan gemiler esbâbın yağmâ idüp âdemlerin soyup belki ba'zın katlîderler. Âteş peydâ idüp gemiler halkı fenar kıyâs idüp geldüklerinde gemileri helâk olup ve yeniçerilerden ba'zı kimesneler ağıllar ihdâs idüp hedmolunmağa emir sâdır olmuş iken mukayyed olunmayup yağmâcı asıl anlardır." diyü şehâdet itdüklerin" arzylemiş. İmdi; bu husûsun teftîş ü tefahhusı için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ivaz vardukda, sen ki kâdîsın, bi'z-zât mahall-i mezkûrun üzerine varup zikrolunan karyeler ahâlîsin ihzâr eyleyüp dikkat ü ihtimâm ile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; yeniçeri tâyifesinden ağıl ihdâs idenler kimlerdür ve hedmolunmak emrolunmuşiken yıkılmayup* kalmağa bâ'ıs nedür ve helâk olan geminün taşra çıkan sandukların pâreleyüp esbâb ü emvâlin yağmâ vü târâc idenler her kimlerse sâbit ü zâhir olduğu üzre her husûsı mufassal ü meşrûh yazup hiç bir mâddelerin ketmitmeyüp mezbûr çavuşumla arzyleyesin.

* Metinde şeklindedir.

626

Klis'e tâbi Vnograç Kalesi çevresinde düşman saldırılarının önlenmesi ve meraya çıkan hayvanların muhafazası için hisar erlerinden başka yeterli sayıda martolos ve beşli ihrac edilerek defterinin gönderilmesi.

Klis beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Klis tevâbi'inden Vnograç nâm kal'a ki, bundan akdem martolos ve beşlü hısâr-eri koyup hıfz u hırâset olunmağla Blay Ovası dimekle ma'rûf vâdî küffâr-ı hâksârın mahall-i fesâdı olup re'âyânun tavarın mer'âlarından mâni' olmuşlar iken hâlâ kal'a-i mezbûrenün **binâsına(?)** mübâşeret olunalı zikrolunan Blay Ovası'na yigirmi-otuz bin mikdârı koyun ve nice tavar mer'âya çıkup her vechile masûn u mahfûz olmağın bu cânibde tedârûki mümkün olan hısâr-erenlerinden mâ'adâ kifâyet mikdârı martolos ve beşlü ihrâcı için hükmi şerîfüm virilmesin" arzyledüğün ecilden mümkün olduğu yirlerden ihrâc olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre mümkün olan yirlerden kifâyet mikdârı martolos ve beşlü ihrâc eyleyüp ale'l-esâmî defter eyleyüp mühürleyüp Âsitâne-i Devlet-penâhum'a irsâl eylesin.

627

Klis sancağının Abroşa mevkiinde inşa olunacak kalede istihdam olunacak iki nahiye re'ayasının yetersiz geldiği bildirildiğinden Bosna sancağından bin beş yüz cerahor ile elli marangoz gönderilmesi; ayrıca geçen sene Bosna'da kalan sipahilerin de Klis muhafazasında görevlendirilmesi.

Dîvâne Ferhâd'a virildi. Fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Bosna beğine ve livâ-i mezbûr sancağı kâdîlarına hüküm ki:

Klis Beği Ferhâd mektûb gönderüp; "livâ-i mezkûr tevâbi'inden Abroşa(?) dimekle ma'rûf mahalde binâsı fermân olunan mühimm ü lâzim olan kal'anun tedârûkinde ihtimâm olunup inşa'allâh bir mikdâr kış geçdükden sonra mübâşeret olmak mühimm olup livâ-i mezbûr nevâhîsinde olan re'âyâ vü berâyâ ziyâde serhadd olmağla leyl ü nehâr hıfz u hırâset-i vilâyetden hâlî olmayup binâda istihdâmı mümkün ancak iki nâhiyenün ra'ıyyetleri olup anlar dahı ol hıdmete kifâyet itmemegin Bosna sancağından bin beş yüz nefer cerahôr ihrâcı lâzim geldiğün" arzyledüğü ecilden ol mikdâr cerahôr ihrâc olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsda onat vechile mukayyed olup livâ-i Bosna'dan emrüm mücebince bin beş yüz nefer cerahôr ihrâc eyleyüp elli nefer neccâr zikrolunan binâyâ istihdâm için hâzır u müheyyâ itmek bâbında envâ'-ı sa'y ü ihtimâmın zuhûra getüresin. Geçen senede livâ-i Bosna'da kalan sipâhî tâyifesin livâ-i Klis muhafazasına ta'yîn eyleyüp irsâl eylesin ki, varup livâ-i mezkûrda muhafaza hıdmetinde olup bezl-i maktûr eyleyeler. Livâ-i Klis'e geçen yıl ta'yîn olunan sipâhîleri muhafaza husûsında istihdâm eyleyüp kemâl-i basîret ü intibâh üzre olup Hersek sancakları taraflarına göz ü kulak dutup bir vechile hâzır u müheyyâ olasin ki, kankı cânibde hıdmet düşüp irişmek lâzim gelürse ber-vech-i müsâra'at yitişüp vech ü münâsib olduğu üzre hıdmetde bulunup envâ'-ı mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresin ve bu hükmi şerîfüm ne târîhda vâsıl olup eger cerahôr ihrâcı husûsıdır ve eger muhafaza-i vilâyet umûridur; ne vechile tedârük itdüğün yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzyleyesin.

628

Daha önce Boğdan voyvodasının Leh tarafından kız almasına izin verildiği; şimdi de Boğdan voyvodasının kız kardeşinin Leh tarafına verilmesinin uygun görüldüğü.

Dragomanları Likor nâm zimmîye virildi. 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Leyh cânibinden kız almak husûsında sâbıkâ icâzet-i hümayûnum olup hâlen ol cânibden dahı senün karındaşun kız murâd olunduğın bildürüp icâzet virilmesin" husûsın i'lâm eylemiş[sin]. İmdi; Âsitâne-i Sa'âdetüm'de olan vüfûr-ı ubûdiyyet ü ihlâsınız mücebince kız alup virmeğe hüsn-i icâzetüm erzânî kılınmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, senden nikâh ile kız ﷺ taleb olunursa âyîninüz üzre viresin. Ammâ; muhâfaza-i vilâyetde tamâm ihtimâm üzre olup gaflet ile a'dâ tarafından bir zarar u gezend irişdürilmek ihtimâli olmaya.

629

Karesi piyâdeleri muharririnin Biga piyâdelerinin tahriri bittikten sonra Karesi ve Menteşe sancakları yayalarını tahrir etmesi.

Piyâde beğînün kendüsine virildi.

Karesi piyâdeleri muharririne hüküm ki:

Tahrîri fermân olunan piyâdelerden livâ-i Biga'nun piyâdelerin tamâm itdükden sonra livâ-i Karesi yayaların ba'dehû Menteşe yayaların tahrîr itmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebince livâ-i Biga piyâdelerin tahrîr idüp itmâma irişdürdükden sonra Karesi piyâdeleri tahrîrine dahı sâbıkâ piyâde tahrîri içün virilen mufassal hükm-i hümayûnum mücebince mübâşeret idüp itmâma irişdürdükde livâ-i Menteşe piyâdelerin tahrîr idüp itmâma irişdüresin.

630

Kefe'de geçen seneden ve bu seneden ne kadar sade yağ bulunursa gemilere yüklenip eski yağın eski narh, yeni yağın da yeni narh üzerinden satılacağı ilan edilmek suretiyle mal sahipleri veya vekilleri ile İstanbul'a gönderilmesi.

Muhtesibe virildi. Fî 7 Zi'l-ka'de, sene: 978

Kefe beğine hüküm ki ve kâdîsına:

Mahrûse-i Kefe'de sene-i sâbıkada ve bu sene-i mübârekede der-mahzen olan sâde yağı ne kadar bulunursa mahmiyye-i İstanbul zahîresiyçün İstanbul'a gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre Kefe'de eger bu yıldan ve eger geçen yıldan der-mahzen olmuş ne kadar yağ bulunursa aslâ te'hîr eylemeyüp anda bulunan rençber gemilerine tahmîl itdürüp sâhibleri veyâhûd vekilleriyle mahrûse-i İstanbul zahîresiyçün gönderesin ki, eski

yağ eski narh üzre bey' olunup ammâ; bu senede hâsıl olan Mayıs yağının narhı altışar akçaya olup altışara satılmak mukarrerdür. Ana göre alup getürenlere muhkem tenbîh eylesin ki, sonradan; "Biz bu yağı bahâlî alduk." diyü te'allül eylemeyeler ve bi'l-cümle yağ İstanbul'a gönderilmek mühimdür; ihmâl eylemeyesin.

631 *Halep, Hama ve Rumkale taraflarına hâssa-i hümayûn için bülbül toplamaya giden Bülbülcübaşı Mehmed'e gereken yardımın yapılması.*

Bülbülcübaşına virildi.

Haleb ve Hamâ ve Rûmkal'a kâdîlarına hüküm ki:

Hâlen Südde-i Sa'âdetüm'de Bülbülcübaşı olan dârende Mehmed *zîde kadruhû* taht-ı kazânuzdan hâssa-i hümayûnum için yarar bülbül cem' eylemek için irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, taht-ı kazânuzda hâssa-i hümayûnuma yarar bülbül bulunduğu yirlerden alıvirüp ve hâssa-i hümayûnuma yarar bülbülleri kimesneye saydıtırmeyüp men' u def' eyleyesiz.

632 *Mısır gönüllüleri ağası Yemen'de hizmette olduğundan, o gelinceye kadar gönüllü tâifesinin Tüfenkçiler Ağası Mustafa tarafından zaptedilmesi.*

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlen Mısır'un gönüllüleri ağası Yemen'de hıdmetde olmağın ağaları gelince tâyife-i mezbûreye Tüfenkçiler Ağası olan Mustafâ *zîde mecdühûya* zabtıtdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Mısır'da olan gönüllü tâyifesin dahı müşârun-ileyhe ağaları gelince zabtıtdüresin.

633 *Emrindeki on topçu ile birlikte daha önce Klis'e gönderilen Mustafa Bölükbaşı'nın Klis'te hizmete devam etmesi yolunda Klis beyi tarafından yapılan teklifin uygun görüldüğü.*

Klis beğinin âdemisine virildi. 20 Za., sene: 978

Klis beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm topçılarından olup toplar mühimmâtına gönderilen Mustafâ Bölükbaşı ile on nefer, hıdmete kâdir ve san'atlarına mâhir kimesnelerdür, anda hıdmetde olmasın" arzylemişsin. İmdi; mezbûrlar anda hıdmetde olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları vech ü münâsib görüldüğü üzre anda istihdâm eylesin.

634

Silistre beyinin, hastalığı nedeniyle sefere gitmeyip sancağının muhafazasında kalması yolundaki teklifinin uygun görüldüğü.

Silistre beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "haste olup sefere iktidârün olmayup muhâfazada kalmak" husûsın bildürmüşsin. İmdi; Silistre muhâfazasında olmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Silistre sancağı muhâfazasında olup gaflet ile bir mahalle zarar u gezend irişdirmekden hazer eylesin.

635

Budun'un yeniden tahririnden sonra ulûfelerine bedel kendilerine timar tayin olunup ellerine tezkire verildiği bildirilen Boboçça ve Berzence kaleleri neferlerinden ikisinin tezkirelerini mukarrer kılmak için İstanbul'a geldikleri, ancak fesat çıkardıkları anlaşıldığından müebbet hapse mahkum edildikleri; söz konusu neferlere önyak olan ağaların da ağıalıklarının ellerinden alınarak başkalarına tevcih olunması.

Fî 9 Za. Yazıldı.

Kethudâsına virildi. 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "vilâyet-i mezbûre müceddeden tahrîr olunup neferlere ulûfelerine bedel tîmâr ta'yîn olunup ellerine tezkire virilüp bu sene-i mübârekede tereke kılet üzre olmağla Boboçça neferleri tezkirelerin berât eylemek için; "Budun'a giderüz." diyü akça cem' idüp ulûfelerin mukarrer eylemek için Âsitâne-i Sa'âdet'e geldüklerin" i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen mufassalen ma'lûm-ı şerîfüm olmışdur. İmdi; mezbûrlar mezkûrlardan Boboçça ve Berzence Kal'aları ağaları birer nefer gönderüp gelüp şirret ü şekâvete mübâşeret eyledükleri zâhir olmağın elegetürilüp mü'ebbed habsolunmuşlardır. **Buyurdum ki:**

Vardukda, fesâd ü şenâ'ate mübâşeret eyleyüp neferleri idlâl eyleyen ağalarınun dahi ağıalıkların alup müstehıklara tevcih eylesin.

636

Kızıuçan sancağının yeniden tahririnden vazgeçildiğinden önceki tahrir eât defter-i cedîdin beylerbeyine verilmesi, defter-i atîkin ise Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Ömer Beğ'e hüküm ki:

Kızıuçan sancağının tahrîri bundan akdem livâ-i mezbûrı müteveffâ Sâdık tahrîr ü tevzî' eyleyüp defterlerin Südde-i Sa'âdetüm'e geldükde beğlerbeğiye virilecek defter ile defter-i atîk girü sana gönderilüp; "Livâ-i mezbûrı tahrîr ü tashîh eylesin." diyü fermân olunmuşdı. İmdi; livâ-i mezbûrun tahrîrinden ferâgat olunup mukaddemâ müteveffâ Sâdık

tahrîr itdüğü defter-i cedîd girü müşârun-ileyh beğlerbeğiye virilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebince livâ-i mezkûrun tahrîrinden ferâgat eyleyüp müteveffâ Sâdık* tahrîr eyledüğü defter-i cedîdi müşârun-ileyhe teslîm eyleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'den virilen defter-i atık[1] girü Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

* Metinde **ما** şeklindedir.

637 *Niğbolu sancağı beyine ait geminin Terkos ve Yeniköy yakınlarında karaya vurup parçalanması ve eşyalarının yağmalanması olayıyla ilgili mahallinde gerekli teftişin yapılarak yağmalanan eşyaların bulunması ve suçluların hapsolunması.*

Ivaz Çavuş'a virildi. Fî 11 Zi'l-ka'de, sene: 978

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Niğbolı Sancağbeği kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Ahmed *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "esbâbı ile gemisi kazâ-i mezbûra tâbî' Terkos ve Yeniköy nâm karyeler kurbinde karaya urup pârelenüp müşârun-ileyhün gemi içinde olan esbâbı gâret olunup bu bâbda mazınnası mezkûr karyeler halkınun müseccel müttehemleri ve Midye balıkçıları acemî-oğlanları olduğın" bildürüp; "teftîş olunması içün emr-i hümayûnum" taleb eylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, bi'z-zât gemi garkolduğu mahalle varup dahı zikrolunan karyeler halkın ve Midye balıkçıları ve ol etrâfda olan acemî-oğlanlarını ve bi'l-cümle bu bâbda mazınnâ vü müttehem olanlar her kim ise ihzâr idüp dikkat ü ihtimâmla hakk üzre teftîş idüp göresin; arzolunduğu gibi ise müşârun-ileyhün zâyî' olan esbâbı şer'le her kimden zuhûr ider ise ba'de's-sübût vekîl-i şer'îsine hükmidüp alıvirüp bu bâbda fesâd ü şenâ'atı sâbit ü zâhir olanları habsidüp arzeyelesin. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara dahl ü te'addî ve ahz* ü celb olunmakdan ziyâde hazer idesin.

* Metinde **اعذر** şeklindedir.

638 *Ankara çevresinde ortaya çıkan ehl-i fesadın il erleri ve hisar erlerinin de yardımıyla yakalanmaları ve suçları sabit görülenlerin hapsedilip sicil suretlerinin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Ankara kâdîlarına ve dizdârlarına hüküm ki:

Hâlen ol cevânibde ba'zı ehl-i fesâd sûhte zuhûr idüp fesâd ü şenâ'at eyledükleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, sancakbeği ile ve il-eri mu'âveneti[y]le ve bi'l-cümle, sen ki dizdârsın, kifâyet mikdârı hısâr-erin virüp dahı ehl-i fesâdı elegetürüp ahvâllerin şer'le teftîş eyleyüp göresiz; anun gibi fesâd ü şenâ'at eyleyen sûhte tâyifesinden elegelenlerden fesâd ü şenâ'atleri şer'le sâbit olanları habseyleyüp ne makûle fesâd ü şenâ'atleri sübût bulursa

sicill itdürüp sûret-i sicillerin Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, sonra emrüm ne vechile olursa mücebi ile amel oluna.

639

Delvine beyinin arzına binaen Avlonya sancağındaki kalelerden beşli olmak şartıyla Gardik Kalesi için elli nefer ihracı ve Dîvâne Hüseyin'in bölükbaşı tayin edilmesinin uygun görüldüğü.

Neferât Ağası olan Dîvâne Hüseyin'e virildi. 20 Zi'l-ka'de, sene: 978

Rûmili beğlerbeğisine hüküm ki:

Delvine Sancağı Beği Bâyezîd mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûrda vâkı' olan kal'aların beşlülere ve beşlü ağaları olup Kal'a-i Gar[d]ik'ün beşlülere olmayup lâkin Neviçe nâm mahûf kal'anun kurbinde vâkı' olmakla her zamânda Kal'a-i Gardik'den Neviçe Kal'ası'na yardım varmak lâzım olmağın; "Gardik Kal'ası'nun beşlülere ve beşlü ağasına kemâl mertebe ihtiyâcı vardır." diyü Avlonya sancağında vâkı' olan kal'alardan beşlü olmak şartıyla elli nefer ihrâc olunup ve sâbıkâ Temud(?) Kal'asında müstahfız bölükbaşılardan iki gedüğün tîmârları ile Dîvâne Hüseyin nâm kimesne beşlü ağası olmak" recâsına arzitedüğü ecilden mezkûr Hüseyin'e ağa ta'yîn olunmağıçün müstekıl hükm-i şerîfüm virilüp livâ-i mezbûrda vâkı' olan kal'alardan Belgrad Kal'ası'ndan yigirmi nefer ve Kanine Kal'ası'ndan on nefer ve Ergirikasrı Kal'ası'ndan yedi nefer ve Premedi Kal'ası'ndan iki nefer ve Delvine Kal'ası'ndan on iki nefer –ki, cümle elli bir müstahfız–gedükleri Kal'a-i Gardik'de beşlü olmak şartıyla ihrâc olunmak emrüm olup Südde-i Sa'âdetüm'de mahfûz olan rûz-nâme defterinden ihrâc olunanların esâmîsi müstekıl defter olunup mühürlenüp ve bir gedük dahı kethudâ olan kimesne[ye] ta'yîn olunup hükmün içine konulup bile irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, irsâl olunan mühürlü defter mücebince ta'yîn olunan elli bir neferi zikrolunan kal'alardan ihrâc eyleyüp ve defter içinde kethudâya ta'yîn olunan gedüğü dahı kethudâ olan kimesneye tevcih idüp berâtların viresin.

640

Mısır'da bulunan bütün vakıfların cihet tevcihi vs. işlerinin nâzıru'n-nüzzâr marifetiyle yapılması ve her sene cihât defterlerinin gönderilmesi.

Müstekıl Vezîr Sinân Paşa'ya yazılmışdur.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Nâzıru'n-nüzzâr Mehmed zîde mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem umûmen vilâyet-i Mısır'da vâkı' olan evkâf-ı müslim[î]nün cemî' umûrî nâzıru'n-nüzzâr ma'rifeti[y]le görilüp mahlûl vâkı' olan cihât anların ma'rifetleri ile tevcih olunugelmiş iken hâlen mahmiyye-i Mısır'da kâdî olanlar müstekıl gördükleri ecilden şart-ı vâkıfa muhâlif nice müte'addid cihât müteceddid(?) olup mâl-ı vakf zâyî' olduğın" bildürüp üslûb-ı sâbık üzre girü nâzıru'n-nüzzâr olanların ma'rifetleriyle görilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup mahmiyye-i Mısır'da vâkı' olan evkâf eger selâtîn evkâfidur ve eger gayridür; vâkı' olan cihetlerin ve sâyir umûr her ne ise nâzır'u'n-nuzzâr olanların ma'rifetleriyle tevcih itdürüp cihât defterlerin sâl-be-sâl Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

641 *Satılmış kazâsında Kasım ve Ahmed adlı kallabların hapsedilerek suç aletlerinin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.*

Kasaba-i mezbûrdan Hüseyin'e virildi. 22 Za., sene: 978

Satılmış kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânda Murâd nâm için ve yoldaşları Kâsım ve Ahmed için; "Kallâbdur." diyü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrı teftiş eyleyüp ahvâlin göresin; fi'l-vâkı' kallâb olup kallâb âlâtı bulunup kallâblıkla müttehem ise elegetürilen âlât ü esbâbın girift idüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp mezbûrı habsidüp ahvâlin vukû'ı üzre yazup bildüresin.

642 *Garraf sancağında Basra-Bağdat yolu üzerinde harami yatağı olan ve harap bir durumda bulunan Rahme Kalesi'nin tamir ettirilip, diğer kalelerden bu kaleye yeteri kadar hisareri tayin edilmesi ve sancak beyinin de orada oturup muhafaza ve yol güvenliği hizmetinde bulunması.*

Yazıldı.

Basra beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Vilâyet-i Basra'dan Bağdâd'a gider yol üzerinde Garrâf sancağında Rahme Kal'ası demekle ma'rûf harâbe kal'a hâlâ harâmî yatağı olup âyende vü revendeyi nehb ü gâret itmekden hâlî olmaduğın ve mîr-livânun mütemekkin olacak yiri olmayup kal'a-i mezbûre tekrâr yapılup ihrâc ile hısâr-eri konılup sancakbeği mahall-i mezbûrda sâkin olmağla âyende vü revende huzûr üzre mürûr eyler." diyü bildürdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Zikrolunan harâbe kal'ayı ta'mîr itdürüp mahall-i mezbûrun etrâfında vâkı' olup hıfz u hırâseti lâzım olmayan kal'alardan kifâyet mikdârı ihrâc itdürüp kal'a-i mezbûre[ye] bi'l-fi'l tasarruflarında olan dirlikleriyle hısâr-eri ta'yîn eyleyüp dahı mîr-livâyâ tenbîh eylesin ki, varup kal'a-i mezbûrede mütemekkin olup ol etrâfı gereği gibi hıfz u hırâset idüp âyende vü revende emîn ü sâlim mürûr u ubûr idüp harâmîden ve sâyir ehl-i fesâddan cânlarına ve mâllarına zarar u ziyân irişmek ihtimâli olmaya ve ne vechile ta'mîr itdürüp kılâ'dan ne mikdâr hısâr-eri ihrâc u ta'yîn olunup ve ne zamânda mübâşeret olunduğın yazup bildüresin.

643 *bkz. hkm. 644.*

Şâm beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "bundan akdem emr-i şerîf vârid olup; "Şâm müftûsi ile varup; "Kudüs-i Şerîf'de Musallebe nâm kenîseye muttasıl yirde müslimânlar mescid ittihâz eyledüklerinden sonra kefare girü kenîseye ilhâk itdiler." diyü müslimân[lar] da'vâ idüp husûs-ı mezbûr görölüp emr-i şer'-ı kavîm ne ise icrâ oldukdan sonra vâkı'-ı hâlî arzidesin." diyü fermân olunmağın müşârun-ileyh Şâm müftûsiyle Kudüs-i Şerîf'e varılup livâ-i mezbûr beği Muhammed *dâme izzühû* ve Kâdîsı Mevlânâ Muslihuddîn ve ahâlî-i şehirden cem'-ı gaf[î]r ile mezbûr kenîsenün üzerine varılup mahall-i nizâ'da mihrâb mevcûd ü âşikâre olup ve sakfında dahı zamân-ı sayfda namâz kılmak için bir mihrâb bulunup ba'dehû husûs-ı mezbûrda müdde'î olanlardan Vâ'ız Emîr dimekle ma'rûf Seyyid Yahyâ ve Imâdüddîn nâm azîz ve kenîsede bulunan kıssîşler ve re'îsleri olan Berâbâye(?) nâm [r]âhib ihzâr olunup husûs-ı mezbûr tefahhus olundukda müslimânlar tarafından sene: 971 târîhından sûret-i sicill ibrâz olunup nazar olundukda, târîh-ı mezbûrda kâdî olan Mevlânâ Nûrullâh mahzarında husûs-ı mezbûrda Imâdüddîn mukaddemâ da'vâ eyledükde münâze'un-fîh olan mevzî' mescid-i müslimîn olup kadîmden içinde namâz kılınageldüğü udûl-i müslimîn şehâdetleriyle sâbit olup kâdî-i mûmâ-ileyh dahı mescid olmasına hükmeyledüğü mastûr bulunup sicill-i mezbûr kıssîş mahzarında okundukda; "Mazmûnı ma'lûmumuz değıldür; ol zamânda kenîsede gayri kıssîşler var idi, biz hâzır değıldük." didüklerinde udûl-i müslim[în]den cem'-ı kesîr [ve] cemm-i gafîr şehâdetleriyle sicill-i merkûmun mazmûnı alâ-vechi'l-kâmil sâbit oldukdan sonra kemâ-kân mescid olmasına hükmolunup ba'dehû mescid-i mezbûrun kangı pâdişâh zamânında vaz' olunduğı ve târîhi yazılup kapuda konılan taş kefare çıkarup ...*

* Hüküm metni eksiktir ve üzeri çizilmiştir.

644

Kudüs'te Musallebe Kilisesi bitişiğinde müslümanların yaptıkları mescidin kiliseye çevrildiği yolundaki şikâyet üzerine mahallinde yapılan tahkikatta ve ele geçen delillerde ihtilaf konusu yerin mescit olduğuna karar verildiğinden müslümanlara zaptettirilip hristiyanların müdahalesinin önlenmesi.

Hüseyn Çavuş'a virildi. Fî 15 Zi'l-ka'de, sene: 978

Şâm beğlerbeğisine ve Şâm kâdîsına ve Kudüs-i Şerîf kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Şâm Kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem emr-i şerîf vârid olup; "Şâm müftûsi ile varup; "Kudüs-i Şerîf'de Musallebe nâm kenîseye muttasıl yirde müslimânlar mescid ittihâz eyledüklerinden sonra kefare girü kenîseye ilhâk eylediler." diyü müslimîn da'vâ idüp husûs-ı mezbûr görölüp emr-i şer'-ı kavîm ne ise icrâ olundukdan sonra vâkı'u'l-hâlî arzidesin." diyü fermân olunmağın müşârun-ileyh Şâm kâdîsı ile Kudüs-i Şerîf'e varılup livâ-i mezbûr beği Muhammed *dâme izzühû* ile ve Kâdîsı Mevlânâ Muslihuddîn *dâmet fezâyilühû* ve ahâlî-i mısırdan cemm-i gafîr ile mezbûr kenîsenün üzerine varılup mahall-i nizâ'da mihrâb mevcûd ü âşikâre olup ve sakfında dahı zamân-ı sayfda namâz kılmak için bir mihrâb bulunup ba'dehû husûs-ı

mezbûr müdde'î olanlardan Vâ'ız Emîr demekle ma'rûf Seyyid Yahyâ ve Imâdüddîn nâm azîzler ve kenîsede bulunan kıssîşler ve re'îsleri olan Berâye(?) nâm râhib ihzâr olunup husûs-ı mezbûr tefahhus olundukda müslimânlar tarafından tokuz yüz yetmiş bir senesi târîhından sûret-i sicill ibrâz olunup nazar olundukda târîh-ı mezbûrda Kâdî olan Mevlânâ Nûrullâh mahzarında mezbûr Imâdüddîn husûs-ı mezbûrî mukaddemâ da'vâ eyledükde münâze'un-fîh olan mevzî'* mescid-i müslimîn olup kadîmden içinde namâz kılınageldüğü udûl-i müslimîn şehâdetleriyle sâbit olup kâdî-i mûmâ-ileyh dahı mescid olmasına hükmeyledüğü mastûr bulunup sicill-i mezbûr kıssîşlere mahzarında okundukda; "Mazmûnı ma'lûmumuz değildir; ol zamân kenîsede gayri kıssîşler var idi, biz hâzır değildük." didüklerinde müslimânlardan cemm-i gafîr şehâdetleriyle sicill-i merkûmun mazmûnı alâ-vechî'l-husamâ sâbit oldukdan sonra kemâ-kân mescid olmasına hükmolunup ba'dehû; "Mescid-i mezbûrun kankı pâdişâh zamânında vaz' olunup ve târîhı yazılıp kapusunda konılan taş kefare çıkarup pâreleyüp ihfâ eylemişlerdür." diyü istimâ' olunmağın zikrolunan taşun pâreleri mezbûrlardan taleb olunup getirildükde mezkûr taş pâre pâre olup ba'zı pâreleri dahı zâyî' olmağla cümle mektûb olan kırâ'et olunmağa mecâl olmayup ancak besmele-i şerîfe ile ol zamân pâdişâhınun ba'zı elkâbı ve târîhinun ba'zı yerleri okunup bu vechile dahı keferenün mekr u hadî'aları zâhir oldukda vâkı'-ı hâl ale't-tafsîl yazılıp müslimânlara temessük olmağıçün virildüğün" bildürmüş. İmdi; zikrolunan mescide min-ba'd kefereyi dahlitdurmeyüp müslimânlara zabttdürilüp kemâ-kân mescid olmak üzere hükmidüp ikâmet-i salevât itdüresiz; emr-i şerîfûme mugâyir kimesneye iş itdürmeyesiz.

* Metinde şeklindedir.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 3 Saferi'l-muzaffer, sene: 979

645

Diyarbakır'dan Yedigâr Mehmed ve Halep'ten Şöhrab adlı şahısların bir kaç sene önce ticaret maksadı ile İran tarafından geldiklerinin bildirilmesi üzerine yapılan tahkikatta adı geçenlerin kendi hallerinde kimseler oldukları ve ticaretle uğraşmadıkları ortaya çıktığından, bu hususta İran tarafından tekrar mektup gelirse bu şekilde cevap verilmesi.

Kethudâsına virildi.

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Diyârbekir Beğlerbeğisi Hüseyin Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Şâhun kürkcilerinden Yâdigâr Mehmed nâm kimesne üç yük ipek ile kürk almağıçün varup dört yıldan berü oturup mu'âmele eyledüğü vâkı' mıdır?" i'lâm eylemek emrüm olup emr-i şerîfüm mücebince mezbûr getürdülüp ne maslahat için geldüğü sü'âl olundukda; "Mukaddemâ şâh babamı katlidüp ben sağır u yetim kalmağla şâhun kürkcilerine şâgird oldum. Ta'allukâtum Memâlik-i İslâmiyye'de olmağın kaçup geldüğüm için bana garaz idüp siyâset(?) kasdın idüp ve sâbıkâ ahvâlüm teftîş ve esbâbum satılmağıçün Van beğlerbeğisi ve Karahısâr-ı Şarkî beğine fermân-ı şerîfüm gelüp

görmüşlerdür." diyü cevâb virüp hâlâ müşârun-ileyh mektûb gönderüp Karahısâr-ı Şarkî beği emr-i şerîfüm mücebince mezbûr Yâdigâr Mehmed'ün mâ-melekin kâdî ma'rifeti ile satup üç yüz akça hâsıl olduğı ve Yukar[u] Cânib'den ticâret ile gelen ehl-i sünnet ve cemâ'at müslimânlardan ahvâlin sü'âl eyledükde; "İpek alup getürdüğü gayr-ı vâkı'dur." diyü cevâb virdüklerin ve bî-günâh katli münâsib olmaduğı, emr-i şerîfümle habsolunduğı i'lâm olmağın; "Ahvâlümü arzeye." diyü tazarru' idüp; "Fî'l-vâkı' fakîru'l-hâl sadakât-i müslimîn ile geçinür kimesnedür." diyü bildürüp ve Haleb kâdîsı ve defterdârı dahı mektûb gönderüp; "hükm-i hümayûnum gönderilüp; "Yukaru Cânib'den İnâyetullâh oğlu Şohrâb nâm kimesneye Rûm'dan kumâş getürmek için altmış tümen akça virilüp yedi yıldan berü Haleb'de mu'âmelesinde olup bu bâbda mukayyed olup Yukaru Cânib'den Haleb'e gelmiş ol makûle kimesne var mıdur, tettebbu' eyleyüp ne makûle kimesnedür, kumâş alıvmek için akça almış mıdur; aslı ile ma'lûm idinüp sahîh kumâş alıvmek için ol mikdâr tümen akça virildüğü vâkı' ise habseyleyüp ahvâlin arzeyelemek" emrüm olmağın mezbûrı getürdüp dikkat ile teftîş olunduğundan gayri ziyâde dikkat için birkaç gün kal'ada habsolunup tettebbu' olundukda; "Benüm bu husûsda cidden haberüm yokdur; ben tâcir kısmı değılüm. Bir hakkâküm, Haleb'de san'atımla geçinür bir fakîrüm." diyü cevâb virüp a'yân-ı Haleb'den dahı nice kimesneler; "Ticâretten kat'â haberi olmayup ehl-i san'atdur." diyü şehâdet idüp ve bî'l-cümle şer'-ı şerîf mücebince tahsîline imkân olmayup; "Bu mikdâr akça virildüğü vâkı' ise habsidesin." diyü emrolunup sıhhatine delâlet ider temessük olmamağın habsolmayup nefesine ve mâlına kefillerin alınduğın" bildürmüşler. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrlar için anun gibi sü'âl olunur[sa] bu bâbda gönderilen mektûbların fahvâsın Yukaru Cânib'e i'lâm idüp vech-i meşrûh üzre cevâb virilüp ol asıl kimesneler olmaduğı vukû'ı ile vech ü münâsib görildüğü üzre kemâ-kân ri'âyet ü hımâyet eyleyüp ahd ü emânı muhıl husûslardan ihtiyât üzre olup ol cânibden vâkıf olduğun ahhâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın.

646

Donanma-i Hümayûn'a katılacak olan Cezâyir'e tâbi Midye Sancağı Beyi Hacı Murad'ın kadırgalarının kürek ihtiyacının Kemer'de hassa kadırgalar için kesilmiş olan küreklerden karşılanması.

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup Kemer'de hâssa kadırgalar küreğı kesilmesi hıdmetine ta'yîn olunan Yûnus Çavuş'a hüküm ki:

Cezâyir'e tâbi' Midye Sancağı Beğı olan kıdvetü'l-ümerâ'il-kirâm Hâcî Murâd *dâme izzühû* Donanma-i Hümayûnum cânibine müteveccih olup anda olan kadırgalara kürek lâzım olduğın bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, donanmada olan hâssa kadırgalarım için Kemer'de hâzır kesilmiş kürekden takım kürek virüp ve ne mikdâr kürek virdüğün yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin.

647

Donanma gelip sahillerin güvenliği sağlandıktan sonra sahillere yakın yerlerde bulunan ve düşmana tereke veren çiftliklerin Mora beyi tarafından yıktırılması, kalan çiftlik ve timarların da ümerâ ve züamâyâ değil, sipahilere tevzi edilip kimlere ne şekilde tevzi edildiğinin bildirilmesi.

Yazıldı.

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 6 Saferi'l-muzaffer, sene: 979

Mora beğine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem yalıya karîb çiftlikler hedmi için gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince varup gördükde müteveffâ Osmân Beğ'ün ve Toygun Beğ'ün ve ba'zı kimesnenün çiftlikleri olup tekrâr arza muhtâc olup ve; "Yalıya karîb çiftlik ü tîmârları sipâhîlere tevcîh olunup ümerâyâ ve zü'amâyâ ve kuvvetlü kimesnelere virilmeye." diyü emrüm olup lâkin muharrir-i vilâyet bi'l-fi'l tevzî'da olup Balyabadra'da Donanma-i Hümayûn gelüp irişmekle küffâr-ı hâksâr tarafından gâh kırk ve gâh elli pâre donanma-i makhûresi görünmekle ihtiyât üzre olduğumuza binâ'en bir mikdâr tevakkuf lâzım gelüp donanma gelüp tevzî' bertaraf olduktan sonra mûmâ-ileyh ile bi'z-zât varup deryâyâ tereke virenler kimler idüğü zâhir olup yirleriyle berâber yıkılıp mufassal yazılıp i'lâm oluna." diyü bildürmüşsin. İmdi; vakti ile emr-i sâbıkum mücebince mahall-i me'mûra varup anun gibi deryâyâ karîb olup deryâyâ tereke viren çiftlikleri hedmeylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi vakti geldükde bi'z-zât müşârun-ileyh ile zikrolunan çiftlikler üzerine varup deryâyâ tereke virüp yalıya karîb olanları emr-i sâbıkum mücebince hedmeyleyüp emr-i sâbıkum mücebince yalıya karîb çiftlik ü tîmârları ümerâ vü zü'amâyâ virdürmeyüp sipâhîlere tevzî' eylesesin ve ne vechile tedârük eyledüğün yazup bildüresin.

648

Bursa'da Hâssa Harc Emîni olan Ali Çavuş tarafından Hâssa-i Hümayûn için alabalık tutturularak gönderilmesi.

Yazıldı.

Dergâh-ı Âlî çavuşlarından olup Burusa'da Hâssa Harc Emîni olan Alî Çavuş'a hüküm ki:

Hâssa-i hümayûnum için alabalık gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Hüseyin Çavuş vardukda, bir ân te'hîr u tevakkuf itmeyüp yarar avcılar tedârük idüp vâfir alabalık sayditdürüp mütevâliyen gönderesin; ihmâl itmeyüp isti'câl üzre gönderesin.

649

Ahyolu, Varna ve Yeniada'da bulunan mîrî kerestenin navlun ile rençber gemilerine yüklenerek Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Ahyolı ve Varna ve Vize kâdılarına hüküm ki:

Ahyolı'da ve Yeniada'da ve Varna'da bulunan mîrî kereste rencber gemilerine navlun* ile tahmîl olunup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle Pîrî Çavuş vardukda, te'hîr itmeyüp Ahyolı'da ve Varna'da ve Yeniada'da bulunan mîrî keresteyi navlun* ile rencber gemilerine tahmîl itdürüp ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve her gemiye ne mikdâr kereste tahmîl olunduğın yazup bildüresin.

* Metinde **لوزة** şeklindedir.

650

Karheli sancağı kadıları tarafından Ayamavra Kalesi ve dereye yapılacak set inşasında çalıştırılmak üzere her kazâdan imece usulüyle ve altışar gün süre ile adam gönderilmesi; sefere gitmeyen sipahilerin de nevbetleşe mutemed olarak istihdam edilmesi.

Avamavra Nâzırı Mustafâ'ya virildi. Fî gurre-i Safer, sene: 979

Karhili sancağı kâdılarına hüküm ki:

Bundan akdem Karhili'ne tâbi' Avamavra Kal'ası ve Avamavra'da dere seddi binâ olunmak için emr-i şerîfüm gönderilüp siz dahı taht-ı kazânuzda olan re'âyâyı imeci tarîkı[y]la ihrâc idüp kal'a-i mezbûre ta'mîri ve zikrolunan [sed] binâsında nevbet ile altışar gün istihdâm için irsâl eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı re'âyâyı ihrâc eyleyüp nevbet ile altışar gün kal'a-i mezbûre hıdmetine ve sed binâsına istihdâm için göndermek bâbında ihtimâm eyleyesiz ve zikrolunan kal'a vü sed ta'mîri üzerinde taht-ı kazânuzdan seferden kalmış sipâhî tâyifesin mu'temed olmağıçün gönderüp anlar[ı] dahı nevbet ile mu'temedlik hıdmetine istihdâm idesiz. Husûs-ı mezbûr mühimmât dandır; ihmâl eylemeyüp emrüm üzre re'âyâyı imeci tarîkı[y]la altışar gün işlemek için nevbet ile ihrâc idüp göndermeyince olmayasız. Ammâ; bu bahâne ile ba'zına celb ü ahz için hımâyet olunmakdan ve celb ü ahz eylemekden hazer eyleyesiz.

651

Yenipazar kazâsı Rudnik Kadısı Lütî'ye inâyet olunduğundan adı geçenin, yerine bir adam göndererek işlemlerini yaptırtması ve beratını çıkartması.

Yazıldı.

Ulaşdurmek için nişâncı beğ hazretleri kendüler aldılar.

Rudnik Kâdîsı Lütî'ye hüküm ki:

Hâliyâ sana işbu sene: 979 Muharremi'nün yigirminci güninden Yenibâzâr kazâsı inâyet olunup **buyurdum ki:**

Me'mûr olduğun hıdmete olup yarar nâyiblerün gönderüp icrâ-yı ahkâm-ı şer'ıyye idüp berâtın ihrâc idesin.

652

Bu sene baruta çok fazla ihtiyaç olduğundan Karaman kazâları ile Sis, Malatya, Kars, Zamantı, Gerger, Kâhta, Darende, Akdağ ve Divriği dahilindeki güherçile ve barut imalathanelerinin güherçile toprağı, odun vs. ihtiyaçlarının karşılanarak bol miktarda güherçile ve barut işlettilmesi.

Alî Çavuş âdemi Memi'ye virildi. 3 Safer, sene: 979

Karaman kâdîlarına hüküm ki:

Hâlen bu sene-i mübâreke de barut husûsında şiddet-i ihtiyâc olup sâyir senelere nisbet ziyâde güherçile vü barut işlenmek mühimmât dan olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup taht-ı kazânuzda vâkı' olan güherçile vü barut kâr-hâne lerine bi'z-zât varup Güherçile Nâzırı olan Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Alî Çavuş *zîde kadruhû* ma'rifeti[y]le vech ü münâsib olduğu üzre eger güherçile toprağı ve eger odunu ihzârında ve eger üzerinde yarar mu'temedün-aleyh ve mukaddim kimesneler ta'yîn eyleyüp vâfir u müstevfî güherçile vü barut işlenmekde ve eger güherçile hıdmetine ta'yîn olunan sipâhî-zâdeleri nevbet ile ihrâc eylemekde ve eger sâyir mu'âvenet lâzım olan husûslarda gereğı gibi mu'âvenet ü muzâheret eyleyüp bâb-ı ikdâmda dakîka fevteylemeyesiz. Şöyle ki; bu bâbda birinüzün ihmâli müşâhede oluna, aslâ bir ferdün özri kabûl olmak ihtimâli olmayup azl olmak mukarrerdür. Ana göre basîret üzre olup mu'âvenet ü muzâheretde ihtimâm üzre olasız.

Hızır Çavuş'a virildi. Fî 5 Safer, sene: 979

Bir sûreti, Sis ve Malâtıyye ve Kars ve Zamantu ve Gerger [ve] Kâhta kâdîlarına.

Bu dahi.

Bir sûreti, Derende ve Aktağ ve Divriği kâdîlarına.

653

Bosna serhaddindeki kalelerde darbzene ihtiyaç duyulduğundan Semendire beyi tarafından Bosna'ya, Belgrad'daki darbzenlerden bir iri ve bir ufak darbzen gönderilmesi.

Yazıldı.

Kal'a-i Cedîd'de Dervîş Kethudâ'ya virildi. Fî 14 Saferi'l-muzaffer, sene: 979

Semendire beğine hüküm ki:

Bosna Beğî Sinân *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bosna serhaddinde* vâkı' olan kılâ'da yarak killet üzre olup birkaç şâhî darbzen gönderilmek lâzım idüğün" bildürmeğın bir kıt'a iri ve bir kıt'a uvak darbzen gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, müşârun-ileyhe emrüm üzre Belgrad'dan olan darbzenlerden bir kıt'a iri ve bir kıt'a uvak darbzen irsâl eylesin.

* Metinde şeklindedir.

654 *Tire'de Karakadı Medresesi müderrisini dövüp yaralayan Mustafa Çavuş'un Kıbrıs'tan geldiğinde teftiş olunması; suçu sabit olursa hapsedilip durumunun arz edilmesi.*

*Hüseyin Çelebî'ye gönderildi.
Mükerrerdür.*

Afşar kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Boyacıoğlu Mustafâ Çavuş, hıdmetkârı ile mahkemeye varup Tire'de Karakâdî Medresesi'nden munfasıl olan Tâceddîn ile ba'zı kelimât ider iken; "Boğazlan kâfiri." diyü bıçağla müderrise hamle itdükde* nâyib ü muhızır ile yapışup müderrise darbdan men' idüp çavuşun hıdmetkârları âlet-i harb ile ve asâ ile müderrise muhkem darb ü mecrûh idüp müderrisün cerâhatden aklı gidüp mevt mesâbesine varup elinde yalın bıçak var iken çavuşı ve hıdmetkârı mahkemeden** ihrâc idüp sonra tekrâr içerü girmeğe hücum idüp kapuyı kapayup men' olundukda dîvâra birkaç taş atup te'addî eyledüğün" bildürmüşsin. İmdi; **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi mezbûr Kıbrıs'dan geldükde elegetürüp bu husûsı onat vechile hakk üzre teftiş eyleyüp göresin; kazıyye arzulunduğı gibi olup vech-i meşrûh üzre te'addî eyledüğü sâbit olursa mezbûrî habseyleyüp ahvâli vukû'ı üzre yazup bildüresin ki, sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mûcebi ile amel eylesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

655 *Silivri'den Tersane-i Âmire hizmetine nevbeti olan ve hizmete gitmek için bahane öne süren Hızır ve Kasım adlı piyadelerin hizmete gönderilmesi.*

Mezkûr Mahmûd'a virildi. 3 Safer, sene: 979

Silivri kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ Mentеше sancağı piyâdeleri beğı tarafından dârende Mahmûd Yayabaşı gelüp; "yayabaşısı olduğu ocağın defterde yazılı piyâdelerinden Hızır ve Kâsım nâm kimesneler bu def'a Ters-hâne-i Âmire'nün nevbet-i sâni hıdmeti vâkı' olup mezbûrları hıdmete da'vet itdükde; "Biz nefsi-i Silivri'de avârız u nüzül virürüz." diyü hıdmetlerine te'allül itdüklerin" bildürdi. **Buyurdum ki:**

Mezbûrları defter mûcebince nevbet ile hıdmete gönderesin.

656

Meşhedeyn-i Şerîfeyn'deki Hazret-i Ali Meşhedî'ne, yeterli para ve malzemenin verilmesi ve zeamet tevcih edilmesi şartıyla su getirmeyi taahhüd eden Rumahiye'den Hayreddin'in teklifinin araştırılması, kâbil ise gerekli para ve malzemenin verilmesi ve taahhüdünü yerine getirdikten sonra da kendisine düşenden zeamet tevcih edilmesi.

Yazıldı.

Arz getüren Zeynelâbidîn nâm kimesneye virildi. 3 Safer, sene: 979

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Meşhedeyn-i Şerîfeyn kâdîsı ve mütevellîsi Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem mahrûse-i Bağdâd'da Defterdâr olan Mehmed *dâme ulüvvühû* Meşhedeyn-i Şerîfeyn için nehr-i Furât'dan su getürmek bâbında gönderilen emr-i şerîfüm mücebince su getirilüp müslimânlar muzâyakadan halâs olduklarından mâ'adâ su sebebi ile her sene Hızâne-i Âmire'ye on bin altundan ziyâde mâl teslîm olup ba'dehû merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhü* zamânında Hazret-i İmâm Alî *kerrema'llâhü vechehûya* dahı su getürmeğe mübâşeret olunup mâni' olmağla müyesser olmayup hâlâ tecdîd-i emr-i şerîfe ve su getirilmeğe kemâl-i zarûret olup su geldiği takdîrce Hazret-i İmâm Hüseyin'den ziyâde Hızâne-i Âmire'ye mâl hâsıl olmak mukarrer idüğün ve gönüllü tâyifesinden olup Rumâhiyye'de beş bin altun ve âlâtı için bin batmân demür ile İmâm Hüseyin suyu gibi su getürmeğe mütekeffil olan Hayreddîn yigirmi bin akça ze'âmet olmak şartı[y]la ve üç yıldan sonra ol su sebebi ile harcolunan beş bin altun dahı Hazîne'ye teslîm eylemeğe yarar kefiller alınıp sicill-i mahfûza kaydîtdür[dü]ğün" i'lâm eylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukda göresin; kazıyye arzulunduğu gibi olup su getürmeğe kâbil midür, nicedür? Şöyle ki; su getürmeğe kâbil olup mîrîye nef'ı mukarrer ise lâzım olan altun u demüri virüp te'ahhüd eylediği üzre su getürdükden sonra şartı mücebince düşenden yigirmi bin ze'âmet tevcih eyleyüp tezkiresin viresin ve ne vechile tedârük olunduğın yazup bildüresin.

657

Hersek Muharriri Mustafa'nın Sipahi Hasan ile Kâtib Mehmed'in tevzi hizmetinde istihdam edilmesi yolundaki teklifinin uygun görüldüğü.

Yazıldı.

Vilâyet kâtibinün âdemisine virildi. Fî 9 Safer, sene: 979

Hersek muharririne, Mustafâ'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "hâliyâ tevzî' emrinde kâtibe ziyâde ihtiyâc olup Hersek sipâhîlerindenbin akça tûmâra mutasarrıf olan Hasan ve sekiz bin akça tûmâra mutasarrıf olan Kâtib Mehmed için; "Her vechile yarar u ehl-i kalem ve istihdâma kâbil kimesnelerdür." diyü tahrîr [ü] tevzî' hıdmetinde bile olmaların" arzîtdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, arzitdüğün üzre mezbûrları tahrîr ü tevzî'da istikâmet ile hıdmet itdüresin.

658

Budun'da tahrir esnasında her haneye üçer penez bedel-i resm-i şem' kaydedilmesi, arazisini ekmeyen reâyadan çift bozan resmi alınması; reâya bağlarından öşr-i şıra ve dönüm resmi kaydedilmesi; geride vâris bırakmadan ölenlerin metrukâtının berat sahibi ise beytü'l-mâl-ı hâssaya, değil ise beytü'l-mâl-i âmmeye zaptettirilmesi ve yerlerini terkedenlerden geri dönmek isteyenlere engel olunmaması.

Yazıldı.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'a defter gönderüp; "ol diyârda* kimesne balmûmı şem'-hâneye getirüp fûrûht itmeyüp re'âyâ hufyeten bey' itmekle mâla gadrolup hâlâ tahrîrde bedel-i resm-i şem' her hâneye üçer penez ta'yîn olunmak evlâ olduğın" bildürdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Arzeyledüğün üzre bedel-i resm-i şem' her hâneye defterde üçer penez kayditdüresin ve "ba'zı re'âyâ çift ü çıbuğından ferâgat idüp kasabâtı ve kurâda âhar kâr u kisbe meşgûl olmağla mahsûle gadrolup anun gibilere "çift bozanlık" diyü yüz elli akça ta'yîn olunmasın" bildürmüşsin. İmdi; üzerlerinde yir olup yirlerinde zirâ'at itmeyüp ve sâhıb-i arz ma'rifeti ile âhara zirâ'at için bildürmeyüp bi'l-küllîyye yirlerinden ferâgat idüp âhar kâr u kisbe mübâşeret iden re'âyâdan çift bozanlık resmi alınmak kânûn-ı mukarrerdür. Anun gibi yirlerinden vech-i meşrûh üzre ferâgat idüp âhar kâr u kisbe meşgûl olan re'âyâdan mâdâm ki, girü zirâ'at ü harâsete mübâşeret itmeyüp âhar kâr u kisb ideler, penez akçasıyla yüz ellişer akça sâhıb-i ra'ıyyete çift bozan resmin aldurup kânûna muhâlif re'âyâyâ ol bâbda te'allül itdürmeyesin ve "bâğları âhar sipâhî toprağında olan re'âyânun vâkı' olan bâğlarının şıralarından sâhıb-i arz olanlar kânûn u defter üzre öşr alduktan sonra sâhıb-i ra'ıyyet olanlar her bâğdan birer kîle arpa ve iki etmek ve bir tavuk ve her otuz iki çapalık bâğdan dörder cibre şıra alınmak krallar zamânından kalmış bid'at-i seyî'e** olmağla re'âyâ ol bâbda mütezacciru'l-ahvâl olmağın ol bid'at ref' olunup anun mukâbelesinde sâhıb-i ra'ıyyet olanlar otuz pintede bir pinte şıra almak sipâhî vü re'âyâyâ enfa' olduğın" bildürmüşsin. İmdi; bid'at[i] bi'l-küllîyye ref' idüp defterde öşr-i şıra yazılan bâğlardan kânûn-ı mukarrer mücebince sâhıb-i arz şıra aldurup nihâyet arzeyledüğün üzre ref' olunan bid'at mukâbelesinde herbun(?) âdeti üzre sâhıb-i ra'ıyyete dahı otuz pintede bir pinte şıra aldurup ve "ba'zı zimmîlerün bâğların defter-i cedîde öşr-i şırası yazılmış bâğları ba'zı müslimânlar eline düşüp hâlâ; "Öşr virmezüz, dönüm resmin virirüz." diyü nizâ' itdüklerin" bildürmüşsin. İmdi; zimmîler elinden ol vechile müslimânların ellerine düşen bâğlardan kemâ-kân defterde öşr-i şıra kayditdürüp ve müslimânlar kendüler garsitdükleri bâğlarından her penez akçasıyla altışar akça dönüm resmin kayditdürüp aldurasın ve "ulûfeci ve gayri ve martolos ve gayri ehl-i berât olan tavâyifden fevtolanların metrûkâtı husûsında Beytü'l-mâl-i Hâssa ve Beytü'l-mâl-i Âmme emînleri*** nizâ'dan hâlî olmadukların"

bildürmüşsin. İmdi; ehl-i berâtdan fevtolup vâris-i ma'rûfı olmayanların metrûkâtın Beytül-mâl-i Hâssa emînlerine zabıtdürüp ve ehl-i berât olmayanların metrûkâtın Âmmeye Beytül-mâl emînlerine zabıtdürüp Dergâh-ı Mu'allâm'da istimâ' olunmak fermân olunan mikdârı Beytül-mâl husûsın anda istimâ' itdürmeyüp anın gibileri Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin ve "Tolna nâm varoşun bâğları kendü sınırlarında olmayup monopolye tutulmak hılâf-ı kânûn olmağın muharrir-i sâbık monopolye kâyidesin deftere yazmayup ba'dehû Kâsım Beğ varoş-ı mezbûrda "monopolye mahsûlî" diyü otuz bin akça kayıtmekle ümenâ vü ummâl âhar yirlerden sıra getirüp dört ay mikdârı monopolye dutup re'âyâyı ta'ciz itmekle perâkende olmak mertebesine varmışlariken istimâletle sâkin itdürölüp hâlâ mâla zarar gelmemek için ümenâ dahleylememek defter-i atıkda varoş-ı mezbûra yazılan monopolye mahsûlinden elli kuruş ziyâde ile ber-vech-i nakd(?) virmesin kabûl itdüklerin" bildürmüşsin. İmdi; bu husûs[da] mâl-ı mîrîye enfa' ve re'âyâya sühûlet olanile âmil olup mâla gadr ve re'âyâya te'addî olmalı eylemeyesin ve "ba'zı karye halkı serhadde ve haydûd mürûr idecek mahalde olup te'addîlerinden perâkende olup on yıldan ziyâde âhar kurâda mütemekkin olup hâlâ vilâyet emn ü emân üzre olmağın bunun gibi re'âyâ girü kadîmî karyelerine külliyyet ile varmak istedüklerinde on yıldan berü mütemekkin oldukları toprak sipâhîleri mâni' olduğın" bildürmüşsin. İmdi; ol makûle re'âyâ gelüp on yıldan berü mütemekkin oldukları karyede ra'ıyyet yazılmış değiller ise mütemekkin oldukları toprak sipâhîlerin mezbûrlara ol vechile dahlitdürmeyüp kadîmî karyelerinde mütemekkin olmalarında kimesneyi kânûna muhâlif dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

*** Metinde şeklindedir.

659

İstanbul'da yağ sıkıntısı çekildiğinden Kefe'de bulunan sâde yağın gemilere yüklenererek İstanbul'a gönderilmesi.

Yazıldı.

Mükerrerdür.

Tekrâr geçmişdür.

Kefe beğine hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbul'da ziyâde yağ bâbında muzâyaka olmağın Kefe'de der-mahzen olan sâde yağı sâhibleri veyâ vekîlleri ile toğrı İstanbul'a gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp Kefe'de der-mahzen bulunan yağı sâhibleri veyâhûd vekîlleri ile gemilere tahmîl itdürüp toğrı İstanbul'a gönderesin ki, İstanbul'da olan muzâyaka def' olunup ashâbına sebe-i ticâret vâkı' ola ve ne mikdâr tulum yağ gönderildüğün yazup bildirüresin ki, geldükde ana göre taleb oluna.*

* Hüküm, üzeri çizilerek iptal edilmiştir.

660

Banaluka dizdarına sahte hüküm veren şahsın bulunması; bulunmadığı takdirde dizdar ile dizdarın elinde bulunan adamın tutuklanarak Dergâh-ı Muallâ'ya gönderilmesi.

Yazıldı.

Kal'a-i Cedîd Kethudâsı Dervîş Kethudâ'ya virildi. Fî 13 Safer, sene: 979

Habsile bile hüküm getüren âdem gönderilmişdür.

Bosna sancağı beğine hüküm ki:

Hâliyâ Banaluka dizdârı bir telbîs hüküm virmiş; zikrolunan hükmi kendüye vireni bulmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan hükmi kendüye viren kimesneyi bulıvirüp eger bulıvirmez ise kendüyi ve elinde bulunan kimesneyi kayd ü bend ile Dergâh-ı Mu'allâm'a gönderesin.

661

Cârullah Çavuş'un daha önce kendisine bildirilen çaplara uygun bol miktarda yuvalak döktürmek hususunda gerekli gayreti göstermesi.

Yazıldı.

Kara Kethudâ'ya virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Cârullâh Çavuş'a hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "virilen çâplara göre turmayup yuvalak işletmek () üzre olduğun" bildürmişsin. İmdi; yuvalak ziyâde mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup emr-i sâbıkum mûcebince gönderilen çâplara göre vâfir u müstevfî a'lâ yuvalaklar dökdürüp bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

662

Karahisar ve Sultanönü muharririnin be-nevbet timarlardan zuhur eden ifrazları eli emirlilere tevcih etmesi; bunların eski sahipleri ifrazların tekrar kendilerine tevcihi hususunda emr-i şerif getirseler bile buna itibar etmeyip emr-i şerifi alıp mühürleyip Südde-i Saâdet'e göndermesi.

Yazıldı.

Nişâncı beğ hazretlerine virildi.

Karahisâr ve Sultânöni muharririne hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "bundan akdem zikrolunan livâlarda be-nevbet* tîmârların cümle ikişer bin olması arzolundukda üslûb-ı kadîm üzre berâtları mûcebince müstehakk oldukları virilmek emrüm olmağın isti[h]kâklarına göre tîmârları tevcih olunup ifrazları eli emirlilere virilüp hâlâ mezkûrlar ifrazları kimesneye virilmeyüp ale's-seviyye girü kendülere virilmek içün hükmi-i şerîf ibrâz itdükleri ecilden ifrazları eli emirlülere virilmedüğün ve mezkûrlar

emr üzere tîmârlarınun ifrâzın taleb itdüklerin ve henüz tevzî‘ olmaduk elli yedi nefer eşkün ve otuz yedi nefer be-nevbet* tîmârı ve on beş-yiğirmi nefer eli emirlü kalduğın ve bunlar dahı gelüp tezkire almayup gâh; "Berâtımız yokdur." gâh; "Hıdmetdeyüz." diyü te‘allül itdüklerin" bildürmişsin. İmdi; bu bâbda beğlerbeğiye emr-i şerîf yazılup; "henüz tîmâr almayan eger eşkün ve eger be-nevbetdür,* aslâ te‘allül itdürmeyüp yâfteleriyle sana göndermek" emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, be-nevbet* tîmârların tevzî‘ olunanlardan zuhûr idüp eli emirlüye virilen ifrâzları tevzî‘un üzere mukarrer idüp ve henüz gelüp tezkire olmayanların dahı müstehakk olduklarına göre kânûn üzere bedellerin tevcîh idüp zuhûr iden ifrâzların eli emirlülere tevcîh idüp kimesne[ye] ol vechile; "Emir getürdük." diyü te‘allül itdürmeyesin ve ol emr-i şerîfi mühürleyüp Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderüp sen dahı ber-vech-i isti‘câl bâkî kalan eger eşkündür, eger be-nevbetdür,* tevcîh idüp icmâllerün mu‘accelen getürüp Südde-i Sa‘âdetüm'e teslim idesin.

* Metinde şeklindedir.

663

Karahisar ve Sultanönü sancaklarında be-nevbet timarlardan zuhur eden ifrazların eli emirlülere tevcih edilmesi; be-nevbet timar sahipleri timarlarının ifrazlarının tekrar kendilerine tevcih edilmesi hususunda emr-i şerif getirselere dahi buna itibar edilmeyip emr-i şerifin alınıp Südde-i Saâdet'e gönderilmesi; ayrıca henüz tezkirelerini almadıkları bildirilen bazı eşkün ve be-nevbet timar sahiplerinin de vilayet kâtibine gönderilerek tezkirelerini almalarının sağlanması.

Yazıldı.

Bu dahı, müşârun-ileyhe virildi.

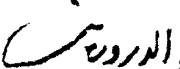
Anatolî beğlerbeğisine hüküm ki:

Müşârun-ileyh mektûb gönderüp; "zikrolunan sancaklarda elli* yedi nefer eşkün tîmârı ve otuz yedi nefer be-nevbet tîmârı olanlar henüz tezkirelerin almayup be-nevbet tîmârı olanlar; "Tîmârımızın ifrâzı âhara virilmeyüp bize virilmek için emir getürdük." diyü te‘allül iderler"miş. İmdi; mezkûrların zuhûr iden ifrâzı eli emirlülere virilmek emrüm olmuş idi. Ol emr mukarrer olmağın girü vilâyet kâtibine hüküm gönderilüp; "Be-nevbet tîmârların zuhûr iden ifrâzı eli emirlülere mukarrer idüp ve tevzî‘ olmayanlardan dahı zuhûr iden ifrâzı bâkî kalan eli emirlülere viresin ve ol ifrâz için iletdükleri emri mühürleyüp Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderesin." diyü emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, aslâ te‘hîr itmeyüp henüz tezkire almayan elli yedi nefer sipâhî ile otuz yedi nefer be-nevbet tîmârı olanlara kânûn üzere getürdüp yâftelerin virüp dahı her gün beşer-onar neferi çavuş ile vilâyet kâtibine gönderüp tezkirelerin aldurasın,** bir uğurdan göndermeyesin ki, hıdmet avkolunmaya. Beşer mi gönderürsin, dahı artuk dahı eksük mi, gönderüp tezkirelerin aldurasın. Vilâyet kâtibi anda avkolunmayup defterlerin Südde-i

Sa'âdetüm'e getüre. "Biz hıdmetdeyüz, berâtlarımız hâzır değıldür." diyü te'allül itdürmeyesin. Her gün beşer-onar, çavuşa koşup tezkirelerin aldurasın; birkaç gün[de] itmâma irişdüre.

* Metinde şeklindedir.

* Metinde şeklindedir.

664 *Kefe'de matrabazların fiyat yükseltmek için mevcut yağı stokladıkları duyulduğundan, kimsenin himaye olunmayıp her kimde bulunursa mevcut yağın sahipleri veya vekilleri ile İstanbul'a gönderilmesi.*

Çavuşlar kâtibine virildi. Fî 8 Safer, sene: 979

Kefe beğine hüküm ki:

Ba'zı martrabâzlar ve sâyir anda gelüp yağı mücerred; "Muzâyaka olup bahâya çıksun." diyü bu cânibe göndermeyüp anda der-mahzen iderler imiş. İmdi; bundan akdem nice def'a tenbîh olunmuş idi ki; "Anda eger martrabâzlara eger sâyire yağı der-mahzen itdürmeyüp ale't-tevâlî gönderesin." diyü emrüm olmuş idi. Hâlâ anda kalan yağ der-mahzen olmağa sebep nedür? **Buyurdum ki:**

Vusûl [buldukda], aslâ te'hîr itmeyüp bu husûsı kimesneye i'timâd itmeyüp bi'z-zât yoklayup eger martrabâzlarda eger sâyirde her kim olursa olsun, der-mahzen olmuş yağ bulunursa mecâl vermeyüp ve te'allül [ü] nizâ' itdürmeyüp sâhibleri veyâhûd vekîlleri ile mahrûse-i İstanbul'a ale't-tevâlî gönderesin. Min-ba'd dahı anda gelen yağı der-mahzen itdürmeyesin. Şöyle ki; ba'de'l-yevm girü ihmâl olup der-mahzen bulunan yağı göndermeyesin veyâhûd kimesneye himâyet idesin, özrün maqbûl...olmaz; ana göre mukayyed olasın.

665 *Fas hakiminin, kardeşi Abdullah'ın halka yaptığı zulme dair gönderdiği mektûbun alındığı ve kendisine yardım etmek üzere Cezâyir-i Garb Beylerbeyi Ali Paşa'nın gönderildiği; birlikte hareket ederek memleketin kurtarılıp reayanın halinin düzeltilmesi hususunda gerekli gayreti göstermeleri.*

Yazıldı.

Hâcî Murâd Beğ'e virildi. Fî 6 Safer; atlâs kîse ile.

*Fas hâkimine yazılan nâmenün sûretidir.**

Kardeşiniz Abdullah'ın re'âyâya zulmettiği, sulha râzî olmadığı ve halkın kendisinden hoşnûd olmadığına dâir tarafınızdan bir mektûb vârid oldu. Mektûbunuzda her ne demiş iseniz ilm-i şerîfimiz muhîr u şâmil olmuştur.

Şüphesiz bu durum karşısında, memleketin ondan kurtarılması için Cezâyir Beğlerbeği Alî Paşa'ya, asâkir-i mansûre ile o tarafa gitmesi husûsunda tarafımızdan bir emr-i şerîf gönderilmiştir. İnşâ'allaâh hükm-i şerîfimiz vusûl buldukda bu husûsu, cibillet-i hasene ve tarîkat-i müstahsenenizde merkûz olduğu üzere, müşârun-ileyh ile onun vech ü münâsib göreceği şekilde tedbîr-i latîf ve tamâm-ı cidd ü ictihâd ve kemâl-i itâ'at ü inkıyâd ve hüsn-i mütâbe'at ü ittihâd ile göresiz ki, sizin sa'y ü gayretinizden dolayı re'âyâ vü berâyâ ve bilâd ü ibâd itmînân ve emn üzre ola. Allâh te'âlâ muvaffık u mu'îndir. Dokuz yüz yetmiş dokuz senesinin Safer ayı başında yazılmıştır.

* Hüküm metni Arapça olup meâlen tercüme edilmiştir..

666

Bazı tevabii ile Boğdan sınırına gelip yerleşen ve öşrünü Boğdan voyvodasına veren Teberrük Halife adlı şahsın sınırı tecavüz ederek reâyayı rencide etmesinden dolayı yerleştiği yerle alakasının kesilip Dobruca'ya gönderilmesi; ayrıca Boğdan sınırına tecavüz eden sınır köylerinin de kaldırılarak eski yerlerine gönderilmesi.

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi. Fî gurre-i Safer, sene: 979

Bender kâdîsına hüküm ki:

Boğdan Voyvodası Boğdan Voyvoda Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Teberrük Halife nâm kimesne ba'zı tevâbi'ı ile Boğdan sınırına varup temekkün eyleyüp zirâ'at ü harâset eyleyüp öşrin Boğdan voyvodasına virdüğü kendüsi dahı ıkrâr eyleyüp sûret-i sicillin gönderüp ve mezbûr Dobruca'dan gelüp yevmen fe-yevmen Boğdan sınırına dahl ü tecavüz eyleyüp re'âyâyı idlâl ü ifsâddan hâlî olmaduğın" bildürmeğın mezbûrun ol yirden alâkasın kat' idüp girü Dobruca'ya gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezkûrun ol yirlerden alâkasın kat' eyleyüp Dobruca'ya gönderesin ve kadîmî Bender sınırında olup Boğdan sınırına tecavüz eyleyüp varup sâkin olan karyeleri dahı kaldurup kadîmî yirlerine gönderesin.

667

Şikloş kazâsının Sigetvar sancağına ilhak olunması ve bu hususun beylerle kadılara da bildirilmesi.

Yazıldı.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Şikloş kazâsı sâbıkâ Sigetvar Beği iken fevtolan İskender Beğ tasarruf eylediği üzre Sigetvar sancağına ilhâk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Hük-m-i şerîfüm varup vusûl buldukda, kazâ-i Şikloş müşârun-ileyh İskender Beğ tasarruf eylediği üzre Sigetvar sancağına ilhâk eyleyüp beğlere ve kâdîlara dahı bu bâbda ana göre tenbîh eylesin ki, min-ba'd mürâca'atı lâzım olan husûslarda Sigetvar beğine mürâca'at eyleyüp inâd ü muhâlefet eylemeyeler.

668

Haramilik ve adam öldürme suçlarından dolayı Silivri'de yakalanıp siyaset olunan Saray'lı Mehmed'in suç ortakları olan Vizeli dört arkadaşının da yakalanarak teftiş olunmaları ve suçları sabit olursa şer'an lazım gelen cezanın mahallinde icra edilmesi.

Yazıldı.

Vize kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Silivri'de hırsızlık ile tutılan Vize kazâsında Sarâyılı Mehmed'e; "Yoldaşların kimdür?" diyü sü'âl olundukda; "Kazâ-i Viz[e]'de Kiçi nâm karyede Memi oğlu Mustafâ ve Türk Alî ve Tomanîç nâm karyeden Kul Muhibbî oğlu Mahmûd ve Küreci nâm karyede Izzeddîn oğlu Hızır bu cümlesi yoldaşlarımızdan Keçilü nâm karyede dört nefer () kâfirlerden dört kâfiri katleyledük." diyü ıkrâr eylemeğin mezbûr Südde-i Sa'âdetüm'de siyâset olunup zikrolunan yoldaşların dahı Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Evren Çavuş mübâşeretî ile elegetürmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrun zikrolunan yoldaşların dahı elegetürüp ahvâllerin husamâ muvâcehesinde muktezâ-yı şer'-ı şerîf üze teftîş eyleyüp göresin; arzulunduğı üze hırsızlık ve harâmîlik ile meşhûr olup mezbûrları katlidüp fesâd ü şenâ't eyledükleri bi-hasebi's-şer' sâbit ü zâhir olursa ehl-i fesâd sipâhîler ise habsidüp arzeyleyesin; değiller ise şer'le lâzım geleni mahallinde icrâ idüp emrüm yirine varduğın yazup bildüresin. Ammâ; tamâm hakk üze olup hılâf-ı şer' kimesne[ye] zulm ü te'addî olunup kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz olunmakdan ziyâde hazer idüp hakk-ı sarîha tâbî' olasin.

669

Belgrad'da top arabaları mahzeninin güvenliği için bitişiğindeki zindanın oradan kaldırılması ve eski zindanın tamir ettirilmesi.

Yazıldı.

Toparabacılar kâtibine virildi. Fî gurre-i Saferi'l-muzaffer, sene: 979

Belgrad nâzırına ve dizdârına hüküm ki:

Nefs-i Belgrad'da top arabaları mahzenleri kurbinde olan zindân ol mahalden giderilüp sâbıkâ olan zindân ta'mîr u termîm olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, sen ki dizdârsın, anda olan hâssa top arabaları mahzenini görüp gözedüp meremmâta muhtâc yirleri var ise hâricden kimesneyi içeri komayup kurbinde olan zindânı emrüm mücebince ol mahalden kaldurup sâbıkâ olan zindânı ta'mîr itdüresin.

670

Cezâyir-i Garb'ın Beledü'l-Unnâb Sancağı Beyi Kâyid Muhammed'in zimmetindeki mâl-ı mîrînin tahsil edilmesi.

Yazıldı.

Hâcî Murâd'a virmek için Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 7 Safer, sene: 979

Ağrıboz Beği Mehmed Beğ'e hüküm ki:

Hâlâ Cezâyir-i Garb'da Beledü'l-Unnâb Sancağı Beği olan Kâyid Muhammed *dâme ızzühûn*un zimmetinde mâl-ı mîrî olup Cezâyir-i Garb'a varup ahvâli görölüp bertaraf olmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyhi Cezâyir-i Garb Beğlerbeğisi Alî *dâme ikbâlühûya* gönderüp îsâl eylesin ki, varup mahallinde şer'le ahvâli görölüp bertaraf ola.

671

Hakkârî sancağındaki madenlerden yeteri kadar kurşun ve kükürt tedarik edilerek Trabzon'a gönderilmek üzere Van beylerbeyine teslim edilmesi.

Yazıldı.

Van beğlerbeğisiniün âdemisi Murâd'a virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Hakkârî Beği Zeynel Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem; "taht-ı eyâletünde olan kurşun ve kükürd ma'denlerinden vâfir u müstevfî kurşun u kükürd tedârük eylemek" emrüm olmuş idi. Ol emr-i şerîfüm alâmâ-kân mukarrer olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mûcebince eger kurşundur ve eger kükürddür; mümkün olduğu üzre vâfir u müstevfî kurşun u kükürd ihrâc u tedârük itdürüp Van Beğlerbeğisi Husrev *dâme ikbâlühûya* irsâl eylesin ki, kirâ tavarlarıyla Trabzon'a gönderile. Kurşun u kükürd husûsı ziyâde mühimmâtdandır; ihmâl eylemeyüp emr-i sâbıkum mûcebince amel eylemek bâbında sa'y ü ikdâm eylesin.

672

Van beylerbeyi tarafından sâbık Güherçile Mültezimi Malazgirt Dizdârı Hacı Ali'nin muhâsebesinin görölüp tahsil olunan güherçile ve kükürdün Van, Erciş ve Ahlat mahzenlerine teslim olunduğunun bildirildiği; bundan sonra tahsil olunacak kükürt ve güherçilenin kıntar hesabı ile hesap edilmesi.

Van beğlerbeğisiniün âdemisi Murâd'a virildi.

Van beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e defter gönderüp; "sâbıkâ Güherçile Mültezimi olan Malazgirt () Dizdârı Hâcî Alî'nün muhâsebesi mûcebince yüz altmış üç buçuk kıntar güherçile ve yüz toksan altı buçuk vukıyye kükürd tahsîl eyleyüp Van ve Erciş ve Ahlat mahzenlerine teslîm olunduğın" bildürmüşsin. İmdi; zikrolunan güherçile vü kükürd min-ba'd kıntâr ile hisâb eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, min-ba'd tahsîl olunan eger [kurşun] ve kükürddür ve eger güherçiledür; kintâr ile hisâb eyleyüp ne mikdâr güherçile vü kükürd tahsîl olunursa defter eyleyüp dahı barut kâr-hâneelerine tevzî' eyleyüp barut işletmek ardınca olasin.

673 *Batum sancağına bağı Arhal, Gönve ve Atina reisleri adam göndererek Dadyan ve oğullarının gemilerle gelip kendilerine saldırarak ve adamlarını esir ve mallarını talan ettiklerini bildirdiklerinden, olayın araştırılarak sonucun ayrıntılı olarak arz edilmesi.*

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki:

Batum sancağına tâbi' Arhal ve Gönve ve Atina nâhiyelerinin rencber re'isleri Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Dadyan ve oğulları on-on beş aded donanma ile iki(?) bizi(?) basup ehl ü iyâlimüzi tutup esir idüp ve nice rızkımuza tâlân idüp bu sebeb ile vakti ile terekemüz zirâ'at eylemeyüp perâkende olmalu olduk." diyü tezallüm eylemeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; kazıyye arzulunduğı gibi midür, nicedür, fi'l-vâkı' mezbûr Dadyan vech-i meşrûh üzre te'addî eyledüğü vâkı' midur, eyledüğü takdîrce niçün arz eylemeyesin, aslı nedür; mufassal yazup Südde-i Sa'âdetüm'e bildüresin.

674 *Musul'da oturan ve İran'la ilişkileri olduğu bildirilen bazı şahısların Kıbrıs'a sürülmesi; halka baskı yaptığı bildirilen şahısların da hapsedilmesi.*

Yazıldı.

Musul'da sâkin olan Mütevellî Hâcî Kâsım'a virildi. Fî 3 Saferi'l-muzaffer, sene: 979

Şehrizol beğlerbeğisine ve Musul kâdısına hüküm ki:

Hâlâ nefsi-i Musul'da sâkin [olup] Yukaru Cânib [ile] mu'âmele idüp ve nüzûr ü sadakât cem' eyleyüp gönderenlerden Necef Lebûdî(?) ve Maksûd Lebûdî(?) ve Nizâmüddîn ve Abd-Alî ve Ni'me Saffâr(?) ve Melîk Kassâb ve Abbâs Mâcid ve diğer Haydar ve Melîk Zâyîğ(?) ve Hızır Çelebî ve Yezdânkulı Hayyât ve Halef ve Yûnus ve Cârullâh ve Muhammed bin Süleymân ve Necef Keyyâl ve Alî Cârullâh ve Maksûd Makâmîdî(?) ve Muhammed ve İbrâhîm Seyyid Ahmed ve Gulâm-Alî ve Cemâl ve Yûnus Muhammed bin Abdülgaaffâr tevâbi' u levâhıkları ile dâyimü'l-evkât Yukaru Cânib ile mu'âmeleden hâlî olmaduklarından gayri rafz u ilhâd* ile müte'âref olup izâleleri lâzım olduğu ve yine nefsi-i Musul'da sâkin Haydar ve diğer Haydar emri-i şerîfüm olmadın ulak ile seğirdüp re'âyâ vü berâyâyâ te'addî eylemekden hâlî olmadukların i'lâm olunmağın mezbûrların ahvâlin onat vechile teftîş eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları ihzâr eyleyüp bi'z-zât ahvâllerin muktezâ-yı şer'-ı şerîf üzre teftîş eyleyüp göresin; kazıyye i'lâm olunduğı gibi olup mezbûrlar fi'l-vâkı' rafz u

ilhâd* ile meşhûr ü müte'âref olup Yukaru Cânib'e nüzûr ü sadakât cem' idüp mu'âmeleleri olduğı şer'le sâbit olursa ol yirlerden alâkaların kat' idüp Kıbrus'a sürgün eyleyesin ve mezbûrân Haydarlar ulak ile seğırttüğü vâkı' ise habsidüp arzeyelesin. Ammâ; bu bâbda tamâm hakk üzere olup nisbet ü ta'assub ile kimesne[ye] te'addî olunmakdan ve ehl-i fesâda himâyet olunmakdan ve ahz ü celb olmakdan hazer idüp câdde-i adâlet ü hakk üzere olasın.

* Metinde رقی و لئار şeklinde.

675 *İstanbul'dan buğday, kadırga küreğı ve yelken bezi yüklü bir gemi ile Cezâyir-i Garb'a gönderilen Ferhad Reis'in gemisine, geçeceği güzergâhta hiç kimse tarafından müdahalede bulunulmaması.*

Yazıldı.

İstanbul'dan donanmaya varınca yalıda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dârende Ferhâd Re'is bir mikdâr buğday ve kadırga kürekleri ve yelken bizleri ile bir karamürsel gemi ile Cezâyir-i Garb beğlerbeğisi cânibine irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezkûra emrûme mugâyir dahl ü ta'aruz itmeyesiz ki, emîn ü sâlim varup müşârun-ileyhe mülâkî ola.

676 *Teke sancağındaki suhtelerin ayaklanarak Alaiyye ve Manavgat'ta oğlan kaçırıp binden fazla levendi de yanlarına alarak pazar ve köy basıp halkın mallarını gasbettikleri bildirildiğinden, il erleri ve sefere gitmeyen sipahilerle suhtelerin üzerlerine varılıp yakalanmaları ve suçu sabit olanların hapsedilip küreğe konmak üzere kimler olduklarının arz edilmesi.*

Yazıldı.

Manavgad ve Alâ'iyye ve Duşenbe ve Teke Karahısâr kâdîları[n]a hüküm ki:

Südde-i Sa'âde[tüm'e] mühürlü mektûb gönderüp; "Teke sancağı sùhteleri baş kaldurup geçüp Alâ'iyye sancağında ve Manavgad kazâsından üç oğlan kapup bir nice zamân tasarruf itdüklerinden sonra sâhiblerinin bir mikdâr akçaların alup virdüklerinden sonra tekrâr yine binden ziyâde levendât tâyifesi ile cem' olup Köpri nâm bâzârı basup ve etrâfında kazâ-i mezbûreden Uğraşır nâm karye ahâlîsinün evlerin basup mâlların nehb ü gâret idüp iki oğlan dahı Velî ve Ahmed ve diğer Velî nâm kimesneleri katlidüp; "Biz celâfî olduk. Siz bâzâra gelmen." diyü nicesinün sakalların kesüp siyâset idüp ve "Bâzâra kimesne gelmesün." diyü çağırup nice te'addîleri olduğı" arzitmişsiz. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsî göresiz; fi'l-vâkı' sùhte tâyifesi vech-i meşrûh üzere fesâd ü şenâ'ate mübâşeret eyledükleri vâkı' ise il-eri ve seferden kalan sipâhî ve gayri mu'âveneti ile üzerlerine varup her ne vechile mümkün ise elegetürüp anun gibi fesâd ü şenâ'atleri sâbit olanları tutup habseyleyüp arzeyelesiz ki, küre[ğ]e konıla ve mezkûr sùhtelerin fesâd ü şenâ'atlerine varmayup muhâlefet ider kimesne var ise yazup bildüresiz.

677

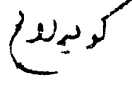

İlbasan muhafazasında olan Mahmud, Rüstem adlı sipahinin eşkıyaya yataklık ettiğini bildirdiğinden, adı geçenin gerçekten eşkıya yatağı olup olmadığı hususunda gerekli tahkikatın yapılarak sonucun bildirilmesi.

Yazıldı.

İlbasan Nâzırı Mahmûd Beğ'ün âdemisi Mehmed'e virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Mevlânâ İlbasan kâdîsına hüküm ki:

İlbasan muhâfazasında olan Mahmûd Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem emr-i hümayûnumla gâret olunan Kurga Mahallesi'ne karye-i Hacul ahâlîsine istimâlet virilüp tarîk-ı âmm üzerine indürildükde mahalle-i mezbûrenün kadîmî

fesâd ü şenâ'ati ile meşhûr ü müte'âref olan ve Mustafâ ve nâm kimesneler her vechile ehl-i fesâd [ve] ref'leri lâzım kimesneler olmağın itâ'at itmedükleri sebebdan elegetürilmeleriçün martoloslar yazılup mezbûrlar haberdâr olıcak firâr idüp İlbasan'da mütemekkin olan Rüstem nâm sipâ[hî] mezbûrları hufyeten yanına alup sıyânet idüp ve bunlardan mâ'adâ vâkı' olan ehl-i fesâd ve harâm-zâdelerün yatak u turakları olup; "Dâyimâ fesâddan hâlî değillerdür." diyü zikrolunan harâm-zâdelerün haklarından gelinmek bâbında mâyet **reççâ** itdüklerin" arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda tamâm mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' sipâhî-i mezbûrun yatak u turak olduğu vâkı' mıdır, yohsa gayr-i vâkı' mıdır; bi'l-cümle **hiç** bir cânibe meyl ü muhâbâ itmeyüp tamâm gavrine irişüp vukû' bulan ahvâlini ale't-tafsîl yazup arzyleyesin.

678

Budun serhaddinde Osmanlı Devleti'ne tâbi köyler ile Beç kralına tâbi köylerin sınırlarının tesbiti için iki taraftan görevliler tayin edilerek defter-i cedîdde kayıtlı köylerin bu tarafa, kayıtlı olmayanların da Beç tarafına yazılması ve mümkün ise sınır kesilmesi, değil ise Beçli görevlilere Osmanlı Devleti'ne ait köylerin gösterilmesi; bundan sonra iki tarafın birbirinin köylerine tecavüz etmemesi için de gerekli tenbihatın yapılması.

Yazıldı.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ defter gönderilüp; "defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed olan kurâyıla defterde mukayyed olmayup Beç kralına tâbî' olan kurânun hudûdî ta'yîn olunmak için iki cânibden vekîller nasbolunup mahall-i nizâ'un üzerine varılup sınırları ta'yîn ü temyîz olunmak" emrüm olmuş idi. Hâlâ müşârun-ileyh kral cânibinden gelen ilçiler ile kadîmden Südde-i Sa'âdetüm'de olan ilçileri Rikâb-ı Hümayûnum'a arz-ı hâl idüp; "defterde mastûr olan kurâ vü mezârî' ne karyeler ve mezra'alardur bilmedüğümüz ecilden vekîl gönderilmeyüp ol zamândan berü bir yire gelmeyüp maslahat bertaraf olmak müyesser

olmayup te'hîr olunduğın" bildürdiler. İmdi; ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın mukaddemâ irsâl olunan sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî mücebince amel olunup tarafeynün nizâ'ı faslolunmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup ol cânib ile haberleşüp ne zamânda vekîl nasbidüp mahall-i nizâ'un üzerine gönderürler ise sen dahı i'timâd eyledüğün yarar u mevsûkun-bih kimesneyi vekîl nasbidüp muhkem tenbîh eyleyesin ki, Südde-i Sa'âdetüm'den irsâl olunan mühürlü sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîde esâmîsiyle bu cânibe mukayyed olan kurâ vü mezâri'ı defter mücebince bu cânibe, defterde mukayyed olmayup kadîmden ol cânibe tâbi' olan kurâ vü mezâri'ı ol cânibe vech ü münâsib görüldüğü üzre zabtıdürüp eger; "Ol defterde mastûr olan karyeleri bilmezüz." diyü te'allül iderlerse bu cânibden giden ehl-i vukûf defterde mastûr olan kurâ vü mezâri'ı ne karye ve ne mezra'a olup ne yerde olduğın gösterüp dahı defterden hâric olan kurâ vü mezâri'a ol cânibden ahd ü emâna muhâlif kimesne dahl ü ta'arruz eylemeyüp ve bu cânibden dahı defterden hâric olanlara kimesneye tecâvüz itdürmeyüp men' u def' idüp vâkı' olan ahd ü emân muktezâsınca hüsn-i ittifâk ile mâbeynde vâkı' olan sınır eger kesilmesi mümkün ise ta'yîn [ü] temyîz ü fasl eyleyüp nizâ'a mü'eddî olan mevâddı kat' idesin. Eger sınır ta'yîn olunmak kâbil değil ise defterde mastûr olan kurâ vü mezâri'ı ol cânibden gelen vekîllere iz'ân itdürüp gösterdükden sonra hüsn-i ittifâk u ittihâd ile min-ba'd defter-i cedîd-i hâkânîde bu cânibe mukayyed olmayup kadîmden ol cânibe tâbi' olan kurâ vü mezâri'a bu cânibde olan serhad beğlerine ve havâss-ı hümayûnum ümenâsına ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâra muhassalen hîç ferde ahid-nâme-i hümayûnuma ve emr-i şerîfûme mugâyir dahl ü ta'arruz itdürmeyüp mâbeynde vâkı' olan dostluğa muhâlif vaz'un sudûrından gâyet ihtiyât eyleyesin ve ol cânibe müte'allik olmayup defter-i cedîdde berü cânibe mukayyed olan kurâ vü mezâri'a ol cânibden dahl ü ta'arruz olunmamak için münâsib görüldüğü üzre haberleşüp bir vechile tedârük eyleyesin ki, sonradan mâbeynde vâkı' olan ahd ü emâna muhâlif cânibeynden bir vaz' sudûr eylemelü olmaya ve bu hükm-i şerîfüm ne günde vâsıl olup ve ne vechile tedârük idüp ne zamânda mübâşeret eyledüğün ve ol cânibden vâkıf u muttali' olduğın ahvâli vukû'ı ve sıhhati üzre dâyimâ i'lâmdan hâlî olmayasın.

679

Akkirman'dan bazı kimselerin, davarlarıyla Leh taraflarına geçip otlaklardan faydalandıkları halde otlak resmi vermedikleri, bazılarının da ticaret için gittikleri halde bağ ve gümrük resmlerini ödemedikleri bildirildiğinden, bu gibilere, üzerlerine düşen vergi ve resmleri vermeleri hususunda tenbihte bulunulması, muhalefet edenlerin bildirilmesi.

Yazıldı.

Akkirman sancağı beğine hüküm ki:

Leyh kralı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "ba'zı kimesneler Akkirman'dan tavarları ile Leyh cânibine varup otlak zamânında otından, suyından intifâ' eyleyüp otlak resmin vermeyüp ve ba'zı dahı ticâret tarîkı ile memleketlerine varup bâc u gümrüklerin vermeyüp; "Viregelmedük." diyü te'allül eyledüklerin" bildürdi. İmdi; **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi Akkirman taraflarından Leyh kralı vilâyetinün sınırı dâhiline tavarlarıyla otlak zamânında varup otundan ve suyından intifâ' idüp zirâ'at eylemeyenlere ve ticâret tarîkı ile memleketlerine varup bey' u şîrâ* eyleyenlere muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, müşârun-ileyhe âyid olan otlak hakkın ve bâc u gümrüklerin edâ idüp olıgelen âdet ü kânûn[a] muhâlif te'allül eylemeyeler. Ba'de't-tenbîh eslemeyüp inâd ü muhâlefet eyleyenleri kimler ise yazup bildüresin.

* Metinde şeklindedir.

680

Cezâyir-i Garb'da sancak tevcih olunan beylerin devlete vermeleri gereken berat resmleriyle mîralem, çavuş ve kapıcılara vermeleri gereken resmlerin toplanıp ayrı keselere konularak gönderilmesi.

Yazıldı.

Bayrakd[â]ra virildi. Fî 9 Safer, sene: 979

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Cezâyir-i Garb'da sancak tevcih olunan beğler sancakların berât eylemeyüp mîrîye âyid olan resm-i berâtların vormeyüp ve kadîmden virilügeldüğü üzre mîr-alem ve çavuşlar ve kapucılar resmlerin virmedükleri ecilden **buyurdum ki:**

Anun gibilerden eger mîrîye müteveccih olan rüsûmdur ve eger mîr-aleme ve sâyir çavuşlara ve kapucılara âyid olan resmdür; cem' u tahsîl eyleyüp dahı mîrî resmi bir kîse[ye] müstekıl koyup mühürleyüp ve sâyir rüsûmı bir kîse[ye] koyup mühürleyüp gönderesin ve her biri ne mikdâr olursa yazup bildürüp gönderesin.

681

Eflak reâyasından hak dava edenlerin davalarının Eflak voyvodası tarafından görülmesi; Eflak reâyâsı zikredilmeyen ve Eflak voyvodasının mübaşir tayin edildiği belirtilmeyen hükümlerin mühürlenip Südde-i Saâdet'e gönderilmesi..

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi. Fî gurre-i Safer, sene: 979

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "birkaç nefer zimmîler Ca'fer Çavuş mübâşereti ile hükmi-şerîf îrâd idüp; "Boza(?) nâm karyede âdemler katlitdiler." diyü da'vâ idüp mezkûr çavuş sana varup Eflak re'âyâsın Tırnovi kazâsına alup gitmek murâd idüp küllî ihânet ü te'addî itdüğün âhır kendü yanundan yigirmi beş bin akça virüp sulhitdüğün" bildürmüşsin. İmdi; anun gibi Eflak re'âyâsından hakk da'vâ idenlerin husûsı sana tefvîz için hükmi-hümâyûnum sana yazılagelmişdür. Mezkûrlar Eflak vilâyetin zikritmeyüp ıtlâk üzre hüküm ihrâc idüp varup Eflak re'âyâsına dahlitdükleri ecilden bu husûs[a] mürâsele viren kâdî azlolunup ve hüküm ihrâc iden zimmîler dahı Südde-i Sa'âdetüm'de bulunup hılâf-ı şer'-ı kavîm senden aldıkları akça âdemüne alıvirilüp min-ba'd Eflak re'âyâsına mâdâm ki Eflak re'âyâsı idüğü hükmi-şerîf[de] kaydolmayup ve sen bile mübâşir kaydolunmayasın, ol asıl

hükmi alup der-kîse idüp mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp emr-i şerîfûme mugâyir Eflak re'âyâsına* hâricden kimesneyi dahlitdörmeyesin.

دوق

* Metinde - şeklindedir.

682

Şehrizol'da dökülecek toplar için Bağdat topçubaşısı ile on nefer topçunun Şehrizol'a gönderilmesi.

Yazıldı.

Topcılar kâtibine virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Bağdâd beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundan akdem Şehrizol'da top dökilmek emrüm olmağın Bağdâd topçubaşısı on nefer yoldaşıyla Şehrizol'a gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, Şehrizol'da dökilmek emrüm olan toplar mühimmi için Bağdâd topçubaşısını on nefer yoldaşı ile ve neccârı ve demürcisi bile olup emrüm üzre Şehrizol'a gönderesin ki, varup fermân olunan topları döküp itmâm-ı maslahat eyleye. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer eylesesin ve ne gün gönderildiğün yazup bildüresin.

683

Sapanca kazâsı dahilindeki ormanlardan reâya tâîfesi tarafından mîrîye yarar ağaç kestirilmemesi, kesilenlerin de mîrî için satın alınması.

Yazıldı.

Topcılar kâtibine virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Sabancı kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mîrî kereste için eger Top-hâne-i Âmir[e]'den ve eger Ters-hâne-i Âmire keresteleridür; emr-i şerîf gönderilmeden hâlî olmayup re'âyâ tâyifesi mîrîye yarar ağaç u kereste kesmekden hâlî olmaduğın" bildürmişsin. İmdi; mîrîye yarar kereste kesilmek câyiz değildir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup mîrîye yarar eger kundak ve eger dingil ve eger Ters-hâne-i Âmire'ye ve eger Top-hâne'ye yarar kereste kesdörmeyüp anun gibi kesilmiş mîrîye yarar ağaç dahı var ise akçasın virüp mîrî[ye] aldurasın.

684

Kızılca müsellemlerinin ikinci nevbetlilerinden elli neferin daha koyun hizmetinde görevlendirilmek üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Kırkkilise Beği Mehmed Beğ'e hüküm ki:

Hâlâ Kızılca müsellemlerin –ki, iki yüz yetmiş üç ocakdur– evvelki nevbetlüsü Kıbrus'a emrolunup ikinci nevbetlüsünün dahı yüz elli neferi mahrûse-i İstanbul zahîresiycün olan koyun mühimmi için ta'yîn olunmuş idi. Hâlâ elli neferi dahı koyun mühimmi için Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Bâlî Çavuş[a] gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp zikrolunan müsellemlerün ikinci nevbetlüsinden elli neferin dahı çeribaşları ve mukaddimleri ile ve olıgelen âdet ü kânûn üzre altışar aylık zâd ü zevâdeleri ile ihrâc eyleyüp müşârun-ileyh çavuşuma irsâl eylesin ki, koyun hıdmetine istihdâm eyleye. Husûs-ı mezbûr mühimdür; ihmâlden hazer eylesin.

685

Daha önce Klis'e gitmeleri emrolunan Semendire, Sirem ve İzvornik beylerinden Semendire ve Sirem beylerinin, gelen başka bir emre dayanılarak Budun beylerbeyi tarafından, emrolundukları mahallere gönderilmemelerine gerek kalmadığı; ayrıca İzvornik alaybeyi ve sipahilerinin henüz Klis'e gitmedikleri haber alındığından, kendisine "Klis'e gitmesi, aksi takdirde dirliğinin alınacağı" yolunda tenbihte bulunulması; Semendire beyinin de Hersek taraflarından gelecek yardım talebini karşılamak üzere Öziçe'de beklemesi.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Sirem ve İzvornik ve Semendire beğleri Klis'e varalar." diyü hüküm vârid olup lâkin; "Budun'a tâbi' sancakbeğleriyle hâzır u müheyyâ olup bir taraftan hıdmet düşer ise varup hıdmet[d]e bulunasın." diyü hükm-i âhar vârid olmağla Semendire ve Sirem beğleri gönderilmediği iş'âr olunmuş. Bu husûsda Sirem beğine ol cânibe varmak için hüküm gönderilmişdür ve Semendire beğine dahı; "[Ö]ziçe'de cem'ıyyet ile oturup Hersek beğine nevbet ile ikişer-üçer yüz sipâhî gönderüp lâzım olursa sen dahı varasın." diyü hüküm gönderilüp ammâ; İzvornik beğine; "Klis'e gelesin." diyü hüküm gönderilmiş idi. Hâliyâ ol cânibden bir çavuş gelüp; "İzvornik Beği İskender dâme izzühû Klis beği yanına [varup] lâkin alaybeği ile sipâhî gelmediğin" bildürdi. İmdi; livâ-i Klis ve Hersek Venediklü la'îninün serhaddi olup sancakları beğleri ve sipâhîleri dâyimâ küffâr-ı hâksâr ile dâr u gîrden hâlî değıllerdür. Beç kralınun Südde-i Sa'âdetüm'e ilçileri ve harâcı gelüp sulh u salâh üzre olup ol cânibde havf ihtimâli yoğ iken zikrolunan sancakbeğlerinün mahall-i me'mûra varmalarına mâni' olduğunun aslı yoğ idi.

Buyurdum ki:

Vardukda, İzvornik alaybeğisi henüz sancağı beğiyle mahall-i me'mûra varmamış ise tenbîh eylesin ki, ale't-ta'cıl varup hıdmetde ola. Şöyle ki; bu def'a dahı varmadığı

istimâ' oluna, ze'âmeti ve alaybeğiliği âhara virilür; bilmiş ola ve Semendire beği dahı emrüm üzre [Ö]ziçe'de cem'ıyyet idüp Hersek taraflarına nâzır olup [lâzim] gelür ise hıdmetde buluna. Ol bâbda dahı mâni' olmayasın.

686

Budun'da emvâl-i hâssa tahsilinde iken düşmana esir düşen Silahtar Hasan'ın kurtarılması için daha önce hüküm ve nâme-i hümayûn yazıldığı halde niçin hâlâ serbest bırakılmadığı hususunda Budun beylerbeyinin Beç kralı ile mektuplaşp adı geçeni serbest bıraktırması.

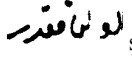
Yazıldı.

Emri ikindi ru'ûsınadır; ma'lûm ola.

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm silahdârlarından olup vilâyet-i Budun'da emvâl-i hâssa tahsîlinde iken esnâ-i sulhda kâfire giriftâr olup esir olan Hasan'un halâsı husûsında sâbıkâ ahkâm-ı şerîfe ve krala nâme-i hümayûnum irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh kral ile mektûblaşp dahı mezbûrun ıtlâk olunmamasına* bâ'ıs nedür ve bi'l-cümle mezbûrı ıtlâk itdüresin.

* Metinde şeklindedir.

687

Gazze mahkemesinde nâib ve kâtiplik yaparken yolsuzlukları sebebiyle görevden alınmasına rağmen hâlâ yolsuzluk yapmaya devam ettiği bildirilen Zeynüddin bin el-Maşrıkî'nin teftiş edilerek kendisinden hak talep edenlerin haklarının alınması ve üzerine sabit olan suç ve hakların ayrıntılı olarak bildirilmesi.

Yazıldı.

Gazze müftîsine virildi. Fî 9 Safer, sene: 979

Şâm beğlerbeğisine ve kâdîsına ve Gazze kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Gazze Mahkemesi'nde Zeynüddîn bin el-Maşrıkî nâm kimesne sâbıkâ nâyib ü kâtib olup mahkemeden men' u ref' olmasına hüküm vârid olmuş iken hâliyâ sancakbeğlerine girüp anların mesnedi ile müslimânların haylî [akçasın] eklidüp vermeyüp "şer'le halâs olmak için" hüküm recâsına" arzylemişsin.

Buyurdum ki:

Vardukda, mezbûrdan gelüp da'vâ-yı hakk ider varsa –ki, bir def'a şer'le faslolmayup ve on beş yıl mürûr itmiş da'vâ olmaya– hakk üzre husamâ muvâcehesinde teftiş idüp alviresin. Ammâ; tezvîrden ve telbîsden ve şühûd-ı zûrdan hazer idüp tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesin ve mezbûrun üzerine ne asıl hukûk sübût bulmuşdur, ne makûle nesne sübût bulup alıvrılmışdır ve sâyir mezâlîm ü mahâyifi ne idüğün mufassal ü meşrûh yazup bildüresin.

688

Eflak voyvodasının Erdel hakkında gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; aynı şekilde bilgi toplanmaya ve gönderilmeye devam edilmesi; ayrıca Eflak haracının da bir an önce hazırlanması.

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi. Fî 3 Safer, sene: 979

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Mektûb gönderüp Erdel'e müte'allik ba'zı ahbâr i'lâm eylemişsin. Ol bâbda her ne dimiş isen mufassalen Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arzolunup ılm-i şerîfüm muhîtu şâmil olmuşdur. İmdi; ol tarafun ahvâli künhi ile ma'lûm olmak mühimmâtdan olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup yarar âdemlerün gönderüp Erdel'e müte'allik beğlerün fikr ü tedârükleri ve sâyir ahvâlleri ne ise aslı ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzre vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayup ve vilâyet-i Eflak harâcın dahi mu'accelen tedârük..... eylemek ardınca olasın.

689

Leh kralı, Erdel kralı iken ölen İstefan'ın, kendisinin yeğeni olduğunu, kralın vârisi bulunmadığından muhallelâfâtının kendisine intikal ettiğini ve Kral İstefan'ın ölmeden önce kendisine bazı esbab vasiyet ettiğini bildirdiğinden, kralın hayatta iken vasiyet ettiği şeylerin defter edilip Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Mustafâ Çavuş'a virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştvan'a hüküm ki:

Hâliyâ Leyh kralı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp ve "Erdel kralı iken mürdolan İstefan Kral mûmâ-ileyhün hemşîresi oğlu olup mezkûr İstefan hayâtda iken fevtolmağla muhallelâfâtı kendüye intikâl itmeyüp hâlâ mezkûr mürdoldukda âhar vârisi olmayup muhallelâfâtı kendüye intikâl idüp ve mesfûr mürdolmadın müşârun-ileyhe ba'zı esbâb vasiyyet itdüğün" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' i'lâm olunduğu üzre mezbûr İstefan Kral mezkûrun hemşîr[e]si oğlu olup ve memâlik-i Erdel'den hâsıl olan mâldan mâ'adâ kendünün atasından intikâl itmiş mâl ü esbâbı olup kral-ı müşârun-ileyhe vasiyyet itdüğü vâkı' ise memleket masâlihü için vilâyetden cem' olan hazîneden mâ'adâ mâl-ı mevrûsinden kral-ı mezkûra vasiyyet itdüğü her ne ise eger nükûddur ve eger esbâbdur ve gayridür; müstekıl defter eyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e i'lâm eylesin ki, sonra emrüm ne vechile olursa mücebi ile amel eylesin.

690

Harput Beyi Mehmed daha önce, sancak olmak şartıyla iltizam ettiği mukâtaayı yine kendisinin zaptetmek istediğini bildirdiğinden, gerekenin yapılması.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 7 Rebî'ü'l-evvel, sene: 979

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki:

Sâbıkâ Harput Beği olan Mehmed *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "sâbıkâ sancak olmak şartı ile iltizâm eylediği mukâta'ayı karâr-ı sâbık üzere kendüsi zabteylemesin" bildürmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; müşârun-ileyh şöyle ki; sancağı alındığı takdîrce mukâta'ayı sâbıkâ iltizâm eylediği..... kabûl iderüm. Kışta'l-yevm hısâbı üzre mîrîye müteveccih olan mâlî alup dahî mukâta'ayı ma'zûl-i müşârun-ileyhe zabtitdüresin ve re'âyânun hukûkî var ise sâbıkâ sübût bulan hukûkî ashâbına şer'le alıviresin ve ne vechile

691

Tımsıvar taraflarındaki kalelerin tamire muhtaç yerlerinin il erleri ile tamir ettirildiği, barut ve güherçile işlenmesine ve mâl-ı mîrî tahsiline gayret gösterildiği hakkında Tımsıvar beylerbeyinin gönderdiği bilgilerin Südde-i Saâdet'e ulaştığı; aynı şekilde çalışmaya devam edilip memleketin muhafazası ve re'âyânun refahı için gayret gösterilmesi.

Yazıldı.

Kethudâsına virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Tımsıvar beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfüm mücebince Tımsıvar câniblerinde vâkı' olan [kılâ'un] ta'mîre muhtâc olan yirleri il-eri ile [ta'mîr] itdürülüp ve barut u güherçilenün tevfir ü teksîrinde ve mâl-ı mîrî'nün izdiyâd ü irtifâ'ında cidd ü ikdâm üzre olduğun" bildürmüşsin. Ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu. İmdi; ol cevânibde vâkı' olan kılâ' dâyimâ ma'mûr u âbâdân ve yat u yarakları ve sâyir levâzimi hâzır u müheyyâ olmak levâzimden olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda dâyimâ mukayyed olup anun gibi ta'mîr u termîme muhtâc olan kılâ' var ise beğlerine ve dizdârlarına muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, vech ü münâsib görüldüğü üzre senün ma'rifetünle ta'mîr u termîm eyleyüp ve yat u yarakların dâyimâ hâzır u müheyyâ eyleyüp cümle levâzim ü mühimmâtı dâyimü'l-evkât hâzır u âmâde olalar ve sâyir dîn ü devlete lâzım olan mühimmâtı eger emvâl-i mîrîdür ve eger barutdur ve eger güherçiledür; tevfir ü teksîri ve memleket ü vilâyetün emn ü emânı ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ü itmînânı bâbında ale'd-devâm mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin.

692

Bursa'da bazı suçlar isnad edilerek hapsolunup İstanbul'a gönderilen Edirne'nin Hâceserver mahallesinden Pîrî bin Mehmed hakkında mahallesi halkından bazı şahısların iyiliğine şahitlik yaptıkları Edirne nâibi tarafından bildirildiğinden, daha önce yapılan bir teftişte hırsızlığı tescil edilmiş olan biri hakkında nâibin niçin bu şekilde sicil gönderdiğinin ve hangi sicilin gerçeğe aykırı olduğunun etraflıca araştırılarak bildirilmesi.

Yazıldı.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Nâyibün Mehmed bin Hamza Südde-i Sa'âdetüm'e sûret-i sicil gönderüp; "mahmiyye-i Edirne'de Hâceserver Mahallesi'nden Pîrî bin Mehmed için; "Bursa'da ba'zı töhmet isnâdıyla mahbûs olup Âsitâne'ye gönderilüp lâkin mezbûr mahalle-i merkûmede toğup böyiyüp mahalle halkından dört-beş nefer eyülûğine şehâdet eyledüklerin" bildürmüş. İmdi; sâbıkâ Silahdârlarum Kethudâsı teftiş için vardukda, mezbûr için hammâmdan ba'zı kimesnelerün dülbendin alup ve ba'zı esbâb sâbit olmağın tutulup habsolmuş idi. Nâyib ol vechile sicill eylemeğe sebep nedür? **Buyurdum ki:**

..... mezbûrun keyfiyyet-i ahvâlin hakk üzere teftiş eyleyüp göresin; sâbıkâ sirka töhmeti sâbit olup sicill olmuş iken hâlâ nâyib-i mezbûr ol vechile sicill eylemeğe sebep nedür, fi'l-vâkı' günâhı olmayup hılâf-ı vâkı' mı habsolmuşdur, yohsa hırsızluğu mukarrer iken nâyib-i mezbûr hılâf-ı vâkı' mı sicill eylemişdür, aslı nedür; sıhhati ile ma'lûm idinüp vukû'ı üzere yazup bildüresin.

693

Sol ulûfecilerden olup hâlen Kıbrıs'ta bulunan İdris'in, Akçahisar haracından dolayı zimmetinde bulunan borcunu ödemek üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Veznedâr Haydar'a virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Hüseyin Çelebî tezkiresiyledür.

Vezîr Mustafâ Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ sol-ulûfeciler zümresinden Otuzsekizinci Bölük'de yevmî on bir akça ulûfesi olan İdrîs'ün zimmetinde Akçahısâr harâcından elli sekiz bin yigirmi altı akça bâkîsi olup deyni edâ itmedin Kıbrıs'a gitdüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî getürdüp yarar âdemlere koşup mukayyed ü mahbûs Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp deynin edâ eyleye.

694

Gelibolu'da yakalanarak Vezîr Pertev Paşa tarafından voyvodaya teslim olunan iki kemendcinin küreğe konulmak üzere Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Gelibolu kâdîsına, Gelibolu voyvodasına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem Vezîrüm Pertev Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* Gelibolu'ya vardukda, kârbânsarâyında iki nefer kemendci tutulup müşârun-ileyhe getirildükde, sen ki voyvodasın, sana teslîm olunduğı i'lâm olunmağın mezbûrlar küreğe gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ'um vardukda, mezbûrları yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, küreğe konıla. Ammâ; bile gönderdüğün kimesnelere muhkem tenbîh ü te'kid eylesin [ki,] gafletle gaybet itdirmekden hazer eylesin.

695 *bkz. hkm. 698.*

Mükerrerdür.

Vilâyet-i Erdel Voyvodası Batori İştvan Voyvoda'ya hüküm-i şerîf yazıla ki:

Âsitân-ı Devlet-medâr ve Atebe-i Aliyye-i Gerdûn-iktidârüm'a mektûb gönderüp; "Bundan akdem Çavuşum Ahmed ile sana ve vilâyet ü memleket beğlerine irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe vâsıl olup mazmûn-ı sa'âdet-meymûnıyla amel olunup câdde-i itâ'at ü inkiyâddan udûl ü inhirâf gösterür bir ferd olmayup kemâ-yenbağî âteş-i fitne vü âşûb hüsn-i tedbîr ü tedârükle sükûn bulup fesâd ü şenâ'ate mübâşerete cür'et ider hiç ahad olmayup a'yân-ı vilâyet ve ümerâ-i memleket umûmen ittihâd u ittifâkla emrüm üzre seni voyvodalığa kabûl idüp emrûme muhâlefet ve sözüne mu'â ..."

* Hüküm metni eksiktir ve üzerine çizgiler çekilerek iptal edilmiştir.

696 *bkz. hkm. 678.*

Kethudâsına virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Budun beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ defter gönderilüp; "defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed ü mastûr olan kurâyla defterde mukayyed olmayup Beç kralına tâbi' olan kurânun hudûdî ta'yîn olunmak için iki cânibden vekiller nasbolunup mahall-i nizâ'un üzerine varılup sınırları ta'yîn ü temyîz olunmak" emrüm olmuş idi. Hâlâ müşârun-ileyh kral cânibinden gelen ilçiler ile kadîmden Südde-i Sa'âdetüm'de olan ilçileri Rikâb-ı Hümâyûnum'a arz-ı hâl idüp; "defterde mastûr olan kurâ vü mezârî' ne karye ve ne mezra'adur bilmediğümüz ecilden vekîl gönderilmeyüp ol zamândan berü bir yire gelmeyüp maslahat bertaraf olmak müyesser olmayup te'hîr olunduğın" bildürdiler. İmdi; ol emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olmağın mukaddemâ irsâl olunan sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî mücebince amel olunup tarafeynün nizâ'ı faslolunmak lâzım olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup ol cânib ile haberleşüp ne zamânda vekîl nasbidüp mahall-i nizâ'un üzerine gönderü[r]lerise sen dahı i'timâd eyledüğün yarar u mevsûkun-bih kimesneyi vekîl nasbidüp muhkem tenbîh eylesin ki, Südde-i

Sa'âdetüm'den irsâl olunan mühürlü sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîde esâmîsiyle bu cânibe mukayyed olan kurâ vü mezâri'ı defter mücebine bu cânibe ve defterde mukayyed olmayup kadîmden ol cânibe tâbî' olan kurâ vü mezâri'ı ol cânibe vech ü münâsib görüldüğü üzre zabtitdürüp eger; "Ol defterde mastûr olan karyeleri bilmezüz." diyü te'allül ü nizâ' iderlerse bu cânibden giden ehl-i vukûf defterde mastûr olan kurâ vü mezâri'ı ne karye ve ne mezra'a olup ne yirde olduğın gösterüp dahl deftere dâhıl olan kurâ vü mezâri'ı ol cânibden ahd ü emâna muhâlif kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp ve bu cânibden dahl defterden hâric olanlara kimesneyi tecâvüz itdürmeyüp men' u def' idüp vâkı' olan ahd ü emân muktezâsınca hüsn-i ittifâk ile mâbeynde vâkı' olan sınır eger kesilmeğe mümkün ise ta'yîn ü temyîz ve fasl eyleyüp nizâ'a mü'eddî olan mevâddı kat' idesin. Eger sınır ta'yîn olunmak kâbil değil ise defterde mastûr olan kurâ vü mezâri'ı ol cânibden gelen vekillere iz'ân itdürüp gösterdikden sonra hüsn-i ittifâk u ittihâdla min-ba'd defter-i cedîd-i hâkânîde bu cânibe mukayyed olmayup kadîmden ol cânibe tâbî' kurâ vü mezâri'a bu cânibde olan serhad beğlerine ve havâss-ı* hümâyûnum ümenâsına ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâra muhassalen hiç ferde ahid-nâme-i hümâyûnuma ve emr-i şerîfûme mugâyir dahl ü ta'arruz itdürmeyüp mâbeynde olan dostluğa muhâlif vaz'un sudûrından gâyet ihtiyât eylesesin ve ol cânibe müte'allik olmayup defter-i cedîdde berü cânibe mukayyed olan kurâ vü mezâri'a ol cânibden dahl ü ta'arruz olunmamak için münâsib görüldüğü üzre haberleşüp bir vechile tedârük eylesesin ki, sonradan mâbeynde vâkı' olan ahd ü emâna muhâlif cânibeynden bir vaz' sudûr eylemelü olmaya ve bu hüküm ne günde vâsıl olup ve ne vechile tedârük idüp ne zamânda mübâşeret eyledüğün ve ol cânibden vâkıf u muttali' olduğun ahvâlî vukû'ı ve sıhhati üzre i'lâmdan hâlî olmayasın.

* Metinde *اموال* şeklindedir.

697

Bursa'nın Demirtaş Mahallesi'nden Bâlî, Tahtelkale Mahallesi'nden Ali ve Irgandı Mahallesi'nden Kemhacı Hasan'ın yakalanarak Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Sübaşıya virildi. Fî 10 Saferi'l-muzaffer, sene: 979

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Burusa'da Demirtaş Mahallesi'nde Bâlî, Tahtelkal'a Mahallesi'nde Alî, Irgandı Mahallesi'nde Kemhacı Hasan nâm kimesneler elegetürilüp kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bi'z-zât mukayyed olup zikrolunan kimesneleri hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp kayd ü bend ile yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesesin. Koşup gönderdiğün âdemlere tenbîh eylesesin ki, yolda onat vechile hıfzidüp gaybet itdürmekden hazer eyleyeler.

Erdel Voyvodası Batori İştvan'ın, kendisine ve Erdel beylerine gönderilen ahkâm-ı şerîfenin alındığı ve gereğinin yapılmakta olduğu, halkın kendisini voyvodalığa kabul ettiği, memleketin emniyet ve refah içinde olduğu yolunda gönderdiği mektubun alındığı; kendisine üsküf, raht ile donatılmış at ve hil'at, diğer beylere de hil'atler gönderildiği; aynı şekilde görevini hakkıyla yapmaya devam etmesi, gönderilen hil'atleri emredildiği şekilde dağıtması ve memleketin muhafaza ve asayişinin temini için gayret göstermesi.

Yazıldı.

Şâhincibaşı Muhammed'e virildi. Fî 11 Safer, sene: 979

Vilâyet-i Erdel'e voyvoda ta'yîn buyurulan Batori İştvan Voyvoda'ya hüküm ki:

Âsitân-ı Devlet-medâr ve Atebe-i Aliyye-i Gerdûn-iktidârum'a mektûb gönderüp; "bundan akdem Çavuşum Ahmed *zîde kadruhû* ile sana ve vilâyet ü memleket beğlerine irsâl olunan ahkâm-ı şerîfe vâsıl olup mazmûn-ı sa'âdet-meymûnlarıyla amel olunup câdde-i itâ'at ü inkıyâddan udûl ü inhırâf gösterür bir ferd olmayup kemâ-yenbağî âteş-i fitne vü âşûb hüsn-i tedbîr ü tedârükünüzle sükûn bulup fesâd ü şenâ'ate mübâşeret ider hîç ahad olmayup a'yân-ı vilâyet ve ümerâ-i memleket umûmen ittifâk u ittihâd ile emr-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ'um muktezâsınca seni voyvodalığa kabûl idüp emrüne muhâlefet ve sözüne mu'ânedet göstermeyüp her vechile mutî' u munkâd olup ta'zîm u ikrâm ve tefhîm u ihtirâmunda sa'y ü ikdâmda kusûr u noksânları müşâhede olunmayup memleket ü vilâyet emn ü emân ve re'âyâ vü berâyâsı istirâhat ü itmînân üzre olup Südde-i Sa'âdet-me'âbum'a ilçi göndermek sadedinde olduğun" bildürmüşsin. Eyle olsa; vilâyet-i Erdel şemsîr-i zafer-te'sîr-i husrevânemüzle feth u teshîri müyesser olan Memâlik-i Mahrûsemüz'den biridir. Dâyimâ emn ü emân üzre olup re'âyâ vü berâyâsı zıll-i âtîfet ü himâyetümde âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olması murâd-ı şerîfüm olmağın hâlîyâ senün hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûr u sudûr idüp âdet-i hasene-i şehriyârî ve kâ'ide-i müstahsene-i tâcdârîden sana râyet-i feth-âyet ve üsküf ve rahtile mükemmel at ve hil'at-i fâhire-i husrevânem ve ümerâ-i memleket ve a'yân-ı vilâyete dahı istihkâklarına göre hil'at-i hümâyûnum inâyet olunup fahru'l-emâcid ve'l-ekârim Şâhincilerüm Başî Muhammed *zîde mecdühû* ile irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, alup giyüp fermân-ı şerîfüm muktezâsınca vilâyet-i mezbûrede voyvoda olup şol ki,* vazâyif-i hıdemât-ı voyvodalıkdur, kemâl-i emânet ve hüsn-i istikâmet ile mer'î vü mü'eddâ kılup ümerâ-i vilâyete gönderilen hil'atlerin istihkâklarına göre giydürüp her birine gereği gibi istimâletler virüp memleket ü vilâyetün hıfz u hırâseti husûsında mücidd ü merdâne olup adû-yı hâksâr taraflarından zarar u gezend irişdürilmemek bâbında bezl-i makdûr kılup Âsitâne-i Sa'âdet-penâhum'a itâ'at ü inkıyâd üzre ri'âyet ü himâyetleri bâbında kusûr üzre olmayup vilâyet ü memleketün ihtilâlîne bâ'ıs olup emrüne ve sözüne muhâlefet idenlerün ittihâd u ittifâkla haklarından gelüp şerr u

şûrların def' u ref' itmekde envâ'-ı sa'y ü ikdâm ve esnâf-ı cidd ü ihtimâm üzre olup bâb-ı adâletde dakîka fevtitmeyüp re'âyâ vü berâyâyâ bi-vechin mine'l-vücûh zulm ü te'addî itdürmesin.

* Metinde şeklindedir.

699

Eflak re'âyasından bazılarının yerlerini terkedip Tuna yalılarında yerleştikleri, bazılarının da hırsız ve haramilere yataklık ettikleri bildirildiğinden, yerlerini terkeden re'âyâ defter-i cedîdde raiyyet yazılmamışlar ise eski yerlerine göçürülmeleri; fesat çıkartanların da yakalanıp teftiş olunarak suçu sabit olanların haklarından gelinmesi.

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Varna kâdîsına hüküm ki:

Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda mektûb gönderüp; "Eflak re'âyâsından ba'zıları yirlerin terkidüp Tuna yalılarında varup sâkin olup harâcların virmemekle noksân müterettib olduğın ve ba'zı dahı hırsızlık ve harâmîlik idüp ve ba'zı eşkıyâ levendâta uyup şerîk ü delîl olup re'âyânun esbâb ü tavarın sirka idüp fesâd ü şenâ'atden hâlî olmadukların" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Pîrî Çavuş mübâşeretî ile bu husûsları onat vechile tefîş eyleyüp göresin; anun gibi kadîmî Eflak re'âyâsı kadîmî yirlerin hâlî koyup vech-i meşrûh üzre perâkende olmışlar ise ol asıl kadîmî Eflak re'âyâsı göçüp gitdükleri yirlerde defter-i cedîdde raiyyet yazılmış değiller ise göçürüp kadîmî yirlerine gönderesin ve fesâd ü şenâ'at üzre olanları elegetürüp husamâ muvâcehesinde bir def'a şer'le sorulup faslolmayup on beş yıl terkolmayan husûsların şer'le tefîş eyleyüp anun gibi fesâdları ve hırsızlıkları sâbit olup sipâhî olmayanların şer'le haklarından gelüp sipâhî olanların ahvâlin yazup ve ne makûle fesâd ü şenâ'atleri sübût bulduğın mufassal defter eyleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

700

Anadolu sahillerindeki kazâlarda firarda bulunan bazı mîrî ve Macar esirlerden yakalananların Südde-i Saâdet'e gönderilmesi; bazı kişilerin bunlar hakkında ortaya attığı kulluk iddiaları Südde-i Saâdet'te görüleceğinden bu bahane ile sevk esnasında kimsenin müdahalede bulunmaması.

Yazıldı.

Anatolı yalılarında olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ mîrî ve Macar esirlerinden ba'zı firâr idüp.... neferi elegendüp gönderilüp ba'zı esîr kimesneler; "Bizüm kulumuzdur." diyü mâni' olduklar **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukayyed olup anun gibi..... elegendmiş esîr bulunursa kimesneye aslâ te'allül itdirmeyüp kimesneler ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Eger kimesne; "Kulumdur." diyü taleb iderse Atebe-i Ulyâm'da görülüp mîrî esîrleri olmayup abd-i memlûki ise şer'le virile. Bu bahâne ile mîrî esîrlere kimesneyi dahlitdirmeyüp elegendmeleri bâbında ikdâm ü ihtimâm eylesesin.

701

Semendire'nin tahririyle görevlendirilen Belgrad Kadısı Bâlî Efendi'nin livanın tahririni bırakıp defterleri göndermesi emrine muhalif olarak yaptığı tevzilerin geçersiz olduğu; bu sebeple sipahilere timarlarının eski beratlarına göre zaptettirilip defterlerin Südde-i Saâdet'e gönderilmesi.

Yazıldı.

Mustafâ Paşa'nun âdemisi Kurd'a virildi. Fî 13 Safer, sene: 979

Belgrad Kâdîsı olup bundan akdem Semendire tahrîrine me'mûr olan Bâlî Efendi'ye hüküm yazıla ki:

Bundan akdem; "Livâ-i mezbûrun tahrîrinden ferâgat olunmuşdur; defterleri gönderesin." diyü hükm-i hümâyûnum gönderilmiş iken amel olunmayup; "Hüküm gelmedi." diyü tevzî' itdüğün istimâ' olundu. İmdi; emr-i şerîfüme mugâyir itdüğün tevzî' makkûl-i şerîfüm olmayup sipâhîlere tîmârları eski berâtları mücebine zabıtdürölüp Südde-i Sa'âdetüm'den virilen defterler girü Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm mücebine sipâhîlere tenbîh eylesesin ki, tîmârları berâtları mücebine zabıtdüp defterleri mühürleyüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

702

Boğdan ve Bender sınırlarında anlaşmazlığa yolaçan yerlerin aidiyeti meselesinin çözüme kavuşturulması için bilirkişiler ve Boğdan voyvodasının adamlarıyla anlaşmazlık konusu olan yerlere bizzat gidilip gerekli araştırmaların yapılarak sınırın tespit edilmesi ve çeşitli alametlerle belirli hale getirilmesi.

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi. Fî 10 Safer, sene: 979

Çernovi ve Bender kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Çernovi kâdîsısın, mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Pîrî Çavuş yedinden vârid olan emr-i şerîf mücebine Bender kazâsına tâbi' kurânun ve nefsi Bender'ün sınırları görilmek* içün Boğdan voyvodasının vekîlleri Mayak(?) ve İslavin ve Petrik(?) ahâlsin meclis-i şer'a ihzâr idüp karye-i mezbûre halkı mukaddemâ sâkin oldukları yirden kalk[u]p iki yıldan göçüp Boğdan sınırına konup emr-i şerîf mücebine ref' olup; "Kadîmî yirlerine varmaların taleb iderüz." didüklerinde karye-i mezbûre halkından sü'âl olundukda; "Fi'l-vâkı' mukaddemâ zirâ'at içün Aleksandra'dan bir mikdâr yir alup zirâ'at idüp öşrin Aleksandra'ya viretururken ba'de-zamânin Aleksandra öşrimüzi

Bender Beği Hasan *dâme izzühûya* bağışlayup ol zamândan berü öşrimüzi müşârun-ileyhe virürdük. Ba‘dehû Silistre'yi dahı müceddeden tahrîr iden kâdî dahı bi'l-fi'l sâkin olduğumuz yire yazup Bender beğine hâsıl kaydeylemeğin öşrimüzi Bender Beği Hızır *dâme izzühûya* virürüz." didüklerinde mûmâ-ileyhe hâsıl kaydolunduğı mukarrer olup ve Boğdan voyvodasının vekîlleri müşârun-ileyhe hâsıl kaydolunmuşdur. Lâkin vilâyet kâtibi mezbûr karye halkını eski karyelerindedan sonra mahall-i mezbûra gelmişlerdür. Mezbûrlar yevmen fe-yevmen Boğdan yirlerine tecâvüz [ü] te‘addîden hâlî değillerdür." diyü cevâb virüp tarafeynün şâhidleri olmayup mezbûr karye halkının takrîrlerinden mahall-i mezbûre Boğdan sınırı olmak fehmolunur." diyü bildürmişsin ve Boğdan voyvodası dahı mektûb gönderüp; "Vilâyet-i Boğdan'un sınırlarına Akkirman ve Bender kazâsına tâbi‘ kurâ ahâlîsi dahlidüp mandra ve sâyeler ihdâs idüp gün güne mu‘âraza ziyâde olup giderken her bir mandra müstekıl karye olup bu husûs için müşârun-ileyh çavuşum Ruscuk kâdîsına; "Bi-nefsihî varup görüp Boğdan yirlerine ihdâs olunan mandra ve sâyeleri külliyyen ref‘ idüp olgelene mugâyir iş itdûrmeyesin." diyü fermân olunmağın** zikrolunan karyeler halkı mahall-i nizâ‘a geldüklerinde müşârun-ileyh Hızır *dâme izzühû* ma‘an gelüp; "Mezkûr karyeler benüm hâslarumdandır; öşürleri bana râci‘dur. Benüm ma‘rifetümle görilmek gerekdir." diyü müstekıl re‘âyâyı koyuvmeyüp teftîşe mâni‘ olup; "Mübhem kalmışdur." diyü görölüp müstekıl sınır kesilmesin" recâ itmeğin imdi;

buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup ehl-i vukûf ve mu‘temedün-aleyh bi-garaz kimesneler ile ve mûmâ-ileyh Boğdan voyvodasının ta‘yîn olunan âdemleri ile mahall-i nizâ‘un üzerine varup dahı vech ü münâsib olduğu [üzre] Boğdan ile Bender beyninde bir sınır ta‘yîn eyleyüp yir yir alâmetler nasbeyleyüp ve handek kesdürüp ve kömür dökdürüp bir vechile temyîz eyleyesiz ki, sonradan nizâ‘a mü‘eddî olmayup eger bu cânibdür ve eger Boğdan tarafından birbirinün sınırı dâhilinde olan yirlerine dahl ü ta‘arruz eylemelü olmayalar ve bu husûsda Akkirman Beği Hızır *dâme izzühûy*ı dahl ü ta‘arruz itdûrmeyüp hemân siz bi'z-zât ehl-i vukûf ile ve mûmâ-ileyh Boğdan voyvodası âdemleri ile varup fasleyleyüp bertaraf eyleyesiz ve ne vechile tedârük eyleyüp [ne] mahalden sınır ta‘yîn olunduğın mufassal ü meşrûh yazup defter idüp sicill-i mahfûza kaydeyledükden sonra bir sûretin Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderesiz.

* Metinde şeklindedir.

** Metinde şeklindedir.

703

Bursa'da Keşişdağı'ndaki nehirlerin balıkları hâssa-i hümayûn için avlanageldiğinden, mîrî avcılar dışında hiç kimsenin bu nehirlerden balık avlamasına izin verilmemesi.

Yazıldı.

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 13 Safer, sene: 979

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda Keşîş tağında cârî olan enhârün balıkları kadîmden hâssa-i hümayûnum için saydolunugelmiş iken hâricden ba'zı kimesneler balık sayditdükleri istimâ' olundu. İmdi; zikrolunan enhârdan mîrî sayyâdlardan mâ'adâ hâricden kimesnelere balık sayditdüril[me]mek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, gereği gibi mukayyed olup göresin; anun gibi hâricden kimesneler gelüp mîrî için zabtolunugelen balıkları saydiderlerse muhkem tenbîh ü te'kîd [eyleyesin ki,] enhâr-ı mezbûrenün balıklarını min-ba'd hâricden kimesnelere sayditdürmeyüp mîrî sayyâdlara hâssa-i hümayûnum için sayd ü zabt itdüresin. Ba'de't-tenbîh eslemeyüp memnû' olmayanlar kimler ise isimleriyle yazup bildüresin.

704

İstanbul'un ihtiyacı olan koyun için toplanan paranın kasap ve celeplere dağıtılmayarak taliplerine murabahaya verilmesi, hâsılâtın kasaplara dağıtılması ve her sene muhasebesinin yapılarak defterinin gönderilmesi.

Yazıldı.

Koyun emîniniün âdemisi Hasan'a virildi. Fî 12 Safer, sene: 979

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem İstanbul zahîresi koyunu için cem' olunan akçaya mütevellî olan Alî nâm kimesne zimemde olan altundan yigirmi bin sikke altını kaldurup celeblere ve kassâblara tevzî' u taksîm idüp her koyun başına birer akça alınmağıçün hükm-i şerîf virilmişdi. Hâliyâ zikrolunan altun kassâbla celeb mâbeyninde isti'mâl olunmayup yarar kefil ve yarar rehnlerle murâbahaya virilüp üzerine gelen akça senün ve mütevellî ma'rifeti ile kassâblara virilüp ve sâl-be-sâl mütevellînün muhâsebesi görilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup zikrolunan yigirmi bin altını virilen kassâblardan ve celeblerden mütevellîye cem' u tahsîl itdürüp dahı min-ba'd yarar kefil ve yarar rehnlerle tâlib olanlara mu'âmele-i şer'ıyye ile mu'âmele[ye] virüp dahı mu'âmeleden hâsıl olan akçayı sâl-be-sâl mezbûr mütevellî ma'rifetiyle [ve] senün ma'rifetünle kassâblara virüp ve mahrûse-i mezbûre kassâblarınun emr-i şerîf mücebince ziyânları zâhir olanlara teberru'an tevzî' u taksîm idüp ve her kassâba mu'âmele akçasından her kassâb ve celebe mu'âmeleden ne mikdâr akça virilürse mütevellîye huccet [ü] defter itdürüp ve sâl-be-sâl muhâsebesin görüp asl-ı mâldan ve mu'âmeleden bir akça ve bir habbesin zâyi' u telef itdürmeyesin.

705

Canik sancağındaki bazı kadıların, nikâh akçası almak için, bekâr kızların Kıbrıs'taki kul tâifesine tezvici emrolunduğunu ve Kıbrıs'a gönderileceklerini öne sürerek bir çok kızı dengi olmayan şahıslara nikâhladıkları bildirildiğinden, bu işi yapan kadıların isimlerinin arzedilmesi.

Yazıldı.

Memiş Beğ'ün Kethudâsı Hasan Kethudâ'ya virildi. Fî 13 Safer, sene: 979

Canik Beği Memiş Beğ'e hüküm ki:

Bundan akdem; "ba'zı kâdîlar memâlikde nidâ itdürüp; "Her kimün ne kadar bâkire kızı olup tezvîc olunmamış ise Kıbrıs'da olan kul tâyifesine kız emrolunmuşdur; kızlarınız Kıbrıs'a sürülür." demekle fukarâ kızların küfüvvi olmayanlara nikâh idüp bu sebeb ile nicelere zulm ü hayf olup ve kâdîlar mücerred nikâh akçasına tama' idüp bu makûle fesâd itdüklerin" bildürmüş idün. Ol kâdîlar ne yir kâdîlar[ı]dur; isimleriyle i'lâm itmemişsin.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu makûle fesâda mübâşeret eyleyen kâdîları isimleriyle ve nire kâdîları idüğün aynı ile yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin.

706

Buhayra vilâyetinin önceki Şeyhü'l-Arabı olan Şeyh Yahya'nun oğlu Ömer'in iltizamdan dolayı zimmetinde kalan mîrî malın tahsil edilmesi.

Yazıldı.

Hablâs Beğ'ün âdemisi Cüneydî[ye] virildi. Fî 12 Safer, sene: 979

Vezîr Sinân Paşa'ya, Mısır kâdîsına hüküm ki:

Bundan mukaddem vilâyet-i Buhayra Şeyhu'l-Arabı olan Şeyh Yahyâ'nun oğlu Ömer'ün vilâyet-i mezkûre iltizâmından zimmetinde mübâlağa mîrî meblağ olup sâbıkâ havâle elinden firâr eyleyüp bi'l-fi'l mahmiyye-i mezkûrede olduğu istimâ' olunmağın elegetürilüp zimmetinde olan mâl-ı mîrî zabt u kabz olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, te'hîr u terâhî itmeyüp mezkûr Ömer'i elegetürüp zimmetinde olan mâl-ı mîrîyi bî-kusûr tahsîl itdürüp dahı Hazîne-i Âmirem içün zabıtdüresin. Bu husûs mühimdür; mezkûrı elegetürmekde sa'y-i mevfûr kılup gaybet itdürüp mâl-ı mîrî bel' u ketm olunmakdan hazer idüp zimmetinde olan mâl-ı mîrîye bi't-tamâm almayınca salıvirmeyüp üzerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasın. Muhtâc-ı arz olan husûsı yazup arzeyelesin ve ne vechile tedârük idüp ne mikdâr mâl tahsîl olunup kabzolunduğın mufassalen yazup bildüresin.

707

Buhayra'da fesat çıkarttıkları bildirilen şahısların yakalanıp teftiş olunmaları; suçları sabit olursa şer'an lazım geldiği şekilde cezalandırılmaları.

Vilâyet-i Buhayra kâdîsına hüküm ki:

Vilâyet-i mezkûre... Hablâs Südde-i Sa'âdetüm'e... kendü âdemlerinden Süleymân... nâm kimesnelerin fesâd ü şenâ'atleri zâhir olup katle müstehıkk olm..... yanlarına nice müfsid cem' olup olundu. İmdi; mezkûrlar elegetürilüp şer'le emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her ne tarîk ile mümkün işe hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp ahvâllerin tefâtîş idüp göresin; kuttâ'-ı tarîk idükleri sâbit olursa, ol bâbda şol ki, muktezâ-yı şer'-ı kavîmdür, yerine koyup hılâf-ı şer'-ı kavîm kimesneye iş itdirmeyesin.

708

Pınarhisar'da Kosta ve Yani adlı zimmîlerin sahtekârlık yaparak Eflaklı ve Pınarhisarlı bazı zimmîlerden haksız yere çeşitli miktarlarda paralar aldıkları bildirildiğinden, adı geçenlerin teftîş olunarak üzerlerine sâbit olan suçların ayrıntılı olarak bildirilmesi ve başkalarından haksız yere aldıkları paraların sahiplerine iade edilmesi.

Yazıldı.

Pîrî Çavuş'a virildi.

Mevlânâ Bınarhisâr kâdîsı[na]:

Kosta nâm zimmî Eflak'a tâbi' Boza nâm karye keferesinden Terse File(?) nâm zimmîden on altı bin akça ve Trabzonlu Yani nâm zimmî dahı Eflak tâyifesinden ba'zı zimmîlerden on iki bin akça hak taleb idüp tarîk-ı tezvîr ü telbîse sülûk idüp vilâyet-i Eflak'ı zikritmedin hüküm ihrâc idüp şirret ü şekâvet eyleyüp ve taht-ı kazânda Siraze(?) nâm karyeden Todori ve Aleksi ve Yani ve İskerle ve Baroş ve Dimitri nâm zimmîlerin dahı bi-gayri hakkın yigirmi beş bin akçaların alup ahvâlleri defe'âtle tefâtîş olundukda itdükleri da'vâlarında kâzib çıkup men'le memnû' olmayup muttasıl hılâf-ı şer'-ı şerîf fesâd ü şenâ'at itmekden hâlî olmadukları istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan zimmîlerin ahvâllerin dikkat ü ihtimâmla tefâtîş ü tefahhus eyleyüp itdükleri da'vâlarınun aslı ve hakîkati olmayup mücerred celb-i mâl için fukarâ vü zu'afâyâ vech-i meşrûh üzre hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî idüp zikrolunan Eflak tâyifesinden ol mikdâr hak taleb eyleyüp defe'âtle tefâtîş itdürdüklerinde da'vâlarında kâzib çıkdukları zâhir olup tezvîr ü telbîs eyledükleri ve taht-ı kazândan zikrolunan zimmîlerden hılâf-ı şer'-ı şerîf ol mikdâr akça aldukları sâbit ü zâhir oldukdan sonra hılâf-ı şer' aldukları akçayı girü sâhiblerine şer'le alıvirüp dahı fesâd ü şenâ'atleri sübût bulduğı üzre mufassal ü meşrûh yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyesin. Sonra emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa anunla amel eylesin. Hîn-i tefâtîşde tamâm hakk üzre olup hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulm ü te'addî olunmakdan hazer eylesin.

709

Merhum Şehzâde Mustafa'nın Bursa'daki türbesinin yapımı için Mimarbaşı Sinan'ın tavsiyesi üzerine Mehmed Çavuş'un halife tayin olunduğı.

Yazıldı.

Mehmed Çavuş'a virildi.

Mevlânâ Burusa kâdîsına hüküm ki:

Hâssa Mi'mârlarum Başı Sinân Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "karındaşum merhûm Mustafâ'nun mahrûse-i mezbûrede binâ olunan türbesine yarar üstâd halîfe lâzım olup ve merhûm babam hudâvendigâr *tâbe serâhunun* türbesi binâsında halîfe olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarına ilhâk olunan Mehmed Çavuş için; "Yarar üstâd ve hıdmetinün uhdesinden gelür." " diyü bildürmeğin **[buyurdum ki]:**

Hükm-i şerîfümle müşârun-ileyh vusûl buldukda, binâsı emrolunan türbe-i mezbûrede ve istikâmetle

710

Mısır'dan giden hacılara verilegelen peksimedîn yeterli sayıda deve bulunamaması ve Süveyş'te peksimet yüklenecek gemilere emîr-i hac ve gemi reislerinin özel eşyaları ile ticarî mallar yüklemelerinden dolayı peksimetin yerine ulaştırılamadığı ve hacıların çok zorluklar çektiği bildirildiğinden, görevlilerin bu konuda titiz davranıp hacılara sıkıntı çektirecek işlerden kaçınmaları.

Sehâbe nâzırına virildi. Fî 15 Safer, sene: 979

Vezîr Sinân Paşa'ya hüküm ki:

Mahmiye-i Mısır'dan giden kâfile-i huccâca virilügelen peksimadı deveye tahmîl olunup Süveyş İskeleyi'ne gemiye tahmîl için gönderildükde em[î]r-i hâcc ile ba'zı ağniyâ peksimadın tahmîl eyledükden sonra re'îsler ticâret için nice esbâb ü metâ' alup gitdiğinden gayri emîr-i hâc kendüye müte'allik nice esbâb ü metâ' tahmîl eyleyüp ve gemiye müte'allik olan huddâm dahı eger yelken re'îsleri ve eger sâyiri nice esbâb ü metâ' tahmîl eyleyüp gemiler memlû olmağla fukarânun peksimadı gemiye konılmayup taşrada kalup ve deve dahı bulunmayup susuz beriyyede nice fukarâ zelîl ü zebûn olup ve nicesi helâk olduğu ve virilügelen develerin yedekleri olıgelene muhâlif üsküb(?) tamâm virildüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl [buldukda], bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup kâfile-i huccâca Mısır'dan ta'yîn olunan emîr-i hâclara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, fukarânun peksimadın bi't-tamâm gemilere tahmîl eyleyüp vech-i meşrûh üzre fukarâyı zulm ü te'addî eylemeyeler ve re'îslere dahı muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki; fukarâ peksimadından gayri kimesnenün esbâb ü metâ'ın almayup fukarâyı ta'cîz eylemeyeler. Ba'de't-tenbîh eslemeyenleri her kimler ise isimleriyle yazup bildüresin ve bi'l-cümle fukarânun eger peksimadları gemilere ve develere tahmîl itdürilüp acz ü muzâyaka virilmemekde ve eger kadîmden virilengelen yedek develerin bi't-tamâm mukaddimler virüp olıgelen âdet ü kânûn üzre develeri tahmîl eyleyüp ziyâde yükletmeyüp deveyi zebûn itdürmeyüp fukarâyı mehmâ-emken ri'âyet ü himâyet eylemek bâbında envâ'-ı mesâ'î-i cemîlen vücûda getüresin.

711

Tuna sahillerindeki kazâlarda bulunan hırsız ve haramilerin teftiş olunarak siyasete müstehk olanların siyaset olunması; üzerlerine bir şey sabit olmayan, ancak hırsız diye bilinen ve iyi kimse olarak tanınmayan kişilerin ise küreğe konulması.

Tuna yahılarında vâkı' olan kâdîlar[a] hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda fesâd ü şenâ'at üzre olan hırsız u harâmî teftîş olunup siyâsete müstehik olanun şer'le cezâsı virilüp anun gibi eyülük ile meşhûr olmayup üzerlerine olmayup hırsız nâmına olanlar küreğe virilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, her birinüz..... mukayyed olup hırsız u harâmîlik idüp fesâd ü şenâ'at üzre olanları huşamâ muvâcehesinde bi-hasebi's-şer'î's-şerîf onat vechile hakk üzre teftîş ü tefahhus eyleyüp göresiz; hırsızluk eyleyenlerden haklarından gelinmek lâzım olanlar bâbında muktezâ-yı şer'-ı kavîm ne ise icrâ eyleyüp şer'le sâbit ü zâhir olmayup hırsız nâmına fesâd ü şenâ'at üzre olup eyülük ile ma'rûf u meşhûr olmayanları dahı emrüm mücebince anda olan şaykalara küreğe teslîm eyleyüp ne mikdâr kimesnenün hakkından gelinüp ve ne mikdârı küreğe virilürse isimleriyle defter olunup defterün bir sûretin Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz. Ammâ; hîn-i teftîşde tamâm hakk üzre olup fesâd ü şenâ'at üzre olanlar hımâyet olunup celb ü ahz olunmakdan ve kendü hâllerinde bî-günâh olanlara dahı bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü hayf olmakdan ziyâde hazer eyleyüp hakk-ı sarîha tâbî' olup şer'-ı kavîme mugâyir iş olmakdan hazer idesiz.

712

Zamantu Kalesi'nin tamiri için Zamantu memlehasından aldığı altınları tamirata sarfetmeyen ve kalede bulunan cephane ve zahireyi de teslim etmeden kaleden ayrılan eski Dizdar Nasuh'un yakalanarak hapsedilmesi.

Yazıldı.

Kal'a-i mezbûre kethudâsı Abdî'ye virildi. Fî 13 Safer, sene: 979

Zamantu kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Zamantu Kal'ası dizdârı *kıdvetü'l-ümerâ' ve'l-ekâbir* Haleb'de Hızâne-i Âmire defterdârı *dâme ulüvvühûn*un tezkiresin îrâd idüp; "Sâbıkâ Dizdâr olan Nasûh kazâ-i Zamantu Memlehası'ndan kal'a-i mezbûrenün meremmâtı için otuz altın alup masrafına sarfitemeyüp ve cebe-hâne ve kal'a-i mezbûrede olan zahîreyi teslîm itmedin gaybet idüp kal'a-i mezbûreye ihtilâl virmiş." diyü işâret olunmağın görildükde hakikat-i hâl bu minvâl üzredür." diyü bildürdüğü ecilden **buyurdum ki:**

Göresin; fi'l-vâkı' mezbûr dizdâr cebe-hâne vü zahîreyi teslîm itmedin kal'adan gaybet eylediği ve ol otuz altını alup kal'anun meremmete muhtâc olan yirlerine sarfitememiş ise mezkûrı elegetürüp habsidüp ahvâlin mufassalen yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzeyleyesin. Sonra ol bâbda emrüm ne vechile sudûr ider ise mücebiyle amel eyleyesin.

713

Padişah bu sene Edirne'de kışlayacağından menzillerde Darüssaâde için yeterli miktarda zahire hazırlanması.

Zikrolunan ahkâm-ı şerîfenün cümlesi serrâclardan Alî'ye virildi. Fî 23 Rebî'u'l-âhır, sene: 979

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ sa'âdet ü ikbâl ile bu kış mahrûse-i Edirne'de kışlamak tasmîm-i niyyet olunup Dâru's-sa'âdetüm için taht-ı kazândan kifâyet mikdârı zahîre tedârük olunmak lâzım ü mühimm olmağın Ordu-yı Hümâyûnum'a ihzârı fermân olunan zahîre ahkâmında Dâru's-sa'âdetüm için dahı kifâyet mikdârı zehâyir tedârüki fermân olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, fermân olunduğı üzre lâzım olan zâd ü zevâdeyi taht-ı kazânda vâkı' olan menâzile getürdüp hâzır u müheyyâ itdüresin ki, mezkûr serrâcum vardukda, lâzım olan zahîreyi alup bile gidenlere akça ile tevzî' eyleyüp ashâbına ticâret ve bile gidenlere si'at-i ma'îşet hâsıl ola. Husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdür; ihmâlden hazer idüp zahîre bâbında muzâyaka çekdürmekden ziyâde ihtirâz eyleyesin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Silivri

Bu dahı.

Bir sûreti, Çorlı.

Bu dahı.

Bir sûreti, Vize.

Bu dahı.

Bir sûreti, Bergos.

Bu dahı.

Bir sûreti, Babaeskisi.

Bu dahı.

Bir sûreti, Hâsköy.

Bu dahı.

Bir sûreti, Edirne.

Dâru's-sa'âdet gidecek menzillerdür

Halkalı	Çatalca	Silivri
Çorlı	Elvânbeğlü	Bergos
Babaeskisi	Edirne	Hâsköy

714

Padişah bu sene Edirne'de kışlayacağından Silivri, Elvanbeyli, Bergos ve Babaeski menzillerinde yeteri kadar zahire hazırlanması.

Yazıldı.

Ahmed Çavuş'a virildi; Sinân Çavuş'a ulaşturmak için. Fî 4 Cumâde'l-evvel, sene: 979

Vize kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem sana hükm-i hümayûnum yazılup; "sa'âdet ü ikbâl ile mahrûse-i Edirne'de kışlamağa tasmîm-i niyyet olunup Silivri Konağı'na sen dahı zahîre tedârük eylemek" emrüm olmuş idi. O[1] emr-i şerîfüm kemâ-kân mukarrer olup hâlâ Dâru's-sa'âdetüm dahı Elvânbeğlü'ye nüzûl eylemek muhakkak olup zahîre tedârüki lâzım olmağın taht-ı kazândan zikrolunan menzile dahı yüz elli müd arpa, iki yüz çit saman ve yüz araba otluk ve awna göre odun ve beş bin akçalık etmek ve sâyir zehâyirden vâfir u müstevfî zahîre tedârük ü ihzâr eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr eylemeyüp emrüm üzre zikrolunan menzile dahı Dâru's-sa'âdetüm mühimmi için ta'yîn olunduğı mikdârı zahîre ve sâyir zâd ü zevâdeden vâfir u müstevfî zahîre tedârük eyleyüp mahall-i me'mûra mukaddemden getürdüp ihzâr eylesin ki, ashâbına sebeb-i ticâret ve bile olan halka si'at-i ma'îşet hâsıl ola. Zahîre husûsı mühimmâtandur; ihmâlden gâyet ihtirâz eylesin.

Bu dahı.

Bir sûreti, Bınarhısârı kâdîsına; mu'âvenet, Bergos Menzili'ne.

Kalkancı Mehmed Çavuş'a virildi.

Bir sûreti, Hayrabolı kâdîsına; mu'âvenet, Babaeskisi Menzili'ne.

715

Padişahın bu sene Edirne'de kışlaması sebebiyle hazırlanan zahirenin Hasan Çavuş Edirne'ye geldiğinde cins, miktar ve fiyatları ile kimlerde depolandığını gösterecek şekilde ayrıntılı olarak defter olunması.

Yazıldı.

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 6 Rebî'u'l-âhır, sene: 979

Edirne kâdîsına hüküm ki:

El-hâletü hâzihî bu kış mahrûse-i Edirne'de kışlanmak bâbında tasmîm-i niyyet olunup vâfir u müstevfî zahîre tedârüki için sana ve etrâf u cevânibde olan kuzâta ahkâm-ı şerîfe yazılup gönderilmeğın **buyurdum ki:**

Südde-i Sa'âdetüm çavuşlarından Hasan Çavuş vardukda, bu bâbda bi'z-zât müşârun-ileyh çavuşumla mukayyed olup etrâf u cevânibden evâmîr-i şerîfem mûcebince gelen zehâyiri her ne ise eger mûmyağı ve eger sâyir bal u yağ ve bunlara müşâbih metâ' u zehâyiri cümlesin müşârun-ileyh çavuşum ma'rifeti ile fûrâdâ fûrâdâ yazup ne kadar müd ve kaç kıntâr ve ne mikdâr vukıyye olup si'rleri ne idüğün ve kimlerde der-mahzen ü anbâr olduğın mufassal ü meşrûh defter eyleyüp hâzır u müheyyâ eylesin ki, inşâ' a'llâhü'l-E'azz sa'âdet ü ikbâl [ile] varılmak müyesser oldukda lâzım oldukca alınup asâkir-i mansûrenün vech-i ma'âşına sarfolunup ashâbına ticâret ve bile olanlara si'at-i ma'îşet hâsıl ola. Zahîre husûsı ziyâde mühimmâtandur; ihmâl eylemeyüp bâb-ı ihtimâmda dakîka fevteylemeyesin.

